PETER JAMES

*Bestselerio **ALCHEMIKAS** autorius*

PRIEBLANDA

Kraują stingdanti kelionė į gyvenimo užribį... ir į anapus

PETER
JAMES

PRIEBLANDA

PETER JAMES

PRIEBLANDA

Iš anglų kalbos vertė Paulina Kruglinskienė

Jotema

UDK 820-3
Ja289

Peter James
TWILIGHT
Signet Book, 1992

ISBN 978-9955-13-264-6

Skiriu Džo ir Lili

PADĖKOS

Yra nemažai žmonių ir organizacijų, be kurių pagalbos nebūčiau galėjęs parašyti šio romano ir kuriems esu be galo dėkingas už jų kantrybę bei entuziazmą. Turiu ypač padėkoti daktarui Andrew Davey (FCAnaes); ponui Robertui Beardui (FRCS); daktarui Simonui Nightingale; daktarui Nigelui Kirkhamui (MRCPath); daktarui Martinui Streetui; daktarui Charlesui Moonui; daktarui Gary Gersonui; daktarui Martinui Hamiltonui-Farrellui; daktarui Richardui Vincentui; daktarui Douglasui Chamberlainui; daktarui Davidui Blainey; Birmingemo universiteto Anatomijos fakulteto daktarui Ianui Parkinui; daktarui Davidui Staffordui-Clarkui; daktarei Pam Graham; daktarei Susanai Blackmore; Kathrynai Bailey; *The Evening Argus* darbuotojams ir ypač Chrisui Fowleriui; Chrisui Chandleriui; Geoffui Loaderiui; labai mielam Mike'ui Howardui; Adamui Triminghamui; Lisai Holland; Caroline'ai Meade; Elizabethai Tenison; Janui Jaques; Rosemary Edwards; Carolei Dodgson; *The Evening Standard* ir ypač Patricijai Miller; Kate'ai Law; Gervaisei Webb ir Johnui Passmore; Johnui Harrisonui iš *The Hampstead and Highgate Gazette*; Sue Ansell; Veronicai Hamilton-Deeley; Johnui Prideaux; Nickui Bremeriui; vyresniajai Aplinkos sveikatos centro darbuotojai Marijai Kinnersley; Yvonne'ai Buxton iš Vidaus reikalų ministerijos; Roy ir Andrew Brooksams bei Julie Welsh iš „R. A. Brooks & Son“ laidotuvių biuro; ponui Bryanui Turneriui — „Downs Crematorium Ltd.“ civilinių aktų registracijos inspektoriui; ponui Fry — „Hanningtons (Funeral Directors) Ltd.“; panelei Eleonorai O'Keefe iš Psichologijos mokslinių tyrimų draugijos už jos bekraštes žinias; SPR bibliotekininkui Nickui Clarkui-Lowesui už jo mielą pakantumą, kai nuolatos imdavau knygas; Renui Harrisui iš

Braitono policijos; Canonui Dominicui Walkeriui (OGS); daktarui Robertui Morrisui; Tarptautinei priešmirtinės būklės mokslinių tyrinėjimų asociacijai; „The Wrekin Trust" ir „Hazel Guest".

Esu dėkingas daugeliui žmonių, kurie atsiliepė į mano prašymus papasakoti apie asmeninius išgyvenimus atsidūrus ant mirties slenksčio ir kai buvo pakilę virš savo kūno. Ir savo agentui Jonui Thurley, savo redaktorei Joannai Goldsworthy bei kalbos redaktorei Victorijai Petrie-Hay. Ir savo žmonai Georginai, kuri kaip visada laikė knygą ir mane neatskiriamais.

P. J.

1 skyrius

1990 m. spalio 16 d., antradienis

Pirmasis ženklas apsireiškė nepraėjus nė valandai po to, kai laidotuvių kortežas išvyko iš mažų kapinaičių, esančių už bažnyčios. Trys duslūs bumptelėjimai iš pusiau užpilto kapo. Juos išgirdo zakristijonas, nors vėliau ir vienas iš karsto nešėjų pripažino, kad jautęs kažką sujudant karste, tačiau nenorėjęs apsikvailinti, todėl neužsiminęs.

Zakristijonas buvo našlys, šešiasdešimt septynerių metų amžiaus, stropus ir įspūdžių lengvai nepaveikiamas žmogus, kurio veide matėsi įsirėžęs asmeninis sielvartas, tad kartais jis pavydėdavo gulintiesiems savo kapeliuose. Tą popietę jis kaip visada atėjo pro užpakalinius vartelius ir nuskubėjo plytelėmis išklotu takeliu per kapines, norėdamas greičiau paruošti bažnyčią kito ryto Šventajai Komunijai ir suspėti grįžti namo, kol nepasipylė lietus.

Praeidamas pro šviežią kapą, aplinkui sudėtus vainikus bei gėlių puokštes, jis pagarbiai nuleido akis ir pajuto graužatį, kurią visada sukeldavo nauji kapai, atgaivindami skausmą, prieš septynerius metus patirtą laidojant žmoną. Po jos mirties kitų žmonių tragedijos jį retai kada palytėdavo. O šioji kažkodėl paveikė: gal dėl to, kad jis pažino tą jauną moterį nuo pat mažumės, gal dėl jos amžiaus, o gal paprasčiausiai dėl to, kad ji buvo tokia dailutė, tokia gyvybinga, jog su jos mirtimi nebuvo įmanoma susitaikyti.

Jis staiga sustojo apstulbintas kažkokio garso, kuris iš pradžių pasirodė atsklidęs iš po žemių, ir klausėsi, dairėsi svarstydamas, ar tik jam nepasigirdo. Į bažnyčios sieną gargždžiai brūžinosi kukmedžio šaka. Viršum galvos vis labiau temo tamsesnis už antkapius marmurinis dangus.

Vėjas, sumetė jis, paprasčiausias vėjas, ir palenkęs galvą nuskubėjo pirmyn. Jau pasiekęs įėjimą į priebažnytį, jis vėl išgirdo tą patį.

Nutiško pirmieji lietaus lašai, tačiau jis nekreipė dėmesio ir atidžiai klausėsi, bene nugirs ką nors pro savo šnopavimą. Iš lėto pasuko atgal pro išsirikiavusius kapinaičių antkapius, nepatikliai artindamasis prie to naujo kapo lyg prie stataus skardžio krašto, ir dėl viso pikto sustojo pakankamai atokiai, įbedęs akis į tamsų stačiakampį, į už jo šviežiai išdygusią kreiduotos žemės krūvą, kurią rytoj duobkasys turės visą sužerti į duobę.

Salė Makenzi. Arba jau ponia Salė Donaldson. Dvidešimt trejų metų amžiaus. Trykštanti gyvenimu, visada kiekvienam randanti laiko. Čia ir pakrikštyta. Buvo skautė nuo pat aštuonerių metukų, paskui prasimušė į universitetą, kur ir sutiko savo vyrą Keviną, dailiai nuaugusį, pasitikintį savimi jaunuolį — kažkas sakė, dirbantį draudime. Jie susituokė vos prieš metus čia, ir jis atmintyje atkūrė jų vestuvių dieną, sutuoktinį, kuris spinduliavo tokiu pasididžiavimu, tarsi būtų laimėjęs didžiausią prizą pasaulyje. Vakar jaunojo vyro veidas buvo perkreiptas sustingusio šoko, viską, kas buvo gera ir gražu, išgręžė apsivijusi širdgėla.

Dėl to, kad taip atsitiko, kalbėjo žmonės. Staigiai, taip staigiai. Užtat dar blogiau, jeigu tai galima lyginti, murmėjo jie. Zakristijonas irgi nežinojo, ar staigi mirtis blogiau už ilgai užsitęsusią, ar bent kiek geriau tam mirštančiajam ar tiems paliekamiems žmonėms. Išganingas palengvėjimas, sakė jie, kai mirė jo žmona. Jai, bet ne jam.

Priešais jį vėjas taku nuginė raudoną saldainio popierėlį. Jis klausėsi nekrutėdamas, nepaisydamas lietaus. Vėl pūstelėjo vėjas, sučežėjo gėlių puokštes gaubiantis celofanas, o tas jų baltumas, raudonumas, rausvumas toks ryškus, toks gyvas iškastos žemės, sudžiūvusios žolės, rudeniniais atspalviais nuėjusių bukmedžių gyvatvorės, kuri juosė kapinaites, fone. Suplazdėjo kortelė su užrašu, ir jis pasilenkė paskaityti. „Salei — su didžiausia meile.“ Kita apsivertė, užgaidžiai tampydama savo pasaitą, žalią raištelį ant didžiulės tamsiai raudonų rožių puokštės. „Salei, amžinai. Kevinas.“

Virš jo praskuto vienišas karvelis, ir vėl į bažnyčios sieną subrazdėjo kukmedžio šaka. Lietaus tekšėjimas sustiprėjo. Rytoj zakristijonas surinks gėles ir, kaip pasiūlė tos mergaitės vyras, nuveš jas į slaugos ligoninę Braitone. Jis atidžiai stebeilijo į tamsų stačiakampį: kol kas karstą dengė vos

plonytis žemės sluoksnis. Po ilgos sausos vasaros gruntas tebebuvo kietas ir sutrupėjęs, o keli gabalai nusiridenę nuo kapo kraštų. Tiesiog keli kreidingos dirvos kąsneliai nudardėjo ant karsto dangčio, ir tiek — nieko kito ir nebuvo.

Jis apsisuko ir nuskubėjo į priebažnyčio pastogę pro skelbimų lentą su prismeigtais pranešimais — SENDAIKČIŲ IŠPARDAVIMAS, RYTINĖ LABDAROS KAVUTĖ, FONDAS BAŽNYČIOS STOGUI, timptelėjo geležinį žiedą ant ąžuolo durų ir įžengė vidun, o jų dunkstelėjimas taip ir nuaidėjo per mažą bažnytėlę. Čia buvo tylu ir ramu. Kaip visada apžvelgė akmeninį indą su šventintu vandeniu, dailiai sudėtas giesmių knygelių krūvas ir nublukusias freskas ant sienos. Kristus liūdnai žiūrėjo iš vitražo virš altoriaus. Lentelės ant sienos palei duris skelbė vietinių žuvusiųjų kare sąrašą. Apačioje esančiame mediniame stove buvo sudėtos prastai išspausdintos knygelės, kuriose galėjai pasiskaityti apie bažnyčios ir parapijos istoriją. Po trisdešimt pensų už kiekvieną. Čia pat stovėjo aukų dėžutė.

Jis nuėjo šonine nava prie sakyklos ir nuėmė nuo sieninio stendo gelstančius seno plastiko numerius, nurodančius laidotuvėse giedamas giesmes: „Būk su manimi“ ir „Jeruzalė“. Nutvarkydamas pagalvėles klauptuose, giesmynus ir pamaldų lapus, kuriuos paliko laidotuvininkai, dar apatiškai, be garso ištardamas „Ir vedė tos kojos senais laikais“, jis nebegirdėjo, kaip duslūs bumpsėjimai vėl paklaikusiai pliūptelėjo iš kapo, kuriame jie palaidojo tą popietę jaunąją moterį.

2 skyrius

1967 m. gegužės 9 d., antradienis

Harvis Svairas, žemo ūgio aštuoniolikmetis tiesiais rudais plaukais ir mažomis pilkomis akutėmis, giliai įsėdusiomis riebiame veide, liūdnai susimąstęs sėdėjo ant suolelio drabužinėje. Jis turėjo antsvorį, buvo nepajėgus ir sportą laikė gryna nuobodybe. Plonas, šiek tiek rėžiantis balsas jam lėmė Paršelio pravardę, kurios Harviui pavyko atsikratyti tiktai pastaraisiais metais.

Jis visada buvo užsisklendęs, atitolęs, paskendęs savo mintyse, sava-

me pasaulyje. Jo motina buvo vienintelė artima draugė gyvenime. Augino, puoselėjo per visą jo liguistą vaikystę, gynė nuo tėvo patyčių, tikėjo juo, mylėjo ir jį suprato. Ji mirė prieš penkis mėnesius nuo infarkto, būdama trisdešimt aštuonerių metų amžiaus.

Mama buvo graži, ir jis didžiavosi ja, džiaugdavosi, kai ji ateidavo į mokyklą jo pasiimti, o kitų berniukų ir jų mokytojų galvos kaipmat atsigręždavo. Visai kas kita, kai ateidavo tėvas. Jiedu niekada nesutardavo, o po motinos mirties santykiai ėjo vis blogyn.

Vieną dieną jis supras, dėl ko tėvas juo piktinosi — nors jis nepaveldėjo motinos grožio, tačiau iš veido labai ją priminė. Ir dėl to, kad jis tebegyveno, o ji mirė. Vieną gražią dieną Harvis Svairas daug ką supras.

Jis pradėjo varstyti kriketo batų raištelius, nebegirdėdamas nei batų kapliukų kaukšėjimo į akmenines grindis, nei aplinkui linksmai skardenančių pokalbių, kadangi galvojo vien apie tą rytą gautą laišką, kuris dabar gulėjo virš galvos kabančioje striukėje. Andžė. Po to, kas atsitiko, jis nebesitikėjo sulaukti iš jos žinios. Iš dalies jis bjaurėjosi savo poelgiu. Jautėsi nesmagiai. Akyse tebestovėjo jos veido išraiška, tebejautė jos krūptelėjimą, ir veidas kaipmat užkaito. Jis sėdėjo spoksodamas į žemę, į savo batus. O kita jo pusė mąstė: „Tu nusipelnei to, kale."

Harvis nesusigaudė, kodėl jinai taip jį pykdė. Kai mirė jo motina, ji buvo jam gera, guodė, užjautė, tikrai sielojosi. Netgi sugebėjo išspausti iš jo tėvo šypseną, kai jie grįžo namo viskam pasibaigus. Tačiau ji leido tiktai pasiglamonėti, ir tai atrodė, jog daro jam paslaugą. O paskui, prieš dešimt dienų, paskutinį jo velykinių atostogų vakarą, prieš jam grįžtant į internatinę mokyklą, Harvis ją privertė jį paliesti, pastvėrė jos ranką, įgrūdo į savo kelnes ir laikė ten, nors ji ir priešinosi, o po to, grįžtant namo, visą kelią nekalbėjo.

O dabar netikėtai atėjo jos laiškas, lygiai toks pat kaip visada: parašytas ant nedidelių storų lapelių, standžiai sulankstytas, kvepiantis jos kvepalais, gausiai ir meiliai žydra spalva priraitytas parkeriu.

„Labai myliu, Andžė. Tuzinas bučinių."

Net neužsiminė apie tą kartą.

Jis surišo kiekvieną raištelį dvigubu mazgu. Sušnypštė aerozolis, ir išsyk jo nosį pasiekė šleikščiai saldus „Brut" kvapas. Deikras stovėjo ties juo prisikišęs prie veidrodžio, tyrinėdamas, ar neišdygo spuogų. Tas mokslo draugas atmetė nuo kaktos savo šviesius plaukus, papurškė į kitą pažastį,

skubiai švirkštelėjo į suspenzorijų*, paskui užsitempė kriketo marškinius. Pastaruoju metu jis beprotiškai pamėgo kvapą. Tartum būtų įsitikinęs, kad pavyks išlošti, jeigu tinkamai kvepės.

Robas Reketas įėjo į patalpą kramtydamas gumą ir garsiai nusiperdė.

— Viešpatie, Reketai, na, tu ir bjaurus, — pareiškė Deikras.

Atsakydamas Reketas atkišo iš po striukės sėdynę ir vėl nusiperdė.

— Esi chuliganas, Reketai, — pasakė Vorelas.

— Ne chuliganas, o suskretėlis, — pataisė Volsas Mainoras.

Reketas išpūtė burbulą, kuris garsiausiai pykštelėjo, ir nusitraukė kaklaraištį. Šis griozdiškas pasipūtęs vaikėzas su šviesiais, kaktą dengiančiais kirpčiais tvirtino dulkinąs namo virėjos padėjėją, baisiausiai nutukusią mergelę, kuri, pasak gandų, mielai „užsiimdavo tuo“ vos pakvietus.

— Tiesiog pamišusi dėl to, — kažkada paskelbė jis. — Gali kišti kur nori, netgi jai į ausį. Vyresnės moterys yra geriausios. Jos pakvaišusios dėl to.

Tas Reketo apibūdintas „kišimas į ausį“ keistai sužadino Harvį Svairą, nors šis ir nesusigaudė dėl ko. Jis ir pats buvo pamąstęs apie suartėjimą su ta mergužėle, bet ji buvo per daug nutukusi, per daug aptekusi riebalais. Jos oda priminė kepti paruoštą kalakutą. Jau to tai jis nenorėjo nei pirmam kartui, nei bet kada. Jis bandė įsivaizduoti Andžę, pagriebiančią jį ir įsikišančią sau į ausį. Tai bent.

Staiga tas jos laiškas jį sudirgino. Palengvėjimas sulaukus jo virto pykčiu. Iš dalies jis norėjo, kad ji siustų ant jo. Kad būtų pasibjaurėjusi. Dabar jis beveik jautėsi apmautas, jog taip nebuvo.

— Jėzau, tu subobėjęs, Deikrai, — pasakė Tomas Hensonas.

— Atsiknisk, gerai, Hensonai? Bent jau nevaikštau smirdėdamas kaip šikna.

— Ne, tik atrodai kaip ji, — pareiškė Hensonas atidarydamas savo spintelę ir džiugiai žvengdamas iš savo sąmojo.

— Pederastas! — tarė Džounsas Mainoras užsitempdamas kelnes, o nuo šypsenos susitraukęs antakis pro plonytį „Clearasil“ sluoksnį išstūmė visus spuogelius kaktoje.

— Jeigu manai, kad esu iškrypėlis, tuomet ką pasakysi apie tą naują

* Sportininko lyties organų apsauginis raištis.

popgrupę, traukiančią aukštais balseliais? Kaip jie vadinasi? Juk žinai, Harvi. Vakar pats vos neapvėmei jų nuotraukos.

— „Šimpanzės", — pasakė Harvis Svairas.

— „Monkees"*, tu, onaniste, — suniekino jį Horstedas. — Viešpatie, tu iš tikrųjų bukas, Svairai, nieko nežinai.

Harvis atmetė nuo veido plaukus ir baigė rištis antrą raištelį.

— Tu niekada nepateksi į medicinos mokyklą. Norint tapti daktaru, reikia būti protingam.

Po aštuonių savaičių jis laikys „A" lygio egzaminus — fizikos, chemijos ir biologijos, kad patektų į senąją Karalienės ligoninės Medicinos mokyklą; savo laiku tėvas joje baigė ginekologijos mokslus aukščiausiais balais ir už nuopelnus gavo Karalienės medalį, kuris kabėjo ant sienos jo klinikoje Harlio gatvėje. Kventinas Svairas, tvirtas dabitiškas vyras, praturtėjo darydamas abortus lankytojoms iš užjūrio ir atsilaikė, kai *News of the World* laikraštis atskleidė jo darbus, o Svairas sėkmingai iškėlė jam bylą.

Tėvas taip pat mokėsi Veslyje, kur dabar plušo Harvis. Kventinas Svairas buvo gabus viskam, jo pavardė mirgėjo garbės lentose vestibiuliuose ir koridoriuose. Kriketas. Futbolas. Ledo ritulys. Stipendijos mokslams universitete.

— Išėjo nauja ilgai grojanti „Beatles" plokštelė, — pasakė kažkas.

Balselis suspiegė dirbtiniu falcetu:

— „Strawberry Fields Forever."

— Aš manau, kad bitlai yra iš tikrųjų *infra dig***, — pastebėjo Vorelas.

— Nenusišnekėk, Vorelai, jie šaunūs.

— „Pink Floyd" yra milijoną kartų šaunesni.

— Žadu nusipirkti bilietus į Bobo Dylano koncertą, kai jis atvažiuos rugpjūčio mėnesį. Eisi, Harvi?

— Dylanas kietas, — įvertino Deikras.

Harvis stebėjo, kaip Reketas vienu gaistu nusitempė kelnes ir dėmėtus apatinius. Reketo penis didžiulis, apipjaustytas. Staiga jam kilo mintis, kas nutinka žmonių peniams, kai jie miršta. Kažkas jam sakė, kad pakaruokliai miršta su erekcija. Reketas pasuko penį ratu kelis kartus kaip banderilę ir įkišo į apsauginį raištį.

* *Monkey* — beždžionė (*angl.*).
** *Infra dignitatem* — žeminantis orumą, nederamas (*lot.*).

— Metlokas šeštadienį pasidarbavo, — paskelbė Volsas Mainoras.

Visi apstulbę sužiuro į jį.

— Mylėjosi? — pasitikslino Deikras.

Volsas Mainoras linktelėjo.

— Negali būti, — pasakė Horstedas pavydo persunktu balsu. — Negalėjo tuo užsiimti: nebuvo iškėlęs kojos iš šokių aikštelės.

— Jis sakė, jog taip buvo, kai panelės susiruošė eiti, prieš atvažiuojant autobusui.

— Kur?

— Čia.

— Nesąmonė!

— Matyt, jis paleido į darbą pirštą. Nematytų jokio skirtumo.

— Aš manau, kad jis sakė teisybę, — tarė Volsas Mainoras.

— Kodėl? — susidomėjo Harvis.

— Ogi visą savaitę nerado ramybės: sakė, kad buvo užsimovęs tą daiktą ir jis nusmuko joje — viskas kaip ir ištekėjo.

— Idiotas, — įvertino Pauelas.

Horstedas kryptelėjo galvą Svairo pusėn.

— Ar jau išdulkinai tą paukštytę, kurią buvai atsivedęs per Velykas į Reketo vakarėlį? Koks ten jos vardas?

Harvis užraudo ir nieko neatsakė.

— Harvi, kodėl niekada apie tai nešneki?

— Ei, lekiame — jau vėluojame.

Deikras pabaksnojo į savo laikrodį ir pasikišo po pažastimi kriketo lazdą.

Harvis pasiėmė nertinį nuo čia pat esančio kablio. Vardinis antsiuvas jau beveik atiręs, laikėsi vos už vieno siūlelio. Minutėlę jis žiūrėjo į tas mažas raudonas raideles ant balto pagrindo — „H. K. E. Svairas", ir plūstelėjo liūdnumo banga. Jo motina prisiuvo jį mažajame viršutinio aukšto kambarėlyje, kur ji lygindavo, regis, visada klausydamasi radijo, pakreipusi galvą į šoną, šviesios garbanos nusvirusios į tą pusę, o gražus veidas visą laiką atrodė šiek tiek nuvargęs, šiek tiek nusiminęs.

Įdomu, kaip ji laikėsi dabar. Kartais Harvis jautė, kad ji yra netoliese. Visiškai neseniai, kai per atostogas atlikinėjo savo eksperimentus, ji buvo Harvio kambaryje, namie, ir tuomet jis galėjo užtikrinti, jog ji pritarė. Kai buvo gyva, Harvis niekada nerodė jai savo eksperimentų, kadangi žinojo, jog ją greit supykina. Tačiau dabar, kai mirusi, viskas gerai.

— Ei, Harvi, eini?

Jis stvėrė savo lazdą, ir visi nukaukšėjo akmeninėmis grindimis, paskui taku link gofruotos geležies stoginės dviračiams.

— Bus greičiau eiti pėsčiomis, — pasakė Pauelas. — Žaidžiame „Horizonte“ ir galime nukirsti kampą eidami tiesiai.

— Nesąmonė, — pareiškė Deikras. — Paneši mūsų lazdas. — Jis ištempė savo baltąjį „Claude Butler“ lenktyninį dviratį ir užšoko ant jo, paskui numynė Harvio link tilindžiuodamas skambučiu. — Ei, Harvi, kas yra? Tu šiandien apsisnaudęs.

— Jis visada apsisnaudęs, — nurodė Pauelas.

Deikras jau nemindamas nutarškėjo žemyn per nelygią žolę, skriedamas vis greičiau palei namo šoną ir net nesidairydamas į gatvę. Apsisukęs lanku jis greitai mynė atgal.

— Nagi, judėkite, po dviejų minučių turiu išvaryti kamuoliuką.

— Pats varyk iš čia, — pasakė Pauelas.

Harvis užlipo ant savo mėlynojo „Raleigh“, apvertė pedalus ir nerangiai sukišo kriketo batų galus į ąseles. Deikras metėsi tiesiai ant jo, ir pyktelėjęs Harvis suktelėjo jam iš kelio, apneštas stipraus „Brut“ dvelksmo.

— Lenktyniaujam, Harvi, kas paskutinis — tas lepšis! — Deikras prašvilpė pro šalį.

Harvis perjungė kelias pavaras, subrazdindamas grandinę, ir greitai numynė iš paskos palei namo šoną. Deikras jau įsuko į gatvę, Harvis išgirdo ilgą automobilio signalą ir visu greičiu pasileido pirmyn.

Akies kampučiu jis pastebėjo automobilį. Mašina nejudėjo, atrodė lyg nuotraukoje. Ir net stebėtina, kad jis kuo aiškiausiai matė kiekvieną detalę. Didžiulis „Ford“, žalsvas, su blizgančiomis chromuotomis traukos grotelėmis. Vairavo moteris, plaukai taip dailiai suraityti, tartum būtų ką tik iš kirpyklos, ir cigaretė su filtru kairėje rankoje, tarp dviejų žiedų su brangakmeniais ant kaulėtų pirštų. Blizgios raudonos lūpos sudėtos taip, tarsi ji būtų ką tik išpūtusi dūmą, o akyse matėsi per daug baltumo, oi, kaip per daug, sakytum, tos akys tuoj iššoks ant kaktos.

Nuotrauka pasikeitė, tarsi į projektorių būtų įkišta kita skaidrė, ir automobilis pavirto didėjančia ir artėjančia pamėkle. Kažkur kažkas riktelėjo:

— Harvi! Saugokis!

Ir jis pajuto, tartum į jį būtų kirtusi plytų siena, nusviesdama aukš-

tyn. Jis pamatė tos moters veidą dar iš arčiau. Dar labiau išvirtusios akys. Jis žvelgė žemyn į ją pro priekinį stiklą: moters rankos buvo pakeltos prie veido. Ir išgirdo jos spiegimą.

Projektorius spragtelėjo, priekinis stiklas išdygo čia pat stambiu planu. Prieš tai jis išgirdo žaibišką pokštelėjimą, giliai kūne pajuto trakštelėjimą, aplink jį susproginėjo priekinis stiklas, paskleisdamas nuostabias baltas kibirkštis. Velniškai karštas, rodės, deginančias jo veidą ir rankas iš karto milijone vietų.

Paskui jis nėrė aukštyn į viršų, o tos kibirkštys žiro nuo jo žemyn. Kažkas dar nukrito, kažkoks didžiulis šešėlis. Iš pradžių jis pamanė, kad ten jo dviratis arba jo kriketo nertinis, arba jo kelnės. Harvis stebėjo, kaip jis trenkėsi atgal į kibirkštis, atsimušė į „Ford" variklio gaubtą, atšoko lyg skudurinė lėlė: ant gaubto liko didžiulis įlenkimas, atskilo dažai. Tas šešėlis pakilo į orą po juo, vėl nusmigo žemyn, bumbtelėjo į „Ford" stogą, nuslydo į galą, ant bagažinės, po to dunkstelėjo ant asfalto ir trūkčiodamas, tarsi būtų veikiamas trumpojo jungimo, pašėlusiai nusirito ir atsitrenkė į bordiūrą.

Jis stebėjo, kaip atsidarė „Ford" durelės ir sunkiai išsiropštė aimanuojanti moteris. Deikras lipo nuo savo dviračio. Reketas kiek įkabindamas skuodė keliu. Harvis pamatė savo dviratį, įstrigusį po „Ford" priekiu: priekinis ratas keistai išlinkęs ir atsikišęs į viršų, keli stipinai sulūžę, išsiskėtę, ir jis susinervinęs mąstė, kur galėtų sutaisyti dviratį, kad nesužinotų tėvas.

— Harvi? Harvi? Kaip tu?

Deikras klūpojo prie to daikto griovelyje — to daikto, kuris nukrito nuo jo. Paskui nustebęs suvokė, jog tas daiktas, prie kurio klūpojo Deikras, buvo jis pats.

Jis stebėjo savo paties kūną. Viską stebėjo iš viršaus. Matė, kaip iš jo kaktos sruveno kraujas.

— Nejudinkite jo! — kažkas riktelėjo.

— Dieve mano, aš jį užmušiau, — suriko moteris.

— Kvieskite greitąją, — pasakė Deikras.

Harvis žiūrėjo, kaip Deikras paklaikusiai ieškojo jo pulso, ir suabejojo, ar Deikras bent nutuokė, ko ieškoti. Matė, kaip Vorelas nušveitė savo dviratį ant šaligatvio ir nulėkė atgal į namą rėkdamas:

— Pone Matėjau! Pone Matėjau! Sere, pone Matėjau, sere! Sere! Sere!

Harvis pamatė, kaip iš kitos pusės atvažiuojantis „Austin“ automobilis staigiai sustojo, kaip iššoko vyras mėlynu bleizeriu ir atbėgo per kelią.

— Aš esu gydytojas! — pasakė jis.

— Aš jo nemačiau! — rėkė moteris. — O Dieve, aš nemačiau jo!

Atsivėrė paradinės namo durys, išbėgo moteris. Ponia Matėj, internato vedėjo žmona. Ji suklupo ir išsitiesė ant žemės. Jis žiūrėjo, kaip gydytojas prie jo atsiklaupė ir tikrino pulsą. Gydytojas įsitempė ir kyštelėjo ranką prie jo krūtinės, prie širdies. Pakui jį pražiodė ir įkišo į burną ranką.

— Jis prarijo liežuvį, — paniškai ištarė jis. — Ar kas nors iškvietė greitąją?

— Taip, sere, — pasakė Deikras.

Gydytojas ištraukė jo liežuvį. Harvis aiškiai matė, kad jo veidas pamėlęs.

— Kiek laiko jis čia išgulėjo? — paklausė gydytojas greitai, metodiškai darbuodamasis.

— Vos kelias minutes.

Jis Harvį paguldė tiesiai, uždėjo jam ant krūtinės rankas ir stipriai paspaudė. Paskui dar kartą, skubiau. Sekundėlę jis patyrinėjo Harvį, vėl spūstelėjo, vėl, kaskart vis stipriau.

Pribėgo uždususi vedėjo žmona.

— Ar jam viskas gerai? Ar jam viskas gerai?

— Ne, — niūriai atsiliepė gydytojas, toliau darydamas dirbtinį kvėpavimą. — Jis nekvėpuoja.

— Aš sveikas, — pasakė Harvis. — Man viskas gerai, tikrai, aš sveikas! — Tačiau jo lūpos nekrutėjo, nepasigirdo nė garselio. Jis pabandė vėl šnekėti, tačiau staiga kažkas trūktelėjo jį aukštyn. Jį tempė tolyn nuo įvykio vietos, o jis nenorėjo pasitraukti. — Ne! — suriko jis. — Ne!

Tačiau nė vienas žodis neišsprūdo iš to nejudraus, daktaro apžergto kūno lūpų. Jį apgaubė tamsa. Pasidarė šalta, be galo šalta. Jis jautėsi vienišas, bejėgis. Suėmė baimė: jis atsidūrė tunelyje, kurio sienos siurbė jį lyg vabzdį, nuleidžiamą kanalizacijos vamzdžiu, ir jis lėkė, sukosi tamsos verpete.

Atrodė, jis amžinai taip suksis toje tamsoje, o darėsi vis šalčiau ir šalčiau. Paskui tolumoje pasimatė mažytis šviesos ruoželis ir pasijuto pirma menka šilumos bangelė.

Ta šviesėlė plito, o ir šiluma artėjo tuneliu pasitikti jo, smelkdamasi

į jį, tirpdydama jo baimes, tapdama jo dalimi, suteikdama keistos naujos energijos.

Paskui jis paniro į šviesą, o tunelis pradingo. Jis jau nebejudėjo. Šviesa buvo ryški, tačiau jo neakino: rodėsi, jog užliejo jį kaip ir ta šiluma, ir jautėsi, kad kažkas buvo toje šviesoje, tačiau jis nematė, kas ten.

Minutėlę jį apėmė gili ekstazė. Jis troško likti toje vietoje, toje šviesoje ir niekada nepasitraukti.

O paskui pasigirdo vyriškas balsas, ramus, nebarantis:

— Kaip tau atrodo, ką tu darai, Harvi? Ar manai, kad esi protingas?

Tas balsas jį nutirpdė. Atbaidė ir šviesą, kuri nublanko, tarsi nuplaukė šalin ir paliko jį stovėti kažkokioje atviroje vietoje, tartum miško laukymėje po pilku dangumi. Jis jautėsi lyg išstatytas apžiūrai, lyg aplinkui stovėtų žmonės ir žiūrėtų į jį. Jis apsisuko. Už jo nieko nebuvo, tiktai tušti laukai, nusidriekiantys iki pat horizonto.

Tada pasigirdo jo motinos balsas.

— Mielasis!

Jo link ėjo kažkokia figūra, neryški, iš pradžių bluki, tačiau artėdama tamsėjo, ryškėjo. Moteris ėjo lėtai, grakščiai, lengvai, lyg turėdama aibę laiko pasiekti jį.

Paskui staiga jis aiškiai išvydo ją, išvydo pažįstamas šviesias garbanas, giedrą šypseną, vasarinę suknelę, kuri jam labai patikdavo, kai ji ja vilkėdavo. Jį užplūdo neaprėpiamas džiaugsmas, Harvis ištiesė rankas, bandė bėgti prie jos.

— Mamyte! — sušuko jis.

Balsą kažkas slopino, lyg jis būtų šūktelėjęs po vandeniu. Ir pajudėti nepajėgė: stovėjo vietoje ištiesęs rankas, bandydamas pasiekti ją, apkabinti, suspausti glėbyje.

Ji sustojo už kelių jardų nuo jo ir su begaline meile šypsojosi.

— Tu turi grįžti, mielasis, — pasakė ji.

Iš pilkos šviesos už jos išniro kitos figūros — tamsūs siluetai, beveidžiai žmonės.

— Mamyte! Kur tu?

Jis bandė bėgti, tačiau neįstengė pajudėti iš vietos.

— Brangusis, Dievas labai nepatenkintas tavimi.

— Kodėl? — be garso suvapėjo jis.

Tamsios figūros artėjo, apsupo jį, spraudėsi tarp jo ir motinos.

— Nes tu...

Žodžiai ištirpo. Dabar ji rėkė, tarsi norėdama perrėkti minią, kad būtų išgirsta, tačiau tamsios, miglotos figūros susiurbė jos žodžius.

— Kodėl? — Ir vėl jis bandė pribėgti prie jos, tačiau ledinės rankos tempė atgal. — Kodėl? — suklykė.

Šešėliai slinko prie jo.

— Leiskite pasikalbėti su ja! Leiskite!

Jis grūmėsi, daužėsi.

— Tu turi grįžti atgal, — pasigirdo balsas.

— Tu jai nereikalingas, — pasakė kitas balsas.

— Ji net nenori tavęs daugiau matyti, — kalbėjo trečiasis.

— Meluojate! — suriko stengdamasis ištrūkti iš tų šaltų, jį plėšiančių rankų. Harvis jautė jų kvėpavimą, kuris priminė šaldiklio orą. Šviesa geso.

Jis krito žemyn.

3 skyrius

1990 m. spalio 22 d., pirmadienis

Radijo spragtelėjimas prižadino Keitę Hemingvėj iš varginančio sapno pusę septynių ryto. Kaip ir kiekvieną rytą, ji išklausė svarbiausių žinių santrauką, paskui paspaudė pakartotinio žadinimo mygtuką ir kelias minutes mėgavosi tyla bei jaukia patalo šiluma, dar stengdamasi sulaikyti tirpstantį sapną.

Toks pat neramus sapnas, kaip ir visi pastaruoju metu: matyt, kaltas rūpestis dėl naujojo darbo ar dėl sesers Daros arba neseniai pasibaigęs pragaištingas meilės romanas.

Keitei Hemingvėj dvidešimt ketveri metai, ūgis — penkios pėdos penki coliai. Gimė Bostone, stipri ir liekna, virš aukštų, plačių skruostikaulių gyvybingai spinduliavo melsvos akys, nosytė maža, tiesi ir besišypsančios lūpos, už kurių žybsėjo gerai prižiūrimi dantys. Žvelgdamas į tuos ilgus linų spalvos plaukus, šiuo metu įgijusius madingą pasivėlusią išvaizdą, ir į gaivų sveiką veidą, matai pritrenkiančią, tipišką amerikietę studentę, į kurią retas vyras neatkreipdavo dėmesio, o kai kurios moterys neišvengdavo pavydo.

Keitė buvo intelektuali mergina, puikiai apsiskaičiusi ir besidžiaugianti kartais pasitaikančia vienatve lygiai taip pat, kaip ir draugija. Trūko tiktai dviejų dalykų: pasitikėjimo savimi ir vaikino. Vaikystėje patirtas sarkazmas bei paniekinimas, kuriais ją apdovanodavo vyresnė sesuo Dara, ir tėvai, regis, visada būdavę palankesni Darai, paliko bjaurius pėdsakus: ji jautėsi sugniuždyta ir abejojo savo sugebėjimais. Ji netgi netikėjo esanti patraukli ir iš visų jėgų stengėsi išlaikyti gerą išvaizdą protingai maitindamasi — tačiau ne išrankiai, nes mėgo ir nusimanė apie maistą bei vyną — ir savaitgaliais bėgiodama.

Šiuo metu gyvenimas klostėsi gerai, o to jau seniai nebuvo. Dirbo mėgstamą darbą mieste, į kurį atvyko kaip pašalietė ir kurį jau be galo pamėgo, ir gyveno bute, kurį pati įsirengė ir dabar juo didžiavosi.

Praėjus trims mėnesiams naujajame darbe, — dirbo korespondente vietos laikraštyje *Sussex Evening News*, — jai vis dar atrodė, kad darbas naujas ir reikalaujantis visų jėgų, ir laukė kiekvienos dienos, džiaugdamasi ta vieta, žadančia perspektyvą šuoliui į Flytstritą. Palyginti su jos buvusiu darbu nemokamame Birmingamo laikraštpalaikyje, čia buvo spartesnis tempas ir aukštesnė kokybė.

Jos pasitikėjimas stiprėjo, o paskutiniųjų santykių paliktos žaizdos gijo. Darbas *News* laikraštyje — tikrai puiki karjeros galimybė, nors jos vyresnė sesuo, patenkinta įsitaisiusi dviaukščiame bute Vašingtone, niekada to nesupras. Dara šaipėsi iš jos, kad ji dar neištekėjusi, neturi vaikų ir dar nieko nepasiekė. Dara, dirbanti ekonomiste Vašingtone, ištekėjusi už turtingo teisininko, besiskleidžiančio senatoriaus, auginanti tris rinktinius vaikelius, su jai būdingu įmantrumu nuolat Keitei primindavo, jog ji visada sakiusi Keitę būsiant nevykėlę gyvenime, ir kartais Keitė pabūgdavo, kad tie žodžiai pasitvirtina.

Tonis Arnoldas buvo tikra nelaimė. Tuščias reikalas. Ir vis tiek dar galvodavo apie jį, prisimindavo kaskart, kai gatvėje padvelkdavo „Paco Rabanne“ kvapas, ir, prakeikimas, vis dar geisdavo jo. Keitė mėgdavo sau apsimesti, jog nesusigaudė, kaip užsimezgė jųdviejų ryšys, tačiau žinojo tik apgaudinėjanti save. Jis buvo *Birmingham Messenger* laikraščio redaktoriaus pavaduotojas, ėjo tokias pareigas, kurios tuomet jai, dvidešimt dvejų metų panelei, atrodė nepaprastai galingos, ir iš pradžių jo dėmesys glostė Keitei širdį.

Anksčiau ji niekada neturėjo santykių su vedusiu vyru. Iš pradžių tai buvo žaidimas, ir Keitė nesuprato, kaip giliai klimpsta jį įsimylėdama.

Aštuoniolika mėnesių ji klusniai vykdė sankalbą laikyti jų santykius paslaptyje, gamindavo valgį, kuriam jis amžinai neturėdavo laiko, savaitgaliais tupėdavo namuose ir laukė, kol jis bent valandėlei ištrūks ir atlėks pas ją: Tonis visą laiką jai dėstydavo, kad jo santuoka žlunga, ir jiedu planavo bendrą ateitį.

Kol vieną šeštadienį ji susidūrė su juo prekybos centre — jis ėjo susikibęs rankomis su savo žmona ir vedėsi tris žavius vaikelius. Jų akys trumpam susitiko, ir to užteko Keitei staiga suvokti, kaip menkai ji teišmanė apie gyvenimą.

Netrukus po to jam buvo pasiūlytos vieno škotiško laikraščio redaktoriaus pareigos, tačiau jis net neužsiminė, kad ir ji pereitų drauge. Tačiau jis užtarė žodelį už ją, kai atsirado vieta *Sussex Evening News* laikraštyje. Paliekant *Birmingham Messenger* juos teskyrė savaitė, ir nuo to karto ryšys nutrūko.

Keitei buvo keturiolika, kai ji su tėvais ir Dara atvyko į Angliją. Ji turėjo vyresnį brolį Hovį, kuris paskendo per nelaimingą atsitikimą buriuojant: jo mirtis ir pakeitė jų gyvenimą. Tėvas, dėstęs anglų kalbą Harvardo universitete, manė, kad pakeisti gyvenamąją vietą jiems būtų gera terapija, ir priėmė pasiūlymą dvejus metus padirbėti Londono universitete, kurie ištįso iki penkerių.

Jie bohemiškai gyveno vėjo traukiamame Viktorijos laikų name Haigeite. Jos motina jaunystėje buvo mažo miestuko panelė, septintajame dešimtmetyje pasinėrusi į hipių judėjimą drauge su puse Amerikos, kadangi taip turėjo būti. Keitė nebuvo tikra, kas kaltas — ar netikęs šildymas ir spartietiška aplinka su plikomis ąžuolinėmis grindimis, kanapių ir džiuto dembliais ir megztais vilnoniais kilimėliais ant sienų, ar žoleles rūkantys studentai nuomininkai, kurių reikėjo norint susimokėti nuomą ir kurie amžinai valgė duoną, gėrė pieną ir palikdavo išmėtytus nešvarius indus, ar nesiliaujantis tėvo praktikavimasis pagal savo „laisvos meilės" filosofiją, tačiau galiausiai motinai viskas įgriso ir ji pabėgo su maloniu, bet vangiu inžinieriumi statybininku, turėjusiu jaukų šiuolaikinį namą Čeme. Netrukus jį išsiuntė prižiūrėti statybą Honkonge, ir dabar jos motina gyveno su juo ten.

Tėvas grįžo į Bostoną, Keitė liko Anglijoje. Dara gavo stipendiją mokslams Berklio universitete, ir Keitė iš dalies žinojo, kad pasiliko čia norėdama ne vien kažką įrodyti Darai, bet ir ištrūkti iš jos šešėlio.

Šalto, sūraus vėjo šuoras atplūdo tiesiai nuo Lamanšo ir nuvilnijo tamsia gatve, nunešdamas sausus lapus grioveliu šalia kelio ir barškindamas pakeliamuosius langus Edvardo laikų stiliaus sujungtų namų eilėse. Keitė ant veido pajuto vėsą ir nenoriai slinktelėjo aukštyn prie žalvarinių lovos rėmų. Paskutiniai neperskaityti *Sunday Times* skyriai taip ir nuslydo antklode į bendrą, ant grindų gulinčią kitų sekmadieninių laikraščių krūvą.

Ji ištraukė iš po antklodės kojas ir nuleido jas ant balto gauruoto kilimo. Nutvilkė šaltas oras. Atmetė nuo veido susivėlusius šviesius plaukus ir apglėbė save, kad išlaikytų naktiniuose marškiniuose bent kiek šilumos; nupėdino prie lango ir pakėlė rėmą, paskui kaip visada vargo su antrojo rėmo skląsčiais, kol galiausiai užsklendė ir tą, nenusinėrusi nuo pirštų odos.

Nuo ketaus radiatoriaus briaunų dvelkė šiluma, ir Keitė nesitraukė nuo jo, stovėjo ir valėsi sudrėkusius nuo lango pirštus, žiūrėjo pro išteplіotą tarpą į nė kiek neįkvepiantį devynaukštį kitapus gatvės, kur buvo įsikūręs „Palankaus ir abipusiškai naudingo draudimo" bendrovės centras. Šviesos žibėjo, po pastatą judėjo valytojai. Kai kas jau darbe.

Kai prieš tris mėnesius Keitė vieneriems metams pasirašė neapstatyto baldais buto nuomos sutartį, ji atkreipė dėmesį į žemą kaina dėl pačios vietos — pro langus nieko gero nematei, tačiau tai visai nesvarbu, nes didžiąją laiko dalį ji praleis ne namie, o darbe, be to, šiaip ar taip, jai niekada neteko džiaugtis vaizdu pro langą.

Faktiškai ją sugundė svetainė: puikus, didelis, erdvus kambarys su giliu erkeriu ir dailiu, atviru marmuriniu židiniu, kurio grotelės buvo gerai išsilaikiusios, su originaliais karnizais, sienos lipdiniais bei paveikslų kabinimo bėgeliais. Nuostabus kambarys, kur galėjo išdėlioti visus blizgučius, nes mėgdavo juos pirkti, kur galėjo sėdėti ir skaitinėti, žiūrėti televizorių ir pasilinksminti. Dar buvo maža, švari ir šiuolaikinė virtuvėlė, siauras prieškambaris, miegamasis — nors ir mažokas, tačiau su geromis giliomis sieninėmis spintelėmis, bei ankštas vonios kambarėlis.

Tai buvo pirmas tuščias butas jos gyvenime, todėl ji džiaugėsi savo pačios pasirinktu spalvų deriniu. Prieš tai gyvenęs nuomininkas buvo apsisiautęs ryškia žalia spalva ir tapetais su džiunglių vaizdais. Per tuos tris mėnesius Keitė nulupo tapetus, iš naujo paruošė sienas ir perdažė. Visa mediena ir sienų lipdiniai dabar buvo balti, svetainės sienos tapo rusvai

rudos, o miegamasis — šviesios abrikoso spalvos. Su vonios kambariu, kur visa įranga jau žibėjo avokado spalva, buvo sunkiau, ir teko pasitenkinti baltais su obuolio žalumo atspalviu paviršiais.

Neryškios, geometriniais raštais išmargintos užuolaidos atkeliavo iš „Laura Ashley", o patogi sofa — pigus, netekęs prekinės išvaizdos pirkinys — iš „Habitat". Apdriskęs smėlio spalvos visas grindis dengiantis kilimas, kuris buvo likęs bute, dabar atrodė geriau: ji paklojo kelis kilimėlius, nutvertus naudotų daiktų išpardavime iš automobilių bagažinių. Ant sienų dabar kabėjo seni įrėminti reklaminiai plakatai, teatrų afišų lentos ir keletas nespalvotų nuotraukų, kurias ji pasidarė paauglystėje, fantazuodama tapti fotografe, ir kurios buvo ypač geros.

Po pusryčių (saldus grūdų, džiovintų vaisių, riešutų mišinys, neriebus jogurtas, obuolių sultys ir arbata) ji peržvelgė *Independent* laikraštį ir užmetė akį į televizijos programos puslapį — bene suras ką nors įsirašyti, o paskui ėmėsi korespondencijos.

Laiškas iš motinos, priminimas apie *Greenpeace* prenumeratą ir atvirukas iš *Birmingham Messenger* laikraštyje dirbančios draugės su Turkijos pašto antspaudu. Jos motina rašė kartą per savaitę, o ji atsakydavo jai maždaug kartą per mėnesį — o gal ir ne taip dažnai, kaip motina retsykiais primindavo jai, be to, jos kalbėdavosi telefonu kas savaitę, paprastai sekmadienių popietėmis, kai Keitė kažkodėl visada jausdavosi prislėgta.

Kai motina išsikėlė, jų santykiai tapo artimesni, tartum abi būtų priklausiusios tai šeimos pusei, kuri turėjo trūkumų, o tėvas ir Dara būtų buvę ponas Tobulasis ir panelė Tobuloji.

Motina paskambino praėjusį vakarą. Ji jautėsi puikiai, buvo laiminga ir atrodė susitaikiusi su savo kalte, kad paliko Keitės tėvą ir pasirinko vidutiniam amžiui kuriozišką gyvenimo būdą. Keitė nerimastavo, kad ji tebegyveno Honkonge, kai Persijos įlankos krizė vis gilėjo — o kas, jeigu ji būtų tenai atkirsta. Ji nervinosi, kad karas prasiverš visame pasaulyje ir kelionės taps neįmanomos.

Motina džiaugėsi, kad Keitė išsikėlė iš Birmingamo, kad tokiame mažesniame mieste kaip Braitonas gyventi daug saugiau.

Netrukus jos motina sužinos, kaip klydo.

4 skyrius

Vaizdiniai mainėsi. Harvis Svairas girdėjo dviračio pedalų tarškėjimą, stabdžių spiegimą ir moters klyksmą už priekinio stiklo. Spiegimas įsirėžė į tamsą ir ją prarijo, palikdamas vienodą dulsvą šviesumą. Kai atsimerkė, Harvis tebeklykė.

Veidas ryškėjo tarsi pirmieji vaizdo kontūrai „Polaroid" juostelėje. Mergina, neką vyresnė už jį patį, gana graži, trumpa, riesta kaip Andžės nosyte, bet kiek aštresne, nes plaukai sušukuoti atgal, įtempti.

— Viskas gerai, — pasakė ji. — Viskas gerai.

Balsas raminamai švelnus. Veidas nežymiai išryškėjo, lūpos kelis kartus greitai pakeitė formą, ir jis išgirdo netoliese kažką kalbant. Harvis dabar suvokė, kad tiedu dalykai susiję, lyg būtų asinchroniškas kino filmas.

Sumišęs jis bandė pakelti prie ausų rankas, tartum ten galėtų ką nors pareguliuoti ir pataisyti, tačiau kairioji ranka nepajudėjo, o krūtinę veržė lyg geležinis įtvaras. Jis pamatė virš savęs savo ranką — kažkokį baltą kontūrą. Balsas nenutilo.

— ... ilgai. Dabar? Geriau... mes? Miegoti?

Ji priminė jam Andžę. Mėgstančią įsakinėti Andžę, kuri atstūmė jo rankas ir greitosiomis pakštelėjo jam į skruostą. Andžė, kuri kažkada piktai, iš tikrųjų piktai pliaukštelėjo jam per veidą, šį kartą neapsimetinėjo. Anąkart jis sučiupo ją, kaip reikiant sučiupo.

Jo veidą degino aštrus skausmas. Bet Andžė išdilo, tas pliaukštelėjimas buvo kitur, kitoje plotmėje, toli toli. Atrodė, kad jo skruostai apkimšti vata, o jis pats žiūrėjo pro ją, pro tamsų urvą. Tas veidas išdilo ir vėl pasirodė. Kažkas už jo slėpsėjo: pagyvenęs vyras žilais plaukais, raudonu, turkišku raštu išmargintu chalatu, kosintis.

— Šokas... gyvas... bus... laimei, dviratis...

Jis blankiai nusišypsojo pro išpurtusias lūpas. Galva buvo pilna automobilio, moters veido už priekinio stiklo vaizdų. Jis, lekiantis palei namo šoną, besivejantis Deikrą, išlendantis priešais automobilį. Skrendantis aukštyn oru. Pakibęs ore.

Jame sūkuriavo šaltas vanduo, ir jis nurijo seilę, jausdamas ledinio prakaito dyglius. Matė iš jos akių, kad ji pastebėjo pasikeitimą, paniką.

— Gerai, — pasakė ji. — Puiku. Išsikapstysi.

Dabar jis geriau įžiūrėjo, matė jos krūtis, įsirėmusias į sarafaną, virptelėjo staigus geismas, paskui išdilo ir pranyko. Jį nukrėtė šiurpas, staiga išsigando. Išsigando, kad buvo miręs.

— Kur aš? — pratarė jis.

Ji vilkėjo baltą sarafaną. Ant atvarto kabėjo laikrodėlis su trumpa grandinėle, ant kito atvarto — ženklelis su išspausdintu jos vardu. Antėja Barlou.

— Tau reikia dar pamiegoti.

Jos balsas vis tiek buvo nesinchronizuotas, dėl to jis prarado orientaciją, baimė dar labiau sustiprėjo. Miręs. Aš esu miręs. Jis pradėjo drebėti.

Ji pasilenkė artyn, jos veidas tirpo, lašeliai tekėjo ant jo lyg vaškas. Jis susigūžęs atsitraukė, vėl riktelėjo, bet ji vis artėjo, ketino susilydyti su juo, ištirpdyti jį. Ir bukas dūris jam į ranką: atrodė, kad ji pūtėsi, sekundėlę pirštai lyg sustorėjo, plūstelėjo pykinimo banga.

— Šitas numuš skausmą, — pasakė balsas, kažkieno balsas — jis jau nebežinojo kieno. Jis miegojo.

Kai vėl prabudo, viskas atrodė ryškiau. Jis gulėjo mažoje palatoje, pro didžiulį nešvarų pakeliamąjį langą, kuris buvo uždarytas, nors ir švietė skaisti saulė, matėsi dangus. Priešais jį buvo keturios, gal penkios lovos; prie vienos susigrūdę keli lankytojai, todėl ją užstojo; kažkuris laikė puokštę. Jam gėlė kairiąją ranką, kažkur nugaroje jautė aštrų skausmą, tarytum gulėtų ant kažko degančio.

Dešinioji ranka nubrozdinta, prilipdyti keli pleistro rėželiai; kai kurių nagų galai rantyti, ir jis apsidairė, bene ras su kuo juos apdilinti.

Širdis apmirė, kai pamatė per palatą išdidžiai einantį tėvą: tiesutėlis, apvali galva iškelta, rankos sunertos už nugaros — tarsi jis būtų šios vietos savininkas. Apsirengęs languotu kostiumu, rausvais šilkiniais marškiniais su optinio meno stiliaus juodos ir baltos spalvos kaklaraiščiu, apsiavęs juodais nevarstomais batais. Pražilę ir per ilgi plaukai (viršugalvis nuplikęs) atšukuoti atgal, susisukę ant ausų viršūnių ir ant marškinių apykaklės. Harvis visada norėjo, kad jis neatrodytų toks demonstratyvus.

Tėvas sustojo prie lovos galo. Veide buvo daugiau šilumos negu paprastai.

— Kaip jautiesi, drauguži?

— Gerai, — pasakė Harvis išspausdamas šypseną.

— Atrodo, kad per plauką išvengei mirties.

— Buvau kvailas, neapsižiūrėjau.

Tėvas prakalbo šaižesniu balsu:

— Numanau, kad velniškai kvailai važiavai tuo dviračiu.

— Kiek laiko man teks čia būti?

— Keletą savaičių. Sudirbai savo ranką ir du šonkaulius — šonkauliams reikia leisti suaugti, be to, bjauriai susitrenkei galvą.

— Kur aš esu?

— Gildforde. Sario grafystės ligoninėje.

— Ar dviratis sveikas?

Kažkas sutvisko, pasigirdo spragtelėjimas: tėvas išsiėmė „Player" cigaretę be filtro iš savo sidabrinio portsigaro, užšovė ir pabaksnojo į jį cigaretės galu.

— Sprendžiant iš to, ką girdėjau, nemanyčiau, kad iš jo liko kas nors gero.

Jis įsikišo į burną cigaretę ir prisidegė auksiniu „Ronson".

Harvis stebėjo, kaip jis atlikinėjo savo įprastinį ritualą: leidžia dūmui priartėti prie lūpų, paskui įtraukia jį atgal ir išpučia pro nosį. Kvapaus melsvo dūmo sruogelės sukosi aplink Harvį, ir suviliotas to kvapo jis mėgaudamasis jo įtraukė.

Kaip tu manai, ką darai, Harvi? Manai, kad esi protingas?

Tas balsas jį pritrenkė, atrodė, kad jis kalbėjo jam į ausį, ir atmintis visiškai atgijo. Tunelis. Šviesa. Motina.

Tu turi grįžti atgal, mielasis.

Bandymas bėgti prie jos. Neaiškios figūros pastoja kelią.

— Jeigu iš dviračio nieko neliko — gaila, aš kito nepirksiu. Dar velniškai pasisekė, kad likai gyvas.

Tėvas apsidairė ieškodamas peleninės.

— Aš mačiau mamą.

Tėvas susiraukė.

— Tu — ką?

— Aš mačiau mamą.

Tėvo veidas užraudo.

— Dieve mano, berniuk, tavo motina mirusi.

— Jai viskas gerai, ją mačiau. Ji pasakė, kad turiu grįžti atgal.

— Didžiausia prakeikta nesąmonė, drauguži. Didžiausia nesąmonė.

— Ne, tėve. Aš tikrai ją mačiau.

— Tu stipriai susitrenkei galvą ir buvai operuotas, suleista visokiausių vaistų. Tu regėjai haliucinacijas.

— Tai nebuvo haliucinacija.

Tėvas pažiūrėjo į laikrodį.

— Turiu eiti. — Jo lūpos drebėjo, o tėvo pyktis Harvį visada gąsdino. — Ateisiu aplankyti tavęs rytoj. Ko nors norėtum?

— Knygų ir panašiai.

— Verčiau atnešiu kelis vadovėlius. Jeigu tau teks pabūti čia savaitę ar dvi, gali pradėti kalti egzaminams.

Kai tėvas išėjo, Harvį vėl apėmė nuovargis. Kalbant, pasakant kažką, išeikvota per daug jėgų. Jis užsnūdo. Prabudęs pamatė vyrą baltu chalatu, stovintį prie lovos kojūgalio.

— Jau prabudai?

Harvis linktelėjo ir netrukus vėl paniro į miegą.

Kai jis vėl pabudo, nustebo išvydęs šalia jo sėdinčią Andžę: mini sijonėlis vos dengė rausvas kelnaites, kojos įdegusios, rudos. Veidas taip pat įdegęs ir išpiltas strazdanų. Ji atmetė tuos ilgus šviesius plaukus ir jam nusišypsojo. Rankoje laikė popierinį maišelį ir aplamdytą skudurinę lėlę su darbininko kepurėle.

Jo pirmoji mintis prabundant: ji gali šitaip sėdėti su atsiplėšusiu iki šakumo sijonu, o įširdo, kai jis bandė paglamonėti jos papukus.

Paskui blausus atsiminimas iškilo į paviršių, sumišimas susipynė su pasišlykštėjimu ir kilo mintis, kodėl ji iš viso čia pasirodė. Užuot nusišypsojęs ir pasisveikinęs, jis niūriai pagalvojo: *bjauri gundytoja*. Kitą kartą tegul rėks, keiksis ir kuls jį — jo niekas nebesustabdys. Reketas, tas pagyrūnas Reketas, kuris gyrėsi praradęs nekaltybę būdamas dvylikos metų, sakė, kad moterys mėgo šiurkštų elgesį — tai jas įkaitindavo. Galbūt čia ir buvo atsakymas, gal tai ir būtų suveikę, jeigu jis būtų taip daręs — todėl ji ir atėjo.

— Sveikas, — ištarė ji. Kažkas pasikeitė jos išvaizdoje. Išsigražinusi, paakiuose ryškūs dažų dryžiai. Dėl to atrodė vyresnė, kur kas vyresnė negu šešiolikinė, bet ne vien tai. — Aš atnešiau Fredą, kad prižiūrėtų tave. — Ji padėjo ant lovos aplamdytą žaislą, paskui atkišo šlamantį maišelį. — Ne-

žinojau, ką atnešti. Čia yra Džeimso Bondo romanas ir rachatlukumų*. Tu juk mėgsti juos, ar ne?

Jis nieko neatsakė. Toji visa jos kosmetika jį trikdė, dilgtelėjo panika, kad ji išsidažė ne dėl jo. Kalė, pagalvojo jis.

— Aną dieną aš tau parašiau.

— Gavau.

Ji vėl atmetė plaukus.

— Kaip jautiesi?

Jis gūžtelėjo pečiais.

— Gana kvailai. Kaip tu sužinojai... kad aš?..

— Aš... aš išgirdau.

Jis pabandė susiimti, pabandė bent kiek atsisėsti, tačiau per stipriai skaudėjo.

— Gal padėti?

Jis papurtė galvą. Pasigirdo traukiama užuolaida. Kažkur netoliese duso vyras, girdėjosi subruzdimas, vežimėlio tarškėjimas.

— Kaip tai atsitiko? — paklausė Andžė.

— Buvau neatsargus.

Vaizdai vėl išniro. Priekinis stiklas. Plūduriavimas. Siaubas moters veide. Jis užsimerkė, vėl atsimerkė ir tuščiu žvilgsniu spoksojo į apklotų krūvą ant krūtinės.

Ji ketino kažką sakyti, kai prie kojūgalio sustojo pasitikėjimo kupinas vyras pilku kostiumu, žilstelėjusiais plaukais, pasirišęs jachtklubo kaklaraištį. Už jo stovėjo jaunas gydytojas baltu chalatu, su kyšančiu stetoskopu kišenėje ir seselė; abu šypsojosi tarpusavyje iš kažkokio tik jiems težinomo dalyko.

— Gal galėtum išeiti kelioms minutėms į vestibiulį? — pasakė tas vyras Andžei. — Noriu dirstelėti į šitą jaunuolį.

Andžė klausiamai sužiuro į Harvį.

— Ar palaukti?

Jis linktelėjo.

Seselė užtraukė užuolaidą aplink jo lovą, ir gydytojas atklojo apklotus.

Pilkakostiumis nusišypsojo Harviui.

— Jau maniau, kad esi žuvęs, kai tave atvežė. Aš esu Vainas, tave operavęs chirurgas. Ar tavo tėvas ginekologas Kventinas Svairas?

* Rytietiški saldėsiai.

— Taip.

— Mes kartu mokėmės „Karalienėje". — Ūmai jo išraiška surimtėjo, akys įsmigo į Harvį. — Kai atsitiko ta avarija, pro šalį važiavo vienas daktaras. Jis sakė, kad kai priėjo prie tavęs, tu buvai prarijęs liežuvį ir nebekvėpavai — buvai absoliučiai miręs. Tau velniškai pasisekė, kad jis ten važiavo, nes nemanau, kad dabar čia gulėtum. Atliksime kelis tyrimus ir įsitikinsime, ar viskas gerai. Nežinome, kiek laiko išbuvai be deguonies, tačiau panašu, kad mažiausiai porą minučių. — Jis iškėlė segtuką. — Dabar bakstelėsiu į tavo didįjį kojos pirštą. Pasakyk, ar jį jauti.

Harvis pajuto aštrų skausmą.

— Ai!

— Gerai! — pasakė Vainas. — Dabar kairiąją pėdą.

Harvis vėl aiktelėjo.

— Puiku, — sumurmėjo Vainas, suimdamas Harvio koją ir taukšėdamas per kelį guminiu plaktuku; paskui pašvietė miniatiūriniu žibintuvėliu į kiekvieną akį, atidžiai jas tyrinėdamas.

— Aš mačiau, kas atsitiko, — tyliai pratarė Harvis.

Ponas Vainas truputėlį išrietė antakius ir užgesino žibintuvėlį.

— Mačiau, kaip gydytojas išlipo iš automobilio ir priėjo prie mano kūno. Stebėjau jį. — Harvis pamatė, kaip seselė sumišo.

Chirurgas papurtė galvą.

— Manau, kad sapnavai, drauguži.

— Nesapnavau, — atkakliai užginčijo Harvis. — Galiu jį apibūdinti.

Chirurgas linktelėjo, leisdamas jam tęsti.

— Jis...

Mintyse Harvis aiškiai regėjo, kaip gydytojas iššoko iš automobilio, atbėgo. Paskui vaizdas išskydo lyg vanduo, kai įmeti akmenį. Jis matė gydytojo automobilį, tačiau tas pavirto kitu, kuriame kažkas sėdėjo, vairavo, ir spiegiančią moterį. Jis stengėsi atgaivinti atmintį, tačiau ji užgeso.

Chirurgas užjaučiamai šypsojosi.

— Manau, kad anestetikas tave gerokai paveikė, drauguži. — Jis žvilgtelėjo į pastabas, prikabintas prie lovos galo. — Kadangi buvai šoko būsenos, tau suleido ketamino. Tai gali sukelti haliucinacijas, kurios tęsiasi kelias dienas.

— Tai ne haliucinacijos.

Jis žiūrėjo į seselę, laukdamas patikinimo, tačiau jos veidas buvo su-

stingęs, surauktais antakiais, tartum kaukė. Pro užuolaidų tarpą pasimatė moteris su kepuraite, stumianti metalinį vežimėlį, ant kurio stovėjo elektrinis virtuvas.

— Kaip jaučiasi tavo kairioji ranka? — paklausė chirurgas tokia veido išraiška, lyg jo mintys būtų kažkur kitur.

— Gerai.

— Tu dešiniarankis?

— Taip.

— Tau pasisekė. Kairiosios negalėsi pajudinti kokį porą mėnesių.

— Aš tikrai viską mačiau, — pasakė Harvis. — Aš... aš mačiau...

Jo kalbą nutraukė pašaipus chirurgo žvilgsnis, dabar Harvis net nebebuvo tikras, ką matė. Norėjo pasakyti, kad matė savo motiną, tačiau suprato, kad tai nuskambės dar absurdiškiau.

— Dairysiuosi, bene pamatysiu tavo tėvą, — pasakė ponas Vainas. — Nebuvome susitikę kokį dešimtį metų. Perduok jam mano linkėjimus. Po poros dienų užbėgsiu.

Jis atsitraukė, patyliukais kažką pasakė jaunam gydytojui su sesele ir išėjo.

Seselė nuo lovos galo nukabino lentelę, kažką užrašė ir vėl pakabino. Paskui atitraukė užuolaidas, šnipštelėjo jaunam gydytojui, tas prunkštelėjo, ir abu išsekė paskui chirurgą lyg tempiami už pavadėlio šunyčiai.

5 skyrius

Spalio 22 d., pirmadienis

Kaip ir daugumą rytų Keitė Hemingvėj žingsniavo į redakciją jau nusiteikusi darbui. Ji pametė pirštines ir dabar ėjo susikišusi rankas į šeštojo dešimtmečio „Burberry" lietpalčio kišenes, kurį nusipirko vienoje Kovent Gardeno gatvės komiso parduotuvėje ir kuris buvo vienu dydžiu per didelis. Po juo vilkėjo vyrišką dvieilį švarką, įsigytą toje pačioje parduotuvėje, neapibrėžto stiliaus juodą sijoną ir juodas blauzdines.

Makiažas — įkyrus darbas, be to, jo menkai ir tereikėjo Keitės veidui, nors ji tuo netikėjo. Tvirti veido bruožai, o natūralios spalvos sveika oda praturtinta strazdanėlių dulkelėmis ant kaktos ir abipus dailios, trumpos,

riestos nosytės. Ji menkai išmanė apie makiažą ir paprastai pritepdavo dažų per daug ir bet kaip; drauge su susidraikiusiais linų spalvos plaukais ir labdaros parduotuvėse pirktais drabužiais visa tai darė ją labiau panašią į tyrimais užsiėmusią koledžo studentę negu į medžiagą renkančią žurnalistę.

Darbuotojų įėjimas buvo iš šoninės gatvelės, o kitoje jos pusėje glaudėsi administracinis korpusas, eilė rakinamų garažų ir statybinių medžiagų aikštelė. Čia pat stovintis šiukšliavežis trankėsi savo padargais, skrosdamas šaltą apniukusį orą, kai Keitė stumtelėjo petimi mėlynas duris ir įėjo į niūrų vestibiulį betoninėmis grindimis: priekyje ant sienos kabėjo gesintuvas, kamštinė skelbimų lenta, ant kurios buvo prismeigtas pageltęs apiplėšytas Darbo įstatymo skyrelis; prie kontrolinio laikrodžio stovėjo regztys su spaustuvininkams skirtomis perforacinėmis kortelėmis; ir medinė pertvara su tinklinėmis grotelėmis ir dideliu pranešimu LANKYTOJAI PRIVALO UŽSIREGISTRUOTI, o už jos plepėdamiesi sėdėjo du apsaugos darbuotojai. Kai įėjo Keitė, jie pakėlė akis ir prielankiai su ja pasisveikino.

— Sveiki!

Ji suplasnojo ranka ir nulėkė laiptais aukštyn, nuo plikų, mėlynai dažytų laiptinės sienų jau buvo nusilupę tinko gabalai, paskui nuskubėjo ilgu siauru koridoriumi pro apskaitininkų ir pardavimų skyriaus kabinetus. Ji dirstelėjo į laikrodėlį, „Cartier“ imitaciją, kurį nusipirko prieš trejus metus Bankoke. Be dešimties minučių devynios.

Keitė paspartino žingsnį, pasiekė laiptų aikštelę koridoriaus gale, kur pleveno riebaus maisto kvapai. Laiptai vedė aukštyn į valgyklą ir žemyn, kur buvo išsiuntimo skyrius ir spausdinimo mašinos, ir visa eilė personalo skelbimų lentų. „Ką privalote daryti pranešdami apie nelaimingus atsitikimus.“ „Dešimčia procentų pigiau už jūsų namų iškraustymą.“ „Meniu. Pirmadienis. Troškinta jautiena. Antradienis. Vištienos troškinys su aštriu padažu.“ Ne pastatas, o labirintas: jau praėjo trys mėnesiai, o ji vis dar neperprato jo geografijos. Čia buvo žmonių, išdirbusių daugybę metų, ir tie dar ne viską žinojo.

Ji stumtelėjo dvigubas duris ir įžengė į redakcijos žinių skyrių — didžiulę, per visą pastato plotį įsikūrusią atvirą patalpą, užgriozdintą stalų eilėmis, ant kiekvieno jų stovėjo po VDĮ* ekraną. Daugelis jau buvo užimti,

* VDĮ — vizualiniai (video-) displėjaus įrenginia, arba videomonitoriai, atvaizduojantys rezultatus, grafikus, rodiklius ir kt. televizoriaus tipo ekrane.

ir kambaryje tvyrojo tyli skuba — kaip visada prasidėjus rytui, o dieną, kai visos šešios laikraščio laidos viena po kitos iškeliaudavo į spaustuvę, viskas atslūgdavo.

Kambaryje esantys atraminiai stulpai, sijos, šildymo ir oro kondicionavimo vamzdynai buvo matomi ir paryškinti raudonais dažais, kad išsiskirtų kreminių sienų, rudo kilimo ir stalų apsuptyje. Pro abipus kambario esančius langus, atsiveriančius į aukštesnius pastatus, plito niūri pilkšva dienos šviesa, o patalpą apšvietė šaltos monotoniškos neoninės juostos, grandinėmis prikabintos prie lubų. Girdėjosi vienodas šildymo sistemos šnypštimas ir negarsus kompiuterių klaviatūrų klaksėjimas.

Ji praėjo pro apybraižininkų stalus. Tiktai du buvo užimti. Ant vieno, dar neužimto, treliavo telefonas, bet niekas neatsiliepė. Ant knygų apžvalgininko stalo — romanų kietais viršeliais šūsnis, ant filmų ir TV apžvalgininko — vaizdajuosčių kratinys. Dauguma naujienų reporterių jau buvo susirinkę ir dirbo, skyriaus redaktoriai triūsė iš peties, o prie iliustracijų stalo virė diskusija. Du reklaminių skelbimų priėmėjai su telefonais prie ausų skubiai spausdino kompiuteriu. Redaktorius, redaktoriaus pavaduotojas ir naujienų skyriaus redaktorius sėdėjo prie savo stalų, kurie buvo išrikiuoti vienoje eilėje tiesiai prieš kambarį, už naujienų redaktoriaus grupės.

Keitė ant sieninio kablio kambario gale pasikabino lietpaltį, užlindo už savo stalo, atsisėdo į sukamąją kėdę, numetė ant grindų rankinę ir nusišypsojo Džoanai Beinz — kitai, priešais ją sėdinčiai žurnalistei. Nei Darenas Vaito, nei Šerona Lover, kurių stalai stovėjo kairėje, dar nebuvo atėję. Džoanos Beinz pirštai įnirtingai lakstė klaviatūra, šalia kilo cigaretės dūmo siūlelis. Nepasukdama galvos ji kilstelėjo ranką: atseit žinau, kad atėjai.

Keitė pradėjo tvarkyti ant stalo popierius, kurių susikaupė chaotiškai daug, kadangi ji nebuvo darbe visą šeštadienį. Vyko į komandiruotę: medicinos seselė studentė patyrė seksualinį užpuolimą, o buvusi merė — apiplėšimą, todėl popierių šūsnys, kurias ji tikėjosi pagaliau įveikti, dar labiau išaugo.

Ji suvėrė ant metalinio smaigo ką tik sutvarkytus kelis lapus, ir stirta dar labiau augo. Stalas toks kaip ir visų: raudonmedį imituojanti plastmasė, metalinės kojos, keturi stalčiai. Beveik tokia pat namų aplinka kaip ir jos bute, tik čia nebuvo nieko asmeniško, vien standartinė juoda užrašų knygutė su kalendoriumi, popierių krūvos, tušinukų kratinys ir dabar jau

įjungtas VDĮ ekranas, kuriame žibėjo vienintelė komanda: „Nuspauskite atnaujindami monitorių." Tačiau tai buvo jos vieta, jos asmenine netvarka.

Keitė pataukšėjo per klaviatūrą, atsisiuntė naktinį krepšelį ir peržiūrėjo atskriejusias naujienas, sutelkdama dėmesį į istorijas, nutikusias laikraščio apžvalginiame rajone Sasekse. Kadangi jai nebuvo nurodyta, kurią istoriją būtina nušviesti, dabar ji pati gali pasirinkti kokią nori temą.

Ji permetė akimis: „Mirties ant pastolių tyrimas", „Getvike lėktuvas vos išvengė nelaimės", „Dėl vaizdo perdavimo gedimo nutrūksta TV programa", „Buvęs policininkas narkotikų paieškos reide".

Šiandien jai reikėjo parašyti du tęsinius: apie medicinos seselės istoriją ir buvusią merę, kuri dabar gulėjo ligoninėje. Ji išsiėmė iš rankinės bloknotą ir pervertė stenografuotas pastabas. Akies kampučiu pastebėjo jos link artėjantį naujienų redaktorių su kompiuterio išspausdintu lapu rankoje. Jis buvo švelnus, romus, įpusėjęs ketvirtąją dešimtį vyras, plonais, šviesiais, be laiko plinkančiais virš kaktos plaukais, apsivilkęs vienu iš tų savo pilkų šukuotinio audinio kostiumų, kuriais nuolat vilkėjo — gana madingu, bet atrodančiu taip, lyg būtų su juo miegojęs. Buvo šiek tiek pakumpęs, bet Keitė jau seniai padarė išvadą, kad tokį stotą turėjo dauguma žurnalistų — matyt dėl to, kad susikūprinę prasėdi šitiek valandų prie kompiuterių.

— Savaitgalis praėjo gerai? — paklausė jis.

— Puikiai, — atsiliepė ji. — Kad ir koks jis buvo.

— Viena tavo žinia įvertinta kaip sensacinga.

— Valio! — Ji visa nušvito.

— Apie tą senutę, kurią apiplėšė, buvusią merę. Teriui ta istorija be galo patinka. Nori, kad patektų į pirmąją laidą.

Teris Brentas buvo redaktorius.

— Ir su straipsnio autoriaus pavarde?

Jis linktelėjo.

— Šaunu! Nuostabu!

— Šį rytą tau kai ką turiu. Šiek tiek vampyriško.

— Tikrai?

— Stuksenimo garsai kapinėse.

Ji išrietė antakius, o jis nusišypsojo.

— Stuksenimo garsai?

Jis padavė Keitei atneštą lapą; jų žvilgsniai sekundėlę susitiko. Sumišusi ji iš karto nudūrė akis į lapą. Taip, jis patrauklus, tačiau ji norėjo

kaipmat išmesti tai iš galvos. Jis vedęs. Jai patiko, kad jis toks nesupykstantis, rodės, niekada neįsiuntantis. Kažin ar kada nors įširsdavo, iš tikrųjų įširsdavo. Kažkodėl taip neatrodė: buvo lyg tas akmuo pakrantėje, nuolatos skalaujamas jūros — kuo ji audringesnė, tuo jis tampa glotnesnis. Solidus, malonus. Ji įniko skaityti.

„Telefonu gautas pranešimas iš Braitono policininko Takerio. Priimta spalio 22 d., 8 val. 10 min. Po to, kai buvo pranešta apie sklindančius iš kapo tuksenimus Braitono šv. Onos kapinėse, koronerio tarnybai pateiktas prašymas ekshumuoti. Tikimasi, kad įsakymas ekshumuoti bus duotas šiandien prieš pietus."

Keitė atmetė ant veido užkritusią plaukų sruogą.

— Daugiau ką nors žinote?

— Ne. — Jis patylėjo. — Ekshumacijos — sudėtingas reikalas. Jie bus atsitvėrę uždanga ir nieko gero nepasakys. Tiesiog nueik ir pažiūrėk, kokia situacija — trumpa žinutė. Iliustracijų skyrius taip pat nori ko nors. Siunčia drauge fotografą.

— Stuksenimas iš kapo? Ką jie atkas — kokį nors Viktorijos laikų vampyrą?

— Ten guli dvidešimt trejų metų mergina. Palaidota praėjusį antradienį.

Ji išblyško.

— Manoma, kad ji gyva?

Jis nusišypsojo.

— Abejoju. Retkarčiais taip nutinka. Kapinės šiurpina žmones: trakšteli šakelė, ir jie galvoja, kad prisikėlė numirėlis.

— Ar žinote ką nors apie ją?

— Ne, tačiau gal tu išpeši. Ką nors nugirsi ir iš to sukursi gabaliuką.

Ji nusikabino lietpaltį, priėjo prie iliustracijų skyriaus redaktoriaus ir pasiteiravo, kuris fotografas paskirtas. Paskui nulipo žemyn pas apsaugos darbuotojus ir išsirašė mobilųjį telefoną.

6 skyrius

Harvis stebėjo, kaip jo link per kambarį kūliais virto melsvų dūmų debesis. Tėvas Bobas Atkinsonas, mokyklos kapelionas, sėdėjo patogiai sudribęs

savo aplamdytame, ašutų prikimštame fotelyje; kojos apmautos pilkomis puskojinėmis, juodi suvarstomi batai kyšojo iš po sutanos ir ilsėjosi ant apmegzto suolelio kojoms. Jis išmetė nudegusį degtuką į skardinę peleninę, gulinčią šalia jo ant raižyto medžio stalo, ištraukė iš burnos pypkę ir mąsliai ją laikė iškėlęs.

Kambarėlis mažas ir sujauktas: ant grindų patiestas išblukęs persiškas kilimėlis, lentyna grėsmingai įlinkusi po knygų krūvomis, gimtadienio atvirukas įkritęs į rantytą varinį kibirą su anglimis, keli įrėminti religinių vaizdų atspaudai nubrūžinę išblukusius tapetus reljefiškais raštais.

Iki Harvio atsklido gaminamo valgio kvapai, girdėjosi, kaip kapeliono žmona tarškino virtuvėje indus, gana garsiai buvo įjungtas radijas. Jis sėdėjo ant senamadiškos odinės sofos kraštelio tai sukryžiuodamas, tai atkryžiuodamas kojas, dirstelėjo į pirštų nagus, vis laukdamas kapeliono atsakymo, ir apmaudžiai pastebėjo, kad ant kelių panagių kraštelių pasirodė kalcio taškeliai. Po smiliumi matėsi lyg ir purvo pėdsakas, ir jis slapčia iškrapštė jį kitos rankos nykščio nagu. Už lango praskrido liepsnelė ir nusileido ant saulės laikrodžio mažame užžėlusiame sodelyje.

— Labai įdomu, — pagaliau pratarė kapelionas. Jo veidas platus, ramus, viršugalvyje plinkantis lopas, likę juodi plaukai skysti. Galėtum jį palaikyti kokios nors popgrupės būgnininku, mąstė Harvis. — Bibliniais laikais žmonės neabejotinai būtų palaikę tai mistiniu nutikimu.

Harvis tylėjo.

Kapelionas pabaksnojo į dantis pypkės kandikliu.

— Tai, kas tau nutiko, tikrai priminė regėjimą, tiesa?

— Regėjimą?

— Taip. — Jis apglėbė delnu pypkės galvutę ir garsiai patraukė: pypkė užgesusi. — Ar judu su motina buvote labai artimi?

Harvis gūžtelėjo pečiais.

— Taip, manyčiau, gana artimai.

— Ir esi įsitikinęs, jog tikrai sutikai ją, kad tai nebuvo sapnas arba haliucinacija?

— Esu tikras, kad taip nebuvo.

— Sapnų pasitaiko labai ryškių, ir ryte mąstai, kad jie buvo tokie tikroviški, jog iš tikrųjų galėjo taip atsitikti.

— Kai patekau į tą avariją, aš mačiau viską.

Kapelionas pasikrapštė dėžutėje ir ištraukė kitą raudongalvį degtuką.

— Nepaprasta. Nemanai, kad galbūt viską, ką išgirdai iš savo bičiulių pasakojimų, sudurstei į vieną? — Jis uždegė degtuką ir laikė virš pypkės.

Harvis staiga pyktelėjo.

— Ar jūs netikite gyvenimu po mirties?

Jo kairioji ranka suniežėjo po gipsu.

Kapelionas patraukė pypkę ir išpūtė pro nosį dūmus. Jis nusikėlė koją nuo kojos.

— Žinoma, kad tikiu, — švelniai pasakė jis.

— Tik jeigu tai neatsitinka jūsų pažįstamam žmogui?

Kapelionas suraukė kaktą.

— Nesuprantu.

— Gydytojas man sakė, kad aš nebekvėpavau. Vadinasi, porą minučių buvau negyvas. Jie buvo taip susirūpinę, kad atliko su manimi įvairius tyrimus, peršvietė rentgenu ir panašiai. Tai, ką mačiau, atsitiko man mirus. Be abejonės, miręs žmogus nemato haliucinacijų?

— Mes nežinome, Harvi, ir niekas nežino: turime pasitikėti Šventojo Rašto mokymais.

— Kodėl? Kodėl ne manimi?

Kapelionas papapsėjo pypkę.

— Tu iš tikrųjų mylėjai motiną ir smarkiai išgyvenai, kai ji mirė. Nuo jos mirties praėjo vos keli mėnesiai, ir tu iš tikrųjų tebesi giliai sukrėstas. Prireikia kelerių metų, kol žmogus su tuo susitaiko. Tu esi stiprus vaikinas ir įveiksi skausmą. Avarija vėl tave sukrėtė, ir — jeigu nori atviros tiesos — tavo galvoje viskas susimaišė.

Kapelionas pakėlė akis ir įsmeigė jas tiesiai į Harvį. Šis prikando lūpą užgniauždamas neviltį. Vaikinai Bobą Atkinsoną laikė geru vyruku, tokiu, su kuriuo galėjai pasišnekėti, — ne taip, kaip su dauguma čionykščių mokytojų. Harvis tikėjosi, kad jis supras, geriau viską paaiškins.

— Aš aiškiai mačiau, — pasakė Harvis. — Aš buvau pakilęs į orą ir plaukiojau virš tos vietos. Mačiau, kaip gydytojas stengėsi mane atgaivinti. Paskui patekau į tunelį, ir ten buvo mano mama.

— Kaip tu manai, kur buvai?

Harvis padvejojo.

— Tarsi prieigoje į... dangų.

— Kodėl taip manai?

Harvis užraudo ir atmetė nuo kaktos plaukų kuokštą.

— Buvo taip gera. Minutėlę jaučiausi tikrai laimingas, nepaprastai laimingas. Aš... aš niekada nesijaučiau toks laimingas gyvenime.

— O paskui išsigandai?

— Ne, nemanau, kad buvau išsigandęs. Tiksliau, buvau supykęs, kad jie neleis man... lyg ir... pasilikti. Na, įeiti. Kad daugiau nebeleis man pasikalbėti su mama.

Kapelionas atrodė labai rimtas.

— Tu nesusitikai su Dievu arba Jėzumi? Arba su šventuoju Petru?

Harvis papurtė galvą.

— Ar nemanai, kad keistoka? Eini į dangų ir nė vieno iš jų nematai?

Kažkas smuktelėjo Harvio viduje.

Kapelionas švelniai nusišypsojo.

— Harvi, aš nemanau, kad Dievas leidžia mums perkirsti tą ribą. Tai neįeina į Jo planą. Pameni šventojo Pauliaus laišką korintiečiams? „Kai buvau vaikas, kalbėjau kaip vaikas, mąsčiau kaip vaikas, protavau kaip vaikas; tapęs vyru, mečiau tai, kas vaikiška. Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį." — Jis atsilošė ir uždegė kitą degtuką. — Ar supranti, ką sako Paulius, Harvi?

— Nevisiškai.

— Jis sako, kad mums neskirta suprasti, neskirta matyti, kas yra už šio pasaulio. Mes matysime už to veidrodžio, kai mums ateis laikas iškeliauti į amžinybę: tada ir regėsime kitą pusę, ir suprasime daugiau apie šį gyvenimą. Bet ne iki tol.

— Kodėl ne?

— Kadangi tokia Dievo valia.

— Ir mes tiesiog šitaip turime priimti Dievo valią?

Kapelionas atrodė susijaudinęs.

— Be abejo, turime, Harvi. Mes esame Jo tarnai. Kai nepaklūstame Jam, rizikuojame.

Harvis gūžtelėjo pečiais.

— Ar nemanote, kad turime teisę suabejoti Jo valia?

Stojo tyla.

— Kai taškaisi žodžiais kaip dabar, Harvi, — tyliai atsakė kapelionas, — tu atsiveri piktavališkoms okultinėms jėgoms. Netenki Dievo globos.

— Aš nesitaškau.

— Taškaisi. Abejojimas Dievo valia ir šitoks kalbėjimas apie tai yra taškymasis purvu: atveri silpnas vietas, pro kurias patenka piktosios jėgos. — Jis nusišypsojo. — Gal dabar pasimelskime už tavo motiną ir tėvą?

7 skyrius

Spalio 22 d., pirmadienis

Keitė Hemingvėj sėdėjo šalia vairuotojo, kai mažasis *Sussex Evening News* „Ford", kurį vairavo Edis Biksas, redakcijos fotografas, paskirtas važiuoti drauge su ja, kilo į kalnelį bažnyčios link. Fotografas, trečią dešimtmetį įpusėjęs nevikrus griozdas, apsirengęs savo uniforma — „Timberland" batais, džinsais ir odine baikerio striuke, buvo gyvo, kūdikiško veiduko, ežiuku pakirptais šviesiais plaukučiais ir įsisegęs tiktai vieną auksinį auskarą. Kaskart, kai Keitei tekdavo važiuoti kartu su juo, jis būdavo užsikrėtęs vis kitokia manija. Šią savaitę buvo „nutūpęs" ant plūduriavimo kamerų.

— Neįtikima: tamsoje tiesiog leidi viskam nuplaukti. Turiu galvoje, išeini jausdamasis — oho!

Ji tesiklausė viena ausimi, mintys skrajojo kitur. Stuksenimas iš kapo. Dvidešimt trejų metų mergina. Vieneriais metais už ją jaunesnė.

Ji prisiminė, kaip vaikystėje žaidė slėpynių ir kartą įstrigo senoje skrynioje: bandė pakelti dangtį, bet jis nejudėjo iš vietos, o dar kažkas pradėjo ropoti aukštyn per koją. Ji kone išprotėjo, spiegė ir daužė, o atėjusi į kambarį sesuo, užuot ją išlaisvinusi, beldė į dangtį ir leido vaiduokliškus garsus, tuo tarpu padaras toliau ropojo aukštyn; ji raitėsi, bandė jį nusimesti, tačiau tas skaudžiai įgėlė į šlaunį vidinėje pusėje. Paskui Dara pakišo jį jai po nosimi: ten buvo besirangantis juodas, kokių trijų colių ilgio vabalas.

— Ta tamsa, — dėstė užsidegęs Edis Biksas. — Neįtikimas išgyvenimas: esi uždaroje savo paties visatoje.

Automobilis purvinas, išpurkštas oro gaivikliu. Priešais ją ant skydelio priklijuotas apskritas lipdukas NERŪKOMA. Valytuvai girgždėjo, trindami per stiklą dulksnos rūkelį.

— Reikia imtis grupinių veiksmų, savo teisių gynimo. Aš niekada nesijausdavau pakankamai atkaklus. Šitame darbe su tavimi taip dažnai elgiamasi šūdinai. Dabar man tai neberūpi. Žinau, ką darau — darau teisingai. — Jis kilstelėjo ranką rodydamas: — Štai ji. Prieš porą metų čia susituokė mano pusbrolis.

Bažnyčia stovėjo gerokai toliau nuo kelio. Maža, sena, bokštas lyg ir normanų stiliaus, galvojo Keitė, prisimindama savo mokyklines architektūros žinias: statmeni presbiterijos langai atrodė ne vietoje, cementinis tinkas nuo sienų kai kur atšokęs. Nuskurdusi kaip ir tos kapinaitės priešais ją, kaip ir daugybė bažnyčių.

Dešinėje — modernus plytinis vikariatas. Kitapus kelio — eilė namų akmenėliais apdailintomis sienomis, už šventoriaus matėsi nedidelė aptverta teritorija, kur stovėjo modernūs pastatai, o keli iš jų užpakaline dalimi glaudėsi prie bažnyčios sienos. Jie sustojo už policijos automobilio ir tamsiai žalio autofurgono. Daugiau automobilių netoliese Keitė nematė, nebuvo ir kitų korespondentų. Kombinezonu apsirengęs vyras buvo pasilypėjęs ant kopėčių ir valė presbiterijos langus.

Jos skrandis susitraukė. Vykdydama pavedimą ji paprastai norėdavo kaipmat šokti iš automobilio, užsiimti geresnę poziciją, surasti priėjimą, kurio niekas kitas nebuvo suradęs, liudininką ar nukentėjusįjį, ar praeivį, kurio dar niekas nebuvo apklausęs, dar niekieno neaptiktą detalę. Šiandien jos čionai netraukė, jai visa tai atrodė tuščias reikalas, kad jie gavo melagingą žinią.

Edis atidarė dureles, vidun plūstelėjo šalto oro šuoras. Nuo užpakalinės sėdynės jis susirinko abu „Nikon'us“, ilgą objektyvą ir užsikabino juos ant kaklo, paskui įbedė akis į dangų, mintyse apskaičiavo ir abejodamas suburbėjo:

— Du — aštuoni. — Jis nuėmė nuo vieno aparato objektyvo dangtelį ir nustatė ryškumą, paskui brūkštelėjo atbulu pirštu per nosį ir įsižiūrėjo į namelius kitoje kelio pusėje. — Niekada nefotografavau ekshumacijos, — pasakė jis. — Nors kelis lavonus teko. Geras dalykas, kad jie nekruta.

— Fu! — atsiliepė Keitė taršoma kito vėjo šuoro.

Čia pat stovėjo mėlyna skelbimų lenta, kur buvo nurodytas pamaldų laikas, o apačioje vikaro vardas ir pavardė — kunigas Nylas Komfortas.

— Gera pavardė vikarui, — įvertino Edis.

Jie nuėjo į kapines. Senos, nelygios kapinaitės, kai kurie antkapiai pa-

krypę. Ne vienas apsinešęs samanomis ir kerpėmis, o ant kelių ir užrašai sudūlėję.

— Tenai, užpakalyje, yra šiuolaikinės kapinės, — pasakė Edis.

Keitė neramiai dirsčiojo į antkapius. Kapinės ją gąsdino. Ji vis pagalvodavo, ar nevertėtų tapti organų donore, tačiau dėl tos pačios priežasties dar nesurašė testamento, nes imdamasi tokių žygių patvirtintų savo mirtingumą. Ji stengėsi per daug negalvoti apie mirtį turbūt dar ir todėl, kad tekdavo su ja susidurti didžiumą savo darbo dienų: kūnai, traukiami iš karpomų sulamdytų automobilių, slenksčių mynimas, lankant sielvartaujančias našles, bandymai nugvelbti nuotrauką iš priblokštų tėvų. Kartais žmonių tragedija tereiškė tiek pat, kiek užrašai ant antkapių, pro kuriuos ji dabar praėjo, ir būdavo akimirkų, kai ji išsigąsdavo, jog tampa per daug diržinga, per daug atšiauri. Bet štai ją pasiunčia apklausti keturmetės mergytės, mirštančios nuo leukemijos, ir po to ji visą dieną tramdo ašaras.

Jie ėjo per kapines plytelėmis nuklotu taku, pro didžiulį kukmedį, kurio šakos brūžinosi į sieną. Priešais pasipylė lapų kruša.

— Anksčiau kukmedžius sodindavo šventoriuose, kapinėse, kad atbaidytų piktąsias dvasias, — pasakė Edis.

— Ar iš jų ir darote savo kriketo lazdas?

— Iš gluosnio. Viešpatie, kokie jūs, jankiai, kvaiši! Kiek laiko čia pragyvenai?

— Dešimt metų.

— Ir dar nežinai, iš ko daromos kriketo lazdos?

Ji išsišiepė, tačiau tuoj pat surimtėjo, nes pasukę už bažnyčios kampo jie išvydo uniformuotą policininką. Jis stovėjo priešais baltą juostą, kuri supo už jo esančias kapinaites — mažas, tvarkingas kapinaites, glėbiamas rudeniškai rusvų bukmedžių tvoros. Gale matėsi varteliai, ant kurių buvo prikabintos kelios baltos juostos atraižos: viena jau buvo atitrūkusi ir plevėsavo lyg aitvaro uodega.

Keitei jau teko susipažinti su keliais vietiniais policininkais, tačiau šito ji dar nebuvo sutikusi. Jaunas ir atrodė nedraugiškas bei nuobodžiaujantis. Ji iškėlė savo tarnybinį pažymėjimą. Policininkas su menka pašaipa dirstelėjo į sukabintus ant Edžio kaklo fotoaparatus.

— Jokios žiniasklaidos, — pareiškė jis. Vėjo gūsis kilstelėjo jo kepurę, ir jis užsitempė ją tvirčiau.

— Kam leidžiama įeiti? — paklausė Keitė.

Toliau už jo, kapinaičių galo link, du vyrai tempė laikiną žalią uždangą ant palapinės kuolų. Ją negailestingai taršė vėjas ir kėlė jiems vargo. Policininkas dėbsojo priešais save, tarsi Keitės su Edžiu čia nė nebūtų.

— Klausyk, žmogau, — prakalbo Edis. — Kam leidžiama įeiti?

— Įgaliotam personalui.

Jis toliau lyg sargybinis dėbsojo priešais save ir nebeištarė nė žodžio. Keitė pajuto sukylantį pyktį.

— Ar čia yra policijos atstovas spaudai?

Jis papurtė galvą.

— Čia vyksta ekshumacija, tiesa?

Ir vėl jis neatsiliepė.

Edis jai mirktelėjo ir patraukė taku atgal. Keitė nusekė iš paskos. Jis sustojo ir kryptelėjo galvą šiuolaikinių namų pusėn:

— Iš kurio nors galėtume viską matyti.

— Noriu susirasti vikarą, — pasakė Keitė.

— Ir aš užsukčiau kokiai nuotraukai. Dvasininkai visada duoda šiokį tokį toną.

Vikaras atidarė duris ir žvelgė į juos sunerimęs. Jis buvo aukštas, tvirto sudėjimo vyras, bebaigiantis penktąją dešimtį, trumpais, rudais, tiesiai atgal atšukuotais plaukais ir stebėtinai moderniais akiniais raginiais rėmeliais. Vilkėjo kariško stiliaus džemperį, pro kurį matėsi balta kieta dvasininko apykaklė, avėjo odines šlepetes.

— Ponas Komfortas? — paklausė Keitė.

— Taip, — atsakė jis aiškiai nenoriai.

— *Evening News*. Norėčiau paklausti, ar galėtumėte suteikti mums bent kiek informacijos apie šią ekshumaciją.

Jo veido išraiška tapo griežtesnė, o pats tvirtai laikė duris nuo vėjo.

— Tai tikrai labai konfidencialus reikalas.

Balsas traškus ir kategoriškas. Lūpų kampučiuose virpėjo įtampa arba pyktis. Žvilgsnis nukrypo nuo jos į Edį.

— Jūs sutuokėte mano pusbrolį Diką Bilingtoną, — pasakė Edis. — Prieš porą metų.

Jo žodžiai vikarą šiek tiek išmušė iš vėžių.

— O, tikrai? — tarė jis. Veido išraiška kiek sušvelnėjo. — Atvykęs iš Kornvalio? Vedė vietinę mergaitę Dženę Velens?

— Iš Devono, — pataisė Edis.

— Taip, prisimenu jį. — Jo balso tonas ir veido išraiška neatskleidė jokios nuomonės nei apie Diką Bilingtoną, nei apie Dženę Velens.

— Mes nesikišime į jokius konfidencialius reikalus. Ne tokia *News* politika, — pasakė Keitė. — Tačiau tikėjomės, kad jūs galėsite suteikti mums bendrą informaciją.

Kunigas Komfortas dvejojo.

— Buvo pateiktas prašymas išduoti leidimą ekshumacijai, tačiau jis dar neišduotas, — tarė vikaras.

— Tačiau tikitės, kad bus išduotas? — Keitė išsitraukė bloknotą ir pradėjo paskubomis stenografuoti.

Kunigas varstė akimis jos bloknotą, tarsi šis būtų užsienietiška moneta, gulinti aukų dėžutėje.

— Koroneris davė nurodymą. Priklausys nuo to, kada Vidaus reikalų ministerija išduos leidimą.

— Ar manote, kad šiandien?

— Gaila, bet nesu susipažinęs su jų biurokratinėmis procedūromis.

— Ar galėtumėte mums smulkiau papasakoti apie tą asmenį... kūną... kurį norite ekshumuoti?

— Bijau, kad ne. Tai privatus klausimas. Pareiškimas pateiktas reikalaujant mirusios moters vyrui.

— Kuo ji buvo vardu?

Jis padvejojo.

— Salė Donaldson. Mergautinė pavardė Makenzi.

Keitė užsirašė.

— Ar anksčiau jums teko susidurti su ekshumacija?

— Ne. Niekada. — Jis kreivai šyptelėjo. — Ko gero, šiuo klausimu jūs turite daugiau patirties negu aš.

Keitė taip pat nusišypsojo, stengdamasi ištirpdyti ledinį barjerą.

— Ar tiesa, kad žmonės girdėjo iš kapo stuksenimo garsus?

Vikaras pažiūrėjo į Edį, kuris keitė fotoaparato objektyvą; plaikstėsi odinė baikerio striukė.

— Vienas kitas vietinis gyventojas lyg ir kažką girdėjo, — pasakė jis.

— O jūs girdėjote?

— Ne, aš negirdėjau, — pabrėžtinai atsakė jis.

— Ar gali būti, jog ji dar gyva?

— Absoliučiai ne. Mes susisiekėme su ligonine; prieš išduodant mirties liudijimą, visos procedūros atliktos teisingai. Neįmanoma, kad ji galėtų būti gyva.

— Tuomet kodėl ją ekshumuojate?

Vikaras nervingai, piktai sumirksėjo.

— Dėl jos liūdinčio vyro dvasinės ramybės, — pareiškė jis.

— Ar jums teko girdėti, kad kas nors būtų palaidotas gyvas?

— Aš manau, — pasakė jis, — kad tokių dalykų galite rasti atsivertę Edgarą Alaną Po.

— Vadinasi, jūs nemanote, kad būtina skubėti — kad derėtų pradėti nelaukiant oficialaus leidimo?

Jo akyse pyktis suliepsnojo stipriau, veidas įsitempė.

— Ne, nemanau.

— Ar žinote, nuo ko ji mirė... atsisveikino su šiuo pasauliu?

— Kaip man žinoma, sutriko kvėpavimas.

— Jos amžiuje? — Keitė žymėjosi toliau.

— Buvo komplikacijų, susijusių su nėštumu.

— Ji buvo nėščia? — apstulbo Keitė.

— Kiek žinau, šeštą mėnesį.

Keitė atsivertė kitą lapą.

— Jeigu tai yra privatus reikalas, gal galėtumėte pasakyti, kodėl prisistatė policija?

Jis giliai įkvėpė ir tik tada atsakė:

— Mes paprašėme jų atvažiuoti ir padėti mums išsaugoti privatumą.

— Vadinasi, jūs nemanote, kad esama kokių nors įtartinų aplinkybių?

Pralėkė vėjo šuoras, pasipylė lietus. Įžūlus vikaro žvilgsnis tartum sakė, kad jis nieku gyvu nepakvies jų vidun.

— Ne.

— Ar galėčiau jūsų paklausti apie pačią procedūrą?

— Gaila, tačiau šiuo metu esu labai užsiėmęs.

— Be abejo. Atleiskite. Jūs labai padėjote.

Edis atsitraukė per kelis žingsnius.

— Greitutė fotografija mūsų byloms.

— Ne, iš tikrųjų... — prabilo vikaras.

Keitė išgirdo vieną spragtelėjimą, antrą.

Vikaras apsisuko ir žengė į vidų. Keitė dar spėjo jam padėkoti, tačiau

nesulaukė jokio atsako, tartum vikaras būtų gailėjęsis to, ką jau pasakė, ir tvirtai uždarė paskui save duris.

Edis uždėjo dangtelį ant fotoaparato.

— Išbandome namus?

Ji linktelėjo, ir jiedu patraukė keliu, nunarinę galvas prieš lietų, paskui pasuko dešinėn, šiuolaikinių namų link.

— Prie paskutiniojo? — paklausė jis.

Darėsi šalčiau, ir Keitė susikišo rankas į lietpalčio kišenes. Jie nupėdino išgrįstu taku, pro mažą pievelę, tokią gražią, tokią švarią, be jokios piktžolės, kad atrodė dirbtinė, ir paspaudė durų skambutį. Nuskambėjo liūdna melodija. Viduje verkė vaikas, radijas kalė trankią muziką.

Duris atidariusi moteris buvo beveik to paties amžiaus kaip Keitė. Ant džinsų ir teniso marškinėlių užsimetusi „Snoopy“ prijuostę, plaukus bet kaip suėmusi virš galvos ir surišusi skudurine juostele. Ji kramtė irisą ir atrodė susirūpinusi. Namai atsidavė sauskelnėmis ir vaikiška pudra. Prieškambaris nusėtas žaislais.

Edis kyštelėjo savo tarnybinį pažymėjimą ir linksmai šypsodamasis palinko į priekį.

— Sveiki! *Evening News*. Mes aprašome kapines. Ar įmanoma pasinaudoti kuriuo nors kambariu viršuje, kad galėčiau nufotografuoti keletą vaizdelių?

Ji taip susiraukė, tartum žiūrėtų į pamišėlį.

— Kas ten darosi? — paklausė. Už jos pasirodė mažiulis ant triratuko. Jis trinktelėjo į grindjuostę, ir ji kaipmat atsisuko ir užriko: — Tomi! Greičiau dink iš čia, nes prilupsiu. — Ir vėl atsigręžė į Edį su Keite.

— Ekshumacija, — pasakė Keitė.

— Kas tokia?

— Atkasamas kapas, kuriame praėjusį antradienį buvo palaidota mergina.

Nesiliaudama kramtyti ji paspoksojo į Keitę, po to į Edį.

— O, aha, kažkas pasakojo apie beldimus ar panašiai.

Vaikas tebelaidė gerklę.

— O jūs pati ar girdėjote ką nors neįprasta? — paklausė Keitė, kišenėje gniauždama bloknotą.

Įsikišo Edis:

— Pagalvojau, gal turite kokį galinį kambarį, iš kurio atsivertų?..

Moters veidas vos pastebimai įsitempė.

— Kiek laiko būsite?

Jis išsitraukė piniginę ir pasiknisęs išpešė penkinę.

— Šis bei tas, — pasakė jai paduodamas.

Ji lyg niekur nieko įsikišo pinigą į prijuostę.

— Vienuoliktą aš išeinu.

— Gerai.

Jie nusekė paskui ją laiptais į viršų. Namai buvo menkai apstatyti, tarsi jie būtų ką tik atsikraustę. Juos atvedė į mažą, kilimine danga išklotą kambarėlį, kuriame tebuvo kelios kartoninės dėžės, krepšys su golfo lazdomis ir sauskelnių pakas. Kvepėjo šviežiais dažais, čia buvo didžiulis langas.

— Iš čia geriausiai matosi, — nurodė ji.

Jis atsivėrė tiesiai į kapines su tvarkingai išrikiuotomis antkapių eilėmis: tikra aptriušusių kapinaičių šventoriuje priešingybė. Už dvidešimties pėdų du darbininkai jau buvo bebaigią statyti priedangą. Keitė nusivylė, nes toliau už jos nieko nesimatė. Dar vienas policininkas ėjo sargybą prie kapinių galinių vartelių.

Palapinės brezentas prasiskyrė, išlindo kažkoks sutrikęs jaunuolis dalykiniu kostiumu ir be tikslo slampinėjo aplinkui, nekreipdamas dėmesio į lietų. Edis ištempė vienkojo stovo stiebą ir priveržė „Nikon'ą" prie pagrindo plokštės.

— Tas kostiumuotasis tikriausiai jos vyras, — pasakė Keitė.

— Fotografuosiu kiekvieną, kurį pamatysiu.

— Norėčiau kaip nors jį pakalbinti. Atlėksiu pas tave vėliau.

Edis buvo užsiėmęs savo prietaisais ir tik mašinaliai linktelėjo.

Keitė išėjo ir pasukusi prie gretimo namo spustelėjo durų skambutį. Niekas nepasirodė. Nuėjo prie kito, ir ten duris atidarė žilstelėjusi moteris.

Keitė nusišypsojo:

— Atleiskite už trukdymą. Aš esu iš *Sussex Evening News*.

— Ne, nesidomiu, — atsiliepė ji žemu, sakytum, arklišku, balsu ir jau vėrė duris.

— O, ne, aš nieko neparduodu. Esu žurnalistė. Pamaniau, gal jūs ką nors žinote...

— Atsiprašau. Man visiškai neįdomu.

Durys užsidarydamos tvirtai spragtelėjo.

— Karvė, — burbtelėjo Keitė sau po nosimi ir nupėdino prie kito namo.

Duris atidarė žvali, linksmai nusiteikusi moteris trumpais rudais plaukais ir tvarkingais rudais drabužėliais.

— O, taip, tie dunksėjimai! — prašneko ji, o balse nuskambėjo moterų profesinių sąjungų, labdaringų piknikų ir lėšų stogui dengti rinkliavos atgarsis. — Faktiškai negaliu pasakyti, kad pati būčiau girdėjusi. Ar buvote užsukusi į tuos namelius?

— Apdailintus akmenėliais, priešais bažnyčią?

— Taip. Dvyliktas numeris, ponia Heridž. Ji visiškai įsitikinusi, kad prieš kelias dienas girdėjo kažkieno šūkčiojimus. Tik bėda, kad ji šiek tiek — suprantate? — Ji patapšnojo sau į smilkinį.

— Ar galėčiau užsirašyti jūsų vardą ir pavardę?

— Pamela Veston. Ištekėjusi.

— Ar manote, kad toji moteris galėjo būti palaidota gyva?

Ji pakreipė galvą į vieną pusę, paskui į kitą.

— Baisu net pagalvoti apie tokį dalyką, tiesa? Tikiuosi, kad ne. Po velnių, baisiau ir būti negali. Turiu omenyje, kaip ji kvėpuotų? Ar žmonės mano, kad ji gali tebebūti gyva?

— Regis, bus galybė bėdų, — atsakė Keitė.

— Pasakykite man, jeigu ką nors išgirsite, gerai?

Keitė pažadėjo ir nužingsniavo prie akmenukais dengtų namų kitoje kelio pusėje, norėdama pakalbinti ponią Heridž iš dvylikto numerio.

Ponia Heridž girdėjo beldimus; tai buvo reguliariai kartojamas SOS Morzės abėcėle. Taip pat ji girdėjo dejones bei pagalbos šūksnius. Ir ji regėjo Jėzų. Jis nuolatos ją aplanko ir per ją perduoda būtinus patarimus žmonijai. Kartą jis aplankė ją sėdinčią tualete, nes turėjo perduoti neatidėliotiną žinią. Ponia Heridž stengėsi Keitę įtikinti, kaip svarbu šias žinias išspausdinti jos laikraštyje. Keitė pažadėjo pasišnekėti apie tai su redaktoriumi.

Ji apėjo visus namus aplink kapines. Dar vienas žmogus, pensininkas dantistas, irgi manė kažką girdėjęs, tačiau negalėjo tikrai garantuoti. Visi *žinojo*, kad kažkas buvo girdėjęs kažką.

Vienuoliktą valandą penkiolika minučių ji tarnybiniu telefonu padiktavo pirmąją ataskaitą redakcijoje sėdinčiai pranešimų priėmėjai ir pasikalbėjo su Džefriu Foksu, naujienų redaktoriumi, kuris liepė jai likti vietoje.

Jai pavyko gauti sargyboje stovinčio policininko patvirtinimą, kad kostiumuotasis vyriškis už dengtų užtvarų buvo Salės Donaldson vyras, o po to ji stovėjo prie įėjimo į šventorių ir laukė, kol jis pasirodys.

Per valandą apsireiškė dar pora vietinių korespondentų. Keitė juos pažinojo, ir jie apsimainė turimomis menkomis žiniomis. Ji nuslėpė tiktai viena — kad Salės Donaldson vyras buvo čia pat, po priedanga.

Jos pirmasis gerokai apdorotas ir glaustas straipsnelis pasirodė penktajame vidurdienio laidos puslapyje. Viena keturiolikos eilučių skiltelė pavadinta PRAŠYMAS DĖL JAUNAMARTĖS KAPO:

> Neseniai palaidotos jaunamartės Salės Donaldson kūnas bus ekshumuotas, nes pasigirdo kalbų apie Braitono šv. Onos bažnyčios šventoriaus kapinėse sklindančius stuksenimo garsus.
>
> Dvidešimt trejų metų Salė mirė spalio 14 dieną Braitono princo regento ligoninėje po nėštumo komplikacijų.
>
> Ekshumaciją paprašė atlikti Šv. Onos bažnyčios vikaras Nylas Komfortas. Rytų Sasekso koroneris davė leidimą pradėti darbus.

8 skyrius

Į tykią laboratoriją pro langus smelkėsi sutemos. Kambaryje tvyrojo sunkus, aitrus formalino tvaikas. Bunzeno degikliai su raudonais guminiais vamzdeliais buvo tvarkingai išdėstyti tarpais ant ilgų medinių darbastalių. Virš jų ant lentynų stovėjo mėgintuvėlių eilės; ten pat buvo išrikiuoti ir stikliniai užkimšti buteliai su atspausdintomis etiketėmis. Druskos rūgštis. Kalio chloridas. Cinko oksidas. Vienoje lentynoje stovėjo stiklainiai, kuriuose plūduriavo nebegyvos konservuotos varlės.

Ir lauke buvo tyku — laikas tartum priklausė jam. Jis spoksojo į lentynas, į stiklainius, chemikalus, prietaisus. Mokslas. Žinios. Harvis Svairas jautė žnaibantį jaudulį ir kvėpė formaliną lyg nuostabius kvepalus.

Lentoje buvo kreida užrašytas žodis FOTOSINTEZĖ. Gamtos jėga.

Gyvybė gyvybėje. Egzistavo momentas, kai galėjai matyti kūną paliekančią gyvybę. Tačiau tai nereiškė, kad prasidėjo mirtis. Mirtis buvo apgaulinga.

Sugniaužtoje jo rankoje spurdėjo varlė. Jis jautė, kaip jos kūnu pulsuoja virpuliai: baimė ir energija. Jos žiotys prasiverdavo ir užsiverdavo, liaukos išskyrė gleives, ji mirksėjo, lankstė plėvines kojas. Ji norėjo ištrūkti, išsilaisvinti. Po sekundėlės ištrūks, išsilaisvins.

Apačioje, keturkampiame kieme, vienu šūksniu tylą perskrodė berniuko balsas. Kitas balsas atsiliepė. Varlė vėl pasirangė. Sieninis laikrodis rodė aštuntą valandą keturiasdešimt penkias minutes. Iki devintos valandos Harvis turėjo grįžti į bendrabutį vakariniam patikrinimui.

Jis įmetė varlę į „Kenwood" maišiklio „Perspex" indą, tvirtai užspaudė dangtelį ir padėjo maišiklį ant svarstyklių. Ant kitos lėkštelės atsargiai krovė svarsčius. Keturi svarai, trys uncijos, septyni gramai. Jis jau buvo pasvėręs maišiklį ir varlę atskirai. Varlė šokinėjo ant stiklo, atsimušdama kojomis į aštrią nejudančią geležtę dugne.

Harvis įkišo laidą į šakutės lizdą sienoje, ir maišiklio šone užsidegė žalia signalinė lemputė. Jis stebėjo svorio rodiklius, nebe varlę, ir dviem pirštais suėmė jungiklį. Krūptelėjo pastebėjęs slenkantį šešėlį. Atsigręžė. Tai buvo jo biologijos mokytojas, ponas Stiplas, su savo peteliške po kaklu ir drobiniu švarku — gana arogantiškas vyras suglostytais, per vidurį perskirtais plaukais, smulkių, dailių veido bruožų. Jis paėjo kelis žingsnius į priekį ant tų savo batų rumbuotais kaučiuko padais.

— Labas vakaras, Svairai. Gana vėlai darbuojiesi?

— Atlieku eksperimentą, sere, — paaiškino Harvis.

— A... — Jis įsmeigė žvilgsnį į maišiklį. — Gal norėtum man papasakoti apie savo eksperimentą?

Harvis veriamai žiūrėjo į mokytoją. Varlė pašoko, jis atitraukė nuo jungiklio pirštus.

— Kulinarinis eksperimentas? Verdi amfibijų sriubą?

— Atlieku svorio netekties bandymą, sere, — pasakė jis.

Mokytojas įdėmiau žiūrėjo į varlę.

— Svorio netekties bandymą?

— Matuoju, kaip pasikeičia svoris mirties akimirką.

— Maisto maišiklyje?

— Užmušdamas varlę šiame hermetiškame inde ir nieko nepridė-

damas ir neišimdamas, aš galėčiau nustatyti, ar prarandamas svoris arba masė mirties momentu.

— Ir ką gi svorio ar masės netektis mirties metu įrodytų, Svairai?

Jis visada kalbėjo decibelu aukščiau negu reikėjo, tartum kreiptųsi į nematomą auditoriją.

— Tai įrodytų, kad varlė turi sielą.

— Sielą? — pakartojo apstulbęs mokytojas. — Tu tiki, kad varlė gali turėti sielą?

— Aš tikiu, kad visi gyvi padarai gali turėti sielas, sere.

— Ar kada nors skaitei Popą, Svairai?

— Ne, sere.

— O reikėtų, berniuk. „Kai seki gyvybę skrosdamas gyvius, prarandi ją tą pačią akimirką, kai suseki."

— Jūs čia nuolat skrodžiate gyvūnus, sere.

Ponas Stiplas iškėlė pirštą.

— Tiktai turėdamas pagrindą, Svairai. Tiktai dėl to.

— Aš turiu pagrindą, — pasakė Harvis.

— Šita laboratorija skirta O ir A lygio egzamino programos studijoms, Svairai. Čia ne vieta beprotiškiems žaidimams.

— Aš neužsiimu beprotiškais žaidimais.

— Nemanau, kad varlės suplakimas maišiklyje gali būti laikomas rimtu moksliniu tyrimu. Ar čia viena iš mūsų varlių?

— Aš pats ją susiradau, sere.

— Patariu greičiau grįžti į bendrabutį, Svairai. Jau beveik devinta valanda. Ir pakeliui paleisk tą varlę. Iš kur čia atsirado maišiklis?

— Jis mano, sere. Iš namų.

— Manau, aš jį pasilaikysiu.

Harvis išėjo iš laboratorijos kietai susičiaupęs, nulipo akmeniniais laiptais ir atsidūrė kiemelyje. Nenoriai paleido varlę krūmuose ir nuskubėjo į bendrabutį.

Biologijos mokytojas stebėjo jį pro Viktorijos laikų gotiško stiliaus pastato smulkiai skersiniais sudalytą langą. Šis vaikas kėlė jam nerimą, visiems kėlė. Jis buvo gabus, kartais, kai susitelkdavo, ir labai talentingas, tačiau nuolat paskendęs savo vidiniame pasaulyje. Visada šiek tiek intra-

vertiškas, gana keistos elgsenos, kurią kai kurie mokytojai vertino kaip grėsmingą. O po to nelaimingo atsitikimo jam visai pablogėjo: kelia keistas idėjas, užduoda nesuprantamus klausimus. Jam derėtų susikaupti ir ruoštis A lygio egzaminams, tačiau jį tartum apsėdo mirties klausimas.

Atvirai kalbant, turbūt jį tebekamuoja motinos netektis.

Prie šoninių durų stoviniavo bernioků būrys. Harvis matė raudoną žybsėjimą ir suuodė cigarečių dūmą. Keli jo moksladraugiai atsigręžė, kai jis artėjo taku. Vienas ištarė:

— Štai ir zombis!

Pratrūko krizenimas.

— Ei, Harvi, kaip laikosi tavo bičiulis Dievas? Ar Jis padės tau išlaikyti egzaminus?

— Ei, Harvi, — šūktelėjo kitas, Horstedas. — Andersonas sakė, kad prisikėlusieji iš mirusių yra zombiai. Jis mano, kad tu — zombis!

Harvis tylėjo.

Volsas Mainoras suraukė nosį, pauostė.

— Jis mirtinai smirda.

— Ne, jis mirtinas nuoboda!

Žvengimas nulydėjo jį į vestibiulį. Jie neišmanėliai. Šitoje mokykloje visi neišmanėliai.

Žvengimas tebeskambėjo ausyse, kai jis jau gulėjo lovoje, vis nepajėgė nusiraminti, neįstengė užmigti. Jau dvi savaitės, kaip nuo rankos nuimtas gipsas, ir ją velniškai skaudėjo. Skaudėjo prigulta, ir jis atsivertė aukštielninkas, tačiau neparemtą ranką gėlė dar labiau. Jis atsigulė ant dešiniojo šono, bet lūžę šonkauliai nuo slėgio taip sudiegė, kad jis vos užgniaužė riksmą.

Tamsoje girdėjosi penkių jo kambario draugų alsavimas. Deikras rėžiamai ir neritmingai knarkė, pro trukdančius adenoidus įtraukdamas šiltą nakties orą. Kairėje kažkas — Pauelas ar Volsas Mainoras — apsivertė, sugirgždėjo lovos spyruoklės. Rami karšta naktis, ir pro neuždengtus langus matėsi kaštonas, blizgantis mėnulio šviesoje kaip porcelianas.

Jis užsimerkė, vėl bandė užmigti, tačiau ryški mėnesiena tarytum smigo pro odą į smegenis. Akyse stovėjo ponas Stiplas su savo dabitiška peteliške, ir Harvis įsivaizdavo, kaip kankina jį rūgštimis ir skalpeliais,

mintyse girdėjo jo klyksmus, jautė, kaip jis raitosi, kaip jį apleidžia gyvybė, ir nusišypsojęs kone užsnūdo.

Bet užvirė dar šviežesnis pyktis: tie jo draugai, išsišiepę, besišnabždantys tarpusavyje, kai jis artėjo, krizenantys jam už nugaros, kai ėjo pro šalį.

Jis negalėtų tiksliai pasakyti, kada viskas prasidėjo: ar po to, kai jis pasipasakojo jiems, ką patyrė, ar po to, kai jis smogė Reketui. Reketui su visa jo milžiniška apipjaustyta varpa ir seksualinėmis pergalėmis; tai jis garsiausiai prunkštė, kai Harvis papasakojo, kas jam nutiko, ką jis regėjo.

— Ar gavai progą išdulkinti Andžę, kai buvai danguje, Harvi? — tyčiojosi Horstedas. — Kadangi Reketas kietai ją tvatino, kai gulėjai ligoninėje. Sakė, kad ji minkšta kaip šermuonėlis.

Reketas aukštesnis ir tvirtesnis, tačiau Harvis gerokai užvožė jam, paliko po akimi mėlynę, nors faktiškai teturėjo vieną ranką. Jo draugai buvo apstulbę. Jis pats irgi: anksčiau niekada nieko nemušė. Niekada *iš tikrųjų* nesmogė nė vienam taip, kaip Reketui.

Reikėjo jam nutylėti apie savo patirtį. Kvailys, kad papasakojo. Manė, kad jie supras. Bet bukapročiai ir liks bukapročiais. Jiems visiškai nerūpėjo gyvenimo klausimas.

Ir vėl mintys nuklydo į avariją, nuosekliai atgamindamos kiekvieną detalę. Žalsvas automobilis, už vairo cigaretę rūkanti moteris ką tik sušukuotais plaukais. Jis jautė smūgį, matė artėjantį tos moters veidą, priekinį stiklą, pažirusį ryškiai baltomis žiežirbomis. Savo paties kūną, sklendžiantį žemyn po juo tartum šešėlį. Ponią Matėj, internato vedėjo žmoną, kuri išlėkė iš namo, užkliuvo ir išsitiesė ant žemės. Gydytoją mėlyna striuke, priklaupusį prie jo, atsigręžiantį į ponią Matėj.

Paskui — artėjančią motiną palaidomis šviesiomis garbanomis, besišypsančią. Tamsias, miglotas figūras, ledines rankas, tempiančias jį atgal.

Anksčiau tą dieną Harvį buvo iškvietę į vedėjo kabinetą. Ponas Matėjus buvo aukštas vyras didele nosimi, raukšlėmis išvagota kakta ir amžinai suglumusia ir šiek tiek priešiška veido išraiška. Kelios pavienės plaukų sruogos suguldytos ant pliko kupolo tartum džiūti paliktas žvejo tinklas. Kalbėdamas jis susikišo didžiules rankas į savo „Harris“ tvido švarko kišenes, o pečiai taip ir susmuko. Jis užjautė Harvį dėl avarijos, tačiau nepasiteisins ja, kai neišlaikys egzaminų. Pono Matėjaus nuomone,

kurią palaikė ponas Stiplas ir, matyt, likusieji jo mokytojai, taip neabejotinai ir bus.

A lygio egzaminai prasidės po savaitės. Harvis laikys fiziką, chemiją ir biologiją. Norint patekti į Karalienės ligoninės Medicinos mokyklą, jam reikėjo mažiausiai vieno A ir dviejų B.

Miegamasis kažkaip aptemo, tartum ant mėnulio būtų užplaukęs debesis. Ausis pradėjo slėgti, apgaubė visiška tyla.

Po to — plūduriavimo pojūtis.

Lyg lifto šachtos durys po juo praslydo langas. Apačioje matė miegančius kūnus. Savo kambario draugus.

Save patį.

Jis žiūrėjo į juos lyg užburtas, paskui kažkas įsirėmė jam į nugarą. Lubos. Iš pradžių manė, kad jos pasmuko žemyn, tačiau tuoj pat suglumo supratęs, jog pats prie jų priplaukė.

Jo kūnas gulėjo nejudėdamas, ir jis staiga persigando.

Esu miręs.

Šį kartą tikrai miręs.

Jis pagalvojo apie Andžę. Besityčiojantį Horstedą. „Reketas kietai ją tvatino..."

Miręs.

Jis matė, kaip kilo ir leidosi jo patalynė. Sukrutėjo, suvirpėjo lūpos. Tarsi būtų hidraulinės, lubos laikė jį pakibusį. Jis norėjo grįžti į savo kūną, pajuto, kaip per jį nuvilnijo panika. Stengėsi atsibusti, bet nepavyko. Jis apžvelgė miegamąjį ieškodamas pagalbos. Volsas Mainoras. Deikras. Pauelas. Horstedas. Smitas. Visi miegojo.

Sapnuoju, pamanė jis.

Paprasčiausiai nenormalus sapnas. Jis pabandė nugrimzti atgal į lovą, bet nuplaukė į priekį per visą miegamąjį. Prasklendė virš Volso Mainoro, kuris miegojo aukštielninkas, išsižiojęs, gražiai susidėjęs rankas ant antklodės kaip miegapelė.

Siena artėjo, ir netgi greitai. Jis ištiesė rankas, kurias aiškiausiai matė, norėdamas atsiremti.

Rankos pranyko sienoje.

Paskui ir veidas lindo į sieną, lyg būtų traukiamas magneto. Siena nebebuvo kieta. Aiškiausiai matė milijonus dalelių, kurios skyrėsi prieš jį ir atrodė šilko švelnumo, tačiau jis jų nejautė.

Siela, pagalvojo jis. Čia mano siela. Astralinis darinys.

Jis praplaukė pro tinką, paskui pro plytas, vėl pro tinką ir atsidūrė kitame miegamajame. Apačioje matė Reketą, išsižiojusį, pamušta akimi. Harvis prasklendė virš kitų lovų, pro kitą sieną ir praustuves. Priartėjo prie veidrodžio, kuris spindėjo lyg vanduo mėnulio šviesoje, ir pažiūrėjo į jį, norėdamas pamatyti savo atvaizdą.

Nieko.

Prislinko arčiau. Vis tiek nieko. Jis pralindo pro stiklą, pro reflektorių, pro sieną už jo ir pateko į laiptinę. Buvo tamsu, tačiau jis matė aiškiai. Nepažįstama vieta, durys uždarytos, tapetai raštuoti, gėlių stovas, ant sienų paveikslai, nupieštos gėlės. Jis suprato atsidūręs privačiame ponų Matėjų bute.

Stabtelėjo prie apmuštų durų, paskui praniro pro jas. Atrodė, tarsi žiūrėtų pro mikroskopą: matė dažų sluoksnius — penkis baltus ir vieną žalią, už jų — medienos pluoštus, o tos gijos traukėsi iš kelio, lyg būtų prasiskiriantys jūrų dumblių ūseliai nardant; jis tyliai prasklendė pro jas ir atsidūrė dideliame tamsiame miegamajame su užtrauktomis portjeromis.

Virš savęs jautė lubas, kurios jį prilaikė, suteikė atramą. Apačioje, lovoje, gulėjo du kūnai. Jis išsišiepė, vos garsiai nesuprunkštė. Ponas Matėjus, internato vedėjas, miegojo aukštielninkas, kimiai knarkdamas, o garsas aidėjo kambario tyloje. Ponia Matėj buvo sukišusi plaukus po tinkleliu ir gulėjo pasidėjusi galvą ant rankų, tartum būtų užmigusi besimelsdama. Ant šalia stovinčio stalo gulėjo knyga „Sūnūs ir mylimieji".

Staiga pono Matėjaus knarkimas nutrūko, jis sujudėjo, atsimerkė.

Harvis susigūžė pabūgęs, kad jį gali pamatyti arba kad pats prabus ir išvys, jog pateko čia vaikščiodamas per miegus. Bet internato vedėjo akys vėl užsimerkė.

Pasuko atgal pro sieną į laiptinę ir stabtelėjo, ilsėjosi atsirėmęs į lubas, nors netrukus suprato, kad jam nereikėjo ilsėtis. Jis be jokių pastangų galėjo išsilaikyti kokiame tik norėjo aukštyje.

Pasisuko ir nuplaukė pro lengvai prasiskiriančius sieną, dažus, tinką, plytas ir atsidūrė lauke, virš rododendro krūmo prie paradinių durų. Apačioje matė pastatytą pono Matėjaus „Dormobile", ant šaligatvio krito gatvės žibintų šviesa ir šešėliai. Kažkur pjovėsi dvi katės.

Jis jautė baimę.

Paskui įsakė sau vėl atsipalaiduoti, džiaugtis sapnu.

Paprasčiausiu sapnu.

Nusklendė gatve pagrindinių mokyklos pastatų link. Priekyje buvo mokytojų kambarys. Įspūdingas pastatas su arka viduryje, pro kurią kadaise važinėdavo karietos. Mokytojų kambarys buvo tiesiai virš arkos. Vaikams įeiti į tą namą draudė. Sklido kalbos, kaip ten atrodo viduje, tačiau nė vienas tikrai nežinojo, o klausinėjami mokytojai tik mandagiai šypsodavosi ir nieko neišduodavo.

Pro viršutinį langą sklido šviesa. Harvis nuplaukė prie jo ir pralindo pro stiklą ir mūrines lango pertvaras. Labai jau nykus kambarys. Viduryje ilgas stalas, apstatytas senomis, oda aptrauktomis kėdėmis, keli fotelių su žemais staliukais komplektai — įvairių modelių, laikų, atrodė kaip senas išparduodamas šlamštas. Kambaryje buvo tiktai du žmonės — ponas Stiplas ir ponas Danktonas, fizikos mokytojas, susėdę greta foteliuose.

Ponas Stiplas sėdėjo palinkęs į priekį, gurkšnojo kavą ir rūkė cigaretę. Ponas Danktonas, stuomeningas, per šešiasdešimt metų našlys, laikė alaus bokalą. Jo galva buvo nulenkta, po smakru — trys susiploję pagurkliai. Balsas žemas ir abejingas.

— Ar šiemet tu vėl vadovauji egzaminams?

— Taip, — pasakė ponas Stiplas.

— Ar fizikos O ir A lygių užduotys jau gautos?

— Taip.

Jis pakratė bokalą skalaudamas paskutinius alaus lašus, paskui išsiurbė juos ir atsistojo.

— Na, man užteks šiai nakčiai. — Nužingsniavo netvirtomis kojomis per kambarį ir padėjo bokalą ant baro, užgriozdinto tuščiomis stiklinėmis ir pilnomis peleninėmis. — Galbūt matei praktinių egzaminų instrukcijas? Ar jos gautos su užduotimis, ar atskirai?

— Ne, nepažiūrėjau.

Ponas Danktonas stoviniavo prie durų.

— Tiek to, nėra ko skubėti. Dar bus pakankamai laiko pasiruošti. Jeigu galėtum man duoti prieš kelias dienas iki...

— Dabar surasiu, ir rytoj rytą galėsi pasiimti.

— Šaunu, dėkui. — Jis išėjo pro duris ir jas uždarė.

Ponas Stiplas baigė rūkyti cigaretę, išgėrė kavą ir nuėjo per kambarį. Harvis nusekė paskui jį į nedidelį vestibiulį, paskui trumpu tamsiu koridoriumi. Jo gale biologijos mokytojas atidarė sunkias ąžuolines duris, už

kurių stovėjo aukštas senoviškas seifas. Atrakino jį, išėmė keletą didelių storų rudų vokų ir padėjo juos ant grindų. Ant viršutinio buvo išspausdinta: „Direktoriui, Veslio mokykla", ir dar kažkieno ranka dailiai parašyta: „CHEMIJA I".

Ponas Stiplas dirstelėjo vogčia per petį, įkišo ranką į jį ir ištraukė sulankstytą išspausdintą lapą. Harvis skaitė pro jo petį, tiktai drebėjo širdis, kad ponas Stiplas nepakeltų galvos ir jo nenutvertų.

OKSFORDO IR KEMBRIDŽO MOKYKLŲ
EGZAMINŲ KOMISIJA

Baigiamasis egzaminas
Aukštesnis lygis
CHEMIJA I
1967 m. liepos 3 d., pirmadienis, skirta 2 val. 45 min.
Atsakykite į *šešis* klausimus
Rašykite tiktai vienoje lapo pusėje

Harvis pradėjo skaityti klausimus.

1. *Ką reiškia terminai „atominis skaičius", „atominė masė" ir „izotopai"?*

2. *Trumpai aprašykite metilo cianido (acetonitrilo) paruošimą, pradėdami nuo (a) metanolio ir (b) etanolio.*

Biologijos mokytojas taip pat skaitė linkčiodamas galvą, nors, matyt, buvo neleistina, nes vis dirsčiojo į šalis. Puslapio apačioje buvo storai, juodai išspausdinta: *versti*. Jis atvertė, ir Harvis išvydo antrą ir trečią puslapius. Beprotiška haliucinacija, pagalvojo jis ir nusišypsojo.

Ponas Stiplas sulankstė lapą ir įkišo atgal į voką. Paskui jis iš eilės traukė fizikos ir biologijos egzaminų užduotis ir jas skaitė. Harvis kaip įmanydamas dėjosi klausimus į galvą. Ir pats stebėjosi, kad galėjo išsyk visus pakartoti, lyg būtų nufotografavęs.

Laiko gaišimas, pagalvojo jis. Kalti egzaminų užduotis, kurios neegzistuoja.

Perskaitė paskutinį bilietą. Pritemo, tapo sunkiau skaityti, ir staiga jis išsigando: už savęs kažką pajuto, kažką tamsų, grėsmingą, užkirtusį jam kelią.

Pabandė pasitraukti, tačiau „kažkas" dar labiau priartėjo. Jis kiek

pasidavė į šoną, tačiau pats per sieną jau nebeplaukė, o buvo traukiamas į ją, tarsi būtų nusausinamas sugeriamuoju popieriumi. Jis sklendė pro dažus, tinką, storą mūrą. Vis labiau temo. Ta grėsminga esybė tebebuvo už jo.

Ir jį sugriebė kažkokios rankos. Ledinės rankos. Jis jautė jas. Lietimo pojūtis sugrįžo. Pūtė šaltas oras. Rankos tvirtai jį gniaužė, o Harvis mėgino ištrūkti, paspruktі. Ausyje išgirdo motinos šnabždesį:

— Mielasis, Dievas tavimi labai nepatenkintas.

Tamsios figūros jį stūmė, grūdo.

— Tu jai nereikalingas, — ištarė šiurkštus balsas.

— Ji nenori daugiau tavęs matyti, — pasakė kitas.

Paklaikęs jis atsigręžė. Mūro dalelės aplink jį darėsi sunkesnės, tankesnės, tartum siektų jį sulaikyti, neleisti jam ištrūkti. Tartum mėgintų amžiams palikti jį šitame mūre.

Jis suriko.

Šalta, taip šalta.

Jis vėl suriko. Ir vėl.

— Harvi, užsičiaupk!

— Dėl Dievo meilės, Harvi.

Kažkas suniurnėjo. Plykstelėjo šviesa. Kažkas prie jo stovėjo. Deikras su savo dryžuota pižama. Harvio veidu, kūnu sruvo šaltas prakaitas. Jis buvo visas permirkęs.

— Kas tau, Harvi? — paklausė Deikras.

— Sapnas, — pralemeno Harvis. — Košmaras. — Sužvangėjo daugiau lovų spyruoklių.

— Kas uždegė tą prakeiktą šviesą? — pyktelėjo kažkuris.

— Ar jau geriau? — vėl paklausė Deikras.

Harvis neatsakė. Jis galvojo, stengėsi prisiminti sapną. Galvoje pralėkė egzaminų užduočių puslapiai. Aiškūs, be galo ryškūs.

Nurodykite Snelio dėsnį ir apibūdinkite lūžio rodiklį.*

Lentelių forma išdėstykite du anglies ir silicio cheminių savybių pranašumus ir skirtumus.

Kaip suprantate terminą „adaptyvioji radiacija“?

Apsvarstykite jums gerai žinomų gyvūnų burnos ir kojų adaptaciją.

* Šviesos lūžio dėsnis.

— Ar geriau, Harvi? — jau primygtinai klausė Deikras. — Žinok, tu smarkiai klykei. Ką sapnavai?

— Taip, geriau, — atsakė Harvis, stengdamasis susikoncentruoti į mintyse pasikartojantį vaizdą, puslapius su egzaminų klausimais. Fizikos, chemijos, biologijos.

Jis palaukė, kol kambario draugai sumigs, išlipo iš lovos, įsispyrė į šlepetes ir iš miegamojo nutipeno į tamsų koridorių, paskui į mažytį jųdviejų su Deikru darbo kambarėlį.

Įėjęs tyliai uždarė duris ir prie durų apačios rūpestingai paklojo rankšluostį, kad pro tarpą nesimatytų šviesos. Įsijungė lempą ir atsisėdęs prie savo rašomojo stalo ėmė rašyti egzaminų klausimus.

9 skyrius

Spalio 22 d., pirmadienis

Pusę trijų prie šventoriaus kapinių susibūrusi korespondentų grupelė dalijosi gandais, nes trūko faktų. Kažkuris pasakė, kad jo informatorius policijoje pranešęs, neva velionę Salę Donaldson nužudė jos vyras — nunuodijo. Iniciatyvos čia ėmėsi gyvybės draudikai, užtikrintai paskelbė jis.

Keitė susigrūdo rankas giliau į lietpalčio kišenes ir stipriai susigūžė, pavydėdama Edžiui Biksui šilto, sauso lizdo name, iš kurio matėsi kapinės. Salės Donaldson vyras vis dar nepasirodė iš už priedangos. Kadangi žinia, jog jis buvo tenai, pasklido, dabar jo lūkuriavo visa šutvė.

Rytinis lietus liovėsi, vėjas pasisuko iš šiaurės rytų ir tapo dar šalčiau, o rudeniniai debesys temdė dienos šviesą. Keitė dvidešimčiai minučių užbėgo į toje gatvėje esantį barą ir suvalgė tirštos aštrios sriubos, kuri tebedegino gomurį, ir sutižusių salotų su kumpiu, tačiau tokie pietūs alkio nenumalšino.

Pakelėje daugiausia rikiavosi žiniasklaidos automobiliai, atvažiavo antenomis apkamšytas autofurgonas — iš Sasekso radijo. Ore sklandė silpnas alaus kvapas, pleveno cigarečių dūmų debesėliai. Reporteriai slampinėjo ir laukė kokios nors įdomesnės istorijos.

— Aš turėjau tetą, kurią paskelbė mirusia, nors iš tikrųjų taip nebu-

vo, — dėstė Rodnis Sperou iš *Mid-Sussex News*. Keitė taip ir nesuprato, ar jis kalbėjo rimtai. — Ją nugabeno į lavoninę atlikti skrodimą. Kai patologas pabandė įpjauti, ji atsisėdo, stvėrė jam už gerklės ir paklausė: „Ką, po perkūnais, darai?“ Garbės žodis!

— Hipotermija, — pasakė kitas žurnalistas, kurio Keitė nepažinojo: dramblotas, tikras naktinio klubo tvarkdarys randuotu veidu ir stipriu *Geordie** akcentu. — Vienas daktaras man pasakojo, kad hipotermija gali sulėtinti pulsą iki vieno tvinksnio per valandą, ir, suprantate, kai nustatinėjama mirtis, to supulsavimo gali ir nebūti.

— Karo metu dažnai taip nutinka, kad žmonės palaidojami gyvi, — sugargė Haris Ouksas, mažas storuliukas žurnalistas iš *Eastbourne Gazette*. — Sužeisti kareiviai. Jų draugai turi juos laidoti ir ne visada pastebi, kad kuris nors dar kvėpuoja. Ne visada lengva, jeigu neturi medicinos žinių. Aš buvau Arnheme, kai 1952 metais atkasė kelis karo meto palaidojimus. Siaubas. Bent pustuzinis skeletų buvo susirietę, o karstų vidus suraižytas. Vargšeliai.

— Kažkas man pasakojo, kad taip nutinka ir šiltuosiuose kraštuose, — pasakė Šeinas Hevitas iš *Evening Argus*. — Ten, kur pagal įstatymą mirusiuosius reikia palaidoti per dvi dienas. Manoma, kad gana nemažai atsigauna karstuose.

— Kiek laiko žmogus gali išgyventi palaidotas gyvas? — pasibaisėjusi paklausė Keitė.

— Ne daugiau kaip porą valandų, — pareiškė Rodnis Sperou. — Karste ne kažin kiek oro.

— Nesąmonė, — suniekino jį „tvarkdarys“. — Galima išgyventi kelias dienas.

— Pasiutusiai maža vietos karste, — tarė Sperou. — Apskaičiuok oro tūrį. Palygink jį su pora akvalangų balionų.

— Teisingai, bet jeigu stumsi, dangtis turbūt šiek tiek pasikels ir oro įeis.

— Dangčius užkala gana tvirtai, — pasakė Šeinas Hevitas. — Įvertink tai. O kur dar žemės svoris?

— Dangčius ne užkala, bet prisuka varžtais.

— Kad ir kaip ten būtų, jeigu ir gautum oro, mirtum nuo dehidrata-

* Populiariausia tarmė Jungtinėje Karalystėje.

cijos, — svarstė Sperou. Jis kryptelėjo galvą kapinaičių link. — Kiek laiko ji ten išgulėjo?

— Nuo praėjusio antradienio popietės. Apie septynias dienas.

— Na, tuomet jau nėra jokių šansų. Net jeigu ir buvo gyva.

— Šį rytą kažkas girdėjo beldimą.

— Tikrai? Kas toks?

Šeinas Hevitas parodė į namelį kitoje gatvės pusėje:

— Moteriškė iš dvylikto numerio.

— Sumauta pakvaišėlė, — įvertino Džimas Barnhoupas iš *West Sussex Gazette*. — Keitė jau kalbėjosi su ja.

— Ir aš, — įsiterpė Geila Kohen iš Sasekso radijo. — Ji kaip iš medžio iškritusi.

— Štai ką pasakysiu, — pratarė Haris Ouksas, nepaleisdamas iš dantų cigaretės. — Po to, ką mačiau, iš karto pasirinkau krematoriumą. Nenoriu atsidurti po žeme ir laužytis nagus kaip tie vyrukai iš Arnhemo.

Jis mirktelėjo Keitei. Ji narsiai šyptelėjo.

— Dar kažin, kaip su tuo krematoriumu, — pasakė Džimas Barnhoupas. — Įsivaizduok, kad atsibundi karste žinodamas, jog tave stumia į krosnį. Jauti karštį. Netrukus tave pasieks liepsnos. Geriausia — balzamavimas. Iš tikrųjų geriau, kad balzamuotų: jeigu dar esi gyvas, jiems tą darbą užbaigus garantuotai būsi miręs.

— Tas pat kaip skrodimas.

Haris Ouksas atsigręžė į Keitę:

— Ar jūs, žmonės, ketinate stovėti čia kiaurą dieną?

Ji gūžtelėjo pečiais:

— Nežinau.

— Man reikia keliauti į Istburną. Tarybos posėdis. Turi mobilųjį?

— Taip.

— Ar tu neprieštarautum, jei paskambinčiau tau vėliau ir sužinočiau, ar kas nors vyksta?

— Skambink, — pasakė ji sugrieždama dantimis, nes įtarė, kad jis turbūt leis vakarą išsidrėbęs priešais televizorių ir pasinaudos jos pasakojimu, tiksliau tuo, ką ji teiksis jam pasakyti. Antra vertus, jis neblogas vyras, ji kažkada gavo iš jo gerų patarimų. Be to, jo laikraštis jai užmokėdavo, kai kuo nors pasinaudodavo.

— Aš kalbėjau su vienu spiritistu, — tarė Šeinas Hevitas. — Jis mano, kad iki laidotuvių siela šmirinėja netoliese.

— Kuriame namelyje, sakei, gyvena ta moteris, kuri girdėjo stuksenimą? — Keitės paklausė Džimas Barnhoupas.

— Dvyliktame, — atsakė Keitė.

— Ačiū. — Paskui sukuždėjo: — Girdėjau, kad šeštadienį princesė Di gali būti Vorthinge: išteka kažkokia sena jos mokyklos draugė. Stengiuosi nepaskleisti... — Jis priglaudė prie lūpų pirštą.

— Dėkui, — tarė ji.

Barnhoupas mirktelėjo ir nuslinko į kitą gatvės pusę. Keitė sekė jį akimis ir viduje šypsojosi: kažin, ar jį lydės didesnė sėkmė pas tą trenktą bobulę.

— Na, argi tik čia ne žavioji Keitė!

Keitė atsigręžė pajutusi ant peties draugišką ranką: korespondentas, su kuriuo ji dirbo pirmąją savaitę *News* laikraštyje ir kuris po to perėjo į *Daily Mail*. Patrikas Donoghju.

— Patrikai! Ką tu čia veiki?

— Buvau šitame krašte ir nugirdau kalbas. Ar teisybė?

— Kol kas nežinia, tačiau gali būti.

Jo ūgis — penkios pėdos ir dešimt: penkiais coliais aukštesnis už Keitę. Trumpi, rudi, nevisiškai centre perskirti plaukai susitaršę nuo vėjo ir lietaus, drėgnos sruogelės kabo abipus sklastymo įrėmindamos kaktą.

Šis sveikas, liesas, bet raumeningas trisdešimtmetis, pažymėtas keliais randeliais po vaikystėje patirtos aknės, buvo geros, vėjų nugairintos išvaizdos, dalykiškos, bet malonios veido išraiškos, o gyvose žaliose akyse, išduodančiose jo airišką kilmę, degė humoro liepsnelės. Vilkėjo aplamdytu paltu ant lygiai tokių pat aplamdytų tvido švarko, rumbuoto mėlyno džemperio ir velveto kelnių, avėjo nusitrynusiais, tvirtais rašuotos odos batais. Delne laikė suspaudęs mobilųjį telefoną. Galėjai jį lengvai palaikyti tiek ne tarnyboje esančiu kareiviu, tiek laikraščio korespondentu.

Tą pirmąją savaitę jis rodė dėmesį Keitei, vertėsi kūliais jai padėdamas, o paskui jiedviem dar teko porą kartų susidurti: kartą nušviečiant teismo posėdį ir kartą partinėje konferencijoje, susitinkant su premjeru. Jis turėjo kažkokio maištingumo ir išdykėliško vaikiškumo, kurie jai patiko ir prie jo traukė. Nuo to laiko, kai jį matė paskutinį kartą, Patrikas atrodė dar geriau.

Pasigirdo garsi trelė, ir jis pakėlė prie ausies telefoną.

— Donoghju, — atsiliepė užsidengdamas kitą ausį ir sukdamasis ratu, bene sugaus geresnį ryšį. — Prireiks kokios valandos, — kalbėjo jis, — jeigu važiuočiau dabar... Ne, kol kas nieko. — Jis spoksojo į Keitę. — Taip, gal ką nors išsiaiškinsiu. Teisingai. Ar Džonas Pasmoras jau grįžo papietavęs? Ne, tiek to, pakalbėsiu su juo vėliau. — Jis išjungė telefoną ir nuleido ranką. — Įsakymas išžygiuoti.

Šiek tiek nusivylusi Keitė išrietė antakius:

— Geresnė istorija?

Jis šiek tiek pakreipė galvą.

— Danguje ir žemėje yra geresnių dalykų, Horacijau, negu slampinėti lietaus permerktose šventoriaus kapinėse.

— Jeigu kas nors slampinėja už tave?

— Tiesą sakant, ir norėjau apie tai pasišnekėti. Gal kartais suregztum už mane, jeigu kas nors išlįstų?

— Turėčiau veikti apdairiai, — pasakė ji. — Jau buvau barama redakcijoje už rašymą į kitus laikraščius.

— Neimk į galvą. Atlygis toks pat. Geri pinigai.

Ji nusišypsojo.

— Žinoma.

— Kartu ir Londonui prisistatysi. Juk nenori visą gyvenimą vaikytis gaisrinių automobilių Sasekse.

— O tada galėčiau vaikytis juos Londone?

— Didesni gaisrai. — Jis šyptelėjo. — Suskambink varpais, jeigu kas nors rutuliosis.

— O kaipgi ta geresnė istorija, į kurią veržiesi?

— Ne tavo sklype. Pietų Londone.

— Ei! — pasipiktino ji. — Mes ne prasčiokai. Man leidžiama nušviesti Pietų Londoną, jeigu ten tikrai yra kas nors vertinga.

— Katinėlis įstrigo ant stogo. — Jis mirktelėjo ir dingo.

Keitė nuėjo į bažnyčią bent kiek apšilti ir ten rado zakristijoną, blizginantį Šventosios Komunijos taurę: kuokštuotais plaukais žmogus, artėjantis prie septintos dešimties, atrodo, kažkada buvęs putlus, tiktai dabar jau išsekęs. Jis mielai šnekėjosi. Manė, lyg ir girdėjęs kažkokius dunksėjimus tą antradienio vakarą po Salės Donaldson laidotuvių, tačiau kelias dienas tylėjo, kol sužinojo, kad ir kiti kažką girdėjo. Jis pažinojo Salę Donaldson

visą jos gyvenimą, apsakė Keitei jos trumpą biografiją, nurodė kelių jos giminaičių pavardes ir kelis adresus.

Keitė jau ėjo atgal prie reporterių šutvės, kai staiga pasigirdo bruzdesys: privažiavo mėlynas „Vauxhall“, iš jo išlipo Denisas Folkas, policijos atstovas spaudai. Dar nespėjus jam užtrenkti automobilio durelių, korespondentai susispietė aplink jį lyg peteliškės prie lemputės. Jis darė gana sukto žmogaus įspūdį, plaukai lygūs, retėjantys, mėlynas lietpaltis naujas. Folkas iškėlė ranką visus nuramindamas.

— Gerai, — tarė jis ir iš švarko kišenės išsiėmė sulankstytą popieriaus lapą. — Aš turiu pareiškimą.

Pats buvęs reporteriu, pažino daugumą žurnalistų. Jis skaitė iš lapo:

— Remdamasis pranešimais apie nesuprantamus garsus, sklindančius iš mirusiosios kapo, ir mirusiosios vyro reikalavimu, Rytų Sasekso koroneris daktaras Stenlis Gibsonas nurodė ekshumuoti ponios Salės Donaldson, kuri buvo palaidota šių metų spalio šešioliktą dieną, palaikus. Vidaus reikalų ministerija, remdamasi 1857 metų Laidojimo akto 25-uoju paragrafu, davė leidimą ekshumacijai, kuri turi būti atlikta sutemus šį, spalio dvidešimt antros dienos, pirmadienio, vakarą iki rytojaus, spalio dvidešimt trečios dienos, antradienio, aušros.

Jis sulankstė lapą ir įsikišo jį į kišenę.

Tyla truko tiktai sekundę. Nuo kalnelio nusileido ir priešais sustojo policijos automobilis.

— Gal galite pasakyti, pone Folkai, kodėl ekshumacijos negalima atlikti iki sutemstant? — paklausė Keitė.

Jis suktai, globėjiškai išsišiepė, ją suerzindamas. Rodės, mėgavosi informacijos slėpimu.

— Visos ekshumacijos šioje šalyje atliekamos sutemus dėl nuošalumo ir kad mažiau būtų jaudinama visuomenė.

— Tačiau, pone Folkai, jei iš kapo girdėjosi beldimai, argi tai nebuvo skubus atvejis? Argi ekshumacija neturėtų prasidėti iš karto, jeigu dar yra vilties, kad ji gyva?

— Kaip suprantu, koroneris ištyrė medikų išvadas bei liudijimus ir padarė savo išvadas. Jo nuomone, jokie požymiai nepatvirtina priešlaikinio palaidojimo versijos, ponia Salė Donaldson jokiu būdu negalėtų būti gyva.

— Ar žiniasklaidai bus leidžiama įeiti? — paklausė Džimas Barnhoupas.

Folkas sunėrė už nugaros rankas, atkišo krūtinę ir šiek tiek pasviro atgal ant savo pilkų batų užkulnių.

— Sutemus žmonėms nebus leidžiama eiti į šventorių, ir žiniasklaidos prašoma nesistengti fotografuoti už priedangos.

— Hm, pone Folkai, — pagarbiai kreipėsi Rodnis Sperou, — mes žinome, kad ponas Kevinas Donaldsonas, velionės vyras, šiuo metu yra kapinėse. Visi norėtume išgirsti jo komentarą.

— Ponas Donaldsonas yra didžiai priblokštas sielvarto. Jis pareiškė, kad šiuo metu nepageidauja su niekuo kalbėtis.

Privažiavo baltas „Volvo“ universalas, o jam iš paskos ir žalias furgonas. Iš „Volvo“ išlipo du niūrūs vyrai juodais kostiumais, sustingusiais, lyg sugipsuotais veidais. Trys vyrai, apsirengę kombinezonais, iššoko iš furgono, atidarė galines dureles, ėmė krauti sunkius plastikinius maišus ir dėti juos ant šaligatvio.

Prie Keitės palinko Rojus Pineris iš *Leader*.

— Negesintos kalkės. Kapai pilni mikrobų. Jeigu užsikrėsi nuo pūvančio lavono, bematant mirsi. Labiausiai užkrečiamas dalykas pasaulyje.

— Pone Folkai, kodėl neleidžiama įeiti žiniasklaidai? — paklausė kažkas.

— Įprasti privatumo ir higienos reikalavimai.

— Gal galite pasakyti, kam bus leidžiama įeiti?

— Tiktai duobkasiams, laidojimo biuro atstovams, artimiesiems, koronerio tarnautojui ir Aplinkos sveikatos centro darbuotojui.

Kombinezonais vilkintys vyrai iškėlė didelę pailgą dėžę, sukaltą iš medžio drožlių plokščių, ir nunešė ją į kapinaites. Keitė akylai juos stebėjo.

Evening News fotografijos skyrius jau patikrino savo archyvus ir surado šios poros vestuvių nuotrauką. Keitė jos dar nematė. Jai buvo įdomu, kaip atrodė Salė Donaldson, ir sekundėlę bandė įsivaizduoti merginą, gulinčią karste po žeme, už tos priedangos. Ar ji galėjo žinoti, kas čia vyksta? Keitė vėl įsistebeilijo į šventorių. Ji negalėjo būti gyva. Viešpatie, prašau, ne.

Darbininkai sugrįžo ir maišus su negesintomis kalkėmis nusinešė už žalios priedangos. Veiksmas vyko užkulisiuose. Ten ir tęsis visa drama, kils emocijos, o galbūt ir siaubas. Užkulisiuose atkas karstą ir nuims dangtį.

Ji nepastebimai pasitraukė nuo kitų žurnalistų, kurie atakavo Folką klausimais, nuėjo į aptvertą teritoriją ir iš Edžio Bikso, tebetupinčio viršuje, galiniame kambaryje, iš kurio matėsi kapinės, pasiskolino tarnybinio „Ford" raktelius. Paskui nulipo žemyn, sėdo į automobilį, įsijungė telefoną ir surinko telefonų tinklo informacijos biuro numerį.

Po kelių minučių jau rinko reikiamą numerį. Atsiliepė šaižus balsas:

— Aplinkos sveikatos centras.

— Norėčiau pasikalbėti su Bariu Liverstoku.

Spragtelėjimas ir ilga tyla. Ryšys prastas: garsas linijoje tai sušnypščia, tai pradingstá, tai vėl šnypščia. Iš pradžių ją apklausė sekretorė, paskui pasigirdo slogus, apatiškas Aplinkos sveikatos centro direktoriaus pavaduotojo balsas:

— Liverstokas.

— Pone Liverstokai, čia Keitė Hemingvėj iš *Evening News*.

— O, taip, kaip jūs laikotės? — jo balse suskambo šiek tiek daugiau entuziazmo.

Ji kuo puikiausiai jį įsivaizdavo. Išpuikęs dabita nutįsusiomis šviesiomis garbanomis ir geidulinga šypsenėle, ant piršto — storas paprastas vestuvinis žiedas. Sykį jis palinko virš savo neaprėpiamo darbo stalo ir pasiūlė jai kurią dieną jaukiai papietauti. Keitė nepriėmė pakvietimo, tačiau ir griežtai jo neatmetė, nes pažintis kada nors galėjo praversti.

— Gerai, ačiū, — atsakė Keitė. — Ar jums patiko straipsnis apie eismo teršalų kontrolės projektą? Apie jūsų kampaniją „Kvėpuokime švariu oru Braitone"?

— Puikus. Nemaniau, kad skirsite mums tiek daug vietos.

— Įtikinau savo redaktorių, kad tas projektas itin svarbus, — sumelavo Keitė. Jos straipsnis, parašytas po pirmojo interviu, skirto *Sussex Evening News* laikraščiui, pateko į jį vien todėl, kad paskutinę sekundę teko atšaukti šmeižikišką apybraižą penktajame puslapyje, už kurią grėsė teismai. — Faktiškai dėl to ir skambinu. Jūs žadėjote kada nors atsilyginti...

— Taaip, — kalba sulėtėjo, suskambo abejonė.

— Tai tik mažytė paslaugėlė.

Stojo nejauki tyla.

— Galėčiau parašyti dar vieną straipsnį, — pasakė ji.

Ši idėja jo nenudžiugino. Keitė iš karto pajuto šaltuką kitame laido

gale ir dabar jau gailėjosi, kad ėmė tvarkyti reikalą telefonu. Reikėjo nueiti tiesiai į jo kabinetą.

— Ar būsite kabinete visą popietę?

— Ketvirtą turiu posėdį.

— Prisistatyčiau pas jus po dvidešimties minučių.

— Taip, manau, gerai, — nenoriai sutiko jis.

Bario Liverstoko kabinetas visiškai nederėjo prie niūraus įstaigos korpuso, kuriame jis buvo įsikūręs. Didžiulė erdvi patalpa, atsiverianti į Rūmų tiltą ir jūrą, išklota ištaiginga rugiagėlės mėlio kilimine danga. Tikmedžio baldai, o jo rašomasis stalas toks pat modernus, kaip ir mažas posėdžių stalas priešais. Ant sienų — įrėmintos kurtų nuotraukos, ant knygų lentynos — sidabruotų taurių ir skydų eilė. Ant darbo stalo gulėjo du sidabriniai kurtų formos prespapjė, šalia — malonios moters ir dviejų mažų mergaičių fotografijos odiniais rėmeliais.

Kai sekretorė įvedė Keitę, jis atsistojo. Prieš tai Keitė kiek apsitvarkė apačioje esančiuose tualetuose, atsisegė dar vieną palaidinukės sagutę ir, kai atsisėdo priešais jį į minkštą krėslą, kuo aukščiau truktelėjo sijonėlį.

Jis atsilošė krėsle. Balti marškiniai ir rėžiančių spalvų kaklaraištis. Netikrų briliantų rankovių sąsagos, ant riešo — auksinė apyrankė. Kiek ji prisiminė, dabar jis buvo stambesnis, putlesnis, veidas labiau papurtęs.

— Kuo galiu padėti? — paklausė varstydamas ją akimis lyg kokią kekšę.

Kai žvilgsnis paniro į tarpą tarp krūtų, ji tokia ir pasijautė, todėl sumišo.

— Man reikia darbo.

Jis suraukė kaktą.

— Laikraštis nebepatinka?

— Laikraštis labai patinka. — Keitė prisivertė nusišypsoti. — Man tik trumpam tereikia kai ko. Aš... — Ji sekundėlę nutilo. — Aš noriu dirbti jums tiktai šią vieną parą.

Liverstoko akys toliau ją nurenginėjo.

— Dirbti man?

— Man reikia vienai parai įsidarbinti jūsų centre.

Ji nukreipė akis į langą, po to vėl į jį.

— Norite sekti ką nors slapta? — Liverstokas dėbsojo į jos kojas.

— Tiktai vienai parai.

— Kodėl?

— Man reikia asmens pažymėjimo arba rašto, kad čia dirbu.

Jis ranka parėmė smakrą.

— Ir ką gi sumanėte?

Keitė sujudėjo, kad tarpas tarp krūtų labiau atsidengtų.

— Šį vakarą vyks ekshumacija. Aš noriu ten dalyvauti.

— Salė Donaldson? — Iš marškinių kišenėlės jis išsiėmė „Rothman" cigarečių pakelį ir vienkartinio naudojimo žiebtuvėlį. — Aš negaliu taip greitai. Yra griežta tvarka. Tektų atlikti daug formalumų — užimtų kelias dienas.

Keitė tyčia nerūpestingai atmetė galvą.

— O aš maniau, kad jūs turite galių, kad čia vadovaujate.

Ji gūžtelėjo pečiais. Jo veidas truputį raustelėjo.

— Aš ir vadovauju, — susierzino Liverstokas. Akys grįžo prie jos kojų. Paskui pakilo prie veido, vėl nuslydo prie kojų, vėl aukštyn. Jis gudriai išsiviepė. — O kas man už tai?

— Galbūt interviu su jumis.

— O kaip dėl pietų?

Jų akys susitiko. Keitė pasijautė pasigailėtinai.

— Be abejo, galėčiau kaip nors prisitaikyti, — pasakė ji ir gundomai nusišypsojo — per daug gundomai negu planavo.

Jis pakėlė telefono ragelį, surinko numerį ir atsilošė.

— Brenda, kas šį vakarą užsiima ekshumacija? Judita Pikford? Sujunk, gerai? — Jis prisidegė cigaretę. — Judita, čia turiu... — jis stabtelėjo, — rašytoją, kuri iš pagrindų tyrinėja ekshumaciją. Gal galėtum nusivesti ją šį vakarą? — Liverstokas giliai užtraukė dūmą, paskui išpūtė jį į lubas. — Ne, nesirūpink. Duosiu jai raštą su nurodymu, kad ji eina su tavimi. Nemanau, kad kas nors per daug kvaršintų galvą.

Jis baigė pokalbį, paspaudė kitą mygtuką, ir Keitė išgirdo skardų zvimbimą už durų. Jo sekretorės balsas sutraškėjo vidaus ryšiu.

— Klausau?

— Gal galėtum skubiai parašyti man raštą, — pasakė jis ir mirktelėjo Keitei.

10 skyrius

Harvis Svairas atsistojo į vaikinų eilę, besiregistruojančią prieš įeinant į mokyklos salę. Visi vilkėjo arba mėlynus bleizerius, arba įprastus mokyklos švarkus eglutės raštu ir pilkas flanelines kelnes. Ryšėjo kaklaraiščius su pasikartojančiu kokios nors spalvos ruožu: kiekviena spalva žymėjo atskirą grupę. Ryto saulė jau kepino: diena bus karšta.

Harvis buvo nusiblizginęs batus ir įsidėjęs į kišenę švarią nosinę. Visi atrodė išsičiustiję, tartum tvarkingas apsirengimas padėtų išlaikyti šviesią galvą.

Jis stovėjo už Deikro. Šito draugužio šleikščiai saldus „Brut" kvapas tik dar labiau pykino iš baimės susitraukusį jo skrandį. Nepaisant skaistaus ir šilto vasaros ryto, atmosfera buvo slogi. Netgi Reketas stovėjo pritilęs, buvo sumenkęs visas jo pasipūtimas.

— Kertu lažybų, kad gausime klausimą apie gravitaciją, — kažkas pratarė už Harvio.

— Tik jau ne iš chemijos.

— Ne, Viešpatie, koks tu bukas — iš fizikos. Tu laikai fiziką, ar ne?

Harvis žengė paskutinį akmeninį laiptelį, praėjo pro siauras duris ir pateko į didelę, ąžuolo plokštėmis apmuštą mokyklos salę. Joje rikiavosi suolų eilės, ant kiekvieno suolo gulėjo du pieštukai, švarus baltas sugeriamojo popieriaus lakštas ir apverstos chemijos egzamino užduotys. Pro spalvotus stiklus krito aštrūs saulės spinduliai, tačiau bent kol kas čia buvo vėsu. Salės gale, ant pakylos, skirtos mokyklos spektakliams ir prakalboms, šiandien stovėjo stebėtojo stalas su vieniša stikline ir neužkimštu vandens grafinu.

Stebėtojas — matematikos mokytojas, kurį Harvis menkai tepažinojo: griežtas, barzda apžėlęs, ištįsusių slaviškų bruožų vyras. Jis žvalgėsi po salę tarsi plėšrus paukštis, saugantis savo lizdą.

Harvis susirado suolą, kuris bus jo darbo vieta kitas dvi savaites. Dešiniajame viršutiniame kampe, šalia rašalinės, lipniąja juostele priklijuota balta kortelė su išspausdintu užrašu — „H. Svairas". Apynaujis šviesios spalvos medžio suolas skleidė slegiantį kvapą. Jis pakėlė pieštukus ir vėl juos suguldė šiek tiek kitokia tvarka. Žvėrys pasižymi savo teritoriją, pagalvojo jis. Aplinkui brūkšėjo kojos, brazdėjo kėdės. Didžiojo laikrodžio ro-

dyklės rodė devynias valandas penkiasdešimt penkias minutes. Stebėtojas pasitikrino savo laikrodį.

Vienas Harvio pieštukas nudardėjo ant grindų. Jis pasilenkė jo pakelti ir susierzino išvydęs, kad smailė nulūžo. Rankos pradėjo drebėti, pasidarė lipnios. Minutinė rodyklė pasistūmė iki penkiasdešimt šeštos minutės. Stebėtojas spoksojo į jį.

Harvis nusuko žvilgsnį, pamatė Deikrą, atsidrėbusį kėdėje ir uostantį smilių. Deikro panelė Anastazija kalta: jis visiems pliauškė, kad nesiplaus piršto tol, kol vėl susitiks su ja — tai buvo vienintelė jo kūno dalis, kurios jis nepatepė „Brut'u“.

Staiga salė nuščiuvo. Minutinė rodyklė pasiekė penkiasdešimt devintą minutę. Harvis įbedė akis į tuščią popieriaus lapą: šiek tiek persišvietė juodi spaudmenys kitoje jo pusėje. Lapas dvigubai sulenktas, o viduje kiti lapai: penki puslapiai užduočių.

Jis nesąmoningai pasiėmė pieštuką ir pradėjo jį krimsti. O jeigu tai buvo tiktai sapnas? Po sekundėlės jis sužinos. Užduotys kuo ryškiausiai švietė jo galvoje, jis smulkiai viską prisiminė. Viską buvo susirašęs, išmokęs atmintinai ir iškalęs atsakymus. Jeigu čia bus tie klausimai, jeigu tikrai bus tie, tuomet jis kyštels špygą ponui Stiplui ir ponui Matėjui, ir visiems kitiems.

Stebėtojo balsas suardė tylą:

— Galite atsiversti savo egzamino užduotis.

Salė sušnarėjo. Harvis atsivertė savuosius lapus ir susigūžė vos drįsdamas pažiūrėti.

OKSFORDO IR KEMBRIDŽO MOKYKLŲ
EGZAMINŲ KOMISIJA

Baigiamasis egzaminas
Aukštesnis lygis
CHEMIJA I
1967 m. liepos 3 d., pirmadienis, skirta 2 val. 45 min.
Atsakykite į *šešis* klausimus
Rašykite tiktai vienoje lapo pusėje

1. *Ką reiškia terminai „atominis skaičius“, „atominė masė“ ir „izotopai“?*

2. Trumpai aprašykite metilo cianido (acetonitrilo) paruošimą, pradėdami nuo (a) metanolio ir (b) etanolio.

Harvis stengėsi užgniaužti šypsnį, kuris plito jo veidu lyg palietas rašalas. Stebėtojas vėl žiūrėjo į jį. Harvis skaitė likusius klausimus, tačiau įpusėjęs trečią puslapį suprato, kad toliau skaityti neverta.

Jis žinojo visus klausimus ir visus atsakymus.

11 skyrius

Spalio 22 d., pirmadienis

Buvo jau po penkių ir pradėję temti, kai Keitė Hemingvėj grįžo redakcijos automobiliu siaura gatvele į Šv. Onos bažnyčią, sekdama paskui mėlyną Aplinkos sveikatos centro „Renault".

Automobiliai rikiavosi abipus gatvės, ir joms teko pavažiuoti toliau nuo bažnyčios, kol rado vietas pasistatyti savo transportui. Keitė užrakino automobilio dureles, pasikėlė lietpalčio apykaklę ir stipriau užsimaukšlino skrybėlę nuo lietaus, kurią nusipirko užmaskuoti veidui, kad kiti korespondentai prietemoje jos neatpažintų. Čaižė vėjo šuorai, o dėl merkiančio lietaus buvo dar sunkiau ką nors įžiūrėti.

— Ar viskas gerai? — paklausė Aplinkos sveikatos centro darbuotoja Judita Pikford.

Ši tyli rimta moteris buvo įpusėjusi ketvirtąją dešimtį, trumpais rudais plaukais, dailiai ir šiltai apsirengusi ir nešėsi mažą lietsargį. Keitė nujautė, kad ji nebuvo labai patenkinta kažkokia jai prikabinta uodega.

Keitė žengė šaligatviu įsitempusi ir susinervinusi. Drabužiai jau lipo prie nugaros nuo prakaito. Didžiulio sunkvežimio gale riaumojo generatorius, o šaligatvis buvo nuklotas elektros kabeliais, kurie tįso į šventorių. Aplinkui slampinėjo mažiausiai tuzinas žurnalistų, čia pat stovėjo du vietos radijo stoties autofurgonai ir jau didesnis TVS televizijos autofurgonas. Turbūt žiniasklaida neturi jokių kitų žinių, pagalvojo ji.

Aštrioje prožektorių šviesoje, plieskiančioje už priedangos, bažnyčia atrodė tarsi tamsi ir grėsminga pamėklė. Žmonės stoviniavo, stebėjo sujudimą ir teikė šiai vietai dar daugiau nerealumo. Atrodė, tarsi būtum atsidūręs filmavimo aikštelėje.

Keitė jau ėmė dvejoti. Prieš valandą idėja atrodė puiki, o dabar ji nebebuvo tokia tikra. Ar iš tiesų norėjo pamatyti, kas buvo tame karste?

Netoliese stoviniuojantys žurnalistai, su kuriais ji bendravo anksčiau, atrodė sušalę ir peršlapę, dauguma prisidengę lietsargiais. Du iš jų dalijosi puodeliu kavos iš termoso. Ji įtraukė galvą giliau į apykaklę, slėpdamasi kaip vėžlys. Trys vyrai apsaugine PVC apranga, guminiais batais ir pirštinėmis išniro iš už autofurgono, pastatyto priešais bažnyčią, ir nuėjo pro vartus.

Keitė ir Aplinkos sveikatos centro darbuotoja nusekė paskui juos. Ji prasmuko nepastebėta, Šeinas Hevitas iš *Argus* ir Rodnis Sperou iš *Mid-Sussex Times* pasigailėtinai kramsnojo „Mars" plytelę, ir kaipmat ją apėmė malonus pasitenkinimo jausmas, plūstelėjo adrenalino banga.

Ji įkišo ranką į vidinę kišenę: pasitikrino, ar ten tebėra Bario Liverstoko raštas.

— Laidojimo biuro darbuotojai, — prisistatė vienas iš trejeto vyrų tam pačiam rūstaus veido policininkui, kurį ji matė anksčiau. Jis linktelėjo, praleido juos, vos dirstelėjo į Juditos Pikford leidimą, o į Keitę beveik nekreipė dėmesio.

Einant per kapines, vieno prastai sureguliuoto prožektoriaus šviesa žiebė tiesiai į juos, ir todėl lietaus srovės dabar panėšėjo į metalinius smaigus. Priedanga buvo daug aukštesnė, negu Keitė įsivaizdavo, o žalias brezentas grėsmingai plaikstėsi, tąsydamas vielinius lynus. Įėjimą atstojo tiesiog užleistas brezentas, ir jos įžengė paskui laidojimo biuro darbuotojus.

Aptvertas gana didelis plotas, gerų trisdešimties pėdų skersmens, ir čia viskas dar labiau priminė filmavimo aikštelę ar teatro dekoracijas: šlapia žolė, virš galvos ryškiai plieskiantys prožektoriai, dvi antkapių eilės. Salės Donaldson kapas iš karto atpažįstamas, nes buvo vienintelis naujai supiltas stačiakampis kauburys su rožių vainiku ant viršaus. Šalia gulėjo kelios virvės, du kastuvai ir plastikinių maišų su negesintomis kalkėmis krūva. Viename supiltos žemės gale kyšojo metalinis stiebas, nuo kurio driekėsi laidas. Ji nuėjo pažliugusia dirva palei tą laidą prie paniurusio vienišo žmogaus, sėdinčio ant didelės medinės dėžės, kurią matė anksčiau įnešant. Jis buvo užsidėjęs ausines, veidą panardinęs į delnus. Keitė sumetė, kad čia gali būti Salės Donaldson vyras.

Laidojimo biuro vyrai praėjo pro jį ir prisijungė prie kampe susispietu-

sio žmonių būrelio, kur vyko kažkoks trumpas pasitarimas. Visi apsivilkę apsauginiais drabužiais, tiktai viena kokių trisdešimties metų moteris vilkėjo tamsiu paltu, buvo užsimetusi storą šaliką ir laikė lietsargį.

Aplinkos sveikatos centro darbuotoja nuėjo prie jų ir prisistatė. Sekundėlę Keitė stovėjo ir žiūrėjo į vienišą figūrą. Čia pat plasnojo ir vėjyje šlamėjo brezentas, tolumoje ūžė generatorius. Staiga jis isteriškai šūktelėjo susispietusiai grupei:

— Dėl Dievo meilės! Kodėl negalite paskubėti? Jau praėjo visa diena. Dieve brangus, dabar jau pakankamai tamsu! — Jis parpuolė ant kelių ir ėmė plikomis rankomis kapstyti žemę; laidas tik nutįso nuo jo ausinių. — Ilgiau nebelauksiu. Ji ten, apačioje, velniai jus griebtų! — Jis šūktelėjo žiūrėdamas į žemę: — Brangioji! Brangioji! Viskas gerai, mes jau traukiame tave!

Prie jo priklaupė tamsiu paltu apsirengusi moteris, raminamai apkabino. Paskui kreipėsi į žmones, ir Keitė atpažino koronerio tarnautoją. Ją teko matyti viename mirties priežasties tyrime.

— Manau, kad pakankamai tamsu. — Ji pažiūrėjo į šalia klūpantį vyrą. — Pone Donaldsonai, jie jau pradės.

Kevinas Donaldsonas atsigręžė, ir Keitė išvydo kančios persmelktą žvilgsnį. Jis isteriškai raudojo.

— Prašau paskubėti. O Dieve, prašau, greičiau. Ji ten, giliai, nuo praėjusio antradienio. Ar galite įsivaizduoti, kaip ji jaučiasi?

Moteris švelniai atitraukė jį nuo kapo. Du vyrai nuėmė zondą, pakėlė kastuvus ir paniurę pradėjo lėtai kasti — neskubėdami, tarsi kapstydami daržą. Aštrūs geležčių brūžavimai ir duslus žemių bumbsėjimas sumišo su vyro rauda.

Aplinkos sveikatos centro darbuotoja priėjo ir atsistojo šalia Keitės. Keitė dirstelėjo į jos abejingą veidą.

— Kiek tokių vietų teko aplankyti?

— Keturias, — atsakė moteris.

— Ir visur tokiomis pat aplinkybėmis?

— Ne. Perkėlė senus kapus.

Keitė jautėsi nesmagiai žiūrėdama į tą vyrą ir galvodama, kad priderėtų ką nors jam pasakyti, paskui pakėlė akis, bene pamatys lange Edį Biksą, tačiau priedanga buvo per aukšta. Ji atidžiai stebėjo aplinką ir stengėsi įsiminti visas detales bei tvyrančią atmosferą.

Prie jų klampojo kažkoks aukštas vyras. Jis nusiėmė lietaus aptaškytus akinius ir bandė įžiūrėti pirmiausia Keitę, paskui Juditą Pikford. Oda aplink akis buvo balta ir švelni — ilgamečio akinių nešiojimo žymė. Balsas žemas ir pagarbus.

— Aš esu Regis Bertonas, „Dalbio laidojimo paslaugų“ vyriausiasis vadybininkas. Ar jūs esate... aa... velionės giminaitės?

— Aš esu iš Aplinkos sveikatos centro, — pasakė Judita Pikford. — Ši ponia su manimi.

— Jūs taip pat dirbate ASC? — paklausė jis Keitę.

Keitė vylėsi, kad jis nepamatys jos paraustant.

— Taip, laikinai.

— Jūs amerikietė?

— Taip. Na, gimusi ten.

— O kur?

— Bostone.

— Buvau ten kartą. Gražus miestas. Dujinės lempos ant kalvos.

— Ir uostas pilnas arbatos.

Vyras nusišypsojo.

— Nenugirdau jūsų vardo.

Ją vis labiau merkė prakaitas.

— Keitė, — tarė ji nė neketindama pasisakyti pavardės ir tikėdamasi, kad jis toliau nesiaiškins.

— Ar ilgai tyrėte kapo garsus? — paklausė Judita Pikford.

— Naudojome zondą; gaila, kad jo sulaukėme tiktai šį rytą. Buvo pažadėję atsiųsti lazerinį įtaisą, tačiau taip ir neatsiuntė. — Jis pritildė balsą, kad nenugirstų Kevinas Donaldsonas: — Atvirai kalbant, nesitikiu ką nors rasti — per vėlu. Mano galva, už daug ką turėtų atsakyti vikaras.

— Kur jis?

— Aš pažadėjau jį pakviesti, kai karstas bus iškeltas.

Regis Bertonas nužingsniavo atgal prie būrelio ir kažką ten pasakė. Keitė matė, kaip į jas atsisuko kelios galvos. Lietus merkė vis smarkiau, vėjas kiaurai vėrė jos drabužius ir nemaloniai vėsino prakaitą. Ji apsiglėbė rankomis. Ar ilgai dar teks čia stovėti? Tuo pat metu atidžiai sekė Keviną Donaldsoną ir laukė dingsties jį pakalbinti, nutverti kokią gerą citatą, kuria vėliau galėtų pasinaudoti, bet kartu tramdė jaudulį: stengėsi išlikti pagarbi ir tyliai stovėti nuošalyje.

Keitė daug klausinėjo Juditą Pikford, tačiau kalbėti apie savo darbą moteris vengė, todėl Keitei net kilo įtarimas, ar tik jai nebuvo nurodyta su žiniasklaidos atstove nebūti per daug atvirai. Vyrai kasė jau ilgiau nei pusvalandį, ir kažkas atnešęs termosą paleido per rankas plastikinius puodelius su karšta kava. Vieną paėmė ir Keitė. Maloni šiluma šiek tiek pakėlė jai nuotaiką. Greitai išgėrusi laikė puodelį, nežinodama, kur jį dėti.

Pasirodė dar vienas vyras apsauginiais drabužiais. Apsidairęs jis nuėjo tiesiai prie Salės Donaldson vyro, paspaudė jam ranką ir pakalbino. Donaldsonas tebebuvo įrėmęs žvilgsnį į žemę, sielvarto iškreiptu veidu tebeplūdo ašaros. Paskui tas vyras priėjo prie koronerio tarnautojos.

— Mis Vilou? — garsiai kreipėsi jis pro vėjo ir lietaus šniokštimą bei tolimą generatoriaus ūžesį.

— Taip.

— Aš esu daktaras Selsas. Ponios Donaldson rajono gydytojas. Ponas Donaldsonas paprašė čia atvykti.

— Ar jūs išdavėte mirties liudijimą?

— Ne. Kai Salę paguldė į ligoninę, po to jos nebemačiau. Šiurpus reikalas.

Koronerio tarnautoja linktelėjo galvą. Keitė įsidėmėjo gydytojo pavardę ir nežymiai pasislinko arčiau jų. Jie patraukė kuo toliau nuo Kevino Donaldsono. Įtempusi ausis Keitė nusekė iš paskos.

— Kiek žinau, ji buvo nėščia, — pasakė koronerio tarnautoja.

— Šeštą mėnesį. Sveika jauna moteris. — Gydytojas Selsas atrodė labai sumišęs. — Akušeris nerimavo dėl jos kraujospūdžio, tačiau nematė nieko rimto. Nėštumo toksemijos pėdsakas. Išsiuntė į akušerijos skyrių, kad kokią dieną ar dvi pasektų jos būklę.

— Ji mirė nuo epilepsijos priepuolio, tiesa?

Gydytojas Selsas įbedė akis į žemę ir tik paskui atsakė:

— Tai toksemijos pasekmė. Ji nebuvo epileptikė — bent jau niekada nepasireiškė jokie simptomai.

— Tačiau epilepsijos priepuolis gali ištikti bet kada, tiesa?

Gydytojas aiškiai nesiryžo tvirtinti.

— Na... gali.

Jis rengėsi pasakyti dar kažką, kai pasigirdo dunkstelėjimas. Keitė matė, kaip esantieji aptvare įsitempė. Visų akys nukrypo į kapą. Iš jo išlipo du duobkasiai. Stambusis, tas gauruota galva, linktelėjo Juditos Pikford pusėn:

— Karstas atkastas.

Visi žengė pirmyn, bet kaipmat sulėtino žingsnį, tartum vengdami priartėti prie pat duobės krašto. Tiktai Kevinas Donaldsonas išsiveržė į priekį.

— Sale! — rėkė jis. — Brangioji! — Unkščiodamas jis parklupo ir jau bandė leistis į kapą, tačiau vienas vyras iš laidojimo biuro ir duobkasys švelniai jį sulaikė. — Leiskite! — suriko jis. — Leiskite!

Jį stebėdama Keitė pajuto gerklėje kamuolį, paskui ir ji įsmeigė akis į tamsią duobę. Pro žemės lopinėlius ir kreidos grumstus matėsi karsto dangtis.

— Pone Donaldsonai, — kreipėsi koronerio tarnautoja, — dar pakentėkite kelias minutes.

Vyresnysis laidojimo biuro atstovas, tas, kuris anksčiau prisistatė Keitei, įlipo į duobę, priklaupė ant karsto viršaus ir garsiai pabeldė.

— Ei? — pašaukė jis, vėl pabeldė ir prikišo prie dangčio ausį.

Absurdiška, pagalvojo Keitė.

Jis iškopė į viršų.

— Nieko nesigirdi. — Jis atsigręžė į du vyrus. — Išbarstykite kalkes, o aš tuo metu nueisiu atvesti kunigą Komfortą.

Vyrai praplėšė du maišus ir pradėjo kastuvais ant karsto viršaus pilti balkšvus miltus. Ore pasklido aitrus kvapas. Bet kokį orumą, lig šiol gaubusį visą procesą, užgožė kalkių miltai ir dvokas.

Kevinas Donaldsonas apstulbęs žiūrėjo ir tylėjo. Keitė vos laikėsi nepuolusi prie jo, nepaėmusi už rankos, nepasakiusi ko nors raminamo.

Paskui duobkasiai ištempė dvi virves, nusiropštė žemyn ir atsistojo ant karsto viršaus. Prakišę virves pro karsto rankenas, jie išlipo iš duobės, paėmė virvių galus, įtempė, linktelėjo vienas kitam ir trūktelėjo. Nieko.

— Velniai griebtų, — tarė stambusis. — Jis įstrigęs, Ronai. Pirmiausia atkelkime vieną galą.

Jis nuėjo prie antrojo duobkasio, atsistojo už jo, tarsi vyktų virvės traukimas, ir vėl abu iš visų jėgų patraukė. Vis tiek nieko nepavyko.

— Reikia atkasti daugiau, — pasakė duobkasys arklio uodegėle surištais plaukais.

Vėl abu nusileido į duobę, pakasė gal dešimt minučių ir dar kartą pabandė kelti. Vienas iš laidojimo biuro vyrų atėjo jiems į talką. Iš kapo pasigirdo stiprus siurbiantis garsas. Jie tempė dar stipriau, tačiau karstas

pajudėjo labai nežymiai. Visi trys vyrai paleido virves, norėdami bent kiek atsikvėpti.

— Gerai, bandome vėl.

Jie įsirėžė, patraukė dar stipriau. Karsto galas pakilo. Abu duobkasiai laikė įsitempę, kol du laidojimo biuro vyrai nuėjo prie kito galo. Pamažėle raudonmedžio karstas iškilo į viršų, barstydamas į šalis kalkes. Jie pasuko jį toliau nuo duobės ir nuleido ant šlapios žolės.

Šonai aplipę dumblu ir lapais. Nuo jų sruvo balti kalkių upeliai. Svilinančioje rūgštyje raitėsi kirminas. Trys varinės rankenos blausiai žibėjo prožektorių šviesoje. Visų akys buvo įsmeigtos į karstą. Kevinas Donaldsonas laikėsi atokiau: dabar, kai atėjo lemiama akimirka, jis išsigando.

Judita Pikford žengė į priekį atlankstydama išspausdintą dokumentą. Ji pažiūrėjo į varinę plokštelę ant karsto dangčio, kurią lietus jau buvo švariai nuplovęs, ir pasitikrino, ar dokumente ta pati pavardė. Paskui davė duobkasiams ženklą tęsti darbą.

Vienas laidojimo biuro atstovas jau turėjo rankoje atsuktuvą ir suskato iš eilės atsukinėti šešis dangčio varžtus, paskui įkišo po dangčiu geležtę, trinktelėjo per ją ranka, pakėlė aukštyn. Spiegimas. Keitė net pašoko.

Visos šviesos užgeso.

Keitė stovėjo užgniaužusi kvapą, jai beprotiškai daužėsi širdis. Girdėjosi tiktai vėjo šėlsmas. Ir vėl spiegimas. Ant karsto švystelėjo žibintuvėlio šviesa. Prožektoriai subliksėjo ir vėl įsižiebė.

Vėl spiegimas, ir vėl. Keitė pagaliau iškvėpė. Čia tiktai medis trynėsi į medį, suvokė Keitė, kai laidojimo biuro darbuotojas šiek tiek kilstelėjo kampą. Jo kolega suskubo į pagalbą, ir kai jiedu pradėjo kelti dangtį, šviesos vėl subliksėjo.

Iš pradžių smarvė buvo menka. Tarsi ten būtų gulėjusi seniai padvėsusi žuvis. Arba kur nors dar užsikišusi kanalizacija. Tačiau kai jie kilstelėjo dangtį aukščiau, smarvė iškart sustiprėjo. Keitė sužiaukčiojo, nurijo seilę, stengdamasi užgniaužti pykinimą. Visi aplinkui reagavo panašiai.

Laidojimo biuro darbuotojai toliau kėlė dangtį.

— O, Kristau, — sulemeno vienas, dėbsodamas į karstą.

Jiedu stabtelėjo, paskui visiškai nukėlė dangtį ir atsitraukė su juo per žingsnį, išsprogінę nuo šoko akis. Atrodė, jie minutėlę sustingo, o Keitė matė tiktai dangtį, kuris užstojo karstą. Žiūrėjo į jį apimta augančio siaubo

ir galvojo, ar ten paprasčiausias šviesos žaismas, ar medį dengiantis pluoštas iš tikrųjų subraižytas.

Kai dangtį patraukė į šalį, prieš jos akis atsivėrė karsto vidus. Dėl akinamos šviesos tesimatė šviesos pluoštai ir tamsūs lopai. Jai pakirto kojas. Skrandis apsivertė. Skalpas susitraukė veržsaid galvą. Ją persmelkė šleikštulys ir siaubas. Bandė atsitraukti, atsitrenkė į kažkokį žmogų, lipo ant kojų, traukėsi dar toliau, atsimušė į brezentą, tas išsitempė, ji graibstė jį norėdama nustumti į šalį.

Ir vis tiek matė karsto vidų.

Jį visą užpildė Salė Donaldson, gulinti ant balto patiesalo ir tarp nėrinių apsiuvo kaip lėlė dovanų dėžutėje. Akys plačiai atmerktos, pilnos nevilties ir apsitraukusios matine plėvele. Vaško baltumo oda beveik permatoma akinamoje šviesoje. Šviesūs plaukai susitaršę, apkritę skruostus ir kaklą lyg perplėštos pagalvės kamšalas.

Burna pražiota, tarsi sustingusi riksme. Balti dailūs dantys išsikišę pro mėlynas, baisiai išsiviepusias lūpas. Rankos guli prie šonų, nagai pajuodę. Trumpi, bjaurūs nagai, tarsi ji būtų juos nusigraužusi, tiktai nykščių nagai likę ilgi ir dailūs.

Jos mėlynas apdaras užsivertęs virš tarpkojo ir su vario spalvos dėmėmis, keliai pakelti, kojos plačiausiai išskėstos. Tarp šlaunų gulėjo kūdikio embrionas, vis dar sujungtas su bambagysle, susiraukšlėjęs ir blizgus lyg šlapia žiurkė.

12 skyrius

Per vasaros atostogas Harvis Svairas su Deikru nuvyko į Ispaniją. Jie penkias savaites stovyklavo Kosta Bravoje, keliaudami senu „Volkswagen" automobiliu, kurį Deikrui buvo nupirkęs tėvas.

Visi sakė, kad Harvis po tos avarijos pasikeitė. Mokykloje Deikras į tai nekreipė per daug dėmesio, kadangi ruošėsi egzaminams. Tačiau atostogaudamas jis tai pastebėjo: jo draugas buvo tykus, prastos nuotaikos, jam nerūpėjo nei išgerti, nei apsisvaiginti narkotikais ar kabinti merginas.

Deikras bandė suprasti, ar Harvis ilgėjosi Andžės, ar nerimavo dėl eg-

zaminų. Jo senis buvo kietas, ir galbūt Harvis bijojo susikirsti. Bet jis pats apie tai nekalbėjo.

Prisiminė pirmas kelias savaites, kai Harvis sugrįžo mokyklon po to nelaimingo atsitikimo, keistas jo kalbas apie Dievo ir savo mirusios motinos regėjimą, prisiminė, kaip jis bjauriai puolė Reketą. O paskui užsisklendė, tarsi apsitvėrė siena, nuo visų atitrūko.

Buvo karšta, tvanki rugpjūčio pabaigos popietė, kai Deikras užvežė Harvį į namus — didžiulį, prašmatnų, Tiudorų epochos architektūrą atkartojantį pastatą Vimbldone. Jis atidarė „VW" priekinį gaubtą, ištraukė iš dulkėtos, sujauktos bagažinės Harvio kelioninį krepšį, stovyklavimo reikmenis, plastikinį maišelį su neapmuitintomis cigaretėmis ir škotišku viskiu ir vėl užspaudė dangtį.

Jie abu buvo pavargę, nesiprausę ir nevalyvi, kadangi teko praleisti beveik bemiegę naktį Sauthamptono kelte, ir bent kartą Deikras neatsidavė „Brut" kvapu. Jie dar apytikriai sutarė susiskambinti, paskui Deikras užvedė variklį, atleido sankabą ir nuzvimbė jausdamasis taip, tartum būtų išleidęs nepažįstamą žmogų, pavėžėtą kokias kelias mylias, o ne geriausią draugą, su kuriuo praleido pastaruosius penkerius metus.

Harvio apranga buvo nepavydėtina: purvini marškinėliai, į apačią platėjantys džinsai, nudrengti batai. Jis nužingsniavo trumpa žvyruota įvaža pro motinos mėlynąjį „Mini", kuris čia stovėjo apneštas dulkėmis nuo pat jos mirties. Tėvas neleido sodininkui jo nuplauti, o Harviui juo važinėti, tad jis taip ir stovėjo čia, keldamas iliuziją, kad viskas po senovei, jog motina namie, ruošia arbatą.

Jis pasikniso krepšyje, susirado raktą ir atsirakino sunkias ąžuolines duris. Palikęs jas atviras, nuskubėjo prie vestibiulyje stovinčio stalo ir sužiuro į alavinį padėklą, ant kurio namų šeimininkė sudėdavo korespondenciją.

Ant viršaus gulėjo rytinis laikraštis *Telegraph*. Jis neatplėšė akių nuo antraštės: THE BEATLES" VADYBININKAS EPSTEINAS RASTAS NE- GYVAS.

Harvis permetė akimis straipsnį norėdamas sužinoti, kaip jis mirė, paskui padėjo laikraštį į šalį. Po juo buvo krūva laiškų, viršuje — atvirukas su koridos vaizdu. Tas, kurį jis pareigingai išsiuntė tėvui prieš tris savaites, ir kuris, matyt, atsirado čia tiktai šį rytą. Jis pagalvojo, ar Andžė gavo savuosius atvirukus. Jis išsiuntė tris.

Planavo šią naktį ją išdulkinti.

Peržiūrėjo laiškus, tačiau visi buvo adresuoti tėvui. Jam — nieko. Nusivylęs trinktelėjo laiškų pluoštą atgal į padėklą. Namai tamsūs, tušti ir atsidavė laku. Tėvas buvo Prancūzijoje ir negrįš dar savaitę. Harvis tuo džiaugėsi.

Jis dar kartą pasklaidė laiškus, tikrindamas, ar nepražiūrėjo savojo. Paskui patikrino pašto antspaudus: galbūt jie parašė tėvui, o ne jam. Nieko. Nenustygdamas vietoje jis patraukė stalo viduryje esantį stalčių ir pamatė nedidelę, dailiai sudėtą krūvelę: laiškai, adresuoti jam.

Širdis daužėsi, kai jis su jauduliu puolė prie jų. Ne kažin kas: keli laiškai — rodės, pakvietimai į vakarėlius, rugsėjo mėnesio *Paris Match* žurnalas. Ir jis.

Mažas tamsiai geltonas vokas su išspausdinta jo pavarde ir adresu, o pašto antspaudas rodė, kad laiškas atkeliavo iš jo mokyklos. Ir jau buvo atplėštas.

Drebančiomis rankomis ištraukė baltą išspausdintą formą ir minutėlę nedrįso į ją pažiūrėti. Paskui atvertė lapą. Jame buvo parašyta:

OKSFORDO IR KEMBRIDŽO KOMISIJA
A lygio egzaminų rezultatų pažymėjimas

Harvis Kventinas Edvardas Svairas
Biologija: A
Chemija: A
Fizika: A

Jis dar kartą perskaitė rezultatus, ir dar kartą.

Kristau.

Veide sutrūkčiojo netikėjimo šypsnys. Paskui jis pamažu užgeso. Harvis sugavo savo atvaizdą veidrodyje, kuris kabėjo virš stalo: nešvarus įdegęs veidas, plaukai susivėlę, per ilgi, ant smakro ir viršutinės lūpos — smulkūs šeriukai. Akys bliksėjo lyg žvakės nuo skersvėjo. Jis vėl nunėrė akis į išspausdintą lapą. Jį užliejo kažkoks šaltis.

Jis išsigando.

Iš virtuvės sklido silpnas šaldytuvo gaudesys; laiptų aikštelėje viršuje tiksėjo senoviškas aukštas laikrodis.

Trys A.

Jie nepatikės.

Paskui jį apėmė pyktis. Velniai jų nematę. Jie netikėjo, kad jis regėjo savo motiną. Gerai, jie buvo teisūs. Haliucinacija. Tiesiog haliucinacijose matė motiną. Haliucinacijose matė egzaminų užduotis. Tiesa ta, kad jis buvo puikus mokinys. Niekam neužteko proto tai įvertinti.

Spoksojo į savo atvaizdą laukdamas patvirtinimo. Atvaizdas nusuko akis. Piktai tvojo į stalą, alavinis padėklas nuaidėjo lyg gongas. Susirinko savo krepšius, kitus daiktus ir patraukė laiptais aukštyn.

Per atostogas jis kelis kartus vos neprasitarė Deikrui. Bet kaskart prisimindavo, kaip draugai iš jo šaipėsi, kai jis pasipasakojo jiems apie regėjimus avarijos metu. Kartą jau buvo bepradedąs draugui apie tai pasakoti, bet Deikras tuo metu pamatė geidžiamą merguželę ir nustypino per diskotekos aikštelę jos užkalbinti.

Andžė išklausė jo pasakojimą apie susitikimą su motina ir nesijuokė. Ji suprastų. Tačiau tai, kas atsitiko dabar, buvo tikra, ir jis suvokė, kad jai negalima to sakyti. Nevalia niekam sakyti.

Trys A. Jis bandė prisiminti tą naktį: kaip gulėjo bendrabutyje, pakilo virš savo kūno kaip tada, kai automobilis trenkėsi į jo dviratį. Kartą, jau pasibaigus egzaminams, jis perėjo tuo pačiu keliu, norėdamas įsitikinti, ar tikrai tą naktį galėjo patekti į privatų internato vedėjo butą ir mokytojų kambarį. Vedėjo durys buvo užrakintos. Mokytojų kambarys taip pat, o jų taip lengvai neatrakinsi. Nebent tą naktį jos buvo neužrakintos. Galėjo.

Turėjo būti neužrakintos.

Matyt, vaikščiojo per miegus ir pamatė ant stalo gulinčias egzaminų užduotis. O tai, kad skaitė jas per pono Stiplo petį, tebuvo sapnas.

Turėjo būti sapnas.

Dabar priekaištavo sau, kad užduotis atliko pernelyg tiksliai, pernelyg nepriekaištingai, kad nesusiprato specialiai įvelti kelių klaidelių, idant niekas jo neįtartų sukčiavimu. Prisiminė, kaip stebėtojas kreipė į jį dėmesį, kaip egzaminų metu vaikštinėjo pro jo suolą, kaip girgždėjo jo batai ant plikų medinių grindų. Tačiau jis nešnekino, apie nieką nesiteiravo.

Kadangi Harvis nedarė nieko blogo.

Jis išsišiepė įsivaizduodamas jų veidus, tuos arogantiškus mokytojus, kurie sakė, kad išlaikyti egzaminus jam nėra jokių galimybių. Tą žinduklį Stiplą, poną Matėjų.

Pagalvojo, kodėl tėvas atplėšęs tą voką nebandė su juo susisiekti, bet tuoj pat prisiminė, kad tėvas neturėjo jo adreso Ispanijoje. Šunsnukis, bent būtų palikęs raštelį. Parašęs ką nors malonaus, pasveikinęs. O gal pats nepatikėjo rezultatais. Nieko nepadarysi, teks patikėti. Visi turės patikėti.

Ant jo miegamojo durų tebekabėjo ženklas PAVOJINGA — NEITI, prilipdytas gal prieš dešimt metų. Jis įėjo vidun. Viskas buvo taip, kaip jis paliko, tiktai gal kiek tvarkingiau, o tai gerai. Jam patiko sutvarkytas kambarys, mėgo, kai buvo nuvalytos dulkės, netgi ten, kur jų nesimatė. Ponia Menings, namų šeimininkė, stengėsi: kartą, būdamas septynerių metų, jis jai pagrasino, kad tėvas išmes iš darbo, jeigu nešluostys dulkių nuo jo spintos viršaus. Netinkamai išvalytame kambaryje ir pats jausdavosi nešvarus.

Šitas kambarys buvo jo privati teritorija. Ant grindų nemažas raudonas kilimas, kažkada gulėjęs tėvų valgomajame, praustuvė, o pro langą vėrėsi vaizdas į užpakalinį sodą ir į kaimynų kiemą už jo. Sienos buvo išklijuotos regentystės stiliaus dryžuotais tapetais, kuriais motina pasirūpino jam išvažiavus į Veslį, norėdama padaryti kambarį labiau panašų į suaugusiojo. Ant lubų matėsi drėgmės palikta šikšnosparnio formos dėmė, kuri, kiek jis prisiminė, ten buvo visą laiką. Virš jo lovos kabėjo didžiulis nespalvotas plakatas — reklaminis kino filmo „Psichopatas" kadras su aktore Dženet Lei: veidas sustingęs iš siaubo, dušo plytelėmis srūva kraujas. Viršutinis kairysis plakato kampas atsiklijavęs ir nulinkęs.

Prie lango stovėjo medinis stalas, ant kurio buvo nedidelis mikroskopas, dar keli instrumentai ir pelės skeletas su mažyte kailiuko juostele, tebesilaikančia ant krūtinės ląstos. Viena kojelė iškelta, tartum prieš kelerius metus tėvo padėti nuodai būtų suveikę akimirksniu ir palikę ją tokia poza. Ant vienos lentynos sudėti laboratorinių bandinių stiklainiai su formalino skystyje užkonservuotais tritonais, varlėmis, pelėmis, žiurkėmis ir vabalais. Kitoje — medicinos knygos, kurių dalį buvo pats nusipirkęs komiso parduotuvėse, o dalį atidavęs tėvas. „Grėjaus anatomija", „N. Kirkhamo patologija šiandien", „Čeimberso medicinos žodynas", „Kaningamo skrodimų žinynas".

Garbingiausią vietą kambaryje, ant komodos, užėmė stačiakampė stiklinė talpa. Joje buvo penki žmogaus embrionai, susirietę kaip gimdoje ir paryškinti raudona spalva. Mažiausias buvo colio ilgio, didžiausias — ke-

turių colių. Daugelį metų juos turėjo tėvas, bet galiausiai išmetė, o Harvis išsitraukė tiesiog iš šiukšlių dėžės.

Mirtis visada jį traukė. Jo stalčiai buvo pilni mirtį demonstruojančių paveikslėlių, iškirptų iš laikraščių ir žurnalų, dauguma iš *Paris Match*, kuris spausdino pačius geriausius mirties vaizdus — tokių jis anksčiau nebuvo matęs. Tėvas manė, kad jis prenumeravo tą žurnalą norėdamas patobulinti savo prancūzų kalbą. Jame dažnai buvo vaizduojamos automobilių avarijų aukos, sudarkytos, sumaitotos kaip ir patys automobiliai. Kartais rasdavai ir gerą žmogžudystės vaizdą.

Jis ypač mėgdavo žiūrėti į vieną tokį: storas pagyvenęs gangsteris su kostiumu, liemene, kišeninio laikrodžio grandinėle sukniubęs ant nepradėto valgyti maisto kažkokiame prašmatniame restorane. Į jo vyno taurę iš smilkinyje šūvio paliktos skylės sruveno kraujas, lyg aukos galva būtų pavirtusi kokiu nors klaikiu grafinu.

Harvis pagalvojo, ar Andžė namie. Prieš išvažiuodamas į Ispaniją jis pajuto šiokią tokią pažangą: per vieną vakarėlį sode ji leido pačiupinėti krūtis. Ir buvo prispaudusi tarpkojį prie jo, trynėsi į jo sukietėjusią varpą. Jam taip ir nepavyko sužinoti tiesos apie Reketą. Ar Reketas iš tikrųjų ją dulkino, kol jis gulėjo ligoninėje. Jis negalėjo patikėti, kad ji galėjo sugulti su tokiu bjauriu suskretėliu kaip Reketas, o su juo pačiu išlikti tokia pabrėžtinai rimta.

Jis nuėjo į tėvų miegamąjį, didelį kambarį rausvomis sienomis, apstatytą riešutmedžio baldais, iš kurio atsivėrė sodas ir baseinas. Dėl uždarytų langų čia buvo tvanku. Ant tualetinio staliuko stovėjo spalvota motinos nuotrauka. Joje ji juokėsi, akys žibėjo, o Harvis liūdnai stebeilijo į ją ir mąstė.

Mielasis, Dievas tavimi labai nepatenkintas.

Lyg antausis.

Ji nenori daugiau tavęs matyti.

Dar viena antausis.

Harvis suuodė jos kvepalų aromatą, dvelkiantį nuo patalynės, nuo stiklinių buteliukų ant jos tualetinio staliuko. Nuėjo prie riešutmedžio spintos, atidarė duris, ištraukė stalčių ir įsikniaubė į jos megztinius. Jautė švelnią kašmyro šilumą, užuodė stiprų, puikų jos kūno kvapą.

Jeigu jis būtų galėjęs pasikalbėti su ja daugiau.

Jeigu tik jis būtų labiau pakovojęs.

Tu turi grįžti!

Harvis įsikniaubė giliau į stalčių, stipriai užsimerkė, jautė, kaip nuo ašarų sudrėko vilna; jis lingavo pirmyn ir atgal, o pro sukąstus dantis veržėsi pratisas inkštimas.

Paskui jis uždarė stalčių, atsisėdo ant didžiulės minkštos lovos ir nusiramino. Pakėlė telefono ragelį ir surinko Andžės numerį. Atsiliepė jos motina, kaip visada maloniai su juo pasikalbėjo ir nuėjo pakviesti Andžės.

— Harvi?

Andžės balsas skambėjo šaltai, tarsi ją būtų atitraukęs nuo kokio nors svarbaus reikalo, ir tai išmušė jį iš vėžių — Harvis tikėjosi, kad ji apsidžiaugs.

— Jau grįžau, — pasakė jis.

— O, gerai. — Ji patylėjo. — Puiku.

Tyla.

— Šiandien po pietų, — pridūrė jis.

Vėl tyla.

— Aš maniau, kad grįši kitą savaitę.

— Pritrūkome pinigų. — Vėl tyla. — Ir labai norėjau pasimatyti su tavimi. — Jis prikando lūpą — pasigailėjo taip pasakęs.

— Gerai praleidote laiką? — Atrodė, kad ji kažkur skuba.

— Taip. Gerai. Tikrai šauniai.

— Puiku, — pasakė ji.

— Gavau egzaminų rezultatus.

— O, tikrai?

Jos balsas skambėjo kažkaip keistai. Kuo labiau jis stengėsi sužadinti jos entuziazmą, tuo labiau ji tolo.

— Man... man pavyko geriau negu tikėjausi.

Tyla.

— Pagalvojau, gal mes galėtume... na, žinai... atšvęsti?

Atsakymo nesulaukė. Jis išgirdo žiebtuvėlio spragtelėjimą ir kaip Andžė užtraukė dūmą. Galvojo apie jos banguotus šviesius plaukus, švelnią odą, trumpą riestą nosį, strazdanėles, ilgas įdegusias kojas, kyšančias iš po trumpo sijonėlio ar įkaitusių kelnaičių, apie dideles vėsias krūtis, kurias jau teko paliesti, paglamonėti.

— Kaip dėl šio vakaro? — paklausė jis.

— Ne, negaliu, — pasakė ji. — Turiu išsiplauti galvą.

— Mano tėvas išvykęs, — netvirtai pralemeno jis. — Supranti, laisvas plotas. Aš... — jis užsikirto. — O kaip dėl rytojaus?

— Rytoj mamos gimtadienis. Šeimyniniai pietūs.

Jis padvejojo.

— O kaip ketvirtadienis arba penktadienis?

— Ko gero, savaitgaliui išvažiuosiu paplaukioti burlaiviu.

— Supratau. — Jis žiūrėjo į savo atvaizdą tualetinio staliuko veidrodyje. — Aš galvojau... kol plotas laisvas...

— Kai grįšiu, kada nors tau paskambinsiu, — pasakė ji.

— Kas atsitiko? Prieš man išvažiuojant sakei, kad tikrai manęs pasiilgsi.

— Nežinau. — Balsas šaltas, tokio jis dar nebuvo girdėjęs. — Man atrodo, kad pastaruoju metu tu iš tikrųjų pasidarei keistas.

— Keistas?

— Aha. Nenormalus.

— Ką nori pasakyti?

— Tos tavo kalbos apie motiną. Tu iš tikrųjų pašiurpinai mane.

— Aš... aš maniau, kad tau buvo įdomu.

— Penkias ar dešimt minučių. Ne visą laiką.

— Ar galime susitikti ir apie tai pakalbėti?

— Apie ką?

Jis stengėsi galvoti blaiviai.

— Apie mus.

— Paskambinsiu tau kitą savaitę, gerai?

Ji nutraukė ryšį.

Jis pažiūrėjo į nutilusį ragelį, vėl į savo atvaizdą ir padėjo ragelį į vietą.

— Kalė, — burbtelėjo. — Karvė.

Harvis pajuto kylantį deginantį pyktį ir atsistojo, spyrė į lovą, į priešais stovinčią kėdutę, atitrenkdamas ją į tualetinį staliuką. Motinos nuotrauka nukrito ant kilimo. Sidabrinis plaukų šepetys nupuolė ant viršaus ir sutrupino stiklą. Jis išlėkė iš miegamojo, nutrepsėjo koridoriumi.

Įlėkęs į savo kambarį atidarė vidurinį senos komodos stalčių ir pakėlė porą megztinių, po kuriais gulėjo tabako skardinė. Atlupęs dangtelį ištraukė mažą paketėlį hašišo sidabrinėje folijoje, oranžinį „Rizla“ cigarečių popierėlių pakelį ir pustuštį sauso tabako pakelį.

*

Vėliau, daug vėliau jis gulėjo ant savo lovos, apšviestas vienintelės raudonos lemputės, įsuktos po čia pat kabančiu popieriniu gaubtu, klausėsi „Pink Floyd“ įrašo ir rūkė ketvirtą tą vakarą susisuktą cigaretę. Gesinant nuorūką kambarys sukosi, akimirką atrodė, kad jis yra kelte, pakeliui iš Ispanijos.

Kambarys suposi. Jis bandė nuvirsti atgal ant lovos spyruoklių, tačiau vis tiek kilo, dabar jau plaukė — iš savo kūno, iš savo liūdesio, minčių painiavos ir pykčio.

Apačioje, raudonoje migloje, matė savo kūną, vis dar su batais, paršlijusį ant lovos, ištiesta prie peleninės ranka. Jis įsistebeilijo atidžiau. Dabar viską įžiūrėjo labai aiškiai. Ant lempos gaubto — dulkės, ir jis įsidėmėjo, kad reikės apie tai pasakyti poniai Menings.

Ausyje sušnabždėjo balsas:

— Visi ją dulkina.

Jis atsigręžė: nieko, tiktai tamsios jo kambario sienos, raudona lemputės šviesa, nejudantys šešėliai, iš peleninės kylantis gęstančios cigaretės dūmelis, tartum vanduo, sruvenantis ne ta kryptimi.

— Visi ją dulkina, Harvi.

— Su ja gera prigulti!

— Žinai, kas jai patinka? Patinka, kai kišu jai į ausį!

Ant sienų šokčiojo tamsios figūros, žmonių šešėliai, besitąsantys iš juoko. Bendraklasių ir kitų, nepažįstamų, šešėliai.

Aidėjo juokas, bjaurus kvatojimas, kikenimas — viskas skambėjo aplinkui jį tamsoje. Šešėliai striuoksėjo ant visų sienų, supo jį.

Juokas ėjo vis garsyn. Jis bandė atsitraukti. Šešėliai užpildė kambarį, užstojo raudoną šviesą. Harvis pajuto ledinį šaltį, jautė, kaip kažkokio tunelio sienos čiulpia jį, traukia vidun.

— Ji nebenori tavęs matyti!

— Kas? — riktelėjo jis.

— Tavo motina, — atsiliepė balsas.

— Andžė, — pasakė kitas.

Jis sukosi ratu, svaigdamas, nerdamas šviesos taškelio link.

— Leiskite grįžti. Palikite mane ramybėje! — šaukė jis, tačiau nepasigirdo jokio garso.

Paskui jis išgirdo balsus: tarpusavy šnekučiavosi jo bendraklasiai — garsiai, bet kartu ir šiek tiek dusliai, tartum jis stovėtų už durų.

— Visi ją dulkina, — šaižiai pratarė Volsas Mainoras.

— Harvis dar neišsiaiškino, kam reikalingas jo gaidukas, — pareiškė Horstedas.

Baisus žvengimas.

— Harvis turėtų pabandyti įkišti jai į ausį, — pasakė Reketas. — Reikia paimti jas staigiai. Joms tai patinka.

Šviesos taškelis priekyje plėtėsi, artėjo. Jis pats artinosi.

— Teisybė, kiek tenka girdėti, — kalbėjo Pauelas. — Visi ją kruša, tik Harvis ne. Ei, Harvi, ko lauki — griebk ją ir išdulkink kaip visi.

— Išdulkink ją, Harvi! — pasakė Deikras.

— Numauk jai kelnytes, — riktelėjo Horstedas.

— Pirma įkišk jai į ausį, — patarė Reketas.

— Iškrušk ją! — sucypė Volsas Mainoras.

— Iškrušk tą kalę! — pasakė Pauelas.

Šviesa jau gaubė jį, bet ji buvo drumzlina, išsklaidyta, per tamsi, kad ką nors įžvelgtum. Jis plūduriavo prie kambario lubų. Tačiau kambarys buvo ne jo.

Šviesa paryškėjo. Ant sienos kabojo plakatas su Saimonu ir Garfunkeliu, dailiai paklota lova, ant jos — keli minkšti žaislai, džinsai, marškinėliai, ant dygsniuotos lovatiesės bet kaip numestos kelnaitės su liemenėle. Ant tualetinio staliuko stovėjo neužkimštas kvepalų buteliukas. Spintos durys plačiai atidarytos.

Andžės kambarys.

Andžės kambarys jos tėvų name Barnese.

Jos bateliai ir šlepetės išmėtyti ant gauruoto kilimo.

Ta kalė išėjusi.

13 skyrius

Spalio 22 d., pirmadienis

Lietus krito ant balto atlasinio apsiuvo, kuris puošė Salės Donaldson karstą, palikdamas tamsias dėmes. Krito ir ant mirusiosios veido, kiekvienas lašelis slydo lėtai kaip tirpstantis vaškas.

Būrelis žmonių priedangoje stovėjo sustingęs nykioje tyloje, nejudėdamas kaip ir pati velionė karste. Šiurpulys ritosi Keitės Hemingvėj nugara, šokas mėšlungiškai krėtė kūną, tarsi jos viduje būtų pratrūkusi kokia užtvanka.

Tolumoje tebeūžė generatorius, lyg kokia burė vėjyje plaikstėsi brezentas. Gydytojas Selsas žengtelėjo į priekį, dairydamasis pritarimo, tačiau nė vienas nepajėgė pajudinti galvos. Jis patikrino, ar esama kokių nors Salės Donaldson gyvybės ženklų.

Keitė stebėjo, kaip rutuliojosi ši grotestiška scena. Kevinas Donaldsonas stovėjo nunėręs galvą, užsidengęs rankomis veidą. Jauna moteris karste atrodė kaip vaškinė figūra, baisus vaško muliažas. Kažkokia keista scena iš kito amžiaus.

Keitė užsimerkė, tačiau teberegėjo ją. Ji nusuko galvą, tarytum žiūrėjimas į kitą pusę galėtų ištrinti smegenis aitrinantį vaizdą, tačiau akyse tebestovėjo miniatiūrinio kūdikio, sukrešėjusio kraujo, bambagyslės vaizdas.

Gydytojas praskleidė Salės Donaldson mėlyno apdaro priekį, pridėjo prie krūtinės stetoskopą, klausėsi, paskui patikrino pulsą, pašvietė į akis mažu žibintuvėliu, plokščiu zondu pakuteno gerklę. Keitė stebėjosi, kaip jis ištvėrė nežiaukčiojęs nuo jai nepakeliamo kvapo, nors ji pati stovėjo už kelių pėdų nuo karsto.

Gydytojas atsargiai apžiūrėjo ir embrioną ir pagaliau atsigręžė į Keviną Donaldsoną. Velionės vyrui jis nieko nepasakė, tiesiog uždėjo jam ant peties ranką, norėdamas nusivesti į šalį.

Koronerio tarnautoja, Aplinkos sveikatos centro atstovė ir laidojimo biuro vyresnysis trumpai pasitarė, tačiau Keitė nieko nenugirdo. Laidojimo organizatoriai pasikalbėjo tarpusavy ir drauge uždėjo ant karsto dangtį, bet jo neprisuko, po to įkėlė karstą į medienos plokščių dėžę, užvožė atlenkiamą viršų ir jį užsklendė. Paskui užsikėlė dėžę ant pečių ir atsargiai patraukė slidžia dirva per brezentinį aptvarą, per kapines ir į gatvę.

— Viskas, — pasakė Keitei Judita Pikford.

— Gal nupirkti ko nors atsigerti? — paklausė Keitė.

— Ačiū, bet turiu važiuoti namo. Mano vyro gimtadienis. — Ji apsigręžė ir nuėjo.

Keitė nusekė iš paskos. Priekyje būriavosi žurnalistai, apgulę policijos atstovą spaudai. Ji praėjo pro juos nunėrusi galvą. Blykstės varpė šlapią miglą.

— Pone Folkai, gal galite pasakyti, ar ponia Donaldson gyva, ar mirusi?

Glotnūs atstovo plaukai buvo lietaus priplakti prie kaktos, o drėgmė išlyginusi visas jo lietpalčio raukšles.

— Galiu patvirtinti, kad ji mirusi.

— Ar ji buvo gyva, kai ją palaidojo?

— Ekshumacijoje dalyvavo Koronerio tarnautoja. Ji pateiks ataskaitą koroneriui, kuris ir nuspręs, ar reikalingas skrodimas.

Keitė išgirdo pažįstamą balsą — Šeinas Hevitas iš *Evening Argus*.

— Ar galite pasakyti, kokia buvo lavono padėtis karste?

— Atleiskite, aš ten nebuvau.

— Ponios Donaldson vyras praėjo labai susikrimtęs, — nepasidavė *Argus* korespondentas. — Ar galite paaiškinti kodėl?

— Kaip jaustųsi bet kuris, matydamas ekshumuotą savo vyrą ar žmoną? — savo ruožtu paklausė Folkas.

— Ar sakote, kad ji tikrai nebuvo palaidota gyva? — klausė Rodnis Sperou iš *Mid-Sussex Times*.

— Ar dar kas nors buvo karste, pone Folkai? — Keitė išgirdo Geilą Kohen iš Sasekso radijo.

— Pone Folkai, gal galėtumėte pasakyti, ar yra koks nors požymis, kad toji moteris buvo palaidota gyva — sprendžiant iš to, ką jums teko kol kas pamatyti?

— Pone Folkai, ar galite tiksliai pasakyti, kas yra karste? — klausė Geila Kohen.

— Aš ten nebuvau.

— Jeigu nebuvo nieko įtartino, kodėl išnešė karstą? — paklausė Šeinas Hevitas.

— Šiuo metu negaliu nieko daugiau konstatuoti ar komentuoti. Rytoj rytą, kai koroneris nuspręs, bus pranešta. Gerai? Dabar gal važiuokime namo.

Nepatenkintas būrys pasileido prie karstą nešančių vyrų. Keitė pastebėjo šalia savęs žingsniuojantį Šeiną Hevitą, kuris bandė pašnekinti ir ją. Ji visa nukaito sutrikusi, kad jis ją atpažins, nors buvo tamsu ir ant veido nuleista skrybėlė. Ji nedrįso ištarti nė žodžio, nes balsas ją būtų iš karto išdavęs, todėl tik papurtė galvą ir nusuko į šalį.

Atsiskyrusi nuo viso būrio, patraukė šaligatviu prie automobilio. Iš paširdžių veržėsi šauksmas.

Netikra. Netikra. Prašau, kas nors pasakykite, kad tai buvo netikra.

Ji sustojo, palenkė galvą, atsirėmė į plytų sieną, jausdama veidu srūvančias ašaras, silpstančias jėgas.

Jėzau, susiimk, mergele. Pati matei. Džiaukis. Gavai. Gavai. Gavai, ko norėjai.

Šaltas mūras prie skruosto. Ji prigludo prie sienos, tarsi ja viena pasaulyje galėtų pasikliauti, ir vėl išvydo Salės Donaldson veidą, atmerktas jos akis.

Žiūrinčią į ją.

Šventoriuje užgeso šviesos. Pasigirdo užvedamas variklis, pakvipo šiltais dyzelino garais. Keli žurnalistai praskuto pro ją traukdami į barą. Televizijos ir radijo brigados pakavosi savo įrangą. Jiems atrodė, kad viskas pasibaigė.

Klysta, niūriai pagalvojo Keitė atrakindama automobilio dureles. Ji užvedė variklį ir įjungė šildytuvą; laukė Edžio Bikso.

Po kelių minučių fotografas įlipo ir užtrenkė dureles.

— Jėzau, kokia bjauri naktis. Tu turbūt kiaurai permirkai. Buvai ten visą laiką?

Ji linktelėjo.

— Gal nupirkti tau ko nors atsigerti?

Jis patikrino vieno fotoaparato dangtelį.

— Ačiū, — bukai atsiliepė ji. — Turiu judėti. Šiąnakt reikia parašyti straipsnį.

— Nedaug ką turėsi pasakyti, ar ne? Ar Folkas ką nors atskleidė?

Ji pajudėjo iš vietos ir įsimaišė į besiskirstančių automobilių srautą, abejodama, ar šiuo metu norėtų apie tai kalbėti.

— Kaip tau sekėsi? — paklausė ji.

— Nedaug ką mačiau, be to, ta moteris vis lindo, pasišnekėti. Gal patikau ar ką.

Keitė grįžo į redakciją. Jautėsi išsigandusi ir be galo nuvargusi. Edis pasisiūlė pastatyti automobilį į vietą. Ji išlipo tamsioje šoninėje gatvelėje ir įėjo pro *News* darbuotojų duris į niūrų vestibiulį.

Naktinis sargas už metalinių grotelių pakėlė akis.

— Labą vakarą, panele Hemingvėj. Visa sušlapusi, — sugergždė jis ir pratrūko kosėti. — Žadate ilgai dirbti?

— Kokią valandą ar panašiai.

— Aš išeisiu vienuoliktą. Užrakinkite, jeigu būsite paskutinė.

— Būtinai, — tarstelėjo ji, nors beveik neatkreipė dėmesio į jo pastabą, ir pradėjo lipti cementiniais laiptais. Už nugaros vėl pratrūko kosulio priepuolis, kuris susimaišė su jos žingsnių aidu.

Laiptų aikštelėje viršuje buvo tamsu. Ji paspaudė jungiklį, dienos šviesos lempa suzvimbė, sušnypštė, kelioms sekundėms tvykstelėjo šviesą koridoriuje, užgeso, paskui vėl užsiplieskė ir liko šviesti.

Ji praėjo pro finansų ir apskaitos skyriaus langus: stalai tušti, kompiuteriai išjungti, ekranai tamsūs. Kabinetų prietemoje matėsi tiktai dokumentų spintų, stalų ir VDĮ ekranų šešėliai. Jos pačios šešėlis be garso judėjo šalia per sieną.

Riebaus maisto kvapus, kurie tvyrojo dieną viršutinėje laiptų aikštelėje, pakeitė tualetų dezinfekavimo priemonių ir drėgnų šluostų dvokas. Ji praėjo pro skelbimų lentas ir pastūmė dvivėres žinių skyriaus duris.

Tamsu ir tylu. Durys girgžtelėjo ir dunkstelėjo užsiverdamos. Pro langus skverbėsi gatvių žibintų šviesa, palikdama juodų šešėlių telkinius. Nuo pravažiuojančios mašinos žibintų ant lubų švystelėjo baltutėlis žybsnis. Kambarys atsidavė kilimo, laikraštinio popieriaus, tabako dūmų ir valiklio kvapais. Girdėjosi šildymo sistemos šnypštimas: šildymą palikdavo nakčiai.

Ji krūptelėjo nuo staigaus, garsaus dūzgesio ir tarškesio. Faksas pradėjo leisti popierių, tolumoje spingsėjo žalia švieselė. Keitė paspaudė ant sienos du mygtukus. Sudūzgė ir užsižiebė pustuzinis dienos šviesos lempų. Taip pat ir virš jos stalo.

Stalas atrodė tartum paliktas paniškai lekiant lauk, išgirdus gaisro ar bombos pavojaus signalą.

Keitė susmuko į savo sukamąją kėdę, atsilošė, stipriau apsisiautė paltą. Sprandu nuvarvėjo lietaus lašai. Pašiurpusi ji žvelgė į tuščią ekraną. Į ją smigo Salės Donaldson akys.

Faksas pyptelėjo ir nutilo.

Nusiramink.

Didindamas greitį gatve nulėkė taksi. Jos širdis tvinksėjo panašiu greičiu. Neįprasta tyla šią naktį. Paprastai koks vienas kitas tokiu laiku čia dar būdavo, dažniausiai Hovardas Mičelas, lipšnus kino kritikas, įnikęs į apžvalgas, taip pat reklaminių skelbimų priėmėjas ir koks nors korespondentas, budintis iki vienuoliktos. Matyt, šį vakarą jis turėjo kur nors išlėkti

ir užfiksuoti kokį nors įvykį. Ji atsistojo, išėjo pro duris, nužingsniavo koridoriumi į tuščią biblioteką ir uždegė šviesas. Visos šešios šios dienos laidos gulėjo ant metalinės spintelės. Ji nuėmė penkias viršutines ir mažumėlę atkuto pamačiusi antraštes ant pirmojo dienos leidinio, kuris paprastai pasirodo apie vienuoliktą valandą: BUVUSI MERĖ META IŠŠŪKĮ UŽPUOLIKAMS.

Tai buvo jos straipsnis. Jau spėjo pamiršti naujienų redaktoriaus Džefrio Fokso žinią, kad jos rašinys įvertintas kaip laikraščio sensacija. Ir eilutė su straipsnio autoriaus pavarde: „Keitė Hemingvėj, etatinė korespondentė." Ji pervertė kitus puslapius. Daugiau jos straipsnių nebuvo. Keitės pasakojimas apie buvusią merę išliko pirmame vidurdienio laidos puslapyje, tačiau jau nebe kaip sensacija, su smulkesne antrašte. Ir eilutė su jos pavarde dingusi. O jau šeštoje laidoje užpultoji buvusi merė persikėlė į trečią puslapį.

Keitė surado savo keturiolikos eilučių straipsnelį apie ekshumaciją penktame vidurdienio laidos puslapyje. Jis liko beveik nepasikeitęs iki ketvirtos laidos, kur buvo nežymiai išplėstas iki aštuoniolikos eilučių. Paskutinėje laidoje jis jau užėmė dvi skiltis, buvo įdėta Salės Donaldson vestuvinė nuotrauka. Daili mergina ilgais šviesiais plaukais, patikliai žiūrinti į pasaulį plačiai atmerktomis akimis, kurios sakė: „Gyvenimas geras."

Keitė sudrebėjo prisiminusi, ką išvydo karste, ir vėl ūžtelėjo pritrenkiama pasibaisėjimo banga. Ji grįžo prie savo stalo, atsisėdo ir įsijungė VDĮ ekraną. Prabėgusi klavišais palaukė, kol išniro tuščias puslapis.

Ji brūkštelėjo pirštais per plaukus ir susiėmė rankomis galvą. Skruostais tekėjo ašaros, kurias šluostėsi švarko rankove. Nesuvaldė alsavimo, smaugė ryjami kūkčiojimai. Ekranas užtemo, ji bakstelėjo į klavišą, ne į tą, vietoj didžiosios „B" ji paspaudė mažąją „v", ištrynė. Pirštai buvo sugrubę nuo šalčio, sustingę nuo šoko — kaip ir jos smegenys.

Lempa virš galvos zvimbė it mėsinė musė. Ji išspausdino pirmą straipsnio eilutę, ištrynė, vėl išspausdino. Užsimerkė, stengėsi praskaidrinti protą, tačiau ištrinti jausmus buvo kur kas sunkiau. Paprasčiausias kitas straipsnis, galvojo ji grieždama dantimis, pirštais kapodama klavišus. Ir viskas. Paprasčiausias kitas straipsnis.

Ji paskubomis jį užbaigė, pataisė, paskui padėjo ant naujienų stalo ir dar pridėjo pastabą žinių redaktoriui: „Buvau ten. Mačiau savo akimis."

Išsekusi ji atsistojo, išjungė aparatą ir išvažiavo namo. Grįžusi įsipylė

didelę gryno škotiško viskio porciją ir išsimaudė karštoje vonioje. Neturėjo nei apetito, nei jėgų ką nors pasigaminti. Pasišildė pomidorų sriubos iš skardinėlės, pasiskrudino duonos riekelę ir vis dar su chalatu susiraitė ant sofos priešais televizorių.

Vėliau, jau lovoje, ji miegojo, pirmą kartą nuo vaikystės laikų palikusi nakčiai degti šviesą.

14 skyrius

Andžės juokas varpė naktį lyg dūžtantis stiklas.

Ji juokėsi iš jo.

Harvis Svairas spoksojo į tuščią jos kambarį. Kalė. Jos juokas atsklido iš toli, iš už stogų kitapus gatvės. Harvis judėjo, sklendė per kambarį, pro langą, į tamsią naktį. Ir vėl pasigirdo juokas, traukiantis jį artyn.

Traukiantis jį virš namų stogų kitoje gatvės pusėje. Apačioje matė baseiną, ant vandens blykčiojančias švieseles. Girdėjo kalbas, juoką, skimbtelėjo į lėkštutę atsimušęs šaukštelis.

Jis tebeskriejo virš stogų, virš kitos gatvės, to garso, to juoko link. Atpažino aklagatvį. Jo gale buvo visada atviri vartai į nelygų keliuką, vedantį į bendras pievas. Jis aiškiai įžiūrėjo tą keliuką, sklendė virš jo pro nedidelę elektros pastotę, pro pakelės krūmynus ir medžius. Dar vienas, siauresnis, keliukas suko dešinėn ir leidosi žemyn į nedidelę proskyną. Čia jis visada atsiveždavo Andžę po praleisto vakaro, prieš pristatydamas ją į namus.

Tolumoje matėsi blausi švieselė, bet jis tuoj pat suprato, kad ji anaiptol ne tolumoje, o už kokio šimto jardų, ir ta gelsva švieselė sklido iš automobilio. Švieselė užgeso. Vėl pasigirdo krizenimas.

Iš mašinos radijo liejosi traškanti muzika. Ji spragsėdama pritilo, vėl balsai, vėl muzika, reklamos intarpas, vėl traškesiai, paskui nustatytos radijo stoties garsai. Vėl muzika, dabar aiškesnė — „Beach boys" dainavo „Po to pabučiavau ją". Jį pervėrė dar smarkesnis pyktis. Vėl kikenimas.

— Timai! Ne! Viešpatie, kokios šaltos tavo rankos! Oi, taip!

Murmesys.

Nėręs prie automobilio arčiau, jis išgirdo nuplėšiamą foliją.

— Aš užmausiu, — pasakė Andžė. — Man patinka užmauti.

Automobilis — didelis spindintis „Rover". Andžė ir jam nematytas bernelis išsiskėtoję ant užpakalinės sėdynės. Priekinės sėdynės sustumtos į priekį, atlošai nuleisti beveik horizontaliai. To berno juodi plaukai apkirpti bitlų stiliumi ir uždribę ant kaktos. Kelnės ir trumpikės nuleistos ant kulkšnių. Andžės suknelė sukelta, krūtys pūpso ant viršaus. Jis nė nenumanė, kad jos tokios didelės. Speneliai raudoni, sukietėję, atstatyti tiesiai į viršų. Jos kelnaitės visiškai numautos, ir kai ji atsiklaupė, jis pamatė plikas kojas ir pūkuotą šviesų trikampį bei rausvas makšties lūpas.

Vienoje rankoje ji laikė to berno stačią penį. Milžinišką penį. Harvis stebėjosi jo dydžiu. Laisvąja ranka ji labai įgudusiai (o tai Harviui nepatiko) uždėjo rausvą „Durex" ant galo, palikdama visą penį laisvą. Paskui iš lėto, jausmingai voliojo jį ant koto, vis švelniai pabraukydama aukštyn žemyn.

— Atsargiai, — pasakė tas bernas. — Galiu išsilieti.

Pyktis lyg peilis perrėžė Harvį.

Karve, — šitaip norėjosi rikteléti jai. Pyktis stiprėjo, pulsavo jame, svaigino. Šviesa silpo.

— Kale! — suklykė jis, tačiau nepasigirdo nė garso. Nieko. Viskas pranyko.

Ūmai jis atsidūrė savo kambario palubėje, dėbsojo į savo kūną lovoje, vis dar apsirengusį, su nudrengtais batais.

Kristau, koks aš apdujęs, pamanė jis.

Bandė nusileisti žemyn, grįžti į savo kūną, tačiau nematomos rankos tvirtai, negailestingai laikė jį priremtą prie lubų. Dabar matė, kaip jo kūnas atsisėdo, matė save, besitrinantį akis, abiem rankomis persibraukiantį plaukus. Jis vėl pabandė nusileisti žemyn, grįžti į kūną, tačiau nepajėgė: nematomos rankos tebelaikė. Baugščiai susidomėjęs stebėjo save, kaip išlipo iš lovos, nuėjo prie kriauklės, paleido šaltą vandenį ir apsitaškė veidą. Jis nieko nejautė. Ir vėl pamėgino pajudėti. Leiskite sugrįžti, meldė jis. O baimė vis stiprėjo. Staiga su siaubu pamanė, kad lubos jį įtrauks, sukaustys savo atomais ir molekulėmis, ir jis ten liks amžiams.

Stebėjo save išeinantį iš miegamojo, nužingsniuojantį per laiptinę ir nusileidžiantį laiptais. Kabodamas virš savo kūno regėjo, kaip šis atidarė kairįjį prieškambario stalo stalčių, pasiėmė automobilio raktelių komplektą, namų raktus ir išėjo pro paradines duris.

Ne. To nedaryk.

Jis beviltiškai stebėjo save einantį keliuku prie motinos „Mini". Atrakino dureles, atsisėdo, pastūmė atgal sėdynę, įjungė degimą ir patraukė droselinę sklendę.

Neužvesk. Prašau, neužvesk. Jėzau. Padangos subliuškusios, automobilis stovi kone ant ratlankių. Neužvesk.

Variklis tik silpnai burgztelėjo. Akumuliatorius beveik išsikrovęs. Jis vėl pabandė, ir pasigirdo aštrus spragtelėjimas. Palaukęs vėl pabandė. Šįsyk variklis atgijo ir nelygiai suburzgė. Jis smarkiai spustelėjo akceleratorių, pasigirdo trūkčiojantis gausmas, sproginėjimas, iš išmetamojo vamzdžio išvirto juodi dūmai. Paskui atbulas išvažiavo į kelią ir uždegė šviesas.

Harvis stebėjo save jau visas paklaikęs. Grįžk. Grįžk. „Mini" padidino greitį, paskui staigiai stabtelėjo prie įvažiavimo į pagrindinį kelią, subliuškusios padangos jį sumėtė. Nutrūktgalviškai įlėkė į kelią, automobilį vėl sumėtė, staigiai stabdydamas sukaukė pravažiuojantis sunkvežimis, po to jį aplenkė.

Jis beviltiškai sekė apačioje keliu beprotiškai lekiantį automobilį. Mašina staigiai pasuko į šoninį keliuką. Pačiuožė sausu asfaltu, tik per kelis colius neužkabindama kitoje kelio pusėje išrikiuotų automobilių.

Pristabdyk, idiote. Dėl Dievo meilės.

„Mini" prašovė pro sankryžą. Jis stengėsi sugrįžti į savo kūną, tačiau nepajėgė įveikti juos skiriančio atstumo. Plūduriavo tamsoje, girdėjo apačioje riaumojantį variklį, skrodžiamo oro šniokštimą, cypiančias padangas, tačiau pats nejautė jokio greičio. Sapnuoju, tiktai sapnuoju, po minutėlės atsibusiu.

Priekyje į kelią įsuko kažkoks automobilis. Stabdyk, dėl Dievo, mažink greitį. Bet „Mini" greitį tik padidino. Iš už kampo išniro dar vieno automobilio šonas. Harvis išgirdo, kaip sužviegė stabdomų ratų padangos, matė, kaip „Mini" beprotiškai nuvingiavo skersai kelio, metėsi į dešinįjį šaligatvį, paskui į kairįjį. Tiktai per colį neužkiudė anos mašinos galo ir nebevaldomas įlėkė į kelio vingį. Ratai nebesisuko, automobilis nėrė ant šaligatvio tiesiai į medį.

Siaubingai sužvangėjo metalas, pasigirdo dūžtančio stiklo garsas. Priekinis sparnas keleivio pusėje nuskuto medžio šoną, automobilis pasisuko ir sustojo.

Apsaugok, Dieve.

Jis žiūrėjo į automobilį. Vienas priekinis žibintas švietė į bukmedžių gyvatvorę, antrasis buvo išdaužtas. Variklis tebedirbo. Name už gyvatvorės užsidegė šviesos. Kai bandė važiuoti atbulas, sutratėjo sulamdytas metalas. Jis išlipo, nuėjo prie automobilio priekio ir iš visų jėgų trūktelėjo sumaigytą sparną. Jis tampė ir tampė, beprotiškai girgždindamas skardą. Paskui vėl atsisėdo prie vairo, vėl trūktelėjo atbulas; ratas išsilaisvino.

Kažkas šūkčiodamas bėgo per sodelį.

Jis matė save vėl grįžtantį į kelią, vėl didinantį greitį. Vienintelis šviečiantis žibintas kėlė įspūdį, kad čia lekia motociklas.

Svarstė, kaip pasiaiškins tėvui dėl sulamdyto automobilio. Galbūt pavyktų nuvaryti kur nors paremontuoti, kol jis nepamatė.

Atsibusk. Dėl Dievo meilės, pabusk.

„Mini“ nulėkė aklagatviu ir nėrė į duobėtą keliuką per pievas. Pasukęs į dešinę miško link, sulėtino greitį. Nuo jo blyškios išlikusio žibinto švieselės priekyje atsispindėjo raudoni atšvaitai. Matė save pasukantį „Mini“ į kelkraštį, paskui šviesa užgeso, variklis nutilo, jis išlipo.

Jo kūnas patraukė tuo keliuku. Panika pastvėrė jį ir potvynio srautu ėmė nešti lyg plūduriuojančią sudužusio laivo nuolaužą. Ne. Sustok. Neik! Harvis vėl bandė leistis žemyn į savo kūną, tačiau tebelaikė negailestingai sugriebusios nematomos rankos. Sustok, suvapėjo jis. Sustok.

Pašiurpęs sekė save ryžtingai žengiantį priekin. Kelioniniai batai beveik nekėlė jokio garso, išskyrus tą kartą, kai jis paspyrė gulintį akmenį ir tas tyliai nudardėjo į pakelę.

Mašinos radijas grojo „Vidurnakčio valandą“. Jam artėjant Vilsono Piketo balsas pro medžius aidėjo vis garsiau. Jis sustojo netoli automobilio ir kelias sekundes palaukė.

Grįžk atgal.

Pro langą matė silpną raudoną rusenimą, kuris paryškėjo ir vėl prigeso. Suuodė aštrų guminį hašišo tvaiką. Mašinos radiją trumpam nustelbė kikenimas.

— Mačiau! Mačiau šviesą! — tvirtino Andžė.

— Tik dar viena pora kaip mes, — nuramino ją Harviui nepažįstamas balsas.

Andžė vėl sukikeno.

Harvis priėjo arčiau. Dabar aiškiai įžiūrėjo pro „Rover“ langą. Jie susiraitę ant užpakalinės sėdynės. Andžės suknelė apsivijusi aplink liemenį, o

plikos krūtys gulėjo ant to bernelio krūtinės. Jis giliai, kad net suspragsėjo, užtraukė hašišo dūmą, paskui prikišo jį Andžei prie lūpų.

Ji taip pat užtraukė ir iš karto prispaudė burną prie jo lūpų, iškvėpė vienas į kitą.

Pamatęs, kaip jo kūnas atplėšė automobilio dureles, Harvis ūmai apsidžiaugė.

Kai bernas atsisuko, Harvis pasilenkė, stvėrė jį už plaukų ir kumščiu smogė į veidą. Andžė suspiegė. Jis ištempė tą bernelį, išvilko už kojų, jo trumpikės tebekarojo ant kulkšnių. Bernas nukrito kniūbsčias ant žolės, susirietė ir ėmė spardytis supintomis kojomis.

— Ką darai, gyvate, su mano pana! — suriko Harvis.

Jis pastatė jį ant kojų, bloškė į automobilį, vėl trenkė į veidą, o paskui stvėrė tam vaikiui už kiaušių ir ėmė gniaužti. Bernelis klykė. „Durex" kabėjo suglebęs, nukaręs ant penio galo, mažas spenelis pilnas skysčio. Jis sugniaužė stipriau.

Bernas mėšlungiškai trūktelėjo, riktelėjo, ėmė draskytis, kyštelėjo Harviui į akis pirštus, bet Harvis nekreipė dėmesio. Čia pat sklęsdamas, iš viršaus stebėdamas, jis nejautė jokio skausmo, visiškai jokio. Harvis gniaužė stipriau, traiškydamas tą slidų, riebų, plaukuotą kapšelį su visais korėtais daiktais viduje, o vaikis raitėsi, kaukė kaip pasiutęs žvėris, žiopčiojo, švokštė. Harvis matė save išsišiepiantį, kai tas vaikis metėsi atgal, atsitrenkė į automobilį, taip sutrūkčiojo, lyg juo būtų paleista elektros srovė, ir klykė, maldavo, o paskui apsivėmė apipildamas Harvį.

Pasibjaurėjęs Harvis kirto keliu jam į slėpsnas, paskui dar kartą kirto. Vaikis susirietė dvilinkas. Harvis spyrė į automobilio dureles.

— Ne, nedaryk taip! — žliumbė vaikis. — Mano tėvo automobilis. Nespardyk mašinos.

Harvis sugriebė vaikiną už pečių ir trenkė galva jam į veidą. Tas susmuko ant žemės.

Andžė stengėsi išlįsti iš automobilio rėkdama visa gerkle:

— Harvi, palik jį ramybėje, nemušk, o Dieve, Harvi, neliesk jo!

Harvis matė, kaip jo kūnas griebė merginai už gerklės, įstūmė atgal į mašiną ir ant jos užvirto, prislėgė prie sėdynės. Jis jautė nuogus pečius, švelnias, stangrias krūtis. Ji grūmėsi, spardėsi, klykė. Harvis nusiplėšė diržą, atsilaisvino kelnes. Andžė tąsėsi po juo lyg išprotėjusi.

— Ne, Harvi. Atsitrauk, tu šunsnuki.

Jo užtrauktukas užsikirto, teko tampyti.

— Harvi, pasitrauk! — rėkė ji įsiutusi. — Timai, gelbėk!

Užtrauktukas drykstelėjo, bet atsivėrė. Jis dorojosi su kelnėmis prispaudęs ją, užgniaužęs jos lūpas savo lūpomis, bučiuodamas, giliai įsprau-dęs liežuvį jai į burną. Andžė atsiplėšė nuo jo rėkdama:

— Pasitrauk, Harvi!

Jis nusismaukė trumpikes, išsitraukė pritvinkusią varpą, nusitaikė, jausdamas slidžią drėgmę, jos šlaunų švelnumą, kutenančius gaktos plaukus. Ir paniro į ją.

— Harvi! — suspiegė ji. — Ne. Ne. Timai, gelbėk! Timai! Gelbėk!

Ji įsirėžė nagais Harviui į nugarą, tačiau skausmo jis nejautė. Matė juos iš viršaus, kaip jie įsikirto, paleido kraują, raižė po jo marškiniais. Matė, kaip pumpavo jo paties sėdmenys.

Dabar jautėsi esąs giliai joje.

Matė šoką jos akyse.

Jautė artėjantį orgazmą. Sprogimą joje. Kol tąsė konvulsijos, jis laikė ją suspaudęs, prisitraukęs veidą, prigludęs prie skruosto.

Ir viskas baigėsi. Jis suglebo joje. Dabar mergina nebesimuistė. Gėlė nugarą. Harvis suuodė jos kvepalus, tuos pačius kaip visada — aštrius, įmantrius. Jis švelniai pabučiavo Andžę į skruostą. Įtraukė stiprų sėdynių odos kvapą. Pajuto, kaip varpa pradėjo slysti iš jos.

Ir suprato.

Dabar jis nebestebėjo iš viršaus. Buvo grįžęs į savo kūną. Buvo automobilyje. Jo varpa buvo joje.

Iš siaubo jis užsimerkė. Smurtas. Reketas sakė, kad panelėms patinka šiurkštus elgesys. Ji aprimo, kvėpavo ramiai, mirkčiojo — jis jautė ant skruosto blakstienų kutenimą. Jai patiko. Jau seniai reikėjo taip padaryti. Prieš dvejus metus. Harvis užuodė vėmalus. To bernelio vėmalus ant savęs. Vėl ją pabučiavo ir apglėbė stipriau.

— Myliu tave, Andže, — pasakė jis.

Ji verkė.

— Aš myliu tave, Andže.

— Dink iš čia. — Balsas kietas, atžarus.

Harvis dar kartą pabučiavo ją į skruostą.

— Dink iš čia.

— Aš myliu tave.

Jis nustebo, kai mergina staiga atsisėdo, šiurkščiai jį nustumdama.

— Dink. — Balsas kupinas neapykantos. Andžė sugriebė jį už kaklo ir stipriai papurtė — it kokį medį krėsdama vaisius. — Dink. Dink. *Dink!* — Dantys sukąsti, skruostais rieda ašaros.

Apsvaigęs Harvis atbulas išlindo iš automobilio. Čia sapnas, galvojo jis. Aš šitaip nedariau, tiktai įsivaizdavau, tuoj pat atsibusiu. Užsitempė trumpikes, kelnes, žengė atgal, užmynė kažką minkštą ir vos neparvirto. Tas vaikis. Sukrutėjo, žvelgė į jį išsigandęs, kruvina burna. Harvis pažiūrėjo į automobilį, į Andžę. Sutiko neapykantos kupinas akis.

Jis apsigręžė ir patraukė savo automobilio link. Kiūtino susikūprinęs, susmukęs, praradęs pusiausvyrą.

15 skyrius

Spalio 23 d., antradienis

Ji pabudo permirkusi prakaitu, gaubiama visiškos tamsos. Iš karto pervėrė baimė. Jos kambarys dar niekada nebuvo toks tamsus, toks tylus.

Ji ištiesė ranką į stovintį prie lovos staliuką, tačiau atsimušė į kažką minkštą, šilkinį. Pagalvėlė nuslinko nuo lovos, pamanė ji ir suglumusi ją pagraibė. Kažkas dygsniuota, kažkokie siuvinėti pagražinimai. Pečiai sukaustyti, pajuto nepažįstamus šviežiai pjautos medienos ir švaraus audeklo kvapus.

Galvūgalio atrama, šmėstelėjo galvoje. Matyt, per miegus ji pasivertė į šoną. Tačiau jos lova neturėjo galvūgalio atramos. Bandė pasisukti, bet nepajėgė pajudėti. Aplink ją buvo apsisukęs dygsniuotas atlasas, veržė dešiniąją alkūnę, ir ji pamėgino jį nustumti. Niekas nepasikeitė.

Bandė apsiversti ir vos už kelių colių virš galvos atsitrenkė veidu į kažką kietą. Abi rankos apsiaustos, kojos taip pat — vos galėjo jas praskirti. Ir ta visiška tamsa aplinkui. Troški tamsa.

Dieve, kaip karšta.

Ji giliai įkvėpė, tačiau oras taip lėtai slinko į plaučius, kad teko pasistengti.

Mėgino susigaudyti, kur esanti. Nežinomame viešbutyje? Ne. Ji atsigulė namuose... Atrodė, sienos priartėjo, slėgė. Pyktelėjusi pastūmė jas

alkūnėmis, pabandė atsisėsti, trinktelėjo veidu, atvirto atgal. Spirk tuos užklotus į šalį, bent atvėsi. Pakrutino kojas, tačiau nepajuto jokios patalynės, tiktai kažkokią lengvą paklodę. Vėl mėgino aptikti lempos jungiklį, šį kartą įnirtingiau. Lygus atlasas — aplink ją, po ja. Tartum būtų uždaryta sofoje.

Kur aš?

— Ei? — šūktelėjo ji. — Ei? — Balsas skambėjo labai dusliai.

Galva apkvaišusi nuo karščio ir oro stokos, kvėpavimas reikalavo didžiulių pastangų. Automobilio avarija. Grįždama namo kažkur atsitrenkė automobiliu ir dabar yra įstrigusi.

Tamsa. Aš apakau. Apimta baisios panikos ji suriko:

— Padėkite kas nors! Padėkite man! — Keliai daužėsi į minkštą pamušą. Ji paleido į darbą kumščius. — Padėkite!

Išsekusi vėl susmuko, gaudė, siurbė orą. Tartum būtų atsidūrusi vakuume. Ji beveik jautė, kaip įtraukdama orą traukė ir atlasą aplink save. Vėl plakė kumščiais, šaukė, spardėsi, kėlė kūną aukštyn ir leido žemyn, kraipėsi, sukosi, kol nebesuprato, į kurią pusę atsigręžusi.

— Padėkite! — rėkė ji.

Suleido nagus į atlasą, atplėšė skiautelę, įkišo pirštus giliau, patempė. Dryksteléjimas, kažkas vėsus nukrito ant veido. Įtraukė į nosį pūkelį, nusičiaudėjo. Vėl bandė atsisėsti, trinktelėjo galvą, suriko iš skausmo.

Suleidusi rankas į tuos pūkus, ji kapstė juos lauk, paskui apčiuopė kažką glotnų, kietą, šiurkštoką. Medis. Ji trankė į jį kumščiais, kol šie paskaudo, paskui aprimo, atsilošė atgal ir vėl gaudė orą.

Sienos spraudėsi artyn. Mažėjo vietos. Ją slėgė, traiškė.

— Ei? — šūktelėjo ji. — Padėkite! Kas nors padėkite!

Staiga oras atvėso, pagaliau pavyko lengvai įkvėpti, įsispindusi šviesa akino. Ji išgirdo durų spragtelėjimą, žingsnius: kaimynas iš buto kitoje koridoriaus pusėje ėjo į darbą. Be dvidešimties minučių septynios — jis visada išeina tokiu laiku.

Jėzau.

Keitė atsisėdo. Tebejautė baimę. Patalynė nuslydusi ant grindų. Ji užsimerkė, vėl atsimerkė — bijojo užmigti. Gulėjo nejudėdama, bandė susikaupti, nekreipti dėmesio į aplinkui sūkuriuojantį šaltą skersvėjį, jautėsi dar labiau pavargusi negu prieš eidama miegoti. Virš galvos degė šviesa: ji buvo palikusi ją per naktį.

Nuleido kojas ant gauruoto kilimo. Atrodė, pastatė jas ant ledo. Ir pačiai buvo šalta. Drebėdama atsistojo, nuėjo į vonią ir atsuko dušą.

Siaubo neatitolino nei karštas vanduo, nei balzamas plaukams. Akyse tebestovėjo Salės Donaldson veidas, baisi grimasa. Jai teko susidurti su mirtimi nesuskaičiuojamą daugybę kartų: automobilių avarijų, gaisrų aukos, valkata, mirtinai sušalęs parke, ištrauktas iš jūros skenduolis, kuris buvo toks išbrinkęs ir išpurtęs, jog kai atsimušė į katerio turėklą, pilvas pratrūko ir viduriai išvirto lauk.

Tačiau niekas nepaveikė jos taip, kaip vakarykštis vaizdas.

Palaidota gyva.

Pagimdė.

Kiek laiko ji išgyveno po žeme? Ką ji galvojo? Kas patvirtino jos mirtį? Kas, po velnių, buvo atsakingas?

Ji nuėjo į virtuvėlę ir įjungė virdulį. Į dubenėlį įsipylė grūdų ir džiovintų vaisių mišinį, įpjaustė bananą. Nebuvo alkana, bet žinojo, kad būtina ką nors užvalgyti, pripildyti skrandį, įgyti bent kiek jėgų.

Juodoje stiklo sienoje kitapus gatvės radosi šviesos kvadratėliai, pamažu įsižiebė ir daugiau — pildėsi tartum didžiulė dėlionė. Aukštuose darbavosi valytojai, rinkosi draudimo darbuotojai. Blėstančios nakties tamsoje lyg fotografija ryškėjo didžiulis pastatas.

Keitės galva darėsi šviesesnė, mintys aiškesnės. Kažkada Birmingame jai teko domėtis skandalingu įvykiu: vyras mirė nuo širdies smūgio praėjus valandai po to, kai buvo išrašytas iš ligoninės. Medikai bematant suglaudė gretas ir ėmė gintis: klaidų pasitaiko, tačiau labai retai. Tačiau juk svarbiausia ne pati klaida, o tai, kad tu tapai tos klaidos auka.

Jeigu tapai Sale Donaldson.

Keitei reikėjo skubėti, pasinaudoti tuo, ko nežinojo kiti žurnalistai. Kai vienuoliktą valandą pasirodys pirmoji *Sussex Evening News* laida, ta istorija nubanguos per visus Anglijos laikraščius.

— Šiandien spalio dvidešimt trečioji, antradienis, — pasigirdo per radiją.

Antradienis. „Tvin Pyksas". Ji nuodugniai viską apsvarstė ir numatė, tačiau kaip visada liko abejonių. Todėl iš savo sulamdytos odinės rankinės išsiėmė „Microfile" delninuką, peržiūrėjo gale esantį adresų skyrelį ir pakėlė seno juodo telefono, kadaise pirkto sendaikčių išpardavime iš bagažinės, ragelį.

Gydytojas Martis Morganas buvo vietinis gydytojas, kas savaitę rašydavęs *Evening News* skiltį, kurioje skaitytojams patarinėdavo apie sveikatą ir fizinę parengtį. Jam buvo mokamas honoraro priedas už tai, kad prireikus bet kuriuo metu žurnalistams teiktų konsultacijas medicinos klausimais. Šis fizinio pasirengimo fanatikas visada tratėjo greitakalbe ir šiek tiek pridususiu balsu, tarsi būtų ką tik nubėgęs ar įpusėjęs dešimt mylių. Laikraščio skiltis jam pelnė šiokią tokią vietinės garsenybės reputaciją, ir tai jį paskatino kalbėti Vidurio Atlanto akcentu, kuris Keitei priminė bet kurį diskotekos vedėją.

Jai neteko su juo susitikti, tačiau prisiminė jį iš nuotraukos: liesas, atrodė neurasteniškas, trumpais juodais plaukais.

— Atleiskite, kad taip anksti skambinu, — prisistačiusi atsiprašė ji.

— Nieko tokio, Keite, tam aš čia ir esu, — pareiškė jis šiek tiek per linksmai tokiam paros metui.

— Gal galėtumėte pasakyti, kaip medikai nustato žmogaus mirtį? — paklausė Keitė.

— Ar kalbame apie klinikinę mirtį, ar apie smegenų mirtį ir ar turime galvoje organų donorą?

— Tai nėščia moteris, kuri mirė ligoninėje.

— Ji ne donorė?

— Aš nežinau.

— Gerai, jeigu tarsime, kad ji ne donorė, apžiūros nuodugnumas gali priklausyti nuo to, ar mirtis buvo numatyta. Iš esmės jie — mes tikriname, ar esama gyvybės ženklų, bent menkiausias pulso pėdsakas. Žiūrime, ar žmogus kvėpuoja, tiriame akis. Praėjus vos kelioms minutėms po mirties, pakinta akies obuolio kraujagyslės, o jos yra gana patikimas rodiklis. Galbūt dirginama gerklė, paliečiamas akies obuolys tiriant ragenos refleksą.

— Ar įmanoma nustatyti neteisingai?

— Nustatyti, kad kas nors mirė, kai jis nėra miręs?

— Aha.

— Ne, sakyčiau, tai neįmanoma. Ne, gal ne neįmanoma, bet labai neįtikima.

— Jeigu vis dėlto taip atsitiktų, ar tas asmuo galėtų būti palaidotas gyvas?

— Ne, jeigu jam atliekamas skrodimas arba jeigu jis balzamuojamas...

— O jeigu neatlikta nei viena, nei antra?

— Teoriškai tai įmanoma, tačiau praktiškai... Ar kalbame apie šią šalį?

— Taip.

— Manau, praktiškai taip neatsitiktų.

— Ar niekada negirdėjote, kad būtų taip atsitikę?

Jis nesmagiai susijuokė.

— Ne. Na, kartą aš tikrai vos išvengiau pavojaus. — Jis patylėjo. — Kai buvau dar jaunas gydytojas Bristolyje. Mums atvežė panelę, kuri buvo pavartojusi per didelę narkotikų dozę ir įšokusi į Lamanšą. Ją ištiko hipotermija, nekvėpavo, pulsas buvo neapčiuopiamas. Aš rašiau mirties liudijimą, kai seselė suklykė apčiuopusi pulsą. Prijungėme monitorių ir pamatėme, kad širdis suplaka kas trisdešimt sekundžių. Ji išgyveno. Normalus širdies ritmas yra apie aštuoniasdešimt kartų per minutę.

— Kas būtų nutikę, jeigu seselė nebūtų pastebėjusi?

— Ji būtų nuvežta į lavoninę ir šaldytuve mirusi nuo šalčio.

Keitė patylėjo.

— Ir ji visiškai atsigavo?

— Taip. Turbūt dabar tebegyvena.

Keitė išgirdo, kaip išsijungdamas spragtelėjo virdulys.

— Būtų gerai patikrinti pasekmes. Nenumanote, kaip galėčiau su ja susisiekti?

Staiga gydytojo balsas pasidarė atsargus.

— Tai įvyko prieš penkiolika metų. Visiškai nenumanau, kur ji dabar.

Keitė krimstelėjo tušinuko galą.

— Vadinasi, nėra paprasto, visiškai patikimo būdo?

— Jeigu smegenys negauna deguonies daugiau kaip devyniasdešimt sekundžių, prasideda negrįžtami pakitimai, ir po trijų ar keturių minučių jos miršta. Hipotermija yra bendras kūno atšalimas, sulėtėja metabolizmas. Kūnas naudoja tiktai dalelę įprastinės organizmo energijos, todėl smegenims tereikia dalelės deguonies. Kartais tenka išgirsti, kad į eketę įkritęs vaikas atgaivinamas po valandos ir išgyvena. Labai apgaulingai sulėtėja pulsas. Tačiau gydytojai tai žino.

— O kas išrašo mirties liudijimą ligoninėje?

— Bet kuris tuo metu palatoje esantis gydytojas.

— Ar jums teko dalyvauti ekshumacijose?

— Ne. Jums tikrai vertėtų apie tai pakalbėti su patologu. Su vienu galiu suvesti. Kodėl prireikė?

— Kur ekshumuotas lavonas vežamas?

— Iš kapinių?

— Taip.

— Jeigu kalbame apie šį miestą, tai į miesto lavoninę Luiso kelyje.

— Gal galite man nušviesti visą procesą nuo mirties nustatymo ligoninėje iki laidotuvių?

— Žinoma.

Kai jis baigė, Keitė padėkojo ir baigė pokalbį. Ji nuėjo į vonios kambarį ir baigė fenu džiovintis plaukus. Šiandien jos veidas atrodė prastai: išblyškęs, netgi strazdanos pabalusios, pavargusios akys. Ji apsivilko mėgstamą palaidinukę mėlynais ir baltais ruoželiais, su kuria visada jautėsi žvali, trumpą juodą aksominį sijonėlį, pirktą išpardavime uždarant „Lanes“, naujas juodas pėdkelnes, pačiupinėjo suvarstomus juodus senutėlius batus, tačiau nutarė apsiauti kuklesnius juodus batelius.

Makiažui paskyrė daugiau laiko negu paprastai ir pasistengė kuo kukliau sušukuoti savo plaukų raizgalynę. Šiurptelėjo prisiminusi naktį matytus Salės Donaldson dantis ir atsargiai smiliumi palietė savuosius, paskui išsižiojo. Beveik visus paauglystės metus ant priekinių dantų ji nešiojo plokštelę ir prasižiojusi prieš veidrodį susigūždavo. Dara pravardžiuodavo ją dar ir Zuikiasnuke.

Ji teptelėjo „Fidji“ ant kaklo, už ausų, ir užuodus stiprų aromatą iš karto praskaidrėjo, pažvalėjo nuotaika. Paskui paskambino į žinių redakciją ir paklausė, kas šiandien jai numatyta. Paprašė atidėti keletą užduočių, kadangi norinti skubiai kai ką dar patikrinti dėl to straipsnio apie ekshumaciją ir mananti, jog tai didžiai svarbu. O į darbą atvyks maždaug įpusėjus rytui.

Po pusvalandžio Keitė įvairavo savo aprūdijusį baltą VW „vabalą“ į sausakimšą kelių tinklą, pasuko į kairiąją kelio juostą ir išgirdo piktą signalą, į kurį nereagavo. Dešinėje pusėje ūžtelėjo didžiulis sunkvežimis, švystelėdamas savo tepaluotomis, geltonomis ratų veržlėmis vos už kelių colių nuo jos lango. Paskui jai teko stabdyti — atsidūrė didelėje transporto spūstyje.

Be dešimties minučių devinta valanda. Už jos tolygiai burzgė variklis. Automobilis ką tik pabuvojo autoservise, ir po daugelio mėnesių ėmė veikti spidometras. Iš jo gauta sąskaita plazdeno ant keleivio sėdynės. Viršuje parašyta „PM Pfeiffer Associates", apačioje — visas įvairių dalykų sąrašas, kuris jai nieko nesakė. Regis, daktarai ir autoservisas turėjo savą kalbą.

Eismas stūmėsi po colį į priekį pro purvinų parduotuvėlių eilę, pro statybų aptvarą, ir pagaliau pasimatė iškaba BRAITONO MIESTO LAVONINĖ.

Ji įsuko pro dvi mūrines vartų kolonas ir nuvažiavo degutbetoniu pro sarginę link ilgo vienaaukščio, nutinkuoto pilku cemento skiediniu su žvirgždu, bei stoginės, po kuria buvo įėjimas į ligoninę. Pastačiusi automobilį išlipo ir jį užrakino. Dangus kabojo rudeniškas ir jau ėmė gnaibytis šaltukas. Tas ilgas žemas pastatas Keitę šiurpino. Sukaupta drąsa vėl ėmė blėsti, kai nuspaudė durų skambutį ir išgirdo jo prastą, gergždžiantį garsą.

Veržimasis į sėkmę.

Duris atidarė mergina. Putloka, gražaus, gana linksmo veido, šviesius plaukus susikėlusi ant viršugalvio ir suėmusi mėlynu kaspinu, užsirišusi baltą prijuostę ir apsiavusi baltais guminiais batais.

— Kuo galiu padėti? — paklausė ji.

Keitė nervingai nurijo seilę.

— Gal galėtumėte pasakyti, ar bus atliekamas Salės Donaldson skrodimas?

Ji pastebėjo, kad mergina atkreipė dėmesį į jos akcentą.

— Prašau pasakyti, kas esate.

— Iš Aplinkos sveikatos centro.

Merginos veidas atsileido.

— Gerai, užeikite, — linksmai prašneko ji ir pasitraukė į šalį, prilaikydama duris, kol Keitė įeis. — Aš esu Mendė, direktoriaus asistentė.

Keitė įėjo į mažą laukiamąjį, kuris kartu buvo ir priimamasis. Nudažytas gyva rausva spalva, tokios pat spalvos ir baldai, kilimas bei pagalvėlės. Prie galinės sienos — virtuvinė spintelė, ant kurios stovėjo neseniai užviręs virdulys, keli puodukai — viename garavo kava — ir uždarytas pieno butelis. Ant grindų kaito senoviškas dviejų grotelių elektrinis šildytuvas su nutįsusiu nušiurusiu rudu laidu. Keistai jauku.

— Tiesą sakant, — šnekėjo mergina, — daktaras Vindhemas jau pradėjo.

— Daktaras Vindhemas? — nustebo Keitė. Daktaras Vindhemas buvo vietinis patologas. Kai įtariamas nusikaltimas, paprastai iš Londono iškviečiamas Vidaus reikalų ministerijos patologas. — Vidaus reikalų ministerijos patologas nedalyvauja?

— Ne, — pasakė mergina. — Jie nemano, kad būta ko nors nusikalstamo.

Keitė nustebusi žiūrėjo į ją.

— Tikrai?

Mergina gūžtelėjo pečiais.

— Jei kalbėtumėte iš esmės, manau, skrodimas turėjo būti atliktas iš pat pradžių. — Jos veidas įsitempė, staiga tapo baikštus. — Ar norite persirengti, ar eisite taip?

— Aš... ee... Bus gerai taip, — pasakė Keitė. — Ar žinote, kodėl nebuvo atliktas skrodimas?

— Taip dažnai pasitaiko. Juk gydytojai ne visada paiso įstatymų, ar ne? Kartais jie net nepasivargina pranešti apie mirties atvejį koroneriui, nors turėtų. — Ji parodė: — Eikite tiesiai, po to pirmas posūkis į dešinę. Ar esate čia buvusi?

— Ne.

— Todėl ir nepažinau jūsų. Dirbate su ponu Liverstoku, tiesa?

Keitė linktelėjo jausdama užkaistant veidą.

— Puikus vyras.

— Taip.

Ji greitai nužingsniavo. Priešakyje buvo dvivėrės durys, dešinėje — koridorius, kurio gale pamatė ryškiai apšviestą kambarį, kelis žmones jame ir ant nugaros gulintį baltą kūną.

Ji artinosi prie tos patalpos uosdama vis stiprėjančią šlykščią smarvę. Išvydo dailią, beveik trisdešimties metų moterį gražiu tamsiai mėlynu kostiumėliu, kurią iš karto pažino: panelė Vilou, koronerio tarnautoja. Čia dar buvo uniformuota policininkė pažaliavusiu veidu, kepurę rankoje laikantis taip pat uniformuotas policininkas ir dar viena moteris balta prijuoste bei baltais batais.

Viduje smarvė buvo nepakeliama, ir ji vos nesužiaugčiojo. Daug aitresnis tvaikas negu vakar naktį, kai buvo atidarytas karstas, o specifiniai dezinfekcijos kvapai nelyginant prieskoniai jį dar paaštrino.

Keitė dairėsi užgniaužusi kvapą. Elegantiškas, dailus, beveik keturias-

dešimties metų vyras rausvais plaukais ir mėlynu, į batus sukištu patologo kostiumu stovėjo nusigręžęs į galinę sieną ir diktavo į aparatą, kurį laikė gumine pirštine apmautoje rankoje. Koronerio tarnautoja žiūrėjo į ją maloniai nustebusi. Keitė vengė jos žvilgsnio, nenorėdama leistis į kalbas.

— Jūs dalyvavote ekshumacijoje vakar naktį, tiesa? Iš Aplinkos sveikatos centro? — kalbino ją koronerio atstovė.

— Taip.

Keitė pastebėjo, kaip patologas lyg tarp kitko jai šyptelėjo, sekundėlę patylėjo ir diktavo toliau.

— Nėra jokių buvusių sužeidimų žymių, jokių senų randų, įpjovimų, įdrėskimų, chirurginių randų... — jis tyliai kalbėjo į aparatą.

Kambario sienos padengtos plytelėmis, be langų, aukštomis lubomis. Patalpa Keitei priminė operacinę. Ant grindų paklota marmuro spalvos vinilinė danga, palubėje ant metalinių grandinių kabėjo keturios masyvios dienos šviesos lempos. Prie vienos sienos glaudėsi du gilūs nerūdijančio plieno praustuvai, nuo kurių driekėsi nutekamieji grioviai, ir nerūdijančio plieno darbastalis su visu chirurginių instrumentų komplektu bei elektrinis rotacinis pjūklas. Ant sienos priešais kabėjo lenta, suskirstyta į dalis: „Pavardė". „Smegenys". „Plaučiai". „Širdis". „Kepenys". „Inkstai". „Blužnis". Priešais ją — mėsininko svarstyklės su skaitmeniniais rodmenimis.

Iš viso stovėjo trys pailgi geležiniai stalai. Du tušti ir švariai nublizginti. Ant trečiojo gulėjo visiškai nuoga jauna moteris. Oda lempų šviesoje balta kaip lajus. Šviesūs palaidi plaukai išsidraikę aplink galvą, krūtys keistai pasikreipusios, sudribusios abipus kūno ant stalo paviršiaus, ir dar ant jos krūtinės gulėjo kažkoks didelis, glitus, rusvas daiktas.

Kažkas negerai, ne taip kaip praėjusią naktį.

Keitė nurijo seiles — gynėsi nuo šleikštulio. Drebėdama, tirtėdama ji vos pajėgė pažvelgti žemiau. Salės Donaldson kūnas prapjautas nuo kaklo iki dubens, oda atversta, vidaus organai atidengti. Gaktos plaukai užkloti dideliu mėsos trikampiu lyg šlykščiu figos lapu, o tarp jos šlaunų vis dar sujungtas su bambagysle tebegulėjo embrionas. Ant didžiojo kojos piršto kabėjo dvi etiketės: viena ruda, kita geltona. Žarnos išsikišusios virš diafragmos. Tas rusvas gniužulas ant jos krūtinės buvo moters smegenys.

Keitei pasidarė visai bloga. Galva svaigo, o reikėjo susikaupti, reikėjo mąstyti aiškiai. Kažkas negerai. Kitaip. Ta moteris jau nuvalyta, kraujo dėmės nuplautos, tačiau ne tai svarbiausia.

Patologas padėjo diktofoną, grįžo prie lavono, viena ranka pasiėmė peilį, kita — smegenis, padėjo jas ant marmurinės pjaustymo lentos už velionės galvos ir kruopščiai įpjovė jas lyg valgį ruošiantis virėjas.

Keitei susvaigo galva. Grindys susiūbavo. Ji prisilietė prie šalto kieto tuščiojo stalo metalo, bandė išsilaikyti ant kojų. Tik neapalpk, neapsivemk. Ne.

Negalima.

Ją dusino pūvančių vidurių smarvė. Dėbsojo į baltutėlį kūną ir šviesias garbanas. Smarvė stiprėjo. Ji giliai įkvėpė ir žengė į priekį.

Jai teko trumpam nusukti akis, kai pirštinėta patologo ranka iš Salės Donaldson diafragmos išėmė dalį slidžių vidurių, ir tik tada Keitė suprato, kas buvo ne taip. Kas atrodė negerai.

Mirusios moters pirštai. Nagai, kurie praėjusią naktį karste atrodė lyg nukramtyti iki geluonių.

Jie visi buvo ilgi, dailiai sutvarkyti ir nutepti skaidriu laku.

16 skyrius

Harvis Svairas pabudo savo miegamajame. Pro užuolaidas skverbėsi saulės spinduliai. Vienas krito ant stiklainio su konservuota varle, kitas užkabino stiklinio stačiakampio indo kampą, kuriame gulėjo neišnešioti embrionai. Dženet Lei jo „Psichopato“ plakate tūnojo prietemoje ir buvo neryški.

Kambarys tvankus, padūmavęs. Jis pajudino alkūnę ir nuvertė ant grindų peleninę. Atrodė, kad į jo smegeninę įsmigęs kirvis. Burnoje šleikštu, o kambarys atsidavė silpna vėmalų smarve. Sode pratisai treliavo kažkoks paukštis.

Praėjusios nakties nebuvo.

Jam skaudėjo varpą. Harvis įjungė stalinę lempą ir pakėlė apklotą. Ji gulėjo suglebusi, nusvirusi į šoną ant gaktos plaukų ir atrodė storesnė negu paprastai. Jis pakėlė ją, atsmaukė apyvarpę — ant galo plėvelė buvo sudžiūvusi it pluta.

Kelioninis žadintuvas rodė šešias valandas trisdešimt penkias minutes. Išlipęs iš lovos jis atsistojo ant nublokštų drabužių, nors neprisiminė, kada juos nusivilko. Smegenys atrodė tarsi suskystėjusios, teliūskavo po visą galvą.

Ramstydamasis į sienas, kurios, rodės, slinko artyn, per laiptų aikštelę nusvirduliavo į tėvų kambarį ir priėjo prie lango. Apačioje „Mini“ atrodė sveikas, jokių avarijos žymių. Nebuvo pajudintas iš vietos, niekur nevažinėjo. Jis su palengvėjimu atsikvėpė. Netikusi haliucinacija ir tiek — prasta žolė.

Sunki kaip akmuo.

Sukėlė nenormalų sapną.

Grindys siūbavo, ir jis atsisėdo ant gilios minkštos lovos, užtiestos rausva lovatiese, palenkė galvą, įrėmė į krūtinę smakrą. Motinos fotografija gulėjo ant grindų, prie tualetinio staliuko, ten, kur nukrito vakar, stiklas suaižėjęs — belikęs jo voratinklis, šalia — sidabrinis plaukų šepetys. Lova, buteliukai, sustatyti ant tualetinio staliuko, skleidė motinos kvepalų, odekolonų ir talkų kvapus. Širdis pastoviai kalė — bum, bum, bum, lyg į kriaušę trankytų boksininko pirštinė. Ar tik ten ne purvas ant „Mini“ ratų? Vakar jokio purvo nebuvo. Jis atsikėlė ir vėl apžiūrėjo „Mini“. Barkštelėjimas ir dunkstelėjimas apačioje jį išgąsdino, bet paskui pamatė nueinantį laiškanešį.

Vakarykštės nakties nebuvo.

Grįžęs į savo miegamąjį jis apsivilko chalatą ir nulipo į prieškambarį. Ant grindų gulėjo keli laiškai, tačiau jis praėjo pro juos, atidarė duris ir patraukė prie „Mini.“

Užteko kelių žingsnių, kad pasimatytų jo šonas. Sparnas suknežintas, persikreipęs, dažai nusilupę, priekinio žibinto apvadas ir reflektorius karojo iš tuščio lizdo lyg išspausta akis.

Harvis beveik nekreipė dėmesio į dviračiu į kiemą įbarškėjusį laikraščių išvežiotoją. Berniūkštis sukišo laikraščius į pašto dėžutę ir numynė pro jį tolyn. Harvis atidžiau apžiūrėjo automobilį, pagalvojo, ar pats negalėtų jo sutaisyti, paskui lėtai nupėdino atgal, pasiėmė prie durų paliktą šviežio pieno pintą ir įėjo vidun. Laikraščiai plumptelėjo ant parketo grindų prieškambaryje. Jis stebėjosi, kad tėvas neatšaukė laikraščių užsakymo. Tačiau po motinos mirties jis pasidarė išsiblaškęs ir užmaršus.

Harvis nusinešė pieną į virtuvę ir atsisėdo ant kėdės prie plastiku dengto stalo. Šaldytuvas spragtelėjo ir pradėjo birbti. Ant sienos dūzgeno elektroninis laikrodis. Atslinko storas nusenęs rainas katinas Sailas ir pradėjo trinti galvą į jo plikas kojas. Tiesiog savaime jis ištiesė ranką, paglostė jam sprandą ir įbedė akis į savo iškreiptą atvaizdą blizgaus

chromuoto skrudintuvo paviršiuje. Lauke, pievelėje, strazdas knebeno duonos plutą.

Vakarykštės nakties nebuvo.

Ten buvo ne jis. Kažkas kitas.

Galvą plėšė įtampa. Kumščiai susigniaužė, krumpliai pabalo.

Atėjo namų šeimininkė ponia Menings ir radusi Harvį apsidžiaugė, klausinėjo, ar gerai praleidęs atostogas, siūlėsi paruošti jam pusryčius, kurių jis nenorėjo. Ji nepastebėjo, kad „Mini" apgadintas.

Dešimtą valandą jis paskambino Andžei. Atsiliepė jos motina, kaip visada miela ir draugiška. Pasakė, kad Andžė dar tebemiega.

Jis nuvarė „Mini" į autoservisą Mertone. Ten dirbantis vyras pasakė, kad užtruks tris dienas ir kainuos šimtą keturiasdešimt penkis svarus. Harvis sumetė turįs pakankamai pinigų pašte atidarytoje taupomojoje sąskaitoje, paliko automobilį ir įsėdo į autobusą.

Grįžo namo tuoj po dvyliktos valandos ir paaiškino poniai Menings, kad „Mini" pradėjo leisti tepalą. Ji pažadėjo paruošti pietus pirmai valandai. Kumpio su keptomis bulvėmis. Harvis užlipo į viršų, užsidarė tėvų miegamajame ir vėl paskambino Andžei. Atsiliepė Andžės motinos valytoja ir pasakė, kad jiedvi išėjusios. Ji nežinojo kur, ir jį apėmė panika.

Į policiją?

Jeigu ji nuėjo į policiją, jo viltys tapti gydytoju žlugusios.

Ne, ji neis į policiją. Vakarykštės nakties nebuvo.

Harvis nupėdino į savo kambarį ir atsisėdo prie mažo rašomojo stalo su mikroskopu. Stalo stalčiuose buvo sudėtos cheminės medžiagos, bandymams skirti instrumentai ir paveiksliukai, kuriuos jis surinko per daugelį metų.

Jis atidarė apatinį dešinįjį stalčių ir išsitraukė savo puikųjį segtuvą. Pirmiausia iš jo išsiėmė iš *Paris Match* žurnalo iškirptą spalvotą puslapį, vaizduojantį sumaitotą „Volkswagen" kažkokioje dykoje vietoje. Automobilis suvarpytas kulkų, užpakalinis langas išdaužtas. Žmonės viduje susmukę. Vyras, bėgantis fotoaparato link, tarsi atblokštas smūgio. Kojos išsiskėtusios, rankos atmestos atgal kaip marionetės, veidas perkreiptas riksmo. Širdies vietoje išplitusi ruda dėmė, kurią rėmina rantyti medžiagos skutai.

Atrodė, fotoaparatas pagavo pačią mirties akimirką. Tą sekundę,

kai vyras buvo ir gyvas, ir nebegyvas. Tai buvo viena iš jo mėgstamiausių nuotraukų. Kadangi tą akimirksnį išnyko gyvybė. Tai ir buvo svarbiausia. Esmė, sąmonė, siela...

Ta jo dalelė, kuri paliko jį, kai automobilis trenkėsi į jo dviratį, ta dalelė, kuri atsiskyrė ir perskaitė jo egzaminų užduotis. Ta dalelė, kuri praėjusią naktį...

Neįmanomas dalykas. Vakarykštės nakties nebuvo.

Jis vėl paskambino Andžei pusę trijų. Niekas neatsiliepė. Pabandė ketvirtą — ir vėl tylu. Šeštą valandą atsiliepė ji pati ir išgirdusi jo balsą numetė ragelį.

Jis iš karto vėl paskambino.

Jos balsas buvo įsitempęs kaip styga.

— Daugiau nenoriu tavęs matyti, — pasakė ji. — Nenoriu daugiau nė kalbėtis.

Kadangi ponia Menings jau buvo išėjusi, jis galėjo laisvai šnekėti.

— Aš turiu paaiškinti.

— Paaiškinti? — paklausė ji. — Štai ką aš paaiškinsiu tau. Man neleidžiama susitikinėti su Timu. Jis nepatinka mamai. Jeigu ne tai, jau seniai būčiau paskambinusi policijai. — Jos balsas nutrūko, ir Harvis suprato, kad ji verkė. — Jis irgi skambintų. — Ir vėl padėjo ragelį.

Motinos tualetinio staliuko veidrodyje matė savo bjaurų veidą su tamsiais ratilais aplink akis. Atrodė, net įdegis išbluko, tiktai smakrą ir viršutinę lūpą dengė šešėliai. Jis vėl surinko jos numerį. Andžė atsiliepė po penkių signalų.

— Ar tavo miegamajame kabo plakatas su Saimonu ir Garfunkeliu? — paklausė jis.

Ji šiek tiek patylėjo. Paskui prakalbo šaltu ir santūriu balsu:

— Praėjusią naktį tu mane išprievartavai. Dabar nori sužinoti, ar aš turiu plakatą su Saimonu ir Garfunkeliu?

— Ar turi?

— Velniškai geras laikas užsiimti proto žaidimais, Harvi.

— Ar turi?

— Esi šizofrenikas, ar tai žinojai? Mačiau televizijos programą apie šizofrenikus. Visus tuos pliauškimus apie keliavimą iš savo kūno ir apie tai, kaip motina sugrąžina atgal nuo dangaus vartų. Klasikinė šizofreniko haliucinacija. Jie sakė, kad dažniausiai šizofrenija suserga paaugliai. Ir kad

dažniausiai taip atsitinka po galvos traumų. Tau reikia nueiti pas psichiatrą, nes pats toks ir esi — šizofrenikas.

— Ar tas tavo plakatas su Saimonu ir Garfunkeliu kabo ant sienos į kairę nuo lango?

— Taip. Na, ir kas, po perkūnais?

— Jis naujas, ar ne?

— Pakabinau prieš dvi dienas.

Harvis pažiopsojo į mažytes ragelio mikrofono skylutes, paskui padėjo jį į vietą. Kambaryje tebezvimbė mėsinė musė. Jis atsistojo, ir ištisą dieną persekiojusi baimė nubyrėjo it pleiskanų sluoksnis nuo kūno. Jos vietoje atsirado kažkas kitas, tačiau jis negalėjo iš karto nustatyti kas.

Išėjau sausas.

Jis nusišypsojo.

Kalė.

Jis nusileido žemyn į tvankų tėvo priimamąjį ir klestelėjo į jo kėdę. Rašomasis stalas švarus ir tuščias. Tebuvo juodas marmurinis įdėklas parkeriams ir pieštukams, odinis bloknotas su sugeriamuoju popieriumi ir įrėminta jo ir motinos nuotrauka. Lentynoje dešinėje sudėti įvairūs chirurginiai instrumentai, kairėje — knygų spinta su tvarkingai sukrautomis knygomis. Širdis vėl pradėjo daužytis: boksininko pirštinės smūgiai — bum, bum, bum.

Jis pasiėmė iš lentynos Holando „Psichikos ligų vadovėlį" ir jį atsivertė kaip tik reikiamoje vietoje — 279-ame puslapyje. Jis atmintinai žinojo puslapio numerį. Po avarijos skaitė skyrių kelis kartus.

Ligonis gali sirgti pasyvumo haliucinacija: jog jį ar ją valdo tokia išorinė jėga kaip Dievas arba BBC, arba miręs asmuo.

„Tu turi grįžti, mielasis."

Retkarčiais ligonis girdi kokį nors trečio asmens komentarą. Jis gali girdėti, kaip žmonės kalba apie jį, aptarinėja jį.

Kai praėjusią naktį jis plaukė į Andžės namus, girdėjo savo mokslo draugų kalbas.

Visi dulkina ją.

Harvis turėtų pabandyti įkišti jai į ausį.

Išdulkink ją, Harvi!

Aha, numauk jai kelnytes.

Iškrušk ją.

Iškrušk tą kalę!

Aišku, kad šizofrenikas.

Valdo išorinės jėgos. Tai paaiškino, kaip jis bejėgiškai stebėjo save, važiuojantį „Mini" automobiliu praėjusią naktį. Kaip stebėjo save, ką darė Andžei ir tam bernui.

Tačiau nepaaiškino, kaip jis galėjo matyti jos miegamąjį.

17 skyrius

Spalio 23 d., antradienis

Keitė sėdėjo prie savo stalo, pirštai mitriai lakstė klaviatūra.

„Išlikimą tiriantis ekspertas Dagas Evelas *News* laikraščiui pasakė: „Hermetiškame karste nebūtų įmanoma išgyventi daugiau kaip dvi valandas, tačiau jeigu yra plyšys, tada galima išgyventi keletą dienų, tik po to mirštama nuo dehidracijos."

Ji pažiūrėjo į bloknotą, kur buvo stenografuota medžiaga, ir vėl pasisuko į kompiuterį.

„Ponios Donaldson tėvas, Istburno vaisių didmenininkas Mikas Makenzis, pridūrė, kad šeima ketina pareikšti ligoninei ieškinį."

Ji pradėjo naują puslapį.

„Alanas Niukombas, „*Whylies* laidojimo paslaugų", vieno iš didžiausių laidojimo paslaugų biurų pietuose, vadovas, pasakė: „Priešlaikinis laidojimas tikrai grėsė Viktorijos laikų Anglijoje ir tebegresia šiandien daugelyje šiltųjų kraštų šalių, kur įstatymiškai reikalaujama laidoti greitai. Anglijoje, kur yra nustatyta griežta medicininio mirties liudijimo išdavimo tvarka, tai beveik neįmanoma. Per praėjusius keturiasdešimt metų man neteko susidurti nė su vienu tokiu atveju."

Ji gurkštelėjo kavos. Jau ataušusi ir su plėvele. Lašas nuo puodelio nuvarvėjo ant rudo darbastalio paviršiaus. Lavoninės tvaikas tebesilaikė šnervėse ir skrandyje. Prasiskverbė į smegenis.

Į jos rusvas smegenis.

Smegenys anaiptol ne pilkos. Nebent jeigu mirksta formaline. Mendė jai sakė lavoninėje. Dar vienas patvirtinimas, kad niekas gyvenime neatrodo taip, kaip manei.

— Kas atsitiko? Pamiršai nuryti savo linksminamąją tabletę?

Edis Biksas prisėdo ant stalo krašto, odinė striukė užgulė jos raudoną popierių dėklą.

Keitė šyptelėjo.

— Spėju, kad nurijau.

Jis mestelėjo prieš ją ant stalo nespalvotą nuotrauką, kurioje ji kalbino Šv. Onos bažnyčios vikarą.

— Ką pasakysi? Veikli mergaitė!

Nuotraukoje ji buvo susikūprinusi, palinkusi į priekį, veidas šventeiviškas, suspaudusi savo bloknotą lyg elgetavimo dubenėlį. Vikaras dėbsojo į ją kaip į šuns šūdą.

Jos telefonas sučireno, blykstelėjo švieselė. Ji atsiliepė.

— Keitė Hemingvėj.

Skambino vienas asistentas iš naujienų skyriaus.

— Keite, gal galėtum paimti šitą? Vietinė mokykla nori, kad kas nors nušviestų, kaip jie įteiks labdaros čekį.

Keitė sutiko. Vienos mokyklos vaikai surinko du šimtus penkiasdešimt svarų ir norėjo juos skirti Sasekso karalienės Viktorijos ligoninės Širdies ligų skyriui. Labdaros čekį jie turėjo iškilmingai įteikti rytoj ketvirtą valandą. Ji pasiėmė kalendorių ir pamatė, jog šis renginys jau buvo pažymėtas. Keitė mokytoją buvo patikinusi, kad *News* šį įvykį nušvies. Padėjusi ragelį ji pastebėjo, kaip atidžiai Edis į ją spokso.

— Tavo veidas baisios spalvos. Pažaliavęs. Blogai jautiesi?

— Šiek tiek skauda galvą.

— Atnešiu porą aspirino tablečių.

— Ne, nereikia, ačiū. Nemėgstu vaistų, — pasakė ji. Ant stalo gulėjo trumpo nekrologo kopija: jis buvo išspausdintas praėjusią savaitę jų laikraštyje.

> Donaldson. Salė Ana. Mirė spalio 14 dieną ligoninėje.
>
> Kevino nepaprastai mylima žmona. Laidotuvių pamaldos įvyks spalio 16 d., antradienį, 15 val. Braitono šv. Onos bažnyčioje. Tiktai šeimos gėlės. Aukos skiriamos Šunų vedlių, skirtų akliesiems vedžioti, organizacijai, perduodant

jas „Dalbio laidojimo paslaugoms", adresas: 311
Luiso kelias, Braitonas.

— Tu tikrai atrodai prastai. Turėtum eiti namo.

Keitė patraukė savo puoduką toliau nuo jo striukės.

— Esu šiek tiek apdujusi. Žiūrėjau, kaip daromas skrodimas, — paaiškino ji ir pasiėmusi tušinuką vartė jį tarp pirštų.

— Skrodimas? Velnias! Nemačiau nė vieno. Bjauriausia — kvapas. — Jis pabaksnojo į ant stalo gulinčią jų laikraščio vienuoliktos valandos laidą. — Gera sensacija, a? Kaip čia atsitiko, kad pasirodė tik viename laikraštyje?

Ji šyptelėjo.

— Buvai ten? Už aptvaro?

— Galbūt. — Ji mirktelėjo.

— Praėjusią naktį nieko nepasakojai.

Pastatas jau vibravo: rūsyje didžiulės senovinės spausdinimo mašinos pradėjo spausdinti didžiulį vidurdienio laidos tiražą. Jai patiko šis garsas — jis bylojo, kad jos darbas nenuėjo veltui. Ji vėl nukreipė žvilgsnį į pirmąjį puslapį. Į antraštę.

PALAIDOTA GYVA.

Po ja — vestuvinė Salės Donaldson nuotrauka. Jos vyras iškirptas ir įdėtas žemiau, sumažintu formatu. Dešinėje — eilutė su straipsnio autoriaus pavarde: „Keitė Hemingvėj — išskirtinai šiam laikraščiui."

Salė Donaldson buvo graži mergina, linksmai besišypsanti, jauna, skaistaus veido. Tokia nepanaši į tą bjaurų kūną, kuris gulėjo karste ir ant skrodimo stalo.

Ji perbėgo akimis įžanginę straipsnio dalį.

Praėjusią naktį paaiškėjo, kad dvidešimt trejų metų jaunamartė Salė Donaldson buvo palaidota gyva.

Jos karstas iškastas Braitono šv. Onos bažnyčios šventoriaus kapinėse, kur ją palaidojo spalio 16 dieną.

Kai karstas buvo atidengtas grupės žmonių akivaizdoje, dalyvaujant 24 metų amžiaus Salės

vyrui, draudimo agentui Kevinui Donaldsonui, kūno būklė parodė, jog Salė savo paskutines baisias valandas praleido beviltiškai stengdamasi ištrūkti.

Ekshumacija paskirta pasipylus pranešimams apie sklindančius iš kapo bildesius, kurie pasigirdo tą pačią dieną po Salės laidotuvių.

Praėjusią naktį Šv. Onos bažnyčios vikaras Nylas Komfortas šio įvykio nekomentavo.

Tačiau prie šventoriaus gyvenanti ponia Eleonora Knot pasakė: „Penktadienio popietę eidama per kapines aš girdėjau tylią dejonę. O nuo laidotuvių jau buvo praėjusios trys dienos."

Kai Braitono princo regento ligoninėje Salę ištiko koma, ji buvo šeštą mėnesį nėščia. Pasitarus su jos šeima, gyvybę palaikančios sistemos buvo atjungtos, o jos mirtis nustatyta spalio 14 dieną.

Dabar vykdomas tyrimas.

Vyriausiasis skyriaus redaktorius išmetė jos pateiktas detales apie subraižytą karsto dangtį, Salės Donaldson rankų pirštų nagus ir pirmalaikį gimdymą, nes tai „per daug priblokštų skaitytojus". Susinervinusi Keitė dar kartą įsitikino, kad skyriaus redaktoriai visada sugeba išmesti geriausias teksto dalis.

— Jau antrą dieną iš eilės pateiki sensaciją. Didžiulė sėkmė, — pasakė Edis Biksas.

Kitomis aplinkybėmis ji būtų pagauta džiugesio, bet šiandien Keitė net neįsidėjo to puslapio į savo aplankų stalčių, kaip buvo įpratusi. Nė vakarykščio puslapio.

— Klausyk, šiandien vakare mes traukiame į kiną. Gal nori prisijungti? Po to užkąsime picos ar ko nors kiniško? Pralinksmėtum.

Šią akimirką eiti namo ir ten skaityti arba sėdėti vienai priešais televizorių visiškai nesinorėjo. Jai reikėjo prasiblaškyti. Edis jai patiko, gera būti su juo. Lyg vyresnis brolis, lyg Hovis. Jos akį patraukė užrašas, prilipdytas prie dokumentų dėklo šono ant nusikaltimus aprašančiųjų

stalo dešinėje. *SUSSEX EVENING NEWS* — SKAITOMAS PAKVAIŠĖLIŲ. Ji nusišypsojo.

— Būtinai, ačiū. Koks filmas?

Ir vėl jos telefonas. Edis iškėlė pirštą.

— Dar užeisiu, — šnipštelėjo jis ir dingo. Ji pakėlė ragelį. Baris Liverstokas, Aplinkos sveikatos centro direktoriaus pavaduotojas, panoro atsiimti skolą.

— Skolą? — abejingai pratarė Keitė.

— Skaičiau laikraštį, — pasakė jis. — Nepaprastas straipsnis. Įdomu, kaip sugebėjote ten patekti?

— Taip, ačiū, — pasakė ji. — Labai pagelbėjote.

— Pamaniau, kad galėtume pabandyti susitarti dėl pietų laiko, kaip man žadėjote.

Tas balsas ją tiesiog nurenginėjo, taip ir norėjosi užvožti jam rageliu. Ir vis dėlto jis padėjo ir galbūt dar galės pagelbėti jai ateityje. Mintis apie dvi valandas prie pietų stalo su tuo gašliu meilikautoju, planuojančiu ją suvilioti, tiesiog purtė. Ji vertė kalendoriaus lapus. Nieko, nieko, nieko. Nenumatyta jokių susitikimų.

— Kitas dvi savaites — jokių galimybių, — pareiškė ji.

— Ir man prastai. O kaip dėl pirmosios lapkričio savaitės?

Keitė sutiko ir užsirašė kalendoriuje su tokia nuotaika, lyg tektų eiti pas stomatologą. Baigusi pokalbį ji peržiūrėjo sąrašą žmonių, su kuriais reikėjo pasikalbėti. Kai kurios pavardės pažymėtos varnelėmis, kitos — tiktai taškais, reiškiančiais, kad ji laukė jų skambučių. Telefonas vėl atgijo.

Skambino Patrikas Donoghju. Buvęs *News* žurnalistas, dabar sėdintis *Daily Mail* redakcijoje Londone.

O Viešpatie, pagalvojo ji užsimerkdama. Prakeikimas, prakeikimas, prakeikimas.

— Keite? Pameni mane? Aš — tas vakarykštis gražuolis, kurį sutikai kapinėse.

— Žinau, ką pasakysi. Atleisk. Pamiršau.

— Mano redaktorius išdėjo mane į šuns dienas.

— Aš tikrai atsiprašau.

— Esi šauni neetatinė korespondentė. Aš čia sėdžiu kaip kokia daržovė, o tavo istorija jau dunda laidais. Žadėjai man paskambinti.

— Pamiršau. Buvo taip klaiku, jog...

Ji pamiršo savo pažadą jam paskambinti, jeigu kas nors išaiškės apie Salę Donaldson. Pamiršo paskambinti ir Hariui Ouksui. Oukso laikraštis jai būtų užmokėjęs už panašų straipsnį. Patrikas Donoghju galėjo gauti jai porą šimtinių iš *Daily Mail*.

— Aš labai atsiprašau, Patrikai.

— Pamaniau, kad atlygindama nuostolius galėtum su manimi rytoj bent pavakarieniauti.

— Rytoj? — Ją perpylė karštis.

— Esu Sasekse. Būsi laisva?

Ji sunkiai nurijo seilę.

— Turėsiu atšaukti Tomą Kruzą.

— Užvažiuosiu tavęs pusę aštuonių. Kur tave rasti?

Keitė pasakė adresą, padėjo ragelį ir kurį laiką nepajėgė susikaupti, nes galvojo apie jį. Tvirtas stotas, šiltos žalios akys, išraiškingas veidas, trumpi rudi plaukai ir tiesi laikysena priminė kario. Ji nusišypsojo, tačiau kaipmat prieš akis iškilo atviras karstas, skrodimas.

Salės Donaldson nagai.

Ji surinko Princo regento ligoninės numerį ir jau penktą kartą paprašė operatorės sujungti ją su Brajanu Meriveilu, generaliniu direktoriumi.

Vėl pasigirdo užimtumo signalas, įpykusi ji padėjo ragelį ir spoksojo į VDĮ ekraną, į savo tekstą — ryškias žalias raides juodame fone. Tyliai slystelėjo didelio apskrito laikrodžio, kabančio dešinėje ant kolonos, juoda sekundinė rodyklė. Dešimt minučių po dvyliktos. Korespondentai, skyrių redaktoriai, redaktoriai, apybraižininkai pradėjo keltis nuo stalų, rąžytis, vaikštinėti. Kai kas traukė pietauti. Reikėjo pagimdyti dar keturias laikraščio laidas, tačiau rytinis šturmas jau baigėsi ir diena pradėjo slūgti.

Nedarniai sutreliavo iš karto du telefonai. Viena korespondentė prie nusikaltimų apžvalgų stalo dešinėje pasiutiškai kapojo klaviatūrą.

Keitė paspaudė klavišą ir ekranas atgijo. Į savo atmintinę įrašė:

Keitė/Miestas — Laidotuvės. Pranešimas Džefriui Foksui. Laukti tolesnių ligoninės atstovės spaudai komentarų. Bandyti surasti susijusius medikus ir su jais pasikalbėti.

Taip pat laukti skambučių iš Britų muziejaus ir Britanijos medikų asociacijos bibliotekininkų

apie praeityje šioje šalyje ir užjūryje pasitaikiusius priešlaikinius laidojimus.

Šiandien (antradienį) ligoninės tarnautojai man pasakė, kad vyks skubus tyrimas.

Ji stabtelėjo, atsivertė vieną savo stenografuotų užrašų lapą, ištrynė paskutinę įrašytą eilutę ir tęsė toliau:

Ligoninės administratoriaus pavaduotojas Derekas Gouldas pasakė, kad jie nepadarys jokio pareiškimo, kol neturės skrodimo rezultatų, ir šiuo metu nenumatyti jokie medicininio mirties liudijimo išrašo patikrinimai.

36 metų amžiaus karsto nešėjas ponas Vorenas Denhamas iš „Dalbio laidojimo paslaugų" biuro pasakė, kad jis lyg ir girdėjo kažkokį garsą karste, kai jie kėlė jį nuo katafalko, tačiau nusprendė, jog jam pasigirdo. (Šiandien vėliau tikiuosi jį apklausti.)

(Bandau pasikalbėti su S. D. vyru. Nueisiu šiandien popiet.)

Reikia nustatyti, kodėl nebuvo padarytas skrodimas iš karto — susisieksiu su už tai atsakingu medicinos personalu."

Ir vėl pragydo jos telefonas. Džefris Foksas, naujienų redaktorius.

— Keite, kelyje A27, netoli Poulgeito, susidūrė automobiliai. Vienas žuvęs, o gal ir du. Kuo greičiau lėk ten su fotografu.

— Klausykite, ar negalėtumėte pasiųsti kurį kitą žmogų? Turiu milijoną darbų dėl tų laidotuvių. Siunčiu jums pranešimą.

— Gaila, bet teks grįžti prie to vėliau.

Pyktis taip ir nudiegė, tačiau Keitė jį užgniaužė, nes prisiminė esanti nauja darbuotoja, besistengianti padaryti gerą įspūdį, besistengianti būti paslaugi. Kelionė į Poulgeitą užims gerą pusvalandį, tiek pat — atgal, tačiau jeigu pavyks, iki antros valandos jie grįžtų. Ji pakilo, stvėrė apsiaustą ir nuėjo prie fotografų stalo.

Edis Biksas turėjo padėti fotolaboratorijos laborantui išspręsti kažkokią problemą, todėl ją išsiuntė su Denisu Rigbiu, žemu storuliu, pypkės rūkoriumi, jau įkopusiu į septintą dešimtį ir išdirbusiu šioje redakcijoje keturiasdešimt vienerius metus; jis tikėjosi, kad Keitė kalbėsis su juo apie kriketą.

Keitei teko matyti keletą kriketo rungtynių, bet žaidimas jos neuždegė. Ši sporto šaka jai atrodė lėta ir nuobodi, todėl kartais jausdavosi kalta, kad nejautė savo naujos šalies nacionaliniam sportui tokios aistros kaip derėtų.

— Noriu pasakyti, kad Janas Botamas turėjo vargo. Žmonės neįvertina, kiek gero jis...

Rigbis vairavo prastai, važiavo labai lėtai ir be paliovos kalbėjo, seilėdamas savo pypkės kandiklį. Keitė linksėjo, atitinkamai niurnėjo, retsykiais įterpdama „aha", ir tramdė vis labiau susitraukiantį skrandį — kaip visada važiuodama į avarijos vietą.

Maža „Toyota" trenkėsi į autofurgoną, apsivertė ir gavo smūgį į šoną nuo priešpriešiais atlėkusio „Jaguar". „Toyota" sukarpyta, moteris ištraukta ir jau nuvežta į ligoninę. Policija pasakė, kad ji neišgyvens. Ugniagesiai bandė išlaisvinti vyriškį. Po visą kelią pasklidusios nuolaužos. Lagaminas atviras. Naktiniai marškiniai, prausimosi priemonių maišelis, odinės šlepetės, vienas žalias lakuotas batelis ir mėlynos šukos gulėjo tarp sudraskyto metalo ir sukulto stiklo. Transportas šliaužė pro policijos ženklą POLICIJA. PRISTABDYKITE. AUTOAVARIJA, visi žiopsojo.

Keitei buvo bloga, jautėsi prislėgta. Užpakalinis automobilio langas išliko sveikas, ant jo lūpų dažais parašyta: KĄ TIK VEDĘ. Prie užpakalinio buferio tebebuvo viela pritvirtintos dvi skardinės.

Apsvaigęs autofurgono vairuotojas davė parodymus prie policijos automobilio. „Jaguar" vairuotojas jau išvežtas į ligoninę: jį ištiko šokas.

Keitė užsirašė į bloknotą ligoninės pavadinimą: „Istburno nespecializuota rajono ligoninė." Kiek policijai žinoma, „Toyota" važiavo pora iš Londono. Rigbis pareigingai fotografavo iš tolo, stengdamasis neužfiksuoti mirštančio ar jau mirusio vyro prie vairo. Jis slankiojo aplinkui, tūpčiojo, vėl atsitiesdavo. Fotoaparatas klapsėjo kas kelias sekundes.

Keitė pastebėjo dailiai į baltą popierių įvyniotą, mėlynu kaspinu surištą vestuvinę dovaną — ji gulėjo ant žolės pakelėje. Prie jos tebebuvo prisegta kortelė. Būdama Rigbio vietoje, ji nufotografuotų vien ją ir nieko daugiau.

*

Džefris Foksas išdygo laiptų aikštelėje prie naujienų skyriaus kaip tik tuomet, kai Keitė ir Denisas Rigbis sugrįžo — iškart po antros valandos.

— Kaip ten? — paklausė jis.

— Žiauru, — atsiliepė Keitė. — Jaunavedžių pora, susiruošusi medaus mėnesiui.

Rigbis nužingsniavo pirmyn. Keitė prilaikė naujienų skyriaus duris praleisdama Foksą.

— Lyg ir neblogas dalykėlis. Kiek žuvusiųjų? — paklausė Foksas.

— Du.

— Iš šio rajono?

— Ne, iš Šiaurės Londono.

Jis patempė lūpą iš nusivylimo.

— Sužeistų?

— Vienas, nesmarkiai, iš Istburno.

— Pažiūrėk, gal pavyks bent kiek pagražinti. Praėjusią savaitę mums trūko avarijų. Galbūt tau pasisektų nutverti kelias vestuvines nuotraukas — žinai tą reikalą. „Vestuvinės nuotraukos, kurių jie nebepamatys“, — šnekėjo jis. — Susirask vyriausiąjį pabrolį. Kelis svečius. — Jis pasikrapštė sprandą. — Turėtų būti geras straipsnis. Gaila, kad jie nevietiniai.

— Turiu begalę darbo kapstydamasi dėl tos ekshumacijos. Padarysiu, ką galėsiu.

Jis gana skubiai nusisuko.

— Žinoma, pasidomėk.

Romi Džefrio Fokso išvaizda visada Keitę klaidino. Visas jo kietumas glūdėjo giliai paslėptas viduje. Taip jis priėmė realybę. Kad ir kokia ta realybė būtų.

Ant jos stalo gulėjo ankstyvoji popietinė laikraščio laida. Šalia jos — didelė, didesnė negu visada, pranešimų krūva. Beveik visi iš kitų, daugiausiai iš bulvarinio turinio laikraščių — *Sun, Mirror, News of the World* — bei iš vietinių naujienų agentūrų: visi norėjo, kad ji skubiai paskambintų. Gerokai susijaudinusi Keitė tą krūvą atidėjo į šalį ir skubiai nusimetė apsiaustą, nekantraudama kuo greičiau perskaityti *News* keturioliktos valandos laidą.

Ir susiraukė. Jos straipsnio pirmame puslapyje nebuvo. Vietoje jo — „MERAS IGNORUOJA EILĘ“.

Dvi mažesnės antraštės: „BROLIAI IŠGELBĖTI VALČIŲ DRAMOJE“ ir „PRINCESĖ DIANA ATVYKSTA Į VESTUVES VORTHINGE“.

Keitės straipsnis visiškai pradingo iš pirmo puslapio.

Sutrikusi ji vertė puslapius, permesdama akimis antraštes. Jis buvo nukeltas į septintą puslapį ir perskirtas į dvi mažas skilteles. Nuotraukos dingusios, antraštė pakeista.

PONIA SALĖ DONALDSON

23 metų ponios Salės Donaldson kūnas, praėjusį antradienį palaidotas Braitono šv. Onos bažnyčios kapinėse, pastarąją naktį buvo ekshumuotas.

Policijos atstovas spaudai pasakė, kad daromas skrodimas, norint nuslopinti nepagrįstus spėliojimus, neva ji buvo palaidota dar gyva.“

Viskas.

Keitė užsiuto. Skruostai užsiliepsnojo. Ji palygino vienuoliktos valandos laikraštį su vidurdienio laida. Jos straipsnis faktiškai užpildė abiejų pirmuosius puslapius. Įprasta, kad per dieną pagrindinis straipsnis pasikeičia, jeigu išnyra kas nors ypatingesnio, tačiau tiedu straipsniai nė iš tolo nebuvo ypatingi.

Ji pakabino paltą ir nuėjo prie naujienų skyriaus stalo. Džefris Foksas baksnojo klaviatūrą, akys panirusios į ekraną. Jo abu asistentai dirstelėjo į Keitę ir nunėrė galvas — beveik susigėdę, pagalvojo Keitė.

Ji palaukė, kol Foksas baigė.

— Kas atsitiko mano straipsniui?

Jis bent jau pasistengė atrodyti sutrikęs.

— Jis geras.

— Nieko panašaus. Jūs dešimteriopai jį sutrumpinote.

— Jis... — Jis loštelėjo galvą atgal, redaktoriaus stalo pusėn. — Teris nori apie tai su tavimi šnektelėti. Jis savo kabinete.

Redaktoriaus kabineto durys buvo atdaros. Patalpa didelė, negyva, priešais įspūdingą palisandro medžio rašomąjį stalą — du odiniai krėslai

aukštais atlošais, už stalo — Teris Brentas, redaktorius, sudribęs, užvirtęs visu savo svoriu ant rankų.

Jo veidas kaip boksininko — tvirtas, bet kartu rodantis puikią orientaciją, o plaukai nukirpti praktiškai — trumpai. Geltonų marškinių rankovės užraitotos, viršutinė saga atsegta, dryžuotas kaklaraištis pusiau nuleistas. Nuo stiklinėje peleninėje gulinčios cigaretės raitėsi dūmas, o jis pats baksnojo stalą tušinuko galu, tyrinėdamas mašinėle spausdintą popieriaus lapą.

Keitė pasibeldė. Pyktis užleido vietą nervingumui.

Jis mostelėjo jai ranka užeiti, tačiau akių nepakėlė.

— Uždaryk duris. — Jis pasiėmė cigaretę, suspaudęs ją smiliumi ir nykščiu, giliai užtraukė ir automatiškai padėjo atgal į peleninę. Čia pat gulėjo „Marlboro" pakelis ir plastikinis žiebtuvėlis, o šalia jų — *News* dienos leidinių šūsnis.

— Sėskis. — Jis skaitė toliau.

Ji atsisėdo. Odinis krėslas nebuvo toks patogus, kaip atrodė. Ant sienų rikiavosi įrėminti senų laikraščių pirmieji puslapiai ir įvairūs apdovanojimai. Apie patį Brentą nebuvo nė mažiausio pėdsako. Jis pakėlė į Keitę akis.

— Sulaukiu daugybę aštrios kritikos apie tą Salę Donaldson, — pasakė jis.

— Aštrios kritikos? — nustebo ji.

Jis dviem pirštais čiuptelėjo cigaretę, vėl užtraukė ir užspaudė ją peleninėje. Išpūtė pro suspaustas lūpas dūmą, ir šilta išraiška iš jo veido dingo.

— Man skambino policija. Sulaukiau skambučių iš ligoninės, keturių vikarų, o ką tik ausis išūžė Čičesterio vyskupas. Jis kliedi, kad dabar kiekvienas sušiktas psichas, nugirdęs kapinėse kokį nors garsą, pradės bombarduoti viso Sasekso dvasininkus. Turint omeny, kad straipsnis pasirodė tiktai šiandien vienuoliktą, visai nemažai.

— Reikia tikėtis, kad nuo šiol žmonės bent jau ateityje bus daug atidesni.

— Daug atidesni? Dėl ko?

— Paliudijant mirtį.

Jis barbeno į stalą dešiniosios rankos pirštais.

— Keite, šį rytą, prieš spausdinant pirmąjį straipsnį, tu patikinai mane, kad ta moteris buvo palaidota gyva, teisingai?

— Taip.

— Dėl to ir įdėjome tą straipsnį, nes mus įtikinai. Mes pasikliovėme tavo žodžiais. Esi sumani mergina, ir mes norime tavimi tikėti. Tu neturėjai jokios patvirtinamos informacijos, bet mes manėme, kad tas straipsnis priimtinas — geras ir įtaigus, tiesa? — Jo veidas niaukėsi, ir Keitei tapo visai nejauku. — Kaip tu gali garantuoti, kad ta moteris nebuvo mirusi, kai ją palaidojo?

— Aš mačiau ją! Ji pagimdė karste. Buvo atsimerkusi. Mačiau kraujo pėdsakus. Jos pirštų nagai buvo... — Ji susilaikė. Prieš akis iškilo blizgantys tvarkingi nagai, ir ją suėmė nerimas. — Karsto dangtis — jis buvo išdraskytas.

— Tu — lavonų specialistė?

— Ką jūs turite galvoje?

— Kiek kartų anksčiau tau teko dalyvauti ekshumacijoje? Kiek atkastų lavonų teko matyti?

— Nė karto.

Keitė susiėmė dešinįjį riešą — dabar ją apėmė pyktis ir netikrumas. Ji sukiojo sidabrinę apyrankę, ir šis veiksmas ją bent kiek guodė. Abejonės išnyko.

Redaktorius sušnarpštė.

— Ar kada nors tau kas nors paaiškino, kas nutinka lavonui po kelių dienų? Apie dujas jo viduje? Kaip jos plečiasi? Apie tai, kad tų dujų slėgis mirusios moters kūne gali išstumti embrioną? Apie tai, kad lavonai gali pakeisti padėtį, nes gali sutrūkčioti jų galūnės?

Akimirką atrodė, kad jos pasaulis ėmė byrėti. Kristau. Kas bus, jeigu ji suklydo. Ieškinius pareikš ligoninė, gydytojai, laidojimo biuras, sutuoktinis. Galva svaigo. Ji stengėsi mintimis grįžti atgal. Vėl matė velionės rankas, pirštus, iki panagių nubrūžintus nagus, subraižytą karsto dangtį. Argi ten nebuvo subraižymų? Be abejonės, joks lavonas negalėtų šitaip tampytis? Ir nusigremžti nagus.

Tikrai buvo nugremžti.

Apimta siaubo Keitė spoksojo į Terį Brentą. Keli žmonės jai sakė, kad jis yra nusiteikęs prieš moteris, kad ypač nemėgo korespondenčių. Per pokalbį priimant į darbą ji to nepajuto, tačiau dabar jautė. Jo veido raumenys tirtėjo nuo tramdomo pykčio.

— Mūsų leidinys solidus, skirtas šeimoms, Keite. Nesam koks nors

sušiktas sekmadieninis bulvarinis laikraštis. Mūsų pareiga — būti atsakingiems. Nenorime šitokių nesąmonių. Mums jų nereikia.

— Nesąmonių? — Jos balsas sugergždė. — Čia siaubingas įvykis. Būtina apie jį pranešti.

Jis papurtė galvą.

— Netgi jei ir būtų tikras, jis per daug pritrenkiamas.

Ji žiūrėjo tarsi apakusi, sekundėlę sustingusi iš nuostabos.

— Aš... nesuprantu. Suknežinti automobiliai tinka, o kas nors panašaus į šitai — ne? Aš ką tik grįžau iš autoavarijos vietos. Du jaunavedžiai, leidžiantys medaus mėnesį, žuvo. Nemanau, kad ką tik matytas vaizdas labai maloniai nuteiktų beskaitančias šeimas — nelabai linksma nuotrauka.

— Rodai susidūrusių automobilių nuotraukas — gelbsti gyvybes.

— O, liaukitės! Jūs pats tuo netikite.

Suirzusi ji pliaukštelėjo delnais.

Jis išsitraukė iš pakelio kitą cigaretę.

— Policija išūžė man ausis. Aš kalbu rimtai — išūžė. Tame aptvare negalėjo būti nė vieno korespondento. Ar tu pati ten patekai, ar ką nors papirkusi?

— Toks mano darbas — būti ten, kur neprivalau būti.

— Tik ne tada, kai pažeidžiamas Spaudos kodeksas ir kyla grėsmė geriems santykiams su policija.

Jis įsikando cigaretę ir ją užsidegė.

— Mūsų santykiai su policija nėra geri. Jie niekada nesiteikia padėti.

Jis gūžtelėjo pečiais ir atsilošė krėsle. Pervoliojęs cigaretę į lūpų centrą, laikė sukandęs ją priekiniais dantimis.

— Ar tu gali pagrįsti tą istoriją? Gauti patvirtinamos informacijos.

— Dabar tuo užsiimu. Turiu omenyje, pati mačiau tą moterį du kartus. Pati lavoninės direktoriaus asistentė sakė esanti nustebusi, kad iškart po mirties nebuvo atliktas skrodimas. Manau, čia gali atsiskleisti baisus aplaidumas. Praėjusią naktį ten buvo gydytojas. Koronerio atstovė. Aplinkos sveikatos centro darbuotoja.

— Ir jie visi pritarė tavo nuomonei?

— Ne, planuoju pasikalbėti su jais šiandien.

Jis išsiėmė iš burnos cigaretę ir laikė ją kaip popierinę strėlę.

— Tu priimi labai moteriškus sprendimus. — Jis dėbtelėjo į ją.

Keitė stengėsi į šią pastabą nereaguoti.

— Naujienų redaktorius pasiuntė mane tą įvykį nušviesti, — taip ir padariau. Aš nieko neprasimaniau — viską mačiau pati. Pamatyti, kad ta moteris stengėsi ištrūkti iš karsto, nereikia jokios ekshumacijų patirties. Aš kalbu rimtai. Tai buvo kažkieno aplaidumas. Ta moteris nebuvo mirusi, kai ją guldė į karstą, ir manau, kad dabar vyksta tiesos dangstymas. Žinau, kad vyksta.

— Kaip gali tai įrodyti?

Pro horizontalių žaliuzių tarpus už Terio Brento nugaros Keitė matė langų valytoją, betriūsiantį pastate priešais.

Nagai.

Keitė nuleido akis ir nenorėjo jam pasakyti, nenorėjo niekam pasakyti. Ji pasiklausė, kaip nuščiūva šildymo sistema, paskui pakėlė galvą.

Redaktoriaus lūpos suspaustos, net susiplojusios. Jis nukratė į peleninę pelenus.

— Viską sužinosime, kai bus atliktas tyrimas, — tarė jis.

— Bet šis klausimas aktualus dabar! Aš tikrai galiu atkasti šį tą svarbaus, jeigu duosite man galimybę.

— Tyrimo rezultatus gausime po kelių savaičių. Mes juos nušviesime. To užteks. Norėčiau, kad rytoj būtum Hartlio Brigso teisme.

— Ką?

— Vaikų seksualinio išnaudojimo tinklas — satanistų šutvė.

— Straipsniai apie vaikų seksualinį išnaudojimą ir velnio garbinimą tinka, o apie palaidotus gyvus žmones — ne?

— Tai nauda visuomenei. Tėvai privalo žinoti apie tokius dalykus.

— Argi nemanote, jog žinojimas, kad gali būti palaidotas gyvas, taip pat naudingas visuomenei?

Viena iš ankstyvųjų *News* laidų gulėjo krūvos viršuje ant jo stalo. Jis permetė akimis puslapį ir garsiai perskaitė:

— „Prie šventoriaus gyvenanti ponia Eleonora Knot pasakė: „Penktadienio popietę eidama per kapines aš girdėjau tylią dejonę. O nuo laidotuvių jau buvo praėjusios trys dienos." Deramai uždaryti karstai oro į vidų nepraleidžia, — pasakė Brentas. — Bet koks žmogus uždustų po dviejų trijų valandų. Jeigu karstas ir nebūtų hermetiškas, kaip, po perkūnais, į jį patektų oras, jeigu ant jo užversta šešios pėdos žemių?

Keitė vėl sukiojo savo apyrankę.

— Įsivaizduoji, į kokį šūdą galime įsivolioti po šitokio straipsnio? — paklausė jis. — Gydytojai, ligoninė, laidojimo biuras, tos jauniklės šeima gali užnerti mums ant kaklo teismo raštus už šmeižtą.

Regėjo Salę Donaldson, gulinčią atkastame karste. Ir išdarinėtos, ant lavoninės stalo gulinčios Salės Donaldson vaizdą — su smegenimis ant krūtinės.

— Tai tiesa, — pasakė Keitė.

— Juk sužinosime po ekspertizės, argi ne?

— Aš sužinosiu anksčiau. Jeigu pasiseks, žinosiu jau dienos pabaigoje.

— Pakaks, — nukirto Teris Brentas. — Nenoriu apie tai nė girdėti, iki gausime tyrimo medžiagą. Supranti? Pamiršk. Ir nenoriu, kad šniukštinėtum apie tą ligoninę, gadindama visiems nervus.

— Nejaugi neleisite man pasikalbėti bent jau su gydytoju Selsu?

— Nesikalbėsi nė su kuo. Supratai?

— Paskirsite ką nors kitą tam reikalui?

— Ne. Čia šūdo krūva. Išmesiu viską iš galvos.

— O jeigu ekspertizė parodys, kad buvau teisi?

— Puiku, tuomet galėsi vaikščioti ir kalbinti, ką tik nori. Geriau pamąstyk apie tai, kad būsi įsibridusi iki kelių į šūdą, jeigu esi neteisi. — Jis pasikniso ant stalo ir padavė jai popieriaus lapą. — Jeigu taip rūpi istorijos, kaip atgyja mirusieji, šį vakarą gali užsiimti šituo ir nušviesti padėtį.

Tai buvo pranešimas spaudai.

Į HOVĄ ATVYKSTA PASAULINIO GARSO MEDIUMĖ

Spalio 23 d., antradienį, 19.30 val. Hovo rotušėje Dora Rankorn ves aiškiaregystės vakarą. Dora, penkių tarptautinių bestselerių, tarp jų ir knygos „Šviesa tunelio gale," autorė, pademonstruos savo nepaprastus aiškiaregystės sugebėjimus, dvasių bendravimą ir gydymą...

— Norite, kad ten nueičiau? — paklausė Keitė.

— Taip. Galėsi rašyti, kas tik tau patinka. Sudirbk ją, jeigu nori, — jie visi šarlatanai. Man nesvarbu.

Keitė išėjo iš Terio Brento kabineto įskaudinta ir sunerimusi. Sunerimusi, kad galėjo suklysti dėl Salės Donaldson. Sunerimusi, kad tiesa

galėjo būti slepiama. Jai nedavė ramybės nagai. Faktas, kad skrodimas nebuvo padarytas laiku, kėlė nerimą. Ji grįžo prie savo stalo ir paskambino gydytojui Marčiui Morganui, laikraščio medicinos skilties autoriui, su kuriuo kalbėjosi anksti ryte. Kai ji uždavė norimą klausimą, jis pritilo, mąstė.

— Kažkur turiu pasidėjęs apie tai laikraštį, — po kurio laiko pasakė jis. — Surasti jį ir tau atsiųsti?

Keitė paklausė, ar galėtų iš karto užvažiuoti ir jį pasiimti.

18 skyrius

Karalienės ligoninės Medicinos mokyklos Anatomijos fakulteto vadovas gydytojas Ijanas Katbis stovėjo tribūnoje. Griežtas, neaukšto ūgio vyras dailiai pakirptais smėlio spalvos plaukais ir gerai išlavinta šypsena kalbėdamas karpė rankomis orą su chirurgui būdingu tikslumu.

Trys šimtai šešiasdešimt studentų baltais chalatais stropiai užsirašinėjo ir nekantriai laukė paskaitos pabaigos. Dauguma jų niekada nebuvo matę lavono. Keturiems studentams buvo skirtas vienas lavonas. Galės eksperimentuoti ir jį pjaustinėti ištisus dvylika mėnesių. Skelbimų lentoje kabėjo mašinėle išspausdinti lapai, kuriuose buvo nurodyta, kaip paskirstyti lavonai, ir pateikti jų trumpi biografiniai duomenys. Harviui Svairui teko penkiasdešimt antras numeris. Pastabose pažymėta, kad jis mirė septyniasdešimt šešerių metų amžiaus nuo vainikinių arterijų ligos. Buvęs civilinės įstaigos tarnautojas ir gyvenęs Rytų Anglijoje. Ir viskas.

Paskaita artėjo prie pabaigos. Gydytojas Katbis pakėlė balsą, kad nuslopintų kilusį bruzdesį.

— Dabar, prieš einant į prozektoriumą, noriu dar sykį jums priminti, ką jau esu sakęs, — per salę skambėjo jo škotiškas greblavimas. — Tai yra žmonės, paaukoję savo kūnus medicinos mokslui. Jie sutiko čia atsidurti. Tačiau atminkite, kad kažkada šie kūnai buvo gyvi kaip ir mes. Gerbkite juos taip, kaip gerbtumėte mirusį savo šeimos narį.

Tyla.

— Ir viskas lieka, suprantate? Aš nenoriu, kad galūnės ar lyties organai būtų išnešti storžieviškoms išdaigoms. Kai metų pabaigoje baigsite

kursą, jų palaikai bus kremuojami arba laidojami — atsižvelgiant į tai, kaip jie pageidavo būdami gyvi.

Anatomijos fakultetas buvo pačiame koledžo gale — už virtuvių, skalbyklos ir lavoninės. Harvis žingsniavo beveik visos studentų armijos priekyje. Jie ėjo suodinais koridoriais, staigiai pasukdami tai į kairę, tai į dešinę tarp asbestu padengtais vamzdžiais nuklotų sienų. Atrodė, kad leidosi į kokio nors laivo gelmes.

Jautė silpną galvos skausmą ir svaigulį — kaip ir kiekvieną rytą pastaruoju metu, bet žinojo, kad teks prie to priprasti. Kairėje rankoje laikė gerokai nučiupinėtą skrodimo vadovėlį, prispaustą prie drobinio ryšuliuko su skrodimo reikmenimis. Jam buvo gera vilkėti baltą chalatą, jautė didesnį pasitikėjimą savimi.

Koridoriaus gale priėjo melsvas dviveres duris su užrašu PRIVALOMI BALTI CHALATAI. Įeinant studentams, dešinė durų pusė ištisai varstėsi. Harvį iš tolo pasitiko pažįstamas formalino tvaikas, kuris vis stiprėjo.

Keli studentai prie durų lūkuriavo, tartum dar nebūtų galutinai pasirengę, tartum lauktų paskutinio postūmio. Jis paniekinamai pro juos praėjo, žengė vidun ir sustojo, apimtas pagarbos čia tvyrančiai atmosferai.

Patalpa panaši į urvą ir tyli. Lavonai guli užkloti baltomis paklodėmis ant eilėmis sustatytų metalinių stalų, po kiekvienu prikabintas rudas plastikinis kibiras. Jo širdis ėmė plakti smarkiau. Ta tyla. Jokio judėjimo. Lyg kokioje katedroje ar šventykloje. Langai aukšti, arkos pavidalo, o sienos tarp jų išklotos konservuotų žirnių spalvos plytelėmis. Mokyklinės lentos, ant kurių prastai nupieštos anatominės schemos. Mediniai ir plastikiniai vidaus organų pavyzdžiai sudėti ant palangių ir lentynų. Grindys išklotos sutrūkinėjusiu rudu linoleumu. Dešinėje kambario pusėje — metalinės praustuvės su lenktais čiaupais ir popierinių rankšluosčių įtaisais. Dienos šviesos lempos kabo ant grandinių virš kiekvieno lavono. Virš kauburiuotų baltų paklodžių.

Kalbos nutilo, tesigirdėjo batų kaukšėjimas, paskui brazdėjimas, po to — tyla. Tartum visi suėjusieji į šitą patalpą taip pat minutėlei numirė.

Penkiasdešimt antras numeris buvo kitame kambario gale. Už jo matėsi kažkoks sukrautas šlamštas, keli tušti stalai, vežimėlis su sulaužytu skeletu ir didelis stiklinis rezervuaras su formaline skendinčiais žmonių vidaus organais.

Harvis žiūrėjo į nejudančią baltą paklodę. Po ja išryškėjo galvos ir kūno kontūrai, o viena pėda buvo išsišovusi aukštyn. Jis nekantriai laukė, kol prisijungs kiti trys jo grupelei priklausantys studentai, jaudulys stiprėjo. Troško pamatyti to lavono veidą, paliesti kūną. Pajausti, kaip skiriasi mirusiojo kūnas nuo gyvo.

Gordonas Klifordas prisistatė pirmas — linksmas jaunuolis, bet į jį Harvis nekreipė dėmesio, paskui atėjo rimtesnis vaikinas, vadinamas Tomu Paiperiu, ir galiausiai pasirodė kelias minutes pavėlavęs ir atsiprašinėjantis, nes, girdi, buvo paklydęs, nevykėlis Hedlis Hedlis-Vinsas, kurio tėvas kažkada buvo Karališkojo chirurgų koledžo prezidentas — pvezidentas, kaip jis ištardavo.

Harvis pažiūrėjo į kiekvieną jų. Visi atrodė neryžtingi, rijo tą paklodę akimis lyg bijodami, kad ji staiga ims ir pakils. Jis narsiai žengė į priekį ir palengva ją atidengė.

Padvelkė dar stipresnis formalino tvaikas, nudegindamas jam akis. Ant lavono veido buvo uždėta lengva muslino kaukė, o ten, kur ji baigėsi, matėsi kaklas — rusvai pilkas it roplio žvynai. Harvis nuėmė kaukę ir šiurptelėjo, kai pirštai pajuto šaltą drėgną odą.

Lavono veidas strazdanotas, galvos plaukai nuskusti, o plikumas dar labiau išryškino jo išpurtimą. Veido išraiška nekalta — lyg žmogaus, palikto stomatologo kėdėje.

Harvis nutempė paklodę nuo to vyro krūtinės. Oda buvo tokia pat rusvai pilka. Toje vietoje, kur buvo atlikta širdies operacija, matėsi randas. Harvis mirksėjo nuo kylančių formalino garų, tempė paklodę žemyn, atidengdamas bambą, paskui varpą, kuri buvo tokia susitraukusi, jog vos galėjai atskirti ją nuo kapšelio, ant kurio ji gulėjo.

Jis apnuogino lavono šlaunis, paskui kojas ir susilaikė, nes nustebo išvydęs, kad kairioji koja žemiau kelio amputuota.

— Kažkokie bukagalviai jau buvo čia įsisukę! — pasakė Klifordas.

Hedlis-Vinsas buvo tulžies žalumo. Harvį kepštelėjo nusivylimas. Šitaip pakeitęs spalvą, įdiržęs kaip šikšna: ne žmogus, o manekenas. Paiperis atrodė apspangęs. Gordonas Klifordas nervingai išsišiepęs. Hedlis-Vinsas staigiai nusisuko ir apipylė grindis bei savo chalato priekį pomidorų odelėmis, morkų kubeliais, seilėmis ir visu kitu skrandžio turiniu.

— Atsiprašau, — išlemeno jis ir nuėjo ieškoti šluosto ir kibiro.

Harvis švelniai bakstelėjo pirštu per lavono ranką. Raumenys lyg glaistas.

— Ei, Harvi! — Gordonas Klifordas apsimetė šokiruotas. — Taip nedaryk, nes jį prikelsi.

Harvis nusišypsojo. Jis laikė Klifordą kvaiša. Jo galva, visi, kuriuos jam teko sutikti medicinos mokykloje, buvo kvaišos. Žinojo, kad priderėjo tiesiog pūsti į vieną dūdą. Rodyk, kad esi sužavėtas, elkis laisvai. Jis jau padarė klaidą mokykloje, kai atskleidė savo paslaptį, kurios kiti nesugebėjo suprasti. Ir nebūk per daug rimtas. Šitaip atstumi žmones, tai nepadeda judėti pirmyn, nepadeda pasiguldyti ką nors į lovą. Žmonės beviltiškai niekingi, tačiau pats neturi rodyti, jog tai supranti.

Paiperis buvo įnikęs į vadovėlį.

— Pradedame nuo nugaros, — paskelbė jis. — Kas nori daryti pirmąjį pjūvį?

Harvis atsivertė savo knygą ir permetė akimis rodyklę. Krūtinės ląsta. Pilvas. Širdis. Kaklas. Galūnės. Jam nė nereikėjo skaityti: buvo taip atidžiai išstudijavęs, kad viską žinojo beveik atmintinai.

— Turime apversti jį kniūbsčią, — pasakė jis.

Jie apvertė penkiasdešimt antrąjį numerį ant pilvo. Hedlis-Vinsas taip ir nesugrįžo. Harvis iš savo ryšulėlio išsiėmė naują blizgantį skalpelį, paskui pažiūrėjo į schemą. Jis prispaudė ašmenis prie odos po lavono kaklu. Reikėjo tvirtai įremti. Oda buvo stulbinamai kieta, ir pjaunant pasigirdo silpnas plyšimo garsas. Jis lėtai braukė ašmenimis žemyn per nugarą, iš karto veržėsi skaidraus, glitaus skysčio brūkšnys.

Jam kilo mintis, ką šitas penkiasdešimt antrasis numeris jautė mirdamas. Ar jis buvo pakilęs virš savo kūno, ar veržėsi į priekį pro tamsų tunelį, ar matė skaisčią šviesą ir ar tada jį pasitiko jo motina? Ar jam leido pasilikti, ar taip pat išvijo atgal? O gal dabar jis plūduriavo palubėje ir save stebėjo?

Kai kurie žmonės tikėjo, kad sielos sklando aplinkui, kol kūnas palaidojamas. Kad jos negali laisvai pasitraukti. Jos gali keliauti į anapus tik tada, kai nebelieka kūno, nebelieka nieko.

Kai esi palaidotas, dar nereiškia, kad esi miręs. Plaukai auga toliau. Ir nagai. Netgi kai nebelieka kraujo, kai formalinas užpildo venas, gyvybė šituose kūnuose išlieka: irimas, bakterijos. Praeina keleri metai, kol kūnas supūva. Per tuos metus siela galbūt kybo virš jo, stebi. Gal nesi laisvas visus tuos metus?

Tu turi grįžti atgal, mielasis.

Dievas labai nepatenkintas tavimi.

O jeigu nebėra kur grįžti? Telikęs tik negyvas, irstantis kūnas — kas tada? Arba jeigu esi sudegintas krematoriume?

Ar tai ir yra pragaras? Kai siela lieka be kūno? Sugrąžinta iš anapus bastytis aplinkui ir stebėti? Amžinai?

Jis atsargiai pakėlė galvą, svarstydamas, ar šis kambarys galėjo būti pilnas čia gulinčių lavonų dvasių, kurios šmižinėjo virš jo kaip žuvys. Klykiančių dvasių, kai jos suvoks, ką teks čia pamatyti, kas čia bus daroma.

Tarsi įstrigę baisiame pragaro prieangyje.

O gal nieko nėra? Visiškai nieko. Tiesiog mirtis, pabaiga? Kai smegenys atsijungia, gal ir pats dingsti?

Tas kambario šaltumas tiesiog smelkėsi į jį, o Hedlio-Vinso vėmalų dvokas grąžino persekiojantį atsiminimą. Andžę.

Nesusivaldymą.

Šizofrenikas.

Po to nutikimo jis labai persigando. Persigando dėl savo nenormalių gebėjimų. Juos suvaldė piliulės. Chlorpromazinas. Dvidešimt penki miligramai triskart per dieną ir penkiasdešimt nakčiai. Vienas iš šizofrenijos gydymo būdų, apie jį Harvis sužinojo Britanijos medicinos asociacijos bibliotekoje, kuri knygų į namus neišduoda. Sužinojo tą pačią dieną, kai paskutinį kartą pasikalbėjo su Andže. Jis pats išsirašė trijų mėnesių kartotiną receptą, išplėšęs jį iš bloknotėlio, kuris gulėjo ant tėvo stalo.

Papildyti vaistų resursus nebus sunku. Jis jau susidraugavo su ligoninės vaistinės darbuotoja, išduodančia vaistus, pasakė jai, kad ypač domisi farmakologinėmis vaisto savybėmis, o ji parodė jam atsargas. Jis žinojo, ant kurių lentynų gulėjo psichines ligas gydantys vaistai ir kaip vykdoma jų apskaita.

Rytais tos piliulės sukeldavo menką galvos skausmą ir svaigulį, bet šiaip netrukdė. Ėjo savaitės, niekas nebepasikartojo, ir jis ėmė jausti stiprėjančią neviltį, kad nustatydama jam diagnozę Andžė buvo teisi.

Jis atlupo odą ir žiūrėjo į penkiasdešimt antrojo numerio nugaros raumenų tinklą. Marinuota mėsa. Lyg bet kokio gyvūno. Jis pasitraukė, užleisdamas vietą Klifordui.

Ši patalpa, į kurią Harvis dėjo tokias dideles viltis, nebuvo tinkama vieta. Numirėliai čia išgulėjo per ilgai, per daug ilgai. Jis laukė šios dienos

daugiau kaip dešimt metų, svajojo, kad darys tai, ką daro dabar — su tikru kūnu, su žmogumi. Tačiau dabar paaiškėjo, kad čia nebuvo tinkama vieta, tinkamas būdas.

Ne mirusieji atsakys į jo klausimus. Gyvieji.

19 skyrius

Spalio 23 d., antradienis

Afišose, kabančiose ant pilko betoninio rotušės pastato, buvo septyniasdešimtmetės moters fotografija. Pasipūtę, peroksidu nudažyti plaukai peršisvietė ir atrodė kaip banguota aureolė. Apsirengusi permatoma mantija, o šypsena tokia, kokią karališkosios šeimos nariai, stovėdami ant lėktuvo trapo, siunčia juos pasitinkančioms tautoms.

DORA RANKORN — PASAULINIO GARSO MEDIUMĖ — ŠĮ VAKARĄ 19 VAL. — skelbė užrašas apačioje.

Keitė Hemingvėj stovėjo eilėje. Jai niekada neteko susitikti su mediumu, tačiau daugmaž numanė ko tikėtis. Nervino, kad reikėjo čia ateiti — mieliau būtų nudrožusi į kiną su Edžiu ir visa skyriaus šutve. Tebevirė pykčiu, kad Teris Brentas prieš kelias valandas šitaip išbarė ją, tačiau pamažu jau ėmė atvėsti. Kokį pusvalandį ji taip karščiavosi, kad atsisėdusi kūrė atsistatydinimo raštą, kurį paskui suplėšė.

Suprato, kad tai kvaila. Paprasčiausia istorija. Dar viena istorija. Išmesk ją iš galvos. Tačiau ji negalėjo. Tai nebuvo bet kokia istorija. Kalbama apie jauną moterį, vieneriais metais jaunesnę už ją pačią, o tai ir įkrito jai į širdį. Nerimą kėlė tie nagai. Nerimą kėlė Brento požiūris. Negerai. Teris Brentas neteisus. Jėzau, jis — laikraštininkas, jis turėtų būti suinteresuotas tuo įvykiu, visa tiesa.

Ir vėl grybštelėjo abejonė, sutraukė skrandį. O jeigu ji klydo?

Kažkas, stovėjęs už jos, užmynė Keitei ant kulno, ji susiraukė ir žengtelėjo į priekį.

— Atsiprašau, — pasigirdo balsas.

Ji nusimovė batelį ir pasitrynė kulną. Eilė judėjo pirmyn. Keitė padavė savo bilietą uniformuotam apsaugos darbuotojui ir įėjo į didžiulę salę. Tipiška šiuolaikinė municipalinė patalpa: negyva, erdvi, su pakabintomis

lubomis, bareljefais ant sienų ir apie penkiais šimtais kietų oranžinės spalvos plastikinių kėdžių, kurių gal du trečdaliai buvo užimti. Pro garsiakalbius tyliai sklido religinė negrų muzika.

Keitė atsisėdo salės gale ir stebėjosi publikos įvairove. Ji tikėjosi išvysti žydrą, smeigtukais prismaigstytų skrybėlaičių jūrą, tačiau didžiąją auditorijos dalį sudarė jauni ir labai madingai apsirengę žmonės — pradedant vėlyvos paauglystės amžiumi ir baigiant apie trisdešimt penkeriais metais. Sėdėjo ir kiek vyresnių, jie buvo apsitaisę geriausiais sekmadieniniais drabužiais, garantuotai norėdami atrodyti šauniai, jeigu netyčia sutiktų kokį jaunystės laikų bičiulį.

Scenoje stovėjo baltas dirbtinės odos fotelis ir stalas, apdengtas balta staltiese. Ant šios — krepšelis su dirbtinėmis geltonomis ir baltomis gėlėmis, kurios maskavo mikrofoną. Rinkosi daugiau žmonių. Keitė vogčia išsitraukė iš rankinės bloknotą ir pasikišo jį po striuke. Reikėjo ką nors pažymėti apie tvyrančią atmosferą.

Šviesos ant pakylos sutvisko ryškiau, ir pasirodė aukštas blondinas su dviem auksiniais auskarais, geltonu smokingu ir mikrofonu rankoje.

— Ponios ir ponai, kai kuriems iš jūsų galbūt jau teko susitikti su Dora. Tiems, kuriems neteko, pažadu nepakartojamą išgyvenimą. Ji ką tik grįžo iš kelionės po pasaulį, ir jos energija sukilusi. Šį vakarą daugeliui iš jūsų Dora perduos mirusių artimųjų siunčiamas žinias. Paskui ji imsis gydymo. Norinčiuosius mielai prašome pasilikti. — Jis iškėlė ranką ir džiugiai nusišypsojo, apnuogindamas pilną burną baltutėlių dantų. — Ponios ir ponai — Dora Rankorn!

Jis išėjo pasukdamas kairėn, o mediumė, nutvieksta šviesų ir lydima muzikos, įžengė iš dešinės. Ji vilkėjo baltą atlasinę suknelę su rauktine apykakle ir nėrinių apsiuvais.

Keitės sprandas taip ir pašiurpo. Baltas atlasas ir apsiuvai jai priminė Salės Donaldson karsto apmušimus.

Mediumė karališkai šypsojosi, nusilenkė ir pamojo ranka, atsiliepdama į plojimų audrą, paskui atsisėdo į savo baltąjį fotelį ir kostelėjo. Muzika ir plojimai nutilo, mikrofonas spragtelėjo, paskui sutratėjo, vėl spragtelėjo — jinai jį reguliavo.

Atrodė žemesnė negu fotografijoje ir apkūnesnė, o kosmetikos prisitepusi kaip kokia akį rėžianti naktinio klubo dainininkė.

— Miela matyti jus, brangieji. — Balsas šiurkštus, su kaimišku greb-

lavimu. — Aš ką tik sugrįžau iš Amerikos. Per šešias savaites apsilankiau dvidešimt septyniuose miestuose. Amerikiečiai — mieli žmonės: jų toks stiprus dvasinis ryšys su savo šalimi. Šį vakarą aš taip pat jaučiu stiprų ryšį su šia vieta.

Dora Rankorn paplasnojo ištiestomis rankomis, krutindama pirštus, ir giliai kvėpuodama užsimerkė.

— Čia labai daug energijos. Bus puikus vakaras, o aplink mane susirinkę jūsų draugai ir giminaičiai, ir jų tiek daug, kad net nežinau, nuo ko pradėti. Aš girdžiu Rekino iš Škotijos pavardę. — Ji atsimerkė. Senyva moteris baltais plaukais pakėlė ranką. — Čia yra džentelmenas, Rekinas, jis nesenai miręs. Ar teisingai?

Moteris linktelėjo. Auditorija tylėjo.

— Jis nori, kad jūs perduotumėte žinią žmogui, pavarde Farkharsonas. Ar pažįstate žmogų, pavarde Farkharsonas, kuris praėjusį pusmetį ketino persikelti gyventi kitur ir pakeisti darbą?

Moteris papurtė galvą.

— Aš manau, kad tai Farkharsonas, — pasakė mediumė. — Ne?

Žilaplaukė moteris vėl papurtė galvą.

— Laikykite galvoje šią žinią, brangioji, ir po dienos ar dviejų viskas paaiškės. — Ji užsimerkė ir vėl ėmė giliai kvėpuoti. — Turiu žinią kažkam, pavarde Vaitas ar Vaitingas.

Trys žmonės pakėlė rankas.

— Ši žinia iš žmogaus, kuris man sako, kad mirė maždaug prieš metus.

Du žmonės nuleido rankas. Liko titnaginio veido moteris, apie keturiasdešimties metų, sėdinti tolėliau toje pačioje eilėje kaip ir Keitė. Jos ilgi, skaisčiai rudi plaukai buvo tvirtai surišti, moteris vilkėjo žalią striukę.

— Šis vyras buvo jūsų tėvas, tiesa?

— Mano vyras.

— Atleiskite, mieloji. Buvo šiokių tokių trukdžių, gerai nenugirdau. Jis man sako, kad perstatėte jo kambarį.

— Aš pakeičiau gyvenamąją vietą, — šaltai atsiliepė moteris.

Pasitikėjimas Doros Rankorn balse šiek tiek atslūgo.

— Aš tai ir turiu galvoje, mieloji. — Pasitikėjimas grįžo. — Jūs pakeitėte jo kėdės vietą tame naujame name.

— Aš pardaviau jo kėdę, — atsakė ji.

Mediumė triumfuojamai nusišypsojo.

— Aš manau, kad būtent tai jis ir stengiasi man pasakyti, mieloji: kad jūs pakeitėte jos vietą, pašalindama ją iš savo gyvenimo, ir jis truputėlį dėl to įsižeidęs. — Ji vėl užsimerkė ir minutę sėdėjo tylėdama.

— Aš gaunu žinią kažkam, pavarde Parks, kilusiam iš Vakarų Anglijos.

Iš karto pakėlė ranką mergaitė trumpai kirptais plaukais, o senyva moteris kėlė ją labai neryžtingai.

— Tai iš to, kuris vardu Bilas.

Senoji moteris nuleido ranką.

Mediumė žiūrėjo į mergaitę.

— Manau, kad jis yra dėdė, ar teisingai?

— Mano tėvelis.

— Taip ir žinojau, kad jis arba jūsų tėvelis, arba dėdė. Mirė maždaug prieš penkerius metus?

— Dešimt.

— Jis perspėja dėl laiptų. Jis labai susirūpinęs dėl vieno turėklų virbo, kaip suprantu.

— Mes gyvename vieno aukšto name, — pasakė mergaitė.

Pasigirdo kikenimai.

— Aš manau, kad jis rūpinasi ponia, kuri gyvena šalia jūsų. Ar toje gatvėje gyvena ponia, kuri turi antrą aukštą?

Mergaitė linktelėjo.

— Jis nori ją perspėti dėl jos turėklų virbo. Ir perspėja labai primygtinai.

Keitė užsirašinėdama jau siuto. Ta moteriškė viską iškraipė, gražbyliavo, ir tiesiog neįtikima, kad šitiek žmonių leidosi mulkinami ir tikėjo jos išgalvotomis istorijomis.

— Dabar gaunu žinią iš kažko, kuris turi ryšį su Amerika. Ji skirta tai, kurios brolis gyveno Amerikoje, ir jis sakosi miręs maždaug prieš dešimt metų.

Keitė šiek tiek sukluso.

Dora Rankorn sėdėjo užsimerkusi.

— Jis nelabai aiškiai perduoda, bet sako, kad jo sesuo šį vakarą čia yra.

Keitė pamatė iškylančias tris rankas.

— Jis man sakosi žuvęs jūroje per nelaimingą atsitikimą. Jis plaukė jachta. Sako, kad jį užkabino burė ir nubloškė už borto.

Keitei lyg kūju smogė į krūtinę. Visos trys rankos nenoriai leidosi žemyn. Mediumė užsimerkusi kalbėjo toliau:

— Jis stengiasi pasisakyti savo vardą. Turėtų būti Haris.

— Hovis, — sušnabždėjo Keitė.

Mediumė tebebuvo užsimerkusi.

— Taip, manau, Haris. Jis buvo aštuoniolikos metų, kai žuvo, bet jūs tebesate jo mažoji sesutė ir jis nori jumis rūpintis. Jis nori sužinoti, ar turite žaislą, vardu Kifas. Jis rodo man beždžionėlę.

Fifas. Apstulbusi Keitė spoksojo į moterį. Jos skudurinė beždžionėlė Fifas.

— Jis dėl kažko apimtas didelio sielvarto.

Mediumė atsimerkė ir žvelgė tiesiai į Keitę. Jai nereikėjo pakelti rankos. Mediumė žinojo.

Keitė spoksojo į jos baltą atlasą, nėrinių apvadus ir iš pradžių matė Salės Donaldson veidą, o tik po to Doros Rankorn.

— Jis man sako, kad jums gresia didelis pavojus dėl to, ką darote arba gal rengiatės daryti — darbe. Jūs neturite taip daryti.

Keitė jautė, kaip skalpas lyg gnybtais suveržė galvą, kaip įsitempė sprando oda.

— Jo balsas labai nusilpo, nelabai girdžiu. Kalbėk garsiau, mielasis! — šūktelėjo ji ir sekundėlę vėl patylėjo. — Jis nori, kad mestumėte tą reikalą, kad į jį nesiveltumėte. — Ji užsimerkė. — Jis stengiasi pasakyti pavadinimą. Kažkas panašaus į laidą. Jis bando kažką pasakyti apie laidą. — Ji atsimerkė. — Ar dirbate su elektriniais prietaisais?

— Lyg ir taip, manau, — netvirtai atsakė Keitė.

— Aš manau, kad jūs turite būti labai atsargi su laidu. Manau, kad jis perspėja jus neliesti jokio laido. Kažkas naujo su laidu. Ar tai ką nors reiškia, mieloji?

Keitė patraukė pečiais ir pasistengė atsakyti garsiai:

— Kažkas panašaus, bet iš tikrųjų tai ne. Ar galite pasakyti daugiau?

Moteris vėl užsimerkė.

— Bijau, kad jis jau tolsta, mieloji. Jis labai susirūpinęs jumis. Jums nederėtų imtis to naujo reikalo.

Keitės smegenys sukosi vilkeliu.

— Turėkite galvoje, mieloji. Gal po kelių dienų ką nors reikš.

Keitė sėdėjo tylėdama, stebėjo, klausėsi, širdis daužėsi, viduriai sukosi.

Haris. Hovis. Prieš dešimt metų. Nelaimingas atsitikimas jūroje. Amerika. Brolis. Sesuo čia.

Jeigu tai buvo spėlionės, jos atitiko tikrovę.

— Turiu žinią kažkam, vardu Merė, — pasakė Dora Rankorn.

Pakilo kelios rankos.

— Nuo kažko, kas nešioja akinius. Jie rodo man akinius ir sako, kad jūs pykdavote ant jų už tai, kad amžinai pamesdavo savo akinius. — Ji permetė akimis iškeltas rankas. — Manau, kad turi būti moteris, vardu Betė.

Likusią seanso dalį Keitė prasėdėjo suglebusi. Viskas vyko ta pačia tvarka. Vardai, banalybė. Ji beveik nieko nebegirdėjo. Mintys nuskrido į Bostoną, į tą dieną, kai tėvas prisėdęs ant jos lovos pasakė, kad Hovis namo daugiau nebegrįš. Paskui mintys vėl sugrįžo čionai.

Kažką dėl laido... jis nori, kad neįsiveltumėte.

Kai seansas baigėsi ir žmonės žingsniavo vorele pro duris, Keitė tebesėdėjo savo vietoje. Ant scenos vėl pasirodė vyras geltonu smokingu, nešinas dviem oranžinėmis kėdėmis. Susidarė trisdešimties žmonių eilė. Keitė atsistojo į patį galą.

Eilė judėjo lėtai. Dora Rankorn skyrė vieniems žmonėms pora minučių, kitiems net penkias. Salėje pradėjo darbą valytojos, krovė į krūvą kėdes, siurbė dulkių siurbliu. Smokinguotas vyras stovėjo užkulisiuose ir žiovavo.

Kai Keitė pagaliau prisiartino, moteris nusišypsojo. Iš arčiau ji atrodė daug senesnė ir labiau nuvargusi.

— Atleiskite, — tarė Keitė, — man nereikia gydymo. Tik norėjau paklausti, ar galėtumėte pasakyti ką nors daugiau. — Ji abejojo, ar mediumė ją beprisiminė.

— Atleiskite, mieloji, ne šį vakarą.

— Gal galėtumėte susitikti privačiam seansui ar panašiai? Aš mielai užmokėsiu.

Moteris šypsojosi.

— Čia ne pinigų klausimas, mieloji. — Ji kažkodėl susiraukė. Keitė tik dabar apsižiūrėjo, kad tebegniaužia savo bloknotą. — Ar jūs korespondentė?

— Taip. — Keitė sumišo, bet paskui suprato, kad be reikalo. — Jūs atsiuntėte pakvietimą į *Sussex Evening News* laikraštį.

— Taip, mieloji, skaitau jį.

— Jūs vietinė? — nustebo Keitė.

— Gimiau ir augau Sasekse. — Mediumė paėmė kortelę nuo stalo ir padavė Keitei. — Paskambinkite kitą savaitę. Šią savaitę važinėju, todėl negaliu skirti privačių seansų. Per daug nuvargina.

— Ačiū, paskambinsiu.

— Kuo jūs vardu, mieloji?

— Keitė Hemingvėj.

— Kas nors sieja su rašytoju?

— Ne. Norėčiau, kad taip būtų.

— Jūs labai graži, mieloji. Man primenate kažkokią aktorę. Tokiais pat ilgais šviesiais plaukais ir gražiu veiduku kaip jūsų. Gaila, kad nelabai prisimenu.

Keitė nusišypsojo.

— Ačiū. Paskambinsiu jums.

— Kitą savaitę, mieloji. Paskambinkite kitą savaitę.

Keitė nužingsniavo per tuščią salę, pro apsaugos darbuotoją, sėdintį ant kėdės prie savo stalo, ir išėjo į naktį. Buvo vienuolika valandų, lijo, o ji dar nevalgiusi. Ir nežinojo, ką, po perkūnais, reikės parašyti.

20 skyrius

Pooperacinė palata trečiajame Karalienės ligoninės aukšte buvo kvadrato formos, be langų, baltomis sienomis ir briaunotais ketaus radiatoriais, kurie dabar buvo išjungti, nes plūstelėjo vėlyvo pavasario šiluma. Čia atvežami ligoniai iš penkių operacinių. Šiuo metu ant vežimėlių gulėjo keturi ligoniai, kuriuos rūpestingai prižiūrėjo pooperacinės palatos seselės ir studentai medikai.

Harvis Svairas sėdėjo prie senyvo vyro, kuris dar nebuvo atsigavęs po narkozės: jam buvo atlikta pilvo aortos aneurizmos pašalinimo operacija. Jam, medicinos mokyklos trečio kurso studentui, dar buvo likusios šešios vasaros semestro savaitės. Palatoje buvo karšta: šį rytą jis nenuspėjo oro ir

apsirengė šiltu kostiumu, užsimovė vilnones puskojines, todėl dabar jautėsi suirzęs ir išgręžtas. Jis vis dirsčiojo į šalia gulintį *Daily Express* laikraštį, vis užmesdamas akį į išspausdintą fotografiją. Antraštė skelbė: SKERDYNĖS KENTO VALSTYBINIAME UNIVERSITETE.

Kento valstybiniame universitete, Ohajuje, protesto prieš karą Vietname metu, Nacionalinės gvardijos kareiviai nušovė keturis studentus — du vaikinus ir dvi merginas. Pirmojo puslapio fotografijoje vienas džinsuotas studentas gulėjo ant žemės, atgręžęs į fotoaparatą mirties akimirką sustingusį veidą. Šalia jo klūpojo mergina, isteriškai išskėtusi rankas, klykdama pagalbos. Kiti pro ją einantys studentai atrodė lyg vaikščiojantys per miegus.

Gera nuotrauka, sugavusi mirties akimirką. Jis įsidės ją į savo kolekciją.

Harvis buvo susidėjęs su raudonplauke studente, vardu Geila, kuriai beprotiškai patiko oralinis seksas. Jis tebegėrė savo piliules ir sugebėjo tai nuslėpti nuo jos ir nuo kitų merginų, kurias jam pavyko prisivilioti. Dabar jis lengvai prieidavo prie merginų, daugiausia prie medicinos seselių. Jis atrado vieną paslaptį: apsimesk, kad jos tau rūpi, rodyk dėmesį, būk žavus ir sąmojingas — visai nesunku. Viliotojo darbas nesunkus.

Gyvenimas — žaidimas. Reikėjo tai įsisąmoninti, aplinkiniai turėjo matyti tave žaidžiantį pagal taisykles. Galėjai apmauti bet ką, jeigu žaidei pagal taisykles. Kartais jis sugebėjo apmauti net pats save — kad buvo normalus, kad neturėjo ypatingų galių. Kad jam nereikėjo piliulių.

Kelias naktis prieš egzaminus jų nebegėrė, bandė vėl išeiti iš savo kūno ir perskaityti egzaminų užduotis, tačiau nepavyko. Atrodė, kad jo galia dingo.

Nebevartodamas piliulių jis nuolat jautėsi apsvaigęs. Netgi erekcija sutriko, nuotaika buvo nepastovi, nevaldoma. Pasisekė tiktai pusiau atitrūkti nuo kūno, tačiau visai atsiskirti — ne: atrodė, tarsi kažkas galvoje būtų vertęs kontroliuoti save. Geila išsigando, kai vieną naktį jis ant jos užsiuto. Merginai atrodė, kad galbūt jis per sunkiai dirbo ir išseko, todėl tapo toks nesuprantamas.

Tąsyk ji kalbėjo panašiai, kaip anksčiau kalbėjo jo pirmoji mergina Andžė. Todėl Harvis vėl ėmė vartoti piliules, grįžo prie rytinio apkvaišimo ir galvos skausmo. Prie jo jau buvo įpratęs ir seniai vertino kaip neišvengiamą realybę.

Tokią pat realybę, kaip tas vyras lovoje, prie kurio dabar sėdėjo ir kuris buvo siaubingai išbalęs — nelyginant marmuras. Kitaip ir nebūdavo: visi išvežami iš operacinės atrodė kaip marmuriniai. Arba kaip marmuriniai, arba kaip mirę. Dažnai buvo sunku atskirti, jeigu nematei žalių elektrokardiogramos spyglių.

Šitas buvo gyvas. Plastikinė apyrankė ant jo riešo rodė, kad jis buvo E. Medvėjus. Prie pat jos vienas lašelinės vamzdelis įsmeigtas į plaštakos viršų. EKG elektrodai prisisiurbę prie krūtinės, o žemiau jų ėjo šviežia aštuonių colių ilgio siūlė. Lašelinės vamzdeliai kilo prie fiziologinio ir adrenalino tirpalų, kabančių plastikiniuose maišeliuose ant stovo. Laidai prijungti prie elektrokardiografo monitoriaus. Jis gulėjo ant nugaros, rankos ištiestos prie šonų, akys užmerktos, prasižiojęs, nenumanantis, kad ant monitoriaus šono pritvirtinta varinė lentelė su užrašu — „Luiso Silversteino atminimui, 1968 m." Nenumanantis, kad šalia sėdi Harvis, kurio pareiga budėti prie jo, kol pakankamai atsigaus po narkozės ir bus galima vežti atgal į jo palatą.

Vyro krūtinė kilnojosi silpnai, bet ritmingai. Kvėpavo pats. Anesteziologas išėmė kvėpavimo vamzdelį prieš dvidešimt minučių. Harvis pažiūrėjo į kraujospūdžio monitorių. 148/70. Gerai. E. Medvėjus ištvėrė operaciją ir narkozę.

Stiprūs anestetikai. Skirta 12 ml *Brietal* jam užmigdyti ir vieno procento halotano, kad miegotų toliau, kadangi buvo komplikacijų ir operacija truko beveik keturias valandas. Aštuoni miligramai pankuronio raumenims atpalaiduoti, kad chirurgas galėtų perpjauti pilvą be refleksinių judesių. Penkiolika miligramų haloperidolio ir keturiasdešimt miligramų papaverino kraujospūdžiui kontroliuoti — tam, kad būtų minimaliai prarandama kraujo operacijos metu. Harvį intrigavo anestetikų cheminės savybės.

Vyras sukrutėjo. Netrukus atsibus, pagalvojo Harvis, vėl dirstelėdamas į nuotrauką laikraštyje, paskui į juodomis kojinėmis aptemptas seselės kojas kitapus palatos. Seselė, vardu Antėja, jam patiko. Tomas Paiperis sėdėjo prie gretimos lovos, kur gulėjo į penktą dešimtį metų įkopęs vyras meksikietiškais ūsais.

Harvis su Paiperiu, pjaustinėdami tą savo lavoną, drauge praleido vienerius metus, tačiau jo taip ir nepažino. Paiperis savo vietoje: rimtas, stropus, neišvaizdus. Hedlis-Vinsas iškrito, nes negalėjo matyti kraujo. Gordonas Klifordas žuvo šį pavasarį slidinėdamas.

Iš kito palatos galo, nuo lovos, kur gulėjo senyva moteris, pasigirdo sunerimę balsai. Seselė Antėja skubiai kažkam šūktelėjo:

— Gal galėtum tuoj pat atvesti poną Krimblį?

Jis pažiūrėjo per petį. Anesteziologas smeigė švirkšto adatą į buteliuką, o jaunesnysis anesteziologas Rolandas Dansas, pasipūtęs vyras, mėgstantis pasirodyti prieš studentus, prakaitavo kišdamas kvėpavimo vamzdelį į tos moters gerklę. Pasigirdo žingsnių kaukšėjimas, tačiau Harvis kaipmat sutelkė dėmesį į savąjį ligonį, kuris staiga aiškiai žioptelėjo. Jis greitai atsisuko persigandęs, kad vyras numirė po jo nosimi ir kad bus pražiopsojęs mirties akimirką.

Kol kas taip atsitiko tik kartą. Buvo panaši situacija, o ligoniui atlikta sudėtinga pilvo operacija kaip ir E. Medvėjui. Jis gulėjo atjungtas nuo respiratoriaus ir staiga sustingo, o snapeliai monitoriuje susiplojo į ištisinę tiesią liniją.

Harvis iš karto suprato, kad jis mirė. Suprato tą pačią sekundę. Beveik pajuto, kaip tą vyrą apleido gyvybinė jėga. Jis buvo atsitraukęs, kol skubios pagalbos grupė bandė jį atgaivinti, tačiau nepavyko, po kelių sekundžių išnyko veido spalva. Ir dar kažkas išnyko. Harvis gailėjosi, kad neturėjo sąlygų pasverti tą vyrą prieš taip atsitinkant, prieš pat mirtį. Jis neabejojo, kad kažkas išėjo iš jo kūno. Buvo visiškai tuo tikras.

E. Medvėjus kartą jau mirė. Prieš valandą operacinėje. Sustojo širdis, ir chirurgas su seselėmis plūkėsi beveik dvi minutes, kol ją atgaivino. Iš pradžių bandė daryti defibriliaciją — nepavyko, paskui į vieną širdies kamerą suleido adrenalino. Tai pagelbėjo, tačiau jie nebuvo tikri, ar smegenims nepakenkė deguonies stoka. Tai buvo pagyvenęs žmogus, septyniasdešimt septynerių metų, nebeatsparus niekam. Jie nebus tikri kokias porą dienų, kol jis pakankamai neatsigaus.

Tuo metu Harvis žiūrėjo į mirusįjį, išsiskėtojusį ant operacinės stalo po žaliais užklotais. Atrodė labai keista.

E. Medvėjus staiga žioptelėjo. Akys atsimerkė, o pats lyg ir pabandė atsisėsti. Sunerimęs Harvis pašoko ant kojų ir pasilenkęs įdėmiai stebėjo. Vyras žiūrėjo tiesiai į Harvį, labai nustebusį, kad ligonis taip staigiai ir užtikrintai atsipeikėjo.

— Jėėzau, negali būti! — tyliai sugargė E. Medvėjus, tik nežinia, ar sau, ar Harviui — šis taip ir nesuprato, tik užmetė akį į monitorius. Spygliai statūs. Vyras vėl prašneko, vis dar šnabždėdamas gyvu Ist Endo

akcentu: — Negali būti! Aš mačiau visus! Mačiau visą prakeiktą operaciją! Mačiau, kaip krapšteisi prakeiktą nosį! Kybojau tos prakeiktos operacinės palubėje. Kai chirurgas pasakė, kad numiriau, bandžiau taukštelėti tam bukagalviui per petį ir pasakyti, kad man viskas gerai, bet prakeiktasis manęs negirdėjo.

E. Medvėjus užsimerkė. Miegojo toliau.

Harvis stovėjo sukaustytas. Spygliai monitoriuje šiek tiek glebo. Operacijos metu jis stovėjo už E. Medvėjaus galvos drauge su anesteziologu ir jaunesniuoju jo padėjėju, stebėdami anestezijos aparatą. Kaip ir visada atliekant sudėtingą operaciją už ligonio galvos ištempiamas žalias audeklas, kad nuo to aparato ant ligonio nepatektų mikrobų.

Jis prisiminė, kaip buvo nusiėmęs kaukę ir krapštėsi nosį. Per patį jaudinimosi įkarštį. Krapštėsi tada, kai E. Medvėjų ištiko klinikinė mirtis.

Neįmanomas dalykas. E. Medvėjus negalėjo jo matyti.

Lygiai toks pat neįmanomas, padarė išvadą jis, kaip ir jo regėjimas patekus po automobiliu.

21 skyrius

Spalio 24 d., trečiadienis

Rodės, kad vasara liko už kalnų: miglotas prisiminimas, Keitės galvoje sumišęs su kitomis vasaromis ir nugrimzdęs po visa ta kupeta, kuri nuolat augo.

Vos prieš mėnesį būta tokių karštų dienų, jog negalėjai įsivaizduoti, kad kada nors vėl bus šalta ir drėgna. Dabar tas karštis tapo kone iliuzija, o tikrovėje regėjai drėgną rudens rytą su didžiulėmis balomis ant šaligatvio, nutekamaisiais vamzdžiais kliokiantį vandenį ir dangų, virtusį tyliu, pilku ir vis tirščiau pilkėjančiu verpetu.

Keitė stovėjo besitelkiančioje minioje prie Luiso Karūnos teismo, ir jai trumpam net kilo mintis, ar senovinis pastatas sugebės visus sutalpinti. Lytiniai nusikaltimai visada traukė minias, o šitas atvejis buvo ypač klaikus: keturiasdešimt septynerių metų satanistu apsišaukęs Hartlis Brigsas ir keturi jo bendrai buvo kaltinami šešiolikos vaikų pagrobimu ir ritualinių lytinių aktų atlikimu su jais per penkerius praėjusius metus.

Teismo salės, kaip ir geležinkelio stotys, buvo arba tvankios, arba šaltos. Keitė jau perprato vieną gudrybę: apsirenk tiek drabužių, kad paskui galėtum juos sluoksnis po sluoksnio nusimesti. Eidama į teismą ji pasirūpindavo savo išvaizda: tai padėdavo gauti interviu iš liudytojų, kurie dažniausiai nesusigaudydavo, kas buvo pareigūnai ir kas ne, ir į dailiau apsirengusius žmones žiūrėdavo patikliau.

Ji vilkėjo juodos ir baltos spalvos eglute austą kostiumėlį, praėjusį sausį nusipirktą „Fenwick" organizuotame išpardavime, baltą palaidinukę su maža nulėpusia juodo aksomo kokarda ir gerąjį paltą, kuris, jos manymu, pritrenkiamai jai tiko — blauzdas siekiantis tamsiai mėlynas vilnos ir kašmyro derinys, taip pat pirktas išpardavime, be to, ant pečių dar buvo užsimetusi didelį „Cornelia James" vilnonį šaliką, kuris idealiai derėjo prie palto. Mūvėjo paprastomis pėdkelnėmis ir nublizgintais juodais žemakulniais bateliais.

Bateliai atrodė šiek tiek nutrinti. Atitarnavę septynerius metus. Tačiau šiais metais prekyba buvo nekokia ir dauguma išpardavimų prasidės prieš Kalėdas: teliko palaukti kelias savaitėles. Beveik visus drabužius Keitė pirkosi išpardavimuose: ji mėgo gražius apdarus ir geros kokybės batelius ir šitaip pajėgdavo juos įsigyti.

Po bemiegės nakties kaktą smelkė skausmas. Ji gulėjo lovoje dar kartą viską prisimindama ir apgalvodama, persigandusi ir sumišusi. Iš galvos neišėjo Salės Donaldson nubrūžinti, atšerpėję nagai, kai ji gulėjo karste, ir dailučiai nageliai ant skrodimo stalo; akyse stovėjo įsiutęs Terio Brento veidas, ausyse skambėjo Doros Rankorn žodžiai.

Jis man sakosi žuvęs jūroje. Jis plaukė jachta. Sako, kad jį užkabino burė ir nubloškė už borto.

Taip tiksliai.

Haris. Nelabai tiksliai. Haris, Hovis — skamba panašiai. Per daug panašiai.

Jis nori sužinoti, ar turite žaislą, vardu Kifas. Jis rodo man beždžionėlę.

Fifas. Jėzau.

Jis man sako, kad jums gresia didelis pavojus dėl to, ką darote arba gal rengiatės daryti — darbe... Jis nori, kad mestumėte tą reikalą, kad į jį nesiveltumėte. Jis bando kažką pasakyti apie laidą.

Laidas. Pasakojimai atėjo laidais, pusę savo informacijos gavo tuo pačiu keliu. Per daug miglota. Dviprasmiška. Kaip ir jos skaityti straipsniai

apie mediumus: tuo metu jie paveikūs, tačiau paskui susigaudai, kad jų žodžius galima interpretuoti šimtais įvairiausių būdų. Nieko tikslaus. Išskyrus. Fifą. Harį. Jachtą.

Ji nusipurtė prisiminusi įdėmų mediumės žvilgsnį. Tartum ta moteris būtų tiksliai žinojusi, tartum Keitė būtų nurodyta.

Nagai. Galbūt jie taip atrodė todėl, kad ant jų buvo patekusios sudžiūvusios placentos kruopelės. Gali būti.

Jeigu Keitė suklydo, ją tikrai išmes iš darbo. Iškels bylą. Karjerai — galas. Ji jau įsivaizdavo sesers Daros pašaipą. *Dvidešimt ketverių, ir ta idiotė nesugebėjo nieko pasiekti. Jokios karjeros, jokio berno, net nesugeba išsilaikyti darbe.*

Prisiminė, kad ketvirtą valandą vienoje Braitono mokykloje vyks jaunos pianistės pristatymas, kurį jai reikėjo aprašyti, tačiau abejojo, ar pavyks iki ten nusigauti. Ji mėgo rašyti apie vaikus, paskatinti juos.

Besigrūdanti minia judėjo lėtai, lyg atgal į tūbelę varoma dantų pasta. Durys, pro kurias galėjai patekti į publikai ir žiniasklaidai skirtas galerijas, buvo siauros. Ant teismo pastato laiptų stovėjo policija ir prižiūrėjo, kad pagrindinis įėjimas būtų laisvas. Žmonės veržėsi vidun įtraukę galvas nuo lietaus. Keitė matė baristerį su peruku ir mantija, kelis vyrus ir porą moterų prašmatniais drabužiais — matyt, žemesnio rango advokatai. Ant šaligatvio būriavosi saujelė nevalyvų žmonių, šūkaujančių ir laikančių plakatą, ant kurio buvo pakeverzota — HARTLIS NEKALTAS.

Kažkas bakstelėjo Keitei į nugarą, ir pasigirdo kapotas balsas:

— Ar tau nepriklauso kasinėti kapų?

Keitė atsigręžė. Už jos stovėjo Patrikas Donoghju: palto apykaklė pastatyta, linksmai raibuliuoja akys.

— Jau pradedu nusivilti tavimi kaip neetatine korespondente. Gauni karščiausią istoriją, kokios nebuvo čia metų metais, ir, užuot ja užsiėmusi, leidi dieną teisme.

— Ne aš renkuosi. — Ji džiaugėsi, kad taip šauniai apsirengė: *Daily Mail* korespondentas dėmesingai ją nužvelgė. Jis pats buvo apsirengęs įprastai, ir nors drabužiai atrodė šiek tiek aplamdyti, tačiau jo niekada nepamatysi nevalyvo. Tamsiai žalios pliso kelnės, rudi, tvirti raštuotos odos batai, po rumbuotu džemperiu — „Viyella“ marškiniai. Tvido švarkas atrodo lyg atiduotas tėvo. Tiesutėlė stovėsena. Keitė džiaugėsi jį matydama, su juo jautėsi ramesnė, saugi ir patenkinta.

Jie pajudėjo į priekį dar kelis žingsnius.

— Ir kokios gi garsiosios ekshumacijos naujienos?

Keitė truktelėjo pečiais.

— Aš jau tuo nebeužsiimu, — pasakė atmesdama plaukų sruogą nuo veido.

— Ką reiškia — „tuo nebeužsiimu“? Švystelėjai tokią sensacingą žinią.

— Manęs pačios vos nešvystelėjo iš darbo.

Jis susirūpino:

— Kas atsitiko?

— Regis, Teris Brentas mano, kad tą istoriją pati sukūriau. Iš moteriškos isterijos. Kol kas niekas nieko neįrodė, ir, matyt, mirusiai moteriai pagimdyti kape yra visiškai normalu.

Pakreipusi galvą Keitė laukė jo reakcijos.

— Ką? Pagimdė kape? Tik nesakyk, kad?..

Keitė linktelėjo.

— Straipsnyje to nebuvo.

— Dikui Vyleriui, vyriausiajam skyriaus redaktoriui, tai pasirodė per daug šokiruojama, — su sarkazmo gaidele pasakė ji.

— Ji iš tikrųjų karste pagimdė kūdikį?

— Teris Brentas man aiškina, kad tai visiškai normalu. Jeigu juo tikėtum, tai lavonai taip daro nuolat.

— Mirusieji išties šiek tiek pajuda. Lavonas sustingsta ir po to vėl atsileidžia. Kartais, kai jie pajudinami, lyg ir suvaitoja: iš skrandžio išsiveržia dujos. Mirusiojo kūnas — gan nemalonus dalykas.

— Ar jie tikrai pajuda?

— Taip. Kartais išsiropščia iš kapo ir tave vejasi. — Jis išpūtė akis.

Keitė šyptelėjo.

— Teris Brentas pasakė, kad aš suerzinau pusę Sasekso dvasininkijos. Turiu pamiršti tą istoriją, iki bus atlikta ekspertizė.

— Ši istorija paplito po visą Flitstritą.

— Žinau. Vakar po pietų man skambino *News of the World, Mirror, Sun* ir gal tuzinas kitų laikraščių.

— Ir ką jiems pasakei?

— Dar jiems neperskambinau.

— Geri kontaktai, Keite, ištrauktų tave iš užkampio, ir sulauktum didžiulio pasisekimo.

— Būčiau siunčiama atgal į Saseksą aprašinėti ekshumacijos ir satanistų?

— Londone geriau sumoka, — pasakė jis.

Keitė susigrūdo rankas į palto kišenes. Ji pagremžė nagais nuo pamušalo pūkelius. Kairėje kišenėje vartėsi kažkoks popiergalis. Sulankstytas, sumaigytas. Sekundėlę ji mąstė, kas ten galėjo būti.

— Na, galbūt padariau kvailą klaidą.

— Ir tikrai manai, kad padarei?

Pagaliau ji suprato, kad tas popiergalis niekam nereikalingas: paprasčiausias kvitas už šampūną.

— Ne, — pasakė ji, — nemanau. Tačiau nesuprantu, kas čia vyksta. Vakar įtikino mane, o dabar, — ji gūžtelėjo pečiais, — nebežinau. Birmingame man teko susidurti su skandalu ligoninėje. Visi gydytojai bematant suglaudė gretas ir stojo gintis.

— Medikai visada taip daro, — tarė Patrikas. — Daugumos profesijų žmonės stengiasi ginti munduro garbę. Tačiau koroneriui pateiktas patologo skrodimo išvadas bus nelengva nuslėpti.

— Ta mergina lavoninėje stebėjosi, kad skrodimas nebuvo padarytas iš karto po mirties. Be to, jie paskyrė vietinį, o ne Vidaus reikalų ministerijos patologą, vadinasi, įvykio nelaiko įtartinu.

— Iš kur žinai?

— Dalyvavau skrodime.

— Tave įleido?

Ji nusišypsojo ir paraudo.

— Taip.

— Neklausiu kaip, — pasakė jis.

— Labai paprastai.

— Kaip tau sekėsi?

— Vos nenualpau.

— Aš kartą skrodimo metu nualpau. Kai jie pjovė kaukolės viršų rotaciniu pjūklu...

Ji iškėlė galvą, sunkiai nurijo seilę.

— Daugiau nenoriu girdėti, — tarė Keitė.

— Ar žinai, kuo jie užpildo kaukolę, kai išima smegenis?

— Nereikia!

— Senais laikraščiais. Nepamiršk, kur gali atsidurti tavo rašiniai.

— Ačiū, Patrikai.

— Priprasi.

— Nenorėčiau. Kažin ar patologas viską kaip reikiant apžiūri?

— Jie tiria gana nuodugniai.

— O nagus?

— Patologo darbas — nustatyti mirties priežastį. Jis apžiūri viską, kas tiesiogiai su tuo susiję. — Jie pajudėjo arčiau prie įėjimo. — Vadinasi, nebemindysi slenksčių? Neberinksi komentarų? Šiuo metu tau turėtų būti pats darbo įkarštis, apklausa ligoninėje.

— Gali man nepasakoti.

— Ar tu pakankamai tikra tuo, ką matei?

— Taip, širdyje. Nemanau, kad būčiau suklydusi.

— Na, nėra reikalo abiem čia visą dieną tupėti. — Jis žiūrėjo į ją. — Aš perduosiu telefonu pranešimus už tave. Gerai? Ko dar lauki? Dink!

Jis mirktelėjo.

— Tu rimtai?

— Taip, visiškai rimtai. Su viena sąlyga.

— Aha, kokia?

— Kad nepamirši mūsų pasimatymo šį vakarą.

Ji nusišypsojo.

— Sutarta! Tikrai perduosi telefonu mano pranešimus priėmėjams?

— Taip. Ir nepamiršiu kaip tu.

— Jeigu Brentas sužinos, ką aš darau...

— Brentas — subingalvis. Nesirūpink, jis visada vartosi kaip pirštinė. — Patrikas maktelėjo galva. — Pirmyn, paskubėk imtis darbo.

22 skyrius

„The Rolling Stones“ „Satisfaction“ trenkė prieškambaryje, o kiekvieną dūžį palydėjo raudonų ir mėlynų švieselių blyksnis į taktą. Harvis stovėjo ankštoje virtuvėje, apšviestas akinamos baltos lemputės, kuri be gaubto kabėjo virš galvos. Taškuotu plastiku dengta spintelė buvo apkrauta pigaus vyno buteliais, alaus skardinėmis ir plastikiniais puodeliais.

Girta mergina trumpu sijonėliu, kuris atidengė tarpkojį, sėdėjo ant

indų džiovyklos, tinklu aptrauktos kojos tabalavo, lūpų dažai išdrykę per visą veidą. Ji ginčijosi su tokiu pat girtu studentu mediku Tedu Bleiku, kuris vilkėjo raudonus velvetinius marškinius ir buvo pasirišęs gėlėtą kaklaraištį. Tema: ar apipjaustytos moterys galėjo patirti orgazmą.

Harvis Svairas neapkentė vakarėlių, ypač tokio gardo, kur šeštadienio naktį susigrūda studentai. Karštis neapsakomas, prakaitas sruvo vien stovint. Jo mergina Geila buvo kitame kambaryje, šoko su kažkokiu aukštu subingalviu. O Harviui nė motais: šokimas — nuobodybė. Jis siurbė drungną, metalu atsiduodantį alų, galvodamas apie E. Medvėjų, tą ligonį, kuriam buvo padaryta pilvo operacija ir kuris jam pasakė, kad matė save operuojamą kybodamas operacinės palubėje. Paskui jis tą senį kelis kartus aplankė, tačiau jam pasireiškė pooperacinės komplikacijos, todėl vyras arba miegodavo, arba buvo per daug apdujęs, kad pajėgtų kalbėti.

Kažkas smarkiai užvožė jam per nugarą.

— Viskas gerai, vyruk?

Atsigręžęs pamatė jaunesnįjį anesteziologą Rolandą Dansą. Jis vilkėjo megztiniu aukšta atverčiama apykakle ir tvido jojiko striuke. Dansas buvo neįprastai nusitašęs ir linksmas.

— Gerai, — atsakė Harvis.

Dansas pakėlė sunkią alaus skardinę ir šiaip taip prisipildė plastikinį puodelį. Puta pakilo, alus išsiliejo per kraštą ir nuvarvėjo ant gličių, linoleumu išklotų grindų. Harvis nelabai mėgo Dansą. Šis jam atrodė per daug pasipūtęs ir arogantiškas. Buvo kalbama apie nepaprastus Danso gabumus ir kad iš jo išeis puikus anesteziologas. Ir taip jis labai jaunas tokioms pareigoms. Harvis jam šiek tiek pavydėjo, o dabar stebėjosi, kaip jis čia atsidūrė.

— Šaunus balius. — Šlapios Danso lūpos įsitempė, jis stengėsi susikaupti.

Harviui jis priminė pantomimoje vaidinamą graužiką: liauna piltuvo formos nosis, trumpi prigludę plaukai, faktiškai nėra smakro, smulkūs aštrūs dantys.

— Jokia moteris nepasieks orgazmo be klitorio — grynai neįmanoma, — tempė žodžius ant indų džiovyklos sėdinti mergina.

— Bet gal priklausytų nuo to, kaip giliai įeitum? — pareiškė Tedas Bleikas.

Rolando Danso dėmesys nukrypo į tą porelę. Jis nepritariamai susiraukė, bandė susikoncentruoti, paskui pasviro prie Harvio.

— Klausyk, rieboka, ar ne?

Jis užsivertė alų ir ėmė gurkti.

Harvis taip ir nesuprato, ar jis turėjo omeny panelės mini sijoną, ar tųdviejų pokalbį. Nužvelgė merginą, perbėgo akimis per baltas putlokas šlaunis, persišviečiančias pro pėdkelnių tinkliuką, ir pajuto geidulio žybsnį. Pagalvojęs, ar pavyktų įsiterpti į jų pokalbį, tarė:

— Juk kai kurios afrikiečių gentys taip ir daro, ar ne?

— Nneteisybė, — karingai paprieštaravo ji. — Ne visi juodi vyrai turi didelius kotus. — Jos galva palinko į priekį, akys prisimerkė. — Kad ir kaip ten būtų, šitas pokalbis yra labai asmeniškas.

— Ar jau planuoji specializuotis kokioje nors srityje? — paklausė Harvį Rolandas Dansas, bandydamas pakeisti temą.

— Nenusprendžiau, — trumpai atrėžė jis pyktelėjęs, kad jį pertraukė. Paskui pagalvojo apie galimybes ir nusišypsojo Dansui. — Tiesą sakant, norėjau tavęs kai ko paklausti. Apie vieną ligonį, kurį turėjom anksčiau šią savaitę. Medvėjų. Ponas Vendelas antradienį jį operavo. Tu ten buvai.

— Medvėjų?

— Antroji operacija antradienio rytą. Pagyvenęs žmogus. Operavo pilvą. Buvo sustojusi širdis.

Muzikos garsas sustiprėjo, paskandindamas jo žodžius.

— Atleisk, — sušuko Dansas. — Kalbėk garsiau.

Harvis pakartojo.

— Aa, aortos aneurizma.

— Aš buvau prie jo pooperacinėje palatoje, — pasakė Harvis. — Atsigavęs man pasakė, kad operacijos metu turėjo sąmonę.

— Turėjo sąmonę?

Harvis įbedė akis į savo alų.

— Ne visai pabudęs. Jis sakė, kad kybojo operacinės palubėje ir viską matė. Nupasakojo, kur kiekvienas stovėjo, ką kiekvienas darė. — Harvis pakėlė akis. — Pasakė, ką aš dariau.

Jaunesnysis anesteziologas lyg tarp kitko linktelėjo ir vėl tapo abejingas.

— Gana dažnai taip būna, vyruk, — tarė jis.

— Tikrai?

— Absoliučiai.

Tinklu aptemptos kojos vėl trumpam atitraukė Harvio dėmesį.

— Turi galvoje, kad žmonės palieka savo kūnus? — Jis atpažino dar vieną mediką ir seselę, kurie krizendami įvirto į virtuvę ir ėmė kilnoti vyno butelius. — Žmonės iš tikrųjų palieka savo kūnus ir sklando aplinkui?

— Taip, labai įprasta. Viskas tėra iliuzija.

Harvį persmeigė neviltis.

— Ką turi omenyje?

Anesteziologas spoksojo į jį lyg į idiotą.

— Viską padaro vaistai. Neuroleptinė nejautra. Numanau, kad dar nesimokėte šios srities?

— Ne. — Muzika nutilo — buvo galima trumpam atsikvėpti. — Sakai, kad taip veikia vaistai?

— Žinoma. Disociatyvūs vaistai. Butirofenonai, tokie kaip haloperidolis. Ketaminas, kai nori laikyti ligonį pusiau su sąmone. Labai praverčia esant traumoms, kai reikia ką nors ištraukti iš pjaustomo automobilio arba iš po griuvėsių ir sulaikyti kraujospūdžio kritimą.

— Ir jiems atrodo, kad pakyla iš savo kūno?

Dansas linktelėjo.

— Argi jiems po to nebūna keista?

— Taip, būna. Ypač ketaminas turi tokį poveikį. Sukelia baisius pooperacinius košmarus, kurie gali tęstis dienų dienas, savaites. Gana pavojingas daikčiukas.

Harvis gurkštelėjo alaus. Jam reikėjo elgtis atsargiai su tomis piliulėmis. Išgėrė vos daugiau kaip bokalą, ir jau pasijautė keistai.

— Ar tu tiki, kad bet kas gali išeiti iš savo kūno?

— Turi galvoje sielą?

— Sielą ar sąmonę, ar kokią nors energijos masę.

— Nesąmonių nesąmonė. Ar žinojai, kad vienoje biblinėje šventykloje, kur rodydavosi stebuklai, požemyje aptiktas azoto suboksido nutekėjimas? Bet kuris tenai atsidūręs būtų skrajojęs kaip aitvaras. Visus tuos haliucinacinius dalykus galima paaiškinti chemiškai.

Jis pakėlė savo stiklinę ir prisimerkė žiūrėdamas į alų.

— O kaip paaiškintum šio ligonio, Medvėjaus, atvejį? Jis papasakojo, ką žmonės darė operacinėje, kai faktiškai negalėjo jų matyti?

Dansui nusibodo ši tema: akys vogčia nuslydo į merginą ant indų džiovyklos.

— Vyrai nieko nesupranta apie orgazmus, — iškošė ji veriamai žiūrėdama į Dansą ir Harvį.

Dansas susiraukė. Atsisukęs į Harvį jis pasitapšnojo per kairę ausį.

— Klausa, vyruk. Nejautros metu šita juslė atsijungia paskutinė. Štai kodėl operacinėje niekada nekalbama apie pacientą. Jeigu suleidi bent kiek mažiau anestetikų, jie girdi, kas vyksta. Dar pridėk disociatyvų vaistą, kuris tau sukelia jausmą, kad pakyli iš kūno, — ir viskas.

Harvis suėmė puodelį abiem rankomis. Ant indų džiovyklos sėdinti mergina dabar glamonėjosi su tuo raudonmarškiniu berneliu, o jo ranka iki rankinio laikrodžio buvo panirusi į jos pėdkelnių juosmenį.

— Tai turėtų būti haliucinacija. Kaip kitaip paaiškinti tokį žmogaus regėjimą? Be abejo, jeigu tai būtų tiktai haliucinacija, taip tiksliai visko neužfiksuotų.

Dansas pasilenkė ir suktelėjo Harviui ausį.

— Šitos, vyruk. Aklieji regi šitomis. Jomis mato šikšnosparniai ir visų rūšių vabzdžiai. Tenka tenkintis tuo, ką turi, kai kitos juslės nebeveikia. O likusios sustiprėja. Ausys pavirsta nelyginant radarais.

Harvis galvojo apie operacinę. Argi E. Medvėjus galėjo girdėti, kaip jis krapštosi nosį? Jis puikiausiai prisiminė, kaip buvo: nusisuko, nutraukė žemyn kaukę.

— Ar tau teko girdėti, kad kas nors būtų tai patyręs ne anestezijos metu?

— Istorijoje pilna tokių. Plutarchas. Cezaris. Biblija. Tą gali sukelti staigus stresas arba trauma.

— Kaip — be jokių vaistų?

Anesteziologas atsiraugėjo ir įsistebeilijo į savo alų.

— Žinai, kur yra pasaulyje geriausias vaistų fabrikas, vyruk?

Jis susverdėjo ir atsirėmė į spinteles.

— Ne, kur?

Dansas pasitapšnojo sau per krūtinę.

— Mūsų kūnai. Pasiutusiai stebuklingi. Gali pagaminti bet ką. Kartais mes patys sukeliame savo haliucinacijas: sąmoningai — kai einame miegoti, atsitiktinai — kai gauname smūgį į galvą, arba susirgę, arba patyrę šoką. — Jo kaktą išmušė prakaito lašeliai, nosis blizgėjo. — Čia velniškai karšta. — Jis išsitraukė geltoną taškuotą nosinę ir pasišluostė antakį.

— Gali rodytis haliucinacijos susižeidus galvą? — paklausė Harvis.

— Priklauso nuo to, kas dar nutiko. Toks plūduriavimo įspūdis dažnai kyla sustojus širdžiai. Smegenys tartum užsidaro. Išsiskiria haliucinoge-

nai — endorfinai. Žmonės jaučiasi lyg pakilę virš savo kūnų, paskui tarsi plaukia tuneliu, mato mirusius artimuosius. — Jis asiliškai išsišiepė. — Jie įsitikinę, kad buvo numirę ir apsilankė anapus.

Harvis spoksojo į jį apstulbęs.

— Ar taip pasitaiko dažnai?

— Ne, gana retai, — atsakė Dansas.

— Ir nemanai, kad čia gali būti šis tas daugiau?

— Žinau, kad nebūna nieko kito, vyruk.

— Ar galėtum įrodyti?

— Įrodyti? Taip... — Jis padvejojo. — Manau, kad galėčiau.

— Vadinasi, galėtum padaryti, kad kas nors tai patirtų?

— Tyčia? — Dansas pažiūrėjo į jį nustebęs.

— Taip.

— Techniškai būtų įmanoma, — pasakė Dansas ir palinko prie Harvio. — Pasinaudodamas savo anestezijos aparatu, aš galiu padaryti ligoniui viską, ką panorėjęs. Niekas neįsivaizduoja, kokią galią turi anesteziologai. Chirurgams terūpi, kad ligoniai nekrutėtų, kad nespazmuotų raumenys arba nepasireikštų jų refleksiniai judesiai. Chirurgai tėra išgirtųjų dailidžių ir santechnikų mišinys. Ne kas kitas, o anesteziologas turi galią operacinėje. Nuo to, kaip naudoju su savo anestezijos aparatą, kokius vaistus skiriu ir kiek jų suleidžiu, priklauso, ar ligonis išgyvens, ar mirs. — Jis vėl išgėrė alaus. — Ar žinai psichiatrą R. D. Laingą?

Harvis linktelėjo. Glamonės už Danso nugaros kaito. Mergina jau išpešė to bernelio raudonų marškinių skvernus, o rankos darbavosi jo kelnėse.

— Skaičiau jo vieną knygą — „Asmenybės pasidalijimas“.

— Geras šizofrenijos tyrinėjimas.

Harvis paraudo.

Dansas nepastebėjo.

— Ar esi girdėjęs apie jo dilemą?

— Ne.

Pasigirdo krintančių plastikinių puodelių tratėjimas. Mergina ant indų džiovyklos dabar buvo apžergusi studento liemenį, ir abu trynėsi vienas į kitą. Dansas nepritariamai susiraukė.

— Laingas sako, kad turėjo draugą anesteziologą. Tas draugužis jam pasakojo, kad retkarčiais numarindavo ligonį — dėl juoko. Matyt, Laingas

taip niekada ir nenustatė, ar tas žmogelis buvo psichopatas ir tikrai taip darė, ar taip šnekėjo jausdamas kaltę ir norėdamas tokiu keistu būdu „pateisinti" ligonio mirtį.

Harvis nudūrė akis į rudą margą linoleumą: netoli jo kojos buvo cigaretės išdeginta skylė.

— Ir koks rezultatas?

— O, žinai, — Hipokrato priesaika, ir taip toliau. Jis laikė savo pareiga neatskleisti to vyruko pavardės — šiaip ar taip, matyt, jis jau miręs. Velniškai sunku įrodyti, supranti. Pasitaiko ligonių, kurie jau ant ribos. Duok jiems ko nors per daug — ir baigta. Anestetikai pasiutusiai sukrečia organizmą. Kai kurie žmonės jų netoleruoja. Šitaip galima prarasti daug ligonių, ypač esant kritiškai jų būklei. Įveža tau avarijos auką, o to vargšo žmogelio vidaus organai sumalti, organizmo cheminis balansas sutrikęs, ir anesteziologas turi nedelsdamas atsirinkti ką ir kaip, o kartais paprasčiausiai pasikliauti nuojauta. Jeigu tikrai norėtum, galėtum velniškai lengvai atimti gyvybę, chirurgui nė nenumanant.

Anesteziologo akys kaipmat nukrypo kažkur, tartum būtų ką nors pamatęs ir sunerimęs.

— Ar teko prarasti ligonių? — paklausė Harvis.

— Taip. Kartkartėmis, — pasakė Dansas. — Prieš porą savaičių turėjau moterį. Ji buvo tiktai dvidešimt aštuonerių metų. Atvyko nedidelei tiriamajai operacijai. Bukagalvė — į formą neįrašė, kad serga astma. — Jis gūžtelėjo pečiais, pabraukė liežuviu po burną. — Tie vaistai, kuriuos jai įpumpavome, sukėlė alerginę reakciją. Kai susigaudėme, jau buvo per vėlu.

Kurį laiką jie stovėjo tylėdami.

— Tiek to, — pasakė Dansas ištuštindamas puodelį, — man laikas eiti.

„Bye, bye, Miss Amercan Pie", — trenkė gretimame kambaryje.

— Aš kai ko nesuprantu iš tavo kalbos, — pasakė Harvis.

— A?

Harvis luktelėjo, kol besimylinti porelė praėjo pro jį į prieškambarį.

— Tie disociatyvūs vaistai, tas plūduriavimo jausmas — viskas aišku, jeigu ligonis gyvas. Bet kaip paaiškinti, kai šitaip atsitinka tokiam ligoniui kaip Medvėjus, ištikus klinikinei mirčiai? Dvi minutes, kai buvo sustojusi širdis, žmogus buvo miręs. Kaip jis galėjo turėti sąmonę būtent tada?

— A! — Dansas atrodė patenkintas savimi. — Čia ir yra klaidingiau-

sias įsitikinimas. Rašiau šia tema ruošdamasis ginti savo filosofijos daktaro disertaciją. Galėsiu tau duoti kopiją. Žmonės mano, kad mirštama sustojus širdžiai, bet širdis tėra pompa. Ji tiktai pervaro į smegenis kraują. Svarbiausia — smegenų dėžutė, o ne širdis. Širdis nustoja plakusi, o smegenys tebedirba dar devyniasdešimt sekundžių — daugių daugiausia dvi minutes. Potencialiai dar galima atgauti sąmonę. Mirtis ištinka tik tada, kai išeikvojamas deguonis ir negrįžtamai pažeidžiamos smegenys. Smegenų aktyvumas gali nutrūkti per penkias ar šešias minutes. Tada jau niekada nebeatgausi sąmonės.

Pasigirdo garsus trakštelėjimas. Danso akys šovė į Harvio plastikinį puodelį. Harvio rankos sušlapo. Jis taip stipriai sugniaužė, kad puodelis suskilo ir alus pasiliejo ant grindų. Sutrikęs jis padėjo jį ant salo. Aplinkui pasklido ruda balutė. Harvis nusigręžė, nekreipdamas į ją dėmesio.

— Ar galima simuliuoti smegenų mirtį anestetikais? — tyliai paklausė jis.

— Simuliuoti? Nesuprantu tavęs, vyruk.

Harvis tirtėjo. Pakriko jo paties vidinis cheminis balansas. Jis jautė, kaip į kraują srūva adrenalinas.

— Numarini smegenis, o paskui jas atgaivini. Panaudoji disociatyvius vaistus, sustabdai smegenų veiklą ir po to žiūri, ar ligonis ką nors iš to laiko prisimena.

Dansas susiraukė.

— Smegenų mirtis negrįžtama. Balandėlis isskrido — ir baigta.

— Ar nėra jokių vaistų, kurie galėtų simuliuoti smegenų mirtį? Laikinai išjungti smegenų veiklą?

— Kodėl norėtum taip padaryti?

Harvis suspaudė abi rankas.

— Nejaugi nesupranti? Jeigu sustabdęs smegenų veiklą galėtum iškelti ką nors iš jo kūno, o paskui pasikalbėti su juo... nejaugi nesupranti, ką būtų galima įrodyti?

— Nesuprantu tavęs.

— Tai įrodytų, ar yra gyvenimas po mirties!

Jaunesnysis anesteziologas papurtė galvą.

— Ką tik sakei, kad išėjimas iš kūno tėra iliuzija. O jeigu kieno nors smegenys mirusios, bet jis vis tiek atsiskiria nuo kūno, tada tai negalėtų būti iliuzija, ar ne?

— Tuomet jis būtų, po perkūnais, miręs!

— Argi nėra kokio nors vaisto, kuris prislopintų smegenų veiklą, visiškai ją sustabdytų nepakenkdamas smegenims?

Dansas pagalvojo.

— Atrodo, esama naujų barbitūratų darinių, — pagaliau pasakė jis. — Kartais mes juos taikome sergantiesiems epilepsija, esant *status epilepticus*. Labai sudėtinga. Gana stipriai sukrečia smegenis, tačiau kartais tikrai padeda.

— Ar kada nors bandei rimčiau pasidomėti, kas tokiam žmogui nutinka?

— Ne.

— Kai kitą kartą turėsi tokios būsenos žmogų, norėčiau stebėti gydymą.

— *Status epilepticus* labai retai pasitaiko. Tiktai koks vienas per kelis mėnesius.

— Man būtų įdomu. Ar praneši?

Dansas pažadėjo.

23 skyrius

Spalio 24 d., trečiadienis

Toldama nuo teismo salės, palikdama Patriką Donoghju pavaduoti ją nušviečiant įvykius, Keitė pasijuto prislėgta. Kol stovėjo su juo, jautėsi gerai ir tvirtai, tačiau dabar ją vėl apniko abejonės. Protas krečia pokštus: kartais žiūrėdamas filmus žmogus pamato ir tokių dalykų, kurių ten nerodo, nes būna pernelyg pametęs galvą iš baimės, kad kaip reikiant įsigilintų.

Jis nori, kad mestumėte tą reikalą, kad į jį nesiveltumėte.

Šitą reikalą? Ar Dora Rankorn turėjo galvoje šį reikalą? Ką Hovis stengėsi jai pasakyti? Jeigu apie tai, tuomet gal jis neteisus. Ji sugadino šį reikalą, nes pražiopsojo progą. Tokią puikią progą.

Visa gudrybė glūdi štai kur: turi pasigauti liūdintį sutuoktinį greitai, per pirmąsias tris valandas, kol jis būna sustingęs nuo šoko, kol jo budrumas susilpnėjęs. Dažnai jis atveria širdį, nes trokšta pasišnekėti. Kai kalba, jo mintys nukrypsta kitur, skausmas atitolsta, jis pabėga nuo realybės, jam

atrodo, tartum viskas atsitiko kažkam kitam, bet ne jam. O paskui širdgėla ir apmaudas įsišaknija, ir langinės užsidaro. Šeimos suremia pečius, atveria paradines duris, atsiliepinėja į telefonų skambučius apsiginklavusios budriu, nepalenkiamu šaltumu.

Jeigu esi suktas, patenki į jų namus, pasiskolini albumus, kad kiti laikraščiai neprikištų nagų prie nuotraukų. O jeigu esi pakankamai kietas, jie nueina paruošti tau arbatos, ir kai jie pasišalina iš kambario, nudžiauni nuotraukas nuo židinio atbrailos. Žinoma, po kelių dienų nusiunti jas atgal, kaip nors nevykusiai pasiteisindamas. Toks yra žaidimas. Kitaip nieko neišeitų.

Keitė sau priekaištavo, kad nepasinaudojo proga ir nepasikalbėjo su Salės Donaldson vyru per kelias pirmąsias minutes, kai kapinėse buvo atvožtas karstas. Jis būtų kalbėjęs, pasakęs viską, ko jai reikėjo.

Tačiau jo nepakalbino, nes pati buvo per daug sukrėsta. O gal tai tik pasiteisinimas, nes iš tiesų buvo pernelyg skysta, jai stigo užsispyrimo nutverti laimikį. Gailėjosi to vyro ir nenorėjo brautis į jo sielvartą.

Galbūt jos sesuo Dara ir teisi, galbūt ji visada bus nevykėlė, galbūt neturi kažkokių svarbių savybių.

Išnirę pro staiga debesyje atsivėrusią mėlyną properšą ir žybtelėję ant chromuotos variklio dangčio juostos, ją apakino saulės spinduliai. Šioje kelio atkarpoje vietomis telkšojo slidžios balos. Ji per greitai vieną iš jų kirto, ir „Volkswagen“ sumėtė, į automobilio dugną subūgnijo vanduo. Vairas išsprūdo iš rankų, paskui kažkaip atsileido, tapo nevaldomas, ji visa įsitempė, išsigando, kad trenksis į kelio ruožus skiriančią pertvarą arba apsivers. Automobilis nėrė lyg valtis į bangą.

Ji pakėlė koją nuo greičio pedalo, priekiniai ratai trumpam grybštelėjo asfaltą ir vėl paniro į kitą klaną. Pro šalį prariaumojo sunkvežimis, uždengdamas kelią vandens purslais, sūkuriuotu srautu pasiūbuodamas jos mašiną; valytuvai zvimbė, dunksėjo, raižydami prieš akis du pasruvusius lankus.

Keitė sumažino greitį, sugniaužė vairą, dirstelėjo į veidrodėlį ir prasiyrė dar pro vieną vandens klaną. Dešinėje dunksojo raudonų plytų Sasekso universiteto kompleksas, ir Keitė pagalvojo, ar jos gyvenimas būtų buvęs kitoks, jeigu būtų sėdėjusi universitete, užuot basčiusis po pasaulį visus tuos metus, kol baigė mokyklą.

Jis man sako, kad jums gresia didelis pavojus.

Ji dar neparašė to straipsnio apie Dorą Rankorn. Nelabai žinojo, ką rašyti.

Jis buvo aštuoniolikos metų, kai žuvo, bet jūs tebesate jo mažoji sesutė ir jis nori jumis rūpintis.

Mediumė žaidė su ja, kaip ir su kiekvienu kitu. Keitė matė jos pigius triukus ir išsisukinėjimus. Bet niekaip neįstengė perprasti, ar mediumė žaidė su ja.

Turbūt kad žaidė.

Įvažiavusi į Braitoną Keitė pasinėrė į savo mintis. Neapleido kaltės jausmas. Dievas. Religija. Ji netikėjo Dievu, tikrai ne, tačiau buvo naktų, kai vis tiek meldėsi kaip vaikystėje, nes širdies gilumoje norėjo tikėti.

Eismas sustojo. Dešinėje virš automobilių stogų matė kylančius Karališkojo paviljono kupolus ir minaretus — nuostabius, fantastiškus rūmus. Pastatytus Jurgio IV užsakymu savajai meilužei poniai Fitzherbert, kai jis buvo princas regentas. Keitė svarstė, kokia moteris galėjo būti ta ponia Fitzherbert. Paviljone buvo jos paveikslų: aukšta elegantiška ponia su skrybėle, atsitvėrusi nuo pasaulio siuvinėta vėduokle. Ji galvojo, ar ponia Fitzherbert, palaikydama meilės ryšius su princu regentu, jautė tą patį, kaip ir ji su Toniu Arnoldu Birmingame. Įdomu, kaip jautiesi, kai tavo meilužis aplanko tave rūmuose, o ne prastame bute prie žiedinio kelio. Gera, kai tave lepina. Jos jau senai niekas nelepino.

Ji lėtai važiavo Braitono pakrante ir apsidžiaugė radusi tuščią mokamą aikštelę priešais pilką „Old Ship“ viešbučio rūmą. Jai išlipant, vėjo šuoras pastvėrė automobilio duris, paskui įsisuko į jos plaukus. Pro šalį praėjo senyva moteris, apsivilkusi brangų paltą ir tempdamasi nykštukinį ši cu už pavadėlio.

Jūra buvo susiplakusi, ruda, neramios bangos daužėsi į Rūmų tiltą, aptaškydamos gale esančio Pramogų rūmų atrakcionų sienas. Horizonte tanklaivis artėjo prie Šorhemo prieplaukos už trijų mylių į vakarus.

Keitė mėgo specifinius jūros oro, druskos, sušvinkusių jūros dumblių, dervos, rūdžių kvapus. Pėsčiųjų taku dardėjo skardinė. Negilus vaikų baseinas buvo tuščias, paliktas žiemoti; kitame baseine suposi motorinių valčių pulkelis — jos surištos draugėn po brezentu; ledų kioskas užkaltas lentomis; gargždėtame krante, gerokai toliau nuo aukščiausio vandens pakilimo žymės, ant pūvančių keltuvų ilsėjosi žvejų valtys. Dvelktelėjo bulvių traškučių kvapas.

Sugrįžo vaikystės prisiminimai. Mamaroneko pontonai. Kruizas

Naujosios Anglijos pakrante. Prašmatnus Rodo salos prieplaukos rajonas. Piknikai tuščiuose paplūdimiuose, ant atviros ugnies kepama mėsa. Vienišas pasisėdėjimas šiltais vasaros vakarais „Sloop Doop" tikmedžio denyje, krabų gaudymas ant virvelės prisirišus vištienos kauliukus, spiegimas, kai ištrauki kokį vieną, žalsvai juodą ir blizgantį, ir pašėlusiai susinervinusį: kojos lenkiasi, akys kraiposi, o žnyplės taip ir taukši piktai artyn.

Ji labai nenoriai atsitraukė ir susisagsčiusi paltą perėjo į kitą plačios, judrios gatvės pusę. Pasukusi į dešinę nuskubėjo už kampo į užuovėją, už pusračiu sustatytų regentystės stiliaus namų, atsigręžusių į autobusų stotį ir verkiant prašančių teptelėjimo dažais.

Civilinės metrikacijos skyrius buvo įsikūręs tame pačiame pastate, kaip ir Aplinkos sveikatos centras, bet pirmame aukšte. Keitė praėjo po impozantiška, bet nuskarusia stikline stogine ir pateko į platų vestibiulį. Ji traukė koridoriumi ten, kur kreipė ženklas, pro didelę iškabą „Nerūkoma" ir kėdžių eilę, kol pasigirdo spausdinimo garsai.

Koridorius atvedė į mažą priimamąjį, kuriame už didžiulio medinio užtvaro sėdėjo šviesiaplaukė mergina dailiu žaliu kostiumėliu. Virš jos, ant sienos, kabojo spalvotas plakatas su ruoniu.

— Aš norėčiau pamatyti vieną mirties liudijimą, — pasakė Keitė.

— Ar žinote mirties datą ir vietą? — paklausė mergina.

— Taip, mirė spalio keturioliktąją Princo regento ligoninėje.

— Reikės sumokėti du svarus už kopiją.

Merginos žvilgsnis pašaipiai klausiantis.

— Gerai.

— Gal galėčiau sužinoti mirusiojo pavardę?

Keitė pasakė, ir mergina dingo. Įėjo dar keli žmonės, atsistojo į eilę už jos. Mergina sugrįžo ir padavė Keitei kopiją. Ji sumokėjo mokestį, palaukė kvito ir nuėjusi į kampą atidžiai tyrinėjo liudijimą.

Viršuje buvo ornamentas su lotynišku įrašu, apačioje — neįskaitomas parašas. Ji žiūrėjo toliau. Vardas ir pavardė. Salė Merė Donaldson. Lytis. Moteris. Mergautinė ištekėjusios moters pavardė. Makenzi. Užsiėmimas ir įprastinis adresas. Sekretorė. 10 Ryland Klouz gatvė, Braitonas. Mirties priežastis. Galvos smegenų edema. Liudijimą išdavė H. Metjusas, MB.

Keitė sulankstė liudijimą ir įsikišo kišenėn. Paskui grįžo prie automobilio, apsigręžė ir patraukė į Princo regento ligoninę.

24 skyrius

Į Karalienės ligoninės ginekologinio skyriaus palatą buvo paguldyta trisdešimt penkerių metų moteris kiaušidžių fibromų pašalinimo operacijai. Priešoperacinė 20 mg valiumo dozė jau veikė jos centrinę nervų sistemą, nuslopindama moters nuogąstavimą ir sukeldama menkutę euforiją. Ji netgi šiek tiek smalsavo, kai švilpaujantis sanitaras vežė ją koridoriais ir pro dvivėres duris į ankštą, baltai išdažytą anestezijos kambarėlį.

Anesteziologas Stenas Mirsas, žemas žvalus vyras strazdanotu riebo-ku veidu, atsisuko.

— Sveika, — linksmai pasisveikino jis. — Kaip jaučiamės?

Kai moteris vien lūpomis ištarė „gerai", jis patapšnojo jai per plaštakos viršų, ieškodamas venos. Jos akys perbėgo per anesteziologą, apžvelgdamos žalią aprangą, ant kaklo parištą chirurgo kaukę, dabar tabaluojančią po smakru, žalią kepuraitę ir baltas klumpes. Paskui nukrypo į seselę, kuri buvo apsirengusi taip pat, paskui į Harvį Svairą ir kitus du studentus medikus, kurie atliko keturių savaičių praktiką ginekologijos skyriuje. Harvis ištrėškė gerai ištreniruotą, užjaučiančią šypseną.

Už pacientės ant stalo stovėjo penki plastikiniai padėklai, skirti penkioms tą rytą numatytoms ligonėms. Ant kiekvieno gulėjo vienkartinis švirkštas, įdėtas į hermetišką plastikinį pakelį ir skirtas injekcijoms į poodį, ampulės su anestetikais ir lapas, kuriame buvo išspausdinta ligonės pavardė, kiti asmens duomenys, palatos numeris, trumpa ligonės istorija ir galimų alergijų sąrašas. Ant padėklų sudėti vaistai ir jų dozės buvo skirtingi kiekvienai ligonei — nelygu kokiai operacijai jos buvo ruošiamos.

Harvis žinojo tuos vaistus, jie buvo skirti trims pagrindiniams anestezijos komponentams. Hipnotikai — sukelti miegui ir išlaikyti ligones miegančias, analgetikai — nuskausminimui, raumenų relaksantai — paralyžiuoti ligones, kad pjaunant raumenį nepasireikštų refleksiniai judesiai ir kad chirurgui būtų lengviau pasiekti vidaus organus.

— Viskas gerai? — paklausė Mirsas.

Ji linktelėjo.

— Po kelių sekundžių mes jus užmigdysime.

Kambarėlyje buvo šilta, tvyrojo šiek tiek dygus sterilizavimo ir dezin-

fekavimo priemonių kvapas. Dvivėrės durys atsidarė, ir įėjo kaukėtas chirurgas.

— Sveika, — kreipėsi jis į ligonę. — Aš esu Emersonas. Mes jau esame susitikę, tačiau jūs turbūt manęs, šitaip užsimaskavusio, neatpažįstate. Pasimatysime rytoj, kai išsimiegosite.

Moters lūpos sujudėjo šypsenai. Anesteziologas pasiruošė švirkštą.

— Menkutis dūris į plaštakos viršų, — pasakė jis įleisdamas į gyslą kaniulę.

Šypsena iki galo neprasiskleidė. Jam bestumiant plunžerį, moteris staiga giliai įkvėpė, paskui jos kūnas sustingo, lyg būtų aplietas cementu. Akys sustiklėjo, tarsi sustingo nebaigusios mirksnio. Harvis net pamanė, kad ji mirė. Paskui moteris iškvėpė ir pradėjo kvėpuoti lėtai ir ramiai, kaip giliai įmigęs žmogus.

Anesteziologas suleido moteriai visą švirkšte buvusį „Brietal", paskui palaikė kaniulę, kol seselė priklijavo ją prie riešo lipniąja juostele. Mirso trumpi stori pirštai užspaudė jos akių vokus.

Tarsi stebėtum, kaip kas nors miršta, pagalvojo Harvis. Akimirka, beveik tiksliai pagaunama akimirka, kai ligonis, ta sąmoninga, mąstanti būtybė, ima vegetuoti. Greitai. Retai kada ilgiau nei per trisdešimt sekundžių.

Anesteziologas pasiėmė kitą švirkštą, šįsyk su raumenų relaksantu. Mirsas metodiškai atlenkė moters galvą, įkišo išlenktą plieninį laringoskopą, paskui pravedė endotrachėjinį vamzdelį pro baltą gerklų trikampį ir tolyn ryškiai raudonu gerklės taku. Vamzdelis įstrigo, ir jis pradėjo jį tampyti, grubiai juo baksnoti, sukinėti, ištraukinėti ir vėl grūsti atgal, kaskart vis neramiau ir nekantriau, lygiai kaip tamposi meškeriotojas, bandydamas ištraukti giliai į žuvies žiauną įstrigusį kabliuką.

Pagaliau vamzdelis įslydo į savo vietą, ir Mirsas stūmė jį gilyn, kol iš moters burnos kyšojo tiktai antgalis, tarsi kūdikio žindukas, paskui prijungė dirbtinio kvėpavimo sistemą.

Dvi sanitarės nustūmė lovą į operacinę. Harvis nusekė iš paskos. Jie įkišo medinius kuolelius į apkabas abipus čiužinio ir perkėlė ligonę ant plieninio stalo. Ji gulėjo nejudėdama po ryškiai plieskiančia lempa, aprengta medvilniniu ligoninės drabužėliu, bejėgė, tegalėdama vien kvėpuoti, o po kelių minučių ir to nebegalės daryti.

Operacinėje buvo dar du chalatais vilkintys studentai, dvi seserys,

vyresnioji medicinos sesuo, operacinės laborantas, chirurgas ginekologas bei jo padėjėjas, anesteziologas bei jo padėjėjas ir pats Harvis. Visi vilkėjo operacinės kostiumais arba chalatais, mūvėjo guminėmis pirštinėmis, avėjo klumpėmis arba batais guminiais padais. Jų veidus ir nosis dengė kaukės, matėsi vien jų akys.

Anesteziologas darbavosi greitai. Jaunesnysis anesteziologas aplink moters ranką apsuko kraujospūdžio aparato varžtį, o Stenas Mirsas įjungė anestezijos aparato dujų tėkmę kontroliuojančius vožtuvus ir prie endotrachėjinio vamzdelio prijungė kvėpavimo sistemos žarnas.

Seselės atrišo moters marškinių juosteles ir juos nuvilko, visiškai ją apnuogindamos. Beliko plastikinė vardinė kortelė ant jos riešo. Paskui jos kilstelėjo po vieną moters koją ir įtvirtino į kilpas. Harvis akimis apmetė jos dideles sudribusias krūtis, putlų, beformį, ruožais išvagotą pilvą ir šviesos išryškintą baltutėlę odą toje vietoje, kur buvo nuskusti gaktos plaukai.

Viena seselė pradėjo tepti moters pilvą jodu, kaišiodama šepetėlį į skardinę. Skystis taip ir skleidėsi upeliais abipus pilvo. Ji tepliojo moters gaktos sritį bei šlaunų vidines puses, tartum dažytų apgadintą manekeną parduotuvės vitrinoje. Kita seselė gražiai rikiavo chirurginius instrumentus, ir tas barškėjimas Harviui priminė motiną, dengiančią pietums stalą.

Stenas Mirsas savo anesteziologijos lentelėje užregistravo moters kraujospūdį. Jis pažymės jį kas tris minutes, ir ne tik jį, bet ir pulsą bei tikslias vaistų dozes ir kiek kartų moteris jas gaus. Taigi jis turėjo atžymas, kuriomis galėjo pasiremti, jeigu staiga pasireikštų kokia nors komplikacija. Ir šitaip apsidraudė nuo bet kokių kaltinimų.

Osciloskopas EKG ekrane, kuris buvo ant anestezijos aparato, rodė žemus vienodus dantelius. Seselė prie lašelinės stovo prikabino plastikinį maišelį su skaidriu skysčiu. Mirsas kažką pasakė jaunesniajam anesteziologui, bet Harvis nieko nenugirdo. Jaunesnysis anesteziologas pasuko srovės matuoklio rankenėlę, aparatas pyptelėjo signalą. Seselės užmovė moteriai baltas antitrombozines kojines, ir šlaunų viršuje išvirto celiulito padribos. Operacinės laborantas prie moters kulkšnies pritvirtino mėlyną diatermijos plokštelę.

— Matau, kad šitai poniai buvo atlikta laparotomija, — pasakė seselė, žiūrėdama į randą ant moters pilvo, kurį paskui užtepė.

Hartmano tirpalas lašėjo į moters veną plaštakos viršuje. Anesteziologas patikrino deguonies ir azoto suboksido lygio rodmenis. Seselės užklojo moters kūną žaliu audeklu, palikdamos atvirą tiktai apatinę kūno dalį, ir iškėlė už jos galvos širmą, pridengdamos kūną nuo anestezijos aparato.

Operacinės Harviui kėlė pagarbos jausmą. Jo žvilgsnis nuslydo švarutėlėmis, plytelėmis išklotomis sienomis ir lubomis, aukštu, matinio stiklo langu, elektros lizdais, plovykla nišoje su blizgiomis metalinėmis praustuvėmis ir svirtiniais čiaupais — ten pasiruošiama operacijoms, anestezijos aparatu su jo blykčiojančiais ciferblatais ir tyliai mirksinčiomis švieselėmis, sutartinėmis spalvomis nudažytais deguonies, anglies dioksido bei azoto suboksido balionėliais. Paskui jis pažiūrėjo į blizgančią metalinę operacinio stalo plokštę po didžiuliu šviesos gaubtu. Lygiai kaip altorius.

Operacinės ir buvo lyg šventovės. Pažinimo šventovės. Jis įkvėpė kvapų. Švaru. Viskas švaru: sienos, grindys, lubos, elektros instaliacija. Užuodė šiugždų žalią audeklą, dezinfekavimo priemones, antistatinį skystį, girdėjo retkarčiais cyptelint guminį padą ant mozaikinės grindų dangos.

Seselės baigė kloti žalius apklotus — paskutinis pasirengimo etapas lyg tylus religinis ritualas. Audeklo užklojimas, mąstė jis. Ceremonija. Tartum komunija. Šventumas.

Pažinimo ieškojimas.

Dabar matėsi tiktai moters veidas ir nuogas stačiakampis apatinės kūno dalies plotas. Stiprių spindulių apšviesta, jodu ištepta ruda oda švytėjo beveik kaip geltona. Altorių glėbė šviesos spinduliai.

Pirštinėti chirurgo pirštai spustelėjo moters pilvą.

— Viskas gerai, Stenai? — paklausė anesteziologą.

— Kuo puikiausiai užmigdyta.

Chirurgas vėl spustelėjo.

— Pilvo raumenys šiek tiek įsitempę.

— Pridėsiu daugiau kurarės.

Mirsas taip pat vikriai pasuko halotano garintuvo rankenėlę.

Tyloje chirurgas pasiėmė skalpelį ir tvirtai, lėtai brūkštelėjo žemyn moters pilvo centru. Oda vėrėsi lyg lūpos, kurias bematant užpildė plona kraujo juostelė.

Chirurgai tėra išgirtųjų dailidžių ir santechnikų mišinys. Ne kas kitas, o anesteziologas turi galią operacinėje, — pasigirdo Harviui pažįstamas balsas. Jis apsidairė. Nesimatė, kad kas nors būtų prašnekęs.

Jis prisiminė, kad šitaip pasakė jam Rolandas Dansas. Dabar Harvis stebėjo, kaip tas dailidė darbavosi plikame lopinyje tarp žalių užklotų, išlaisvindamas audinius aplinkui moters gimdą, tuo metu seselės atlenkė ir užspaudė mėsą, kraują sutraukė šnypščiančio siurblio antgaliu. Verčiau atsiriboti. Tenai šlykšti, gliti klampynė. Moters galva — štai kas svarbiausia. Moters gyvybę valdė visi tie vamzdeliai, vožtuvai, matuokliai ir rodmenys, gainiojantys vienas kitą anestezijos aparato monitoriuose.

Jis žiūrėjo, kaip juodas armonikinis respiratoriaus maišelis susispaudė, išsiplėtė, susispaudė, išsiplėtė. Stenas Mirsas žymėjosi savo lentelėje. Jaunesnysis anesteziologas tikrino kraujospūdį. Moters veidas sustingęs, be jokios išraiškos, smakras iškreiptas nuo kvėpavimo aparato vamzdelio. O kažin kur apačioje, už šimto mylių, chirurgas įnikęs į savo dailidės ir santechniko darbus, patenkintas, kad moters raumenys netrukčioja, kad jos kraujas tebėra raudonas.

Dansas buvo teisus. Moters gyvybę valdė anesteziologas. Vienas perjungimas, vienas vožtuvo apsisukimas, vienas neapsižiūrėjimas arba netinkamas veiksmas, jeigu ji blogai sureaguoja į vaistus. Tik tiek tereikėjo.

Chirurgas pašalino du skaidulinius navikus — mažus, kraujuotus, golfo kamuoliukų dydžio darinius, paskui lėtai ir dailiai susiuvo juodu siūlu zigzagu visą pilvo pjūvį. Santechnikas, dailidė, siuvėjas, pagalvojo Harvis. Operacija baigta.

Sanitarės perkėlė moterį atgal ant lovos ir išvežė į pooperacinę palatą. Ji atrodė puikiai, kvėpavo pati, nes kurarė, kuri buvo paralyžiavusi plaučius, atjungus beregint išsisklaidė.

Anesteziologas ir jo jaunesnysis pagalbininkas liko prie jos, kol moteris atsimerkė.

— Gerai? Atsibudai? — paklausė Mirsas.

Moteris padrikai suvapėjo.

— Jai viskas gerai, — pasakė Mirsas savo kolegai, Harviui ir dviem kitiems studentams, paskui žengė anestezijos kambario link. Kai durys prasivėrė, Harvis išvydo kitą paruoštą ligonę. Jis buvo beeinąs ten pat, tačiau jį pašaukė seselė:

— Pone Svairai?

Harvis atsigręžė. Po kelerių metų ji kreipsis į jį „daktare Svairai". Jis to laukė.

— Taip.

— Jums skambina. Seselės kabinete.

Nustebęs jis nuėjo į mažytį kabinetą ir pakėlė ant stalo gulintį juodą ragelį.

— Klausau?

— Čia Rolandas Dansas. Sakei, kad norėtum pamatyti *status epilepticus* ligonę.

Harvis kaipmat prisiminė pokalbį su jaunesniuoju anesteziologu prieš kokias šešias savaites pobūvyje, stovint kažkieno buto virtuvėje. Puikiai prisiminė. Tą vakarą jo mergina Geila išnyko kažkur su kitu mediku. Kalė net neatsisveikino.

— Taip.

— Ką tik atvežė vieną į intensyviosios terapijos skyrių. Nori ateiti ir ją pamatyti?

Harvis neturėjo jokios ypatingesnės užduoties. Niekas jo nepasiges.

— Taip. Labai, — atsakė jis.

Harvis skubiai nusimetė chirurginę aprangą, įlindo į savo linines kelnes, ruožuotus, užsagstomus marškinius, pirktus „Lewins" parduotuvėje Džermino gatvėje, pasirišo kaklaraištį ir apsirengė chalatą. Jis patraukė užgrūstais koridoriais, laviruodamas tarp lovų, ligoninės darbuotojų, klaidžiojančių lankytojų ir sutrikusių ligonių; jaudulys jį skraidinte skraidino pirmyn keturis aukštus į viršų.

Kaip visada intensyviosios terapijos skyriuje buvo karšta ir tyku, daug tykiau negu kituose skyriuose. Lubos nuklotos garso slopinamosiomis plytelėmis, ant grindų pilka kiliminė danga. Visos lovos stovėjo nišose, ir šitaip dvylikai ligonių buvo suteiktas šioks toks nuošalumas. Gal tik vienas kitas tai suprato, nes visi gulėjo prijungti prie monitorių, kūnai apkamšyti elektrodais ir vamzdeliais, todėl atrodė lyg stuburinės šaknys lašelinių ir aparatų miške.

Jeigu jie ir nemiegojo, krutėjo tik jų akys, budrūs spalvoti karoliukai, prisisegę prie nenustygstančio darbuotojų srauto, besistengiančio padidinti išgelbėtųjų procentą. Nepaliaujamas procesas — savaitė čia, po savaitės jau nebe čia. Aštuoniasdešimt procentų šių ligonių iš čia keliaus į kurį nors

pagrindinį skyrių arba į atskiras palatas. Dvidešimt procentų atsidurs lavoninėje.

Nepaisant vasaros dienos kaitros ir pastovios dvidešimt šešių laipsnių temperatūros skyriuje, Dansas vilkėjo storą tvido švarką, storus marškinius su parištu žaliu vilnoniu kaklaraiščiu ir avėjo kavaleristo saržos kelnes. Jis buvo įsitraukęs į pokalbį su dviem seselėmis ir kelias minutes nekreipė į Harvį dėmesio: aptarinėjo kraujuojančio ligonio gydymą. Prakaito lašai ant prakaulaus Danso veido Harvį nervino — užtat kad Dansas nenusišluosto kaktos.

— O, sveikas. — Dansas pagaliau atsisuko į jį. — Gerai. Tu domėjaisi *status epilepticus* atveju, ar ne?

— Taip. — Harvis nusišypsojo. — Stebiuosi, kad prisiminei.

— Gerai.

Ir Dansas jį nuvedė į patį mažos palatos galą; visiškai izoliuotoje lovoje ten gulėjo jauna moteris. Grakšti, liekna, skruostikauliai aukšti, veidas švelnus, stulbinamai gražus, nors dabar ir papurtęs, deformuotas, kadangi iš burnos kyšojo endotrachėjinis vamzdelis, kuris tolydžio imdavo virpėti. Galūnės nestipriai trūkčiojo. Kas kelias minutes pilvas išsipūsdavo, nugara išsilenkdavo lanku. Dantys įsikirtę į vamzdelį. Ji negarsiai vaitojo, pro lūpų kampučius veržėsi putos.

Ant šalia esančio staliuko stovėjo du sveikinimo atvirukai ir didžiulė vaza su gėlėmis. Maži juodi elektrodai priklijuoti prie jos kaktos, smilkinių ir galvos. Laideliai suėjo viršuje į vieną apkabą, sudarydami storą, įvairių spalvų pluoštą, įjungtą į elektroencefalografą. Žaliame osciloskopo ekrane šokinėjo padriki danteliai. Aukščiausi taškai, įdubos, visiškai lygūs tarpai. Jokio nuoseklumo. Jos smegenyse vyksta trumpas jungimas. Apsvaigintame, sąmonę praradusiame kūne spazmiškai trūkčiojo kiekvienas raumenėlis.

— Jai dvidešimt penkeri, — pasakė Dansas. — Manekenė. Prieš tris mėnesius nukrito nuo žirgo, lūžęs kaukolės skliautas sukėlė intrakranialinį kraujavimą. Pažeistų smegenų audinių elektriniai impulsai tapo nestabilūs, dėl to ištiko epilepsija. Tai klasikinis potrauminės epilepsijos atvejis. Gydytojas vakar ją paguldė, nes moteris skundėsi padažnėjusiais traukulių priepuoliais. Šį rytą palatoje traukuliai vėl prasidėjo, bet intraveninė diazepamo dozė negelbėjo. Mes pabandėme didesnes intravenines fenitoino dozes, tačiau ir jos nepadėjo. Buvo diagnozuotas *status epilepticus*, todėl

nusprendėme ligonę atvežti į intensyviosios terapijos skyrių. Dabar jai atliekama tiopentalio infuzija.

Harvis tyrinėjo jos veidą, paskui apžiūrėjo įrenginius.

— Jeigu jos negydytume, — kalbėjo Dansas, — prasidėtų smegenų pakitimai, raumenų koordinacija taip sutriktų, kad ji nustotų kvėpuoti ir liktų vegetacinės būklės arba net mirtų. Norėdami užkirsti tam kelią, mes slopiname jos smegenų elektrinį aktyvumą. Dabar per pusvalandį visiškai sustabdysime smegenų aktyvumą.

Harvis žiūrėjo, kaip permatomu plastikiniu vamzdeliu į moters plaštakos viršų pro įstatytą ir pritvirtintą plastmasinę kaniulę tekėjo vaistų srovė. EEG danteliai iš lėto mažėjo, darėsi lygesni. Vaistai veikė, slopino ją. Kuo labiau danteliai mažėjo, tuo labiau stiprėjo Harvio jaudulys. Čia tebuvo jis, Dansas ir ta moteris. Jaunesnysis anesteziologas Dansas visiškai atsakingas už šios moters gyvybę.

Jis sugavo seselės žvilgsnį. Sandra Lok. Iš karto jam sužadino geismą. Harvis nukreipė akis į ligonę, nenorėdamas išsiblaškyti. Tik ne dabar. Paskui vėl dirstelėjo į Sandrą. Ji jam šypsojosi.

Sandros nosytė riesta, lūpos stambios, dosnios. Juodi plaukai nukirpti trumpai „Samson“ stiliumi. Išvaizda ne itin žavinga ir oda šiurkšti, tačiau kažkas joje Harvį sužadino. Jai buvo vos per dvidešimt. Krūtys didelės, juodomis kojinėmis aptemptos kojos ilgos, grakščios. Jis įsivaizdavo, kokios jos būtų baltos, baltos kaip marmuras, kai nusimautų kojines.

— Kaip tavo motinos, — ausyje suskambėjo aštrus balsas.

Jis apstulbo, sumirksėjo, skubiai atsigręžė. Už jo niekas nestovėjo. Sandra vėl nusišypsojo. Ji? Gal ji taip pasakė? Girdėjo tolygų respiratoriaus pūškavimą. Žmones, kažką jam sakančius. Balsus. Žmones, kalbančius apie jį. Kartais jie taip darydavo. Jis nekreipė dėmesio. Žmonės šnabždėdavosi apie jį mokykloje, ir jis jiems parodė, ko yra vertas.

Vieną dieną jis parodys visam pasauliui.

Dumplės vos už kelių colių virš tos merginos galvos automatiškai susitraukinėjo ir plėtėsi, pumpuodamos orą į jos plaučius ir iš jų. Klankt — puff... klankt — puff. Dienos šviesos lempos skleidė vienodą ryškią šviesą, pro sienose įstatytas groteles tyliai plūdo švarus filtruotas oras.

— Reaguoja? — pasigirdo balsas. Gydytojas O'Ferelas, anesteziologas, atsakingas už visą intensyviosios terapijos skyrių.

— Ji rimsta, — atsakė Dansas.

O'Ferelas dirstelėjo į lašelinę, į EEG osciloskopą.

— Penki mililitrai?

— Taip.

— Kiek laiko?

— Penkiolika minučių.

— Koks pulsas?

— Penkiasdešimt penki, — pasakė Sandra Lok.

— Padidink iki septynių su puse. Reikia pagalbos ponui Vendeliui. Septinta lova, — pasakė jis Sandrai. — Gal galėtum padėti kokias penkias minutes?

Seselė nusekė paskui jį. Dansas pareguliavo lašelinę.

— Septyni su puse, — paskelbė jis.

Gydytojas O'Ferelas sugrįžo.

— Rolandai, gal galėtum žvilgtelėti į ponią Gefrėj? Apačioje turiu nukentėjusį autoavarijoje.

Dansas atsisuko į Harvį:

— Ar gerai, jeigu sekundėlei paliksiu tave vieną?

Harvis linktelėjo galvą.

— Tikrink jos pulsą kas tris minutes. Šūktelk, jeigu nukris žemiau keturiasdešimt penkių. Ji rimsta gražiai, neturėtų kilti jokių problemų.

Netikėtai Harvis liko vienas. Jis paspoksojo į ligonę, paskui į EEG. Danteliai dilo. Trūkčiojimai ir tampymasis silpnėjo. Jis patikrino pulsą. Keturiasdešimt aštuoni. Barbitūratas lėtino viską. Jis žinojo, kad turėjo sulėtėti širdies ritmas, kadangi lėtėjo moters metabolizmas ir jai reikėjo mažiau deguonies.

Riešas šaltas, drėgnas, suglebęs, pulsas lyg mažo išgąsdinto gyvūnėlio. Tačiau veidas jau atrodė ramesnis, giedresnis. Monitoriuje suskambėjo įspėjimo signalas. Oscilaskope danteliai beveik susiplojo. Harvis paspaudė mygtuką ir išjungė signalą.

Vaizdas ekrane pasikeitė, beliko tiktai lygi žalia linija. Jos smegenys visiškai išjungtos. Neliko jokio aktyvumo. Viskas atrodė taip, lyg ji būtų mirusi. Pulsas sulėtėjo iki keturiasdešimt penkių. Harvis klausėsi ventiliatoriaus pūškavimo, uodė troškų, guma atsiduodantį orą, jautė, kaip smarkiau ėmė plakti jo paties širdis.

Smegenys mirusios. Jokio aktyvumo, jokių minčių — nieko. Ji nieko

nematė, negirdėjo ir nejautė. Kol neatjungsi barbitūrato, kol iš žalios linijos vėl nepašoks spygliai, ji bus vegetacinės būklės.

Ventiliatorius vėl šnypštė. Oras tvankus. Jeigu visiškai išjungi kieno nors smegenų veiklą, ar išjungi ir sąmonę? O gal išspaudi sąmonę? Išspaudi kur? Pavyzdžiui, prie operacinės lubų?

Tas širdininkas Ernestas Medvėjus, kuris jam aiškino, kad viską matė kybodamas prie operacinės lubų, tebuvo apsvaigintas vaistais, jo smegenys nebuvo apmirusios. Galbūt Dansas neklydo sakydamas, kad tai haliucinacija. Galbūt.

O kas, jeigu ši moteris žino, kas dabar vyksta? Žino, nors smegenys ir apmirusios — tuomet viskas būtų kitaip. Būtų dar geriau, jeigu ji visiškai nekvėpuotų, jeigu ir širdis, ir smegenys būtų mirusios, o vėliau, kai ją vėl atgaivintum, kai ji prabustų, jeigu ji prisimintų, kas vyko...

Būtų paprasta sustabdyti jos kvėpavimą. Tiktai vienas jungiklis čia pat, vos už kelių colių nuo jo rankos. Jis atsisuko, pasiklausė, ar nesigirdi žingsnių, nužvelgė palatą. Arti nieko nebuvo, niekas nežiūrėjo.

Tiktai kelioms sekundėms — kad išsiaiškintum.

Jo ranka prigludo prie jungiklio. Adrenalinas kunkuliavo, po marškiniais varvėjo prakaitas. Per palatą artėjo greiti, neramūs žingsniai, sustojo prie gretimos lovos, tačiau nesimatė, kas ten toks. Susinervinęs jis atitraukė ranką. Tolumoje pasigirdo Danso prunkštimas. Velniava. Jeigu ligonės sąmonė kybojo palubėje ir ji viską matė, galbūt vėliau prisimins. Galbūt.

Reikia duoti jai ženklą, pagalvojo jis. Daryti kažką, ką ji prisimintų, kas įrodytų, jog moteris stebėjo jį iš viršaus.

Jis atsitraukė per kelis žingsnius, kad dingtų iš jos regos lauko. Tam, kad būtų visiškai tikras. Paskui iškėlė abi rankas virš galvos ir pergalingai pasaliutavo. Ir čia pat pajautė, kad už jo kažkas stovi.

— Viskas gerai? — paklausė Dansas.

Pasijautęs kvailai, Harvis nuleido rankas.

— Sustingusi, — pasakė jis.

Dansas žvilgtelėjo į lašelinės stovą, į EEG.

— Kaip pulsas?

— Keturiasdešimt penki, — atsakė Harvis.

— Pamatei viską, ką norėjai?

— Taip, ačiū.

— Ar rašai darbą apie epilepsiją?

Harvis padvejojo ir linktelėjo.

— Daug dažniau pasitaiko, negu žmonės įsivaizduoja, — pasakė Dansas. — Pasireiškia vienam iš dvidešimties. — Jis nusižiovavo. Grynas arklio žiovavimas. — Beje, esu įsitraukęs į eksperimentą, kuris galėtų tave sudominti.

— O, tikrai?

Dansas vėl nusižiovavo ir patapšnojo kumščiu sau per burną.

— Atleisk, praėjusią savaitę budėjau naktimis. — Jis susikišo rankas į kišenes ir įsmeigė akis į kilimą, tartum būtų ką nors pametęs. — Mes atliekame laboratorinį darbą — tiriame didelės barbitūrato dozės poveikį gydant epilepsiją. Gana įdomūs žiurkių ir kačių tyrimo rezultatai. Mes užrišame katėms kaklo arterijas — smaugiame, jeigu taip galima pasakyti, bet tik tiek, kad smegenys patirtų stiprų deguonies stygių, paskui vienai jų grupei gydyti skiriame stiprų barbitūratą, o kitai — nieko, ir žiūrime, kuri grupė patyrė didesnį smegenų pažeidimą. Gana įspūdingi rezultatai. Žiurkės įdomios. Gavome teigiamus rezultatus gydydami epileptiškas žiurkes.

— Ar epilepsija ištinka ir žiurkes? — nustebo Harvis.

— Mes skiriame joms GW 2937.

— Aš nežinau šito vaisto.

— Ir negali žinoti. Tai eksperimentinis vaistas iš „Grauer“. Jis buvo sukurtas nemigai gydyti, tačiau jie nustatė, kad jis sukelia epilepsiją. Velniškai bjaurus dalykas ta epilepsija. Ypač tokia, kaip ši vargšė mergina patiria.

— Tačiau *status epilepticus* nėra tokia įprasta, — pasakė Harvis.

Dansas žiūrėjo susimąstęs į ligonę.

— Gaila. Tokia graži mergaitė.

— O man gaila, kad nėra daugiau tokių kaip ji, — pasakė Harvis.

Dansas įtariai susiraukė, paskui jo drėgnos lūpos pašaipiai išsirietė į šypseną.

— O, taip, tokių gražių panelių! Jau pamaniau, kad šneki apie *status epilepticus* ligonius.

Harvis nieko neatsakė.

25 skyrius

Spalio 24 d., trečiadienis

Princo regento ligoninė buvo rytinėje Braitono pusėje esančiose aukštumose, už pusmylės nuo skardžių. Į pietus išeinantys langai atvėrė puikius Lamanšo vaizdus viršum regentystės ir karalienės Viktorijos laikų sujungtų namų stogų, o pro šiaurinius langus galėjai grožėtis Daunso aukštumomis ir Braitono hipodromu. Kaip ir būdinga biurokratiškam planavimui, dauguma langų buvo atgręžti į vakarus, į pramonės objektus, ir į rytus — pro juos matei ligoninės daugiaaukštį automobilių aikštelės pastatą.

Ligoninė atvėrė duris devynioliktojo amžiaus pradžioje ir glaudė invalidus jūreivius. Bėgant dešimtmečiams, priestatų nuolat daugėjo, ir ji išaugo į vieną didžiausių provincinių ligoninių Anglijoje, o netrukus, kai bus baigtas statyti Velso princo koledžo studentams skirtas flygelis, taps visaverte mokomąja ligonine, prijungta prie Sasekso universiteto.

Ligoninės branduolys — suodinas, pilkas akmeninis pastatas su šiferio stogu ir Paladijaus stiliaus portiku, kurį supo pajuodusi varinė princo regento statula ir lygiai tokia pat pajuodusi karalienės Viktorijos statula. Abipus jo driekėsi ištisas kratinys pastatų, sujungtų belangiais koridoriais bei nuožulniais takais ir priglaudusių daugumą firmų, senesnių palatų ir administracinių patalpų.

Tolesnėse atšakose, padengtose cemento skiediniu su žvirgždu, buvo skalbykla, lavoninė, patologijos skyriai, mokslinių tyrimų laboratorijos korpusas ir apdairiai jokiu užrašu nepažymėtas vivariumas, o dar už jų dunksojo karalienės Elžbietos II priestatas — niūrus šeštojo dešimtmečio statybos dvylikaaukštis, kuriame buvo bendrojo tipo palatos, intensyviosios terapijos skyrius, gimdykla ir devynių operacinių kompleksas.

Keitę ligoninės trikdė. Atgaivindavo prisiminimus ir baimes, kuriuos ji stengėsi nugramzdinti į užmarštį: jos priminė apie pačios mirtingumą, o gyvenimas ir be to buvo pakankamai nepatikimas. Jai nepatiko nei tie pastatai, nei jų kvapai, nei juose esančių ligonių bejėgiškumas. Vaikystėje ji du kartus gulėjo ligoninėje Bostone: kartą, kai buvo septynerių, jai išoperavo tonziles, o dešimtmetei — apendiksą. Gydytojai buvo malonūs, seselės taip pat, tačiau jie neapmalšino nei skausmo, nei baimės.

Bevairuojant savo VW automobilių aikštelės rampa aukštyn, atšoko dėtuvės dangtelis. Keitė jį užtrenkė, tas vėl atsilošė, ir ant kilimėlio nusklendė sauja automobilio statymo bilietukų.

Pirmas aukštas buvo pilnas, kiti trys — taip pat, ir ji surado vietą tiktai viršutiniame aukšte, kai išniro iš tamsybės į šešėliuotą saulės šviesą. Vėjas taip plakė, jog Keitei teko pasilenkti, kad prieš jį atsilaikytų — paltas plaikstėsi it burė, plaukai karpė veidą.

Nuėjo akmenine, šlapimu dvokiančia laiptine pro išpurkštą užrašą SADAMUI — MIRTIS ir sunkias priešgaisrines duris. Atsivėrė iškabų užtvara: „Mendelsono palata", „Viktorijos palata", „Chemoterapija", „Mikrobiologija", „Histopatologija", „Dieninė priežiūra", „Intensyviosios terapijos skyrius", „Akušerija", „Greitoji pagalba", „Informacija".

Pastūmė masyvias, guma apkraštuotas duris ir pateko į ilgą, tamsų koridorių, atsiduodantį džiovintais vaisiais, kopūstais ir skystuoju šildymo katilų kuru. Pro praviras duris vertėsi garai. Ji suprato patekusi ne į tą aukštą. Pro šalį pradardėjo sanitarė, stumdama ratukus su skalbiniais ir žvangindama ant žiedo kabančiu ir prie diržo kilpos prisegtu raktų ryšuliu. Keitė traukė pirmyn, kol priėjo kažkokius laiptus ir dešinėje pamatė kitą koridorių, kuriame virė darbas: buvo rūšiuojamos, ant vežimėlių kraunamos ir šalin ridenamos skalbinių krūvos.

Užlipo laiptais, praėjo pro daugiau dviverių durų ir atsidūrė informacijos centre ir laukiamajame. Prie stalo sėdinti registratorė buvo žvali ir veikli. Keitė paklausė jos, kur galėtų rasti gydytoją Metjusą.

— Čia yra du gydytojai Metjusai, — paaiškino mergina. — Gydytojas Viljamas ir gydytojas Hovardas.

Keitė išskleidė mirties liudijimo kopiją ir pasitikrino. H. Metjusas.

— Daktaras Hovardas, — pasakė ji.

Mergina dirstelėjo žemyn į kažką (Keitė nematė, kas ten buvo po stalu).

— Jis yra intensyviosios terapijos skyriuje. Šeštas aukštas.

Keitė padėkojo, nuėjo koridoriumi prie liftų ir paspaudė mygtuką. Užuodė dezinfekavimo priemonės kvapą ir dar kažkokį chemikalą, kurio ji nesugebėjo nustatyti. Ant sienos kabojo kamštinė skelbimų lenta. Prismeigtame skelbime buvo ieškomi kraujo donorai. Trūkčiodamos atsivėrė plieninės lifto durys. Jame šnekučiavosi dvi seselės ir dar ten stovėjo vidutinio amžiaus vyras raudonai margintu chalatu su susuktu laikraščiu

rankoje. Jai įlipus, įsibruko jaunas vyrukas, nešinas nedideliu padėklu su chirurginiais instrumentais. Jis linksmai pasisveikino su seselėmis.

Keitė išlipo šeštame aukšte ir iš karto patraukė pilka danga išklotu koridoriumi rodyklės nurodyta kryptimi ir pro dviveres duris su tripllekso įsprūdomis pateko į nedidelę tuščią registratūrą. Čia stovėjo keli patogiai atrodantys krėslai, sustatyti už bambukų pertvaros, smulkių prekių automatas, geriamojo vandens fontanėlis ir telefonas automatas po organinio stiklo kūgiu. Keitė pastebėjo praviras duris, už kurių buvo mažytis tuščias kambarėlis su viengule lova, užklota violetine frotine lovatiese.

Prie registratorės stalo nesimatė nė vieno darbuotojo. Žaliame kompiuterio ekrane mirkčiojo žymeklis, o pats ekranas buvo nusėtas techninio žargono eilutėmis, kurios Keitei nieko nesakė. Pati vieta atrodė tyli ir nuošali, lyg būtų atskirta nuo visos ligoninės grūsties. Šiltas oras šnarėjo vidun pro metalines groteles, įstatytas polistirolo plokštėmis dengtose lubose. Koridoriumi tyliai vaikščiojo darbuotojai. Nė vienas neskubėjo, tačiau ir neatrodė atsipalaidavęs. Lygiai kaip ir redakcijos žinių skyriuje: jautiesi esąs centre, žinai savo pranašumą, išlaikai reikiamą tempą. Netgi sieninis laikrodis buvo toks pat: elementarus ir su ilga sekundine rodykle.

Po kokios minutės ją pamatė seselė ir priėjo prie kitos stalo pusės. Juodukė, taip trumpai nukirptais plaukais, jog atrodė lyg šepetėlis, veidas romus, šiltas. Nuo mėlynos ir baltos uniformos atlapo ant grandinėlės kabojo chromuotas laikrodėlis. Rankoje rašymo lentelė su spaustuku viršuje.

— Kuo galiu padėti?

— Norėčiau susitikti su gydytoju Metjusu, — pasakė Keitė.

— Nemanau, kad jis yra. Šiuo metu jis budi naktimis. — Ji suraukė kaktą ir pažiūrėjo žemyn į sąrašą. — Ne, sekundėlę — tvarkaraštis pasikeitęs. Aš nueisiu pažiūrėti. — Keitės džiaugsmui, kad daugiau jos nekamantinės, ji sukosi eiti, bet staiga išgirdo: — Ar jūs esate kokio nors ligonio giminaitė?

Keitė nusišypsojo ir papurtė galvą.

— Tuomet ką turiu jam pasakyti?

— Aš esu Keitė Hemingvėj.

Seselė daugiau nieko neklausė ir nuėjo. Vos už kelių žingsnių ji sustabdė priešpriešais atžingsniavusį labai autoritetingos, labai arogantiškos

išvaizdos vyrą ir parodė jam kažką toje lentelėje, kurią laikė rankoje. Jis atidžiai ją tyrinėjo. Vyras buvo apsirengęs brangiais drabužiais, o seselė atrodė susijaudinusi, tartum jaustų jam didžiausią pagarbą. Keitei rūpėjo, kas jis toks, ir kažkodėl jautė nerimą.

Jis buvo žemas ir drūtas, buliško sudėjimo. Ne daugiau kaip penkių pėdų ir septynių aštuonių colių ūgio, tačiau laikėsi labai tiesiai, iškėlęs galvą, todėl atrodė aukštesnis. Veidas glebnas, mirtinai išblyškęs, lyg būtų užsisėdėjęs patalpoje, nosis trumpa ir buka, lūpytės lyg rožės pumpurėlis, akys mažos ir ledinės, giliai įsodintos virš papurtusių skruostų. Plaukai šviesiai rudi, retėjantys ir itin prižiūrimi — visos sruogelės buvo savo vietoje.

Jis vilkėjo dvieilį bleizerį su jūreiviško stiliaus sagomis, pilkas flanelines kelnes ir avėjo nublizgintus, juodus, nevarstomus batus su auksinėmis grandinėlėmis. Marškiniai kreminės spalvos, be apykaklės, o kaklaraištis nepadoriai rėžiantis akį. Visi jo drabužiai atrodė taip, lyg būtų ištraukti tiesiai iš maišų, parneštų tą rytą iš cheminės valyklos.

Kalbėdamas jis suraukė lūpas, sunėrė rankas, ir Keitė pastebėjo jo auksinę apyrankę su išgraviruotu asmens tapatybės įrašu, auksinį laikrodį ir „Wedgwood" žiedą su antspaudėliu. Jis kalbėjo be šypsenėlės, tartum niekintų juodaodę seselę. Keitė jo veide įžiūrėjo kažką klaikaus: jame buvo įsirėžęs bruožas, kurį turintis vyras galėtų vadovauti koncentracijos stovyklai.

Staiga jo žvilgsnis įsmigo į ją, tartum būtų žinojęs, kad buvo jos stebimas, ir Keitė nusigręžė sutrikusi ir tuo pat metu persmelkta stingdančio šalčio. Ji vėl dirstelėjo į vyrą. Šio žvilgsnis tebebuvo prikaustytas prie jos. Keitė nuleido akis į registratūros stalą, paskui į mirksintį žalią žymeklį.

Akies kampučiu ji pamatė, kad seselė nuėjo, o vyras žingsniavo toliau. Dabar jis žiūrėjo tiesiai prieš save ir, jos manymu, mintimis jau skrajojo kitur. Tačiau prieš pat dingdamas iš akių jis dar sykį įdėmiai ją nužvelgė. Jokios flirto žymės. Greičiau panieka ir priešiškumas.

Apsėdo paranoja, pagalvojo ji. Jaučiuosi kalta, kad čia atsidūriau.

Seselė grįžo lydima vyro baltu chalatu. Jo veido išraiška atrodė agresyvi, tartum būtų atitrauktas nuo kokio nors svarbaus darbo. Šiurkšti oda, griežtai pakirpti šviesūs plaukai ir tanki, lygiai taip pat griežtai pakirpta barzda jam suteikė veržlaus studentų lyderio įvaizdį.

— Klausau jūsų? — pasigirdo atšiaurus, prėskas balsas.

— Gydytojas Metjusas?

Griežtos, krauju pasruvusios akys tyrinėjo ją tarsi paimtą tirti piktybinio auglio gabalėlį, ir Keitė suprato, kad negelbės net jos nuolankumas — pirmiausia jis matys ant jos įspaudą *korespondentė*. Jis paprasčiausiai linktelėjo.

— Norėjau paklausti, ar galėčiau pasikalbėti apie ponią Salę Donaldson. Manau, jūs esate tas gydytojas, kuris išrašė jos mirties liudijimą.

Jo lūpos įsitempė.

— Ar jūs giminaitė?

Keitė padvejojo, paskui papurtė galvą.

Iš jo veido išdilo paskutiniai mandagumo pėdsakai.

— Atleiskite, kas jūs esate?

— Aš... — ji vėl padvejojo. — Esu laikraščio korespondentė.

Jo skruosto raumuo pradėjo tirtėti.

— Viešpatie, jūs, žmonės, jau man įkyrėjote. Aš čia stengiuosi gelbėti gyvybes, o jūs be perstojo mane vaikotės. Dirbu dieną ir naktį, nes trūksta darbuotojų, ir neturiu laiko šnekoms. Per praėjusias tris naktis numigau vos tris valandas. Visa informacija spaudai teikiama skyriaus vedėjo kabinete. Turėtumėte tai žinoti.

Seselė stovėjo už kelių žingsnių atsiprašoma veido išraiška. Keitė žiūrėjo tiesiai gydytojui Metjusui į akis.

— Jūs sakote, kad stengiatės gelbėti gyvybes. Tačiau jūs išrašėte mirties liudijimą moteriai, kuri nebuvo mirusi.

Jis vos neužkibo ant jos meškerės. Keitė vylėsi, kad taip ir bus, meldėsi, kad užkibtų: burna prasižiojo, kumščiai susigniaužė, Keitė netgi pajuto jo kvėptelėjimą. Sudirgintas. Paliesta opi vieta.

— Vedėjo kabinetą rasite Jubiliejaus priestato antrame aukšte. Siūlau nueiti ir pasikalbėti su juo. Aš nemačiau jokių ponios Donaldson gyvybės požymių.

Jis apsisuko ir nuėjo plaikstydamas chalato skvernus.

Keitė nusigręžė sau priekaištaudama. Iš šio susitikimo ji nieko nepešė. Netgi nežinojo, kur Salė Donaldson numirė — šiame skyriuje ar kitoje ligoninės vietoje. Gydytojas Metjusas susinervino. Kaltumas sunervina žmones. Ir nuovargis. Sunku spręsti.

Salei Donaldson buvo palaikoma gyvybė, todėl beveik neabejotinai

ji turėjo gulėti čia. Skyriuje dirba ir kiti gydytojai, seselės. Gal kas žinotų, gal pasakytų. Ji išėjo į koridorių, perskaitė iškabas ant sienų ir patraukė koridorių labirintais.

Gydytojas Metjusas sakė esąs nuvargęs. Per tris naktis — trys valandos miego. Jeigu kiek ir perdėjo, vis dėlto buvo nepaprastai persidirbęs, o kai toks esi, darai klaidas. Tačiau jis vis dar čia, jam net nesumažintas darbo krūvis, o ką jau kalbėti apie laikiną atleidimą. Jeigu jį kuo nors kaltintų, be abejo, laikinai atleistų?

Vadinasi, jis nebuvo kaltinamas. Arba kas nors kitas atliko galutinę diagnozę, o jis tik pasirašė. Arba ligoninės vadovybei neatrodo, kad Salė Donaldson galėjo būti palaidota gyva. Visą tą baisų šmeižtą pasėjo isteriška žurnalistė. Ji pati.

Arba jau prasidėjo dangstymas.

Skyriaus vedėjo kabinetas — šiukšlynas. Abu rašomieji stalai apversti popieriais, apkrauti kompiuteriu, pora senovinių rašomųjų mašinėlių, lyg ir atgyvenusiu kopijavimo aparatu bei faksu. Sienos aplipdytos laikraščių iškarpomis, antraštėmis, karikatūromis. Aprūkusios žaliuzės šiek tiek nuleistos, kad atmuštų saulės spindulius. Pro didžiojo lango apačią matėsi Braitono valčių prieplaukos stiebai bei poliai, o už jų — Lamanšas.

Prie vieno stalo sėdinti mergina šiurkščiai kalbėjo į vieno iš trijų ant stalo sustatytų telefonų ragelį. Keitė atpažino jos balsą. Suzana Malden. Joms teko ne sykį kalbėtis praeityje ir vieną kartą praėjusį rytą, kai Keitei buvo šiurkščiai pasakyta: „Bus tiriama." Ilgi rudi plaukai, plokščia nosis, apvalūs „bobutės" akiniai metaliniais rėmeliais. Ji padėjo ragelį ir nusikeikė po nosimi.

— Ar yra ponas Meriveilas? — paklausė Keitė.

— Šiuo metu užsiėmęs. Gal aš galiu padėti?

— Taip. Ar turite naujos informacijos apie Salę Donaldson? — paklausė Keitė.

— Prašau prisistatyti?

— Keitė Hemingvėj, *News* laikraštis.

Sakytum, Suzana Malden būtų nusilaužusi dantį. Ji pervertė popierius, ištraukė vieną lapą ir ištiesė Keitei per visą rankos ilgį, tartum bijodama užsikrėsti.

PRINCO REGENTO LIGONINĖ — PRANEŠIMAS SPAUDAI — SKUBU — atspausdinta lapo viršuje. Keitė perskaitė.

Spalio 24 d.

Laikraštyje paskelbtas pranešimas, kad ponia Salė Donaldson, mirusi spalio 14 dieną Princo regento ligoninėje, buvo per anksti palaidota, neturi jokio pagrindo. Velionė praleido penkias dienas ligoninės intensyviosios terapijos skyriuje, kur aparatais jai buvo palaikoma gyvybė, bet dėl galvos smegenų edemos, kurią sukėlė nesuvaldomas epilepsijos priepuolis, buvo diagnozuota smegenų mirtis. Atliktos visos diagnostikos procedūros, ir po konsultacijos bei gavus velionės šeimos sutikimą gyvybę palaikanti sistema buvo atjungta.

Matyti, kad laikraščio korespondentė, kuri nedalyvavo ekshumacijoje, klaidingai interpretavo natūralius biologinius procesus, kurie po mirties pasireiškia nebalzamuotame lavone, tuo pareikšdama, jog velionė buvo palaidota pirma laiko.

Ligoninė pateiks papildomą pranešimą po ekspertizės.

Keitė pakėlė akis į Suzaną Malden. Merginos veide švytintis pasitenkinimas susuko Keitei vidurius. Tiedu stiklo karoliukai spinduliavo pergalę.

Ji išėjo nenorėdama suteikti tai mergelei progos piktdžiugauti, nenorėdama pati rizikingai paleisti vadžių ir pasakyti arba padaryti ką nors, dėl ko vėliau tektų gailėtis. Tiesos slėpimas prasidėjo. Jeigu tai buvo slėpimas.

26 skyrius

— Ar žinojai, kad turi žavų gaiduką? Tikrai žavų. — Jos pirštai judėjo aukštyn ir žemyn, švelniai trindami jo suglebusį glitų kotą. — Tikrai žavų, — ji sušnabždėjo jam į ausį, ir tas kvėpavimas buvo karštas ir šiurkštus kaip jos oda.

Harvis Svairas jautė, kaip vėl kietėjo. Sandra pabučiavo jam į kaklą, į spenelius, o ranka toliau švelniai, lėtai ir vienodai trynė.

— Tokį žavų.

Ji perbraukė liežuviu per krūtinę, stipriai prispaudė jį prie bambos,

lėtai apsuko aplinkui. Paskui leidosi dar žemiau, švelniai paėmė jį į burną, glamonėjo lūpomis. Pažaidusi liežuviu aplinkui jo brinkstančią galvutę, ji švelniai brovėsi galiuku į patį plyšelį.

Harvis iš malonumo sugniaužė kumščius ir stipriai įkvėpė. Dabar ji lėtai, vienodai laižė kotą per visą jo ilgį, paskui nušliaužė dar žemiau ir švelniai apžiojo kiaušelius. Jį apėmė baimė, visas įsitempė, kai jie susispaudė, pasiųsdami skausmingą dilgtelėjimą į pilvą. Jis buvo nuvargęs, net nežinojo, kuri dabar valanda. Antra, o gal trečia ryto. Buvo rami, maloni vasaros naktis, prakaitas vis dar tebedžiūvo ant jo kūno po to, kai jie prieš kokį pusvalandį mylėjosi.

Kai tik ji pakeldavo galvą, krūtys taip ir blykstelėdavo: didelės, baltos, pusskaidrės gatvės žibintų šviesoje, plintančioje pro atvirą langą. Jis matė ir savo kietėjančio koto baltumą ir blyksėjimą, kai ji važinėjo juo aukštyn ir žemyn. Ir vėl kaip reikiant sukietėjo.

Tai buvo pirmas jų pasimatymas ir bus paskutinis. Jie du kartus pasimylėjo jo ankštame bute netoli „Elephant and Castle“, kurį jis nusipirko gavęs motinos palikimą.

Jis neapsišovė manydamas, kad Sandra bus gera lovoje, tokia gera, jog kai ji perbėgo liežuviu aukštyn per pilvą, pakramsnojo spenelius, paskui išsirietė virš jo, vėl užlipo, įsikišo jį į vidų ir lėtai, colis po colio slydo gilyn, jis susigundė atidėti savo planą ir pirma atlikti su ja dar kokią vieną ar dvi sesijas.

Jis pasikvietė Sandrą, kai susitiko su ja intensyviosios terapijos skyriuje prie lovos, kur gulėjo tas lieknas ir lankstus modeliukas, įveiktas *status epilepticus* priepuolio. Graži blondinė, kurios smegenų veikla buvo nuslopinta barbitūratais, nes tik taip galėjai atremti jos *status epilepticus* ataką. Medi Stelman.

Rolandas Dansas buvo jį įpareigojęs ją kontroliuoti ir prižiūrėti. Jis sėdėjo prie jos lovos, stebėjo osciloskopo liniją, stebėjo jos nejudantį kūną. Smegenys apmirusios. Jeigu ji ir suprato ką nors ar mąstė, viskas turėjo vykti už smegenų ribų. Ne pačiame kūne.

Kai buvo įsitikinęs, kad arti nieko nėra, jis tris kartus atjungė respiratorių. Ilgiausiai laikė atjungęs šiek tiek daugiau negu minutę: tiesiog buvo neramu, kad kas nors jo nenutvertų. Harvis nenorėjo baigti savo karjeros jos dar nepradėjęs. Turės laiko ateityje. Daugybę laiko.

Bet ir tos trys pertraukėlės buvo be galo jaudinančios, kai žinojai, jog

esi čia pat prie žmogaus, kuris miręs ir kuris atsigaus. Gydytojas O'Ferelas, atsakingas už šio modelio gydymą, leido nutraukti barbitūrato infuziją po trijų valandų. O kitą valandą, kai jo poveikis pradėjo silpti, Harvis stebėjo, kaip EEG monitoriuje danteliai vėl pradėjo kilti. Ritmingi, lygūs danteliai. Normalios smegenų veiklos pavyzdys. Epilepsijos priepuolis baigėsi.

Kai ji pagaliau vėlyvą popietę atsimerkė, jis tikėjosi atpažinimo. Tikėjosi išgirsti jos žodžius: „Ei! Aš buvau ten, viršuje, prie palatos lubų. Mačiau, kaip iškėlei rankas ir siuntei pergalės ženklus!"

Bet užuot taip pasakiusi, ji spoksojo į jį tuščiomis akimis ir paklausė, iš pradžių vapėdama, o paskui šaltai ir arogantiškai, kur, po velnių, ji esanti. Kai jis paaiškino, kad ji yra Karalienės ligoninės intensyviosios terapijos skyriuje, ji taip smerkiamai ir nepatikliai į jį pažiūrėjo, tarsi Harvis būtų kaltas, kad ji čia atsidūrė.

Jeigu jos sąmonė ir buvo pasitraukusi iš kūno, ji to neprisiminė ir vis labiau irzo, kai Harvis nesiliovė klausinėjęs, o kai prie lovos atėjo Rolandas Dansas, ji paprašė jo liepti Harviui nebetrikdyti jos prakeiktais kvailais klausimais.

Harvis savo ruožtu paprašė Danso pranešti jam, jeigu ją ištiks kitas priepuolis. Dansas paaiškino, kad konsultuojantis neurologas nutarė jai skirti nuolatinį konvulsijas stabdantį gydymą. Harvis nusivylė. Dansas pažadėjo jam pranešti, jeigu paguldys kitą ligonį, ištiktą *status epilepticus*, tačiau nesitikėjo, kad per kitus kelis mėnesius vėl pasitaikys toks atvejis.

Šviesa žaidė ant Sandros krūtų, blykčiojo ant raudonų spenelių, pilvas traukėsi ir vėl pūtėsi pumpuojant ant jo, matėsi baltos šlaunys, sklido jos gyvuliški kvapai.

Ji sulėtino tempą, švelniai pakilo virš jo taip aukštai, kad varpa vos neišlindo iš jos, paskui beveik demoniškai šypsodamasi žiūrėdama jam į akis slydo žemyn per pritvinusį varpos galą, visą kotą, stipriai prislėgdama savo juodus gaktos plaukelius prie švelnios jo pilvo odos.

— O, Harvi, o, taip, Harvi!

Mergina vėl kilo aukštyn, sužadindama jam orgazmą. Ji suprato, sugriebė jį už riešų, ir Harvis jautė, kaip sperma pradėjo švirkšti į ją, kaip pumpavo jo liaukos, spazmai menki ir vis labiau slopo, jau du kartus išsituštinę kiaušeliai išleido viską iki paskutinio lašo.

Jis suglebo beveik iš karto, pasišlykštėjimo banga nuplukdė pasitenkinimo antplūdį. Jos svoris slėgė jam šlaunis, karštas kvėpavimas atsidavė rūgštimi ir česnakais, cigaretėmis ir gėralu. Prakaito kvapas prasimušė pro aštrius, pigius kvepalus ir taip pat buvo rūgštus, aitrus. Muskusiniai kvapai, uždegę jį intensyviosios terapijos skyriuje, išgaravę. Jos oda šlapia, slidi. Sandra švelniai jį pabučiavo. Jautėsi ant viršutinės lūpos sudygę plaukeliai, kuriuos ji, užuot pašalinusi, užmaskuodavo kosmetika.

Ji išsirietė, atidengdama krūtis sklindančiai gatvės žibintų šviesai. Didžiulės krūtys anksčiau taip žadino, bet dabar plokšti, šlykštūs, raižyti speneliai gadino jų vaizdą. Sandra pabučiavo kiekvieną jo akį. Harvis stengėsi išvengti sklindančio iš jos burnos bjauraus kvapo. Varpa vis labiau traukėsi ir pagaliau iš jos išslydo. Ant šlaunies pajuto varvančią spermą.

Mergina nuslinko nuo jo, susirangė šalia ir ėmė glamonėti suglebusią varpą. Kutenimas jį erzino, ir Harvis nustūmė jos ranką. Ji žaismingai vėl ją suėmė, pabučiavo. O, kad ji gulėtų ramiai. Sandra švelniai brūkštelėjo užkritusius nuo jo kaktos plaukus.

— Ar tau patinka medicina? — paklausė ji.

— Taip.

— Kai gausi diplomą, ar žadi specializuotis neurologijos srityje?

— Neurologijos? — nustebo jis.

— Argi ne dėl to stovėjai palatoje, kur gulėjo ta epileptikė?

— Ne, aš specializuosiuosi anestezijos srityje.

— O, teisingai. Štai kodėl buvai ten.

Harvis tylėjo.

— Kažkas sakė, kad esi labai talentingas. Juk pernai surinkai aukščiausius balus?

Praėjusią vasarą, prieš prasidedant tarpiniams trečio kurso egzaminams, Harvis bandė atsisakyti chlorpromazino tablečių, kurias gerdavo keturis kartus per dieną, nes norėjo pasitikrinti, ar pavyks pakartoti tai, kas įvyko prieš A lygio egzaminus. Tačiau tai nepadėjo. Kelias dienas jis buvo praradęs orientaciją, atsitiko tas pat, kaip ir aną kartą, kai bandė atsisakyti tų tablečių — nemalonus jausmas, tartum viena tavo dalis būtų kūne, o kita — ne kūne.

Jam ir nereikėjo apgavysčių, žinojo, kad ir taip puikiausiai išlaikys

egzaminus. Egzaminai nesunkūs. Eksperimentavimai sunkesni. Kai atlieki juos slapta, žiūrėdamas, kad niekas nenutvertų.

— Koks tavo tikslas? — paklausė ji aplink pirštą sukdama jo gaktos plaukus. — Ar yra kas nors, ką iš tikrųjų nori pasiekti? Ar turi savo asmeninę Gralio taurę? Na, supranti — daryti kažką, dėl ko tave prisimintų?

— Panašiai kaip penicilino išradimas?

Ji šyptelėjo.

— Panašiai?

Harvis įbedė akis į palubėje kabančią pliką elektros lemputę. Gatvės šviesų aplieta ji atrodė lyg degtų.

— Taip, — pasakė jis.

— O kas konkrečiai?

Kurį laiką jis ramiai, tyliai gulėjo.

— Aš ketinu pasauliui įrodyti, jog gyvybė egzistuoja ir po mirties.

— Oho! — ištarė ji ir patylėjo. — Nieko sau tikslas. Tu tiki Dievą?

— Dievas yra pasipūtęs šunsnukis.

— Kodėl taip sakai?

— Gal dar išgerkime šampano? — pasiūlė jis.

— Kodėl ne?

Harvis nuslinko nuo lovos, paėmė dvi šampano taures nuo šalia stovinčio stalelio ir nuogas nuėjo koridoriumi į virtuvę. Jis uždarė duris paskui save, uždegė šviesą, nuleido užuolaidą. Išėmęs iš šaldytuvo atkimštą šampano butelį, pripildė taures ir atsargiai padėjo jas ant mažo virtuvės darbastalio.

Įtariai dirstelėjo į duris, paskui priklaupė, ištraukė iš už šaldytuvo polistirolo dėžutę ir nuėmęs dangtelį iškėlė mažytį stiklinį buteliuką, ant kurio dugno buvo ketvirtis colio smulkių baltų miltelių. Jis atkimšo buteliuką ir supylė miltelius į kairėje pusėje stovinčią šampano taurę. Paskui vėl užkišo dėžutę už šaldytuvo ir nunešė taures į miegamąjį.

Jau artėdamas prie lovos jis išmetė taurę, kurią nešė dešinėje rankoje. Toji sudužo ant grindų.

— Žioplys, — ištarė jis apeidamas stiklo šukes. Jis padavė Sandrai antrąją taurę. — Atidarysiu naują butelį.

— Galime pasidalyti šita taure.

— Išmauk ją. Suteiks jėgų. Pasidalysime kitą.

Ji atsisėdo.

— Kaip dekadentiška! Ketvirta valanada ryto, o mes lovoje geriame šamapaną!

— Aš sušluosiu šukes, — pasakė jis.

Kitą dieną, netrukus po antros valandos, kai Sandra intensyviosios terapijos skyriuje ruošė širdininkui fiziologinio tirpalo lašelinę, prasidėjo pirmasis jos epilepsijos priepuolis.

27 skyrius

Spalio 24 d., trečiadienis

Keitė prisipylė į savo „Volkswagen" degalų ir degalinės parduotuvėje nusipirko sumuštinį su tunu ir agurku bei nedidelį obuolių sulčių pakelį. Prie durų ji pamatė *Evening News* vidurdienio laidos pluoštą. Antraštė skelbė: SATANISTŲ TEISME PROTRŪKIS.

Jėzau! Jeigu ji ką nors pražiopsojo... Ji priklaupė. Mažesnėmis raidėmis išspausdinta: „Keitė Hemingvėj, laikraščio korespondentė."

Keitė su palengvėjimu nusišypsojo. Patrikas Donoghju įvykdė, ką pažadėjęs, ir už ją telefonu perdavė tekstą. Keitė tikėjosi, kad jis ten tebesėdėjo, kad nebuvo iškviestas nušviesti kokių nors svarbesnių įvykių.

Permetė akimis straipsnį. Bjaurios scenos prie Teismo rūmų. Kai kurių šeimų nariai bandė pulti jų vaikų žaginimu arba seksualiniu smurtu kaltinamus vyrus, kai juos atvedė į teismą. Viduje kai kurie koneveikė teisėją bei policiją ir tyčiojosi iš teisiamųjų. Kai kurie buvo pašalinti iš teismo salės. Vyko pirminiai ieškinį pateikusios šalies pareiškimai.

Dangus niaukėsi, gėlė šaltas vėjas. Ji perėjo kiemą ir pagaliau palaimingai šmurkštelėjo į savo šiltą automobilį. Ji dar kartą pasitikrino adresą, užrašytą ant Salės Donaldson mirties liudijimo kopijos, atidarė pirštinių skyrelį ir išsitraukė Braitono žemėlapį.

Ryland Klouz gatvė, dešimtas numeris.

Ji įsiminė kelią, įkišo žemėlapį atgal į dėtuvę ir ją užtrenkė. Dangtelis atšoko. Įsiutusi kaip reikiant jį trinktelėjo.

Į priekinį stiklą bumbsėjo lietaus lašai. Kiemas tuščias, jeigu neskai-

tysi seno autofurgono, stovinčio prie padangų slėgio matuoklio. Gatve nugriaudėjo autobusas. Ji kyštelėjo nagą į plastikinę pakuotę, kurioje gulėjo sumuštinis, tačiau jos praplėšti nepavyko. Užklijuota. Paketo etiketėje užrašyta: „Skanumėlis — kasdien šviežias!" Datos atspaudas. Vakarykštis.

Įpykusi ji stvėrė durų rankeną, pasišovusi nešti jį atgal, tačiau lietus pratrūko dar smarkiau pliekti automobilio stogą. Plytelėmis grįstu kiemeliu nuvinguriavo vandens upeliai.

Matyt, visi bus vakarykščiai, pagalvojo ji apsukdama pakelį ir ieškodama, kaip prieiti prie sumuštinio. Jokių šansų. Ji bakstelėjo nagu ir prarėžė plastiką. Padidinusi skylę, išlupo sumuštinį ir atsikando. Duonos skonis aitrus ir nemalonus, primenantis sauso maisto šunims kvapą, o įdaras lyg glaistas.

Ji pasuko raktelį. Iš pradžių variklis vos burgztelėjo, o paskui veriamai sutraškėjo. Pro priekinį stiklą prasklendė mėlynų dūmų tumulas. Valytuvai gainiojo vandenį, palikdami rantytą plėvelę. Ji spūstelėjo greičio pedalą ir įjungė šildytuvą, nes plonytėse kojinėse šalo kojos. Pakrutino pirštus juoduose batuose.

Keitę apniko abejonės.

„Klausyk, ką sako tavo širdis, maže", — sakydavo tėvas, kai užeidavo sunkus metas, kai Dara šaipydavosi, kodėl ji nestoja į koledžą. Jis ir vėl tą patį pasakytų, jeigu dabar jam paskambintų ir išklotų visą istoriją.

Ryland Klouz gatvė buvo Braitono pakraštyje, ramių gatvelių labirinte, kurios driekėsi nuo pat jūros iki Daunso aukštumų papėdės. Paprasčiausias aklagatvis, užstatytas mažais namukais. Jų fasadai atkartojo karalių Jurgių epochos stilių ir buvo dviejų trejų metų senumo, nusprendė Keitė, įvertinusi pririšiotus prie kuolų medelius, susodintus kiemų pakraščiuose, ir jaunus krūmelius lysvėse.

Ant 10-ojo namo sienos kabėjo žibintas, didžiulės paradinės durys iš ąžuolo, nulakuotos, su variu, liūto galvos pavidalo beldikliu ir įmantria laiškų dėžute, kuri Keitei atrodė visiškai nebereikalinga. Ant siauros įvažos priešais garažą stovėjo du automobiliai — kuklus „Toyota" ir mažytis „Ford" su juodu aptaku ir „jaunojo lenktynininko" dryžiais.

Užuolaidos pirmame aukšte užtrauktos. Ženklas, kad šeima susibūrė aplink liūdintįjį. Palenkusi galvą prieš čaižantį lietų, Keitė nupėdino skaldytais akmenimis grįstu takeliu ir paspaudė durų skambutį. Nuaidėjo

žemas skambesys. Užuolaida sukrutėjo. Keitė džiaugėsi, kad prašmatniai apsitaisė: niekas iš karto neatpažins žurnalistės, ir galbūt pavyks pašnekinti Keviną Donaldsoną, jeigu ji tinkamai laikysis.

Duris atidarė šviesiaplaukė, impozantiška, daug kosmetikos naudojanti pusamžė moteris.

— Taip? — klausiamai pratarė ji nuvargusiu balsu.

Oda išblyškusi, blizgi, grynas kontrastas blausiam jos apsmukusio bluzono juodumui. Įsitempusios, nepatiklios akys, apkraštuotos ilgomis užriestomis blakstienomis, įtariai nužvelgė Keitę nuo galvos iki kojų. Paakiuose kabėjo didžiuliai maišai. Keli pirštai apmaustyti žaižaruojančiais žiedais, netikrų briliantų apyrankė užsmukusi ant kaulėtos plaštakos. Bluzonas kadaravo ant rudų slidininko kelnių, kurios buvo sukištos į leopardo odos šlepetes. Nuo jos trenkė tabako dūmais.

— Ar galima trumpai pasikalbėti su Kevinu Donaldsonu? — Keitė jautė pro duris plūstančią šilumą.

— Jis nenori nieko matyti. — Balsas lėkštas, nukertantis.

— Tai labai svarbu.

— Jis patyrė netektį ir yra nepaprastai sukrėstas. Gaila, bet teks atidėti pokalbį kelioms savaitėms.

— Aš dalyvavau ekshumacijoje, kai atvėrė ponios Donaldson karstą, — pasakė Keitė.

Moteris dvejojo.

— Ar jūs iš policijos?

Keitė džiaugėsi. Moteriškė nenutuokė, kas ji.

— Aš buvau ten Aplinkos sveikatos centro pageidavimu.

— Jis nenori nieko matyti. — Jos akių vokai padažyti blizgiu melsvu dažu. Plaukai ties šaknimis pražilę. Lietus tiško pro duris ant moters kojų. — Aš esu jo mama. Gal galėčiau padėti?

Ji atsitraukė per kelis colius nuo lietaus.

— Ar galiu sekundėlei užeiti?

Moteris žengtelėjo atgal. Įėjusi Keitė iš karto paniro į klaustrofobišką karštį ir šleikštų cigarečių dūmų tvaiką. Prieškambaris buvo mažytis ir atrodė naujas, tartum visi daiktai būtų išpakuoti tik šiandien. Ir dažų sluoksnis naujas, neapsilaupęs. Blizgėjo nulakuotos durys, varinės rankenos ir priešspyniai. Storas austinis kilimas niekieno nemindžiotas. Naujutėliai jaunavedžių namai.

Čia tvyrantį sielvartą išdavė tiktai kvapas ir kaitra. Ji ne kartą buvo patyrusi tokią atmosferą. Visada tas pat. Alsus, troškus oras, kadangi langai uždarinėti, o šildymo temperatūra per aukšta, sudusęs nekeistų drabužių kvapas, šleikštus nesuvalgyto atšalusio maisto tvaikas.

Tarpduryje išdygo katė ir gailiai sumiaukė. Dramblio kaulo ir juodos spalvos Birmos katė. Neeilinė. Viskas perdėm prašmatnu: juodais ir baltais raštais išmargintas kilimas; prieškambario staliukas dengtas tropiniu kietmedžiu ir su varinėmis rankenėlėmis; ant sienos Sorento vaizdas paauksuotuose rėmuose; nuo lubų leidosi įmantrus optinio pluošto šviestuvas. Stengiasi padaryti įspūdį lygiai kaip ir su tuo akį rėžiančiu „Ford" kieme.

Keitė nesmagiai pasijautė supratusi, kad ieško ko nors, kas sukeltų antipatiją Salei Donaldson. Šitaip būtų bent kiek lengviau išgyventi visą siaubą. Tačiau, iš aukšto vertindama kažkieno skonį, ji neapkentė savęs už tokią aroganciją.

Juk Salė Donaldson buvo paprasta, graži mergina, džiaugėsi nauju būstu, vedybiniu gyvenimu, laukiamu kūdikiu. Viršuje garantuotai įrengtas vaiko kambarys, nupirkta lovytė, kabėjo mobiliojo ryšio telefonas. Viskas paruošta.

Paruošta tam susitraukusiam gemalui, kuris gulėjo ant karsto dugno.

— Ko jūs norėjote? — paklausė moteris, nuspirdama vieną šlepetę ir pasilenkusi kasydamasi padą.

— Ar ponas Donaldsonas tiki, kad ponia Donaldson buvo palaidota gyva?

Moteris atsirėmė ranka į sieną ir įsispyrė į šlepetę.

— Ką jūs turite galvoje? Be abejo, tiki. Ji ir buvo palaidota gyva.

— Žinau, kad buvo, tačiau ligoninė neigia.

Moteris karčiai nusijuokė.

— Tai jiems būdinga. — Ji gūžtelėjo pečiais. — Visi matė. Mano sūnus matė. Vikaras. Visi. — Išryškėjo jos veido raukšlės. Rankos virpėjo. — Tegul kas nors pabando pasakyti, kad nematė.

— Jie turi savų priežasčių slėpti tiesą. Vikaras nenorės, kad jį apkaltintų palaidojus gyvą žmogų. Ir laidojimo biuro darbuotojai nenorės. Ligoninė irgi nenori būti apkaltinta. — Keitė žiūrėjo į kilimą. — Užjaučiu jus. Suprantu, kokį sielvartą išgyvena jūsų šeima, tačiau nesijaudinkite. Artimiausiu metu aš su visais pasikalbėsiu.

— Jie atliko skrodimą. Negalės nuslėpti tyrimo išvadų.

— Geras advokatas paneigs patologo išvadas.

— Tik jau ne mirties laiką. Jis nesunkiai įrodomas. Pakankamai prisižiūrėjau per televiziją. Tas Puaro aną vakarą per pusvalandį nustatė tris savaites pragulėjusio lavono mirties laiką.

— Televizijoje — taip, jie ten kuria istorijas, — pasakė Keitė. — Tačiau tikrovėje nieko panašaus nėra. Patologams nelengva nustatyti mirties laiką.

Ji atidarė rankinę ir išėmė susegtas lapų kopijas, kurias praėjusį vakarą pasiėmė iš *News* medicinos skilties autoriaus, gydytojo Marčio Morgano. Ji parodė juos poniai Donaldson.

Viršutinio lapo antraštė skelbė: „Laikas tarp žmogaus mirties ir jo kūno irimo."

Žemiau Keitė buvo raudonai pabrėžusi vieno skirsnio sakinį:

> Gana sunku nustatyti, kiek laiko praėjo po mirties, jei yrantis žmogaus kūnas sistemingai neapžiūrimas ir neištiriamas. Nei lavono svoris, nei temperatūra nėra patikimi orientyrai, ypač kai temperatūra svyruoja. Toksinų absorbcijos ir išsiskirstymo metabolinis greitis — tik viena iš priemonių. *Kai mirties laikas yra svarbus kaip įkaltis, teismo medicinos rasti kaltės įrodymai turi būti traktuojami ypač apdairiai.*

Sunkios moters blakstienos nepaliaujamai plasnojo. Buvo taip tylu, kad Keitė girdėjo jų krebždėjimą. Lietus barbeno į langus. Namo gilumoje pasigirdo spragtelėjimas, dūzgesys — skalbiamoji mašina pradės naują ciklą. Ant moters veido nusileido abejonės šydas.

— O koks jūsų interesas?

— Aš noriu atskleisti tiesą. Kevinas yra vienintelis žmogus, kuris gali man padėti.

Moteris kilstelėjo ranką, nurodydama Keitei palaukti, atvėrė dešinėje esančias duris ir įkišo galvą.

— Tu miegi, brangusis?

Pasigirdo kažkoks murmesys.

— Čia atėjo ponia dėl to mirties priežasties tyrimo. Manau, kad tau reikėtų su ja pasišnekėti. Ar galėtum?

Jokio atsakymo.

— Būtų geriausia, jeigu pasikalbėtum, — pasakė moteris ir linktelėjo galvą, kviesdama Keitę užeiti.

Kai įėjo į užtamsintą kambarį, Keitės kojos paskendo storame kilime. Aukso spalvos užuolaidos su kutais užtrauktos, vienintelė šviesa sklido nuo dviejų stalinių lempų ir dar nuo didžiulio televizoriaus, kuris buvo įjungtas, tačiau be garso. Kambaryje stovėjo trijų dalių minkštų baldų komplektas ir du stereogarsiakalbiai abipus židinio lyg sargybinių būdelės. Židinyje degė trijų strypų elektrinis ugniakuras, ant dirbtinių anglių skleidžiantis šokčiojančias šviesas. Ant židinio atbrailos šalia įrėmintos Salės ir Kevino Donaldsonų vestuvinės nuotraukos stovėjo „Ferrari" modeliukas.

Dabar Kevinas buvo beveik neatpažįstamas. Sudribęs į krėslą, rankos nukarusios, juodi plaukai susivėlę, veidas baltas, paakiuose didžiuliai maišai. Tartum gyvas lavonas.

Marškiniai suglamžyti, kreivai susagstyti, po jais matėsi tamsoki marškinėliai, kostiuminės kelnės susiraukšlijusios, vilnonės puskojinės, pilki įsispiriami batai. Atrodė, kad jis buvo nemiegojęs arba nepersirengęs, galbūt kelias dienas nesiskutęs. Ir kažin ar ją pastebėjo.

— Buvau su jumis ekshumacijoje, — švelniai pasakė Keitė.

Jis neatsiliepė. Probėgšmais dirstelėjęs į ją, nusuko akis į begarsius „Kaimynus" ekrane.

— Sėskitės, brangioji, — pasakė Kevino Donaldsono motina, dabar jau daug švelniau.

Prie kito fotelio stovėjo peleninė, pilna nuorūkų su lūpų dažų žymėmis, moterų žurnalų krūva ir Rolando Godardo romanas minkštais viršeliais, iki pusės paskaitytas ir paguldytas ant atverstų puslapių. Keitė atsisėdo ant sofos.

— Ponia susirūpinusi, kad ligoninė gali nuslėpti, kas atsitiko Salei, — kalbėjo moteris. — Ji mano, kad jie bandys paneigti tiesą.

Jis kalbėjo lėtai, garsai susiliejo kaip ir kasetėje, senkant magnetofono baterijai, ir Keitė pagalvojo, jog jis, matyt, prisigėręs raminamųjų.

— Koroneris žadėjo man paskambinti. — Ir vėl nutilo.

— Praneš skrodimo rezultatus? — pasufleravo Keitė, instinktyviai tiesdama ranką prie rankinės, kur gulėjo jos bloknotas. Ir laiku susivaldė.

— Skrodimas atliktas vakar. Jis dar nepaskambino.

Jo motina atsisėdo ir iškratė iš pakelio cigaretę.

— Laukia stambi byla, — pasakė ji. — Štai ko jie bijosi, tiesa? — Ji įsikišo cigaretę į burną ir spragtelėjo blizgų metalinį žiebtuvėlį. — Ir turi tam pagrindą. Mes iškelsime jiems bylą. — Ji užsidegė cigaretę ir giliai užtraukė dūmo. — Jiems kainuos šimtus tūkstančių, kaip mano vyras skaičiuoja.

Keitė žiūrėjo į Keviną Donaldsoną.

— Gal galėtumėte trumpai papasakoti, kaip visa tai atsitiko? Jeigu ne per skaudu kalbėti?

Kelias sekundes jis žiūrėjo televizorių, ir Keitė pamanė, kad neatsakys. Paskui prakalbo tebežiūrėdamas į ekraną:

— Nuo ko pradėti?

— Tiesiog nuo to, kas tiesiogiai susiję. — Ji ryžtingai atidarė rankinę. — Ar jūs nieko prieš, jeigu kai ką pasižymėsiu? — kuo nekaltesniu balsu paklausė ji, ir ponios Donaldson veidu iš karto šmėstelėjo įtarimas. — Aš turiu parengti ataskaitą, — pridūrė ji.

Moteris supratingai linktelėjo.

— Tas ginekologas, — tarė Kevinas Donaldsonas. — Ponas Heivudas. Pasakė, kad ji turi gulti į ligoninę. — Jis nutilo ir spoksojo į ekraną.

— Kada tai buvo? — paklausė Keitė.

— Buvo nuėjusi kasmėnesiniam patikrinimui po dvidešimt keturių nėštumo savaičių.

Ir vėl tylu.

— Kodėl ponas Heivudas ją paguldė į ligoninę?

Jo motina atsakė už jį:

— Jai buvo aukštas kraujospūdis. Gydytojui atrodė, kad ją reikia stebėti.

— Preeklampsinė toksemija, — staiga kuo aiškiausiai pasakė Kevinas Donaldsonas — be jokio žodžių susiliejimo, tartum būtų deklamavęs prieš klasę.

— Jai pasireiškė komplikacijos, — paaiškino jo motina. — Kraujospūdis vis kilo, ir patino smegenys. Paskui prasidėjo epilepsijos priepuoliai.

— Ji sirgo epilepsija?

— Ne, tai buvo toksemijos pašalinis poveikis. — Ji nukratė nuo cigaretės pelenus. — Jiems nepavyko sumažinti smegenų sutinimo, ir prie-

puoliai sustiprėjo. Davė jai vaistų ir darė viską, ką galėjo. Ponas Heivudas atrodė labai rūpestingas. — Ji užtraukė dūmo ir skubiai jį išpūtė. — Paskui ją ištiko koma. Gyvybę palaikė tik aparatai. Ji išbuvo ten penkias dienas...

— Šešias, — nutraukė ją sūnus.

— Šešias. — Ji užspaudė cigaretę į visą nuorūkų krūvą ir sukosėjo. — Jis ten miegodavo — jie duoda artimiesiems miegamąjį. Vidurnaktį budintis gydytojas jam pasakė, kad nebėra jokios vilties, kad jos smegenys mirusios, todėl reikėtų atjungti gyvybės palaikymo sistemą ir nutraukti baisias kančias.

— Kūdikis turėjo gimti nenormalus, — pareiškė Kevinas Donaldsonas.

Jos sužiuro į Keviną, tačiau jo veido išraiška nieko nesakė. Motina išsiėmė iš pakelio dar vieną cigaretę.

— Ponas Heivudas jam pasakė, kad jeigu motinos smegenys miršta, kūdikiui lieka labai maža vilties išgyventi, o jeigu ir išgyventų, turėtų kokį nors išsigimimą. Mes nuėjome pasikalbėti su ponu Heivudu. Jis buvo labai malonus, labai mielas, kuo smulkiausiai viską išdėstė. Ir visi vieningai sutikome, kad nėra jokios prasmės bandyti atlikti Cezario pjūvį.

— Ir jie atjungė gyvybės palaikymo aparatus?

Kevinas Donalsonas liūdnai linktelėjo galvą.

— Tą pačią naktį. Buvo kitas budintis gydytojas. Jis sakė, kad jiems reikia tos lovos. Viskas įvyko greitai. Ji nustojo kvėpuoti, ir jie pasakė, kad ji mirė.

Pirmą kartą jis atidžiau pažiūrėjo į Keitę.

— Ar jie atliko kokius nors tyrimus?

— Nežinau. Per daug verkiau. Jie paklausė manęs, ar reikia iškviesti taksi. Paskui mačiau, kaip jie išvežė ją ant ratukų, užklotą balta paklode.

Jam iš akių jau sruvo ašaros. Keitė pati pajuto tuoj bepravirksianti. Ji giliai įkvėpė.

— O vėliau dar ją matėte?

— Ne. Laidojimo biuro darbuotojai sakė, kad galiu pamatyti bet kada.

— Vadinasi, jūs daugiau jos nematėte iki... karsto? Iki ekshumacijos.

Jis vėl tylėjo. Vėl užsidarė savo kiaute.

— Ir jūs pareikalavote ekshumacijos?

Jis nieko nesakė.

— Jam buvo labai sunku, — prakalbo motina. — Policija nenorėjo nieko girdėti. Iš pradžių ir koroneris nenorėjo nieko girdėti, pasakė jam, kad tai neįmanoma, kad jam, ko gero, šiek tiek... — Ji patapšnojo sau į smilkinį. — Suprantate, pasimaišė dėl jos mirties. Vikaras nenorėjo padėti. Kevinas turėjo susirasti liudininkus, jų telefonų numerius, įkalbėti koronerį, kad su jais pasišnekėtų. Jo vos neareštavo vieną popietę, kai pasiėmęs kastuvą pats ten nuėjo ir pradėjo kasti. — Ji pažiūrėjo į jį. — Argi ne taip?

Jis neatsakė.

Keitė nervingai prikando lūpą. Nuo tvankaus oro ir nervinės įtampos ją mušė prakaitas.

— Kevinai, mes abu matėme tą patį, kai jie atidarė jūsų žmonos karstą. Ar jūs iš viso bent kiek abejojate, kad ji, gulėdama po žeme, kurį laiką buvo gyva?

— Mirę žmonės nepagimdo kūdikių, — pasakė jo motina.

— Matyt, taip gali pasitaikyti, — pasakė Keitė.

— Nesąmonė. Niekas manęs neįtikins.

— Tirdami mirties priežastį jie bandys tai įrodyti.

— Kevinas sakė, kad jos pirštai... nagai buvo nulūžinėję, visiškai jų nelikę, tartum būtų juos nusikramčiusi. Karsto dangtis subraižytas. Salė jį draskė, draskė nagais kaip žvėris.

— Jie įrodinės, kad stingdami lavonai karstuose juda, — pasakė Keitė.

— Ir subraižo raudonmedį? Liaukitės, panele! — pareiškė motina.

— O jūsų gydytojas Selsas? Jis buvo ten. Ką jis sakė? Jis turėtų jums pritarti, — tarė Keitė.

— Jis nesutinka. Sako, kad turime laukti patologo išvadų. Sako nematęs jokių įbrėžimų ant dangčio. Sako, kad visus klaidina faktas, jog buvo išstumtas kūdikėlis.

Jos abi krūptelėjo, išgirdusios Kevino Donaldsono balsą:

— Ji visada prisižiūrėdavo nagus. Tvarkydavosi. Visada tvarkydavosi pati.

Visi tylėjo. Keitė jautė stiprėjančią viltį užsirašydama jo žodžius — lėtai, išsamiai, nieko netrumpindama, kad neišsiduotų esanti žurnalistė.

Motina karčiai šyptelėjo.

— Nors ir ne kažin kiek išmanau apie mediciną, tačiau turiu jums pasakyti vieną dalyką, kurį tikrai žinau. Numirėliai nekramto savo nagų.

28 skyrius

Praėjo trys dienos nuo to laiko, kai Harvis Svairas slapčia sugirdė Sandrai dvidešimt penkis miligramus GW 2937 — toks referencinio vaisto pavadinimas, pagamintas šveicarų farmacijos giganto „Grauer Meyerhoffen" ir skirtas tiktai laboratoriniams bandymams, atliekamiems ne su žmonėmis.

Jis gavo jų nesunkiai. Užsiimdamas tyrinėjimais, rašydamas kursinį darbą apie epilepsiją, medicinos mokyklos vivariume jis atliko bandymus su gyvūnais. GW 2937 buvo skiriamas žiurkėnams, katėms ir šimpanzėms sukelti sunkų epilepsijos priepuolį, kurį paskui stabdydavo didžiulėmis barbitūratų dozėmis.

Apvalios ir baltos GW 2937 tabletės savo dydžiu ir forma buvo panašios į aspirino tabletes, tačiau aiškiai atpažįstamos iš jose įspaustų raidžių GW. Harvis turėjo sutrinti tabletes grūstuvėlyje į miltelius, kuriuos paskui įmaišydavo į gyvūnų maistą. Vaistas neturėjo jokio skonio, o priepuolių metu energija paprastai metabolizuodavo jo pėdsakus.

Jis turėjo sušerti tą vaistą iš viso keturiasdešimčiai gyvūnų. Buvo nesunku pakeisti nedidelį jo kiekį paprastu aspirinu. Tą dieną, kai Harvis įmaišė jo į maistą, nei gyvūnai, nei tyrimams vadovaujantys neurologai nepastebėjo jokio skirtumo.

Harvis nežinojo, kaip apskaičiuoti dozę žmogui, ir tiesiog rėmėsi smegenų tūriu. Jis palygino vidutinį žmogaus smegenų svorį — tūkstantį du šimtus keturiasdešimt gramų — su šimpanzės.

Sekmadienio vakarą paskambino į seselių namus, kur gyveno Sandra, ir kažkokia nemaloni panelė pasakė, kad ji negrįžusi iš darbo. Jis nieko neperdavė. Pirmadienio vakarą vėl paskambino, atsiliepė kita mergina. Jis turėjo kelias minutes palaukti, kol ji grįžo prie telefono, uždususi ir atsiprašinėdama, ir pranešė, kad Sandra blogai jautėsi, todėl nakčiai buvo paguldyta į skyrių, kad ją galėtų stebėti gydytojas.

Antradienio rytą Harvis ir visas studentų būrys vizitavo gimdyves skyriuje drauge su akušeriu bei jo jaunesniuoju kolega. Išbrinkusios moterys pieno spalvos veidais gulėjo metalinėse lovose apsirengusios rausvais plonais marškiniais ir skendo gėlėse bei sveikinimų atvirukuose. Sutrikę jų vyrai tupinėjo ant kėdžių, gimdyves buvo apgulusios giminaitės. Lauke orai dar labiau atvėso, tačiau šiame skyriuje buvo palaikoma šiltnamio temperatūra. Harvis bjaurėjosi gimdymo skyriaus kvapu, jo šlykščiu salsvumu, kuris įsismelkdavo jam į odą ir neišgaruodavo valandų valandas.

Kažkokia nutukusi lankytoja kyštelėjo pirštą prie rausvos būtybės, įsuktos į vilnonę skarą, ir pragydo:

— Kukū! Aaa! Kukū! Aaa!

Motina gulėjo atsilošusi į paramstytas pagalves, per daug išsekusi, per daug mandagi, kad nuvytų ją šalin.

— Kviečiamas ponas Harvis Svairas. Ponui Harviui Svairui skambina vidaus telefonu.

Harvis nuėjo prie juodo telefono, kuris kabėjo ant sienos prie įėjimo į skyrių. Skambino Rolandas Dansas. Į intensyviosios terapijos skyrių paguldyta dar viena *status epilepticus* ligonė. Jis pamanęs, kad verta pranešti Harviui, nes tas gal norėtų užbėgti ir ją pamatyti.

Harvis kaip įmanydamas santūriau Dansui pasakė, kad šiuo metu yra užimtas, tačiau ištaikęs pertraukėlę užeis. Paskui jis tęsė vizitaciją, bet viskas liejosi akyse. Jis visiškai nebeįstengė susikaupti.

Buvo pusė dviejų, kai Harvis įžengė į intensyviosios terapijos skyrių, kuriame buvo taip pat karšta, kaip ir gimdymo skyriuje. Jis stovėjo prie medicinos seserų punkto ir laukė, kol seselė suras jaunesnįjį anesteziologą.

Dešinėje pusėje ant sienos kabėjo skyriaus rodyklė — didelė, balta plastmasinė skelbimų lenta. Kairėje pusėje buvo atspausdinti lovų numeriai, o šalia mėlynu vaškiniu pieštuku surašytos ligonių pavardės. Prie 6-ojo numerio — S. Lok pavardė.

Sandra Lok. Prieš akis iškilo slidi, šlapia oda, baltos krūtys viršum jo, prisiminė jos kūno kvapą, karštą alsavimą. Prie jo jau artinosi Rolandas Dansas, apsirengęs nudrengtu tvido švarku su odinėmis sagomis, kavaleristų saržos kelnėmis ir pasirišęs pilką kaklaraištį. Pasikirpęs plaukus,

tačiau žiauriai nutrumpinti bei šiurkštūs šeriai jo arkliškam veidui grožio nesuteikė.

— O, sveikas, — pratarė jis taip, tartum Harvis būtų atėjęs jam visiškai netikėtai. Jis susinėrė rankas už nugaros ir pradėjo suptis ant savo nutrintų zomšos batų su skylutėmis. — Taip. Tiesiog įdomus dalykas. Panašiai kaip su tais autobusais, ar ne?

— Autobusais? — suglumo Harvis.

Skusdamasis Dansas įsipjovė ir ant kaklo buvo prisilipdęs mažytį elastinio pleistro kvadratėlį.

— Šimtą metų lūkuriuoji vieno, o paskui iš karto prisistato keturi.

— Aš vengiu važinėti autobusais, — pareiškė Harvis.

Danso išraiška skausmingai sustingo, tarsi staiga būtų išsikrovusi jo veido raumenims energiją tiekianti baterija.

— O, taip, — pagaliau vėl prakalbo. — Tas *status epilepticus* atvejis, kurį matei prieš porą savaičių, tas modeliukas po galvos traumos. Jeigu epilepsija būtų virusinė liga, reikėtų velniškai susirūpinti tuoj pat sulaukus kito atvejo, ypač kai taip atsitiko vienai ją prižiūrėjusiai skyriaus seselei. — Jis kraipė galvą. — Bet taip nėra. Neatrodo, kad būtų koks nors ryšis.

— Kas jį sukėlė?

Harvis buvo sutelkęs dėmesį į pleistro kvadratėlį jam ant kaklo.

— Dar sunku pasakyti. Galbūt būti encefalitas, bet ji neturi karščio, o dėl infekcijos jis turėtų pakilti. Turbūt smegenų auglys, nors jau žinome, kad jos kompiuterinės tomografijos rezultatai normalūs. Kai tiktai suleisime jai vaistus, atliksime juosmeninę punkciją ir ištirsime CSF*, kad galėtume atmesti infekciją. Skyriaus merginos labai sielojasi.

Harvis svarstė, ar GW 2937 galėtų būti susektas atlikus kraujo tyrimą. Tačiau jis žinojo, kad tokia tikimybė nėra didelė. Kokio nors vaisto pėdsakus aptiktum jo ieškodamas. O GW 2937 būtų ieškomas tik tuomet, jeigu kas nors įtartų jį esant organizme. Nebuvo jokio pagrindo manyti, kad kiltų toks įtarimas. Vargu ar iš viso kas nors žinojo, kad jis su ja bendravo, o jeigu ir žinotų, kas galėtų susieti jos priepuolį su Harvio atliktu laboratoriniu tiriamuoju darbu. Tai neįrodoma.

— Žinoma, galėjo būti suvartota per didelė antidepresantų dozė. Tai

* *Angl.* CSF — *cerebrospinal fluid* — serebrospinalinis skystis.

irgi gali sukelti priepuolį. Tačiau kitos seselės sako, kad ji buvo linksma ir mėgstanti bendrauti. — Jis susimąstęs lingavo ant kojų. — Nors tokio tipo žmonės taip pat gali pulti į depresiją. Kad ir kaip ten būtų, įdomus atvejis. Ypač įdomus.

— Kodėl? — paklausė Harvis. Danso pastaba sukėlė jam nerimą.

— Priepuolio stiprumas. Kol kas ji nereaguoja į gydymą barbitūratais. Ateik ir pažiūrėk.

Jos lova stovėjo šalia tos, kurioje gulėjo manekenė, ir buvo lygiai taip pat atskirta, kaip ir visos čia esančios lovos. Sandra buvo be sąmonės, burnoje — respiratoriaus vamzdelis, virš susivėlusių jos plaukų alsavo juodos dumplės, o lašelinė prijungta prie kaniulės plaštakos viršuje. Nugara išsirietusi, pilvas pakėlęs užklotą, rankos ir kojos išsitempusios ir tąsėsi lyg marionetės. Dantys sukandę dirbtinio kvėpavimo vamzdelį, iš burnos veržėsi padriki niurnėjimai ir vaitojimai. Lūpų kampučiuose putojo seilės.

Apskrito veido apkūni seselė trumpomis raudonomis garbanomis stovėjo prie lašelinės stovo ir atrodė susikrimtusi. Kortelė ant atlapo nurodė: Elaina Foster.

— Jai vis blogiau, gydytojau Dansai, — pasakė ji škotišku akcentu.

Rolandas Dansas atsigręžė į Harvį.

— Skyriuje jai suleido penkis mililitrus diazepamo, tačiau nepadėjo. Paskui pabandė fenitoiną į veną, ir tas nepaveikė. Vos tik ją čia paguldė, paskyrėme tiopentalio infuziją — didelę dozę.

— Trisdešimt penkis miligramus, — pridūrė seselė.

— Suvoki problemą? Jeigu paliksime epilepsiją nekontroliuojamą, tai pakenks jos smegenims. Jeigu suleisime daugiau barbitūratų, nemanau, kad jos organizmas atlaikys.

Laideliai nuo Sandros Lok kaktos driekėsi prie dviejų osciloskopų ant lentynėlės virš lovos. Harvis stebėjo dantelius elektrokardiografe. Jos širdies ritmas buvo silpnas ir neritmingas — barbitūratų poveikis. Elektroencefalogramoje bangų viršūnių, rodančių smegenų elektrinį aktyvumą, jau nesimatė. Jis pažiūrėjo į jos veidą. Akys atmerktos, nukreiptos tiesiai į jį. Jam pasirodė, kad jose žybtelėjo neįmanomas atpažinimo šešėlis, bet paskui akys užvirto aukštyn, vyzdžiai palindo po vokais, palikdami nieregėnčius baltymus. Beprotiškai daužėsi rankos. Lašelinės vamzdelis ištrūko iš kaniulės virš plaštakos, vaistas pasipylė ant lovos.

Dansas sugriebė jos riešą, ir seselė vėl prijungė lašelinę.

— Turime ją pririšti, — pasakė Dansas.

Deguonies kiekį kraujyje matuojantis prietaisas įspėjamai supypsėjo.

— Reikia pagalbos, — pasakė Dansas. — Pakviesk gydytoją O'Ferelą. Ir atnešk kurarės ampulę.

Seselė išbėgo.

Dansas atsigręžė į Harvį.

— Ji daužo respiratorių. Turėsime ją paralyžiuoti. Barbitūrato kiekio didinti nebegalima.

Atskubėjo gydytojas O'Ferelas, skyriaus vedėjas, lydimas dar dviejų seselių. Jos suleido kurarę, tačiau ji nepadėjo.

— Duok jai dar dvidešimt penkis miligramus tiopentalio, — skubiai nurodė gydytojas O'Ferelas.

EEG monitorius nesiliovė pypsėjęs *staccato*, skelbdamas pavojų. Osciloskopo smaigės susipainiojo ir rangėsi lyg kirminų masė.

Harvis pajuto visuotinę paniką.

— Širdis sustojo, — nurodė O'Ferelas, tuoj pat uždėdamas rankas ant jos krūtinės ir stipriai spustelėdamas. — Atvežkite aparatą, — paliepė jis. — Reikia defibriliatoriaus.

Jis pradėjo ritmiškai pumpuoti krūtinės ląstą.

Viena seselė jau lėkė per skyrių.

Danteliai EEG ekrane pradėjo rimti, silpnėti, tačiau ne dėl barbitūrato. Smegenims trūko deguonies.

Po pusantros minutės pristatė defibriliatorių. Dansas atplėšė Sandros marškinius, ir Harvis išvydo didžiules krūtis su plokščiais, raižytais speneliais. Uždėjus elektrodus virš jos širdies, O'Ferelas riktelėjo: „Gerai!", ir vienas laborantas paspaudė mygtuką. Stiprus dunkstelėjimas, Sandra konvulsiškai šoktelėjo aukštyn, po to gulėjo ramiai.

Elektrokardiografijos ekrane bangelės silpo. Jie vis kartojo tą procedūrą, Sandros kūnas šokčiojo į viršų, paskui suglebdavo lyg skudurinė lėlė.

Dar po trijų minučių bangelės visiškai pranyko, beliko vientisa linija, lydima pastovaus įspėjamo signalo, kurio kol kas niekas neišjungė.

Sandra Lok mirė.

29 skyrius

Spalio 24 d., trečiadienis

Valytuvai gainiojo lietų, vandens purslai nepaliaujamai skalbė aprasojusius šoninius „Volkswagen“ langus. Keitė važiavo siauro geležinkelio tilto link, pagaliau ištrūkusi iš klaustrofobiško karščio ir sielvartu persmelktų Donaldsonų namų, tačiau erzino iš paskos besivelkantis automobilis.

Keitė prisišliejo kuo arčiau prie kelkraščio, bet tas neparodė jokio noro aplenkti. Dirsčiojimas į veidrodėlį neleido jai susikaupti. Pervažiavusi tiltą sulėtino greitį, kad ją pralenktų, tačiau ir važiuojantysis įkandin pristabdė. Pasiekusi sankryžą su judria gatve, į kurią ji taikėsi, Keitė pasuko į dešinę, jau abejodama, ar tik jos kas nors neseka. Iš paskos važiavęs automobilis pasuko kairėn.

— Bukagalvis, — burbtelėjo ji.

„Dalbio ir sūnaus“ pastatas buvo už poros šimtų jardų, ties gatvės kampu, šalia geležies dirbinių parduotuvės. Jis atrodė deramai niūrus ir nekrintantis į akis, juodoje lentoje auksinės raidės skelbė: LAIDOJIMO PASLAUGOS, o firmos pavadinimas parašytas mažesnėmis raidėmis skersai užuolaida uždengto lango.

Ji pastatė automobilį šalutinėje gatvelėje ir atžingsniavo prie pastato. Lietus rimo, tačiau šaltas vėjas ir niūrios mintys kėlė šiurpulį. Ji prisiminė redaktoriaus Terio Brento pyktį, ausyse skambėjo vakarykščiai mediumės Doros Rankorn žodžiai, prieš akis regėjo krėsle susmukusį Keviną Donaldsoną. Galbūt laidojimo biuro atstovas teisingai kapinėse pasakė, kad vikaras buvo už daug ką atsakingas. Salės Donaldson kūno ekshumacija išmušė Keitę iš pusiausvyros ir sukėlė tikrą sumaištį.

Jai teko matyti filmą apie tai, kaip mirusiųjų sielos apninka kvailiojančius kapinėse. Tačiau filmas neprilygsta tikrovei. Iš tikrųjų tokių dalykų nebūna.

Mirę broliai neperdavinėja žinių iš anapus.

Ji nusipurtė.

Keitė praėjo pro plačius vartus mūro sienoje. Skelbimas nurodė:

„DALBIS IR SŪNUS“, LAIDOJIMO PASLAUGOS.
NEUŽTVERKITE KELIO.
PRIVAŽIAVIMAS TURI BŪTI LAISVAS VISĄ PARĄ.

Stovėdama prie paradinių durų ji nervingai nurijo seiles, nes dar neteko buvoti laidojimo biuro patalpose, ir mintyse pasikartojo, ką sakys. Vylėsi, kad neteks susidurti su kapinėse matytu darbuotoju. Reikėjo tikėtis, kad jos neatpažins, o išgirdęs akcentą pamanys, kad susidūrė su dar viena amerikiete. Ji įkvėpė, pasistengė nutaisyti deramą išraišką ir įėjo.

Tikėjosi išvysti prekystalį, panašų kaip parduotuvėse, ir už jo sėdintį rimtą, išbalusį it lavonas žmogų. Bet pamatė tarsi kokio nors mažyčio, pirmaklasio viešbučio holą. L formos raidės kambarys, dvi patogios sėdėjimo zonos atskirtos nuo priimamojo, kur prie stalo sėdėjo ramiai nusiteikusi moteris trumpais žilais plaukais, su mėlynu megztuku ir perliukų vėriniu. Ji pasitiko Keitę šypsodamasi:

— Laba diena.

Baldai — Viktorijos laikų raudonmedžio kopija, apmušti žaliu veliūru. Storas aukso spalvos kilimas, tos pačios spalvos raštuoti tapetai, puošnūs sietynai rausvais gaubtais ir tokios pat sieninės žvakidės. Betrūksta tik židinio, pagalvojo Keitė.

— Aš turiu dvi senyvas tetas, kurios gyvena kartu, — pasakė ji, — viena iš jų dabar yra slaugos ligoninėje ir netrukus gali mirti, todėl jos sesuo paprašė užeiti pas jus. Ji dėl šio to sunerimusi, todėl gal pavyktų bent kiek sumažinti jai tą įtampą.

— Be abejo.

Moteris vėl nusišypsojo, šįsyk užjaučiamai.

— Jai jau teko pasinaudoti jūsų firmos paslaugomis ir jomis liko labai patenkinta. Tačiau ją sukrėtė vienas laikraščio straipsnis apie moterį, kuri buvo palaidota gyva — o jūs kaip tik organizavote tas laidotuves.

Moteriškė išblyško.

— Manau, jums būtų geriausia pasikalbėti su ponu Morisu Dalbiu. Aš tuoj pat jį pakviesiu.

Ji išėjo pro duris kambario gale.

Keitė troško kavos puodelio. Neturėjo burnoje karšto lašo nuo pat pusryčių. Nužvelgė dvi krėslų grupes. Kaip rausvas svečių kambarys morge. Kaip apsiuvais papuoštas Salės Donaldson karsto įklotas. Ant sienos kabojo Britanijos balzamuotojų instituto išduotas įrėmintas sertifikatas. Jau ir priėmėja sugrįžo.

Iš paskos ėjo nedidelio ūgio vyras, gaubiamas kontrastiškų aureo-

lių — kuklaus orumo ir aiškaus pasipūtimo. Apsirengęs tamsiu kostiumu, iškrakmolytais baltais marškiniais ir užsirišęs juodą nebemadingą kaklaraištį. Išskydę žilstantys plaukai sužerti atgal ir prie skalpo priklijuoti „Brylcreem" pomada. Oda išblyškusi, išvagota tamsių raukšlių, skruostai lyg mažo graužiko pažandės maišeliai. Akyse — miesčioniškas apdairumas, balse — lipšnumas.

— Aš esu Morisas Dalbis, ponia, ar galiu padėti jums?

Pamačiusi ne tą patį vyrą, kurį buvo sutikusi kapinėse, ji nusiramino ir išsyk pakartojo tą pačią litaniją, kurią sakė registratorei. Laidojimo biuro savininkas pakvietė atsisėsti, pats įsitaisė priešais ją ir ant poliruoto stalviršio pasidėjo mažas rankeles.

— Liūdna netekti tetos.

— Taip, — patvirtino Keitė.

— Artimo žmogaus.

— Taip, tikrai.

— Gaila, kad jos sesuo sunerimo perskaičiusi tą straipsnį. Ir visiškai suprantama. Straipsnis labai jau neatsakingas. Tikriausiai jis paveikė daug žmonių. Kažkokia gudruolė žurnalistė šitaip bando įgyti populiarumą. Vietiniai laikraščiai turėtų elgtis atsakingiau.

Ji jautė, kaip užkaito skruostai, sekundėlę net įtarė, kad jis ją atspėjo. Keitė stengėsi prisiminti, ar šis vyras nedalyvavo ekshumacijoje. Gal ją matė?

— Ar tame straipsnyje nėra nė kiek tiesos?

— Nė trupučio, ponia. Jūsų vargšei tetai nėra ko jaudintis. Kalbėtume apie laidotuves ar apie kremaciją?

Keitė nebuvo pasiruošusi tokiam klausimui ir dar labiau paraudo.

— Apie laidotuves.

— Visuomeninėse kapinėse, o gal ji turi plotelį bažnyčioje? Arba šeimos rūsyje?

Keitė padvejojo.

— Visuomeninėse kapinėse.

Jis keistai pažiūrėjo į ją, dar labiau sutrikdydamas.

— Jeigu toji ponia nerimauja dėl savo sesers karste, mes galime ją nuraminti pasiūlydami balzamavimą. Ar esate susipažinusi su balzamavimo procedūra?

— Ne.

— Ji labai nesudėtinga. Mes pakeičiame kraują venose konservuojančiu skysčiu. Jis būna tokios spalvos, kad velionis atrodo visiškai natūraliai, ir, be abejo, tokiu būdu niekada nepalaidosi jo gyvo.

Keitė sutriko.

— Ar laikraštyje aprašyta moteris buvo balzamuota?

Jis išsiėmė iš švarko kišenės užrašų knygutę odiniais viršeliais ir padėjo ant stalo.

— Nenorėčiau atskleisti jokių konfidencialių detalių, tačiau jeigu nuo to kam nors palengvės — ne, nebuvo. Mes balzamuojame žmogų tik tada, kai norima jį ilgesniam laikui palikti nepalaidotą. Tos moters gyvybė kelias dienas buvo palaikoma aparatų, o kai juos atjungė, šeima norėjo kuo greičiau palaidoti. O laikraščio straipsnis — nesąmonė. Vargšė moteris keletą dienų prabuvo ligoninėje kliniškai mirusi, paskui praleido daugiau kaip parą čia, mūsų šaldytuve. Niekas to neišgyventų, ką jau kalbėti apie visa kita.

Jai pasirodė, kad jis per daug skubiai nusuko akis nuo jos įdėmaus žvilgsnio. Per daug įtartinai. Jis vėl kyštelėjo ranką kišenėn ir šįsyk išsitraukė sidabrinį parkerį.

— Na, štai, aš tiktai pasižymėsiu kelias smulkmenas. Ar galėčiau sužinoti tos ponios pavardę ir adresą... hm... sąskaitėlei? Paskui pasirinktume karstą, aptartume papuošimus. Ar pageidautumėte trumpų nekrologų laikraščiuose? Galėtume parengti tekstą dabar, kad jį jau turėtumėte, kai bus pasirašytas mirties liudijimas.

— Nemanau, kad būtų įmanoma dėl visko taip greitai susitarti. Mano teta gana pedantiška, ir, ko gero, jai kils tūkstančiai klausimų, kas bus daroma jos sesers kūnui, kai jį išveš iš slaugos ligoninės.

— Koperklife, taip? Mes palaikome su jais gerus santykius. Gal pasakytumėte jos pavardę?

Keitės mintys sukosi kaip vijurkas.

— Ponia... ee, panelė Vining. Panelė Alisa Vining.

Ji padiktavo paraidžiui, jis užsirašė.

— O adresas?

— Prieš tai norėčiau pasitarti su teta. Tegu ji nusprendžia. Jeigu jai tiks, ką papasakosiu, rytoj sugrįšiu.

— Be abejo, ponia. — Jis atsistojo. — Pradėsime nuo šarvojimo patalpos.

Keitė nusekė paskui jį pro užpakalines duris, atsiveriančias į nedidelį prieškambarį marmurinėmis grindimis, paskui užkopė kilimine danga išklotais laiptais. Viršutinėje laiptų aikštelėje buvo ąžuolinės durys, kurias jis pagarbiai jai atidarė.

Ji įėjo pirma. Beregint apgaubė bažnytinė prieblanda, o kvapas užgniaužė gerklę: pušies ir cheminio konservanto mišinys gal ir nebuvo atstumiantis, tačiau priminė ligonines ir lavoninę.

Savininkas pasuko reostatą, ir šviesa sustiprėjo. Kitame patalpos gale ant sienos kabėjo kryžius ir iš vidaus apšviesta spalvoto stiklo mozaika.

— Mes teikiame paslaugas ištisą parą — visiems, norintiesiems aplankyti savo artimuosius. Panorėjusi aplankyti savo tetulę, galite užeiti bet kuriuo metu. Jeigu sugalvotumėte ateiti naktį arba savaitgalį — tiesiog mums paskambinkite.

Keitė lengviau atsikvėpė, kai jiedu pagaliau grįžo į laiptų aikštelę ir jis uždarė duris. Laiptais lipo tamsiaplaukis trisdešimtmetis vyras. Apsirengęs dailiai: gedului skirtas juodas švarkas, pilkos kelnės.

— Haris ir Džeinė jau pasiima iš Princo regento, — pasakė jis savininkui. — Nepamirši penktos valandos?

— Pasikalbėsime po dešimties minučių, Bilai.

Jie nulipo žemyn.

— Mano sūnus, — pasakė savininkas. — Čia mūsų šeimyninis verslas. Žmona su dukra taip pat įtrauktos į veiklą.

Keitė išgirdo, kaip viršuje atsidarė durys ir nuskambėjo pažįstamas balsas.

— Morisai?

Dalbis stabtelėjo. Keitė pamatė tą patį aukštą vyrą, kuris buvo ekshumacijoje. Jis dirstelėjo į ją, tačiau neatrodė, kad atpažino.

— Taip, Regai?

— Tas bernužėlis iš *News of the World* vėl skambina.

Rausdamas Dalbis nesmagiai žvilgtelėjo į Keitę.

— Pasakyk jam, kad atliekamas tyrimas ir mes negalime nieko atsakyti.

Perėję prieškambarį jie patraukė koridoriumi, niūriu ir senamadišku, su medinėmis grindimis ir pageltusiomis sienomis. Jo gale Dalbis atsargiai pravėrė duris.

— Viskas gerai, — pasakė jis. — Galite užeiti.

Ji atsidūrė mažoje patalpoje, kurioje tvyrojo dar aštresnis pušies ir cheminio konservanto kvapas. Sienos išklotos plytelėmis, grindų paviršius kietas ir neslidus, per jas nuvestas seklus nutekamasis griovelis, matėsi maža drenažo anga. Plieninis stalas panašus į matytą lavoninėje, ir čia pat stovėjo ratiniai neštuvai su kabančiais dirželiais. Lentynos nukrautos plastikiniais buteliais su rausvu skysčiu, stiklainiais su želė, kosmetikos tūbelėmis ir įvairiais chirurginiais instrumentais.

— Čia yra balzamavimo kambarys, — šiek tiek didžiuodamasis pasakė savininkas. — Balzamuoja mano dukra. — Jis atidarė galines duris, pro kurias pasigirdo dūzgesys. — O čia šaldytuvai.

Keitė įžengė į nišą cementinėmis grindimis ir nužvelgė sieną su metalinių durų eile. Kiekvienų durų dydis — maždaug dvi su puse kvadratinės pėdos. Durys turėjo rankenas ir kvadratinius laikiklius kortelėms — vieni buvo tušti, o į kai kuriuos įkišti tamsiai geltoni lapeliai su ryškiai juoda spalva ranka užrašytomis pavardėmis. Keitė jas perskaitė.

Ponas T. Heikas. Ponia E. Milbrait. Ponas A. Rysas. Ponia S. Donaldson. Ponas N...

Atrodė, kad jai iš krūtinės iššoks širdis.

Ponia S. Donaldson.

Ji buvo čia. O tai reiškė, kad koroneris ją atidavė. Keitė dar kartą perskaitė įrašą, norėdama įsitikinti, kad nesuklydo. Stengėsi neišsiduoti.

— Jeigu neplanuojate palikti savo tetulės šarvojimo patalpoje, mes laikysime ją viename iš šitų, — gyvai dėstė Morisas Dalbis.

Jis palinko į priekį, sugriebė vienų durų rankeną, ant kurių nebuvo kortelės, ir jas atplėšė.

Į Keitę plūstelėjo šalto oro banga. Pasibaisėjusi ji dėbsojo į gilią, tamsią ertmę, iš kurios veržėsi ledinis oras, ir užgniaužė kvapą, kad neįtrauktų sudususio, šleikštaus palaikų dvoko. Dešinėje ji vos įžiūrėjo į baltą plastiką įsuptą lavono siluetą.

Jai pašiurpo kūnas. Salė Donaldson. Gulėjo čia pat. Tamsoje, šaltyje. Laidojimo biuro savininkas ištraukė kelis colius tuščio padėklo su skersiniais strypais, tas tyliai pariedėjo gerai suteptais ratukais.

— Mes palaikome keturis laipsnius. Čia niekas neišgyventų ilgiau kaip valandą ar panašiai.

— Kodėl vidinėje durų pusėje yra rankena? — pasiteiravo Keitė.

— Jei kas nors netyčia valydamas šaldytuvą užsitrenktų.

Keitė bandė įsivaizduoti, kaip reikėtų praleisti naktį tokiame šaldytuve. Jėzau, kokia ta mirtis vieniša. Iš tikrųjų jie labai vieniši šitose skylėse. Kaip visuomet save nuramino, kad mirusiajam tai nebesvarbu. Esi išnykęs, ir tiek — arba nugrimzdęs į užmarštį, arba tavo siela ar gyvybinė jėga, ar dar kas nors juda toliau, keliauja į dangų arba į pragarą, arba sugrįžta kokiu nors kitu pavidalu. Tavo kūnas tėra apvalkalas, iš kurio išsineri taip, kaip drugelis išnyra iš savo lėliukės arba kaip krabas nusimeta savo kiautą. Tiesiog niekas.

Niekas.

O jeigu atsibundi tame šaldytuve? Pabundi naktį sušalęs, įvyniotas į plastiką, taip nusilpęs, kad negali pajudėti, negali atidaryti tų durų, negali nieko prisišaukti?

— O žmonės, esantys hipotermijos būsenos, kartais negali būti klaidingai palaikyti mirusiais? — paklausė Keitė.

— Girdėjau, kad taip gali nutikti.

— Ir čia taip pat?

— Ne, mieloji. — Jo balsas nekantriai virptelėjo. — Kai žmonės čia patenka, jie jau būna mirę, turi gydytojų liudijimus.

Keitei nepatiko jo irzlumas. Jis uždarė šaldytuvą, ir abu grįžo į balzamavimo kambarį, o iš ten patraukė į kitą koridoriaus galą. Čia durys buvo senamadiškos, su dviem mažomis stiklinėmis įsprūdomis ir šiuolaikine įleistine saugia spyna, kuri buvo užšauta.

Lauke, grįstame kieme, stovėjo garažų eilė. Iš vieno kyšojo balto „Volvo“ nosis, o iš kitų — katafalko galas ir juodo limuzino bagažinė.

— „Daimler“, — pasakė jis. — Jos labai patogios.

Kai sugrįžo į vidų, Keitė pamatė grotuotą užpakalinį langą. Savininkas atidarė duris iš dešinės, pro kurias trenkė stiprus šviežios medienos kvapas.

— Čia mūsų dirbtuvė ir sandėlys.

Pusė patalpos buvo užstatyta karstais. Visi išrikiuoti stati, vienas prie kito, kaip karių būrys, surūšiuoti pagal ilgį ir plotį. Jie beveik uždengė didžiulį žalią atsarginio išėjimo ženklą ant sienos. Už jo buvo nedidelės medinės durys. Šalia ant kabliuko kabėjo surūdijęs žalvarinis raktas.

— Turime trijų rūšių karstus: gryno ąžuolo, gryno raudonmedžio ir iš

medienos drožlių plokščių, faneruotų ąžuolu, tačiau jeigu jūsų tetulė norėtų kitokio, mes galime pasirūpinti, — aiškino Morisas Dalbis.

Ant sienos kabojo senutėlis atsilaupęs pirmosios pagalbos plakatas. Patalpą apšvietė tiktai dulkėta plika lemputė. Šiek tiek šviesos pateko pro matinio stiklo langelį, po kuriuo stovėjo varstotas, apkrautas įrankiais ir medžiagos rulonais. Rudu kombinezonu vilkintis pagyvenęs vyras buvo palinkęs prie karsto, užkelto ant medinio rėmo, ir mažu plaktukėliu prikalinėjo kreminį įklotą. Jis net nepakėlė galvos.

— Ąžuolas pats brangiausias, — pasakė savininkas. — Bet jis tvirtas, amžinas.

Keitė nebesiklausė. Kitame kampe, į kairę nuo karstų, stovėjo iš medienos plokščių sukalta didelė dėžė. Panaši į tą, į kurią laidojimo biuro žmonės įkėlė iškastą Salės Donaldson karstą kapinėse. Prie apačios matėsi ir purvo dėmės.

Keitė suprato, kad čia toji pati dėžė.

— Žalvarinės rankenos yra tradicinės, — kalbėjo savininkas. — Jeigu neleidžia ištekliai, galima plastmasines padengti variu, tačiau tokios paprastai naudojamos kremacijai.

Keitė palietė vieną karstą.

— Ar čia ąžuolas?

— Taip.

Ji žvilgtelėjo į kabantį žalvarinį raktą, paskui į medienos plokščių dėžę.

— Kuris pagamintas iš raudonmedžio?

— Parodysiu. — Suskambo telefonas. Padvejojęs jis nuėjo prie varstoto ir pakėlė ragelį. — Morisas Dalbis, — prisistatė jis.

Nenuleisdama nuo savininko akių, kuris atrodė sudirgęs, Keitė prisėlino prie rakto.

— Verčiau sujunk su juo. — Jis delnu uždengė mikrofoną. — Aš neužtruksiu ilgai, — pasakė Keitei. — Pone Vebai, laba diena. Ne, visiška netiesa. Manau, kad sužinosite iš tyrimo rezultatų. Jos vyras — sakėte, kad su juo kalbėjotės? Na, tas vargšas ponas pamišo iš širdgėlos. Ekshumacija buvo visiškai nereikalinga.

Darbininko galva įkišta į karstą. Keitė nukabino raktą, kietai suspaudė jį kumštyje, paskui kuo abejingiausiai pasitraukė nuo karstų prie „Dexion“ lentynų ir tylutėliai įsimetė jį kišenėn.

30 skyrius

Karalienės ligoninės lavoninė buvo giliai po pagrindiniu pastatu, tamsaus koridoriaus gale, už virtuvių. Patalpa buvo didelė ir tamsi, su skliautinėmis plytų lubomis, plytelėmis išklotomis sienomis, be langų, žalio marmuro grindimis. Vėjo traukiamas koridorius iš jos vedė į šaldytuvus, kuriuose vieni ligonių kūnai laukė skrodimo, o kiti buvo palikti mokomiesiems tikslams.

Čia buvo keraminė praustuvė, plastiku padengtas darbastalis su chirurginiais instrumentais ir stikliniais buteliukais, senoviškos svarstyklės, virš kurių kabėjo suliniuota lenta, ir kylančios medinių suolų eilės, kur galėjo susėsti penkiasdešimt studentų. Centre stovėjo pailgas metalinis stalas, ant kurio gulėjo nuogas baltutėlis Sandros Lok lavonas.

Jos veidas buvo iškilęs virš trumpų juodų plaukų kaip alebastro biustas, skruostai įdubę, burna pražiota, nereginčios akys įbestos aukštyn į didžiulę lempą, kurios spindesys nebeturėjo jai reikšmės. Už jos galvos, ant stalo galo, ant keturių trumpų kojelių stovėjo krauju aptaškyta medinė lenta. Patalpoje tvyrojo bjaurus žmogaus vidurių dvokas, kuris atliekant autopsijas nuolat jaučiamas lavoninėse ir užgožia dezinfekavimo priemonių kvapą.

Patologas, vardu Persis Higsas, buvo kresnas, šiurkštoko veido vyras žilstelėjusiais plaukais ir su ūsų šepečiu. Jis stovėjo prie mirusios medicinos sesers, apsirengęs žaliu operacinės chalatu, su prijuoste ir pirštinėmis, ir markstėsi nuo dūmų, kurie kilo nuo lūpose smilkstančios cigaretės be filtro. Jo plaštakos buvo panirusios į jos krūtinės ertmę ir darbavosi aštriu peiliu, išimdamos širdį ir plaučius.

Ant stebėti skirtų suolų sėdėjo tiktai saujelė studentų. Šiandien niekas nedemonstravo drąsos, nežarstė įprastų sąmojų. Šios dienos autopsija buvo per daug asmeniško pobūdžio, pernelyg užgaunanti širdį. Sandra Lok buvo tokio paties amžiaus kaip ir jie, graži, gyvybinga mergina, kuri sukiodavosi jų būryje. Žiūrėdami į kūną, gulintį prieš jų akis ant skrodimo stalo, ir į nuožmų skerdimą jos viduje, jie tartum praskleidė plonytę užuolaidą, kuri skyrė juos nuo jų pačių mirtingumo.

Jie visi, išskyrus Harvį Svairą.

Krūtys, kurios dar visai neseniai uždegė Harvį lovoje, gulėjo susiplojusios, išdribusios į šonus, sudarkytos pjūvio, kuris ėjo nuo kaklo iki

kirkšnies, tie dideli raižyti speneliai gulėjo abipus jos ant metalinio stalo. Šlaunys atrodė per storos, pėdos per mažos ir keistai pakrypusios viena į kitą metalinės skardos gale. Ant didžiojo kojos piršo buvo prikabinta tamsiai geltona kortelė. Nagas neseniai nulakuotas, ir Harvis pagalvojo, kaip tuščiai ji sugaišo laiką.

Mirtis pridaro žmonėms keistų dalykų. Prieš kelias dienas lovoje ji buvo kupina laukinės energijos, pulsuojantis raumenų, liaukų, emocijų kalnas. Dabar ji buvo niekas. Visa galybė pradingo, ir nebuvo jokios vilties ją sugrąžinti. Lemtingas momentas, kai dar įmanoma sugrįžti atgal, praėjo.

Patologas atskyrė paskutinę plėvelę, kruvinomis pirštinėmis iškėlė jos plaučius, nudrėbė ant medinės pjaustymo lentos ir pabaksnojo juos pirštais.

Plaučiai buvo tamsiai raudoni ir rudi, korėtos tekstūros lyg porolonas ir raižyti. Jis paspaudė juos, ištrėkšdamas vandeningus juodus purslus.

— Matote, kaip susilaikė skystis? — Patologas kalbėjo pro nosį su Jorkšyro akcentu. Colis pelenų rizikingai tirtėjo ant jo cigaretės galo ir paskui nukrito ant grindų. — Tokio dalyko galima tikėtis, jei žmogus senas, bet tik ne šitokio amžiaus mergina. Manyčiau, kad ji buvo didelė rūkalė.

Ant jo nosies galo kaupėsi lašas.

Ji ir buvo, vos nepasakė Harvis, bet laiku prikando lūpą ir paprasčiausiai linktelėjo.

Lavoninės asistentė, tyli, liesa, įkopusi į šeštąją dešimtį, netvirtai atrodanti moteris, įkišo į atvertą Sandros Lok krūtinę metalinį samtį, lyg ruoštųsi pilstyti sriubą. Kraujas tykštelėjo, ji iškėlė pilnutėlį samtį ir šliūkštelėjo visą turinį į nutekamąjį griovį pastalėje. Paskui vėl pasėmė.

— Tai yra ir uždusimo požymis, — tęsė patologas. — Barbitūrato dozė, kurios reikėjo priepuoliui nuslopinti, taip stipriai atpalaidavo plaučių audinį ir kvėpuojamuosius raumenis, kad jie liovėsi funkcionuoti. Atrodo, jie subliūško ir nebegalėjo išsipūsti.

— Ar manote, kad ją nužudė barbitūratas, gydytojau Higsai? — paklausė Harvis, nerimą stengdamasis užmaskuoti studentišku smalsumu.

— Žmogaus organai reaguoja į tokį didelį cheminių medžiagų kiekį. Visada iškyla pavojus gydant *status epilepticus*.

Jis nusišluostė į rankovę nosį, pakėlė plaučius ir įmetė juos į metalinį indą stalo gale.

Asistentė paliko samtį šlykščiai kyšoti iš Sandros Lok krūtinės ląs-

tos, tyliai nunešė tą indą per kambarį ir padėjo ant svarstyklių po lenta. Ji kreida užrašė „750 g“ po žodžiais „kairysis plautis“ ir „850 g“ po žodžiais „dešinysis plautis“, paskui išvertė juos į baltą plastikinį maišelį, o indą atnešė atgal.

Patologas kryptelėjo galvą į lentelės pusę.

— Normalios, sveikos jos amžiaus moters plaučiai turėtų sverti tris keturis šimtus gramų. Skysčio susilaikymas padidina svorį, ir tai aiškiai parodo uždusimą.

Jis nusimovė pirštines, padėjo cigaretę į peleninę ant darbastalio šalia plautuvės, nusišluostė rankas į skudurą ir pasiėmė tušinuką.

Kol gydytojas Higsas žymėjosi pastabas apie plaučius, Harvis šiek tiek atsikvėpė. Viskas bus gerai. Viskas bus kuo puikiausiai. Asistentė išsėmė dar daugiau kraujo iš Sandros Lok diafragmos. Horizontalioje padėtyje gulinčio mirusiojo kraujas visada suteka į krūtinės ląstą lyg į surenkamąjį šulinį.

Transporto priemonės. Štai kas tebuvo žmogaus kūnai.

Patologas padėjo tušinuką, dar kartą užsitraukė cigaretę ir užgesino nuorūką. Kai jis ėjo atgal prie lavono, studentas, vardu Brajanas Kirklendas, pasakė:

— Gydytojau Higsai, ar šios autopsijos tikslas yra nustatyti, kad seselė Lok mirė dėl *status epilepticus*, ar išsiaiškinti epilepsijos priežastį?

Patologas išsitraukė iš kišenės lininę nosinę, papurtė ją kaip fokusininkas, kad išsiskleistų, paskui išpūsdamas nosį visu garsumu sutrimitavo. Tuomet viena ranka sugniaužė nosinę, įbruko atgal į kišenę ir pakėlė į grupę akis.

— *Post mortem* tikslas yra nustatyti mirties priežastį ir įtikinti koronerį, kad nėra jokių įtartinų aplinkybių. Pagal šios šalies įstatymus, jeigu žmogus miršta praėjus daugiau kaip dvidešimt aštuonioms dienoms nuo jo paskutinio apsilankymo pas gydytoją arba per dvidešimt keturias valandas po operacijos, *post mortem* privalo būti atliktas. Jeigu kyla bent kokia abejonė dėl mirties priežasties, *post mortem* privalo būti atliktas. Mes žinome, kad *status epilepticus* buvo šios mirties priežastis, tačiau nežinome, kodėl epilepsija ištiko akivaizdžiai sveiką jauną moterį, kurios ligos istorijoje epilepsija neužfiksuota.

Nerimas sugrįžo. Patologas nuėjo prie savo švarko, kuris kabėjo ant kablio.

— Aš jau ištyriau smegenis, ieškodamas auglio požymių arba kitų pažeidimų, bet nieko neradau. Lengvas uždegimas šiuo metu byloja apie virusinę infekciją, tačiau privalome niekada nedaryti prielaidų.

Iš švarko kišenės jis išsiėmė „Player" cigarečių pakelį.

Harvis sugavo patologo žvilgsnį ir dėmesingai linktelėjo galvą. Būtent tą ir rasi, jis patenkintas pagalvojo. Virusinius simptomus.

— Gydytojau Higsai, — kreipėsi kitas studentas, — ar siųsite kūno fluidus toksikologiniams tyrimams?

Patologas iškratė iš pakelio cigaretę ir pabaksnojo ją į savo rankinio laikrodžio stiklelį.

— Virusus sunku nustatyti. Mes nusiųsime kraujo ir fluidų pavyzdžius į laboratoriją, tačiau vargu ar jie pasitarnaus taip, kaip būtų pasitarnavę pavyzdžiai, paimti šiai moteriai tebesant gyvai.

Jis užsidegė cigaretę ir vėl užsitempė pirštines.

Praėjus dviem valandoms po to, kai žiurkėms buvo sušerta keturis kartus didesnė dozė, negu Harvis buvo davęs Sandrai Lok, jų organizmuose GW 2937 nebuvo likę nė pėdsako. Harvis žinojo, kad netgi jei vaistas dar nebuvo galutinai metabolizavęsis, norint jį aptikti, jiems tektų imtis specialaus tyrimo. Tai prilygtų adatos ieškojimui šieno kupetoje.

Patologas pakėlė peilį ir ėmėsi merginos kepenų. Žiūrint į atvertą pilvą ir pusę colio baltos, per visą pjūvio ilgį atvirtusios ir krauju nuspalvintos mėsos, ji atrodė kaip ant mėsininko stalo užkelta kiaulė. Negyva. Tuščia. Vairuotojas, pilotas išnyko, išnyko dvasia ar siela — jeigu tokia iš tikrųjų buvo. Atsitraukė taip toli, kad neįmanoma jos apie nieką paklausti.

Kvaiša kalė. Jis veriamai į ją stebeilijo. Tačiau faktiškai pyko ant savęs. Neteisingai nuspėjo. Per daug to vaisto. Harvis pažiūrėjo į lentą ant sienos, kur jau buvo surašyti jos smegenų, širdies ir plaučių svoriai, ir pasižymėjo juos savo užrašų knygutėje.

Kitą kartą jis sumažins dozę. Tačiau žinojo, kad reikės palaukti. Du *status epilepticus* atvejai per dvi savaites — dar priimtinas atsitiktinumas. Trys jau atrodytų keistai. Reikės palaukti maždaug porą mėnesių. Jis sugirdė Sandrai Lok trisdešimt penkis miligramus GW 2937. Kitą kartą Sandros ūgio ir svorio merginai jis nutarė pabandyti dvidešimt penkis.

31 skyrius

Spalio 24 d., trečiadienis

— Jeigu koroneris atidavė lavoną, — pasakė Patrikas Donoghju, — ją po kelių dienų vėl palaidos. Gal net rytoj.

Restorane buvo užimtas tiktai vienas stalas, ir Keitė gailėjosi, kad pasišovė čia ateiti: prieš porą savaičių ji buvo užsukusi papietauti, restoranas buvo pilnutėlis ir gyvas, o dabar ta tuštuma, kurią skleidė prašmatnus juodos ir baltos spalvos dekoras, tik sustiprino jos nervingumą.

Padavėjas lūkuriavo trokšdamas jiems įtikti, o ji norėjo, kad jis greičiau dingtų iš akių ir leistų jiems ramiai pasikalbėti.

— Po poros minučių, — pasakė jam Patrikas.

Keitė sukiojo rankoje vyno taurę. Patrikas vilkėjo panešiotą velveto švarką ir mėlynus džinsinius marškinius be jokio kaklaraiščio, bet užsegtus iki pat viršaus, ir tai pabrėžė jo atkaklumą, kuris jai patiko.

Ji tyrinėjo meniu, ieškodama ko nors lengvo, kas suteiktų bent kiek energijos ir nemigdytų. Nutarė, kad „Parma" kumpis su melionu ir keptas jūrų velnias bus kaip tik.

— Jeigu jis atidavė kūną, tikriausiai mano, kad nėra nieko įtartino.

— Nebūtinai. Tai reiškia, kad jis turi visą reikiamą informaciją patologo ataskaitai. Ar koroneris kalbėjo su jos vyru?

— Aš šį vakarą skambinau ir pasišnekėjau su jo motina. Jiems ką tik buvo paskambinęs koroneris. Jis pasakė, kad patologas laukia kūno fluidų tyrimo rezultatų, tačiau jo pirminės išvados rodo, kad patologo nustatyta mirties priežastis sutampa su pirmine klinikine diagnoze.

— Epilepsija, tiesa?

— Su tuo susijęs smegenų sutinimas.

— Vadinasi, jokių uždusimo žymių?

Keitė palinko į priekį.

— Aš kalbėjausi su gydytoju Marčiu Morganu, *News* medicinos skilties autoriumi, ir jis pasakė, kad patologui labai sunku nustatyti uždusimą, jeigu žmogus mirė daugiau kaip prieš savaitę. Faktiškai tai beveik neįmanoma.

— Kaip koroneris aiškina kraujo pėdsakus karste?

— Amniotinis skystis ir kitos medžiagos, ištekėję išstumiant vaisių.

— Kokia motinos nuomonė?

— Kad tai nesąmonė.

Jis sunėrė pirštus, tvirtus, vyriškus pirštus, kurie buvo gražiai prižiūrėti ir neatrodė išlepę. Jis tyrinėjo jos veidą.

— Turbūt manai, kad kraustausi iš proto, — pasakė ji. Pilkšvai mėlynos akys žiūrėjo į jį maldaujamai.

— Ne, nemanau.

— Ar dar tebetiki manimi?

— Taip. — Jis vėl gurkštelėjo vyno. — Manau, reikėtų Donaldsoną įkalbėti, kad jis reikalautų privataus skrodimo.

— Argi koroneris leistų?

— Turėtų leisti. Gal būtų atrasta kas nors, ko nepastebėjo patologas. O kaip kiti žmonės, dalyvavę ekshumacijoje? Duobkasiai?

Keitė gurkšnojo vyną. Rinktinį australietišką „Chardonnay", stiprų, su ąžuolo prieskoniu, kurio ji mielai prisiragautų tiek, kad šį vakarą pasigertų, o ne sėdėtų blaivi, tik nuskalaudama nervinę įtampą ir įgydama bent kiek drąsos.

— Aš pasikalbėsiu su jais visais — tokie mano rytdienos planai.

— Rytoj negalėsiu tavęs pavaduoti, — pasakė Patrikas. — Mane siunčia į Briuselį.

— Į Briuselį? Oho, tau pasisekė, — pasakė ji stengdamasi paslėpti nusivylimą.

— Taip. Turiu nušviesti ES Parlamento narių gyvenimą.

— Puiku!

Jų žvilgsniai trumpam susidūrė. Šypsodamasi Keitė vėl sužiuro į meniu. Švelnumas jo veide suvirpino jos širdį. Burna išdžiūvo, jaudulys nuvilnijo per kūną ir užsilaikė — plakėsi pilve kaip į spąstus patekęs gyvas padaras. Jos jausmai šiam žmogui įsiliepsnojo. Akys užkliuvo už šiurkščių plaukelių, susirangiusių ant jo riešo aplinkui laikrodį, prabėgo stipriomis plaštakomis, ilgais pirštais ir skaidriais, tvirtais nagais. Tvirtais. Viskas jame tvirta, nepalenkiama. Keitė nenorėjo, kad jis išvažiuotų. Įdomu, ar Patrikas turi sužadėtinę. Jis tebežiūrėjo į ją. Šiluma pripildė jos vidų, suteikė drąsos.

— Džiaugiuosi dėl tavęs, — pasakė ji. — Tikrai džiaugiuosi.

— Šiandien teisme buvo daugybė korespondentų. Turbūt rasi ką nors kitą, kas pasidarbuos už tave.

— Tikriausiai.

Ji prisiminė visai išgaravusį iš galvos muzikinio apdovanojimo įteikimą Ledi Gosden pradinėje mokykloje ir susikrimto: ji nemėgo apvilti vaikų. Teks susirinkti žinias paskambinus vėliau į mokyklą.

Iškart po vidurnakčio Keitė savo automobiliu lėtai pravažiavo pro „Dalbis ir Sūnus" fasadą. Ji lengviau atsikvėpė, išvydusi laidojimo biuro vadovo patalpas skendint tamsoje. Supypsėjo, didindamas greitį piktai užriaumojo ir ją aplenkė taksi. Transporto mažai, viskas uždaryta, išskyrus porą taškų, kur išsineštinai parduodami karštieji patiekalai.

Ji pakilo į šalutinę gatvelę, paskui prasuko pro apšepusių, karaliaus Edvardo laikų stiliaus sujungtų namukų eilę ir sustojo tarp automobilio priekabos ir rūdijančio „Jaguar". Išjungė variklį, atsisegė diržą ir išlipo. Naktis buvo žiemiškai šalta, tamsi, užgulta debesų; smarkus drėgnas vėjas čaižė skruostus, plaikstė plaukus.

Patrikas užvežė ją namo, pakštelėjo į skruostą ir pažadėjo po poros dienų grįžęs iš Briuselio paskambinti. Keitė nepakvietė jo užeiti, kadangi jai reikėjo veikti toliau, ir nenorėjo jam atskleisti, kuo užsiims šią naktį. Jis užsispirtų važiuoti kartu, o Keitė nenorėjo rizikuoti ir įvelti jo į bėdą. Tai buvo jos problema, jos velniava, ji turėjo susitvarkyti pati.

Ji persirengė džinsais, storu juodu džemperiu, batais guminiais padais ir tamsiai mėlyna *a la* „Barbour" striuke; dar užsitempė plonas, juodas, odines pirštines, kurias nusipirko dieną, grįždama iš laidojimo biuro. Į striukės kišenes susikišo žibintuvėlį, lenktinį peiliuką, plokščiareples ir savo mažą automatinį fotoaparatą „Minolta". Vėl traukdama pagrindinės gatvės link, tampydama užtrauktuką, kad pagaliau užsisegtų striukę, ji jautėsi apsunkusi, labai suirzusi ir nuvargusi. Mieliau būtų tupėjusi namie, svetainėje, plepėjusi su Patriku, išgėrusi vyno taurę ir klausiusi muzikos.

Patrikas. Būdama su juo Keitė skrajojo padebesiais, o kai jo aplamdyto „Alfa Romeo" užpakaliniai žibintai pradingo tamsoje, apėmė toks gilus ilgesys, kokio, regis, jai dar neteko patirti.

Vartai buvo ryškiai apšviesti kitapus gatvės esančio žibinto bei iš pagrindinės gatvės atsklindančios šviesos ir sulig kiekvienu žingsniu vis labiau krito į akis.

„DALBIS IR SŪNUS", LAIDOJIMO PASLAUGOS.
NEUŽTVERKITE KELIO.
PRIVAŽIAVIMAS TURI BŪTI LAISVAS VISĄ PARĄ.

Pro šalį pravažiavo policijos „Panda", ir ji sekė automobilį akimis, kol jis dingo. Įnirtingai plakė vėjo šuorai. Kitoje kelio pusėje pokštelėjo palaidos durys. Keitė spoksojo į medinius vartų stulpus. Jie buvo kokių šešių pėdų, su ąsomis, maždaug keturių pėdų aukštyje ant jų kabojo grandinė. Dienos šviesoje viskas atrodė paprasčiau, o dabar, tamsoje, jie buvo iškilę lyg tvirtovės kuorai.

Pradundėjo senas baltas „Chevy" su aukštai pakelta važiuokle, per garsiakalbius būgnydamas roko muziką. Tolėliau atsivėrė vieno namo durys, pro jas išėjo porelė, pasuko ir nužingsniavo tolyn.

Ji vėl įdėmiai apsižvalgė, pakėlė rankas, šoktelėjo ir abiem rankomis nusitvėrė už vartų viršaus, prisitraukė mataruodama kojomis, ieškodama kokios nors atramos slidžiose šlapiose lentose. Dešinioji koja užkabino grandinę ir į ją pasirėmė. Keitė palypėjo aukščiau, užšliaužė ant vartų viršaus ir nušoko.

Pėdos taip bjauriai atsimušė į akmenį, kad net sudrebino visą kūną. Ji nuvirto į priekį, skausmingai trinktelėjo kelį, pirštinėtos rankos atsirėmė į šlapią grindinį, kišenėje sutarškėjo žibintuvėlis ir replės.

Šiaip taip atsistojo, išsiėmė žibintuvėlį ir nervingai dairydamasi po tamsų kiemą įsiklausė. Buvo atviros tiktai vienos garažo durys, o langai užpakalinėje namo pusėje tamsūs. Ji pašvietė žibintuvėliu pro atviras garažo duris: ant cementinių grindų matėsi pasklidusi tepalo dėmė.

Mes teikiame paslaugas ištisą parą — visiems, norintiesiems aplankyti savo artimuosius.

Keitė vylėsi, kad bent kelias minutes niekas neužsimanys aplankyti savo artimojo ir neišdygs pasišovęs atsiimti lavono. Spindulys nuslydo tamsiu matiniu dirbtuvės lango stiklu, viršuje esančiais juodais šarvojimo patalpos langais, paskui perskrodė tamsą kiemo gale. Tiktai belangė geležinė siena. Niekas negalėjo jos pamatyti.

Niekas gyvas.

Ji nusipurtė. Bandė atsikratyti tos minties, kol ji dar neišsikerojo.

Jis buvo aštuoniolikos metų, kai žuvo, bet jūs tebesate jo mažoji sesutė, ir jis nori jumis rūpintis, — sakė jai mediumė.

Netikėk šmėklomis.

Ji priėjo prie medinių atsarginio išėjimo durelių dirbtuvės gale ir išsitraukė iš kišenės didelį žalvarinį raktą. Žibintuvėlis apšvietė gilią rakto skylę.

Jis man sako, kad jums gresia didelis pavojus dėl to, ką darote... savo darbe. Jūs neturite taip daryti.

Netikėk šmėklomis.

Užraktas nepasidavė, ir ji jau manė, kad raktas nepasisuks. Beveik vylėsi, kad nepasisuks. Bet tuoj pat lyg šūvis driokstelėjo spragtelėjimas, ir durys pajudėjo kelis colius, tartum būtų slegiamos milžiniškos jėgos. Ji pasuko rankeną, subraškėdamos durys atsidarė į lauko pusę.

Karstų šešėliai slinktelėjo jos link. Paskui susiūbavo, kai pašvietė žibintuvėliu. Keitei sugniaužė gerklę. Uždariusi ir užrakinusi duris pasijuto labai vieniša ir išsigandusi. Ji sukinėjo šviesos pluoštą po kambarį, užgriebdama darbastalį, užsiraičiusį pirmosios pagalbos plakatą ant sienos, karstą ant rėmo, „Dexion" lentynas, apkrautas įrankiais ir lentelėmis su užrašais, plastikines dėžutes pelenams.

Spindulys išryškino kažką juoduojant ant grindų, ir ji pašiurpusi įsižiūrėjo. Pilka pelytė ilga uodega, metaliniu spąstų lankeliu priplotu sprandu; jos nugara sruveno ką tik ištryškęs kraujas kraujas. Už kelių colių ant medinių grindų gulėjo sūrio gabalėlis.

Šešėliai slinko paskui šviesos pluoštą, vienas po kito išnirdami iš sienų lyg einantys jos pasitikti vaiduokliai. Ji tuoj pat baugščiai švystelėjo žibintuvėlį atgal ir apšvietė viską iš eilės, atsukdama jį tai į karstą, tai į dokumentų spintą, tai į stalą.

Nusiramink.

Užgriebtas vėjo šuoro sutarškėjo langas. Ji praėjo pro karstus, skleidžiančius šviežios medienos kvapą, atsiklaupė ir atidarė iš medienos plokščių sukaltą dėžę, paskui pašvietė į viduje esantį karstą. Šonai aplipę purvu ir sausais lapais, tebesimatė balti kalkių dryžiai. Dulsvai žibėjo varinės rankenos ir ant dangčio prikalta lentelė.

Keista, bet dangtis buvo visiškai švarus, ne toks, kaip visas karstas. Keitė jį atkėlė ir išsyk užuodė stiprų naujo plastiko kvapą. Karsto pamušalas atnaujintas. Baltas atlasas ir balti nėrinių apsiuvai be jokių dėmių. Ant dugno baltas naujas plastikinis įklotas. Ji apžiūrėjo kiekvieną dangčio colį iš vidaus, tačiau lygi apdaila ir natūralus raudonmedis buvo be jokios žymelės.

Prisiminė akimirką, kaip pirmadienio naktį dangtis buvo atkeltas ir ji išvydo jame įbrėžimus. Bandė žiūrėti iš šono. Gal čia kaltas šviesos žaismas? Ji nė kiek neabejojo, kad tada matė tuos negilius griovelius, išgremžtus vienintele turima priemone. Nagais. Atidžiai tyrinėjo medienos raštą. Svarstė, ar tik neapsigavo palaikiusi to rašto gijas įbrėžimais. Pasuko dangtį tiesiai į žibintuvėlio šviesą, tačiau vis tiek nieko neišvydo.

Didžiai nusivylusi užkėlė dangtį ir uždarė dėžę, paskui nuėjo per dirbtuvę prie atvirų durų į koridorių. Ji taip tikėjosi rasti įbrėžimus ir juos nufotografuoti arba iškviesti policiją, kad ištirtų dangtį. Tačiau kai įėjo į tamsų koridoriuką, baimė nuginė šalin visas mintis.

Keitė stovėjo ir klausėsi, švysčiodama žibintuvėlio spinduliu per apsilaupiusį, pageltusį sienų tinką. Namas girgždėjo, tarškėjo vėjyje, aplink ją sukosi šalti verpetai. Trakštelėjo grindų lenta, ir ji pašoko. Kažkas viršuje žvitriai nubėgo — pelė arba žiurkė. Po to — tyla. Minutėlę girdėjo tiktai savo širdies tuksėjimą. Čia buvo šalta, baisiai šalta, tačiau Keitė šalčio beveik nepajautė.

Jis man sakosi žuvęs jūroje per nelaimingą atsitikimą. Jis plaukė jachta. Sako, kad jį užkabino burė ir nubloškė už borto.

Netikėk šmėklomis.

Keitė žengė kelis žingsnius, sustojo prie balzamavimo kambario durų ir dvejojo, ar nenugirdo balsų. Nieko. Tiktai silpnas šaldytuvų dūzgesys tolumoje. Rankos šiurpo, kai pasuko rankeną ir įėjo vidun. Ir sustingo. Ten buvo vyras. Ji atatupsta trenkėsi į sieną. Bet žibintuvėlio šviesa taip ir liko ant jo veido. Balto veido, negyvo kaip ir jis pats, išsitiesęs ant metalinio stalo.

Burna iškreipta įdubusių žandikaulių raumenų, todėl atrodė, kad vyras žiovavo; sidabraspalviai, tiesūs, trumpai pakirpti plaukai susišiaušę lyg po nakties miego. Jis buvo nuogas, paguldytas ant plieninio stalo, oda mėnulio akmens spalvos, penis gulėjo žiluose gaktos plaukuose. Kojų pirštai mėlyni, pleiskanotos blauzdos išsiskėtusios, o plonos kaulėtos rankos sunertos ant didžiulio pilvo.

Taip ir norėjosi ištarti: atleisk, atleisk, kad įsibroviau. Iš čiaupo lašėjo vanduo. Ji artinosi prie vyro, tvirtai nukreipusi į jį spindulius, stebėdama, ar nesutrūkčios oda, nesuvirpės akies vokas, nesusiries pirštas. Rodėsi, formalino smarvė ją persmelks kiaurai. Artėjo juodas nišos šešėlis, garsėjo šaldytuvų dūzgimas, oras darėsi šaltesnis.

Ji nukreipė žibintuvėlio šviesą į nišą. Viskas gerai, ten tiktai smėlio spalvos plytelės. Daugiau nieko.

Jokių šmėklų.

Už jos trakštelėjo grindų lenta, ir Keitė akimirksniu atsisuko. Spinduliai užgriebė lavono veidą. Ji dusliai kranktelėjo iš siaubo. Stovėdama prie durų nematė šitos jo pusės, o dabar iš šešėlio išniro įlaužtas veidas, skruosto ir kaktos vietoje styrojo plikų kaulų skeveldros, o galvos viršuje visiškai nebebuvo odos. Į ją įkypai žiūrėjo pusiau išskobta akis.

Ji nusigręžė, šiaip taip nugurkė seilę ir ryžtingai žengė į nišą, prie šaldytuvų sienos. Žibintuvėlio šviesa perbėgo mažomis keturkampėmis durimis, pilku metalu. Šalta ir klaustrofobiška. Čia, už kiekvienų durų, kur buvo užkištos kortelės, gulėjo žmonės — čia, o ne namie, ne savo šiltose lovose.

Vieni.

Ponia S. Donaldson.

Keitė uždėjo ant rankenos pirštinėtą ranką ir patraukė. Rankena pasisuko, dusliai dunktelėjo metalas, atsileisdamas spragtelėjo guminis tarpiklis, ir durys atsivėrė. Ją apsiautė plūstelėjusi šalto oro banga.

Širdis siaubingai daužėsi bežiūrint į tamsą, į tą juodą skylę, kurioje lyg mumija gulėjo žmogaus figūra, įvyniota į baltą plastikinį apdangalą.

Salė Donaldson.

Beveik paralyžiuotomis iš baimės rankomis ji sugriebė padėklo rankenas ir patraukė. Jis išslydo tyliai, lengvai.

Čia ne tikrovė, pagalvojo ji, viskas netikra, aš tiktai sapnuoju. Drebantys pirštinėti pirštai vos išlaikė apdangalo kraštą, kai ji lengvai atkėlė jį nuo veido. Numirėlės akys žiūrėjo tiesiai į ją iš to alebastro baltumo kūno. Tokia pat išsišiepusi išraiška, kurią ji matė atidarius karstą: tokia išraiška atsiranda susiraukšlėjus odai, jai atsitraukus nuo beviltiškame klyksme sustingusios burnos.

Tas absoliutus sąstingis jai ir buvo klaikiausias. Rami. Nejudanti. Lauki, kol ji prabus, ir žinai, jog taip nenutiks. Ten, kur kūnas pradėjo pūti, matėsi rudi lopeliai, lyg senatviniai šlakai. Gražiai sušukuotų šviesių garbanų fone viskas atrodė netgi šlykščiau, netgi baisiau. Keitė nuleido apklotą ant veido.

— Darau dėl tavęs viską, ką galiu, — sušnabždėjo ji. — Aš stengiuosi dėl tavęs.

Ji išlaisvino Salės Donaldson kairiąją ranką ir pakėlė plaštaką. Sustingusi, kieta. Pasišviesdama žibintuvėliu tyrinėjo kiekvieną pirštą. Tamsiai mėlyni, oda susitraukusi. Nagai švarūs, nenulakuoti, ilgi, itin dailios formos. Nepriekaištingi. Pernelyg nepriekaištingi.

Ji nusimovė pirštinę, suėmė dviem pirštais Salės Donaldson smiliaus nago galą ir pasuko jį. Nieko neišėjo. Pabandė pasukti stipriau, sulinko net jos pačios nagas. Patraukė. Nieko. Pabandė kitą nagą, dar kitą, tačiau visos pastangos buvo perniek.

Paskui išsitraukė iš kišenės reples, sugnybė smiliaus nagą ir stipriai patraukė. Šioks toks drykstelėjimo garsas — ir nagas atitrūko, atplėšdamas ir odos dalį.

Jėzau.

Siaubo apimta ji nepajėgė atitraukti akių nuo atplėštos šviežios mėsos. Nuo nago, kurį sugriebė replėmis ir nuo kurio tįso gyvuonies siūleliai. Skrandis apsivertė. Ji taip ir laikė tą nagą, apšviestą žibintuvėlio spindulio: jis atrodė tikras, siaubingai tikras, ne koks dirbtinis nagas, kaip ji tikėjosi. Atsargiai įvyniojo jį į nosinę, tvirtai užlankstė kampus, įsikišo į vidinę kišenę ir užtraukė užtrauktuką.

Ji užsimerkė, vos neverkė iš nevilties ir vėl prisiminė tą akimirką kapinėse, kai jie atkėlė dangtį. Išsiveržusi šlykšti smarvė. Suraižytas dangtis. Mėlynas apdaras nusėtas vario spalvos sudžiūvusio kraujo dėmėmis. Salės Donaldson akys plačiai atmerktos, pilnos nevilties. Oda blizgėjo lankinių lempų šviesoje. Balti, nepriekaištingai atrodantys dantys išsikišę pro mėlynas, bjauriai išsieptas lūpas. Nykščių nagai ilgi. Visi kiti nagai nukandžioti arba nudilę iki gyvuonies.

Nudilę nuo draskymo.

Jie buvo nudilę.

Tai ne vaizduotės padarinys. Vaizduotė čia niekuo dėta — kaip ir tada, jai bežiūrint į policininką, kuris ištraukė Konservatorių partijos parlamento nario koją ir pusę apatinės kūno dalies iš rožių krūmo, augusio už trisdešimt jardų nuo susprogdinto automobilio. Kaip ir kitais siaubingais atvejais, su kuriais jai teko susidurti darbo metu.

Staiga niša nušvito. Ji išjungė žibintuvėlį ir atsisuko. Iš balzamavimo kambario sklido šviesa. Ji nutipeno ant pirštų galų prie durų, širdis beprotiškai daužėsi. Šviesa degė ne kambaryje, o koridoriuje. Traukė didžiulis skersvėjis, skambėjo guvūs vyrų balsai.

— Suėmei jį? — paklausė vienas.

— Taip.

— Aš tiktai uždarysiu duris.

Baimė slydo per jos odą ir raumenis kaip lediniai peilio ašmenys. Lavonas. Kuo greičiau įkišk jį, kad nepamatytų!

Ji grįžo atgal, prietemoje sukamšė apklotą aplink Salę Donaldson ir pastūmė padėklą gilyn. Ir, matyt, pastūmė per stipriai, nes tas nėrė į priekį ir dusliai trinktelėjo į šaldytuvo galą. Ji uždarė dureles, apsisuko ir jau ketino lėkti laukan, tačiau šviesa nušvito balzamavimo patalpoje.

— Bet ir sunkus šitas šunsnukis! — pasigirdo vienas balsas.

Ji beviltiškai dairėsi į sienas. Nieko. Nė vieno lango, vien tik plytelės.

Per nišą nutįso šešėlis. Pasigirdo kojų šlepsėjimas.

— Jam nereikėtų gulėti plikam — peršals, — pasigirdo jaunesnis balsas. Kažkuris vyras suprunkštė.

Šaldytuvas.

Šešėliai padidėjo. Ir pasimatė striukė su gobtuvu — vyras ėjo atbulas.

Ji įgrūdo žibintuvėlį į kišenę, atsiklaupė ir patraukė šaldytuvo dureles arčiausiai grindų, nematomas iš nišos. Pirmiausia įkišo kojas, tos atsimušė į kažką kietą, bet paslankų. Apimta siaubo ji pasižiūrėjo. Ten buvo į baltą plastiką įsuktas lavonas.

O, Kristau.

Puolė ropštis lauk, tačiau vyras jau gręžėsi.

Nebebuvo kada.

Pasidavė atbula gilyn, ant to lavono, jausdama po savimi visą gumbuotumą. Nugara įsirėmė į tuščią viršutinio skyriaus padėklą. Rangėsi atbula toliau, brukosi kuo giliau, paskui griebė už vidinės rankenos ir kaip įmanydama tyliau uždarė dureles.

Ir keikdamasi užsimerkė, laukė.

Tylu.

Šalta.

Ledinis šaltis. Toks šaltis, kad kvėpuojant gėlė krūtinę, nosį, dantis. Ji užuodė plastiką. Skruostas rėmėsi į apačioje gulinčio lavono galvą, plaukai užkrito jai ant veido, ir sekundėlę tas artumas bei tekstūra šiek tiek nuramino. Jautė galvos kontūrus ir kažką minkštą — ausį. Ji bandė pakeisti padėtį ir ranka brūkštelėjo per negyvėlio nosį.

Paskui pasigirdo žingsniai — duslūs, silpni, nuaidintys. Tamsa juo-

da kaip degutas, sau prieš akis matė tiktai plonytį šviesos ruoželis aplink dureles. Ji drebėjo, dantys taukšėjo nuo šalčio ir baimės, mintys plaikstėsi kaip tos palaidos laivavirvės vėjyje, o šaltis tiesiog stingdė protą. Čia bjauriai dvokė. Plastikas ir formalinas, pušis, gaižus tepalas, pūvanti mėsa.

It pykštelėjus pistoletui atsivėrė durelės, užliejo šviesa. Ji persigandusi spoksojo pro skersinius. Matė didžiulį atvirą šaldytuvą. Kitus suguldytus baltus, neaiškius kontūrus. Šviesa pasiekė patį šaldytuvo galą. Ji išgirdo, kaip išslydo lauk padėklas, paskui jauną balsą, kurį dabar atpažino — Moriso Dalbio sūnaus.

— Tėtis užsako antrą šaldytuvą. Tilps dar devyni.

— Seniai laikas.

Keitė stengėsi gulėti ramiai, kvėpuoti tyliai ir nedrebėti, kad po ja nešnarėtų, netraškėtų plastikas. Ausis gėlė nuo šalčio. Bet kurią sekundę ją pastebės, užriks, ištemps lauk. Ir tegul. Ji to ir laukė, tikėjosi — svarbiausia iš čia išsinešdinti, nusliuogti nuo to kūno po savimi, ištrūkti iš šito šalčio.

Ji vėl išgirdo čiuožiant padėklą, paskui kurtinamą aidų žvangtelėjimą — ir vėl juoda tamsa. Žingsniai tolo. Pranyko šviesos ruoželis aplink dureles.

Visiška tamsa.

Ji liko nepastebėta. Kažkas po ja sutuksėjo. Keitė sekundėlę apmirė. Ar tik nebandė pajudėti lavonas, ant kurio ji gulėjo? Ji staigiai kilstelėjo savo galvą, tačiau taip skausmingai atsitrenkė į metalinio padėklo skersinį viršuje, kad tuoj pat ją nuleido ir vėl paguldė skruostą ant tos kaulėtos numirėlio ar numirėlės kaukolės.

Tuksėjo lavono širdis.

Paskui Keitė suvokė, kad tuksi jos pačios širdis. Galingai plaka tyloje, tame šaltyje, kuris baigia persismelkti net pro pirštines ir batus. Ji drebėjo. Kratėsi judindama po savimi sustingusį kūną.

Išsitraukė žibintuvėlį ir jį įjungė, bet tuoj pasigailėjo. Tamsoje buvo geriau — bent jau nematė tų baltų ryšulių po savimi ir visur aplinkui. Šaltis tapo nepakeliamas. Morisas Dalbis buvo teisus: čia niekas ilgai neatlaikytų. Ji klausėsi savo švilpiančio alsavimo aido, pažiūrėjo į laikrodėlį. Išbuvo šioje skylėje beveik pusę valandos.

Per kelis colius stumtelėjo dureles ir įsiklausė. Tylu. Slinko po colį į priekį, šliaužė per tą lavoną, paskui pakilo ant kojų, nesuvaldomai drebė-

dama stovėjo ir klausėsi. Nieko kito negirdėjo, išskyrus vėją. Už durų tekštelėjo iš čiaupo dar vienas lašas. Ji uždarė šaldytuvą ir kone bėgte nėrė lauk per balzamavimo kambarį, per dirbtuvę, pro karstus. Pravėrė atsarginio išėjimo duris ir įsižiūrėjo. Garažas dabar jau buvo uždarytas.

Ji tyliai užvėrė paskui save duris, perėjo kiemą ir užsikorė ant vartų. Gatvė buvo tuščia. Nušoko ant šaligatvio ir pasileido tekina prie savo automobilio. Troško sušilti ir kuo greičiau išsivaduoti iš patirto siaubo. Paskui prisiminė, kad pamiršo pakabinti į vietą raktą. Ji padvejojo, ar nederėtų grįžti, tačiau nusprendė nerizikuoti. Ištraukė jį iš kišenės ir nušveitė į griovį.

Palaimingai atsisėdo prie vairo, paleido variklį, įjungė šildytuvą ir radiją — pirmą pasitaikiusią stotį, vien norėdama išgirsti įprastus garsus.

Paskui užsimerkė tramdydama nusivylimo ašaras, stengėsi mintimis įveikti savo sumaištį, stingdantį siaubą ir sekinančią neviltį.

Kažkas ją graužė. Kažką ji pražiūrėjo. Kažkas tame laidojimo biure buvo ne taip. Stengėsi suprasti, tačiau buvo per daug sušalusi. Nieko. Gal ten nieko tokio nebuvo. O jei kas ir buvo, matyt, neverta dėmesio.

Jėzau. Kiti žmonės irgi dalyvavo ekshumacijoje. Jie irgi matė karsto vidų, kai jį atidarė, ne vien ji su Kevinu Donaldsonu ir duobkasiais. Ten buvo koronerio tarnautoja ir Judita Pikford, ir gydytojas.

Vėl užgulė neviltis. Galbūt nė vienas nieko nesakė todėl, nes taip buvo įprasta, nes dažnai lavonai atrodė būtent taip, kai atidarydavo karstus vos po kelių dienų. Galbūt Teris Brentas buvo teisus. Gal visi teisūs. Tiktai susisielojęs vyras griebėsi už šiaudo ir kvaiša korespondentė čiupo pigią istoriją.

Ji važiavo namo prislėgta. Grįžusi nušveitė ant sofos paltą ir ilgai stovėjo po karštu dušu. Nuo odos ir plaukų pavyko nusiplauti didžiumą mirties dvoko, tačiau nesėkmės tvaikas liko.

32 skyrius

Spalio 25 d., ketvirtadienis

Teismo atmosfera buvo niauri. Rytą žiniasklaidą įleido, o visuomenės — ne. Teisiamųjų suole sėdėjo penki kaltinamieji — apatiški pusamžiai vyrai.

Už pertvaros, netoli teisėjo, kuris buvo su peruku ir su mantija, dešimties metų mergytė santūriu, bet gyvu balseliu detaliai pasakojo, kas jai buvo atsitikę. Jos drąsa Keitei patiko.

Po pietų buvo įleista visuomenė. Parodymus davė mergaitės tėvai. Po jų — automobilių mechanikas, pardavęs vienam iš kaltinamųjų automobilį. Teismo salė įspūdinga, panaši į teatrą, aukštomis lubomis, baliustradomis apsupta galerija. Sausakimša korespondentų, nukentėjusiųjų ir kaltinamųjų šeimų bei draugų, Teisės fakulteto studentų ir smalsuolių. Visą procesą škicavo trijų laikraščių dailininkai.

Mechaniškai stenografuodama Keitė vertė puslapį po puslapio, o mintys nuolat grįždavo prie Salės Donaldson. Naktį ji nesudėjo akių, ratu sukosi ir sukosi tos pačios mintys. Nedavė ramybės nagai. Pirmadienį buvo nudilę iki pat panagių, o praėjusią naktį atrodė kuo puikiausiai. Tikri nagai.

Tačiau tai nekeitė fakto, kad Salė Donaldson buvo palaidota gyva.

Teisme buvo karšta ir tvanku. Ji vilkėjo tuo pačiu dailiu kostiumėliu kaip ir vakar, tiktai kita palaidinuke. Išsitraukė iš rankinės „Microfile“ kalendorių, atsivertė ties ta vieta, kurią buvo pasižymėjusi, ir peržiūrėjo užrašus apie žmones, su kuriais turėjo susitikti. Norėjo dar kartą pasikalbėti su zakristijonu — jis pirmasis nugirdo beldimus. Taip pat su žmogumi, nešusiu karstą ir prisipažinusiu, kad girdėjo kažką jame judant. Su viena gyventoja, kuri tvirtino girdėjusi šauksmus. Su ligoninės lavoninės darbuotoja. Judita Pikford. Tačiau tai bus tuščias laiko švaistymas, jeigu viską paneigs patologo išvados. O taip ir bus, kaip kalbėjo praėjusį vakarą telefonu jai Donaldson motina, nebent ką nors atskleistų kūno fluidų tyrimai.

Jie privalėjo išsireikalauti atlikti antrą autopsiją.

Jau šimtąjį kartą Keitė bandė sudėlioti visas detales į vieną visumą, sudėlioti visą scenarijų nuo to laiko, kai Salė Donaldson buvo paguldyta į ligoninę, iki jos palaidojimo. Kas į šią istoriją buvo įsivėlę? Kiek žmonių ligoninėje? Gydytojo Metjuso pavardė buvo mirties liudijime, tačiau kas nustatė, kad ji mirusi?

Bet ir vėl mintyse iškilo patologo išvados. Medicininiai duomenys. Štai kuo galų gale bus tikima teisinio tyrimo metu. Jokie paliudijimai, kad buvo girdėtos aimanos ir beldimai, nenusvers, jeigu to nepatvirtins medicininiai faktai.

Šitoje salėje ji jautėsi užspęsta. Šį rytą Keitė pirmiausia paskambino Kevino Donaldsono motinai ir jai patarė, ką turėtų sakyti koroneriui ir kad jokiu būdu dar neleistų palaidoti Salės. Apie savo naktinį apsilankymą laidojimo biure nepapasakojo.

Per pietus ji drauge su būriu korespondentų nuėjo į barą, išgėrė du stiklus stipraus raudonojo vyno ir suvalgė mikrobangų krosnelėje paruoštą musaką, kuri nušutino gomurį. Dabar gailėjosi, kad tiek prisivalgė ir dar išgėrė vyno, nes be perstojo žiovavo ir vos išsėdėjo atmerktomis akimis.

Haris Ouksas, tas kubilo formos korespondentas iš *Eastbourne Gazette*, tebegriežė ant jos dantį, nes Keitė pamiršo jam paskambinti ir papasakoti apie ekshumaciją, kaip buvo žadėjusi. Galiausiai suminkštino jam širdį paaiškindama, kaip ji pati buvo atribota nuo tos istorijos, ir tvirtai prižadėjo aptikusi ką nors naujo jam paskambinti, — su sąlyga, kad rytoj jis nušvies už ją teismo procesą. Jis sutiko nenoriai ir šnairomis pridūrė, kad ji kurią nors dieną turės su juo papietauti. Keitė padarė išvadą, kad žodžiai „pietūs" ir „preliudija" vyrų smegenyse buvo neperskiriami.

Teisiamojo gynėjas pašoko ant kojų.

— Gerbiamasis teisėjau, šie parodymai nėra...

— Sėskitės! Tegul liudininkas tęsia.

Per salę nusirito pikti balsai, ir Keitė krūptelėjo suvokusi, kad kažką praleido. Ausyse suskambėjo Moriso Dalbio sūnaus ir vyro, kuris buvo su juo, balsai.

Tėtis užsako antrą šaldytuvą. Tilps dar devyni.

Seniai laikas.

Keitė suvirpėjo. Užplūdo karščio banga, kai pagaliau suprato, kas ją visą naktį graužė.

Seniai laikas.

Ar tai reiškė, kad šaldytuvas, kuriame ji lindėjo, kartais būdavo pilnas? Kad nebeužtekdavo vietos visiems lavonams?

Ar labiausiai yra atsakingi žmonės iš „Dalbio laidojimo paslaugų"? Gal jie žinojo, kad Salė tebebuvo gyva, bet vis tiek puolė ją laidoti, bijodami prarasti klientą?

Ne. Labiau panašu, kad jie susirūpino savo reputacija, ir dabar stengėsi slėpti pėdsakus.

Vargšė moteris išbuvo kliniškai mirusi kelias dienas ligoninėje, o paskui

praleido daugiau kaip parą čia, mūsų šaldytuve. Niekas to neišgyventų, o ką jau kalbėti apie visa kita.

Gal ir ne. O jeigu Salės Donaldson kūnas nebuvo įstumtas į šaldytuvą? Jeigu ligoninėje atjungus gyvybės palaikymo sistemą ji ėmė atsigauti, o laidojimo biuro darbuotojai nepastebėjo menkučio pulso?

Labai paprastai galėjo taip nutikti. Ankstų rytą iš ligoninės lavoninės paėmė į baltą plastikinę maršką įsuktą kūną, perrengė mėlynu apdaru, — arba gal ji vilkėjo juo ligoninėje, — iššyk paguldė į karstą ir užkėlė dangtį. Vargu ar užmetė akį į jos veidą.

Keitės pirštai nervingai barbeno į priešais esantį medinį turėklą. Įdomu, ar laidojimo biure kas nors pastebėjo, kad atsarginio išėjimo durys atrakintos. Ji norėjo šiąnakt vėl ten nueiti ir dar kartą apsidairyti. Daug rimčiau apsidairyti.

Teisėjas paskelbė:

— Teismas daro pertrauką iki rytojaus ryto pusės vienuoliktos. — Paskui pakilo ir išėjo iš salės.

— Einame išgerti, Keite? — pasiūlė Geila Kohen iš Sasekso radijo, kai visi traukė iš teismo salės.

— Žinoma. — Keitei reikėjo išgerti. Reikėjo įgyti drąsos. — Pirma perduosiu telefonu žinias apie šios dienos procesą — gal dar pateks į vakarinę laidą — ir pasivysiu tave.

Lauke pliaupė lietus, jau buvo tamsu. Bėgdama laiptais žemyn ji pastebėjo mažą tamsią figūrą, einančią šaligatviu jos link, ir pašiurpo iš baimės. Vyras, apsirengęs palaikiu lietpalčiu, pasistatęs apykaklę nuo lietaus, žvelgė tiesiai į ją. Veidas apšviestas gatvės žibintų, vakarykščio orumo nelikę nė kvapo, iš jo sklinda kažkoks grėsmingas skubotumas.

— Panele Hemingvėj, — kimiu balsu ją pašaukė laidojimo biuro direktorius Morisas Dalbis.

Jis išdygo visiškai ne vietoje, ir akimirką ji pamanė, kad tiktai įsivaizduoja jį. Galbūt supainiojo su kuo kitu. Bet jis ryžtingai žengė artyn, ir sekundėlę panika išmušė ją iš vėžių.

Kažkodėl pagalvojo apie Terį Brentą. Galbūt laidojimo biuro savininkas pasiskundė Brentui, kad ji pas juos lankėsi, nors tuo metu turėjo sėdėti teisme. Nors Brentas buvo įsakęs ta istorija daugiau nebesidomėti. Ji nusprendė į Dalbio kalbinimą neatsiliepti.

Visa nukaitusi apsigręžė ir įsimaišė į traukiantį iš Teismo rūmų bū-

rį — pro du advokatus, pro kelis žmones su plakatais, pro išsirikiavusius fotografus.

— Atleiskite, panele Hemingvėj.

Ji paspartino žingsnį, pranėrė tarp praeivių, perkirto gatvę, akinama pilančio lietaus ir baimės pasileido šaligatviu. Akimirksniu užkliuvo už tempiamo krepšio ant ratukų, nubėgo pakalnėn, išsuko iš šaligatvio į gatvę, kad nereikėtų maltis tarp pėsčiųjų, praskuodė pro spaudos kioską ir patraukė į siaurą šalutinę gatvelę, kur stovėjo jos automobilis.

Atsirakinusi savo VW nėrė vidun, vos atgaudama kvapą užtrenkė dureles ir kyštelėjo raktelį į uždegimo spynelę. Pataikė iš kažkelinto karto. Automobilis buvo pridrėkęs, langai aprasoję. Variklis sunkiai vedėsi, ir ji su siaubu pamanė, kad galbūt tinkamai nebesikrovė akumuliatorius. Nagi, nagi. Pagaliau variklis suburzgė, ji padidino apsukas ir tuo pat metu šluoste nubraukė aprasojusį priekinį stiklą. Kaire koja numynė sankabą, nudiegė vakar naktį sutrenktą kelį. Koja nusprūdo nuo sankabos pedalo, ir tas garsiai atšoko.

Velnias.

Ji vėl numynė, stumtelėjo pavarų perjungimo svirtį ir pajudėjo. Laukdama, kol praūš transporto srautas, nervingai dairėsi, bene pamatys laidojimo biuro savininką, ir persigando staiga veidrodėlyje išnirus priekiniams žibintams — jie radosi tarsi iš niekur.

Prikandusi lūpą Keitė pajudėjo vienos krypties eismo gatve, o netikėtai atsiradęs automobilis sekė iš paskos, paskui sustojo už jos prie šviesoforo. Gatvės žibintas apšvietė baltą automobilį. Keitė bandė pro veidrodėlį įžiūrėti vairuotoją, tačiau už jo priekinio stiklo matė tiktai siluetą.

Pasuko į dešinę, norėdama pasiekti prieš kelias savaites aptiktą gatvę, kai bandė išvengti piko meto spūsties. Troško pasprukti. Dingti. Iš paskos važiuojantis automobilis neatsiliko. Ji įtempė akis, stengdamasi pro rasojantį priekinį stiklą ir pliaupiantį lietų įžiūrėti kelią.

Ponulis Dalbis. Ir ko jis, po velnių, norėjo? Ji numanė, ko jis norėjo. Suprato, dėl ko atėjo. Valytuvai įnirtingai zvimbė, bet menkai tepagelbėjo. Ji pasilenkė į priekį, nušluostė rasojantį stiklą ir stengėsi įžiūrėti kelią. Rankos drebėjo. Liaukis, juk neįrodyta. Nėra jokių įrodymų.

Jokių.

Tikriausiai.

Keitė padidino greitį, tą patį padarė automobilis už jos, regis, tvirtai nusistatęs neatsilikti. Priekyje išvydo šviesas, artėdama prie judrios automagistralės pristabdė, parodė posūkį į kairę ir sustojo prie sankryžos. Persekiojanti mašina irgi sustojo už jos, o tuo metu virtinė lekiančių automobilių šovė pro šalį. Iki šiol be perstojo plakę valytuvai staiga ėmė mojuoti lėčiau, o spidometro švieselė nublanko. Ji spustelėjo akceleratorių, valytuvai atgijo, švieselė paryškėjo. Įjungė pirmą pavarą, neatkėlė kojos nuo sankabos, paliko variklį kaukti ir laukė.

Magistrale turėjo pravažiuoti dar koks pustuzinis automobilių, o už jų turėjo likti šioks toks tarpas priešais tolimųjų reisų vilkiko žibintus. Gal pro tą tarpą ir pavyktų prasmukti, jeigu greitai lėktų. Už vilkiko vėl buvo susidariusi kolona. Jeigu pasisektų įsukti priešais jį, tuomet atsikratytų persekiotojo. Ji vėl padidino variklio apsukas ir ėmė atleidinėti sankabos pedalą.

Dabar.

Kai šovė į vilkiko apšviestą taką, variklis užgeso, automobilis trūktelėjo ir sustojo.

Karštligiškai suktelėjo užvedimo raktelį. Variklio šviesos grėsmingai artėjo, užgriebdamos tai vieną kelio pusę, tai kitą. Slidinėja, sumetė ji. Paskui šviesos ją užgulė, apakino. Keitė vėl pasuko raktelį, numynė akceleratoriaus pedalą, bedvasis variklis tiktai urgztelėjo, ir ji išgirdo švilpiant pneumatinius stabdžius, čiuožiant padangas.

Ji paskendo vilkiko žibintų šviesoje.

Dar spėjo pamatyti vairuotojo siluetą aukštoje kabinoje. Jos automobilio variklis atgijo, Keitė šiaip taip užgriebė pavarų perjungimo svirtį, bandė rasti atbulinę eigą, pavažiuoti atgal.

Iš pradžių pajuto lengvą krestelėjimą. Po to ją iš visų pusių apglėbė dundesys, lyg būtų patekusi į patį varpo centrą. Paskui Keitę pasigavo uraganas. Kažkas trenkė jai į pilvą, išspaudė iš plaučių visą orą. Dešiniąją kūno pusę nudegino skausmas. Ji išlėkė į orą. Pakibo. Plūduriavo besvorė, tarsi jai priklausytų visas pasaulio laikas, tarsi laikas daugiau apskritai neegzistuotų. Šviesos sklandė iš abiejų pusių, viršum jos ir po ja.

Išgirdo garsą tolumoje, kuris priminė metalinės šiukšliadėžės ridenimąsi betono paviršiumi. Šaižus traškesys suslėgė jai kūną, į petį įsirėžė saugos diržas. Dundesys aidu atsiliepė galvoje. Priekinio lango stiklas lėtai sutrūkinėjo, pasviro į vidų, lyg darinėtųsi ant vyrių, išsirietė kaip gyvatė ir

tėškėsi jai į galvą. Prietaisų skydelis išlinko, paskui susiraitė kaip degantis popierius. Ji girdėjo klyksmus, žvangėjimą. Dabar ji ridenosi. Ritosi ir ritosi. Į kažką atsitrenkė. Vėl ritosi.

Tylu. Lengvas supimas. Kažkoks tiksėjimas. Šnypštimas. Benzino smarvė.

Ji pasijuto tarsi kybotų aukštyn kojomis, kaklą diegė. Šviesa artėjo, darėsi ryškesnė. Šlapia kelio danga čiuožė padangos. Paskui kažkas sudundėjo. Lyg sėdėtum elektriniame automobiliuke, pagalvojo ji. Nesuvaldomai sukiesi kaip sukutis, svaigsti, šviesos susilieja, po to pradingsta tartum išjungtos.

— Ji kvėpuoja, — pasigirdo balsas.

— Tiesiog išniro priešais mane, išniro priešais mane ir sustojo, — isteriškai šaukė vyriškas balsas.

— Kas nors stabdykite eismą, — rėkė kitas.

Vis garsiau kaukė sirena. Ji drebėjo. Regėjo ją stebinčius neryškius veidus. Buvo šalta ir diegė šoną. Ji bandė kalbėti, bet nepavyko.

Trinktelėjo metalinės durys. Ją užliejo ryški šviesa. Artyn palinko vyras mėlynu kostiumu. Su minkšta juoda barzda. Po ja dundėjo kelias, o sirena tartum juos vijosi.

— Ilgai neužtruksime, — pasakė vyras. — Tik gulėkite ir atsipalaiduokite.

Sirena nutilo. Padvelkė šaltesnis oras. Ant veido pajuto lietų, paskui po ja subarškėjo riedantys ratukai, atsivėrė durys, žmonės lakstė, rėkavo, išniro daugiau šviesų, virš jos galvos sklendė dienos šviesos lempų virtinė, paskui ilgas tamsus koridorius. Tunelis. Atrodė, kad jis niekada nesibaigs. Ji judėjo greitai, girdėjo šalia bėgančius žingsnius, įriedėjo į dar vieną koridorių, paskui į kitą, kol galų gale atsidūrė ryškiai apšviestame kambaryje.

Prie jos stovėjo du vyrai. Moteris laikė žirkles, Keitė neaiškiai suvokė, kad ji karpė jos drabužius. Jos geriausią kostiumėlį.

— Neturite šitaip daryti, — pasakė ji, bet savo balso neišgirdo.

— Galvos sužeidimai, galimas stuburo sužalojimas. Įtariamas blužnies plyšimas, — kalbėjo vyriškas balsas.

Jis žiūrėjo į ją, tačiau atrodė, kad šnekėjo apie kokį nors kitą žmogų. Dūris į jos kairiąją ranką.

Skaudėjo smarkiai, jai darėsi bloga. Seselė šypsojosi.

— Jums viskas bus gerai, jūs pasveiksite.

Ji pakabino kraujo maišelį.

— Ji vardu Katrina Hemingvėj, — ištarė kitas balsas.

— Neteko daug kraujo, — pasakė kažkas.

Į ją įdėmiai žiūrėjo baltu chalatu vilkinti moteris. Plaukai trumpi, žili, nosis kaip kempinė.

— Artimiausias giminaitis? — skubiai paklausė ta moteris. — Kas yra jūsų artimiausias giminaitis?

Kraujas tekėjo vamzdeliu.

— Mama, — pasakė Keitė, tačiau žodis nenuskambėjo. Ją vėl vežė. Negarsiai cypsėjo rateliai. Virš jos slinko lubos, iš abiejų pusių judėjo sienos, pro šalį slydo žmonės, žvilgantys vežimėliai, tarpduriai, vamzdžiai.

Durys užsidarė. Ji atsidūrė kambaryje, kuris buvo baltas, ir jautė, kad mažas. Baltos lentynos nukrautos buteliukais ir didesniais buteliais, švirkštais plastikiniuose maišeliuose. Užuodė dezinfekcinių priemonių kvapą. Į ją žiūrėjo viena seselė, apsirengusi mėlynu chirurginiu kostiumu, paskui kita. Vėliau lyg ir pažįstamas vyras, taip pat vilkintis mėlyną chirurginį kostiumą ir užsidėjęs mėlyną kepurėlę, o jam po kaklu ant juostelių kabėjo kaukė. Jo veidas atrodė suglebęs, išblyškęs, koks būna užsisėdėjusių uždarose patalpose, nosis trumpa ir stora, lūpos kaip rožės pumpurėlis, akys mažos, ledinės, įsodintos virš papurtusių skruostų.

Kažkur jį buvo mačiusi, tačiau dabar viskas susipainiojo, neįmanoma nieko prisiminti. Keitė jo nepažino, tačiau gydytojas šypsojosi, gumine pirštine apmautoje rankoje laikė švirkštą infekcijoms į poodį ir iš stiklinio buteliuko traukė skystį.

Keitė staiga jo išsigando. Nesuprato kodėl, tačiau nenorėjo, kad jis čia būtų. Nenorėjo, kad leistų jai vaistus. Ji tampėsi, suriko. Kažkas laikė ją už riešo.

— Viskas gerai, — ramino seselė, uždėdama deguonies kaukę jai ant veido.

Vyras įkišo švirkšto adatą į lašelinės lataką virš jos kairiosios plaštakos.

— Po kelių sekundžių užmigsite, — pasakė jis. Balsas šiltas, lipšnus ir mažumėlę rėžiantis.

Jis buvo vardu Harvis Svairas.

33 skyrius

Spalio 25 d., ketvirtadienis

— Ne! — suriko Keitė. — Ne! Palikite mane...

Ketaminas tekėjo vena į jos kraują ir smegenis. Suleidus sedatyvą, po trisdešimties sekundžių jis pradėjo slopinti Keitės jutimus.

Ji bejėgiškai suvokė, kad viskas sulėtėjo, apsunko. Akys užsimerkė, ji smigo į save, traukėsi tolyn nuo to vaisto, nėrė į savus tunelius, stengdamasi surasti vietą, kurios jis nepasiektų, kur būtų saugu. Tačiau jis nesulaikomai plūdo kaip potvynis ir į tas vietas, grūsdamas ją tolyn, vis tolyn, gilyn ir gilyn į tamsą.

Tačiau ne į tylumą.

Ji tebegirdėjo.

Balsus. Garsai skambėjo kažkur toli, atplaukė lyg iš kito kambario.

— Negaliu įkišti to prakeikto daikto, — pasakė jaunas vyras.

— Tuoj parodysiu tau, — ištarė moteris. — Reikia kišti tvirtai. Matai tą mažą baltą gerklų trikampėlį?

Paskui Keitė suprato, kad ją vėl vežė, nes girdėjo ratukus ir žingsnius. Ir girdėjo dedamų ant padėklo instrumentų barškėjimą.

Ei, aš nemiegu. Prašau.

Ji bandė duoti kokį nors ženklą, pajudinti ranką, kalbėti, atsimerkti. Kambaryje girdėjo kalbant žmones. Oras sušnypštė, po to — vėl.

— Negaliu. Nuo rytdienos vėl dirbsiu naktimis, — kalbėjo jauna moteris.

— Aš noriu nupirkti jį savo sūnui, — pasakė vyras indišku akcentu.

— Tegul AA* pažiūri.

— Ką mes čia turime? — paklausė moteriškas balsas.

— RTA**, — jaunesniu balsu atsakė kita. — Įtariamas blužnies plyšimas. Didžiulės mėlynės kairėje apatinėje pilvo dalyje, o kraujospūdis žemas ir vis krinta. Smegenų sukrėtimas, paviršiniai galvos ir veido įbrėžimai, gali būti vidiniai galvos sužalojimai. Plėštinės žaizdos ir galimi kiti vidiniai sužalojimai.

* *Angl. Automobile Association* — Automobilininkų asociacija.

** *Angl. Road Traffic Accident* — autoavarija.

— Graži mergina, ar ne? — pasakė kažkas.

Pasigirdo duslūs dunksėjimai. Vienas aštrus sušnypštimas, paskui kitas. Čššš — plumpt. Čššš — plumpt. Aidintis oras. Atrodė, kad ji kvėpavo pro vamzdelį.

— Ar kas nors žino, kaip tai atsitiko? — pasiteiravo kita moteris.

— Taip, — atsiliepė šiurkštus vyro balsas. — Ji sėdėjo „Volkswagen Beetle" automobilyje, sunkvežimis trenkėsi į šoną, matyt, nunešė jos mašinos priekį. Kelis kartus vertėsi. Bent taip atrodė greitosios pagalbos sanitarui.

Paskui vėl prašneko tas vyras su indišku akcentu — pagarbiai, ramiai, autoritetingai:

— Koks jos kraujospūdis, Harvi?

— Sistolinis — aštuoniasdešimt ir krenta.

Ji atpažino tą lipšnų, šiek tiek rėžiantį vyro balsą: jis suleido jai vaistus.

— O pulsas?

— Šimtas dvidešimt, tačiau silpnas.

Klausykite, aš turiu sąmonę.

— Ar jai suleista bent kiek kraujo?

— Dvi pintos O neigiamo, o šešios pintos pakelyje.

— Ką tu davei jai iki šiol, Harvi?

Aš turiu sąmonę. Prašau, aš turiu sąmonę.

— Užmigdžiau ją suleidęs šimtą penkiasdešimt miligramų ketamino, — pasakė lipšnusis balsas. — Ji gavo šimtą miligramų suksametoniumo, šešis miligramus vekuroniumo, penkiolika mililitrų rezodioksepano. Dabar kvėpuoja azoto suboksido ir deguonies 4:2 mišiniu.

— Rezodioksepano? Čia tas naujas vaistas iš „Grauer"?

— EEG rodo didelį smegenų aktyvumą, — pasakė indiškas akcentas.

— Turbūt ketaminas. Bet aš taip pat manau, kad tie traukuliai galėjo atsirasti dėl galvos traumos padarinių.

— Ar dėl to lašini jai rezodioksepaną?

— Taip. Jeigu blaškymasis nesiliaus, dozę padidinsiu.

— Tai bent dailus apendektomijos paliktas randas, — pagyrė kažkokia moteris.

— Taip, tikrai geras, — patvirtino indas. — Gerai, ar jau esame pasirengę? Manau, reikėtų suleisti kokį antibiotiką.

— Be abejo, — pasakė lipšnusis balsas.

Ji bandė surikti. Nieko neišėjo. Persmelkė aštrus skausmas, paskui atrodė, kad jos ranką pripučia.

— Aš atversiu jos pilvą. Ar ji visiškai paruošta, Harvi? — kalbėjo indas.

Keitė suprato, kad jis buvo chirurgas.

— Taip.

AŠ NEMIEGU.

— Kraujospūdis tebekrinta, — tarė jaunas balsas.

Jai darėsi šalta iš baimės. Ar šitaip buvo ir Salei Donaldson, užspeistai savame kūne, bet gyvai? Ar šitaip Salė Donaldson jautėsi, kai ją ištraukė iš šaldytuvo ir paguldė į karstą?

— Ar tas AA atliekamas automobilių patikrinimas daug kainuoja?

BAIKITE KALBĖTI APIE SUMAUTUS AUTOMOBILIUS. NEJAUGI NEMATOTE — AŠ NEMIEGU?

— Apie devyniasdešimt svarų, bet tai atsipirks.

Ją apėmė panika. Kažkada ji sakė motinai, kad norėtų būti sudeginta krematoriume. Jėzau, o jeigu? Jeigu jie paskelbs ją mirusia, o ji tebebus gyva? Kaip buvo Salei Donaldson. Jokios tikimybės būti išgelbėtai, kai liepsnos pradės ryti dėžę.

Ir skausmas kirto. Raudonas įkaitęs žarsteklis tirpdė viską, braudamasis į jos pilvą ir gilyn į vidaus organus.

Ji riaumojo nuo baisios kančios, draskydama plaučius, daužydama kumščiais, agoniškai raitydamasi. Karštis svilino viduje, degindamas skrandžio sienelę, kepenis, inkstus. Skrudinantis, nepakeliamas skausmas plėšė krūtinę, svaidė į pečius degančias ietis. Darėsi blogiau. Blogiau. Ji purtėsi, vartėsi į šonus, gniaužė kumščius, daužė galvą į stalą, kad tik ištrūktų nuo jo, tačiau skausmas nedingo, degino vidurius kaip litavimo lempa.

Ji metėsi aukštyn, trenkėsi žemyn. Blogiau. Vėl aukštyn, žemyn — dar blogiau.

VIEŠPATIE, PADĖK.

Sukilo pykinimas.

— Ji nelabai kraujuoja, — lyg ir susirūpino chirurgas. — Manau, taip gali būti dėl nukraujavimo.

PADĖK, klykė ji.

— Ir dėl rezodioksepano, — pasakė vyras lipšniu balsu.

— Tu žaviesi juo.

— Jis geras ir esant epilepsijos priepuoliams, ir traumoms — susiaurina kapiliarus.

— Taip, teka mažiau kraujo iš šito pjūvio negu tikėčiausi. Žiūrėk, labai mažai kraujo. Ji labai rami.

— Tai gerai.

Rami? Mieliausias Jėzau, prašau, PADĖK MAN. Pirštas smigo gilyn lyg baltai įkaitintas stiletas, geležiniai gnybtai žnaibė odą. Ji suklykė iš skausmo, kai skrandį pastūmė į šalį ir pirštai užkabino nervą. Skausmas perėjo per nugarą į pakaušį. Ji vėl spiegė.

Bet jie negirdėjo. Nejautė, kaip ji judėjo.

Ji nejudėjo. Akių vokai slėgė akis lyg švino svarsčiai.

Lyg karsto dangčiai.

— Manai, kad AA — geras sumanymas? — paklausė chirurgas.

— Jie labai nuodugniai tikrina. Seni „Fiat" automobiliai linkę rūdyti. Nebent tikrai žinai, ko nori.

— Ne, nežinau, aš menkai teišmanau apie automobilius.

Ji raudojo sausomis ašaromis, daužėsi į savo kalėjimo sienas, vartėsi, tačiau pirštai jos viduriuose vis kasė ir kasė. O, mieliausias Jėzau, nebegaliu ištverti. PRAŠAU, PADĖK.

Ji išgirdo aštrų pypt — pypt — pypt. Ir skubų jauno žmogaus balsą:

— Gydytojau Svairai, pažiūrėkite į EEG. Visos bangelės dingsta.

— Taip ir turi būti. Rezodioksepano ir žemo kraujospūdžio rezultatas. Išjunk signalizaciją. Sek EEG ir deguonį kraujyje.

Pasigirdo veriamas švilpesys.

Žarsteklis pavirto iki raudonumo įkaitusiu kastuvu, semiančiu jos vidurius. Ji vėl suspiegė, draskė nagais savo kalėjimo kamerą, draskė savo kūno vidų.

— Deguonies kiekis senka, — jau nervingiau pasakė jaunuolis.

Dabar skausmas sprogo viduje lyg įkaitęs šrapnelis.

Pratrūko veriantys skambučio *staccato* garsai. Paniškas klegesys.

— Jėzau, jos širdis stoja! — suriko jaunuolis.

— Kas čia vyksta, Harvi? — paklausė chirurgas.

— Alerginė reakcija. Arba dėl anestetiko, arba dėl antibiotiko, — pareiškė nė kiek nesutrikęs lipšnusis balsas.

— Širdis sustojo!

— O, Viešpatie! — šūktelėjo chirurgas. — Suleiskite adrenalino. Greičiau, žmogau! Kas nors atvežkite defibriliatorių!

Nuaidėjo skambutis. Keitė girdėjo žingsnius. Skambėjo klaksonas. Iš garsiakalbio skardėjo balsas.

Skausmo nebeliko.

Neapsakomas palengvėjimas. Keitei norėjosi rėkti iš džiaugsmo, pasakyti jiems, kad skausmas išnyko. Kad jai viskas gerai, kad širdis nesustojo, ji jautėsi puikiausiai.

SKAUSMO NEBELIKO!

Ji vėl matė. Neryškią šviesą. Keistą apskritą daiktą, aplink kurį spindėjo šviesa — iš pradžių nesufokusuota, paskui pasidarė ryškesnė. Skraidančioji lėkštė. Fantazuoju, suvokė ji, staiga atpažinusi, kas ten toks iš tiesų: didžiulė lempa lyg timpanas virš operacinio stalo. Tiktai ji žiūrėjo į ją iš viršaus.

Ji kybojo operacinės palubėje.

Arba sapnavo, arba regėjo haliucinaciją, bet buvo nuostabu. Žiūrėjo žemyn į apskritą metalinį lempos gaubtą, matė varžtus, kuriais buvo prie jo priveržtas metalinis karkaso statramstis. Matė plastikinį, lankstų laidą. Chromuotas apkabas. Ventiliacijos juosteles, įkištas į kreminės spalvos dešimties lempučių aptaisus. Ant aptaiso juodu spalvikliu nupieštas kažkoks keistas ženklas: trikampis su išraitymu viduje — lyg kelio ženklas, įspėjantis apie priekyje esančius vingius.

Po ta lempa, ant operacinio stalo, gulėjo jauna moteris, apgobta iki pat smakro žaliu audeklu, išskyrus didžiulį atvirą plotą ant pilvo. Žmonės mėlyna chirurgine apranga, su mėlynomis kepuraitėmis ir kaukėmis darbavosi kaip paklaikę. Zirzė signalas, ir buvo girdėti pypsėjimas. Virš užkloto matė moters galvą. Ilgi šviesūs plaukai susivėlę, ant veido dvi įpjovos, į burną įkištas respiratoriaus vamzdelis. Ta panelė atrodė panaši į ją. Neįtikimai panaši.

Ten ji pati ir buvo.

Ji spoksojo nustebusi — ne išsigandusi, tiktai smalsiai. Nukreipė akis į tas dvi įpjovas veide: vieną ant kaktos, kitą ant skruosto, po akimi.

Apatinėje neuždengto pilvo dalyje matėsi ilgas gilus pjūvis, metaliniai gnybtai laikė suspaudę atverstus pilvo kraštus. Viduje pulsavo glotnūs blizgantys organai. Seselė nuplėšė nuo jos krūtinės žalią užklotą, atidengdama krūtis. Jos atrodė plokščios ir iškraipytos. Kita seselė pradėjo

rankomis pumpuoti jos širdį. Chirurgas, žemas rudaveidis vyras, šūkavo nurodymus.

Tas vyras į rožės pumpurą panašiomis lūpomis, kurį ji buvo mačiusi anksčiau ir atpažino — turbūt anesteziologas — atplėšinėjo plastikinį maišelį su švirkštu. Šalia jo jaunesnis vyras tikrino osciloskopus.

Seselė įlėkė į operacinę ir ištiesė anesteziologui stiklinį buteliuką.

— Lignokainas, — pasakė ji.

Keitė matė, kaip jis nusisuko. Užuot kišęs adatą į buteliuką, gydytojas slapta visus nužvelgė. Paskui ji pamatė, kaip jis kyštelėjo atneštąjį buteliuką į chalato kišenę ir išsitraukė kitą, kuris atrodė lygiai toks pat, ir tada įkišo į jį adatą.

Pala, pala! Ją apėmė pyktis ir panika. Pamatė, kaip chirurgas į prapjautą ertmę įdėjo didžiulį baltą kamšalą ir laikė jį ten kruvinomis pirštinėtomis rankomis.

Vaizdas apačioje pradėjo mažėti: ji tolo ir dabar jau matė visą patalpą: mozaikinėmis plytelėmis išklotas grindis, švarutėles žalsvomis plytelėmis padengtas sienas, langus matiniais stiklais, atitvertą pasiruošimo operacijai vietą su dviem sujungtomis nerūdijančio plieno praustuvėmis ir čiaupais su svirtimis ir dvivėres duris į anesteziologo kambarį, nuo lubų besileidžiančias mėlynas, baltas, geltonas ir juodas dujų bei deguonies tiekimo linijas.

Už jos galvos buvo ištempta žalios medžiagos širma. Šviesos, ciferblatai, skaitmeniniai rodmenys ir monitorių ekranai bliksėjo ir pulsavo anestezijos aparate ir ant sienos kabančio metalinio skydo apskritose skalėse. Dar buvo du apskriti laikrodžiai. Vienas rodė septynias valandas dešimt minučių, kitas buvo laikmatis, žymintis tiktai daugiau kaip penkias minutes. Ant jos dešiniosios rankos apsuktas kraujospūdžio matuoklis, ant kairiojo riešo užkabinta plastikinė kortelė su vardu, o virš plaštakos kyšojo plastikinė adata, į kurią driekėsi vamzdelis nuo apversto plastikinio butelio, kabančio lašelinės stove, ir dar buvo mažas juodas gnybtukas, ant jos didžiojo piršto — gnybtukas, sujungtas su skaitmeniniu matuokliu. Du guminiai vamzdeliai ėjo nuo anestezijos aparato prie operacinio stalo galvūgalio, o permatomas plastikinis vamzdelis buvo įkištas jai į burną. Respiratoriaus dumplės susiplojo, išsiplėtė, susiplojo, išsiplėtė. Virš jo, anestezijos aparato viršuje, stovėjo osciloskopas ir rodė trumpus, stačius, padrikus žalius dantelius.

Anesteziologas įgrūdo tuščią buteliuką į šiukšlių dėžę po anestezijos aparatu, paskui suleido tą skystį tiesiai į ranką pro kaniulės angą.

Ką jis, po velnių, daro?

Jis priėjo prie aparato, ir atrodė, kad vėl stebėjo kitus, bet ne ją. Anesteziologas beveik nepastebimai paspaudė mygtuką ant osciloskopo, nuėjo prie lašelinės stovo, pasukinėjo jos reguliatorių po plastmasiniu buteliu, po to kažką parašė ant popieriaus lapo, prisegto prie kieto pagrindo. Atsidarė dvigubos durys, ir trys vyrai įstūmė didelį aparatą su kyburiuojančiomis ant guminių vamzdelių galų mentėmis.

Žmonės vis mažėjo. Kažkas tempė Keitę aukštyn. Ji bandė priešintis, bet trūktelėjo dar stipriau, ir jos ramus žavėjimasis reginiu staiga pavirto siaubinga baime.

Miriau.

Ne. Nenumiriau. Prašau, ne.

Ji kilo vis aukščiau ir pajuto šaltį.

Man viskas gerai. Prašau, kad man būtų viskas gerai.

Atrodė, ją siurbė milžiniškas siurblys. Vaizdas apačioje tebesitraukė.

Prašau, padėkite kas nors.

Garsai iš apačios nutilo. Ji nieko nebegirdėjo. Tylu. Tuštuma.

Keitę apėmė panika. Mojavo kojomis ir rankomis, bandydama atsilaikyti prieš tą siurbimą. Nenunešk manęs tolyn. Ne. Prašau, palik mane čia.

Jos kūnas pradėjo mažėti. Keitė graibstė orą. Nenoriu mirti. Dar ne, tik ne šitaip, dar nebaigta, prašau, gyvenimas dar neprasidėjo.

Įsivaizdavo laidotuves. Savo motiną. Tėvą. Darą su vaikeliais krematoriume. Gal Patriką. Žiūrėjo, kaip pro uždangas slydo karstas.

Ir ji pati tame karste, klykianti jiems.

Dara išsiveda vaikučius, stovi, žiūri į užrašus ant gėlių. Ji sako: *Vargšelė, jai visada tekdavo kovoti gyvenime, niekada nesugebėjo rimtai susiimti.*

Operacinė apačioje pavirto tiktai baltu šviesos taškeliu, panašiai būna ką tik išjungus televizorių — vaizdas susitraukia. Beliko mažytis baltas taškelis, bet jis nepranyko, išliko, šviesos taškeliukas buvo aiškiai matomas tolumoje.

O paskui ji staiga pajudėjo atgalios. Be jokio garso. Tarsi būtų atsidūrusi kokioje nors izoliuotoje stiklinėje dėžėje. Lėkė to šviesos taškeliuko link, bet šis nedidėjo. Retsykiais pro šalį praskriedavo viena kita švie-

sos dėmelė — lyg ji sėdėtų tuneliu lekiančiame traukinyje, tik nesigirdėjo nei dundėjimo, nei ūžimo, nei kitokių garsų. Ir buvo šalta kaip šaldiklyje.

Labai bijojo. Padėkite. Balsas nusilpęs, atitolęs. Ji drebėjo iš siaubo. Vis dar matė tą šviesos taškelį, vis dar jautė greitėjantį lėkimą, kol tamsa pavirto kieta mase, ir ji nebesuvokė, ar dar tebeskrieja, ar stovi vietoje. Paskui išgirdo ūžimo, zvimbimo garsus.

Sapnas, žadintuvas, dabar prabundu.

Zvimbimas darėsi garsesnis, paskui ėmė trūkinėti, sklaidytis. Šviesos taškelis pradėjo didėti, ryškėti, tartum artėjančio automobilio priekinių žibintų šviesa, tiktai ji neakino. Šilta, jauki lyg saulės nutviekstas paplūdimys. Traukianti ją prie savęs. Traukianti iš lėto. Taip, dabar ji judėjo daug lėčiau, palengva plaukė jų link, aksominiai šilumos spinduliai glostė veidą, glamonėjo kūną, užpildydami visas poras, smelkdamiesi į ją, ištirpdydami visą skausmą ir baimes.

Paskui prieš akis ėmė lėtai slinkti jos gyvenimas. Vaizdai, prisiminimai, jausmai. Matė save šešiametę, užrakintą miegamajame, verkiančią, nes gavo į kailį už tai, kad kumštelėjo Darą; atidarančią ir uždarančią savo spintos stalčius, išimančią jai brangius mažus daiktelius: paplūdimyje rastą stiklo šukę; laimę nešantį pinigėlį; mažytę purviną fosiliją, kuri patrynus nykščiu atrodė šiurkšti.

Hovį, nusitvėrusį krabą ir besivaikantį ją, spiegiančią, skutančią paplūdimiu tolyn. Paskui jie padėjo jį vonioje ant grindų, kad išgąsdintų Darą.

Devintasis Daros gimtadienis. Sesuo sėdi stalo gale, ypač pasipūtusi, su puošnia suknele. Keitė žiūri, kaip ją pabučiuoja mama, po to tėtis. Darai visuomet buvo rengiami gimtadienio vakarėliai, o jai — niekuomet. Hovis, jos brolis, Daros nebučiavo.

Keitė matė, koks pasididžiavimas švietė motinos veide, kai ji laikė iškėlusi laišką. „Dara įstojo į koledžą! Ji važiuos į Berkelį!“

Daros vestuvės. Paskutinysis Keitės apsilankymas Amerikoje. Trijų Daros vaikų nuotraukos pasiekdavo ją reguliariai, kas keli mėnesiai, drauge su pagyrūniškais pranešimais apie jų tobulumą. Keitei jie būdavo tarsi antausis. Daros sėkmės ir Keitės menkumo įrodymai.

Hovis, įlindęs į nudriskusius džinsus, susiraitęs senos tėvo jachtos pirmagalyje, skaitantis knygą. Hovis, tas vaikis strazdanotu veidu, švie-

siomis garbanomis ir plačia šypsena, taip pat nesutariantis su Dara. Jos sąjungininkas.

Tėvas vieną rudens dieną jos miegamajame. Keitė suprato, kad atsitiko kažkas labai bloga vien iš pilko dangaus, iš darganoto oro. Sėdėjo ant jos lovos kaip visada susitaršiusiais juodais garbanotais plaukais, paraudusiomis nuo verkimo akimis. Pastūmė Fifą, apkabino ją ranka ir pasakė, kad naktį Hovį ištiko nelaimė jachtoje, kad tikriausiai jį pagavo banga, kai bandė atnarplioti burę, ir nubloškė už borto. Kad jie rado jį rytą tuščiame paplūdimyje.

Tonis vieną sekmadienio rytą jos bute Birmingame, apsirengęs sportiniu kostiumėliu, atnešęs jai gėlių. Tonis, išeinantis iš prekybos centro, apkabinęs žmoną su trimis vaikučiais, apsikrovęs nešuliais, jo probėgšmais mestas ir iš karto nusuktas į šalį suglumęs žvilgsnis.

Viename Birmingamo name sučirškia lauko durų skambutis. Duris atidaro linksma žydinti dvidešimtmetė su dviejų mėnesių kūdikiu ant rankų. Keitė ją užjaučia dėl vyro. Ir viską nušluojantis moters sumišimas:

— Dėl mano Bilio? Kodėl? Kas atsitiko?

Keitė stovi paralyžiuota, tik dabar suvokusi, kad policija padarė klaidą — perdavė laikraščiui to vyro pavardę ir adresą dar nepranešusi jo žmonai. Važiuojant į darbą jo motociklas susidūrė su vilkiku, ir vyras sudegė, sprogus vilkiko benzino bakui.

Šviesa sugėrė jos siaubą, išlaisvino iš kaltės gniaužtų, atleido jai. Praeitis jau nebesvarbi. Dabar Keitė judės toliau, ir toji šviesa suteiks jai naujos energijos. Ji taip jautė.

Tolumoje išvydo siluetą. Jis vis ryškėjo, nes ji artinosi prie jo, sklendė per tą šviesą, kol išlindo kitoje jos pusėje ir atsidūrė didžiuliame žaliame lauke šalia miško. Danguje nė debesėlio, vien ryški mėlynė, o už to miško plyti lygus kaip ežeras šviesus vandenynas.

Siluetas žiūrėjo į ją. Ant vartų pasirėmęs vaikinas.

Hovis.

Širdis taip ir pašoko. Hovis, toks pat, kokį matė paskutinį kartą: šviesūs garbanoti plaukai ilgi ir susitaršę, sportiniai marškinėliai su užrašu „AŠ MYLIU DELFINUS“, džinsai suplėšyti, basos kojos purvinos, įdegusiame, strazdanomis nusėtame veide šviečia šypsena.

Keitė nubėgo prie jo, persisvėrė per vartelius, jiedu apsikabino, stip-

riai apsiglėbė, ir ji pravirko, jautė ašaras sau ant veido, o brolis pašiaušė jai plaukus, kaip visada darydavo anksčiau. Kurį laiką jie taip stovėjo tylėdami, apsikabinę, ir ji jautė neįmanomą palaimą.

— Ei, Maže, kvailute! — švelniai kalbėjo jis. — Kodėl taip padarei? Argi tau nesakiau?

— Ką sakei?

— Kad nebesikištum. Mestum tą istoriją. Laikytumeisi nuo jo kuo toliau.

— Aš nesupratau to pranešimo. Ir, matyt, netikėjau, kad iš tikrųjų ten buvai tu.

Jis vėl pataršė jai plaukus.

— Tu, gvėra.

Keitė dar stipriau jį apglėbė.

Padvelkė šaltis, ir ji suvokė užtemus dangų. Hovio rankos nuo jos nuslydo.

— Dabar turi grįžti atgal, — paragino jis.

— Aš nenoriu grįžti, — atsakė ji. — Noriu pasilikti.

— Tu turi daug reikalų.

— Ką čia šneki? Kokių reikalų?

Jis nusišypsojo, gūžtelėjo pečiais.

— Na, žinai, reikalų. Dalykų.

— Kodėl negaliu pasilikti su tavimi?

— Nes jie iš naujo užveda tavo širdį, Maže. Tu turi grįžti.

Jie skyrėsi. Bet Hovis nejudėjo. Ją pačią traukė atgal. Keitė bandė už jo nusigriebti.

— Tu turi laikytis nuo jo toliau, Maže!

— Nuo ko?

— Mesk tą istoriją.

Jos ausyse sušniokštė vėjas. Šviesa geso. Ją tempė atgal. Hovis sparčiai mažėjo.

— Aš noriu pasilikti čia! — suriko ji. — Noriu liktis su tavimi!

Šviesa visiškai pradingo. Pro šalį skriejo juoda tamsa.

Ir tyla.

Ji jautėsi apsunkusi, per daug apsunkusi, kad pajudėtų.

Į ją spoksojo šaltos akys.

Pranyko. Po kiek laiko vėl pasirodė. Rožės pumpurėlio formos lūpos

kietai sučiauptos, be jokios išraiškos. Ir vėl pranyko. Iš tolumos atskriejo moters balsas, kurio ji neatpažino:

— Dabar ji kvėpuoja pati.

Girdėjo tyliai vaikščiojančius žmones. Girdėjo kosulį, toli skambančius telefonus, ratukų ir padėklų tarškesį, po to — vėl nieko. Ji atsimerkė. Tamsu.

Kai atsimerkė dar kartą, gaubė šilta dienos šviesa. Aplinkui viskas blikčiojo, lyg rodytų senas kino filmų projektorius. Neryški, padūmavusi geltona šviesa. Ji užuodė švarius skalbinius, medvilnę ir antiseptikus. Kūnas švininis, žiauriai skaudėjo pilvą. Priešais save neryškiai matė seselę balta palaidinuke, sujuosta mėlynu diržu. Ji jau nebe operacinėje.

Seselė šypsojosi, tačiau buvo sunku įžiūrėti jos veidą. Forma vis keitėsi, tįso, paskui susitraukė, lyg būtų ne kūnas, o skystis. Ant prisegtos prie atlapo grandinėlės kabėjo laikrodukas. Grandinėlė tai tempėsi, tai traukėsi, o laikrodukas šokinėjo aukštyn žemyn lyg *jojo* žaislas. Palaidinukė mirguliavo.

— Jau sugrįžote pas mus? — linksmai pasakė seselė.

34 skyrius

Spalio 25 d., ketvirtadienis

Buvo dvidešimt minučių po devynių, tebemerkė įkypas lietus, nešamas nuo Lamanšo pietvakarinio vėjo. Tamsiose, sujungtų namų eilėmis įrémintose gatvėse sukosi piktai kaukiantys verpetai. Harvis Svairas lėtai įvairavo savo „Range Rover" pro atvirus vartus, sustojo laidojimo biuro „Dalbis ir Sūnus" kieme ir išjungė šviesas. Automobilis siūbavo vėjyje.

Pro užpakalines duris išniro žmogus, nubėgo per lietų prie vartų, uždarė juos ir nuskuodė atgal prie durų. Harvis Svairas nusekė paskui jį į tamsaus koridoriaus prieglobstį ir tvarkingai susilygino plaukus.

Morisas Dalbis uždarė duris ir pasuko raktą.

— Ačiū, kad atvažiavote, gydytojau Svairai.

Lietus varvėjo pusplikiu laidojimo biuro savininko pakaušiu. Jis ištiesė mažytę kaulėtą ranką. Atrodė sunerimęs.

Harvis Svairas stovėjo vis dar su „Burberry" lietpalčiu ir kiaulių odos

pirštinėmis, antipatiškai varstė akimis tą mažą vyrą iškrakmolytais baltais marškiniais ir plačiu juodu kaklaraiščiu ir vos palietė jo ištiestą ranką — sakytum patraukė grandinę dvokiančiame tualete.

— Aš negalėjau atvažiuoti anksčiau. Užimtas vakaras operacinėje, be to, šiuo metu trūksta darbuotojų.

— Žinoma, žinoma, — atsiliepė savininkas, išsitraukdamas iš kišenės „Benson and Hedge" pakelį ir imdamas cigaretę. Lyg pavėluotai susipratęs ištiesė pakelį anesteziologui, bet šis papurtė galvą.

Biuro savininkas nervingai mirkčiojo, jo rankos tirtėjo.

— Pagalvojau, kad bus geriau paskambinti jums. Turime šiokią tokią bėdą.

— Ką tai reiškia?

— Matote, praėjusią naktį kažkas buvo įsilaužęs.

Harvis Svairas spoksojo į jį apšviestas plikos lemputės švieselės.

— Ką paėmė?

— Tas ir yra, — suvapėjo savininkas neišsitraukdamas iš dantų neuždegtos cigaretės. — Niekas nepaimta.

— Kažkas šnipinėja.

— Šį rytą mano sūnus rado atrakintas dirbtuvės atsarginio išėjimo duris, o raktas dingęs. Jis tikrai žino, kad jos buvo užrakintos, nes vakar rytą pro jas įnešė kelis karstus. Ko gero, kad žinau, kas taip padarė.

— Kas?

Dalbis spragtelėjo žiebtuvėlį ir užsidegė cigaretę.

— Vakar čia buvo atėjusi dailiai apsirengusi jauna moteris. Pripasakojo man nebūtų dalykų: girdi, jos teta guli slaugos ligoninėje. Paskui pasitikrinau — ten nėra buvę jokios tetos. — Jis užsitraukė cigaretę. — Manau, kad žurnalistė.

— Ji pasiėmė tą jūsų raktą?

— Ji paprašė viską aprodyti. Čia nieko naujo — išvydę, kaip viskas daroma, žmonės šiek tiek apsiramina. Mes buvome dirbtuvėje, kai man teko pasišnekėti telefonu. Aš lyg ir pastebėjau, kad ji elgėsi kažkaip keistai, bet nenumaniau kodėl. Matyt, tuo metu ji ir nusikabino raktą nuo kablio.

— Ir visiškai niekas nepaimta?

— Bent jau nepastebėjau. Matote, aš... aš ją šiek tiek įtariau. Tas straipsnis *News* laikraštyje. Pagalvojau, gal ten buvo ji — neklauskite ko-

dėl. Ta vakarykštė jauna moteris — amerikietė. Antradienį jie išspausdino žurnalistės pavardę po antrašte, todėl aš paskambinau į *News* redakciją ir sužinojau, kad ta žurnalistė — amerikietė.

Harvio Svairo akys išsiplėtė.

— Taip pat sužinojau, kad ji visą dieną sėdėjo Luiso teisme. Šiandien popiet buvau ten nuėjęs. Pamaniau, šnektelėsiu su ja.

— Gal pakvaišai?

— Pamaniau, ją pamokysiu, — gynėsi Dalbis.

— Kuo baigėsi?

— Vos išvydusi mane, ji paspruko.

Harvis Svairas gręžė Dalbį akimis.

— O kaip lavonas? Ar viskas gerai?

Dalbio veidas išblyško.

— Nemanau, kad kam nors jos reikėtų.

Lauke ūžtelėjo vėjo šuoras, ant seno laido susiūbavo elektros lemputė.

— Ar pažiūrėjai?

— Na, ne...

— Kur jis?

Dalbis įsikišo į burną cigaretę, nuėjo koridoriumi, pasuko kairėn į balzamavimo kambarį ir uždegė šviesą.

Kaukšėdamas odiniais padais, šlamindamas lietpaltį, varvindamas nuo savo nublizgintų juodų „Oxfords" batų vandenį, Harvis Svairas nusekė iš paskos per švarų, plytelėmis išklotą kambarį, praėjo pro žvilgantį plieninį balzamavimo stalą, pro nišą ir tiesiai prie šaldytuvų.

Kortelės sukamšytos pusėje šaldytuvo durų. Dalbis atidarė dureles, ant kurių buvo Salės Donaldson pavardė, ir ištraukė metalinį padėklą su lavonu, įsuktu į baltą plastikinį maišą.

— Štai ji.

Jis atidengė mirusios moters veidą ir pasitraukė į šalį.

Harvis Svairas įbedė į ją akis.

— Jau buvai sukėlęs man nerimą, — pasakė jis.

Kai Harvis Svairas atitraukė apdangalo daugiau, jos dešinioji ranka nusviro. Jis pakėlė ranką ir apmirė. Paskui prisikišo ją arčiau prie akių, tyrinėdamas smilių. Apvertė plaštaką, tartum tikėdamasis jos delne ką nors rasti.

— Kur, po perkūnais, jos nagas? — Harvis puolė knistis po apdangalu.

— Nagas? — Dalbis prisimerkė, pro dūmų kamuolį stebeilydamas į bjauriai nuplėštą odą, kur neseniai buvo nagas. — Prakeikimas.

— Jis jokiu būdu negalėjo pats nukristi, — pasakė Harvis Svairas. — Aiškiai matosi, kad buvo nuplėštas. Kada taip atsitiko?

Dalbio veidą perkreipė baimė.

— Nieko panašaus nebuvo, kai ją atvežė iš lavoninės. Aš kruopščiai patikrinau.

— Štai ko reikėjo tam tavo įsibrovėliui, ar ne? — Harvio Svairo akyse plieskė neslepiamas įtūžis, paskui jis paleido mirusiosios ranką ir pradėjo žirgčioti po cementines grindis. — Nejaugi neturite jokio prakeikto sargo?

— Na, mums niekada jo nereikėjo. — Dalbis pakėlė numirėlės ranką ir įbedė persigandusias akis į tą pirštą. — Vis tiek niekas negalės nieko įrodyti, ar ne?

— Jie gali nustatyti nago DNR. Paskui palyginti su kitais jos kūno audiniais.

Kurį laiką abu tylėjo. Dalbis giliai užtraukė, paskui dviem pirštais išėmė cigaretę ir pūsdamas dūmą pareiškė:

— Gydytojau Svairai, aš suprantu, kad ligoninė nenori skandalo — dėl to ir sutikau veikti drauge su jumis, bet manau, kad man laikas pranešti policijai. Man jau užteks. Ištisą savaitę bombardavo žiniasklaida, o dabar dar šitai. Nenoriu, kad sužlugtų mano verslas.

Harvis Svairas piktai atplėšė kitas šaldytuvo duris. Vienoje lentynoje gulėjo supakuotas lavonas, kita buvo tuščia.

— Turi daugybę vietos šią naktį, ar ne? — pasakė jis. — Jeigu anąsyk nebūtum prisiėmęs daugiau negu galėjai susidoroti, šitaip nebūtų atsitikę.

— Įstatymas nereikalauja laikyti lavonus šaldytuve, gydytojau Svairai. Ir mes čia turime savo tvarką. Ponia Donaldson, kol pas mus gulėjo, išbuvo šaldytuve gana nemažai. Ištraukėme ją anksčiau, nes reikėjo vietos šaldytuve. Lygiai kaip ir jūs atjungėte gyvybės palaikymo aparatus, nes reikėjo lovos, — dėstė jis, iki pat galo traukdamas cigaretę. — Ar jūs norite pasakyti, kad nebūtume patekę į bėdą, jeigu ji visą tą laiką būtų išlaikyta šaldytuve ir numirusi nuo šalčio?

— Žinoma.

— Aš maniau, kad daktarai stengiasi išsaugoti žmonių gyvybę.

— Tiktai tada, kai potencialus žmogaus gyvybingumas duoda tam

pagrindą. — Jis užtrenkė šaldytuvo duris. — Jos smegenys buvo mirusios. Jeigu ji ir pradėjo vėl kvėpuoti, tai nebeturėjo reikšmės. Ji buvo vegetacinės būklės.

— Ar tikrai, gydytojau Svairai?

Laidojimo biuro savininkas įsmeigė į jį skvarbų žvilgsnį.

Harvio Svairo veidas paraudo.

— Mes nesame neklystantys žmonės. Kaip įmanydami stengiamės pagelbėti savo ligoniams, tačiau medicinos mokslas ne visada prognozuojamas. Kartais padarome klaidų, — šiurkštokai atkirto jis. — Tai, kas atsitiko šiai moteriai — neįprasta, taip niekada neatsitiko anksčiau ir neatsitiks ateityje. Tu neisi į policiją. Nesi toks prakeiktas kvailys. Taip padarei ne dėl ligoninės reputacijos — buvai išsigandęs dėl savo firmos reputacijos. Jeigu viskas iškils viešumon, tavo verslas sužlugs. Privalai tylėti.

— Ką siūlote daryti? — paklausė Dalbis.

— Kuo greičiau surask nago vagį. Manai, kad gali būti toji žurnalistė?

— Neturiu jokių įrodymų, bet keista, kad ji nuo manęs pabėgo.

— Greičiausiai ir bus ji. Turime sužinoti, ką padarė su tuo nagu, kam apie jį papasakojo. Ar žinai, kur ji gyvena?

Dalbis patylėjo.

— Manau, ji jau mirusi.

— Sakei, kad šią popietę ją matei.

— Mačiau. Sekiau iš paskos, kai ji pabėgo. Skubėjo prie savo automobilio. Mūsų mašinos stovėjo netoliese, todėl sekiau ją toliau. Nežinau, ar jai pasimaišė galvoje, ar kas, bet ji išlindo tiesiai priešais vilkiką.

Harvis Svairas suraukė kaktą.

— Viskas buvo velniškai sumalta, — pridūrė Dalbis.

— Kaip toji žurnalistė atrodė?

— Gražutė. Ilgais šviesiais plaukais, susivėlusi — kaip ir turi būti. Neva madinga. Strazdanota, kokių penkių pėdų penkių colių ūgio, liekna...

— Koks jos automobilis? — nutraukė jį Harvis Svairas.

— „Volkswagen Beetle“.

— Ji nemirusi, — pasakė Harvis Svairas. — Gyva. Tiktai šita kalytė negalės prakalbėti kokias kelias dienas.

35 skyrius

Spalio 27 d., šeštadienis

Keitę prižadino metalo tarškesys. Bulvių košės kvapas pykino. Pilvas ir kaklas buvo tarsi suspardyti. Burna perdžiūvusi, žandikaulius gėlė. Gerklė išdraskyta. Norėjosi vemti. Kai atsimerkė, apakino ryški šviesa. Aplinkui žmonės. Kažkokie kontūrai prieš akis. Bulvių košės kvapas stiprėjo. Greičiau į tualetą. Ji bandė pajudėti, atsisėsti, išlipti iš lovos.

Sužiaukčiojo. Niekas neišsipylė. Vėl sužiaukčiojo. Prieš ją kažkas laikė metalinį dubenį. Jauna seselė žalsva uniforma, iškrakmolyta prijuoste, su laikrodėliu prie grandinėlės nuo atlapo, o šalia jo — plastikinis ženklelis su užrašu „Belinda Tindel".

Keitė vėl sužiaukčiojo. Į puodą nutiško keli seilių lašeliai. Seselė šypsojosi. Gražus atviras veidas, virš lūpos apgamas, trumpi rudi plaukai.

— Atsiprašau, — išspaudė Keitė.

— Nekreipkite dėmesio. — Balsas jaunas, gyvas. — Jums teko daug iškentėti. Norite pabandyti atsisėsti?

— Taip, — pasakė ji. — Ačiū. — Pasigirdo kažkoks sukimo garsas, nugara pradėjo kilti. Seselė pakišo jai po pažastimi ranką ir kilstelėjo. Aštrus skausmas perrėžė pilvą, ir Keitė pasėdėjo nekrutėdama, kol skausmas atlėgo. — Atleiskite.

Ji silpnai šyptelėjo, mėgindama susiorientuoti. Kažkas plėšė sprandą. Taip, jos medvilninių ligoninės marškinių juostelės. Paskui pastebėjo prie rankos prijungtą lašelinę.

— Skauda?

Keitė nusiviepė.

Seselė atkėlė antklodę. Keitė pamatė kateterio vamzdelį ir pusiau pripildytą šlapimo butelį.

— Tuojau jį pakeisiu. Gal norėtumėte pabandyti ko nors gurkštelėti? Vandens ar sulčių?

Atrodė, kad kambarys suposi tarsi sėdint valtyje, ir skrandis vėl sujudo.

— Aš... taip... aš... kas čia yra mano rankoje?

Jos balsas skambėjo kimiai, gerklė buvo tarsi švitrinis popierius.

— Tiktai fiziologinis tirpalas ir gliukozė — kad suteiktų jums jėgų. Jūs ilgai miegojote — pusantros dienos.

— Pusantros dienos? — Keitė pakėlė rankas, susiraukė nuo pilvą pervėrusio dieglio ir pasičiupinėjo plaukus. Susivėlę. Palietė veidą ir ant skruosto apčiuopė pleistro juostelę. Atmintis pradėjo busti. — Jėzau. — Dar viena pleistro juostelė ant kaktos. — Ar man viskas gerai?

Seselė šypsojosi.

— Taip, jūs sveika. Buvote patekusi į baisią avariją, todėl chirurgui teko praverti jūsų pilvuką ir pažiūrėti, ar ten viskas gerai. Keletą dienų dar paskaudens, be to, turite kelis menkus įbrėžimus ant veido. Randų neliks.

— Kur aš esu?

— Esate Braitone, Princo regento ligoninėje. Ar teko čia būti anksčiau?

— Taip, — atsakė Keitė.

— Ei, Maže, kvailute!

Apstulbusi Keitė apsidairė: ji ką tik išgirdo aiškiausią Hovio balsą.

— Kodėl taip padarei? Juk sakiau tau, ar ne? — pasakė Hovis.

— Ką sakei? — paklausė Keitė.

— Kad nebesikištum. Mestum tą istoriją. Laikytumeisi nuo jo kuo toliau.

— Aš nesupratau to pranešimo...

Suglumusi Keitė žvalgėsi aplink. Didžiulė palata. Priešais ją lovoje gulėjo moteris rausvai gelsvais plaukais, šalia moters sėdėjo pakumpęs vyras, ant kelių pasidėjęs sulankstytą paltą, ir nuobodžiaujantis berniukas, kuris žaidė elektroninį žaidimą. Į kairę nuo moters buvo aukštas langas su mėlynomis užuolaidomis, o pro jį matėsi daugiaaukštės automobilių aikštelės pilkos betoninės sienos. Gretimoje lovoje gulinčią moterį gaubė apkaba, prilaikanti jos patalynės svorį, bet Keitė jos veido nematė.

Dabar turi grįžti atgal... nes jie iš naujo užveda tavo širdį.

Keitė jautėsi išsekusi. Seselė žiūrėjo į ją šiek tiek sunerimusi.

— Kuri dabar diena? — paklausė Keitė.

— Šeštadienis.

Šeštadienis. Ji nelabai prisiminė, koks dabar buvo mėnuo. Šeštadienis. Netrukus Velykos. Ne, ne Velykos. Dabar bus Kalėdos. Ir tada ji prisiminė.

— Vakar turėjau būti teisme. Hartlis Brigsas. Karališkajame Luiso teisme. Aš turiu paskambinti. Turiu pasakyti redaktoriui. Jie nežinos...

— Jūs — žurnalistė?

— Aha.

— Mano brolis nori būti žurnalistu. Kokiame laikraštyje dirbate?

— *Sussex Evening News*.

— Geras laikraštis. Skaitau jį. Ar norite pranešti savo bosui?

Moteris prastūmė maistu nukrautą vežimėlį pro jos lovos galą. Pražingsniavo gydytojas su pūpsančiu stetoskopu balto chalato kišenėje. Plepėdamos praėjo dvi seselės. Medicinos seserų punkto tarpduryje stabtelėjo paltais vilkinčių žmonių pulkelis.

— Štai kur ji! — pasakė vienas, modamas į tolimąjį skyriaus galą.

— Kuri valanda? — paklausė Keitė. Kažkur netoliese iš ausinių sklido metalinė muzika.

— Pusė pirmos. Gal pasakyti kam nors, kad paskambintų jūsų bosui? Nesijaudinkite taip. Jis supras.

— Aš aprašau teismo procesą, suprantate.

— Pasakykite savo boso pavardę, ir aš paskambinsiu.

— Jie supjaustė mano drabužius. Prisimenu, kaip pjaustė.

— Kai jus atvežė, jie manė, kad esate labai sunkiai sužeista. Aš sudėjau jūsų daiktus į užrakinamą spintelę. Ar yra kas nors, kam galėtume paskambinti ir paprašyti, kad atneštų jums naktinę aprangą ir prausimosi reikmenis?

Patrikas.

Keitė lyžtelėjo apatinę lūpą.

— Vyrui? Draugui?

Ji papurtė galvą.

— Savo tėvams?

— Jų nėra Anglijoje.

— Neturite nei kambario draugės, nei nieko?

Pradėjo viską prisiminti. Per kūną nuvilnijo baimė. Laidojimo biuro direktorius. Ji stengėsi sutelkti mintis. Apėmė snaudulys, paskui iš jo išniro. Hovis. Nesuprantamas sapnas. Prie jos artinosi kažkokie žmonės: žemo ūgio indas dailiu pilku kostiumu — šitas atrodė pažįstamas — ir už jo jaunesnis vyras baltu chalatu bei dvi seselės: aukšta elegantiška moteris ilgais tamsiais plaukais ir laibesnė, jaunesnė moteris suvargusiu veidu.

— Džefris Foksas, — ištarė Keitė. — Naujienų redaktorius. Ar galėtumėte paprašyti, kad kas nors jam paskambintų?

Tačiau seselės jau nebebuvo. Ir šviesa kitokia, mėlynos užuolaidos

užtrauktos. Ji sutriko: buvo vidurdienis — juk ką tik aiškiai buvo vidurdienis?

— Na, labas vakaras. Jau pabudote, taip?

Į ją kreipėsi indas, ir Keitė krūptelėjo jį atpažinusi.

Tai buvo chirurgo balsas.

Tas žemo ūgio vyras protingu, dailių bruožų veidu ir budriomis rudomis akimis stovėjo prie jos lovos galo ir žiūrėjo į lentelę.

— Kiek laiko išbuvote prabudusi? — paklausė jis.

— Manau... prieš kažkiek laiko aš... — Ji visiškai sumišo.

Chirurgo riešą juosė auksinis „Rolex" laikrodis, jis buvo užsirišęs žvilgantį juodą kaklaraištį su raudonais ir geltonais šešiakampiais. O gal ten aštuoniakampiai, pagalvojo Keitė, nes patraukė jos dėmesį. Ji bandė suskaičiuoti kampus.

— Ir kaip jūs jaučiatės? — paklausė jis šypsodamasis ir eidamas prie jos palei lovos kraštą.

— Manau, nelabai tvirtai, skauda pilvą.

Ji vėl pabandė suskaičiuoti tos figūros kampus. Šį kartą suskaičiavo septynis.

— Nejuokaudamas štai ką jums pasakysiu. Operacinėje jūs buvote numirusi? Tris minutes jūsų širdis neplakė, nebuvo jokio smegenų aktyvumo. Jūs buvote negyviausias žmogus, kokį man kada nors pavyko atgaivinti.

Už jo stovintis vyras baltu chalatu spoksojo į ją kaip į muziejaus eksponatą. Prisiminimai sukosi, stojo į vietas, vėl sklaidėsi. Zvimbė ir pypsėjo signalai. Ryški šviesa. Hovis.

Jos širdis stoja!

— Aš mačiau jus visus, — pasakė Keitė. — Stebėjau jus.

Indas mandagiai pakėlė antakius.

— Ar jūs esate chirurgas?

— Taip, aš esu Amritsenas.

— Aš mačiau jus. Stebėjau jus iš viršaus.

Jis švelniai šypsojosi.

— Manau, regėjote puikių haliucinacijų.

— Aš girdėjau jus, kai mane įvežė. Kalbėjote apie automobilius. Jūs klausėte, ar jums derėtų kreiptis į AA, kad patikrintų „Fiat" automobilį, ar panašiai.

— Aš kalbėjau apie automobilį sūnui, važinėti į universitetą, taip. Įdomu, kada tai buvo.

— Operacinėje, — pasakė Keitė.

— Ne, tai buvo... — Jis padvejojo. — O, taip, jūs visiškai teisi. — Jis pakumpo, veidas susiraukšlėjo. — Bet juk tada tikrai buvote užmigdyta?

Kažkaip keistai atrodė, kad Keitė šį pokalbį sapnavo.

— Aš jaučiau, kaip atlikote man pjūvį, taip pat ir jūsų pirštus.

Jo akys išsiplėtė. Gilūs rudi vyzdžiai, bet akių baltymai atrodė gelsvi, palyginti su jo nuostabiai baltais marškiniais.

Ji pavargo, jautė, kaip vėl grimzta į miegą, tačiau norėjo jam pasakyti. Privalėjo pasakyti.

— Aš rėkiau, bet jūs manęs negirdėjote. Negalėjau nė pajudėti. Krausčiausi iš proto nuo skausmo.

Jis atsisėdo šalia jos ant kėdės ir gražiai susidėjo rankas — lyg užverstų knygą. Rankos didelės, neproporcingos visam jo kūnui, pirštai grakštūs, gerai prižiūrėti.

— Katrina, taip?

— Keitė.

— Gražus vardas — Keitė. Jūs — amerikietė?

— Taip.

— Jūsų blužnis sveika. Mes turėjome atlikti laparotomiją, nes įtarėme, kad ji plyšusi, tačiau paaiškėjo, jog tebuvo stiprus žarnaplėvės sumušimas. Tas sumušimas drauge su šoku į ją sutraukė jūsų kraują ir dramatiškai sumažino kraujospūdį. Visa tai atitinka trūkusios blužnies simptomus. Dar porą savaičių jausite skausmą, bet tai ir viskas.

Ji drebėjo, viduje tarpo keistas nerimas.

— Deja, jūs patyrėte pavojingą alerginę reakciją į kažkurį anestetiką ar antibiotiką, tai sustabdė širdį, ir dabar, jeigu jums vėl kada nors reikės anestetiko, būtinai reikės atlikti alergijos tyrimus. Garbės žodis, jau maniau, kad jūsų netekome. — Jis praskyrė rankas ir vėl iš lėto jas sudėjo. — Jūs esate stipri moteris, o mes džiaugiamės turėdami operacinėje gydytoją Svairą. Jis yra nuostabus specialistas, geriausias anesteziologas pietų Anglijoje. Tačiau jūs sukėlėte mums šoką. Laimė, esate jauna ir stipri. Greitai atsigausite.

— Kiek laiko man teks čia išbūti?

Jis vengė tikslaus atsakymo.

— Matysime, kaip jūs laikotės. Tikiuosi, vieną arba dvi savaites.

Keitę užliejo panikos banga. Salė Donaldson.

— Turiu keltis dabar. Turiu rimtų reikalų. Aš... aš negaliu likti savaitei.

— Privalėsite, Keite, ir aš tikrai nemanau, kad keletą dienų jūsų savijauta leis ko nors imtis. Ar dabar skauda galvą? O gal ji svaigsta?

— Ne. Tiksliau, šiek tiek, ko gero.

— Mes turime įsitikinti, ar nepatyrėte ilgalaikių vidinių galvos pažeidimų dėl tos avarijos arba dėl sustojusios širdies. Deja, operacijos metu pasireiškė priepuolių simptomų.

— Priepuolių?

— Epilepsijos priepuolių. Jie gali rodyti kokią nors vidinę traumą. Aš manau, kad tai iš dalies tėra alerginės reakcijos poveikis ir nėra ko nerimauti. Mes atliksime EEG — elektroencefalogramą, galvos kompiuterinę tomografiją. Jeigu pajusite, kad prarandate atmintį, arba iškils kokių nors kitų problemų, prašau iš karto mums pranešti. Paprašysiu, kad mūsų neurologas ateitų jus apžiūrėti.

— Ačiū.

Chirurgas pasitaisė ir taip idealiai surištą kaklaraiščio mazgą.

— O dėl to skausmo, kurį jautėte operacinėje, privalote suprasti, kaip būna sunku su nukentėjusiaisiais autoavarijose. Žmogus atvežamas, ir kartais nėra galimybės pasiruošti. Nežinome, ką valgėte ar gėrėte, gal vartojate kokius nors vaistus. Turime skubiai nuspręsti, kokius anestetikus paskirti, kokią operaciją daryti.

Jis timptelėjo švarką žemyn. Jo batai buvo maži ir gana dailūs.

— Jūs girdėjote, kaip mes kalbėjomės operacijos metu, paskui matėte mus iš viršaus. Vienas iš jums paskirtų vaistų buvo ketaminas, jis sumažina kraujavimą, tačiau turi pašalinį poveikį: ligonis jaučiasi atsiribojęs nuo kūno, tarsi plūduriuoja virš jo. Kartais ir klausa visiškai nedingsta, ir jūs tuos du pojūčius galbūt mintyse sujungėte. Sukūrėte haliucinaciją. Deja, dėl ketamino poveikio haliucinacijos gali pasireikšti dar keletą dienų. Anestetikai su protu išdarinėja keistus dalykus. Tai galingos cheminės medžiagos. O jeigu dar pridėsime autoavarijoje patirtą traumą... — Jis gūžtelėjo pečiais.

— Viskas atrodė labai tikroviškai, — pasakė Keitė.

— Man gaila, kad jūs patyrėte skausmą. Galbūt iš pradžių gavote per

mažą anestetiko dozę, todėl vekuroniumas jus paralyžiavo, bet susilpnėjo ketamino poveikis. Tai galėjo užtrukti tiktai akimirką, kol gydytojas Svairas padidino anestetiko dozę, nes kelias minutes jūsų smegenų aktyvumas buvo visiškai dingęs. Tuo metu jūs tikrai negalėjote ką nors matyti arba girdėti.

— Ar tai įvyko tuo metu, kai širdis buvo sustojusi?

Jis sekundėlę pagalvojo.

— Taip.

— Aš viską mačiau ir girdėjau. Ir susitikau su savo broliu.

— Savo broliu?

— Jis... — Ji užsikirto. — Jis miręs.

Gydytojas nusišypsojo.

— Jūs esate nuostabi moteris. Haliucinacijos kartais gali būti labai trikdančios. O sustojusi širdis, pasitaiko, ištrina visą artimiausią atmintį. Manau, kad haliucinacijos kurį laiką dar gali tęsis. — Jis dirstelėjo į savo laikrodį. — Rytoj pas jus užbėgsiu.

— Ačiū, — pasakė Keitė.

Ir jis išėjo. Baltu chalatu apsirengęs gydytojas su seselėmis nusekė iš paskos.

Baimė smogė kaip tas vilkikas. Viduriuose jautė lyg ką tik suleisto į ją šalto skysčio sruvenimą.

Ei, Maže, kvailute! Juk sakiau tau, ar ne? Kad nebesikištum. Mestum tą istoriją. Laikytumeisi nuo jo kuo toliau.

Nuo ko?

Turi laikytis nuo jo kuo toliau, Maže! Mesk tą istoriją.

Jos mintys nuplaukė. Nuo Hovio prie Doros Rankorn.

Jis bando kažką pasakyti apie laidą. Ar dirbate su elektriniais prietaisais?.. Manau, jūs turite būti labai atsargi su laidu... jums nevalia liesti jokio laido. Ar tai ką nors reiškia, mieloji?

Nuovargis sugėrė baimę, ir Keitė užsnūdo. Ji sapnavo save tamsioje dėžėje, kuri sviro į priekį, o už jos leidosi užuolaidos. Dėžė vis labiau kaito. Šonai sprogo, atsiskyrė, ją apsupo degančių dujų srautai lyg žvakės altorių.

Ją degino.

Keitė staigiai atsimerkė.

Palata apšviesta, tylu. Kažkas prie jos artėjo. Kita seselė su popieriniu puodeliu rankoje.

— Štai kelios tabletės. Norėtumėte ko nors išgerti?

— Vandens.

— Kaip jaučiatės?

— Gerai. Šiek tiek nuvargusi.

— Porą kartų pas jus buvo užbėgęs gydytojas Svairas, bet jūs miegojote. Jis žadėjo užeiti rytą.

36 skyrius

Spalio 28 d., sekmadienis

Keitė nemiegojo. Visiškai išsibudinusi tyrinėjo palatą. Klausėsi neįprastų garsų. Pakeliamųjų lovų brazdesys, vežimėlių, stalo įrankių, indų barškėjimas, nesibaigiantys žingsniai, krakmolytų uniformų šiugždesys. Prislopintos kalbos. Palata niūri. Geležinės lovos senos, gelsvai žalios sienos prašėsi remonto, langų rėmams reikia naujo kreminės spalvos dažų sluoksnio. Ant sienų kaip pakliuvo kabo neįrėminti plakatai, daugiausia pristatantys grėsmę keliančias gyvūnų rūšis, plakatų kraštai užsiraitę kaip senų sumuštinių. Netgi pro langus sklindanti ryto šviesa atrodė negyva. Moterys apatiškai gulėjo lovose arba iš lėto vaikštinėjo po palatą, apsirengusios chalatais ir paprastais drabužiais. Kažkas kosėjo. Keitė užuodė skrudintą duoną, pajuto krustelint alkį. Lašelinės nebebuvo, ant plaštakos viršaus telikęs pleistro ruoželis. Riešą juosia permatoma plastikinė apyrankė su centre įspausta jos pavarde. Lyg bagažo etiketė, pagalvojo ji, paskui įbedė akis į savo laibus pirštus su ilgais nagais. Du nulūžę, pasipiktino ji. Jautė silpną skausmą šonkaulių srityje — tarsi kas nors juos mygtų.

Mintyse iškilo operacinės vaizdas. Jos kūnas apačioje. Jau teko skaityti apie žmones, kuriems taip buvo atsitikę. Paprastai po traumos arba avarijos.

Jos kūnas apačioje, ant operacinio stalo. Toks ryškus vaizdas mintyse, kad būtų galima jį nupiešti. Operacinės grindų ir plytelių spalvos. Keistas trikampis ženklas, nupieštas juodu spalvikliu ant lempos gaubto viršaus. Anesteziologas, sukeičiantis kažkokius buteliukus, įsikišantis vieną į kišenę.

Haliucinacija. Tas indas daktaras teisus. Turėjo būti teisus.

— Atnešiau jums kelis sausainukus.

Belinda Tindel, jos seselė, stovėjo priešais laikydama baltą lėkštę su keturiais paprastais *petit beurre* sausainiais ir didžiule gėlių puokštę.

— Ką tik atsiuntė jums. Atnešiu vazą, gerai?

Ji padėjo sausainius ant staliuko, o gėles ant lovos.

Keitė suėmė celofaną, atplėšė priklijuotą mažą vokelį ir išėmė atviruką.

„Greičiau pasveik. Teris, Džefris ir visa *News* komanda."

Ji padėjo atviruką, ant kurio buvo pavaizduota narcizų puokštė, šalia sausainių ir tuščios vandens stiklinės. Pasiramstydama ramentais pro šalį prašlubavo apkūni mergaitė, gyvai jai linktelėjo. Keitė atsakė šypsena.

Nuo ketinio radiatoriaus po langu kitoje palatos pusėje sklido šiluma. Belinda grįžo su didele mėlyna vaza.

— Praėjusį vakarą kažkas skambino labai jumis susirūpinęs. — Ji išėmė popieriaus lapelį iš palaidinukės kišenės, atlankstė. — Skambino Patrikas Donoghju. Šį rytą vėl paskambins.

Išgirdus jo vardą, Keitei bent kiek sugrįžo jėgos, ją pakylėjo jausmų banga, atitraukė dėmesį nuo seselės. Patrikas. Ką jis pamanys, išvydęs ją tokią? Viena seselė įstūmė ratukus su mokamu telefonu, bet patraukė tolyn ir šūktelėjo kažkam kitam palatoje, ne jai.

— Ar galima gauti laikraštį? — paklausė Keitė.

— Per pertraukėlę nubėgsiu į kioską. Kokio norėtumėte?

— Šiandien sekmadienis, taip?

— Taip.

— Gal galėtumėte paimti *Sunday Times*? — pasakė Keitė. — Ir tikrai pageidaučiau vakarykščio *Evening News*, jeigu jie turėtų.

— Ponas Amritsenas nori, kad jūs atsikeltumėte ir truputėlį pavaikštinėtumėte po palatą. Ar jau galėtumėte?

— Be abejo.

— Aš išimsiu kateterį.

Seselė užtraukė užuolaidą aplink lovą.

Kai iš jos išslydo kateteris, Keitė iš skausmo sugriežė dantimis. Ir iš karto pajautė palengvėjimą: vis šioks toks žingsnis į savarankiškumą. Ji gardžiuodamasi valgė saldų trupantį sausainį ir vos jį nurijusi užsimanė kito. Paskui lėtai, skausmingai ropštėsi iš lovos, kojomis atsirėmė į šaltą rudą grindų linoleumą. Belinda vėl atitraukė užuolaidas, išbėgo, grįžo su

chalatu bei šlepetėmis ir padėjo Keitei apsirengti. Keitė žengė kelis žingsnius sustingusiomis kojomis, prilaikoma seselės, o paskui ėmė judėti savarankiškai. Aštrus skausmas diegė pilvą, bet jis buvo pakeliamas.

Jiedvi nuėjo į medicinos seserų punktą ir į vyresniosios sesers kabinetą — mažą kambarėlį su nedideliu rašomuoju stalu, dviem telefonais ir popieriaus lapais nukabinėtomis sienomis. Vyresnioji sesuo buvo apkūni solidi moteris suimtais į kuodelį plaukais, kalbėjo smagiu velsietišku akcentu.

— Štai ir mūsų angelėlis, prisikėlęs iš numirusiųjų!

Ji pasikniso stalčiuje ir ištraukė plastikinį maišelį su dantų šepetėliu, dantų pastos tūbele ir plaušine, be to, Keitei dar padavė baltą rankšluostį.

— Pasijausite sveikesnė, kai nusiprausite — visiems padeda.

Belinda parodė prausyklą tolėliau koridoriuje. Užsimetusi ant rankos rankšluostį, Keitė nušliurino jos link, įėjo ir uždariusi duris iš karto pajuto laisvę. Privatumą. Tiesiog gera, kai aplinkui niekas neslankiojo. Paskui pažiūrėjo į veidrodį ir pašiurpo išvydusi savo atvaizdą — išpurtusį, mėlynėmis nusėtą veidą ir susivėlusius plaukus.

Išvargusi nuo pastangų, kol pasiekė šią vietą, ji atsirėmė į praustuvę, paleido iš čiaupų vandenį ir įkišo kaištį. Vanduo bėgo skleisdamas chloro kvapą, dar atsidavė prėsku, prastu muilu. Turėjo kelias minutes pasėdėti ant kėdutės, kol atgavo jėgas, kad nusipraustų veidą.

Paskui lėtai nuslinko koridoriumi atgal į palatą. Belinda stovėjo su arbatos puodeliu prie vyresniosios sesers kabineto ir šnekučiavosi su kitomis sesėmis. Virš dvivėrių durų auksinėmis raidėmis buvo parašyta: „Princesės Margaretos palata."

— Jaučiatės geriau? — paklausė Belinda.

— Ačiū, — padėkojo Keitė.

— Atnešiau jums laikraščius. Padėsiu grįžti į lovą.

Gėlės stovėjo ant užrakinamos spintelės prie lovos, šalia gulėjo suglamžytas raštelis apie Patriko skambutį, sulankstytas vakarykštis *Sussex Evening News* ir stora, kvepianti *Sunday Times* šūsnis. Virš lovos kybojo „Anglepoise" lempa, ausinės, prie sienos — signalinė lemputė.

— Aš neparodžiau jums nuotolinio valdymo pultelio, — pasakė Belinda, paimdama prietaisą su kojele. — Jis skirtas radijui, šviesai įjungti ir iškvietimo signalui.

— Puiku.

— Jūsų daiktai sudėti į užantspauduotą voką ir yra seife. Jeigu ko nors prireiks, pasakykite man.

— Būtinai.

— O čia valgiaraštis. Įrašykite, ko pageidautumėte pietums ir vakarienei.

Seselė padėjo jį ant spintelės.

Keitė sunkiai įsiropštė į lovą, ir seselė užtempė ant jos antklodę.

— Ar pakelti atlošą?

Keitė linktelėjo, nusižiovavo, išgirdo sukamą svirtį ir pajuto, kaip kyla nugara. Ji dėkingai nusišypsojo seselei ir trumpam užsimerkė. Tačiau mintys nedavė ramybės, vis sukosi galvoje.

Tas trikampis ant lempos.

Ji nusipurtė, pasiėmė suglamžytą raštelį apie Patriką ir perskaitė. „Skambino Patrikas Donoghju. Paskambins rytą."

Vien jo užrašytas vardas ją džiugino. Pasiėmė *News*. Pirmame puslapyje laikraštinė sensacija — straipsnis apie boksą ir mažesnis straipsnelis apie teismo procesą. Pagalvojo, kas jį nušvietė penktadienį. Vertė puslapius ieškodama ko nors, ką ji buvo parašiusi. Ir nustebo viename puslapyje išvydusi straipsnį, jos parašytą prieš tris savaites. Jis užėmė visą puslapį, išskyrus redaktoriaus skiltį.

„GYVŪNŲ TEISIŲ" BARBARIŠKUMAS. Keitė Hemingvėj."

Perskaitė straipsnį ir susierzino dėl jame skambančios pagiežos, nors rašydama jos tikrai nerodė — tai buvo skyriaus redaktoriaus darbas, jis per daug sau leido redaguodamas jos tekstą. Parašė tą straipsnį po to, kai gyvūnų teisių gynimo grupė įmetė padegamąją bombą į vietinio kailiadirbio patalpas, ir norėjo pakritikuoti tokią jų taktiką, nors gyvūnų apsaugos principams ir prijautė — jai rūpėjo šis klausimas.

Sulankstė laikraštį degdama pykčiu ir sau pasižadėjo vos tik sugrįžusi į darbą pasikalbėti su skyriaus redaktoriumi. Pasiėmė išspausdintą valgiaraščio kortelę, išsitraukė rankinę iš greta esančios spintelės ir susirado joje rašiklį. Pasirinko salierų sriubą, ant grotelių keptą menkę ir vaisių mišrainę. Pildydama paskutinį langelį pastebėjo, kad kažkas nekrutėdamas stovi prie jos lovos galo. Kažkas lyg ir matytas, tačiau iš karto neatpažino.

Kokių keturiasdešimties metų vyras, apsirengęs brangiais drabužiais, žemas, drūtai sudėtas it bulius, lyg ir per didele, neproporcinga visam kūnui galva. Veidas ne riebus, o suglebęs ir mirtinai išblyškęs, lyg patalpose

užsisėdėjusio žmogaus, nosis trumpa ir stora, lūpos kaip rožės pumpurėlis, virš papurtusių skruostų giliai įsodintos mažytės akys. Šviesiai rudi plaukai išretėję, dailiai sušukuoti. Tamsiai mėlynas dvieilis kostiumas, blizgantys nevarstomi batai su auksinėmis grandinėlėmis, mėlynais ir baltais dryžiais marškiniai su sagutėmis apykaklės kampuose, o geltonas kaklaraištis išmargintas smuikais. Ant vieno riešo auksinė apyrankė su tapatybės įrašu, ant kito — auksinis „Rolex", o ant piršto mėlynai baltas „Wedgwood" žiedas su antspaudėliu.

Jų akys susidūrė, tačiau vyriškis minutėlę nesureagavo, tiesiog toliau šaltai tyrinėjo ją it kokį baldą.

Paskui vyro išraiška pasikeitė ir nustebino ją švelnia šypsena.

— Kaip jaučiatės?

Balsas lipšnus, nuoširdus, bet, kaip Keitė įtarė, apsimestinis.

Ji akimoju suprato, kas jis toks. Matė jį ketvirtadienį, stovintį prie jos anestezijos kambaryje, su kauke po smakru. Ir operacinėje. Ir dar kažkur.

— Lyg suspardyta arklio, — pasakė ji.

— Didelio geležinio arklio su šešiolika ratų, tiesa? — Jis tebesišypsojo, tarsi jie būtų dalijęsi paslaptimi, tačiau akyse spindėjo šaltis. — Nežinau, ar mane prisimenate. Esu gydytojas Svairas. Buvau jūsų anesteziologas.

— Kaip teko girdėti, turiu jums dėkoti už išgelbėtą gyvybę.

— Padariau tai, ką būtų padaręs bet kuris anesteziologas. Nors, kaip supratau iš pono Amritseno, nelabai gerai jus užmigdžiau? — Veide pasirodė skausminga išraiška. — Tikrai labai atsiprašau. Turėjote išgyventi tikrą siaubą, tiesa?

Ji linktelėjo.

Gydytojas atsisėdo šalia lovos, rūpestingai patempdamas virš kelių kelnių kantus. Rankos mėsingos ir gana beformės, nagai švarutėliai, padarytas manikiūras.

— Maniau, kad mirsiu iš skausmo, — pasakė ji. — Jaučiau skalpelio rėžį ir chirurgo pirštus savo viduriuose.

— Baisu. Vargšelė. Kartais iš tiesų taip pasitaiko. Mane tai labai nustebino. Pastebėjau padažnėjusį jūsų pulsą, kai ponas Amritsenas darė pjūvį, todėl padidinau anestetiko dozę. Ir tuomet kažkuris anestetiko komponentas ar antibiotikas sukėlė didelę alerginę reakciją. — Jis atsistojo ir per kelis colius patraukė į priekį kėdę. — Šią naktį duosiu jums ko

nors, kad geriau miegotumėte. Ponas Amritsenas minėjo, kad jūs patyrėte gana nemalonias haliucinacijas.

— Abejoju, ar tai buvo haliucinacijos. Aš... aš manau, kad atsitiko kažkas, apie ką yra tekę skaityti — kai atsiskiri nuo savo kūno... arba ką patiri, būdamas arti mirties. — Ji dirstelėjo į jį. — Ar jums teko apie tai girdėti? Kad žmonės atsiduria šalia savo kūnų? Mato save ant operacinio stalo arba sulamdytame automobilyje, skrenda tamsiu tuneliu link ryškios šviesos, paskui susitinka kokį nors artimą mirusį žmogų, ir šis liepia jiems grįžti atgal?

Jo akyse Keitė įžvelgė keistą švystelėjimą — tarsi paukštis būtų praskridęs už lango, bet jis tuoj pat dingo.

— Taip.

Jis graižė rankas lyg lėtai jas muilintųsi.

— Būtent tai aš patyriau.

— Papasakokite.

Jo rankos tebejudėjo.

Keitė dvejojo. Kuo aiškiausiai prisiminė vaizdą, kaip operacinėje jis sukeitė buteliukus. Matė, kaip seselė padavė jam lignokaino buteliuką. Matė, kaip jis sukeitė jį su turėtu savo kišenėje. Galbūt tai buvo tiktai haliucinacija. Galbūt viskas tebuvo haliucinacija, ir dabar ji pasirodytų tikra kvaiša. Pasigirdo aštrus „Velcro" drykstelėjimas: seselė nuėmė kraujospūdžio matuoklio manžetę dešinėje gulinčiai ligonei. Ji pritildė balsą:

— Aš... aš girdėjau, kaip kažkas pasakė: „Gydytojau Svairai, pažiūrėkite į EEG. Visos bangelės dingsta." O jūs atsakėte: „Taip ir turi būti." Po to jūs pasakėte kažkokį panašų žodį į „rezodoksą" ir apie kraujospūdį. Girdėjau jūsų žodžius: „Išjunk signalizaciją. Sek EEG ir deguonį kraujyje." Paskui staiga atsidūriau operacinės palubėje, plūduriavau ten ir žiūrėjau žemyn.

Jo antakiai išsirietė.

— Plūduriavote?

— Lyg nesvarumo būsenos.

— Kaip jautėtės?

— Nuostabiai, nes liovėsi skaudėti. Jūs visi tikrai sunerimote, stengėtės mane atgaivinti. Norėjau jums pasakyti, kad man viskas gerai, bet negalėjau.

Jo akys ją varpė. Ji beveik jautė, kaip jos skrodė odą nelyginant rėžtukas stiklą.

— Ką dar matėte?

Keitė nusuko akis, nenorėdama užsiminti apie lignokainą. Kol kas ne.

— Šalia jūsų stovėjo kitas vyras. Manau, jis buvo jūsų asistentas, žiūrėjo į skales ir taip toliau. Mačiau, kaip jūs išėmėte iš pakuotės hipoderminę adatą. Mačiau laikrodį ant sienos, kuris rodė dešimt minučių po septynių. Jūs suleidote vaistus pro tą daiktą ant mano rankos, paskui pareguliavote kažkokią sklendę ir kažką užrašėte lape ant kieto pagrindo. Seselė atklojo žalius apdangalus ir pradėjo pumpuoti rankomis mano širdį. Trys vyrai įvežė — taip spėju — defibriliatorių. O po to mane pradėjo traukti tolyn.

Gydytojo žvilgsnis ją pašiurpino, sustingdė. Susidomėjimas, jaudulys beveik vaikiški, bet tame nesijautė jokio vaikiško nekaltumo. Šaltos, godžios, apsukrios akys. Ji nurijo gerklėje įstrigusį kamuolį, kurio prieš sekundę ten nebuvo, ir nusuko žvilgsnį į valgiaraštį. Troškinta jautiena su tešloje įkeptu obuoliu. Net gera žiūrint į tokį gyvenimišką dalyką. Keitė užuodė aštrius anesteziologo kvepalus. Brangius. Prašmatnius.

— Tęskite.

— Aš lyg ir džiaugiausi, kadangi nebejaučiau skausmo, paskui pradėjau kilti dar aukščiau ir buvau įtraukta į tamsų tunelį. Aš nenorėjau ten būti. Bijojau.

— Ko?

— Kad mirsiu, jeigu jie nusitemps mane.

— Jeigu kas nusitemps?

— Manau, dvasios, — atsakė ji jausdamasi kvailai. Dabar jo akyse atsispindėjo didelis susidomėjimas, veide — švelni šypsena, ir ji suabejojo, kad vos prieš minutę galbūt neteisingai įsivaizdavo stingdančią išraišką. — Aš tarsi sukausi verpetu tame tunelyje ir galiausiai atsidūriau ryškioje šviesoje. Ji buvo lyg gyvas daiktas, būtybė, tarsi žmogus arba esybė.

— Ar ji buvo draugiška?

— Taip. — Ji trūktelėjo pečiais. — Maloni, supratinga. — Keitė prisiminė tą švytėjimą, stiprią šilumą, tirpdančią jos skausmą. — Gera, nepaprastai saugi ir patikima, ir mylinti. Aš net nebenorėjau būti kur nors kitur. Paskui pamačiau savo brolį Hovį — jis žuvo, kai man buvo keturiolika, ir jis pasakė, kad man nevalia pasilikti, kad jūs ruošiatės atgaivinti mano širdį, todėl privalau grįžti į savo kūną.

— Ir ką jūs apie tai manėte?

— Aš nenorėjau taip daryti. Man buvo bloga pagalvoti, kad teks grįžti. Nenorėjau grįžti. Ten buvo daug geriau, ir aš norėjau jo tiek daug ko paklausti, bet jis neleido. Jis buvo šiek tiek supykęs ant manęs, sakė, kad privalau grįžti, kad turiu daug ką nuveikti. Paskui išgirdau kažką sakant: „Dabar ji kvėpuoja pati." Ir aš vėl atsidūriau savo kūne.

Ji tikėjosi pajuokos, bet jis sėdėjo ir tylėjo.

— Ar jūs suprantate, kas yra mirtis, Keite? — pagaliau paklausė.

— Manau, taip.

— Esama daug klaidingų mirties apibūdinimų. Teisinis apibrėžimas — smegenų mirtis. Žmonių gyvybė gali būti palaikoma dirbtinėmis priemonėmis metų metus, dešimtmečius, tačiau jeigu nustatoma, kad liovėsi funkcionuoti galvos smegenys, oficialiai laikoma, jog jie liko be sąmonės. Kaip vegetuojančios daržovės. Ar žinojote?

— Iš dalies.

— Širdis yra siurblys, kiti organai yra filtrai ir cheminių medžiagų gamyklos bei atliekų šalinimo sistemos. — Jis tartum atgijo. Balse suskambo aistra. Susijaudinimas. — Anestetinės medžiagos operacijos metu nutraukė jūsų smegenų veiklą. Jos buvo atjungtos maždaug penkias minutes, todėl jose nevyko jokia veikla. Paskui sustojo jūsų širdis. Faktiškai jus buvo ištikusi klinikinė mirtis. Vegetacinė būsena. — Jis atidžiai tyrė jos veidą. — Jūsų širdis neplakė tris minutes. Kai širdis būna sustojusi daugiau kaip devyniasdešimt sekundžių, smegenims paprastai pritrūksta deguonies, ir jose vyksta negrįžtami procesai. Tačiau jūsų smegenys buvo apsaugotos, kadangi anestetikai nutraukė jų veiklą ir joms nereikėjo normalaus deguonies kiekio.

— Taip pat kaip hipotermijos atveju?

— Panašiai.

— Kodėl mano smegenys buvo atjungtos?

— Jums pasireiškė epilepsijos priepuolio simptomai, kuriuos sukelia vidiniai galvos pažeidimai. Taigi norėjau sumažinti kraujo išsiliejimo į smegenis riziką.

— Norite pasakyti, kad man yra vidinių galvos pažeidimų? Epilepsija?

— Abejoju. Tikėkimės, kad ne. Dažnai tai tik traumos simptomas, — toliau aiškino jis. — Kai jūs kybojote operacinės palubėje, jūsų smegenų veikla buvo visiškai sustojusi. Tuo metu absoliučiai neįmanoma ką nors matyti.

Jos kūnas šiurptelėjo.

— Tuomet kaip jūs aiškinate, ką aš mačiau?

— Ir sustojusi širdis, ir barbitūratais sustabdytas smegenų aktyvumas paprastai sunaikina ką tik turėtą atmintį. Todėl jūs negalėjote nieko prisiminti.

— Tačiau prisiminiau.

— Jūs išgyvenote tipiškas pooperacines haliucinacijas, kurias sukėlė anestetinės medžiagos. Mirdamos smegenys atpalaiduoja subtilias haliucinogenines medžiagas — tai yra išjungimo mechanizmo dalis. Kartais atsidūrę arti mirties ir atgaivinti žmonės pasakoja apie bendravimą su mirusiais artimaisiais, ir tai yra perėjimo į mirtį dalis. Galų gale smegenys mums mirštant sukelia malonumo pojūtį. Jokiu būdu negalėjote ką nors matyti. Jūs buvote mirusi, išjungta. Smegenų veikla nutrūkusi.

Keitė papurtė galvą.

— Buvo tikrai keista. — Galvoje vėl suskambo Doros Rankorn balsas. Paskui — Hovio. Operacinė. Keistas trikampis ant lempos gaubto.

— Kuo jūs gyvenime užsiimate, Keite?

— Aš esu žurnalistė, laikraščio žurnalistė.

— Kokio laikraščio?

Ji mostelėjo į vieną, gulintį prie jos lovos.

— *Evening News*.

Jis nusišypsojo.

— Geras laikraštis. Kartais būna gana polemiškas.

Keitė gūžtelėjo pečiais.

— Visiškai ne. Jis neturi jokio aštrumo.

— Kodėl taip sakote?

— Per daug baiminasi įžeisti visuomenę.

— Antradienį jame buvo gana polemiškas straipsnis apie ekshumaciją.

Anesteziologas žiūrėjo tiesiai jai į akis. Ji nesmagiai nusuko žvilgsnį, galvodama, ar jis žinojo, kad ten buvo jos straipsnis.

— Jis buvo išimtas iš vėlesnių laidų, nes redaktorius pabūgo.

— O dėl ko? Kad pernelyg šokiravo žmones?

— Iš dalies ir dėl to.

Ją išgąsdino pratrūkę pypsėjimai. Jis išsitraukė iš švarko kišenės pranešimų gaviklį ir prisimerkęs žiūrėjo į ekranėlį.

— Atleiskite, man skubus atvejis. — Jis staigiai pakilo. — Užeisiu pas jus vėliau.

Apsisuko ir greitai nužingsniavo.

Keitės mintys pynėsi. Išsekusi ji atsiloše į pagalvę. Buvo išsigandusi.

Tas trikampis ant lempos gaubto jai labai įsiminė.

Hovis.

Gydytojas Svairas, sukeičiantis buteliukus. Jis kažkoks įtartinas, kažkas čia ne taip. Tikrai ne taip.

Tu turi laikytis nuo jo kuo toliau, Maže.

Nuo ko?

Nuo gydytojo Svairo?

— Pažymėjote valgiaraštį? — Belinda Tindel ištiesė ranką, pasiėmė kortelę ir permetė akimis. — Jis puikus žmogus, tas daktaras Svairas, ar ne?

Ji netvirtai linktelėjo.

— Suprantate, jis vadovauja intensyviosios terapijos skyriui. Geresnio anesteziologo negalėjote turėti.

Dabar Keitė prisiminė. Štai kur matė jį anksčiau: kai buvo atėjusi į intensyviosios terapijos skyrių pasikalbėti su gydytoju Metjusu. Ji matė, kaip šitas anesteziologas praėjo pro šalį.

— Ar jums teko matyti moterį, vardu Salė Donaldson, ligonę, kuri prieš porą savaičių mirė šioje ligoninėje?

— Taip, — atsakė Belinda. — Ji gulėjo šioje palatoje. Tokia miela. Taip laukė savo vaikučio. — Seselė susikrimto. — Man buvo taip gaila jos ir jos vyro, vargšelio. Kai man pasakė, kad ji mirė, negalėjau patikėti.

— Nuo ko ji tiksliai mirė?

— Jai išsivystė *status epilepticus* — lyg ir ištisiniai priepuoliai, atsiradę dėl smegenų ištinimo. Viskas prasidėjo nuo pakitusio kraujospūdžio — nėščiosioms dažnai taip būna, ir kartais išsivysto ta liga.

— Ar ji mirtina?

— Ne, retai kada. Tačiau tenka gydyti labai stipriais vaistais. Dauguma žmonių išgyja, bet kartais jų organizmai neatlaiko. Gydytojas Svairas padarė jai viską, ką galėjo.

— Ją gydė gydytojas Svairas?

— O, taip. Gydytojas Svairas laikomas geriausiu šalyje. Yra parašęs apie *status epilepticus* knygų ir daugybę straipsnių. — Ji pritildė balsą. —

Dar gerai, kad taip. Nuo to laiko, kai jis pradėjo čia darbuotis, tokių ligonių turėjome visą srautą. Manau, penkis *status epilepticus* atvejus.

— Kiek laiko jis čia dirba?

— Maždaug keturis mėnesius. Paprastai per metus nesitikime daugiau kaip poros tokių atvejų. Keista, kaip susiklosto.

— Visada pasitaiko bangavimų, — pasakė Keitė.

— Taip. Ar žinote, kodėl jis ta liga taip domisi?

— Ne.

— Pasirodo, prieš kelerius metus nuo jos mirė daktaro sužadėtinė. Vargšelis taip niekada ir neatsigavo. Dėl to jis ir pasišventė surasti būdą, kaip ją išgydyti. Liūdna, ar ne?

37 skyrius

Spalio 28 d., sekmadienis

Keitė krūptelėjo ir pabudo iš lengvo snaudulio.

— Katrina Hemingvėj?

Išgirdusi neužtikrintą švininį balsą ji pakėlė akis. Prie lovos stovėjo tvirtas policininkas kampuotais pečiais, apsirengęs griozdišku neperšlampamu apsiaustu ir su kepure rankoje.

Laidojimo biuras. „Dalbis ir Sūnus". Kažkas ją matė ir pranešė.

— Taip, — atsargiai patvirtino ji sutelkdama mintis.

— Konsteblis Straudas, Rytų Sasekso policija. Atleiskite už trukdymą. Ar būtų patogus metas trumpam pokalbiui?

— Be abejo, — atsakė ji stengdamasi susikaupti ir nustatyti, kuri valanda. Nešina didžiule gėlių puokšte praėjo seselė. Kvailai šypsodamasis ir čiupinėdamas savo baltą kietą apykaklę pražingsniavo kapelionas. Rimtas jaunuolis baltu chalatu stovėjo palatos viduryje ir buvo įsitraukęs į pokalbį su vyresnio amžiaus vyru tvido kostiumu.

Konsteblis Straudas atsisegė vidinės kišenės sagą ir įbedė akis į kėdę šalia Keitės lovos.

— Ar nieko prieš, jeigu...

Ji papurtė galvą. Policininkas atsisėdo, išsiėmė užrašų knygutę.

— Kaip dabar jaučiatės?

— Gerai, ačiū.

— Turbūt neprisimenate manęs, — pasakė policininkas. — Aš buvau tenai, padėjau iškelti jus iš automobilio.

Jai bent kiek palengvėjo ant širdies. Jis atėjo ne dėl laidojimo biuro.

— Ne, gaila, neprisimenu.

— Atvirai kalbant, jau maniau, kad jūs žuvusi. Nepaprasta matyti jus sėdinčią. Jums pasisekė, jeigu galiu taip pasakyti. Vilkikas nukirto jūsų automobilio priekį. Jeigu būtų trenkęs bent porą pėdų toliau, į dureles, viskas būtų pasibaigę ne taip gerai. — Jis atsivertė savo knygutę ir iš kišenės susižvejojo tušinuką. — Jeigu sutiktumėte, norėčiau šį tą pasižymėti.

— Ar vilkiko vairuotojas nenukentėjo?

— Ne. Jis net nesusižeidė, tik buvo labai sukrėstas.

— Ar dar kas nors buvo sužeistas?

— Ne.

— Ačiū Deivui.

Jis nuėmė tušinuko dangtelį ir bakstelėjo galiuku į pirštą — pasitikrino, ar rašo. Liko mėlynas brūkšnelis. Vertė lapus, kol rado neprirašytą.

— Na, štai, ar galite papasakoti, kas atsitiko?

— Nuo ko pradėti? — paklausė ji ir čia pat kaltai paraudo, sugavusi jo akių išraišką. Tarytum jis būtų žinojęs apie jos įsibrovimą į laidojimo biuro patalpas, tartum būtų žinojęs, kad ji ketino ne viską pasakyti. Toje išraiškoje atsispindėjo įtarumas. Įtarumas, kad visada būna kas nors daugiau, negu žmonės jam atskleidžia.

Ji išdėstė trumpai: pasakė, kad už jos stovėjo baltas automobilis, tačiau neužsiminė, kad ją persekiojo; paprasčiausiai stovėjo už jos prie sankryžos, ir Keitė per greitai išvažiavo į magistralę, manydama, kad jis skubėjo.

Policininkas lėtai viską užsirašė. Pažadėjo pasiteirauti, ar buvo pastebėtas baltojo automobilio vairuotojas, nes jis pats įvykio vietoje neprisiminė jokio balto automobilio. Paskui jis užsimerkė, o atsimerkęs tarė:

— Panele Hemingvėj, gaila, bet jums teks užeiti pas mus ir viską oficialiai išdėstyti raštu. Mes turėsime pateikti parodymus svarstant kaltinimą dėl neatsargaus ir neatidaus vairavimo.

— Gerai, — pasakė ji.

Konsteblis atsistojo, linktelėjo galvą ir netgi malonėjo parodyti, kad jaučiasi nesmagiai. Sekdama jį akimis, ji pajuto aštrų pilvo skausmą. Ji pa-

kėlė antklodę, timptelėjo plonus ligoninės marškinius ir žiūrėjo į tamsiai mėlynus siūlus ant pilvo, svarstydama, kokio storio liks randas. Keitė pasijudino, ir žaizdą vėl nudiegė. Kažkas sugirgždėjo, subarškėjo, ir ji pakėlė galvą.

Dailutė seselė bukmedžio rusvumo plaukais prie jos lovos vežė geltoną telefoną automatą.

— Jums skambina iš užmiesčio.

Ji įkišo jungiklį į lizdą virš Keitės galvos ir padavė ragelį.

Motina, pagalvojo ji keldama ragelį prie ausies, pasišovusi apipilti ją patikinimais, kad jai nieko blogo neatsitiko.

— Keite?

Patrikas. Čia pat skambėjo kapotas šiltas balsas.

— Kaip tu laikaisi?

Atrodė, kad pažino jį visą savo gyvenimą, kad jis buvo pats geriausias draugas pasaulyje, ir besiklausydama jo norėjo duoti valią ašaroms. O, kad jis būtų čia, sėdėtų šalia.

— Gerai, — pasakė ji.

— Kas atsitiko?

— Kur tu esi?

— Briuselyje. Turiu likti dar kelioms dienoms. Kas tau atsitiko?

— Esu šiek tiek aplamdyta.

Ji užsikirto. Morisas Dalbis. Tas baltas automobilis. Tačiau nebuvo jokios prasmės jam aiškinti, tik ne dabar, ne telefonu. Ji norėjo jam papasakoti, kaip buvo atsiskyrusi nuo savo kūno, tačiau jis tikriausiai pagalvotų, jog jai susisuko protas.

— Aš paskambinau į darbą, ir mano kolega pasakė. Jis perskaitė tavo laikraštyje. Negalėjau patikėti. Vakar paskambinau į tavo redakciją, ir jie pasakė, kad tu ligoninėje. Bandžiau pasiekti tave kokius keturis kartus, tačiau visada miegojai, o jie nesiteikė duoti jokios informacijos. Ar tau tikrai viskas gerai?

— Taip, nors ganėtinai skauda.

— Girdžiu nusiminusį balsą.

— Taip ir yra.

— Kiek laiko turėsi ten išbūti?

— Sakė, apie savaitę. — Ir pridūrė tyliau: — Esu toje pačioje palatoje, kur gulėjo Salė Donaldson.

— Juokauji! Ar ką nors sužinojai?

Keitė patylėjo, kol gydytojas su sesele praėjo pro jos lovos galą.

— Užsiimu tuo. — Ji pagalvojo apie gydytoją Svairą. Vadovauja intensyviosios terapijos skyriui. Ta keista jo veido išraiška. Jis žinojo apie Salę Donaldson. Turėjo žinoti. — Tiesą sakant, dabar negaliu kalbėti.

— Aš skambinu iš telefono automato ir jau baigiu monetas. Paskambinsiu tau šį vakarą, kai grįšiu į savo viešbutį. Kada vėliausiai galiu skambinti?

— Nežinau.

Pasigirdo keli pyptelėjimai, garsus džergžtelėjimas, jis dar kažką sakė, bet ji nebenugirdo, ir beliko lygus zvimbimas. Ji pakabino ragelį. Buvo smagu ir gera. Užsimerkė ir mėgavosi prisimindama jo veidą, trumpus susitaršiusius rudus plaukus, giedras žalias akis, šiek tiek įlenktą nosį, kuri kažkada, matyt, buvo lūžusi, tvirtą, visada pakeltą smakrą, nuoširdžią, globėjišką išraišką ir iš jo spinduliuojančią šilumą. Norėjo turėti jo atvaizdą, fotografiją — bet ką.

Ji išvydo gremėzdišką Edį Biksą, *News* fotografą, kėblinantį per palatą, džinsuotą, su „Timberland“ batais, apglėbusį krepšelį su vaisiais ir didžiulį voką.

— Sveika! — pasakė jis. — Atrodai puikiai! O maniau, kad rasiu tave gulinčią su sugipsuotomis rankomis ir kojomis.

Ji sumirkčiojo pamačiusi visą kalną bananų, vynuogių, kivių, ananasą. Atviruką, matyt, pasirašė visa redakcija.

— Ačiū, — ištarė ji. — Tikrai miela.

— Tau viskas gerai?

— Yra vidinių sumušimų. — Ji palietė veidą. — Ir keletas įbrėžimų. Dar laukia keli tyrimai, tačiau jie nemano, kad iškils kokių problemų.

Jis atsisėdo, stipriai sušnarpštė.

— Žinai ką, džiaugiuosi, kad ne man teko fotografuoti tavo automobilį.

— Kas nors fotografavo?

— Denisas Rigbis. Sakė, kad buvo gana sumaltas. Atnešiau tau straipsnį. — Jis iš po pažasties ištraukė *Sussex Evening News*, padėjo priešais ją ir pervertė kelis puslapius.

Jos akys iš karto nukrypo į suknežinto, nakties tamsoje prožektoriais

išryškinto automobilio nuotrauką. Policininkas reguliavo eismą, atsukęs fluorescuojančia šviesa žibančią striukės nugarą. Keitė perskaitė straipsnelį.

ŽURNALISTĖ STEBUKLINGAI IŠLIEKA GYVA

Evening News žurnalistė Keitė Hemingvėj praėjusią naktį buvo nuvežta į ligoninę po to, kai jos automobilis susidūrė su vilkiku netoli Luiso.

Konsteblis Derekas Straudas pasakė: „Jos „Volkswagen“ buvo neatpažįstamai suknežintas autoavarijoje, kuri įvyko pilant smarkiam lietui. Ji stebuklingai išliko gyva.

24 metų Keitė patyrė vidinius sumušimus ir nubrozdinimus. Šį rytą jos būklė buvo įvertinta kaip nebloga.

— Kaip reikalai darbe? — paklausė Keitė, jausdama sukilusį blogumą nuo laikraštyje pamatyto vaizdo.

— Gerai, jokių didelių dramų. — Jis išsišiepė. — Po taviškio straipsnio apie ekshumaciją, kurį užblokavo Teris Brentas.

— Ar galėtum padaryti paslaugą? Norėčiau, kad kas nors atneštų iš namų mano drabužius ir prausimosi reikmenis.

— Jokių problemų. Džefris Foksas jau kalbėjo apie tai su Džoana. Nunešiu jai tavo raktus.

Keitė ištraukė iš spintelės stalčiaus rankinę. Atidariusi ją raktų nerado. Nė piniginės. Paskui prisiminė ir pamojo Brendai, kuri kaip tik išniro iš už užuolaidų prie gretimos lovos.

— Jūsų raktai tikriausiai seife su kitais vertingais daiktais. Tuojau tą voką atnešiu, — pažadėjo seselė.

Ji išėjo, o kita seselė jau stūmė artyn telefoną automatą.

— Jums skambina.

— Nori, kad netrukdyčiau? — paklausė Edis Biksas.

Keitė papurtė galvą ir paėmė ragelį. Seselė įjungė telefoną į lizdą, pasigirdo spragtelėjimas.

— Klausau? — atsiliepė Keitė.

— Keitė Hemingvėj? — Ji atpažino šaižų Kevino Donaldsono motinos balsą. — Čia Betė Donaldson.

— O, labai diena.

— Sunerimau išgirdusi apie jus ištikusią avariją. Ar gerai jaučiatės?

— Taip, ačiū.

— Bandžiau susirasti jus. Taip greitai nepavyko.

— Kaip dėl antrosios autopsijos? — paklausė Keitė.

— Nebus jokios autopsijos, — nukirto moteris nelaimę pranašaujančiu balsu.

Keitė nurijo seilę.

— Kodėl nebus?

— Penktadienio vakarą man paskambino ponas Dalbis, tas laidojimo biuro savininkas. Labai atsiprašinėdamas. — Jos balse skambėjo kartus sarkazmas. — Tas jo berniokas bjauriai viską supainiojo. Salė sudeginta krematoriume.

38 skyrius

Spalio 28 d., sekmadienis

Džoana Beinz atnešė Keitės drabužius ir prausimosi reikmenis, viską sudėjusi į nedidelį kelionmaišį. Ji prisėdo, truputį paplepėjo ir išėjo prieš pat trečią valandą. Keitė vėl nusnūdo.

Pabudo pasijutusi keliama: seselė ir sanitarė guldė ją ant lovos su ratukais. Ji sunerimusi dairėsi.

— Kas čia vyksta?

— Jus perkelia į atskirą palatą, — gana irzliai paaiškino seselė, tartum šiam reikalui nepritardama.

— Aš neturiu asmeninio draudimo, — pasakė Keitė.

— Nurodyta jus perkelti, — tarė seselė. — Aš pernešiu jūsų daiktus.

Sanitarė išstūmė Keitę iš palatos ir nuvežė koridoriumi. Važiuojant linoleumo plokštėmis, vežimėlis šiek tiek virpėjo. Ji žiūrėjo į viršuje praplaukiančias dienos šviesos lempas. Jos pradardėjo pro kelis smulkių prekių automatus, paskui sustojo prie plieninių lifto durų.

— Kieno nurodymu mane perkeliate į atskirą palatą?

— Aš nežinau, panele. Man tiesiog paliepia. Gal jūs turite sveikatos draudimą darbe?

— Nemanau.

Liftas lėtai slinko į viršų. Niūrus kaip ir jos mintys. Salė Donaldson kremuota. Nebėra.

Durys atsivėrė, ir ją įvežė į juntamai prabangesnę aplinką. Naujai išdažyta, ant sienų abstraktūs Braitono paveikslai. Virš durų užrašas „Legget I". Jos sustojo prie medicinos seserų punkto.

— Katrina Hemingvėj, — pasakė sanitarė. — Koks palatos numeris?

— Vienuoliktas, — pasigirdo balsas.

Keitė pasuko galvą ir pamatė aukštą, gana piktai atrodančią moterį mėlyna medicinos sesers uniforma. Gelsvi plaukai apkarpyti kaip šluota, akys didelės, akmeninės.

Jos keliavo ilgu siauru koridoriumi, ant kiliminės dangos ratukai netarškėjo, pro šalį praplaukė kelerios lygiais tarpais išdėstytos durys, beveik visos atdaros. Keitė spėjo dirstelėti vidun. Lovose gulintys žmonės. Televizoriuje žinių laidos vedėjas. Gėlės. Kortelės. Senyva moteris valgė nuo metalinio padėklo. Sanitarė atidarė vienas duris, ir jos pateko į mažą patalpą, kuris priminė negyvą viešbučio kambarį, tik čia stovėjo aukšta ligoninės lova geležiniais rėmais. Dar buvo vienos durys, kurios, Keitė spėjo, vedė į vonios kambarį.

Atėjusi liekna tamsiaplaukė seselė padėjo sanitarei perkelti Keitę į lovą. Seselę atrodė rami, vienuoliškos laikysenos. Ženklelis nurodė jos vardą ir pavardę: Margarita Vots.

— Ar jau valgėte? — paklausė ji Keitę.

— Ne.

— Ar norėtumėte vakarienės?

— Kodėl mane perkėlė?

— Šį vakarą pagrindinėse palatose trūksta lovų, ir manau, kad perkelia vieną ar du, kuriems nereikia nuolatinės priežiūros, — aiškino seselė. — Štai čia yra jūsų nuotolinio valdymo pultelis televizoriui. — Ji pakėlė tą prietaisą. — Turite keturis televizijos kanalus, tris radijo, ir čia yra iškvietimo mygtukas, jeigu prireiktų seselės. O ten — tualetas ir vonia. — Ji greitai išėjo.

Keitė gulėjo suglumusi dėl tokio staigaus perkėlimo. Palata buvo jauki, ta vienuma, televizorius ir radijas — gerai, tačiau ji buvo sunerimusi.

Kažkaip per daug viskas sklandu, kad perkėlimas būtų atsitiktinis. Paskui ji išsigando: kai kalbėjosi su Patriku, telefonas galėjo būti pasiklausomas. Tačiau Patrikui ji nieko tokio nepasakė. Tikriausiai apėmė paranoja, padarė išvadą ji. Labiau tikėtina, kad ligoninės valdžia jautėsi suvaržyta dėl jos buvimo, todėl nukišo ten, kur ji negalėtų tiek daug kontaktuoti su kitais žmonėmis. Kur negalėtų taip laisvai viskuo domėtis.

Užsuko jaunas nesišypsantis gydytojas, perskaitė užrašus ant jos lovos galo, paklausė, ar jai patogu, ir dingo. Sugrįžo tamsiaplaukė seselė, pamatavo temperatūrą, kraujospūdį ir viską surašė lentelėje. Laiba azijietė seselė atnešė žirnių sriubos lėkštę, keptos vištienos ir mango jogurtą. Keitė svarstė, ar jai tiktai taip atrodė, ar personalas išties labai šaltai prieš ją nusistatęs. Tikriausiai visi apie ją sužinojo.

Ji valgė lėtai, nebuvo išalkusi, tačiau reikėjo atgauti jėgas. Žiūrėjo televizijos filmą „Tiktai kvailiai ir arkliai“. Tačiau niekas nepadėjo atsikratyti nusivylimo ir apmaudo. Salė Donaldson kremuota. Dingusi. Keitė galvojo apie atskubantį prie jos Morisą Dalbį. Dabar jau aišku, kad nereikėjo trauktis, išsisukinėti. Ji be reikalo puolė į paniką ir dėl to atsidūrė čia.

Iš Salės Donaldson beliko vienas nagas ir kažkokie kūno fluidai, kuriuos paėmė teismo medicinos ekspertai. Keitė abejojo, ar tas nagas bus ko nors vertas. Prie jo dar buvo likęs mažytis prikibęs odos gabalėlis. Teismo medicinos ekspertai galėjo daug ką sužinoti net ir iš menkiausios smulkmenos. Ji užsimerkė ir vėl pasijuto išsekusi. Pastūmė padėklą su indais tolyn ir atsigulė ant šono. Ėmė smarkiai skaudėti, todėl atsargiai vėl apsivertė ant nugaros. Ir užmigo.

Vėliau per miegus jautė, kaip kažkas paėmė padėklą, nuleido lovos galvūgalį, uždarė duris. Snūduriuodama matė link jos atbėgančią Dorą Rankorn, šaukiančią ant jos, bet Keitė jos žodžių negirdėjo. Paskui mediumė iškėlė didžiulį plakatą, kuriame Keitė išvydo trikampį su vingiuota linija centre — kaip kelio ženklą.

Paskui kažkas suėmė jos ranką, gniaužė ją vis stipriau, kol Keitė krūptelėjo, atsimerkė. Prie jos stovėjo gydytojas Svairas, apsirengęs tais pačiais puošniais drabužiais ir su tuo pačiu geltonu kaklaraiščiu kaip ir šį rytą, ir aplink jos ranką suko varžtį. Keitė išsigandusi žiūrėjo į jį, ir Svairas drąsinamai nusišypsojo.

— Tiktai kelis lašelius, kad geriau miegotumėte naktį. Nebeskaudės šonkaulių.

Jis iškėlė adatą, nuvarvino lašą, o po to — dūris.

Kažkas sruvo jai į ranką, tvinksėjo, plėtėsi. Gilyn skverbėsi tirštas šaltas skystis, o anesteziologo akių išraiška ją šiurpino. Apimta siaubo trūktelėjo atgal. Tačiau skausmas taip pervėrė šonus, kad ji aiktelėjo. Anesteziologas tebelaikė įkišęs adatą.

— Atsipalaiduokite, — pasakė jis.

Ne, baimintis neverta. Jo šypsena šilta, maloni, jis nesiruošė jai pakenkti. Atėjo padėti. Kvaila bijoti. Jis — jos bičiulis. Plati gydytojo šypsena rodė, kad Keitė saugi, visiškai saugi, ir ji atsilošė užlieta tvinstančios, svaiginamos euforijos.

— Kaip jaučiatės, Keite?

Balsas tolimas. Ji lėtai atsimerkė, norėdama įsitikinti, kad jis tikrai kalbėjo. Rožinės lūpos vėl sujudėjo, balsas atsklido iš kito kambario galo.

— Ar jaučiate palengvėjimą?

— Nuostabu, — pasakė ji. — Tikrai nuostabu.

— Gerai, džiaugiuosi. Nebeskauda?

Atrodė, kad jis kažkur labai toli, ir nereikia skubėti atsakyti. Euforija stiprėjo. Jis nuostabus. Kaip ji galėjo juo nepasitikėti. Rūpinosi ja, iš tikrųjų rūpinosi. Matėsi iš veido.

— Antradienį parašėte puikų straipsnį apie ekshumaciją *News* laikraštyje.

— Patiko?

— Nepaprastas.

Ji sukikeno, o šonkaulių nebeskaudėjo.

— Kodėl jūsų redaktorius jį sulaikė?

— Jis nekenčia moterų. Tai viena iš priežasčių. Nepasitikėjo mano nuomone.

— Jūs buvote teisi, ar ne? Žinote, kad buvote teisi.

— Taip.

Ją apėmė džiaugsmas, kad jis ketino jai padėti. Norėjo jai padėti.

— Juk turėjote įrodymą, tiesa?

— Taip.

— Nagai. Jūs matėte, kad nagai buvo nudilę ir nulūžinėję.

— Taip.

— Ar dar kas nors matė?

— Jos vyras.

— O dar kas nors?

— Turėjo matyti. Aš dar nesikalbėjau su liudininkais. O kitą rytą kažkas juos uždėjo.

— Ar jie netikri, Keite?

— Nežinau. Būtent tai ir stengiuosi išsiaiškinti.

— Ar norite, kad kas nors ištirtų tą, kurį paėmėte?

— Taip.

— Jeigu jį duotumėte man, ištirčiau.

— Jis namuose. Turėsiu paprašyti, kad atneštų.

— Galėčiau atnešti, jeigu norite. Kur galėčiau jį rasti?

Keitė matė pro miglą du tamsius skritulius. Jie susitraukė, dar labiau patamsėjo. Kažkas šūktelėjo, ji apsidairė, tačiau nepamatė nieko kito, tiktai tuos du skritulius. Suvokė, kad kažkas šypsosi ir klastingai į ją žiūri. Nebegirdėjo savo pačios balso ir persigando. Paskui vėl užplūdo euforija, šiltomis bangelėmis nuvilnijo per pilvą, ir ji kažką pasakė, tačiau nesuprato ką, nežinojo, ar dar kas nors girdėjo. Visiškai nesvarbu. Gulėjo ant šilto smėlio ir šildėsi saulutėje.

Šnaresys, tarškėjimas, ryški šviesa. Keitė atsimerkė, sumirkčiojo, žiūrėdama į tamsų šešėlį prie lango. Šešėlis nušliaužė siena ir pavirto aukšta moterimi, vilkinčia balta uniforma. Susijuosusia plačiu mėlynu diržu. Juodos kojinės, vienos akis nubėgusi. Veidas kaulėtas, nesveikai išblyškęs, didelė nosis, lūpos plonos ir siauros, įžūlios akys. Pražilę plaukai bet kaip suimti į arklio uodegą.

— Labas rytas.

Keitė vėl sumirksėjo, pratindamasi prie kambarį užtvindžiusios ryškios saulės šviesos. Pro langą matė dalį geltono statybinio krano ir kaminų vorą. Vaizdas pasikeitęs: nebebuvo daugiaaukštės automobilių aikštelės sienos. Palata mažytė.

— Gal ko nors norėtumėte? Pramiegojote pusryčius, bet galėčiau atnešti skrudintos duonos.

Spalvos kambaryje atrodė ryškios. Keitė spoksojo į plikas kremines sienas, į televizorių, dvi gėlių puokštes prie savo lovos, viena žvilgėjo, spindėjo, ir ji suprato, kad įsukta į celofaną.

— Ką tik jums atsiuntė.

— Kiek valandų?

— Be dešimt minučių vienuolikta.

— Aš... aš...

Keitė neužbaigė sakinio, tiktai sumišusi dairėsi. Ji stebėjosi, kodėl guli ne savo ankstesnėje palatoje. Smegenys apsunkusios, nuovoka kažkur išgaravusi. Ta moteris — seselė, vadinasi, ji tebėra ligoninėje. Kitoje ligoninėje. Sužeista galva, galbūt ir smegenys. Keitė puolė į paniką. Jie perkėlė ją į neurologijos kliniką. Pažeistos smegenys.

Pamišimas.

— Kur aš esu?

— Ligoninėje. — Seselės balsas aštrus.

— Kurioje?

— Princo regento.

— Aš buvau bendroje palatoje.

— Jus vakar vakare perkėlė.

Keitė suraukė kaktą. Atmintis kaip pro miglą. Budėtoja, vežanti ją koridoriumi, virš galvos plaukiančios šviesos. Gydytojas Svairas, leidžiantis vaistus. O gal tai buvo sapnas. Kažkur įsipynė Dora Rankorn — gal irgi sapne. Apsivertė ir aiktelėjo. Pilvą nudiegė aštrus skausmas, paskui dar stipresnis — šonkaulius. Ištraukė iš po antklodės kairiąją ranką ir paslinko aukštyn marškinių rankovę. Ant dilbio priklijuotas mažytis apvalus „Elastoplast" pleistras. Keitė atplėšė jį ir pamatė miniatiūrinį kraujo krešulėlį.

— Ar vakar naktį gydytojas Svairas leido man vaistus?

— Turėsiu pažiūrėti, kas užrašyta. — Seselė nuėjo prie lovos galo ir skaitinėjo lentelę. — Kas vakarą jums paskirta šonkaulių skausmą malšinanti injekcija. Tačiau niekas nepažymėjo, ar vaistai buvo leisti vakar naktį. Matyt, pamiršo, kai jus perkėlė. Labai neatsakinga. Ar dabar skauda?

— Truputį.

— Atnešiu ko nors.

— Ačiū.

Keitė atlošė galvą ir stengėsi sukaupti mintis. Kažkas tūnojo pasąmonėje, nedavė jai ramybės. Atsitiko kažkas negera. Gydytojas Svairas. Jis tikrai čia buvo? Leido jai vaistus? Bandė prisiminti, tačiau tai priminė mėginimą perskaityti užrašą, kurio nebeliko.

Iš susuktos į celofaną puokštės ištraukė mažytį voką ir išėmė atviruką.

„Saugokis greitai riedančių lovų. Myliu, Patrikas."

Ji nusišypsojo ir atsilošė laikydama atviruką, paskui išgirdo beldimą į duris.

— Užeikite.

Durys nedrąsiai prasivėrė. Ten stovėjo moteris, kurios Keitė iš karto nepažino. Žemo ūgio, banguotais, peroksidu dažytais plaukais, kosmetika gausiai nuteptu veidu. Apsirengusi dailiu juodu paltu su karakulio apykakle, po juo matėsi kreminės spalvos palaidinukė, ties kaklu susegta turkio spalvos sage; juodos zomšinės pirštinės.

— Sveika, mieloji, — pasakė ji. — Ar galėčiau užeiti?

Raukydamasi iš skausmo Keitė pasikėlė ir nustebusi spoksojo į Dorą Rankorn.

Mediumė uždarė duris, paskui atsisėdo ant kėdės prie jos lovos.

— Gerokai užtrukau, kol jus suradau. Registratūroje užrašyta, kad esate Princesės Margaretos palatoje, o ten, pasirodo, niekas nežino, kur jūs dingote. — Ji nusimovė pirštines, atsargiai traukdama jų pirštus nuo dviejų puošnių žiedų. — Kaip jaučiatės, mieloji?

— Gerai, ačiū.

Keitė užuodė aitriai saldų kvepalų aromatą.

— Aš vis bandžiau su jumis susisiekti. Jūs esate ta žurnalistė, kuri praėjusį antradienį buvo atėjusi į mano vakarą miesto rotušėje, tiesa?

— Taip, atleiskite. Dar neparašiau straipsnio apie jus.

— Nesirūpinkite dėl to. Mane nuolat pasiekia jums skirta žinia. Be to, gavau paliepimą eiti ir jus susirasti. Jūsų brolis tiesiog reikalauja. Nepalieka manęs ramybėje.

Keitė vėl sutriko. Nejaugi ji tebemiega ir šį pokalbį sapnuoja?

— Tas vaikinas, kuris plaukė jachta ir nuskendo, mieloji.

— Hovis.

— Jis sako, kad jūs nepaisėte jo nurodymų. Dėl to čia ir atsidūrėte. Jis siunčia jums dar vieną žinią, bet ji nelabai aiški. Jau tokios tos žinios yra, mieloji: jos niekada nebūna labai aiškios. Nežinau, kodėl dvasios niekada nepasako aiškiai — visada mįslingai, visada tiktai nuotrupas. Manau, dėl to, kad joms labai sunku mus pasiekti. — Ji nusišypsojo. — Ko gero, manote, kad aš esu visiškai pakvaišusi.

— Ne, nemanau. Tikrai.

— Aš nekreipiu dėmesio, jeigu ir manote, mieloji. Daug kas taip galvoja. — Ji pasitapšnojo per krūtinę. — Tai mano pašaukimas, ir dvasios dė-

kingos man kaip ir daugybė žmonių. Gavau tūkstančius jų laiškų. Gydymas man pats svarbiausias. Jūs parašysite apie tai savo straipsnyje, ar ne?

— Taip, žinoma.

Durys prasivėrė, įkišo galvą valytoja su šluota, bet atsiprašiusi pasišalino.

— Ar jums patiko mano vakaras miesto rotušėje?

— Taip, bet nežinojau, ar tikėti. Jūs tikrai manote, kad su jumis bendrauja dvasių pasaulis? O gal jūs paprasčiausia kažką telepatiškai pagaunate iš auditorijos?

Mediumė, regis, šiek tiek įsižeidė.

— Tuomet kaip dėl gydymo? — išdidžiai pareiškė ji. — Dvasios man suteikia gydomųjų galių. Dvasios — vedliai, visą laiką būna netoliese ir mumis rūpinasi. Jos nori mums padėti. Manau, jūsų vedlys yra brolis, tačiau jūs nepaisote jo perspėjimų. Štai dėl ko jis pyksta. Jis sako, kad jūs nepaisėte.

— Pyksta.

Mediumė užsimerkė.

— Jis ir dabar stengiasi kažką pasakyti. Ir vėl tą patį. Katės. Man rodo kates. Jos labai pavojingos.

— Anksčiau buvo laidas, — tarė Keitė.

— Man rodo katę. Kažkas keista su ta kate. — Ji atsimerkė ir išsigandusi žiūrėjo į Keitę. — Jis liepia nieko nedaryti, kai ją pamatysite.

— Kai pamatysiu ką?

— Katę, mieloji. Jis rodo man katę.

Keitė svarstė, ar ta moteris tikrai nėra šiek tiek pamišusi.

— Kaip aš ją atpažinsiu?

— O, atpažinsite vos išvydusi, mieloji. Jis sako, kad žinosite.

— Ar jūs tikite, kad žmonės gali palikti savo kūnus? — paklausė Keitė.

— Tapti astralais, mieloji? Be abejo. Mūsų kūnai tėra žemiška priemonė. Kai mirštame, tampame astralais.

— Ar galime pamatyti kitas dvasias būdami astralais? Ar galime susitikti su savo vedliais?

— O, taip, mieloji, bet labai neilgam.

— Kas nutinka žmonėms, kai jie atsiduria arti mirties, kai sustoja širdis ir jie keliauja tuneliu, o paskui juos sugrąžina atgal? Haliucinacija ar astralinis persikūnijimas?

— Tai ne haliucinacija, — pasakė mediumė. — Visiškai ne haliucinacija. Tai dvasių pasaulis ruošiasi mus priimti.

— Ar galite tai įrodyti?

— Kokio įrodymo jums reikia, mieloji? — Ji vėl užsimerkė. — Dabar jis kažką man sako — jūsų brolis. Kažką piešia. Panašu į kelio ženklą. Juodas trikampis su vingiuota linija jame. O aplinkui spinduliuoja šviesa. Jis sako, kad jūs neseniai tokį matėte ir žinosite, ką jis reiškia.

Ji atsimerkė.

Keitės širdis krūtinėje dusliai dunksėjo — bum, bum, bum. Ji užsikišo pirštais ausis, kad negirdėtų to garso, tačiau dūžiai buvo dar garsesni, stipresni lyg didžiulio būgno dundėjimas. Sunki lazda skrodė orą ir kirto į įtemptą odą stipriai, aidinčiai bumbtelėdama.

Paskui lazda vėl lėtai leidosi žemyn ir trenkė į kitą būgno pusę. Keitė laukė bumbtelėjimo, tačiau išgirdo agonišką kankinamos katės kniaukimą.

Ji atsisėdo apimta panikos, pasruvusi prakaitu. Doros Rankorn nebebuvo. Patalynė prilipusi prie kūno. Ji sunkiai nurijo seilę. Ar tik ji nesusapnavo jos apsilankymo? Kambaryje pleveno silpnas aitriai saldžių kvepalų aromatas. O gal ji tiktai įsivaizdavo?

Širdis tvinksėjo.

Dabar jis kažką man sako — jūsų brolis. Kažką piešia... Jis sako, kad jūs neseniai tokį matėte ir žinosite, ką jis reiškia.

Ji ir suprato. Žinojo, ką tai reiškė. Ir tiksliai žinojo, ką turėjo daryti.

39 skyrius

Spalio 29 d., pirmadienis

Seselė atnešė pakepintos duonos ir mielių ekstrakto „Marmite“. Baigiant valgyti paskambino Patrikas. Jis skambino praėjusį vakarą, bet niekas nežinojo, kur ji buvo. Keitė padėkojo jam už gėles, pagyrė, kad gražios. Patrikas turėjo pasilikti Briuselyje dar kelias dienas ir pažadėjo vėl paskambinti jai rytoj.

Ji išlipo iš lovos, nusiprausė po dušu ir jautėsi gyvesnė. Paklausė seselės, kuri atnešė paskrudintos duonos, ar anksčiau kas nors ją aplankė. Se-

selė pažiūrėjo į ją kaip į pamišėlę. Kai įsisupusi į rankšluostį išėjo iš vonios kambario, pasirodė vyresnioji medicinos sesuo.

— Kaip jaučiatės šiandien?

— Geriau, ačiū. — Ši moteris Keitę baugino. — Kai pabudau prieš kažkiek laiko, jaučiausi truputį apkvaišusi. Negaliu prisiminti, ar kas nors mane lankė, ar tiktai sapnavau, kad buvo atėjusi kažkokia moteris.

— Kaip ji atrodė?

— Apie septyniasdešimties metų amžiaus, dažytais šviesiais plaukais, žema, juodu paltu.

— Ar ji giminaitė?

— Ne, draugė.

— Nemačiau tokios, bet šį rytą buvau kelis kartus išėjusi. Ar šiandien labai skauda? — Ji žiūrinėjo lentelę ant lovos galo. — Ar vakar suleido jums vaistus nakčiai?

— Aš... aš maniau...

— Ko gero, neapsižiūrėjo. Tačiau jūs pakankamai ilgai miegojote. Viduriai normalūs?

— Taip.

— Gerai. Ponas Amritsenas norėtų, kad jūs pavaikščiotumėte, todėl apsirenkite ir paklajokite aplinkui. Aukšte virš mūsų yra poilsio kambarys „Leggett 2".

Ji greitai išėjo ir uždarė duris.

Keitė išsiėmė iš spintos krepšį, kuriame rado apatinių drabužėlių, blauzdines, palaidinukę, pilką, megztą, iki pusiaujo atsegiojamą suknelę ir dukslų megztinį. Jai prireikė kelių minučių apsirengti, o paskui turėjo prisėsti ant lovos atgauti jėgas. Po to apsiavė batus ir išėjo.

Šiek tiek pastovėjo koridoriuje, jausdama keistą svaigulį, svarstydama, kuria kryptimi eiti, o tuo metu dešinėje pusėje atsidarė dvivėrės durys ir slaugė išstūmė vežimėlį, pavažiavo koridoriumi jos link, paskui įrideno vežimėlį į vieną privačią palatą.

Ji nuėjo ton pusėn, iš kur pasirodė vežimėlis, pro medicinos seserų punktą, pro duris, į mažą vestibiulį priešais vienintelį liftą. Ant sienos kabėjo tie patys abstraktūs Braitono vaizdeliai, kuriuos ji neaiškiai prisiminė mačiusi praėjusį vakarą. Dešinėje buvo durys su užrašu „Atsarginio išėjimo laiptai".

Keitei knietėjo jais pasinaudoti, tačiau jautėsi nuvargusi vien nuo

ėjimo iki šios vietos, taigi reikėjo patausoti jėgas. Ji paspaudė kvadratinį metalinį mygtuką ir išsikvietė liftą. Užrašas ant plastikinės juostelės rodė, kad ji buvo dešimtame aukšte. Galva svaigo, ir Keitė atsirėmė į sieną. Priartėjęs liftas dusliai dunktelėjo, durys atsivėrė.

Lifte stovėjo juodaodis gydytojas baltu chalatu ir akiniais storais rėmeliais ir rimtai šnekučiavosi su sesele. Keitė droviai įkrypavo į vidų. Gydytojas uždėjo ranką ant skydo ir klausiamai į ją pažiūrėjo.

— Pirmas aukštas, prašau, — pasakė Keitė, nelabai susigaudydama, kur link turėjo patraukti.

Jis paspaudė tą mygtuką ir virš jo esantį.

Pirmas aukštas buvo išklotas ištaikinga kilimine danga, pilnas iškabų ir rodyklių.

„Jubiliejaus priestatas". Tiesiai į priekį.

„Karalienės Elžbietos korpusas". Laikinas įėjimas antrame aukšte.

Prasivėrė į abi puses varstomos durys, ir pro jas išėjo mėlynu kombinezonu vilkintis vyras, nešinas kibiru ir plaušine šluota. Į ją plūstelėjo šaltas skersvėjis.

— Atleiskite, — kreipėsi ji. — Gal galėtumėte pasakyti, kaip pasiekti operacines?

— Šeštas aukštas, Karalienės Elžbietos korpusas, — gyvai nurodė jis.

Ji tris kartus pasiklydo ir teko klausti, kaskart vengiant į gydytoją ar seselę panašaus žmogaus, kad nesukeltų įtarimo. Kelis kartus teko prisėsti ir atgauti jėgas. Per nugarą sruvo prakaitas, jautė šleikštulį. Velniškai skaudėjo skrandį, teko susikūprinti dėl skausmo šonkauliuose. Vilkosi ilgu, vėjo traukiamu pastatus jungiančiu koridoriumi. Virš galvos švietė dienos šviesos lempos, kurias lyg ir prisiminė iš praėjusio vakaro — ji vis stengėsi grįžti mintimis atgal. Gydytojas Svairas vakar vakare. Kažkas nedavė jai ramybės. Kažkas atsitiko, o kas — ji neprisiminė. Dora Rankorn šį rytą. Keitė buvo išsigandusi, sutrikusi.

Koridoriaus gale esantis ženklas nurodė kelią į liftus. Ji vėl pailsėjo, paskui ėjo toliau, paspaudė lifto mygtuką ir laukė.

Išlipusi šeštame aukšte iš karto užuodė sterilizacijos ir dezinfekcinių priemonių kvapus. Priekyje baltos raidės žalioje lentelėje, kuri kabėjo ant durų su dviem mažomis stiklinėmis įsprūdomis, skelbė: „Tiktai operacinės darbuotojams. Įeiti draudžiama."

Keitė pravėrė duris, ir iš karto trenkė daug stipresnis sterilizacijos medžiagų tvaikas. Grindys išklotos pilka pramonine kilimine danga. Ji praėjo pro langą, už kurio buvo nedidelis medicinos seserų kambarėlis. Ten sėdėjo kelios seselės baltais chalatais ir gėrė arbatą ar kavą. Čia pat stovėjo dujų balionų eilė ir kabojo kita žalia lentelė, kurioje baltos raidės nurodė operacines — nuo penktos iki devintos.

Ji vėl stabtelėjo. Kažkur girdėjo barškėjimą, tarytum kas nors būtų krovęs į stirtą kėdes. Paskui ji judėjo toliau koridoriumi ir kairėje išvydo langą, pro kurį matėsi tuščia operacinė. Švari ir tuščia, centre stovintis metalinis stalas žvilgėjo kaip naujas. Grindis dengė tos pačios kanapėtos plytelės, kurias ji matė iš viršaus. Panaši, labai panaši, tačiau ne ta pati. Kažkuo nuo anos skyrėsi.

Ir iš karto pastebėjo skirtumą. Sienų plytelės buvo melsvai pilkos spalvos. Anos buvo žalsvos. Ji jautė silpnumą, kakta sudrėko. Priekyje stovėjo kelios plastikinės kėdės. Keitė atsisėdo, nusišluostė nosine kaktą. Kėdė siūbavo. Pilvą sudiegė.

Išgirdo balsus ir pamatė ateinantį būrelį žmonių su chalatais, baltais batais arba klumpėmis. Trys vyrai ir keturios moterys. Ji atidžiai juos nužvelgė, bijodama, kad vienas iš jų nebūtų gydytojas Svairas; jo neišvydusi lengviau atsikvėpė. Visi praėjo, o iš paskos sanitarė nustūmė lovą, ant kurios gulėjo pagyvenęs vyras. Keitę apėmė neapsakomas silpnumas, ir ji nuleido galvą.

Durys atsidarė ir užsidarė, koridoriumi sučežėjo guminių batų padai. Ir balsas:

— Jūs gerai jaučiatės?

Kombinezuotas vaikinas nešėsi plastikinį kibirą. Šviesūs plaukai suimti į uodegėlę, kiekvienoje ausyje — auksinių žiedų kekė.

— Taip, ačiū. — Jos balsas nuskambėjo keistai šiurkščiai, be to, šnekant skaudėjo. — Aš ieškau operacinės.

— Ar jūs tikrai gerai jaučiatės? — neatlyžo jis.

— Taip, man viskas gerai.

— Ar jums reikia čia būti?

— Mane operavo, ir pagalvojau, gal galėčiau pamatyti tą operacinę.

— Jums reikėtų pasikalbėti su operacinės sesele. Aš jus nuvesiu. — Jis pakišo ranką Keitei po pažastimi ir padėjo jai atsistoti.

— Ačiū, — padėkojo ji.

Jie lėtai nupėdino trumpu koridoriumi ir pasuko dešinėn, į erdvesnį plotą, kur stovėjo dar kelios tuščios lovos ant ratukų, o dešinėje matėsi mažas langelis su užrašu „Operacinių vyresnioji slaugos administratorė".

— Ponia Pers, — įkišęs galvą pašaukė vaikinas. — Čia viena panelė norėtų šnektelėti.

Moteris pažiūrėjo pro langelį. Ji buvo apsirengusi mėlynu kostiumu ir užsidėjusi suglebusią mėlyną kepurėlę kaip kokią „J-cloth" šluostę. Veidas putlus, riebus, apvalainas.

— Klausau? — ištarė ji su prancūzišku akcentu.

— Prieš kelias dienas mane čia operavo. Norėjau sužinoti, ar galima pamatyti tą operacinę.

— Kam? — Moteriškės veidas suminkštėjo, nutvisko šypsenėlė. — Dauguma paprastai nenori sugrįžti į operacinę.

— Man tiesiog smalsu.

Moteris įdėmiai ją nužvelgė ir vėl nusišypsojo.

— Na, manau, nieko blogo, jeigu žvilgterėsite į ją — jeigu ji neužimta. Ar žinote, kuri operacinė?

— Ne.

— Koks chirurgas operavo?

— Ponas Amritsenas. Ketvirtadienį vakare. Aš buvau patekusi į autoavariją.

— Tuojau pažiūrėsiu. Praėjusią savaitę nedirbau. — Ji atsivertė žurnalą. — Ar jūs esate panelė Hemingvėj?

— Taip.

— Ketvirta operacinė. Šiuo metu ji tuščia. Jums reikės chalato ir antbačių.

Ji nusivedė Keitę į persirengimo kambarį, padėjo apsirengti mėlynu kostiumu ir padavė klumpes, kurios buvo per didelės. Po to jos nuėjo koridoriumi.

— Tikiuosi, nepametėte kontaktinio lęšio ar dirbtinių dantų, ar dar ko nors? Jeigu operavo ponas Amritsenas, tuomet jis turbūt įsiuvo juos jūsų viduje.

— Puiku. Ar jis prastas chirurgas?

Seselė vaikiškai sukikeno nustebindama Keitę: atrodė, kad jai buvo gerokai per keturiasdešimt.

— Ne, aš tiktai juokauju. Jis geras. Labai kruopštus. Na, štai, atėjome.

Jos sustojo prie dvivėrių durų, seselė pastūmė vieną pusę ir praleido Keitę. Įėjo į nedidelį, baltai išdažytą anesteziologo kambarėlį. Lentynos pilnos butelių, ampulių ir dėžių su poodiniais švirkštais steriliose pakuotėse. Kitos dvivėrės durys vedė į pačią operacinę.

Vos įžengusi Keitė atpažino tą pačią patalpą, kurią ji matė iš viršaus.

Ji šiurptelėjo ir nesiryžo toliau eiti, tik dairėsi į kanapėtas mozaikines grindis, į žalsvas plyteles ant sienų, masyvią lempą su gaubtu, plieninį stalą po ja, atitvertą pasiruošti operacijai vietą su dviem plieninėmis praustuvėmis bei popierinių rankšluosčių įtaisą, elektros lizdus, į spalvotas, nuo lubų nusileidžiančias dujų linijas, du laikrodžius, į robotą panašų anestezijos aparatą su tylinčiais monitoriais ir tamsiais ekranais, į aukštai esančius matinio stiklo langus. Akys vėl nukrypo į lempą. Seselė ją stebėjo.

Jai galvoje aidėjo gydytojo Svairo balsas.

Kai jūs kybojote operacinės palubėje, jūsų smegenų veikla buvo visiškai sustojusi. Tuo metu absoliučiai neįmanoma ką nors matyti... Jūs išgyvenote tipiškas pooperacines haliucinacijas, kurias sukėlė anestetinės medžiagos... Jokiu būdu negalėjote ką nors matyti.

Keitė pakėlė ranką ir palietė vieną metalinį strypą, einantį aplink lempą. Pilvą pervėrė aštrus skausmas. Ji susigūžė.

— Aš noriu pažiūrėti, kas yra ant šito gaubto viršaus.

Seselė pažiūrėjo į ją lyg į išprotėjusią, paskui apvertė lempą.

— Visiškai nieko.

Ji atlaidžiai šyptelėjo Keitei.

Tačiau Keitė į ją nekreipė dėmesio. Pastėrusi spoksojo į kupolo formos kreminį gaubtą, į juodu spalvikliu ant jo nupieštą trikampį. Didžiulis ryškus trikampis su keista vingiuojančia linija viduje. Lyg kelio ženklas.

Į savo palatą Keitė grįžo tokia pavargusi, kad pirmiausia atsisėdusi į fotelį pailsėjo ir tik po to nusirengė ir atsigulė į lovą. Netrukus seselė, kurią ji matė praėjusį vakarą, atnešė padėklą su pietumis.

— Ar ligoninėje yra informacijos biblioteka? — paklausė Keitė.

— Taip, Ficherberto priestate. Bet ji skirta tiktai medicinos persona-

lui ir studentams. Dar yra maža bibliotekėlė Karalienės Elžbietos korpuso poilsio kambaryje, jeigu norite ką nors paskaityti.

Seselei išėjus, Keitė spoksojo į maistą. Salierų sriuba. Troškinta jautiena. Saldūs drebučiai. Širdis daužėsi, kraujas pulsavo venose, ausyse spengė. Operacinėje ji paklausė seselės, ką tas ženklas reiškė, bet ji suglumusi tik pagūžčiojo pečiais ir pasakė, kad ten turbūt elektrikų išmonė. Keitė nesiryžo per daug jos kamantinėti, kad neatkreiptų dėmesio į tokį domėjimąsi.

Tačiau dabar ji buvo tikra, kad matė ne haliucinacijas. Ji buvo ten, aukštai, pakilusi iš savo kūno. Ir matė, kaip gydytojas Svairas sukeitė buteliukus. Ir jis melavo sakydamas, kad tai buvo haliucinacija.

Keitė pragulėjo visą popietę, nes buvo per daug pavargusi kur nors judėti. Buvo atėję jos aplankyti Edis Biksas ir Džoana Beinz, atnešė laikraštį ir kelis žurnalus bei šokoladų, o Hovardas Mičelas, kino kritikas, atnešė krūvą knygų, kurias perdavė knygų apžvalgininkas.

Surinko Doros Rankorn telefono numerį, bet įsijungė atsakiklis, ir Keitė paliko žinutę jai paskambinti. Vakare seselė pamatavo temperatūrą bei kraujospūdį ir suleido vaistus. Ją vėl aplankė rimtasis jaunas gydytojas ponas Amritsenas — užėjo dirstelėti į siūles. Gydytojas Svairas nepasirodė.

Kitą rytą po pusryčių ji atsikėlė, vėl apsirengė, patikrino, ar rankinėje tebėra jos bloknotas, ir leidosi ieškoti Ficherberto priestato. Šiandien jautėsi tvirtesnė, nebereikėjo taip dažnai stabčioti. Teko du kartus klausti kelio, kol pagaliau surado tą kurioziškos išvaizdos odeono tipo statinį, prasmegusį masyvių pastolių ir šlakbetonio blokų karkaso — tebestatomo studentų flygelio — šešėlyje.

Varinė lenta prie įėjimo į Tomo Stanmoro biblioteką nurodė, kad ji buvo pastatyta iš velionio sero Tomo Stanmoro, baroneto, palikimo. Bibliotekoje iš karto pasitiko nedidelė romėnų rankų darbo gaminių ir keramikos dirbinių parodėlė. Jos eksponatai, kaip teigė užrašas už veidrodinio stiklo lango, buvo rasti 1928 metais, kasant šio priestato pamatus. O pati biblioteka didesnė, negu ji tikėjosi: su centriniu atriumu, knygų lentynos užėmė du aukštus, kampuose sukosi spiraliniai laiptai. Ąžuoliniai stalai, odinės kėdės aukštais atlošais. Kur ne kur sėdėjo studentai, apsirengę pa-

prastais drabužiais kaip ir ji pati, jauni medikai baltais chalatais, ūsuotas vyras tvido kostiumu, kurio povyza rodė jį esant universiteto dėstytoją, ir senyvas vyras, matyt, į pensiją išėjęs gydytojas konsultantas. Šalia jo gulėjo A. J. Davey knyga „Anestezijos išaiškinimas".

Bibliotekininkė, šešiasdešimties su viršum metų moteris standžiomis žilomis garbanomis, sėdėjo už mikrokortų įrenginio, apsupta metalinių kartotekos spintų ir medinių raidinės dalykinės rodyklės spintelių.

Keitė visada mėgo bibliotekas, todėl iš karto pasijautė kaip namie. Ji priėjo prie tos moters laikydama kišenėje špygą, kad toji nepradėtų aiškintis jos tapatybės. Moteriškė maloniai nusišypsojo.

— Aš rengiu projektą apie gydytoją Svairą, — kreipėsi Keitė. — Ar turite jo darbų?

— Taip. Juos rasite kitame gale, kairėje, ieškokite skyriuje „Neurologija". Ar reikia ko nors konkretaus?

— Mane domina jo darbai apie epilepsiją.

— O, taip, jo visi darbai šia tema. Ar reikia ir jo straipsnių?

— Prašau.

— Tuoj išimsiu.

Keitė nuėjo prie nurodytų lentynų ir pamatė skyriaus pavadinimą. Neurologija. Perbėgo akimis per knygų eiles. Anesteziologo pavardę netrukus aptiko ant vienos aptrintos knygos nugarėlės antroje lentynoje nuo viršaus: „*Status Epilepticus*. Nauji atradimai diagnozuojant ir gydant". Autorius — Dr. H. Svairas. MB. BS. FFARCS*.

Ji išsitraukė tą knygą.

40 skyrius

Lapkričio 4 d., sekmadienis

Laukai ir jūra buvo užkloti lygiu miglos kilimu. Išlekiančių varnėnų pulkai traukė į pietus, plasnodami aukštai virš chaotiškai susispietusių Prinço

* *MB — Bachelor Of Medicine* — medicinos mokslų bakalauras; *BS — Bachelor of Surgery* — chirurgijos bakalauras; *FFARCS — Fellow of the Faculty of Anaesthetists of the Royal College of Surgeons* — Karališkojo chirurgų koledžo Anesteziologijos fakulteto mokslinės draugijos narys.

regento ligóninės stogų ir tolyn per Lamanšą. Kur kas žemiau kirai suko ratus, savo riksmais tarsi jūros gelmių atbalsiais karpydami bevėjį rytą. Mažosios palatos langai giedrėjo, už jų išniro kaminų puodynės ir geltonas statybų kranas.

Pusryčiams Keitė gavo kukurūzų dribsnių ir dabar godžiai sėmė iš dubenėlio paskutinius saldaus pieno lašus. Paskui ji nupjovė įdubusį virto kiaušinio viršų ir ant suzmekusios skrudintos duonos riekės užsitepė margarino „Flora". Jautėsi stipresnė, nors kelias praėjusias dienas prastai miegojo, vis budinama baimių ir besiplakančių minčių.

Praėjusią savaitę ji didžiumą laiko praleido bibliotekoje ir kalbėdama telefonu. Gydytojas Martis Morganas, *News* straipsnių apie mediciną autorius, buvo neįkainojamas. Jis nežinojo, kodėl jai prireikė prašomos informacijos, tačiau sugebėjo surinkti jai viską. Gydytojas Svairas daugiau jos neaplankė, ir Keitei pasirodė, kad seselėms buvo nurodyta su ja apie jį nekalbėti. Ji stengėsi apklausti jas visas apie Salę Donaldson ir tą anesteziologą, tačiau kaskart jos rasdavo dingstį kuo skubiausiai dingti iš palatos.

Jai paskambino Dora Rankorn ir patvirtino, kad pirmadienio rytą iš tiesų buvo apsilankiusi ir Keitė jai atrodžiusi labai apsnūdusi. Keitė padėkojo, pažadėjo tos žinios nepamiršti, nors ir nelabai ją supranta. Dora Rankorn patikino, kad galų gale supras. Dar Keitė pažadėjo grįžusi iš ligoninės paimti iš jos interviu laikraščiui, ir mediumė liko patenkinta.

Vakar ponas Amritsenas išėmė siūlus. Šį rytą ji keliaus namo. Patrikas turėjo sugrįžti praėjusią naktį iš Belgijos. Jis ir pasiims ją iš čia po poros valandų. Labai norėjo pasiimti.

Po pusryčių gydytojas neurologas Naitingeilas vizitavo ją jau trečią kartą tą savaitę. Naitingeilas buvo maždaug keturiasdešimties metų amžiaus, atlaidžiai pašaipaus, gana gražaus veido, kuris priminė jai Patriką Sveizą. Anksčiau tą savaitę jis atliko EEG ir keletą kitų tyrimų. Taukšendamas tikrino jos refleksus, smeigtuku badė kojų bei rankų pirštus ir kaktą, uždavinėjo vieną po kito trumpus klausimus, paskui gražiai nusišypsojo, kaip ir pridera gydytojui, mokančiam elgtis su ligoniu, ir pasakė, kad viskas atrodė „absoliučiai gerai".

Netrukus po jo pasirodė jaunas gydytojas praktikantas ir nurodė, jog jai nevalia grįžti į darbą dar dvi savaites. Jis davė jai receptą skausmo malšinamiesiems vaistams ir pasakė, kad gali jų įsigyti ligoninės vaistinėje. Paskui ji nusiprausė po dušu ir išsitrinko galvą.

Keitė atitraukė plastikinę užuolaidą, išlipo iš gilios emaliuotos vonios ir rankšluosčiu išsišluostė plaukus priešais aprasojusį veidrodį, tyrinėdama dvi įpjovas veide. Jos buvo apšašusios, gijo gerai. Veidas išbalęs, strazdanos vos matėsi, paakiai papurtę. Didžiulė mėlynė ant kairiosios krūties jau pradėjo blankti. Oda dešinėje krūtinės ląstos pusėje buvusi nubrozdinta, kojos irgi nusėtos mėlynėmis. Ant pilvo juodavo pjūvio brūkšnys.

Ji įsijungė plaukų džiovintuvą. Karštas srautas maloniai glostė, skrajojantys plaukų kuokšteliai ir džiūstančio lanolino šampūno kvapas taip pat gerai nuteikė. Kaip visada rūpestingai išsivalė dantis, pasitepė dezodorantu pažastis, tekštelėjo tualetinio vandens „Fidji“ aplink kaklą ir šiek tiek ant klubų bei šlaunų. Kvapas džiugino, kėlė nuotaiką, išvaikė iš šnervių sanitarinį ligoninės tvaiką.

Ji pasidažė, permąstydama tolesnius savo veiksmus. Dar nepranešta draudimui apie „Volkswagen“. Įdomu, ar jis pataisomas, ar yra reikalingų daiktų bagažinėje arba dėtuvėje. Ir iš viso neaišku, kur automobilis dabar.

Drabužiai, kuriuos ji vilkėjo, kai pateko į avariją, buvo tvarkingai sulankstyti ir sudėti į pilką plastikinį maišelį. Kėlė šiurpą kraujo dėmės ant palaidinukės, bjauriai perrėžtas kostiumėlio švarkas ir sijonas, tačiau šiltasis kupranugario vilnos paltas beveik nenukentėjo — tebuvo viena menkutė proplėša — jis tiks parvažiuoti šiandien namo. Apsirengė švariais apatiniais drabužėliais, užsitempė megztinį, džinsus ir apsiavė batus, vėl žiūrėjo į save priešais veidrodį, paskui atsisėdo į krėslą prie lovos, išsiėmė iš rankinės „Microlife“ ir pradėjo tyrinėti užrašus.

Tylioji tamsiaplaukė seselė atėjo paklausti, ar jai nieko nereikia. Ne, Keitei nieko nebereikėjo. Paskui ji vėl bandė sutelkti dėmesį į „Microlife“ užrašus, tačiau mintis, kad bet kurią akimirką gali pasirodyti Patrikas, per daug blaškė ir trukdė susikaupti.

Vėl susirūpinusi savo išvaizda, ji nutarė šoktelėti į vonios kambarį ir dar bent kiek pasigražinti, jau stvėrė rankinę, bet buvo per vėlu. Pasigirdo belstelėjimas į duris.

— Užeikite, — pasakė ji.

Įžengė Patrikas Donoghju.

— Sveika! — švelniai ištarė jis.

Buvo apsirengęs tvido paltu, mėlynu megztiniu aukšta atlenkiama apykakle, džinsais, apsiavęs nutrintais juodais batais ir atrodė dar šauniau

negu anksčiau. Jis stabtelėjo, veidas mažumėlę ištįso, kai pamatė visus įbrėžimus ir mėlynes.

— Sveikas. — Keitė nevykusiai šyptelėjo ir gūžtelėjo pečiais, nervingai atmesdama plaukus, sutrikusi ir išsigandusi, kad jos puoselėtos viltys sužlugs. — Ačiū, kad atvažiavai, — suvapėjo ji. — Tikrai nereikėjo. Aš...

Patrikas priėjo, švelniai uždėjo jai ant pečių rankas ir pabučiavo į abu skruostus. Nenukeldamas rankų žvelgė į jos veidą, akis.

— Atrodai gražiai.

— Aš esu sukiužėlė!

— Gražiausia sukiužėlė mano gyvenime.

Keitė tylėdama žiūrėjo į jį. Patrikas, irgi neatitraukdamas akių, prigludo prie jos. Keitei užgniaužė gerklę, ji nugurkė susikaupusias seilės. Lūpos susiliętė. Jos tokios minkštos, šiltos, švelnios. Jie pasibučiavo lengvai, po to dar kartą, jau ilgiau, ir ji užsimerkė, trokšdama niekada neatsitraukti.

Lūpos atsiskyrė iš lėto, nenoriai. Keitė atsimerkė. Troško taip stovėti čia su juo amžinai. Skruostai susilietė, jie apsikabino, aštrūs šeriukai buvo tokie mieli ir vyriški, ir ji tirpte tirpo nuo jo lytėjimo, odos šilumos, skendo gaiviame citrininiame jo plaukų dvelksme, megztinio vilnos, sodraus odekolono ar talko kvapuose. Jo tvido palto pūkeliai kuteno kaklą, tačiau ji nekreipė dėmesio.

Patrikas atsitraukė per visą tvirtų rankų ilgį, tebelaikydamas jas ant pečių. Giedros žalios akys tyrinėjo Keitės veidą, paskui prie jos skruosto švelniai glustelėjo sugniaužtas jo kumštis.

— Atrodai, lyg būtum savaitę atostogavusi.

Jos akys sudrėko, bet ji stengėsi nepravirkti, tik ne dabar. Ji parodė į gėles:

— Ačiū, jos nuostabios.

— Gerai. — Jis mostelėjo į krepšį ir į pilką plastikinį maišelį. — Čia tavo daiktai?

— Taip.

— Aš privažiuosiu prie įėjimo.

— Nereikia. Galiu nueiti.

— Palikau automobilį aikštelėje. Jis toli. — Patrikas pakėlė abu krepšius. — Susitiksime maždaug po penkių minučių prie pagrindinio įėjimo.

Kai jis išėjo, kambarys staiga ištuštėjo. Teliko nepaklota lova ir rytiniai laikraščiai. Keitė koridoriumi lėtai nupėdino prie lifto.

Patriko automobilis stovėjo aptrupėjusiame portike, šalia ženklo „Stovėti draudžiama“ ir priešais greitosios pagalbos automobilį. Tai buvo apdaužytas oranžinės spalvos „Alfa Romeo“, dvivietis, su rūdžių pragraužtomis skylėmis durelėse, keliose vietose užlopytas juodomis juostelėmis.

— Bijau, kad ne toks patogus kaip greitosios pagalbos automobilis, — pasakė Patrikas atidarydamas jai dureles.

— Tikrai miela, kad atvažiavai.

Ji nusileido į žemą kietą sėdynę ir ištiesė kojas. Kol segėsi saugos diržą, Patrikas sumetė į bagažinę krepšius, atsisėdo prie vairo ir uždarė dureles. Salonas atsidavė alyva, brezentu ir buvo kuklus: tiktai mažos apvalios skalės, pakreiptos į vairuotojo pusę, ir paprasti guminiai kilimėliai po kojomis. Jokių puošmenų. Variklis pasiurbė, paskui riaumodamas užsivedė. Iš radijo garsiai trenkė popmuzika, tačiau jis ją išjungė. Į šonus purtėsi pavarų perjungimo svirtis.

— Na, tai kaip jautiesi? — paklausė jis.

— Puikiai.

Bet jos širdis spurdėjo lyg į spąstus patekęs paukštis.

Jis suėmė Keitės ranką, spūstelėjo, paskui švelniai perbraukė pirštais per krumplius.

— Nerimavau sužinojęs apie autoavariją.

Jis vėl spūstelėjo jai ranką, paskui nenoromis uždėjo plaštaką ant pavarų svirties ir stumtelėjo į priekį. Atleido rankinį stabdį, sugniaužė storą medinį vairą, rampa nusileido į pagrindinę gatvę ir įjungė dešinįjį posūkį.

Keitė atlošė galvą į atramą ir žiūrėjo į jį. Apykaklė pastatyta, veidas po tamsiu lubų skliautu išryškėjęs šoninio lango fone. Trumpi rudi plaukai susitaršę — kaip visada. Ji jautėsi saugi matydama iš jo trykštančią fizinę ir dvasinę jėgą — be galo saugi ir drąsi.

— Na, tai papasakok, kas atsitiko, — tarė jis.

Saulė maloniai šildė pro jos šoninį langą. Vyrukas odine baikerio striuke ėjo susikibęs rankomis su mergina, užsitempusia storą džemperį. Normalus gyvenimas, pagalvojo ji stebėdama, kaip jie sustojo, pasibučiavo, kaip mergina erzindama kažką pasakė ir bandė nubėgti, kaip vyrukas laikė ją nutvėręs už rankos, prisitraukė artyn ir vėl pabučiavo.

— Ar tu tiki gyvenimu po mirties? — paklausė ji.

— Aš esu katalikas, — pasakė jis. — Bent jau buvau augintas kaip katalikas — iki keturiolikos metų.

— Nebesi katalikas?

— Mano dėdė, tėvo brolis, mirė nuo vėžio. Ilgai kentėjo, ir mano tėvas dėl to labai sielojosi. Praėjus kelioms dienoms po laidotuvių, vieną vakarą tėvas atėjo į virtuvę ir pasakė: „Dieve, aš taip stengiausi visą savo gyvenimą tavimi tikėti, ir jeigu Tu iš tiesų esi, privalai paaiškinti, kodėl pasiėmei Syną. Duosiu tau parą laiko atsiųsti man ženklą, jog esi, antraip turėsiu nustoti tavimi tikėjęs."

— Ir jis sulaukė ženklo? — paklausė ji.

— Ne. — Kurį laiką jis vairavo tylėdamas. Ji negalėjo suprasti, ar jo veide atsispindi nusiminimas, ar apgailestavimas. — O kaip tu, Keite? Ar tu tiki?

— Nežinau.

Ir čia pat išgirdo Doros Rankorn balsą.

Jis buvo aštuoniolikos metų, kai žuvo, bet jūs tebesate jo mažoji sesutė, ir jis nori jumis rūpintis.

Po to Hovio balsas.

Ei, Maže, kvailute!.. Argi tau nesakiau?

Tas trikampis ant lempos. Plūduriavimas palubėje. Atsiskyrus nuo kūno.

Neįmanoma.

Išskyrus tai, kad ji matė tą ženklą. Nebent operacinės lempa buvo apversta. Nebent...

Keitė papasakojo Patrikui, ką ji padarė jiedviem drauge pavakarieniavus: kaip įsibrovė į laidojimo biurą ir pasiėmė nagą. Kaip Donaldsonams patarė atlikti privatų skrodimą ir kaip Salės Donaldson kūnas buvo kremuotas praėjus vos kelioms valandoms po šio jų reikalavimo.

Jie važiavo žiedine sankryža, pro Rūmų tiltą ir pakrante. Saulė ištirpdė rūką, palikdama skystą miglelę, po kuria jūra tyvuliavo tokia lygi ir spindi, tarsi būtų nupoliruota. Ant plūduro tupėjo kiras. Pasivaikščiojimo takas pilnas žmonių. Ji pavydėjo jiems nerūpestingo sekmadienio, pavydėjo, nes jiems galbūt neteko regėti jaunos moters veido, kuri bandė ištrūkti iš karsto. Pavydėjo, nes jie turbūt niekada nebuvo palikę savo kūnų ir nekybojo palubėje, žiūrėdami iš viršaus į operacinės lempas ir save pačius.

Keitė šiek tiek pravėrė langą ir įkvėpė druskos, rūdijančios geležies ir pūvančių dumblių kvapo. Jūra visada jai sukeldavo stiprius jausmus — vienu metu ir liūdesį, ir džiaugsmą. Paskui tą kvapą permušė kepamo maisto

tvaikas ir sukėlė jai šleikštulį. Ją pykino pats važiavimas automobiliu, todėl Keitė tylėjo, bandydama suvaldyti skrandį.

Automobilis pasuko ir ėmė kilti į kalvą.

— Ar gerai jautiesi? — švelniai paklausė Patrikas.

— Gerai, — pasakė ji.

Po ja kabėjo operacinės lempa, o dar žemiau po žaliais apklotais gulėjo jos kūnas. Seselė įbėgo į operacinę ir padavė stiklinį buteliuką gydytojui Svairui. „Lignokainas", — pasakė ji. Paskui gydytojas Svairas nepastebimai įkišo jį į kišenę ir išsiėmė kitą.

Gydytojas Martis Morganas telefonu jai pasakė, kad lignokainas naudojamas sustojus operuojamo paciento širdžiai. Tai buvo standartinis vaistas širdžiai atgaivinti.

Tad kodėl, po velnių, gydytojas Svairas jo sąmoningai nepanaudojo?

Krestelėjimas, trakštelėjimas. Jie jau sustoję šalia kito automobilio, prie jos namų.

— Tu iššok, o aš važiuosiu paieškoti vietos, — pasakė Patrikas.

— Važiuosiu su tavimi.

— Ne, tu eik į vidų. Nėra taip šilta.

Ji išlipo ir atidarė paradines duris. Kaip visada prieangio grindys buvo nuklotos laiškais, laikraščiais, reklamine medžiaga ir vietinių barų, parduodančių maistą išsineštinai, valgiaraščiais. Čia mėtėsi ir keli jai adresuoti laiškai bei jos užsisakyti *The Independent* egzemplioriai. Ji atsargiai, saugodama žaizdą, viską susirinko. Paliko Patrikui neužrakintas duris ir užkopė siaurais laiptinės laiptais. Iš viršutinio aukšto sklido siaubingas muzikos dunksėjimas.

Įkišo į spynelę raktą, pasuko ir stumtelėjo duris. Vos spėjo įkelti koją į prieškambarį, kai ant jos metėsi kažkoks tamsus padaras, kirto į veidą, griebė už plaukų.

Iš siaubo ji šoko atatupsta ir atsitrenkė į durų staktą. Laikraščiai ir vokai pabiro ant grindų. Keitė mojavo rankomis aplink save. Kažkas lyg peiliu kirto į riešą, bjauriai sušnypštė.

Jai gerklėje įstrigo klyksmas. Keitė puolė atgal, yrėsi per orą, tirštesnį už vandenį, kol pagaliau vėl atsidūrė laiptinėje, atsiplėšė nuo viso to siaubo, springdama savo klyksmu, bandydama jį išspjauti.

Vis dar traukėsi atbula nuo tos sulaižytos juodos katės, kuri pasiutusiai blaškėsi po prieškambarį, paskui užšoko ant staliuko ir sėdėjo nekru-

tėdama kaip šlykšti skulptūra. Jos galvos viršus buvo dailiai nupjautas nuo ausies iki ausies, atsivėrusioje ertmėje matėsi smegenys, plikos, žvilgančios, rausvokos smegenys, lyg raudonais siūlais išraižytos kraujagyslėmis. Grindys nusėtos išmatomis ir šlapimo pėdsakais.

Paralyžiuota siaubo spoksojo į katę, lyg per sapną girdėdama laiptais kylančius žingsnius. Katė lėtai išrietė kaklą, galvą, tartum atsiliepdama į gyvatės kerėtojo melodiją, apsisuko, o sukdamasi sekundėlę įsmeigė į Keitę akis. Po to konvulsiškai sudrebėjo, beprotiškai trūktelėjo ir pradėjo kraipytis, daužytis šnypšdama, putodama, kol pagaliau išseko ir sudribo; taip tysojo kas kelias sekundes suvirpėdama, tarsi per ją būtų leidžiama elektros srovė.

41 skyrius

Lapkričio 4 d., sekmadienis

— Gryna nesąmonė, kitaip nepasakysi, — pareiškė policininkas. Jis stovėjo apsirengęs mėlyna seržo uniforma, plačiai išsižergęs, susidėjęs už nugaros rankas, jose laikė kepurę. Trisdešimt penkerių metų, tvirto sudėjimo vyras buka nosimi ir trumpai pakirptais plaukais. Veidas perkreiptas šoko. — Tas, kas šitaip padarė, negali vadintis žmogumi.

Keitė sugniaužė riešą, apklijuotą „Elastoplast“ pleistru, stengdamasi bent kiek apmalšinti gilaus įdrėskimo dilgsėjimą. Ji neįsiminė nei jo, nei su juo prisistačiusios policininkės pavardės. Toji daili dvidešimtmetė sėdėjo priešais ją. Rudi plaukai sukelti, susegti, akys didžiulės, mėlynos. Nepaisant santūriai ryžtingos išvaizdos, jai kalbant sklido nuoširdus, vaikiškas švelnumas.

Man rodo katę. Kažkas keista su ta kate. Jis liepia nieko nedaryti, kai ją pamatysite.

Jie bandė nukelti katę nuo staliuko, bet kai tik priėjo, ji iš karto kirto nagais, o užmesti antklodės nenorėjo, bijodami sudarkyti jos atviras smegenis. Policija taip pat jos nelietė ir radijo ryšiu iškvietė veterinarą.

Viskas buvo ištraukta iš stalčių ir išmėtyta ant grindų. Kelnaitės, triko, kojinės, keliaraiščiai ir dar tos Tonio, buvusio jos meilužio, išmonės. Tai jis atnešė tą kvailą juodą liemenėlę ir kelnaites. Liemenėlės dubenėlių cen-

trai nukirsti, tas pat padaryta ir su šakumo centru. Kartą jis įkalbėjo jais apsirengti, ir Keitė pasijautė labai nepatogiai, kaip ir dabar, į tas drapanėles vien žiūrėdama. Nesuprato, kodėl visa tai tebelaikė — matyt, dar ruseno viltis, kad jis kurią dieną apsireikš ir jiedu vėl susieis.

Čia pat mėtėsi seni laiškai, nosinės, banko ataskaitos, per galvą užsivelkami megztiniai, kažkada dovanotas „Crabtree and Evelyn“ muilo komplektas, kuriuo ji taip ir nepasinaudojo, ir padėkliukų su Viktorijos laikų Londono vaizdais dėžutė. Ant tualetinio staliuko veidrodžio prilipdytas bjaurus lapelis su iš laikraščio iškirptomis ir priklijuotomis raidėmis:

ŠTAI KĄ DARO TAVO DRAUGAI.

— Ar dėl ko nors nesutariate su kaimynais, panele Hemingvėj? — paklausė policininkė.

— Kiek žinau, ne.

— O šeimyniniai konfliktai?

— Šeimyniniai?

— Neturite kokio pagiežingo buvusio draugo ar panašiai?

Ji dirstelėjo į Patriką, paskui nusuko akis į langą, už kurio žvilgėjo administracinio pastato langai.

— Ne.

— Ar dar kas nors turi jūsų namų raktą?

Policininkės žvilgsnis nukrypo į nukapotą liemenėlę.

Keitė susigūžė.

— Ne.

— Lango skląstis neužšautas, bet jis puikiausiai matomas iš gatvės. Labiau panašu, kad įeita pro paradines duris — visiškai nesunku, o paskui arba atsirakino kokiu nors įrankiu, arba turėjo raktą. Čia sena „Yale“ spynelė. Bet kas galėjo atidaryti duris paprasčiausiai brūkštelėdamas kreditine kortele per jų tarpą. Ar kuris nors kaimynas turi raktą?

Niūrus administracinis pastatas uždarytas savaitgaliui, langai tamsūs, ant stulpelių automobilių stovėjimo aikštelės gale sukabintos grandinės.

— Ne, — pasakė Keitė.

— Ar turite valytoją?

— Ne. Vienam savo bendradarbiui, Edžiui Biksui, buvau davusi raktą praėjusį sekmadienį. Jis su kita bendradarbe užėjo paimti man keleto drabužių ir prausimosi reikmenų.

— Ar gerai juos pažįstate? — paklausė policininkas.

— Nelabai gerai, bet vis dėlto esame draugai. Nė vienas iš jų jokiu būdu nebūtų šitaip pasielgęs.

— Mes pasikalbėsime su jais, — pasakė policininkė. — Galbūt jie ką nors matė.

Sučirškė durų skambutis. Keitei būtų tekę praeiti pro katę, kuri vėl letenomis kapstė orą. Patrikas mostelėjo jai likti vietoje ir pats, remdamasis nugara į sieną, praslinko pro gyvūną.

Už durų stovėjo žemaūgis vyras aptriušusia mėlyna striuke, rankoje laikė metalinį lagaminėlį. Jo plikė, iškilusi virš šiurkščių plaukų raizgyno, atrodė kaip kiaušinis lizde, o didelė kumpa nosis beveik rėmėsi į skurdžius ūselius. Akys kaip juodi karoliai įsodintos už storų akinių stiklų.

— O, varge, — pasakė jis išvydęs katę. — Aš esu Denisas Jeptonas, veterinaras. — Jis paguldė lagaminėlį ant žemės, atsiklaupė ir jį atsegė. Išsitraukė hipoderminį švirkštą ir mažą buteliuką, pritraukė į švirkštą skysčio ir stvėrė katę už pakarpos. Ji įnirtingai, tačiau beviltiškai daužėsi, o jis mikliai bakstelėjo po uodega adatą, ir po kelių sekundžių ji suglebo.

— Aš tik nuraminau ją kelioms minutėms. — Jis pažiūrėjo į Keitę, į policininkus. — Šita katė yra iš laboratorijos.

Nejudanti katė staiga paveikė Keitę dar labiau. Užmetusi žvilgsnį į šlykštų pjūvį ir į atidengtas žvilgančias smegenis, ji skubiai nusigręžė ir vos sulaikė kylančią tulžį.

— Ar jie šitaip elgiasi su gyvūnėliais? — paklausė policininkas.

— Taip.

Keitė pastebėjo savo mažytį automatinio fiksavimo fotoaparatą, gulintį ant žemės po senutėliu prisukamu patefonu. Nugarėlė atidaryta, juostelė išimta. Kažkam reikėjo tos juostelės. Bet joje nieko nebuvo: prieš eidama į laidojimo biurą ji įsidėjo naują, labai jautrią juostą, kurią jai davė Edis Biksas, tačiau nieko nenufotografavo.

— Nupjauna jiems viršugalvius? — nepatikėjo policininkas.

— Taip, kadangi reikia atidengti smegenis, jeigu nori tiksliai įstatyti elektrodus.

— Kokius tyrimus jie atlieka?

— Bando vaistus, tiria reakcijas į stimuliatorius, atlieka eksperimentines operacijas. Katės — tinkami objektai: jų smegenys gerai išsivysčiusios.

— Panele Hemingvėj, jūs sakėte, kad esate *Evening News* laikraščio korespondentė, — tarė policininkas.

— Taip.

— Ar neparašėte ko nors, kas... e... būtų supykdę gyvūnų teisių gynėjus?

Ji minutę patylėjo.

— Taip, — pagaliau atsakė. — Praėjusį šeštadienį *News* išspausdino mano straipsnį. Jis buvo labai smarkiai paredaguotas.

— Kaip tai?

— Jį parašiau po to, kai į kailiadirbio patalpas Braitone buvo įmestas padegamasis užtaisas. Tame straipsnyje kritikavau gyvūnų teisių gynėjų metodus, tačiau jis pasirodė daug tulžingesnis, negu aš norėjau.

— Aš jį skaičiau, — pasakė policininkė.

Policininkas pasitrynė nosį.

— Ar dar neišsiaiškinote, kas dingo?

Juosta. Bet tada turėčiau paaiškinti, kodėl ją įsidėjau.

— Ne.

— Juk nereikia priminti, kad gyvūnų teisių gynėjai kartais būna fanatiški, — pasakė policininkas.

— Be abejo, — netvirtai atsiliepė Keitė.

— Tai paaiškintų raštelį, tiesa? Jūs verčiau smulkiai papasakokite apie savo straipsnį. Prisimenu tą padegamąją bombą. Nemanau, kad būtų ką nors areštavę. Mes galėsime pasidomėti, kokius pirštų atspaudus rado CID*.

Veterinaras tyrinėjo katės kaukolę.

— Man teks ją pribaigti. Būtų kur kas širdingiau.

— O kaip dėl šios damos apsaugos? — Patrikas pažiūrėjo į abu policininkus. — Manau, jai gresia rimtas pavojus.

— Paprašysime vietinių patrulių, kad pasektų.

— Daugiau nieko negalite padaryti?

— Labai panašu, kad kažkas smarkiai pyksta ant šios jaunos damos, sere. Stengiasi ją įbauginti, įspėti, kad panašių straipsnių daugiau neberašytų.

— Aš pasiimsiu katę. Ar norėsite nufotografuoti? — paklausė veterinaras policininko.

* *Angl. Criminal Investigation Department* — Didžiosios Britanijos policijos Kriminalinis skyrius.

— Turbūt.

— Užšaldysiu ją. — Jis ištraukė iš lagaminėlio mėlyną plastikinį maišelį ir garsiai timptelėjo užtrauktuką.

— Ar negalite kaip nors jai pagelbėti? — paklausė Keitė.

— Veikiausiai ji buvo išauginta vivariume. Jeigu ir uždėtume jai dirbtinį viršugalvį, kitur ji neišgyventų.

— O dabar, panele, — kreipėsi policininkas į Keitę, — patarčiau jums pasikeisti užraktą, bet įsidėti kur kas patikimesnį. Jeigu pamatysite ką nors įtartina, iš karto skambinkite mums. Arba jei bent kiek nerimausite. Galbūt reikėtų įsitaisyti duryse akutę ir apsauginę grandinę. Man atrodo, kad čia tebuvo perspėjimas.

— O kas, jeigu atvykę rytoj rasite ją šliaužiojančią ir be viršugalvio? — pyktelėjo Patrikas.

— Patrikai, viskas gerai, — įsiterpė Keitė.

— Visiškai nemanau, kad viskas gerai.

— Yra privačios apsaugos firmos, — nurodė policininkas. — Galbūt panelės laikraštis ką nors parūpintų.

— Aišku, kad jums neteko susitikti su mūsų redaktoriumi, — pasakė Keitė, išspausdama sarkastišką šypsenėlę.

Policininkai išėjo drauge su veterinaru. Prieš pasišalindami dar pasakė, kad netrukus atvyks kriminalistai paimti pirštų atspaudų, ir paprašė pasistengti kuo mažiau ką nors liesti. Keitė juos išleido ir uždarė duris. Patrikas žiūrėjo į pridergtas grindis.

— Aš išvalysiu. Nemanau, kad jie ieškotų pirštų atspaudų ant išmatų.

— Pati susitvarkysiu. Bet prieš tai noriu pažiūrėti, ar „Geltonuosiuose puslapiuose“ yra bent vienas skubiai aptarnaujantis spynų meistras.

— Aš išvalysiu. Tau pridera ilsėtis, — tvirtai tarė jis.

— Ilsėjausi ištisas dešimt dienų.

— Tuomet skambink spynų meistrui. Aš išvalau.

Ji nuėjo prie savo palto, „Barbour“ padirbinio, kuris kabėjo ant pakabo — ten, kur jį paliko grįžusi iš laidojimo biuro, ir kyštelėjo į vidinę kišenėlę ranką.

Jo nebebuvo.

Sprando oda taip ir pašiurpo. Išsyk atgijo prisiminimai. Tylus lipšnus balsas.

Jūs matėte, kad nagai buvo nudilę ir nulūžinėję.

Galėčiau atnešti, jeigu norite. Kur galėčiau jį rasti?

Dabar viskas atgijo. Prisiminė, kaip palatoje jis apsuko jai varžtimi ranką.

Kaip įsmigo adata.

Šypseną.

Ji patikrino visas kišenes, išvertė jas, nors žinojo, kad veltui gaišta laiką, ir suprato, kas atsitiko. Ji žinojo, kas paėmė.

Keitė sukando dantis, panarino galvą, niršdama ant savęs, jausdama, kaip senka paskutinės jėgos.

— Ko ieškai? — paklausė Patrikas.

— To, ko ieškojo įsibrovėlis, — atsiliepė ji. — Ir surado.

— Ką?

— Tą nagą.

— Salės Donaldson nagą? Juokauji? Kam jis reikalingas gyvūnų globos?.. — jis nebeužbaigė, susiraukė. — Nematau jokio ryšio. Ar Salė Donaldson jiems rūpėjo?

— Gyvūnų globa čia niekuo dėta. Ligoninė — štai kas susiję.

— Ligoninė?

— Policininkas sakė, kad įsibrovėlis galėjo turėti raktą. Aš vienintelė turiu raktą. — Ji nukėlė nuo viršutinės lentynos prikaistuvį ir jį pakratė. Kažkas barškėjo. Keitė nuėmė dangtį. Ten gulėjo raktas. — Šitas — vienintelis atsarginis. Manau, kad kažkas pasiėmė raktą iš ligoninės seifo ir pasidarė dublikatą, arba paprasčiausiai jį pasiskolino.

— Kada? Katė čia išbuvo vos kelias valandas.

— Taip. Greičiausiai įkišo ją naktį. Tas, kuris žinojo, kad šiandien grįžtu namo.

— Kalbi gryniausius niekus. Nematau jokios logikos, — nesuprato jis.

— Kuo puikiausia logika, — užginčijo Keitė. — Kam užtenka sugebėjimų paveikti koronerį, patologą ir laidojimo biuro savininką, tas sugeba apsisukti ir aplink mane bei pakišti tariamą įkaltį, kad užtrintų savo apsilankymo mano bute pėdsakus.

— Tas nagas turėtų būti labai ypatingas, — pasakė jis. Ir pakštelėjo jai į skruostą. — Tu velniškai narsi — ar žinojai?

Ji nusišypsojo pasijutusi bejėgė ir silpna.

— Šį vakarą važiuoju į Londoną. Hitrou oro uoste vyks spaudos konferencija, kurią turiu nušviesti. Kodėl tau neišvažiavus su manimi ir kelioms dienoms nuo viso šito nepabėgus?

Žaliose jo akių rainelėse ji pirmą kartą išvydo rudą atspalvį, kuris tarsi sušvelnino, sušildė jas, o juoduose vyzdžiuose pamatė savo veido atvaizdą. Apsikabino jį.

— Norėčiau, — pasakė Keitė. — Labai norėčiau. Bet negaliu. Aš nebėgsiu.

Patrikas ją priglaudė stipriau.

— Tu susidūrei su kažkokiu pamišėliu.

— Ne. Tik su labai apsukriu.

— Važiuojame į Londoną.

— Negaliu.

— Kodėl?

Ji tylėdama glaudėsi prie Patriko. Jo šiluma teikė stiprybės ir ramino po ką tik patirto išgyvenimo. Paskui atšlijo, kad pamatytų jo veidą.

— Todėl kad aš visada nuo visko pabėgu. Atrodo, kad toks bėgimas nuo visko yra mano šeimos bruožas. Nebenoriu vėl to kartoti. Aš pasiliksiu.

— Prasimanymas, Keite, daugiau nieko. Pabandyk tai užmiršti. Tau reikia išgyti ir sustiprėti.

— Čia ne prasimanymas, Patrikai, o mano darbas.

Vėl stojo tyla. Po kiek laiko Patrikas tarė:

— Leisk tau padėti.

— Aš pati įklimpau į tą košę, pati turiu ir išsikapstyti. Žinau, ką man reikia daryti.

— Ką?

— Grįšiu į ligoninę ir dar kartą su juo susitiksiu.

— Su kuo?

Ji šelmiškai nusišypsojo.

— A-a. Čia jau mano reikalas.

Dabar jis žvelgė į ją su priekaištu.

— Man nesvarbu, koks tas tavo reikalas, Keite. Tačiau jeigu tokios būklės žadi kuo nors rimtai užsiimti, aš eisiu su tavimi.

— Tiktai keliauju į ligoninę.

— Salė Donaldson taip pat buvo nukeliavusi į ligoninę.

— Man reikia užduoti jam porą klausimų, tada tikrai žinosiu. Jis nepuls manęs ligoninėje. Negaliu atidėlioti: jis dar gali turėti tą nagą.

— Aš eisiu kartu.

— Noriu ten nuvykti šiandien po pietų. O tu turi važiuoti į Londoną.

— Galiu ir nevažiuoti.

— Nieku gyvu. Nebandyk susimauti savo naujame darbe dėl šito mano jovalo.

— Gerai. Klausyk, rytoj man laisva diena. Kodėl mums nenuėjus susitikti su juo rytoj?

— Žinoma, — pasakė ji nuvargusiu balsu.

Keitė jį pabučiavo, apsisuko, nuėjo į svetainę ir pasiėmė telefono abonentų knygą. Susiradusi Princo regento ligoninės numerį, surinko. Atsiliepė operatorė, ir Keitė paprašė sujungti ją su intensyviosios terapijos skyriumi.

— Intensyviosios terapijos skyrius, — pasigirdo mergaitiškas balsas.

— Ar gydytojas Svairas šiandien dirba?

— Taip, bet šiuo metu gydytojas nepasiekiamas. Jis operacinėje, skubios operacijos.

— Kada jis bus laisvas?

— Manyčiau, ne anksčiau kaip aštuntą valandą. Galbūt dar vėliau.

Keitė padėkojo ir padėjo ragelį. Su kibiru ir skuduru rankose įėjo Patrikas.

— Susisiekei su spynų meistru? — paklausė jis.

— Nieko gero. Bandysiu kitur.

Jis nuėjo į prieškambarį. Keitė pakėlė ragelį ir surinko žinomą numerį.

— „Streamline“, laba diena, — atsiliepė moteriškas balsas.

— Norėčiau užsisakyti taksi šiam vakarui. Pusei aštuonių, — tyliai pasakė Keitė.

42 skyrius

Lapkričio 4 d., sekmadienis

Po pietų nuo Atlanto atslinko žemi debesys, oras kaipmat pagedo. Aštuonių balų vėtra nukaukė per Braitono aptriušusių namų eiles, taršė reklamų lentas, švaistė šiukšles, nuo medžių draskė paskutinius rudens lapus ir tamsius šaligatvius užliejo stambių lietaus lašų kruša.

Kai taksi sustojo po stikliniu Princo regento ligoninės portiku, vėjo šuoras sumėtė jį lyg inkarą nuleidusią valtį. Keitė užmokėjo vairuotojui ir nuskubėjo į niūrų priimamąjį, atgal į pažįstamus, atsibodusius trintų bulvių, dezinfekcinių priemonių ir valiklio kvapus.

Ji pasuko pro tuščią stalą, bet kaip sugrūstus, apirusius neįgaliųjų vežimėlius ir visą nuorodų rinkinį, užkopė stačiu nuožulnumu ir pravėrė guma apkraštuotas dvivėres duris, sekdama rodyklėmis, vedančiomis į Karalienės Elžbietos korpusą, nors faktiškai į jas dirsčioti jai nebereikėjo.

Ligoninėje buvo juntama laisva sekmadienio vakaro nuotaika, medicinos personalo beveik nesimatė. Laukdama prie liftų Keitė mėgavosi savo mėlyno kašmyrinio palto šiluma. Katės sukeltas šokas atlėgo, jos emocijas užvaldė nebylus įtūžis ir ryžtas.

Kol liftas vilkosi aukštyn, jai maudė paširdžius. Galvoje skambėjo Doros Rankorn žodžiai. Bet ji nekreipė į juos dėmesio. Rūpėjo vien tai, ką privalėjo padaryti. Ji išsiėmė iš palto kišenės magnetofoną, dar kartą patikrino, ar jis parengtas, perbraukė pirštais laidelį, kuris ėjo iš kišenės pro prakirptą skylutę ir driekėsi po palto pamušalu į kitoje atlapo pusėje įsiūtą mikrofoną.

Keitė išlipo šeštame aukšte, nuėjo pro dvivėres duris su stikliniais liukais, su užrašu „Tiktai operacinės darbuotojams" link operacinių vyresniosios slaugos administratorės posto, bet nieko ten nerado. Durys priešais cyptelėjo atsiverdamos ir užsidarydamos, pro jas išėjo dvi seselės.

— Atleiskite, — kreipėsi Keitė. — Gal žinote, kur yra gydytojas Svairas?

— Taip, ketvirtoje operacinėje.

Keitė atsisėdo ant kėdės, staiga ištroškusi ir nuvargusi, ir turėjo pripažinti, kaip greitai seko jos energija. Pasigirdo subruzdimas: pro šalį vežė vyrą kreidos baltumo veidu ir su prijungtu respiratoriumi, iš paskos sekė keli medikai, po to — tyla. Anksčiau skambino jos motina, sunerimusi, kodėl ji neatsiliepė praėjusį sekmadienį ir dar kelis kartus praėjusią savaitę. Keitė pasakė, kad dieną naktį buvo užsiėmusi. Tiesiog jautėsi per daug nuvargusi, todėl apie avariją jai nepasakojo. Baigusi pokalbį, staiga ji pasijautė labai vieniša.

Ji permetė akimis užrašus, paskui pagalvojo, gal čia rastų kokį smulkių prekių automatą arba geriamojo vandens fontanėlį. Jau susiruošė kilti ir pasižvalgyti, kai virstelėjo vienos dvivėrės durys. Pro jas išėjo vyras žaliu

chalatu ir baltais batais ir dvi taip pat apsirengusios moterys. Visas trejetas iš kažko juokėsi. Paskui pasirodė dar viena moteris. Ir gydytojas Svairas, nusitempiantis chirurginę kaukę.

Jis iš karto ją pamatė, priėjo ir šiltai pasisveikino.

— Keitė! Malonu jus matyti. Ketinau pas jus užbėgti, tačiau niekaip neradau laiko. Buvo viena iš tų įtemptų savaičių. Kaip jaučiatės?

Jis nusiėmė kepuraitę ir susiglostė plaukus.

Toks pasisveikinimas ją nustebino.

— Geriau, ačiū.

— Puiku. Kada važiuosite namo?

Keitė bandė sugauti kokį nors balso virptelėjimą, dvejonę, tačiau gydytojo reakcijoje jautė tiktai švelnumą. Sukirbėjo abejonė.

— Mane šiandien išleido.

— Negali būti! Turbūt esate stipri mergaitė, kad taip greitai atsistojote ant kojų. — Jis pažiūrėjo į savo laikrodį, susiraukė. — Keista, kad ligonis išleidžiamas tokiu metu. Paprastai išrašomas rytą.

— Mane išrašė šį rytą. Grįžau susitikti su jumis. Pagalvojau, gal galėtume kur nors nuošaliai trumpai pasikalbėti. Tuo pačiu klausimu, kurį jau aptarinėjome.

— Apie jūsų atsiskyrimą nuo kūno? — Jis džiugiai išrietė antakius. — Taip, be abejo. Tačiau teks paskubėti: turiu eiti į susirinkimą. Persirengsiu, ir galėsime užbėgti į mano kabinetą apačioje. Aš tuoj.

Ji vėl atsisėdo, visiškai sugluminta tokios jo reakcijos. Ją pamatęs tikrai apsidžiaugė ir neparodė nė menkiausio ženklo, kad būtų ką nors slėpęs. Gal ji klydo.

Tačiau ji negalėjo klysti.

Svairas sugrįžo po kelių minučių, persirengęs tamsiai mėlynu dvieiliu bleizeriu, kreminės spalvos marškiniais, pasirišęs raudoną, turkišku raštu išmargintą kaklaraištį, prašmatniomis pilkomis kelnėmis ir juodais nevarstomais batais. Jo nerangus, gremėzdiškas skubėjimas priminė atakon lekiantį raganosį.

— Einam? — pakvietė jis nesustodamas.

Ji žirgčiojo šalia didesniais ir greitesniais žingsniais negu priderėjo, pilvas dilgsėjo ir tampėsi, tačiau antraip būtų nuo jo atsilikusi.

Lifte jis paspaudė apatinį mygtuką.

— Ir kaip jums sekėsi ligoninėje, Keite? — paklausė jis, kai užsivėrė durys.

— Maistas buvo geresnis negu maniau. Mane perkėlė į atskirą palatą. Bendrosios palatos buvo perpildytos ar dėl ko kito.

Ji stebėjo, ar jo veidas neišduos kokios reakcijos, tačiau ir vėl nieko tokio nepamatė. Liftas bumbsėdamas slinko žemyn, pračiuožė pro antrą aukštą, pusaukštį, pirmą aukštą.

— Padėtis pagerės, kai pastatys studentų korpusą. Prisidės kelios naujos palatos. Bet nuolat trūksta finansavimo. Jūs žurnalistė, tiesa?

— Taip.

Liftas staigiai sustojo, durys atsivėrė.

— Jums reikėtų parašyti straipsnį apie sveikatos apsaugos sistemą. Tiesiog gėda. Biudžetas, skirtas mūsų moksliniams tyrimams, apgailėtinas.

Jie išlipo į platų koridorių rūsyje, niūrų ir tuščią. Keitė įsitempė. Pusė lempų virš galvos nedegė. Palei sieną išrikiuotos tuščios lovos. Garsiai šniokštė ventiliacijos sistema. Ji neramiai apsidairė, bene pamatys kokį žmogų.

Anesteziologas vėl ėjo per greitai, ir ji skausmingai stengėsi neatsilikti; įsikišusi ranką į kišenę, prilaikė magnetofoną, kad tas per daug nesikratytų. Čia pat pasieniu driekėsi asbestu dengti vamzdžiai. Ventiliacijos garsas pamažu išdilo, ir kurį laiką tesigirdėjo vien jų batų taukšė-jimas.

Jie pakilo stačiu nuožulnumu, išėjo pro sutvirtintas duris į lauką ir perkirto tamsią, beveik tuščią automobilių stovėjimo aikštelę. Tarp šešėlių pynėsi ligoninės langų atšvaitai. Keitei rūpėjo sustoti, daugiau nebesekti paskui jį, traukti atgal į ligoninę.

Tiksliau, pabėgti.

Ji ėjo sugniaužusi iš skausmo kumščius. Pyktis įveikė baimę. Pyktis dėl sujaukto jos buto, dėl tokio poelgio su kate, dėl pavogto nago, dėl Saros Donaldson likimo ir jos vyro sielvarto, pyktis ant to pasipūtusio laidojimo biuro direktoriukščio, ant Terio Brento.

Jie neįveiks jos, niekas neįveiks, ji nesitrauks. Tik ne šį kartą. Gydytojas Svairas žinojo viską, ko jai reikėjo. Keitė išpeš iš jo visus atsakymus.

Pro šalį praskubėjo paltu apsirengusi seselė, nunėrusi galvą prieš vėją ir lietų. Keitei užteko išvysti kitą žmogų, kad pasijaustų drąsiau.

Čia saugu. Čia ligoninė. Aplinkui žmonės.

Jie praėjo pro surenkamųjų namelių eilę, pro tamsų buldozerį, statybinių medžiagų krūvą, užklotą besiplaikstančia plastikine plėvele.

Kairėje, ant kažkokio pastato stogo, iš milžiniško vamzdžio lyg iš garlaivio kamino virto garai. Jie artėjo prie „Nissen“ statybininkų namelių, išrikiuotų už aukštos vielinės tvoros. Ant vartų didžiulė raudonos ir baltos spalvos iškaba skelbė: MOKSLINIŲ TYRIMŲ SKYRIUS. ĮEITI GRIEŽTAI DRAUDŽIAMA.

Keitė uždusо, vos vilkosi iš paskos, pilvą raižė skausmai. Troško minutėlei prisėsti. Anesteziologas išsitraukė raktų ryšulį, atrakino vartus, praleido Keitę ir vėl juos užrakino. Iš nuovargio ji nebegalėjo ištarti žodžio. Jie nuskubėjo toliau. Vėjas draikė jos plaukus, lietus čaižė veidą. Praėjo pro tamsius „Nissen“ namelių langus ir sustojo prie ilgo vienaaukščio pastato. Ore sklandė nemalonus, zoologijos sodą primenantis kvapas.

Jis atrakino duris, praleido Keitę, įjungė šviesas, paskui duris uždarė ir užrakinęs jas iš vidaus įsidėjo raktus kišenėn.

— Saugumo dėlei, — šypsodamasis pasakė jis. — Čia turime daug narkotikų ir chemikalų.

Jie stovėjo mažoje užgriozdintoje laboratorijoje, prasmirdusioje aitriais chemikalais. Dienos šviesos lempos bliksėjo, padrikai spragsėdamos lyg po lempos gaubtu besiblaškančios peteliškės. Ji nusekė paskui anesteziologą pro gale esančias duris.

Jis įjungė kitos patalpos šviesas, nuaidėjo spragtelėjimas.

— Per karą čia buvo priešlėktuvinės slėptuvės, — pasakė jis. — Patalpų labirintai nusidriekia iki pat kalvos šlaito. Devynioliktame amžiuje buvo įsikūrę kontrabandininkai. Laiptai gana statūs, būkite atsargi, Keite.

Lipdama paskui jį žemyn beveik vertikaliais akmeniniais laiptais, ji laikėsi tvirtai įsikibusi turėklų. Nusileido į siaurutį koridorių, silpnai apšviestą nišoje įtaisytos lemputės. Čia buvo daugybė uždarų durų, ant kiekvienos prikabinta lentelė su pavarde. Durys už mažos virtuvėlės priklausė gydytojui H. Svairui.

Kabinetėlis mažas, be langų, kuklus ir paprastas: du dirbtine oda aptraukti krėslai priešais seną geležinį stalą, už jo — kur kas įspūdingesnis krėslas, o už to krėslo — durys, kur, Keitės manymu, buvo spinta. Čia pat stovėjo trys dokumentų spintos, knygų lentynos prikrautos medicininių žinynų, įskaitant ir jo paties knygas, taip pat keli keisti prietaisai, tačiau nesimatė nė vieno asmeninio daikto, kuris bent ką bylotų apie patį šios patalpėlės savininką. Oras troškus ir persunktas kiliminės grindų dangos bei vinilo kvapais.

— Sveikatos apsaugos ministerija nešvaisto pinigų prašmatnioms kontoroms, — pasakė jis nurodydamas jai vieną krėslą; paskui priklaupė ir įjungė orpūtį šildytuvą. — Gal norėtumėte ko nors atsigerti, Keite? Aš ketinu užplikyti tirpios kavos.

— O, taip, prašau. Ir jeigu galima, dar norėčiau stiklinės vandens.

Jis išėjo ir uždarė duris. Maudė ištąsytą skrandį. Ji atidžiai tyrinėjo patalpą, ieškodama kokio nors pėdsako, tačiau nieko svarbaus nepamatė. Įkišo ranką į kišenę, šiaip taip sukrapštė magnetofoną, įjungė, vogčia jį ištraukė, patikrino, ar veikia, ir vėl įkišo atgal. Už durų girdėjosi šniokščiantis virdulys, žingsniai, indų tarkštelėjimas.

Gydytojas Svairas įnešė padėklą su šnypščiančio vandens stikline, dviem kavos puodeliais ir pieno buteliu.

— „Perrier"* bus gerai?

— Ačiū.

— Pieno, cukraus?

— Prašyčiau juodos.

Ji tuoj pat ištuštino stiklinę, mėgaudamasi šildytuvo skleidžiama šiluma. Pastaroji ir gėrimas bent kiek atgaivino.

Anesteziologas atsisėdo šalia, užsimetė koją ant kojos, o kavos puodelį pasidėjo ant kiliminės dangos. Jis buvo užsimovęs mėlynas puskojines su pianino klavišų motyvu.

— Vadinasi, norėjote pasikalbėti.

Keitė įsitempė.

— Taip. Aš noriu sužinoti, kas vyko operacinėje.

— Viskas labai paprasta. Mes stengėmės išgelbėti jums gyvybę.

Keitė neatitraukė akių nuo jo veido.

— Ne. Nemanau. Man nepasireiškė jokia mirtina alerginė reakcija. Tai buvo melas. Jūs man suleidote kažkokių vaistų.

Jis atidžiai ją nužvelgė.

— Seselė atnešė lignokaino buteliuką. Jūs sukeitėte jį su kitu, manydamas, kad niekas nematė.

— Keite, jūs žinote, kad negalėjote nieko matyti?

— Taip. — Rangėsi nuo kavos kylantis garas. — Tuomet ką aš mačiau?

* Mineralinis vanduo.

— Praėjusią savaitę kalbėjome apie mirtį, Keite. Apie tai, kaip mes ją traktuojame, prisimenate? Kad anksčiau manyta, jog mirtis ištinka širdžiai sustojus, tačiau dabar galvojama kitaip? Kai nustoja plakti širdis, smegenys išlieka aktyvios dar devyniasdešimt sekundžių, o kartais ir ilgiau. Paskui jos pradeda greitai išsijunginėti, miršta. Po trijų keturių minučių jų funkcijos išnyksta negrįžtamai. Būtent tada žmogus laikomas kliniškai, o kai kuriose šalyse ir teisiškai, mirusiu.

Keitė gurkštelėjo kavos.

— Po smegenų mirties niekas nesugrįžta, — toliau kalbėjo jis. — Nė vienam dar nepavyko to padaryti. Tačiau smegenų mirties būklę galima imituoti: jų aktyvumą gali laikinai sustabdyti hipotermija ir kai kurie barbitūratai.

Jis sunėrė pirštus. Keitė atkreipė dėmesį į jo rankogalių sąsagas — auksinių monetų pavidalo. Jos galva, tai buvo vulgaru.

— Kadangi jus operuojant anestetikas sukėlė mirtiną alerginę reakciją, jūsų smegenų bioelektrinis aktyvumas buvo aštuonias minutes nutrūkęs. Tuo metu jūsų smegenys faktiškai buvo mirusios, be to, tuo pat metu tris minutes buvo sustojusi jūsų širdis. Jūs negalėjote ką nors matyti, girdėti, jausti, liesti arba užuosti. — Jis palinko į priekį. — Tačiau jūs matėte mane. Matėte ir tą trikampį, tiesa?

Jo akys Keitę sustingdė. Ankstesnė jų šiluma pradingo. Dabar jose spinduliavo beveik fanatiškas susijaudinimas.

— Aš jums nesakiau, kad mačiau trikampį.

— Tačiau matėte, taip? Dėl to ir grįžote į operacinę patikrinti?

— Taip, — tyliai pripažino ji. — Kadangi žinojau: jeigu tas trikampis yra, vadinasi, tikrai jus mačiau.

Jis plačiai šypsojosi, tačiau šiluma į akis nesugrįžo.

— Keite, operacinėje tuo metu buvo kilusi panika, todėl jūs galbūt apsirikote.

Ji gūžtelėjo pečiais.

— Gerai. Pasakykite, kaip aš galėjau pamatyti tą trikampį?

— Man sunku įrodyti, kaip pamatėte. Kol žmogaus smegenys aktyvios, pagrįstai manoma, kad tai gali būti paprasčiausia haliucinacija. Arba netgi telepatinis bendravimas su aplinkui esančiais žmonėmis. Vienintelis būdas nustatyti nutrūkusį smegenų bioelektrinį aktyvumą — smegenų kontrolė atliekant EEG. Jūs esate viena iš vos kelių žmonių, su kuriais man

teko susidurti, kai monitorius neatspindėjo smegenų aktyvumo, tačiau jie vėliau prisiminė, kad buvo atsiskyrę nuo savo kūnų.

— Kodėl mane kontroliavote?

— Aš laikau EEG monitorių operacinėje, nes jis reikalingas mano moksliniam tyrimui.

— Moksliniam tyrimui?

— Taip. Tai viena iš mano sričių. — Jis patylėjo. — Taip smarkiai nesirūpinkite. Visada labai nuostabu, nes pašėlusiai įdomu! Neįtikėtinai įdomu dėl trijų priežasčių. — Jis pradėjo lenkti pirštus. — Pirma, jūs sugebėjote kuo smulkiausiai viską prisiminti, nors buvo išnykusios smegenų funkcijos.

— Mano žurnalistinė praktika, — ironiškai tarstelėjo ji.

Anesteziologas į jos pastabą neatkreipė dėmesio.

— Antra, jūs sugebėjote matyti dalykus, kurių, esant tokios būklės, visiškai neįmanoma matyti. Visą veiklą operacinėje. Trikampį.

Jo žvilgsnis tapo tarsi maniako ir Keitę erzino.

— Ir trečia: įvertindami jūsų jaučiamą skausmą ir tą momentą, kai skausmas liovėsi, mes galėjome tiksliai nustatyti, kada jūs atsiskyrėte nuo savo kūno. — Jis patylėjo. — Tą akimirką, kai visiškai išnyko jūsų smegenų elektrinės bangos.

Atrodė, kad šildytuvas ėmė pūsti šaltą orą.

— Yra ir ketvirtas faktorius, reikalingas absoliučiam įrodymui, — pasakė jis.

— Koks?

— Baikite gerti kavą, ir aš parodysiu.

Jis palaukė, kol ji ištuštino puodelį, paskui atsistojo ir atidarė duris už rašomojo stalo. Uždegęs ten šviesą, jis mostelėjo jai įeiti.

Patalpa buvo kelis kartus didesnė už kabinetą, kairėje — dar vienos durys. Kambario viduryje stovėjo tinklinis narvas, užkeltas ant baltų izoliatorių.

Keitė už savęs išgirdo spragtelėjimą, tarsi anesteziologas turėtų vargo uždarydamas duris, ir atsigręžė. Gydytojas Svairas kažką kyštelėjo kišenėn. Čia tvyrojo negyva, sunki atmosfera, kuri sukėlė jai klaustrofobijos jausmą.

— Neatrodo, kad džiaugtumėtės savo patirtimi, Keite. O reikėtų, — pasakė jis.

— Man ji atrodo vaiduokliška.

— Jūs gana mitriai pastveriate pirmam laikraščio puslapiui tinkančią sensaciją žiūrėdama į merginą, kuri galėjo būti palaidota gyva, bet ne į pačią pirmą žmogišką būtybę, įrodančią, kad gyvenama po mirties?

Iš pradžių Keitė manė, kad jis juokavo. Paskui jo veide išvydo pagiežą. Taip ir užgniaužė gerklę.

— Aš norėčiau su jumis atlikti keletą tyrimų.

— Tyrimų?

— Pažiūrėti, ar mes galime pratęsti tą išgyvenimą.

— Pakartoti?

— Taip. Labiau valdant situaciją. — Jis trynėsi rankas. — Tik pagalvokite, kokią nuostabią žurnalistinę sensaciją turėtumėte!

— Ne, dėkui!

— Kodėl ne?

Ji nukreipė nuo jo akis į polistirolo plokštes ant lubų. Galvoje sukosi Doros Rankorn žodžiai. Išvydo Hovį. Išgirdo perspėjimus. Keitės drąsa ėmė tirpti. Ji suvirpėjo.

— Manau, dėl to, kad nedera lįsti ten, kur lįsti nevalia.

— Ar vaikystėje skaitėte Bibliją? Ar prisimenate šv. Pauliaus laišką? „Kai buvau vaikas, kalbėjau kaip vaikas, mąsčiau kaip vaikas, protavau kaip vaikas; tapęs vyru, mečiau tai, kas vaikiška. Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį."

— Prisimenu, — pasakė Keitė.

— Dievas turėjo omenyje, kad gyvendami žemėje esame tiktai vaikai, apgraibomis vaikštantys tamsoje. Mes galime pamatyti šviesą tiktai numirę. Visada jaučiau tam tikrą Dievo arogantiškumą. Nesuprantu, kodėl žmonės negalėtų regėti šiek tiek daugiau. Kodėl turime gyventi prieblandos pasaulyje lyg pusakliai gelmių padarai? — Svairo krumpliai pabalo, ir jo pyktis Keitę išgąsdino. — Jūs sakote: „Dievas suteikė man šitą galią, bet man nevalia ja pasinaudoti." Klausykite, kodėl ne? Ko Jis bijosi? Ką Jis tokio slepia, jei nenori, kad mes pamatytume?

— Net jeigu pati įsitikinčiau, nemanau, kad kas nors patikėtų mano parašytu straipsniu.

Jo maža apvali burnytė susiraukė.

— O, taip, patikėtų. Aš galiu įrodyti, suprantate, Keite. — Jis parodė į vielinį narvą. — Nemanau, kad jums teko kada nors tokį matyti.

Svairas patraukė velkę ir atvėrė galinį skyrių.

Įrenginys panašėjo į miniatiūrinę operacinę: stovėjo uždengtas metalinis stalas, anestezijos aparatas su lašelinės stovu ir deguonies balionėliais, respiratorius ir laidų bei matuoklių rinkinys. Ten, kur turėtų kabėti lempa, izoliuotas vielinis tinklas buvo ištemptas per kokias tris pėdas virš stalo ir driekėsi per visą lubų plotį.

— Čia maniškis Faradėjaus narvo variantas, — išdidžiai pareiškė jis.

Ji pasijautė nesmagiai.

— O ką tai reiškia?

— Mums trūksta vienos detalės, kad neabejotinai įrodytume jūsų patyrimą, Keite. Vienintelis paaiškinimas, kurio negalime atmesti, yra telepatija. Aš žinojau, kad ant lempos viršaus yra tas trikampis ženklas, kadangi pats jį nupiešiau. Galimas dalykas, kad ant operacinio stalo pasikeitusi jūsų sąmonės būklė prisiderino prie mano smegenų elektrinių bangų ir šitaip sugavo to trikampio vaizdą.

— Ką tas Faradėjaus narvas daro?

— Jis apgaubia objektą elektroniniu skydu. Jeigu telepatija tikrai egzistuoja, tai ji turėtų būti elektroninio pagrindo radijo signalo formos, o to signalo varomoji jėga — smegenys. Signalas nepraeitų pro elektroninį skydą.

— Ir ką tai įrodytų?

— Jeigu jo viduje būtų kas nors, kurio smegenų aktyvumas išnykęs, tačiau jis matytų, kas vyksta už to narvo, mes galutinai įsitikintume, kad žmogaus sąmonė gali egzistuoti atskirai nuo kūno.

Keitei kėlė nerimą ir anesteziologo veido išraiška, ir jo kalba.

— Ir jūs tikite, kad tai įrodytų gyvenimą po mirties?

— Turime išsiaiškinti, Keite. Privalome. Privalome. — Jis nuėjo per kambarį, atidarė stalčių ir ištraukė mažą pakelį, įvyniotą į baltą popierių. — Privalome sužinoti.

— Kodėl? Kol kas žmonija puikiausiai apsiėjo ir be žinojimo.

— Nelabai kaip apsiėjo. — Jis išvyniojo buteliuką ir iškėlė prieš šviesą. — Taisyklės pasikeitė. Anksčiau jas nustatydavo religija, dabar — mokslas. Mokslas konstatavo, kad jeigu miršta smegenys, tuomet miršta ir žmogus. Tačiau jūs žinote, kad tai netiesa, ar ne?

— Žinau?

— Be abejo. Jūsų pačios patirtis. Tarkime, kad jūs iš tiesų sklandėte

virš savo kūno ir kad keliavote tuneliu, o paskui grįžote. Atsibudote savo kūne. Argi ne taip?

— Manau, taip.

— Kas sklandė virš jūsų kūno ir keliavo tuneliu? Jūsų siela? Jūsų sąmonė?

Ji bandė prisiminti, o prisiminimai baugino. Ji tylėjo nežinodama ką atsakyti.

— Ji sugrįžo, nes ją sugrąžino — jus sugrąžino — jūsų brolis Hovis?

— Aš... aš taip manau.

— Ir atsibudote pooperacinėje palatoje.

— Taip.

— Jeigu nebūtumėte pabudusi ir jeigu EEG ir toliau būtų rodžiusi vientisą liniją, kaip manote, kas būtų atsitikę?

— Aš nežinau.

— Būtumėte tarp dangaus ir žemės. Plūduriuotumėte virš savo kūno nei gyva, nei mirusi.

— Skamba gana nerealiai.

Jis išėmė iš stalčiaus kitą paketėlį ir jį atplėšė. Jame buvo švirkštas. Keitė stebėjo tą žmogų kaip užburta.

— Nieko panašaus. Kai kurie žmonės sako, kad siela sujungta su kūnu sidabrine gija. Neturiu jokių įrodymų, tačiau manau, kad kūnas yra tarsi baterija. Mes negalime likti kūne, kai išsilygina EEG bangos, nes mirusiose smegenyse negali išsilaikyti sąmonė, todėl sklandome virš savo kūnų. Galime pasiekti kito pasaulio prieigas, tačiau įeiti ten — ne. Negalime perkirsti tos ribos, kol mūsų kūnai tebėra gyvi.

— Kodėl ne?

— Kadangi Dievas nori išlaikyti savo paslaptėles. Jeigu miršti — tvarka, pereini į kitą pasaulį, tačiau kol kūne teberusena gyvybė, kol tebelieka galimybė atgaivinti, esi siunčiamas atgal. Mes visi išgirstame tą patį. *Tu privalai grįžti atgal!* — Jis išsišiepė ir įdūrė adatą į buteliuko kepurėlę. — Mums belieka apmulkinti Dievą. Sukurti tokią įtikinamą mirties būseną, kad Jis patikėtų.

— Apmulkinti Dievą?

Jis ištraukė iš buteliuko skystį, pripildė švirkštą.

— Taip.

— Kaip?

Keitė nusprendė, kad daktaras visiškai išprotėjęs.

Jis iškėlė adatą, pastūmė stūmokliuką, išspaudė kelis lašus.

— Su šituo.

— Kas čia yra?

— Jis dar neturi pavadinimo rinkai. Į jo sudėtį įeina nervinius mazgus blokuojanti medžiaga, chlorpromazinas, ir ilgo veikimo fenobarbitonas, kurį viena šveicarų farmacijos įmonė sukūrė epilepsijai gydyti, tačiau jis per ilgai veikė. Jis sukeldavo ilgalaikę komą, visiškai atjungdavo žmones. Pasireikšdavo beveik tokie pat simptomai kaip hipotermijos atveju: nukrinta kraujospūdis, širdis suplaka kas trisdešimt sekundžių, o kartais pulsas būna netgi retesnis. — Jis atsigręžė į ją. — Maniau, kad Salei Donaldson suleidau per didelę dozę, bet pasirodo, kad ne.

Keitė atsitraukė atgal. Žiūrėdama į jo veidą, bandydama suprasti, ką jis darė, jautė per kūną plūstančias šaltas ir lipnias baimės bangas.

Jis bando kažką pasakyti apie laidą. Ar dirbate su elektriniais prietaisais?

Ir tada ji suvokė. Suprato, ką reiškė per Dorą Rankorn, mediumę, siųsta žinia.

Aš manau, kad turite būti labai atsargi su laidu. Manau, kad jis jums liepia neliesti jokio laido.

Laidas.

Svairas.

Tas laidas jai buvo prieš pat akis. Sunkumas užgulė pečius. Plykstelėjo siutas dėl savo aklumo.

— Esu labai jumis nusivylęs, Keite. Maniau, kad man iš tikrųjų pasisekė. Kad čia pat turiu laikraščio korespondentę, kuriai pasitaikė proga išgarsinti save ir praturtėti, su garbaus anesteziologo pritarimu įrodyti, jog tikrai yra gyvenimas po mirties. O jūs iš manęs tik tyčiojatės.

— Aš nesityčioju iš jūsų, — pasakė Keitė.

Svairas žengė prie jos. Nuo adatos galo nukrito dar vienas lašas.

— Ne? Esi paprasčiausia gudri kalė, ar ne? Svarbu nutverti medžiagą straipsniui, velniai nematę, kas bus po to. Nerūpi įrodyti, ar yra Dievas arba ar yra gyvenimas po mirties — svarbu užpildyti kelis colius laikraščio skiltyje, paskubomis išklojant niekam vertą šlamštą.

— Ką jūs padarėte Salei Donaldson? Eksperimentavote su nėščia moterimi?

— Tokie eksperimentai žmonijai labai svarbūs, Keite.

— Taip pat galvojo ir Hitleris, ar ne?

— Tyčiojiesi, Keite, tyčiojiesi.

— Kur yra nagas, kurį išnešėte iš mano buto? Ir juosta iš fotoaparato?

— Kaip jaučiasi tavo tetulytė?

— Kokia tetulytė?

— Ta, kuri miršta slaugos ligoninėje.

— Jūs neįtikimas, — pasakė ji.

— Aš pasakysiu tau, kas neįtikima, mergyte. Dvidešimt metų laukiau tokio subjekto kaip tu, o tau neįdomu. Štai kas neįtikima. Pamiršk Salę Donaldson — ji neturi reikšmės. Tu turi. Negi nesuvoki? Maniau, kad apsidžiaugsi, kad bet kas apsidžiaugtų ir niekam nerūpėtų kažkoks lignokainas. Kam svarbu metodas? Svarbu, kad jis suveikė! Tu patyrei. Negi nesupranti?

— Kiek žmonių nužudėte per tuos dvidešimt metų, gydytojau Svairai? O gal nebesuskaičiuojate? — Ji išsiėmė iš palto kišenės bloknoto lapą ir jį išskleidė. — Nuo tūkstantis devyni šimtai septyniasdešimt antrų iki septyniasdešimt šeštų metų jūs dirbote anesteziologu Glasgovo Karališkosios Galašilso ligoninės neurochirurginiame ir intensyviosios terapijos skyriuose. Kol jūsų ten nebuvo, jie turėdavo vidutiniškai keturis *status epilepticus* ligonius per metus. Per tuos penkerius jūsų darbo metus šis vidurkis pakilo iki šešių ligonių, o kai jūs išėjote, jis vėl nukrito iki keturių. Minėtu penkerių metų laikotarpiu mirtingumas intensyviosios palatos skyriuje siekė 18 procentų, o jums išėjus nukrito iki 16 procentų. Ar norite, kad išvardyčiau skaičius kitose keturiose ligoninėse, kuriose jūs dirbote? Pamatysite, kad ten dėjosi beveik tas pat.

— Tu esi sumani mergaitė, Keite. Atlikai namų darbą. Esi šiek tiek per daug sumani savo pačios nelaimei.

Jis žengė dar vieną žingsnį artyn.

Ji žiūrėjo į adatą.

— Bandysite mane nužudyti? Nemanau, kad šį kartą jums bus taip lengva susišnekėti su savo paperkamu laidojimo biuro savininku, savo paperkamu koroneriu ir paperkamu patologu.

Jos balsas buvo kažkoks atitolęs.

— Aš neturiu jokio paperkamo koronerio ar patologo, Keite. Paprasčiausiai jie ne visada nutuokia, kur žiūrėti ir ko ieškoti. Kaip ir tu.

Sekundėlę ji sutriko, viskas atrodė lyg sapnas. Veidas užkaito, paskui labai atšalo. Tyla kambaryje slėgė ausis.

— Kas nors sužinos, ką jūs man suleidote, — nuaidėjo jos balsas.

— Be abejo, sužinos, Keite. Aš pats jiems pasakysiu.

— Ką tai reiškia? — vos girdimai ištarė ji.

— Pasakysiu, kad tu atėjai pas mane pasijutusi keistai, ir tave ištiko epilepsijos priepuolis.

— Man nebūna epilepsijos.

— Ligos istorijoje nurodyta, kad būna — po tavo autoavarijos.

Ji papurtė galvą.

— Neurologas nenustatė.

— Blogiausia, Keite, kad neurologai niekada negali būti visiškai tikri dėl epilepsijos.

Ją pervėrė baimė. Galvoje klykė Doros Rankorn balsas. Galvoje klykė Hovis. Ji metėsi prie durų. Kažkodėl kojos buvo lyg švininės, vos kilnojosi. Čiupo už rankenos, pasuko, patraukė. Durys nepajudėjo. Ji trūktelėjo stipriau. Dar stipriau. Nepajudėjo.

— Reikia rakto, Keite, — pasakė anesteziologas.

Ji pasuko galvą. Galva judėjo lėtai, tartum kaklas sunkiai reaguotų į smegenų impulsus. Svairas įkišo ranką į kišenę, ištraukė jį.

— Kodėl tau neatėjus jo pasiimti? — Jis kilstelėjo adatą dar keliais coliais aukščiau. — Gali pasiimti, jeigu nori. Bet toli nenubėgsi.

Ji sunkiai, trūkčiojamai alsavo.

— Pameni, kaip nemiegojai operacinėje, Keite? Jautei skausmą, bet raumenys buvo paralyžiuoti, negalėjai pajudėti? Tas vaistas, kurį aš naudojau, vadinasi vekuroniumas.

Ji nieko nesakė.

— Jis panašus į kurarės nuodus, kuriuos indėnai naudoja savo strėlėms Amazonės džiunglėse — šitaip paralyžiuoja savo grobį. Ir savo priešus. Deja, jis neveiksmingas geriant, todėl į tavo kavą įpyliau kai ko, vadinamo midazolamu. Jis ne taip greitai veikia, kaip suleistas į veną, kadangi turi prasimušti pro skrandžio sieneles. Bet nesijaudink, Keite, aš tavęs neoperuosiu, todėl nepatirsi jokio skausmo. O, ir nesirūpink, kad jį aptiks tavo organizme skrodimo metu. Kelias dienas palaikysiu tave intensyviosios terapijos skyriuje prijungtą prie respiratoriaus, kol jis bus metabolizuotas ir pradings. Matai, tau reikės respiratoriaus, kadangi po

kelių minučių užmigsi, o plaučiai nebefunkcionuos, ir tu nebegalėsi kvėpuoti.

Jai per skruostus riedėjo ašaros, ir Keitė prikando lūpą. Beprotis. Jis — beprotis. Turėjo būti kokia nors išeitis. Ji nusvirduliavo pro jį prie kitų durų. Teko per jėgą lankstyti, vilkti kojas, lyg bristų per vandenį.

Ji griebė už durų rankenos, atplėšė jas, įsvyravo į ilgą kambarį, kurį apšvietė tiktai ryškiai žalių osciloskopų ekranai — jie buvo toli nuo jos, sustatyti eilėmis. Juose matėsi signalų lydimi aukšti spygliai, žemi spygliai, lygios, tiesios linijos.

Tas pats gyvūnų kvapas, kurį ji suuodė įėjusi į pastatą. Stiprus kvapas. Beveik nepakeliamai stiprus. Ji įbėgo, pasileido tolyn tarp tų ekranų, tarp gulinčių po jais nejudančių figūrų.

Kai kurių akys ją stebėjo, ryškiai žibėjo kaip aparatų lemputės.

Ji sustingo. Daugiau akių išniro iš tos žalios miglos. Galvos sukinėjosi, nors kūnai nejudėjo. Katės. Gal trisdešimt, o gal daugiau. Kiekviena po osciloskopu, visų viršugalviai nukirsti, prie plikų smegenų prijungti elektrodai.

Ji suspiegė.

Vėl spiegė atsitrenkusi į galinę sieną, daužydama kumščiais į kietą drėgną mūrą.

Gydytojas Svairas stovėjo tarpduryje su švirkštu rankoje, nejudėjo, laukė. Ji jautė, kaip linko kojos, bet stengėsi iš visų jėgų laikytis, kovoti su nuovargiu, merkiančiu jai akis.

Kristau, padėk išsilaikyti.

Tada šovė mintis, kaip elgtis toliau.

Svyrinėdama ji pasuko prie jo, šlitinėjo pro tuos ekranus ir akis, žibančias kaip brangakmeniai, ir pro blizgančias smegenis. Atsitrenkė į durų staktą, pažiūrėjo į jį, pravėrė burną, paskui susmuko.

Gulėjo nejudėdama, kurtinamai daužėsi širdis. Jautė, kaip Svairas pakišo po ja rankas. Kaip jis suniurnėjo. Staigiai trūktelėjo jos pečius aukštyn. Ji suvaitojo, jautė, kaip tempė ją per grindų plyteles, girdėjo, kaip sutarškėjo atidaromos vielinio narvo durelės.

Jis švokštė nuo savo pastangų. Keitė bandė bent kiek pajudinti ranką, bet toji jos neklausė. Akių vokai buvo tokie sunkūs, kad neįstengė jų pakelti. Galva stuktelėjo į kažką kietą. Anesteziologas vėl suniurnėjo. Jos galūnės tirpo.

Dabar ji tysojo leisgyvė. Jautė, kaip stūmė aukštyn jos palto ir megztinio rankoves. Paskui patapšnojo jai riešą. Dar stipriau patapšnojo. Pajuto, kaip pakėlė jos ranką. Iš jo burnos užuodė sudususį kvapą.

Prašau, Dieve, suteik man jėgų.

Dabar.

Ji bandė atsimerkti. Vokai nejudėjo. Iš visų jėgų stengėsi juos pakelti. Pagaliau atsimerkė. Sutiko iš nuostabos perkreiptą veidą ir kirto švininiais pirštais į tas akis, smeigė kuo giliau, pasisuko, suleido dantis jam į riešą, pamatė blizgančią adatą čia pat prie akių. Iš jos trykštelėjo skystis. Ji sugriebė švirkštą ir smeigė gilyn jam į pilvą, grūsdama stūmoklėlį. Svairas bandė švirkštą aklai pastverti, metėsi ant jos, vis spaudė, kapstė, kūlė ją ir suklykė:

— Tu, kale. Tu...

43 skyrius

Lapkričio 4 d., sekmadienis

Harvis Svairas pakilo pro narvo sietą, lyg būtų atsidūręs senoviniame lifte, ir apimtas siaubo stebėjo savo kūną apačioje.

Jis matė, kaip žurnalistės pirštai skobė jam akis, kaip mosikavo jo paties rankos ir siekė jam į pilvą įbesto švirkšto. Paskui jo judesiai sulėtėjo, kol galų gale visiškai sustingo.

Matė save užvirstantį ant vielinio narvo, susmunkantį, atkragta galva, atmerktomis, įbestomis į viršų akimis, ir pagalvojo, ar jis galėjo matyti save tą paskutinę sekundę čia, aukštai, virš savo kūno.

Paskui užvirė bejėgiu pykčiu. Įjunk srovę, tu, kvaiša kale. Bent įjunk. Įjunk narvą! Jis žiūrėjo, kaip žurnalistė slinko nuo stalo, vis dar sugniaužusi hipoderiminį švirkštą. Paskui vėl atsisuko į savo kūną, į stiklėjančias, nieko nebereginčias akis, į susitaršiusius plaukus; marškinių apykaklės kampas užsirietęs, skruostu sruveno kraujas.

Žurnalistė pasviro į priekį, trenkėsi veidu į sietą, užsigavo.

Gerai.

Keitė įsikibo į vielinį tinklą, kad išlaikytų pusiausvyrą, kad išstovėtų ant kojų. Dar šiek tiek, pagalvojo jis. Palauk, kol visiškai suveiks midazola-

mas, o tada pasigailėsi, kale. Dar kelios minutės, ir užmigsi. Plaučiai liausis dirbę. Nebekvėpuosi.

Jis nusišypsojo.

Keitė nusvirduliavo prie durų, linguodama sustojo, paskui atsvyrinėjo atgal prie jo kūno, įkišo ranką į kišenę ir ištraukė raktų ryšulį.

Gudri kalė.

Staiga jos keliai sulinko, akys užsimerkė, ji vėl atsitrenkė į sietą, galva nusviro. Minutėlę pabuvo tokioje padėtyje, bet netrukus krūptelėjo lyg ūmai pabudusi, atsargiai nužvelgė jo kūną ir atatupsta atsitraukė prie durų.

Jis vėl nusišypsojo. Žurnalistė vis dar jo bijojo. Bijojo, kad jis gali vytis.

Keitė įkišo vieną raktą, kitą, ir tik trečiasis tiko. Abiem rankomis įsikibo į rankeną, užgulusi ją paspaudė. Durys virstelėjo į vidinę pusę, ji neišlaikė pusiausvyros, parvirto aukštielninka ir gulėjo trukčiodama. Kaip dvesiantis vabzdys, pagalvojo jis.

Jos galva blaškėsi į šonus, pirštai šliaužiojo grindų danga. Paskui atsimerkė, sumirkčiojo, labai lėtai apsivertė, pagrabaliojusi įsitvėrė durų rankenos ir šiaip taip atsistojo. Lėtai pralingavo pro duris, lyg akla čiupinėdama staktą, ir įėjo į kabinetą. Taikėsi pakelti telefono ragelį, tačiau nuvertė jį nuo aparato, puolė gaudyti ir viską nušlavė nuo stalo. Telefono korpusas suskilo.

Šaip ne taip užkėlė telefoną ant stalo, prispaudė galva ragelį prie peties ir ištiesė prie disko pirštus. Garsiai trinktelėjo išslydęs ragelis. Ji surinko numerį devyni devyni devyni ir vėl pakėlė ragelį.

Dabar turėsi laukti, kol komutatorius tave sujungs, kale.

Laikydama ragelį prie ausies, vėl surinko numerį, susverdėjo, užsimerkė ir susmuko ant grindų. Telefonas nukrito drauge su ja, laidas išsiplėšė iš lizdo.

Svairas matė, kaip ji gulėjo ir jai per skruostus ritosi ašaros. Plaukai užkritę ant veido, judančios lūpos be garso meldžia pagalbos. Paskui ji pasirėmė ant alkūnių, pasivertė ant kelių ir nuropojo prie durų. Pravėrė jas, vėl pakilo ant kojų ir išsvirinėjo į koridorių. Ten atsitrenkdama blaškėsi nuo sienos prie sienos, kol laiptų apačioje sukniubo.

Sėkmės, kale.

Ji šiaip taip pakilo ir ėmė kopti laiptais. Kai juos įpusėjus ranka nuslydo nuo turėklo, ji virto aukštielninka ir nubildėjo žemyn. Iškėlė dešinę

ranką, tebelaikydama joje raktus ir švirkštą, nors jis aiškiai matė, kad adata nulūžusi. Ranka glebiai nusviro. Ji vėl ją pakėlė, prilaikydama kairiąja ranka, padėjo adatą ir raktus ant laipto, įsikibo pirštais į turėklą ir pradėjo lėtai kopti. Įveikusi kiekvieną laiptą, sustodavo atsikvėpti. Švirkštą ir raktus nešėsi drauge. Pagaliau užsiropštė į laiptų aikštę, praėjo pro duris į laboratoriją ir vėl nuvirto.

Priklaupusi ant vieno kelio atsitrenkė į darbastalio koją. Ant grindų nukrito raudonų dažų butelis ir sutrupėjo apipildamas ją šukėmis. Veidas įsmuko į dažų klaną. Šis vaizdas jam priminė *Paris Match* paveikslėlį, kuris taip patiko vaikystėje: nušauto gangsterio galva guli ant stalo, iš smilkinio į vyno taurę liejasi kraujas.

Ji vėl pakilo ant kelių, trenkėsi į kitą stalą, susverdėjo. Pasiekusi duris sugrabaliojo raktus, šiaip taip jas atidarė ir išrėpliojo į lauką.

Lietus ir vėjas ją šiek tiek atgaivino. Per aptvertą teritoriją nuklupinėjo vartų link, bet prie pat jų pargriuvo, jos galva atsidūrė baloje.

Dabar tau galas, kale.

Jos plaštaka sutrūkčiojo: susigniaužė ir atsileido. Grumiasi. Grumiasi. Vanduo sunkėsi į burną, ji springdama užsikosėjo. Įsikibo pirštais į vartų tinklą ir pradėjo colis po colio keltis. Pabandė įkišti į spyną raktą, bet ryšulys nukrito ant žemės. Pakėlė jį ir vėl pamėgino. Vartai atsidarė, ir ji išvirto drauge su jais. Paleido iš rankos švirkštą, bet to nepastebėjo. Šliaužė per automobilių stovėjimo aikštelę, praropojo pro buldozerį, pro surenkamuosius „Portakabins" namelius.

Pagaliau pasiekė sutvirtintas duris, pastūmė jas galva, keturpėsčia užropojo ant stataus nuolydžio grindų. Priešakyje driekėsi ilgas, tuščias, vos apšviestas koridorius. Tolumoje silpnai gaudė ventiliacijos sistema. Ji nebejudėjo. Venos rankos plaštaka gulėjo ant purvino linoleumo. Raudoni dažai ar kraujas, o gal ir viena, ir kita, susimaišė su lietumi ir varvėjo ant grindų.

Harvis Svairas šypsojosi.

Kažkas sugirgždėjo. Pokštelėjo durys. Koridoriaus gale pasirodė dvi figūros. Užsimetusios apsiaustus, šnekučiuodamosi pėdino darbą baigusios seselės.

Dinkite iš čia.

Priėjusios arčiau jos pasileido bėgte.

Nelįskite prie jos, jūs, kalės.

Jos pritūpė prie Keitės.

— Ar ji girta? — paklausė viena.

— Ne, kvapo nėra. Turbūt ji narkomanė, perdozavo.

— Šitaip prastai atrodo vargšelė.

Harvis Svairas išvydo, kaip Keitė pakėlė akis ir šiaip taip papurtė galvą. Paskui tyliai kažką suvapėjo.

— Ką tu išgėrei?

Keitė suniurnėjo.

— Mmmm...

— Ar gali pasakyti, ką išgėrei? — paklausė seselė.— Narkotikų? — Ji atsigręžė į savo kolegę. — Greičiau atvesk daktarą!

Keitės lūpos vos krutėjo.

Atstokite nuo tos kalės.

— Mid... — ištarė Keitė.

— Mid? — pakartojo seselė.

Atstokite nuo jos.

— Midaz... midaz.

Nelįskite prie jos.

— Midaz?

— azo... midazolamas.

Atstokite... nuo... Harvis Svairas nėrė per aptvertą zoną į laboratoriją, atgal prie savo kūno. Taip, kaip visada darydavo per tuos metus. Viskas gerai. Jis sutvarkys tą kalę. Sutvarkys, kol ji nepradėjo kalbėti.

Jis pakibo virš savo kūno, žiūrėjo, kaip tas gulėjo vieliniame narve, į jį žvelgė sustiklėjusios akys. Sutvarkysiu ją. Pribaigsiu tą kalę.

Kažkas jį timptelėjo.

Ne.

Kažkas siurbė jį aukštyn.

Leiskite su ja susitvarkyti.

Apačioje gulintis kūnas pradėjo mažėti. Harvį traukė tolyn, o jis stengėsi priešintis. Ne! — suspiegė. Leiskite ją pribaigti! Tačiau nepasigirdo nė žodžio. Jį apgaubė tamsa. Šiluma traukėsi. Darėsi šalta. Jis jautėsi vienišas, bejėgis. Išsigandęs. Jį apsupo tunelio sienos, siurbė lyg kokią musę kanalizacijos vamzdžiu. Harvis lėkė, sukosi tamsos verpete.

Sukimasis sulėtėjo. Jis atsikvėpė. Žinojo, kur buvo, kur keliavo. Jau teko čia buvoti anksčiau. Netrukus pasirodys šviesa. Skaisti balta šviesa. Atšils.

Tačiau tamsa nesitraukė.

Jis nebejudėjo.

Jautė, kad tamsoje jį supo žmonės, stebėjo. Apimtas panikos šūktelėjo: „Ei?“ Balsas silpnas lyg persigandusio vaiko.

Prašneko jo motina. Tačiau jos balsas nebuvo malonus. Be įprasto švelnumo.

— Harvi, tu turi grįžti atgal.

— Mamyte! — suklykė jis.

— Tu turi grįžti atgal. — Balsas barantis, piktas.

— Mamyte!

— Atgal!

— Neeeee!

Tyla. Jis buvo vienas. Visiškai vienas.

44 skyrius

Lapkričio 7 d., trečiadienis

Keitę išvežė iš intensyviosios terapijos skyriaus antradienio vakare. Kvėpavo pati, endotrachėjinis vamzdelis jau buvo išimtas, tačiau ji jautėsi tokia apdujusi, kad neatpažino kur esanti, nors ją paguldė į palatą visai greta buvusios, iš kurios Keitė išėjo vos prieš dvi dienas.

Prieš ją lyg pro miglą išniro Patrikas, ir Keitė vos įstengė smarkiai prakirstomis lūpomis išspausti šypseną. Paskui ji išmiegojo visą naktį. Pabudusi rytą nieko nesuprasdama dairėsi į plikas kreminės spalvos palatos sienas. Stovėjo mažas televizorius, spintelė, vaza su gėlėmis.

Keitė atsisėdo. Buvo tikra, kad ją išrašė iš ligoninės. Patrikas parvežė namo. Nebent ji viską sapnavo. Paskui pamatė savo sutvarstytas rankas, nulaužytus nagus. Apėmė nerimas. Bandė ką nors prisiminti, tačiau atrodė, kad kas nors atkirto atmintį. Anapus kažkas lyg ir kirbėjo, bet ji nežinojo kas.

Užuolaidos atitrauktos. Pro langą matėsi ant geltonos statybinio krano strėlės kybantis kablys. Už jo po metalinį dangų plaikstėsi debesys. Mintys plakėsi į jos atmintį atkirtusią sieną.

Gydytojas Svairas.

Jos link judėjo gydytojas Svairas. Jo veidas artėjo. Artėjo.

Durys virstelėjo, ji griebėsi už apklotų, nusiteikusi rėkti, jeigu pasirodytų gydytojas Svairas. Tačiau įėjo seselė, aukšta šviesiaplaukė seselė, kurią ji keletą kartų matė praėjusią savaitę.

— Jau pabudote? Norite pusryčiauti?

— Taip, ačiū, — pasakė ji, nors alkio nejautė.

Seselė išėjo daugiau nieko nepasakiusi. Vėl išniro anesteziologo veidas, dar didesnis, dar arčiau. Kažkas pasibeldė į duris.

— Užeikite, — pralemeno Keitė.

Įėjo aukštas vyras atsagstytu baltu chalatu ir tyliai, bet kartu tvirtai uždarė duris. Jis atrodė beveik penkiasdešimties metų amžiaus, žilstančiais, retėjančiais, atgal sušukuotais juodais plaukais. Dailius, išraiškingus rimto veido bruožus gadino tiktai tankūs antakiai, o balsas skambėjo kapotai, senoviškai.

— Aš esu gydytojas Beinsas, čia dirbantis gydytojas stažuotojas. Kaip jaučiatės? — Ją nužvelgė susirūpinusios akys.

— Sutrikusi.

Jo lūpų kamputis nežymiai truktelėjo.

— Taip, na, ir mes esame sutrikę. Pamaniau, gal galėsite mus apšviesti, kas atsitiko.

Keitė pamatė, kaip už lango nuo krano strėlės pradėjo lėtai slinkti žemyn kablys. Jos atmintyje buvo kažkokia spraga. Buvo grįžusi į namus, o dabar vėl čia atsirado.

— Galbūt man pavyks jums priminti. Vėlų sekmadienio vakarą jus rado apsvaigusią viename iš ligoninės koridorių. Rankoje laikėte raktų ryšulį, kurį neabejotinai buvote pasivogusi. Ir ligoninės mokslinių tyrimų laboratorijoje būta grumtynių. Prieš tai jus matė einančią iš operacinių su gydytoju Svairu.

Keitė įtempė mintis, minutėlei užsimerkė. Gydytojas Svairas. Ėjimas. Koridoriai. Atrakinami vartai. Pasirodė gydytojo Svairo veidas. Skystis, lašantis iš adatos. Ji išsigandusi atsimerkė.

— Aš nežinau, kas atsitiko, — pasakė ji. — Stengiuosi prisiminti.

Dabar viskas ryškėjo, tačiau ji abejojo, ar gydytoju Beinsu galima pasitikėti. Arba bet kuo kitu ligoninėje.

— Ką pasakė gydytojas Svairas? — paklausė ji.

Jo burnos kampučiai sutrukčiojo.

— Gaila, bet gydytojas Svairas miręs.

Keitė manė, kad sprogs jos ausys. Kūnas nutirpo, tesijautė dešiniajame riešе spurdantis pulsas.

— Miręs? — Tačiau savo ištarto žodžio ji neišgirdo. Gydytojo lūpos krutėjo, jis kažką sakė, tačiau be jokio garso. Ausyse pokštelėjo, atlėgo. — Miręs? — pakartojo ji.

— Tuomet galbūt norėtumėte man pasakyti, kas įvyko?

Ir vėl beldimas į duris. Įėjo Patrikas. Keitė bematant atgavo pasitikėjimą savimi. Norėjo šokti iš lovos ir apkabinti jį.

— Sveikas, — pasakė ji.

Jis pažiūrėjo į gydytoją, paskui į ją.

— Gal turėčiau luktelėti už durų?

— Jeigu jūs nieko prieš, — pasakė gydytojas Beinsas.

— Patrikai, — pašaukė ji.

Jis klausiamai pasižiūrėjo į ją.

— Toli nenueik, prašau.

— Lauksiu čia pat už durų.

Jis žengė atgal, uždarė duris.

Keitė pavartė sutvarstytas rankas, tyrinėdama abi puses.

— Gydytojas Svairas bandė mane nužudyti.

Dabar ji jautėsi drąsesnė.

— Ką? Nekvailiokite. Tebekliedite nuo per didelės dozės.

— Jis bandė mane nužudyti.

— Jūs — Katrina Hemingvėj, taip? Dirbate *Evening News* laikraštyje?

— Taip.

— Esate korespondentė, sukūrusi tą nesąmonę apie ekshumaciją. Ji turbūt tikrai prislėgė gydytoją Svairą. Mus visus prislėgė. Esate rimtai pamišusi jauna moteris. Ir vagilė.

— Negaliu patikėti tuo, ką girdžiu, — pasakė Keitė.

— Nepatikėsite dar labiau, kai ši ligoninė atsiteis su jumis. Gydytojas Svairas mirė jūsų dėka. Sekmadienio naktį jį ištiko širdies priepuolis. Jis sirgo chroniška širdies liga, kurią nuo visų slėpė. Salė Donaldson buvo viena iš jo pacienčių. Jis buvo savo darbui pasišventęs žmogus ir labai išgyveno dėl jūsų straipsnio. Jam atrodė, kad ant plauko pakibo jo reputacija. Jūs sukėlėte jam daug kančių ir nereikalingą įtampą.

Viskas ryškėjo kas sekundę.

— Jūs labai klystate.

Jis susikišo rankas į chalato kišenes.

— Aš neklystu. Ši ligoninė jau pakankamai jūsų atsikando. Tas straipsnis sugadino mūsų reputaciją, o mes gaištame laiką ir švaistome pinigus pumpuodami iš jūsų mirtiną midazolamo dozę ir gelbėdami jūsų gyvybę. Jeigu norite žinoti, jums reikia psichiatro pagalbos. Aiškiausiai esate sutrikusio proto.

Gydytojas Svairas rodė dantis. Adata artėjo, buvo vos per colį nuo Keitės akies.

— Kaip... kaip gydytojas Svairas mirė?

Pro duris įėjo seselė, nešina pusryčiais. Patriko už slenksčio nesimatė.

— Jeigu bent kiek domina, — pasakė gydytojas, — jis sirgo paveldima liga, kuri vadinasi hipertrofine kardiomiopatija*.

— Ar gerai, jeigu padėsiu šitą, daktare? — paklausė seselė.

— Taip.

Ji padėjo padėklą ir pasuko stalelį skersai lovos.

— Siaubinga sirgti tokia liga, — šiek tiek švelnesniu balsu pasakė gydytojas. — Jeigu gimsti su tokiu genu, yra nepaprastai didelė tikimybė mirti nesulaukus keturiasdešimties metų. Gydytojo Svairo motina ja sirgo ir mirė trisdešimt aštuonerių. Jo dėdė — trisdešimt ketverių. Labai mažai kenčiančiųjų išgyvena ilgiau nei iki keturiasdešimt penkerių. Gydytojui Svairui buvo keturiasdešimt treji. Matyt, jausdamas simptomus, praėjusius dvejus metus jis aktyviai gydėsi. Galėjo mirti bet kurią dieną.

— Ar dėl to jis taip domėjosi mirtimi? — paklausė Keitė.

— Čia jis niekam nepasakojo apie savo būklę. Lankėsi pas privatų kardiologą konsultantą.

— Gydytojas Svairas buvo labai pasišventęs žmogus, — pasakė seselė ir išėjo.

— Matote, kokie prislėgti darbuotojai, — tarė gydytojas Beinsas.

— Ar dėl savo širdies būklės jis taip domėjosi mirtimi? — paklausė Keitė.

— Domėjosi?

* Širdies raumens liga.

— Turbūt žinojote, kad domėjosi.

Tebelaikydamas rankas kišenėse jis stumtelėjo jas artyn viena kitos.

— Gydytojas Svairas daug kuo domėjosi. Jis buvo nepaprastai talentingas žmogus.

— Aš norėčiau paskambinti į policiją, — pasakė Keitė.

Jis sutrukčiojo lūpomis, kelis kartus sumirksėjo akimis.

— Katrina, gydytojas Svairas miręs. Tikrai nederėtų velti policijos. Šitoks viešumas neduos nieko gero nei mums, nei mūsų ligoniams. Aišku, mes norėtume sužinoti, kas įvyko. — Jis išsitraukė iš kišenės ranką ir palietė Adomo obuolį. — Tačiau būtų geriau viską užbaigti.

— O kaip Salė Donaldson? Negi nenorėtumėte sužinoti, kas atsitiko jai?

— Jeigu pageidaujate ką nors pasakyti apie Salę Donaldson, siūlyčiau kalbėtis su koroneriu.

Buvo aiškiai matyti, kaip auga jo sumišimas.

— Juk jūs visiškai nieko nenutuokiate apie gydytoją Svairą, ar ne? Tik prakeiktai gerai žinote, kad aš išgėriau mirtiną dozę.

— Na, tuomet galite pasakyti, kas įvyko. Labai norėtume sužinoti.

— Ne, nemanau, kad norėtumėte. Nemanau, kad iš viso norėtumėte sužinoti, kas įvyko. Nemanau, kad norėtumėte sužinoti tiesą apie gydytoją Svairą.

Jis pasuko galvą į duris.

— Klausykite... aš. Kažkas ten jūsų laukia. Gal man užbėgti vėliau?

— Gerai.

Išeidamas jis neuždarė durų. Įžengė Patrikas, prisiartino prie lovos ir pabučiavo ją į skruostą.

— Šiek tiek mažiau apdujusi negu vakar naktį.

— Ačiū.

— Kaip jautiesi?

— Gerai.

— Viešpatie, kas, po galais, atsitiko? Niekas nesugebėjo man kaip reikiant paaiškinti, tik sakė, kad tu išgėrei per didelę narkotikų dozę. Kodėl? Kas, po velnių, atsitiko?

— Paltas, — tarė ji. — Kur mano paltas?

— Paltas?

— Mano mėlynas kašmyrinis paltas. Aš buvau juo apsirengusi.

Patrikas pravėrė spintą. Ten kabėjo Keitės paltas — susiglamžęs ir keliose vietose įplėštas.

— Gal galėtum man jį atnešti?

Jis nutempė drabužį nuo vielinio pakabo ir padėjo ant lovos. Kyštelėjusi ranką į kišenę ji su palengvėjimu atsikvėpė: pirštai apčiuopė kietą magnetofono korpusą. Ji atjungė mikrofono laidelį ir išėmė aparatą. Juostelė buvo savo vietoje. Atsisukusi iki galo ir sustojusi. Ji šiaip taip sugraibė mygtukus ir persuko juostelę atgal. Abu klausėsi ričių čežėjimo.

Keitė paspaudė mygtuką „Pradėti“ ir padidino garsą. Iš pradžių girdėjosi šnypštimas, krebždėjimai, paskui pasigirdo šiek tiek aidintis gydytojo Svairo balsas:

— „Perrier“ bus gerai?

Jos pačios balsas:

— Ačiū.

— Pieno? Cukraus?

— Prašyčiau juodos.

Dedamo daikto garsas, indų dzingsėjimas, po to vėl gydytojo Svairo balsas:

— Vadinasi, jūs norėjote pasikalbėti.

— Taip. Aš noriu sužinoti, kas vyko operacinėje.

Ji pradėjo viską prisiminti. Jiedu sėdėjo tylėdami ir klausėsi: balsai aiškūs, Keitės švokštimas, trenksmai, kai ji veržėsi pabėgti, raktų barškėjimas, stiklo dužimas, vėjas ir lietus, vielinio narvo durelių tarškėjimas, žingsniai, seselių balsai, kai ją surado, po to staigi tyla — juostelė pasibaigė.

— Aš pasiėmiau švirkštą, — pasakė Keitė. — Prisimenu, kaip pasiėmiau. Turbūt kažkur pamečiau. Reikėtų surasti — jame būtų vaistų likučių, galėčiau įrodyti...

Patrikas sėdėjo ant lovos krašto, palietė krumpliais jos skruostą.

— Drąsuolė. Tau jo nereikia. Visi įrodymai užfiksuoti juostelėje. Tu gali įrodyti, kad buvai teisi. O vaistus jie atras padarę skrodimą. Jėzau, koks niekšas.

— Aš jį nužudžiau. — Ji nurijo seilę. — Tai iš tiesų siaubinga.

— Nelabai turėjai iš ko pasirinkti.

Suskambo telefonas. Keitė pakėlė ragelį.

— Alio, ar čia Katrina Hemingvėj?

— Taip.

Iš pradžių Keitė neatpažino balso.

— Vis dar ligoninėje, mieloji? Nebuvau tikra, todėl nusprendžiau pasitikrinti.

Dora Rankorn.

— Turiu jums, mieloji, dar vieną pranešimą. Iš jūsų brolio Hovio. Jis sako, kad suprasite, ką tai reiškia. Jis man sako, kad kažkas stuksena į medį. Ar tai jums ką nors reiškia?

— Ne, — pasakė Keitė.

— Tikiuosi, kad reikš, mieloji.

— Ar tai viskas?

— Taip, mieloji. Tik tiek. Grįžusi iš ligoninės paskambinkite, ir tada pasišnekučiuosime.

— Būtinai.

Keitė jai padėkojo ir padėjo ragelį.

— Kas skambino? — paklausė Patrikas.

Keitė kurį laiką tylėjo, mąstė. Jautėsi nesmagiai. Tos moters žodžiai aidėjo galvoje lyg šokčiojantis kamuoliukas. Stuksėjo ir stuksėjo. Negali būti. Tikrai ne.

— Viskas gerai, — pasakė ji. — Menkniekis.

— Negaliu patikėti, kad tas šunsnukis norėjo tave nužudyti. Kada čia grįžai?

— Sekmadienio vakare, po to, kai išsiskyrėme.

Ji kalbėjo išsiblaškiusi.

Stuksenimas.

— Žadėjai palaukti iki pirmadienio. Sakiau, kad eisiu kartu.

Duris atidarė aukštoji seselė.

— Galiu paimti padėklą?

— Ar gydytojui Svairui jau atliktas skrodimas? — paklausė ją Keitė.

— Ne, kiek žinau, skrodimo nebuvo.

— Kodėl?

— Nemanau, kad atrodė būtina. Jis kas savaitę lankėsi pas kardiologą. Visiškai aišku, nuo ko jis mirė.

— Kur jo palaikai? — paklausė Keitė.

— Šį rytą juos kremavo. Daugybė darbuotojų buvo nuėję į apeigas.

— Šį rytą? Kur?

— Stamfordo krematoriume.

— Ar žinote, kurią valandą?

— Dešimtą. Jau šiek tiek pavėlavote nusiųsti gėlių, — kandžiai pasakė ji ir išsinešė nepaliestą padėklą.

— Jėzau. Kuri dabar valanda?

— Be dvidešimt penkių minučių vienuolikta, — pasakė Patrikas.

— Juk kūnas ne visada sudeginamas iš karto po pamaldų, tiesa? — paklausė Keitė.

— Ne. Esu girdėjęs, kad paprastai juos degina kiek vėliau.

— Jie nepatikės manimi, jeigu paskambinsiu. Manys, kad man pasimaišė protas. Galėčiau duoti jiems pasiklausyti tą juostelę — turės patikėti. Ar tavo automobilis čia?

— Taip, bet...

— Ar gali privažiuoti prie įėjimo? — Ji šoko iš lovos. — Turiu sulaikyti, kad jo nesudegintų.

Atsistojusi Keitė susvyravo, ir Patrikas ją sugriebė.

— Kodėl?

— Negi nesupranti? Tie vaistai, kuriuos Svairas norėjo man suleisti — juk pats girdėjai įrašą. Jis sakė, kad ten buvo tas pats mišinys, kurį jis suleido Salei Donaldson, teisingai?

Jis linktelėjo.

— Tie vaistai — barbitūratas ir dar kažkas — apmulkino visus. Manė, kad Salė Donaldson mirė, o ji tebebuvo gyva. Juk jis taip sakė, ar ne?

— Taip.

— Būtent juos Svairui ir sušvirkščiau. Visi mano, kad jį ištiko širdies priepuolis, nes anesteziologas sirgo širdies liga. O jeigu jie klydo?

„Alfa Romeo“ slinko ilga tiesia įkalne įkandin vilkiko. Patrikas padidino greitį, kyštelėjo automobilio priekį, norėdamas aplenkti, užgulė stabdžius ir vėl vilkosi iš paskos. Pro šalį pralėkė priešpriešais atvažiavęs vilkikas. Paskui kitas.

Jau buvo dešimt minučių po vienuoliktos.

Jis vėl paspaudė akceleratorių, aplenkė ir užlėkė į kalvos viršų. Dešinėje driekėsi žema plytų siena. Priešakyje pro įspūdingus vartus išniro juodas „Daimler“ limuzinas.

— Na, štai.

Patrikas parodė posūkį ir sumažino greitį. Jis leido limuzinui išsukti, paskui nuvažiavo plačiu keliuku į didelę, beveik tuščią automobilių stovėjimo aikštelę priešais šiuolaikinį mūrinį krematoriumo pastatą. Keletas žmonių tamsiais paltais apžiūrinėjo prie šoninės sienos sudėtas gėles.

Patrikas sustojo prie pat paradinių laiptų, apibėgo automobilį ir padėjo Keitei išlipti. Kopiant laiptais jis prilaikė ją už rankos. Ant durų dešinėje kabėjo lentelė su užrašu „Direktorius". Patrikas pabeldė. Niekas neatsiliepė.

Keitė atidarė sunkias ąžuolines duris ir kyštelėjo galvą į koplytėlę. Tuščia, tylu. Kaukšėdama batais ji nuėjo centrine nava prie tuščio katafalko, kuris stovėjo tarp tamsiai mėlynų aksominių užuolaidų. Patrikas sekė iš paskos. Už katafalko buvo durys su sunkia varine rankena.

Ji pasuko ją, durys atsivėrė, pasigirdo triukšmas, plūstelėjo karštis. Ūžė liepsnos. Priekyje ant vežimėlių buvo sustatyti trys karstai. Kairėje sieną dengė plieninės plokštės su metalinėmis durelėmis. Vienos durelės buvo atviros, ir du kombinezonais apsirengę vyrai kėlė pro jas karstą. Jo šonus įnirtingai laižė liepsnų liežuviai.

Jie stūmė karstą gilyn, kuo toliau, paskui vienas paspaudė žalią mygtuką, ir metalinės durys pradėjo šliaužti žemyn. Jos užsidarė garsiai trinktelėdamos, liepsnų ūžimas prislopo.

Pagaliau vyrai juos pamatė. Stambusis šviesiais plaukais ir suodinu skruostu priėjo artyn ir piktai paklausė:

— Ar ko nors reikia?

Keitė spoksojo į tris karstus ant vežimėlių.

— Ar gydytojas Svairas jau kremuotas?

— Gydytojas Harvis Svairas?

Didelėmis nešvariomis rankomis jis paėmė popieriaus lapą ir permetė jį akimis, paskui parodė į krosnį.

— Jis ten. Kaip tik šią minutę pateko į vidų.

Keitė apsisuko ir nubėgo prie metalinių durų. Prie jų atsigręžė.

— Ar galite sustabdyti? Ar įmanoma kaip nors sustabdyti?

Vyras papurtė galvą.

— Atleiskite, ne, neįmanoma. — Jis jai nusišypsojo. — Žinote, jums nederėtų čia būti. Eikite į koplytėlę. Ten jaukiau.

— Eime, — pasakė Patrikas.

Jis apglėbė ją ir išsivedė. Prikandusi lūpą Keitė iš lėto žingsniavo per patalpą. Jie buvo prie pat durų, kai krosnyje nuaidėjo trys stiprūs trinktelėjimai.

Ji kaipmat apsisuko ir įsmeigė akis į metalines duris. Krūtinėje nebetilpo širdis.

Ilga tyla, vien ūžė dujos, šniokštė liepsnos.

— Medis, — pasakė vienas iš kombinezonais vilkinčių vyrų. — Kartais taip būna. Skyla nuo karščio.

James, Peter
Ja289 Prieblanda: [romanas] / Peter James; iš anglų kalbos vertė Paulina Kruglinskienė. — Kaunas : Jotema, [2010]. — 319, [1] p.
ISBN 978-9955-13-264-6

Netikėtai miršta dvidešimt trejų metų Sali Donaldson. Priblokštas jos vyras Kevinas išgyvena didžiulį sielvartą. Kai pasigirsta kalbos, kad iš jos kapo girdėjosi garsai, Kevinas pareikalauja ekshumacijos.

Koroneriui leidus, Sali kūnas ekshumuojamas Šv. Onos bažnyčios kapinėse. Nė vienas nesitikėjo tokio siaubo, kurį patyrė atidarius karstą.

Autoritetingi specialistai suskumba keistai ir grėsmingai viską slėpti. Kiekvienas liudininkas prisaikdinamas saugoti paslaptį. Tačiau korespondentė Keitė Hemingvėj neketina tylėti. Jos bandymams išsiaiškinti šią istoriją trukdoma kiekviename žingsnyje, kol pagaliau Keitė susiduria su vienu anesteziologu, apsėstu slaptos ir pavojingos manijos — įrodyti gyvenimą po mirties.

UDK 820-3

Peter James

PRIEBLANDA

Redaktorius *Jonas Vabuolas*
Viršelio dailininkė *Vilūnė Grigaitė*
Viršelio fotografija iš *iStockphoto.com*
Maketavo *Teresė Vasiliauskienė*

SL 250. 20 sp. l. Užsak. Nr. 101366
UAB „Jotema", Algirdo g. 54, 50157 Kaunas
Tel. 337695, el. paštas: info@jotema.lt
http://www.jotema.lt
Spausdino UAB „BALTO print/Logotipas", Utenos g. 41A, 08217 Vilnius

Netikėtai miršta dvidešimt trejų metų Sali Donaldson. Priblokštas jos vyras Kevinas išgyvena didžiulį sielvartą. Kai pasigirsta kalbos, kad iš jos kapo girdėjosi garsai, Kevinas pareikalauja ekshumacijos.

Koroneriui leidus, Sali kūnas ekshumuojamas Šv. Onos bažnyčios kapinėse. Nė vienas nesitikėjo tokio siaubo, kurį patyrė atidarius karstą.

Autoritetingi specialistai suskumba keistai ir grėsmingai viską slėpti. Kiekvienas liudininkas prisaikdinamas saugoti paslaptį. Tačiau žurnalistė Keitė Hemingvėj neketina tylėti. Jos bandymams išsiaiškinti šią istoriją trukdoma kiekviename žingsnyje, kol pagaliau Keitė susiduria su vienu anesteziologu, apsėstu slaptos ir pavojingos manijos — įrodyti gyvenimą po mirties.

Jeigu norite aštraus, puikiai sukurto siaubo, skaitykite Peter James. – James Herbert

---

Autorius neabejotinai žino, kaip sukelti šiurpulį. – Evening Standard

---

Svarus, antgamtiškas trileris... informatyvus, bauginantis ir itin įdomus. – Sunday Times

www.jotema.lt

ISBN 978-9955-13-264-6
9 789955 132646